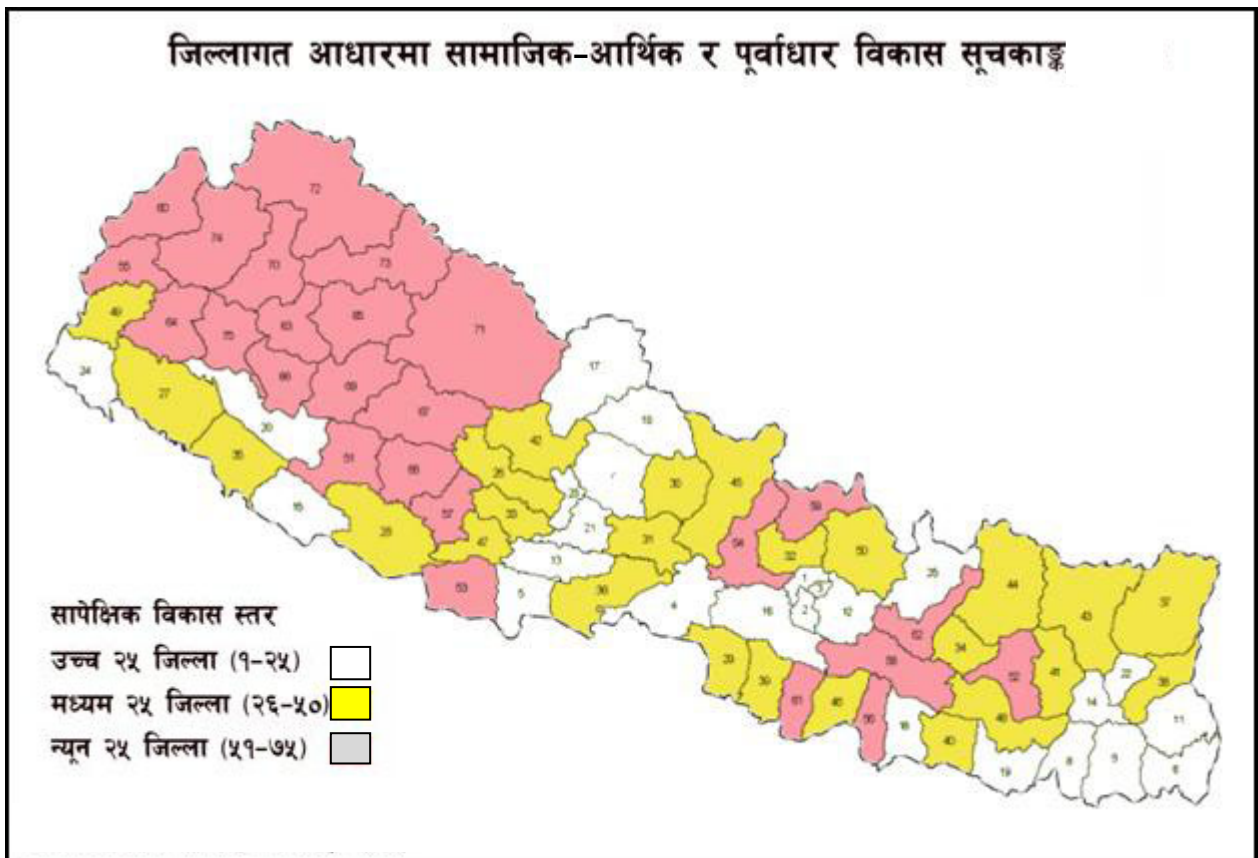

आर्थिक वर्ष २०६७/६८ को वार्षिक कार्यक्रम

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय योजना आयोग
सिंहदरबार, काठमाडौं
नेपाल
मङ्सिर, २०६७

विषय-सूची

क्र. स.	विषय	पृष्ठ
	भूमिका	
१.	आर्थिक वर्ष २०६७/६८ को विकास लक्ष्य, कार्यक्रम तथा बजेट	१
१.१	पृष्ठभूमि	१
१.२	मध्यमकालीन खर्च संरचना	१
१.३	आर्थिक बृद्धिदर	१
१.४	विकास आयोजनाहरूको क्षेत्र/उपक्षेत्र अनुसारको संख्या	३
१.५	आ.व. २०६७/६८ को विकास कार्यक्रम बजेटको क्षेत्रगत बाँडफाँड	५
२.	कृषि, सिंचाइ, वन र भूमिसुधार तथा व्यवस्था	१७
२.१	कृषि, खाद्य सुरक्षा तथा सहकारी	१७
२.१.१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	१७
२.१.२	सहकारी	५२
२.२	सिंचाइ	५५
२.२.१	जल उत्पन्न प्रकोप	६४
२.३	वन तथा भू-संरक्षण	७०
२.४	भूमिसुधार तथा व्यवस्था	८९
३.	यातायात तथा सञ्चार	९५
३.१	सडक यातायात	९५
३.२	सूचना तथा सञ्चार	१२८
४.	शान्ति, पुनर्निर्माण, पुनर्स्थापना र पुनर्एकीकरण	१३२
५.	उद्योग तथा खानी, विद्युत् तथा ऊर्जा र अन्य आर्थिक सेवा	१३८
५.१	उद्योग तथा खानी	१३८
५.२	विद्युत् तथा ऊर्जा	१४५
५.३	अन्य आर्थिक सेवा	१५५
५.३.१	पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन	१५५
५.३.२	वाणिज्य तथा आपूर्ति	१६०
५.३.३	श्रम तथा यातायात व्यवस्थापन.	१६५
५.३.४	वातावरण	१७२
५.३.५	विज्ञान तथा प्रविधि (हावापानी समेत)	१८१
५.३.६	अन्य आर्थिक	१८५
६.	सामाजिक सेवा	१८९
६.१	शिक्षा	१८९
६.२	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या	२०४
६.३	खानेपानी तथा सरसफाई	२२७
६.४	महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण	२३४
६.५	स्थानीय विकास, समावेशीकरण र निक्षेपण	२४६
६.६	अन्य सामाजिक सेवा	२७०
६.६.१	आवास, वस्ती तथा शहरीकरण	२७०
६.६.२	युवा तथा खेलकुद	२७७
६.६.३	संघीय मामिला, संविधानसभा, संसदीय व्यवस्था तथा संस्कृति	२८२
६.६.४	अन्य	२९१
७.	साधारण प्रशासन	३०२
७.१	सामान्य प्रशासन	३०२
७.१.१	सामान्य प्रशासन	३०२

७.१.२	कानून तथा न्याय	३०४
७.२	राजस्व तथा आर्थिक प्रशासन	३०६
७.३	राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय	३१०
७.३.१	योजना	३१०
७.३.२	अनुगमन तथा मूल्यांकन	३१०
७.३.३	तथ्याङ्क	३१०
८	संवैधानिक अंगहरू	३१८
८.१	अदालत सुदृढीकरण र राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान	३१८
८.२	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	३२१
८.३	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग	३२२
८.४	लोक सेवा आयोग	३२५
८.५	निर्वाचन आयोग	३२६
८.६	महालेखा परीक्षकको कार्यालय	३३०
९	विविध	३३२
९.१	भन्सार महसूल (वैदेशिक सहायता सम्बद्ध)	३३२
९.२	भैपरी आउने- विकास कार्यक्रम	३३२
९.३	दैवी प्रकोप राहत तथा पुनर्स्थापना	३३२
९.४	वृहद् पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (रेलमार्ग, अन्तर्राष्ट्रिय/क्षेत्रीय विमानस्थल, नदी डाइभर्सन र व्यवस्थापिका-संसद भवन)	३३२

अनुसूचीहरू

- अनुसूची १ : आ.व. २०६७/६८ को बजेटको सेवा तथा क्षेत्रगत विवरण
- अनुसूची २ : मध्यमकालीन खर्च संरचना (निकाय तथा मन्त्रालयगत त्रिवर्षीय खर्च प्रक्षेपण)
- अनुसूची ३ : मध्यमकालीन खर्च संरचना (शीर्षगत त्रिवर्षीय खर्च प्रक्षेपण सारांश)
- अनुसूची ४: आ.व. २०६७/६८ को बजेटका क्षेत्रगत अपेक्षित उपलब्धि सूचकहरू

भूमिका

नेपालको योजनावद्ध विकास प्रयासमा हाल त्रिवर्षीय योजना (२०६७/६८-२०६९/७०) कार्यान्वयनमा आएको छ । यो आर्थिक वर्ष यस योजना कार्यान्वयनको प्रथम वर्ष पनि हो । संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रलाई संस्थागत गर्ने प्रयासमा अगाडि बढ्दा राजनीति र विकासका प्रयासहरू संगै लैजानुपर्ने चुनौती छ । वि.सं. २०६७ श्रावणदेखि पूर्णरूपमा बजेटको कार्यान्वयन हुन नसक्दा प्रथम चौमासिकका लागि खण्डीय बजेट गर्नुपर्ने अवस्था सिर्जना भएको छ । यस बजेटको पूर्ण कार्यान्वयन यस आ.व. को दोस्रो चौमासिकदेखि हुने भए तापनि प्रस्तावित आर्थिक क्रियाकलापले जनतालाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने, शान्ति प्रक्रियामा ठोस योगदान पुग्ने, विकासका विभिन्न रणनीतिहरूको माध्यमबाट योजनाले लिएको लक्ष्य पूरा हुने र निजी क्षेत्रको लगानी वातावरण सहज हुन गई आर्थिक विकासले गति लिने विश्वास गरिएको छ ।

यस आ.व. को वार्षिक विकास कार्यक्रम मूलतः त्रिवर्षीय योजनाका लक्ष्यहरू हासिल गर्न सघाउ पुग्ने गरी तर्जुमा गरिएको छ । सरकारी, निजी र सामुदायिक/सहकारी क्षेत्रको संयुक्त प्रयासमा रोजगारीमूलक आर्थिक योजना र कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, गरिबी निवारणोन्मुख, दिगो र फराकिलो आर्थिक बृद्धिदर हासिल गर्ने, संघीय स्वरूपलाई सहयोग पुर्याउने गरी भौतिक पूर्वाधारको विकास गर्ने, समन्यायिक र समावेशी विकासको माध्यमबाट दिगो शान्ति हासिल गर्ने, राज्यको आर्थिक सामाजिक रूपान्तरण गर्ने, सुशासनको माध्यमबाट सेवा प्रवाहलाई नतिजामुखी बनाउने, सामाजिक सुरक्षाको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र विकासका साभेदारहरूलाई विकास प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण गरी आर्थिक बृद्धि र स्थायित्व सुदृढ गर्ने गरी कार्यक्रम तर्जुमा गरिएका छन् । सार्वजनिक खर्चलाई पारदर्शीता र सुनिश्चितता प्रदान गर्न विगतका वर्षहरूमा भै मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई वार्षिक विकास कार्यक्रमसँगै समावेश गरिएको छ ।

आर्थिक विकासका लागि दिगो, फराकिलो र गरिवोन्मुख आयोजना र कार्यक्रम बनाई भौतिक र सामाजिक पूर्वाधारमा जोड दिइएको छ । कृषि क्षेत्रलाई प्राथमिकता दिने, पर्यटन, उद्योग र निर्यात व्यापारलाई महत्त्व दिने, विकासको प्रक्रिया र यसको प्रतिफल वितरणमा समावेशी बनाउन सबै क्षेत्र, समुदाय र लैङ्गिक समावेशीकरण गर्ने, जनताका लागि अत्यावश्यक सेवाको उपलब्धतालाई गुणस्तरका साथ सुनिश्चित गर्ने र वातावरण परिवर्तनबाट पर्ने असरलाई अनुकूलन गर्ने जस्ता कार्यक्रमहरू समावेश गरिएका छन् ।

विकासको प्रतिफल पिछडिएका क्षेत्र र समुदायलाई पुग्ने गरी विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । स्थानीयस्तरमै रोजगारी सिर्जना हुने गरी स्रोत र साधनको परिचालन गर्ने कार्यक्रमहरू समावेश गरिएको छ । सुशासनको प्रत्याभूति दिन सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई जनताको पहुँचसम्म पुर्याउने व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाइएको छ । विकास कार्यक्रमको कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कनको प्रक्रियामा केन्द्रीय, स्थानीय र सामुदायिक निकायहरूको प्रभावकारी परिचालन गरिनेछ । राष्ट्रिय प्राथमिकताप्राप्त आयोजनाहरूको अनुगमन र मूल्याङ्कनका लागि प्रभावकारी व्यवस्था मिलाइएको छ ।

अन्तमा, वार्षिक विकास कार्यक्रम तयार गर्न सक्रियताका साथ सहभागि हुनु भएका सबै राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूलाई राष्ट्रिय योजना आयोग हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछ ।

१. आर्थिक वर्ष २०६७/६८ को विकास लक्ष्य, कार्यक्रम तथा बजेट

१.१ पृष्ठभूमि

आर्थिक वर्ष ०६७/६८ लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक सरकारको वार्षिक विकास कार्यक्रम प्रस्तुतिको तेश्रो वर्ष तथा त्रिवर्षीय योजना (२०६७/६८-२०६९/७०) कार्यान्वयनको पहिलो वर्ष हो । यस आ.व. को विकास कार्यक्रम मुख्यतः त्रिवर्षीय योजनाले परिर्लक्षित गरेको रोजगारी केन्द्रित समावेशी तथा समन्यायिक आर्थिक वृद्धि गरी गरीबी निवारण र दिगो शान्ति स्थापनामा सघाउ पुर्याउदै आम जनताको जीवनमा प्रत्यक्ष परिवर्तनको अनुभूति दिलाउने प्रमुख उद्देश्य प्राप्तमा केन्द्रित रहेको छ । यस अतिरिक्त वर्तमान सरकारको न्यूनतम साभा कार्यक्रम र मध्यमकालीन खर्च संरचनाको उद्देश्यलाई सम्बोधन गर्ने गरी कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ।

विश्व अर्थतन्त्रमा देखापरेको आर्थिक संकट, खाद्य संकट र ऊर्जा संकटले ठूलो समस्या सिर्जना गरेको छ । यसबाट विश्व अर्थतन्त्रमा भएको संकुचनले रोजगारीको अवसर घट्ने, आयात निर्यातमा कमी आउने र समग्रमा आर्थिक वृद्धिदरमा कमी जस्ता समस्याहरू देखा परेका भए पनि यस संकटबाट विश्व अर्थतन्त्र छोटो अवधिमै पुनरुत्थान गर्न सकेको देखिएको छ । विश्व अर्थतन्त्रमा देखिएको नकारात्मक प्रभावका बावजुद नेपालमा राजस्व संकलनमा सकारात्मक वृद्धि भएको छ तर विप्रेषण आयको वृद्धिदरमा कमी आएको छ । वैदेशिक सहायतामा वृद्धि भएको छ तथा निजी क्षेत्रको सहभागितामा पनि अभिवृद्धि भएको छ । तर विकास खर्च अपेक्षितरूपमा हुन नसक्नु, औद्योगिक उत्पादन तथा निर्यातमा गिरावट आउनु, तरलता अभाव देखिनु, अनुत्पादक क्षेत्रमा बैकिंग क्षेत्रको लगानी केन्द्रित हुनु, आपूर्ति व्यवस्थापनमा कठिनाई देखिनु, जलवायु परिवर्तनका कारण कृषि उत्पादनमा ह्रास हुनु तथा खाद्य संकट बढ्नु जस्ता समस्याहरू मुलुकमा देखिएका छन् ।

१.२ मध्यमकालीन खर्च संरचना

सार्वजनिक खर्चमार्फत् समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम गरी गरिवी निवारणमा योगदान पुर्याउने उद्देश्य प्राप्त गर्न आ.व. २०५९।६० देखि मध्यमकालीन खर्च संरचना अवलम्बन गरिएको छ । दशौं योजनाको शुरु वर्षदेखि तर्जुमा गर्न थालिएको मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई यसको सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापनमा रहेको महत्वलाई ध्यानमा राखी आर्थिक वर्ष २०६६/६७ देखि तीन वर्षको बजेट प्रक्षेपणसहित तर्जुमा गर्ने कार्य पुनः थालिएको छ । खासगरी यस संरचनाको तर्जुमाले वित्तीय अनुशासन कायम गर्न, प्राथमिकता क्षेत्रमा बजेट विनियोजन बढाउन र विनियोजित बजेटको उचित एवं प्रभावकारी उपयोग गर्ने कार्यमा सहयोग पुर्याउने गर्दछ । साथै बहुवर्षीय विकास कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको लागि टेण्डर प्रक्रिया सहज र स्रोत साधनको सुनिश्चिता प्रदान गरेको छ । आर्थिक वर्ष २०६७/६८ देखि संचालन हुने विकास कार्यक्रमहरूलाई चालु त्रिवर्षीय योजनाको उद्देश्य, रणनीतिहरू तथा परिमार्जित प्राथमिकताका आधारहरूको व्यवस्था गरी पुनः प्राथमिकीकरण गरिएको छ ।

मध्यमकालीन खर्च संरचनाले नेपाललाई दातृसंस्थाहरूको सहयोगको समन्वयका लागि विश्वसनीय संरचना प्रदान गरेको छ । तर यसमा यस संरचनालाई दातृ संस्थाको सहयोगमा एकरूपता (donor harmonization) कायम गर्ने प्रणालीको रूपमा विकास गरि वैदेशिक सहयोगको सुनिश्चितता र विकास क्रियाकलापहरूलाई वृद्धि गर्ने संरचनारूपमा सुदृढ बनाइनु पर्दछ । विगत केही वर्षहरूमा भएको वित्तीय ह्रास र विकास क्रियाकलापहरूमा आएको अवरोधको परिप्रेक्ष्यमा मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई दातृ राष्ट्रहरूबाट हुने सहयोगको सुनिश्चितता कायम गर्ने पद्धतिको रूपमा विकास गरिनु आवश्यक छ । यसर्थ, मध्यमकालीन खर्च संरचनाको बजेट प्रक्षेपणलाई यस वार्षिक विकास कार्यक्रम समावेश गरिएको छ ।

१.३ आर्थिक वृद्धिदर

तीन वर्षीय अन्तरिम योजना (२०६४/६५-२०६६/६७) मा औसत वार्षिक आर्थिक वृद्धि दर ५.५ प्रतिशत निर्धारण गरिएको र सो मध्ये कृषि क्षेत्रतर्फ ३.६ प्रतिशत र गैरकृषि क्षेत्र तर्फ ६.५ प्रतिशतको वृद्धि हुने अपेक्षा गरिएको थियो । तर योजनाको अन्तिम वर्ष आ.व. ०६६/६७ मा औसत ३.५ प्रतिशत आर्थिक वृद्धि दर हासिल भएको अनुमान छ । यसमध्ये कृषि र गैर कृषि क्षेत्रहरूको वृद्धिदर क्रमशः १.१ प्रतिशत र ५.१ प्रतिशत रहेको अनुमान छ । योजना अवधिमा वार्षिक औषत ४.४ प्रतिशतले मूल्य अभिवृद्धि भएको अनुमान छ । यसमध्ये कृषि क्षेत्रतर्फ ३.३ प्रतिशत र गैर-कृषि क्षेत्रतर्फ ५.१ प्रतिशतले वार्षिक औषत वृद्धि भएको अनुमान छ ।

आर्थिक वर्ष २०६६/६७ मा उत्पादन वृद्धिदर उच्च रहेका गैर कृषि क्षेत्रहरूमा शिक्षा (६.५ प्रतिशत), यातायात संचार तथा भण्डारण (६.५ प्रतिशत), स्वास्थ्य र सामाजिक कार्य (५.६ प्रतिशत), सामुदायिक, सामाजिक तथा व्यक्तिगत सेवाहरू (६.१ प्रतिशत), थोक तथा खुद्रा व्यापार (५.६ प्रतिशत), छन् भने उत्पादन वृद्धिदर न्यून रहेका क्षेत्रहरूमा घरजग्गा बहाल तथा व्यवसायिक सेवाहरू (४.९ प्रतिशत), वित्तीय मध्यस्थीकरण (१.६ प्रतिशत), विद्युत, ग्याँस र पानी (०.५३ प्रतिशत) र उद्योग तथा खानी (२.७ प्रतिशत) रहेका छन् (तालिका १.१) ।

तीन वर्षीय अन्तरिम योजनाको आर्थिक बृद्धिदरको लक्ष्य र प्रगति तथा चालू त्रिवर्षीय योजनाको लक्ष्य र पहिलो आ.व. २०६७/६८ को प्रक्षेपित आर्थिक बृद्धिदर

(प्रतिशतमा)

क्षेत्र	तीन वर्षीय अन्तरिम योजनाको लक्ष्य	आ.व. २०६४/६५ को प्रगति	आ.व. २०६५/६६ को प्रगति	आ.व. २०६६/६७ को प्रगति	तीन वर्षीय अन्तरिम योजनाको औषत वार्षिक प्रगति	चालू त्रिवर्षीय योजनाको लक्ष्य	आ.व. २०६७/६८ को प्रक्षेपण
कृषि, मत्स्यपालन र वन	३.६	५.८	३.०	१.२	३.३	३.९	३.५
गैर कृषि क्षेत्र	६.५	५.९	४.७	५.१	५.१	६.४	५.०
उद्योग तथा खानी	४.२	-०.५	-०.९	२.७	०.४	५.०	३.८
विद्युत ग्याँस तथा पानी	७.१	१.१	- ०.९	०.५	०.२	९.५	५.०
निर्माण	७.३	५.१	०.९	६.६	४.२	६.५	५.५
थोक तथा खुद्रा व्यापार	६.४	४.२	५.९	५.६	५.२	६.५	४.८
होटल तथा रेष्टुरा	७.१	६.९	३.०	८.५	६.१	८.०	७.५
यातायात, भण्डारण तथा संचार	६.६	९.४	७.६	६.५	७.८	८.०	७.०
वित्तीय मध्यस्थता	५.५	९.२	१.५	१.६	४.०	५.०	४.६
घरजग्गा बहाल तथा व्यापारिक क्रियाकलाप	६.४	१०.५	१.८	४.९	५.६	५.०	४.५
सामान्य प्रशासन तथा रक्षा	३.८	०.६	७.३	४.२	३.९	५.०	४.४
शिक्षा	६.५	६.४	११.२	६.५	८.०	८.०	७.०
स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य	६.३	८.५	११.१	५.६	८.३	७.५	६.५
अन्य सामुदायिक, सामाजिक र सेवाका क्रियाकलापहरु	७.०	९.४	१३	६.१	९.४	९.७	७.५
कुल मूल्य अभिवृद्धि	५.५	५.८	४.०	३.५	४.४	५.५	४.५

आ.व. २०६७/६८ मा आर्थिक बृद्धिदर ४.५ प्रतिशत रहने र यसमध्ये कृषि क्षेत्रको ३.५ प्रतिशत र गैर कृषि क्षेत्रको ५.० प्रतिशत बृद्धि हुने अनुमान गरिएको छ। गैर कृषि क्षेत्रमध्ये उद्योग तथा खानीमा ३.८ प्रतिशत, विद्युत ग्याँस पानीमा ५.० प्रतिशत, निर्माणमा ५.५ प्रतिशत, थोक तथा खुद्रा व्यापारमा ४.८ प्रतिशत, होटल तथा रेष्टुराँमा ७.५ प्रतिशत, यातायात, भण्डारण तथा संचारमा ७.० प्रतिशत वित्तीय मध्यस्थतामा ४.६ प्रतिशत, घरजग्गा, बहाल तथा व्यापारिक क्रियाकलापमा ४.५ प्रतिशत, शिक्षामा ७.० प्रतिशत, स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यमा ६.५ प्रतिशत, सामान्य प्रशासन र रक्षामा ४.४ प्रतिशत र अन्य सामुदायिक, सामाजिक र व्यक्तिगत सेवाका क्रियाकलापमा ७.५ प्रतिशत बृद्धि हुने अनुमान गरिएको छ।

१.४ विकास आयोजनाहरूको क्षेत्र/उपक्षेत्र अनुसारको संख्या

आ.व. २०६७/६८ मा विभिन्न मन्त्रालय सचिवालय, विभाग, कार्यालय तथा निकायहरू अन्तर्गत कूल ४२९ विकास कार्यक्रमहरू/आयोजनाहरू संचालन हुनेछन् । कूल आयोजनाहरू मध्ये पहिलो प्राथमिकतामा २४१ आयोजनाहरू, दोश्रो प्राथमिकतामा १५७ आयोजनाहरू र तेश्रो प्राथमिकतामा ३१ आयोजनाहरू रहेका छन् । अन्तरिम योजनाको रणनीतिक स्तम्भ अनुसार सरकारी ,निजी र सामुदायिक/सहकारी सबै क्षेत्रको संयुक्त प्रयासमा रोजगारीमुलक तथा गरीबी निवारणउन्मुख दिगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने ७२ आयोजनाहरू, देशको भावी संघीय स्वरूपलाई टेवा पुऱ्याउने र प्रादेशिक आर्थिक वृद्धि समेतलाई सहयोग पुग्ने गरी भौतिक पूर्वाधार तयार गर्ने ४४ आयोजनाहरू दिगो शान्ति हासिल गर्न समावेशी तथा समन्यायिक विकासलाई जोड दिने ५० आयोजनाहरू , आर्थिक सामाजिक सेवा सुदृढ गरी राज्यको आर्थिक सामाजिक रुपान्तरणमा सघाउ पुऱ्याउने १४० आयोजनाहरू , सुशासनको प्रत्याभूति गरेर सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी तुल्याउदै विकास कार्यलाई नतिजामुखी बनाउने ८१ आयोजनाहरू र निजी तथा सामुदायिक/सहकारी क्षेत्रको विकास र औद्योगीकरण, व्यापार तथा सेवा क्षेत्रलाई राष्ट्रिय विकासको प्रयासमा मूलप्रवाहीकरण गरी आर्थिक वृद्धि र स्थायित्व सुदृढ गर्ने ४२ आयोजनाहरू संचालन गरिने छन् ।

आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने कुल आयोजनाहरू मध्ये १२८ आयोजनाहरूले गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउने, ३०१ आयोजनाहरूले गरिबी निवारणमा अप्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउने, ५० आयोजनाहरूले लैङ्गिक समानताका लागि प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउने, १९७ आयोजनाहरूले लैङ्गिक समानताका लागि अप्रत्यक्ष रुपमा योगदान पुऱ्याउने र १८२ आयोजनाहरू लैङ्गिक रुपमा तटस्थ छन् । (तालिका १.२)।

तालिका नं . १.२

क्षेत्र तथा उपक्षेत्र अनुसार विकास कार्यक्रम/आयोजनाहरूको प्राथमिकताक्रम, रणनीतिक स्तम्भ, गरिबीउन्मुख संकेत र लैंगिक संकेत अनुसारको आयोजना संख्या

क्षेत्र / उपक्षेत्र	आयोजनाको प्राथमिकताक्रम			रणनीतिक स्तम्भ*						गरिबी उन्मुख संकेत**		लैङ्गिक संकेत***			कुल संख्या
	P1	P2	P3	१	२	३	४	५	६	१	२	१	२	३	
१. सवैधानिक अंगहरू	६	०	०	०	०	०	०	६	०	०	६	०	०	६	६
२. साधारण प्रशासन	४	९	०	५	०	०	०	८	०	५	८	०	८	५	१३
२.१ सामान्य प्रशासन	०	१	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	१	१
२.२ राजस्व तथा आर्थिक प्रशासन	२	५	०	४	०	०	०	३	०	४	३	०	४	३	७
२.३ योजना तथा तथ्यांक	२	३	०	१	०	०	०	४	०	०	५	०	०	५	५
३. सामाजिक सेवा	७६	६४	१६	१९	१८	३५	३८	४६	०	५४	१०२	२५	८३	४८	१५६
३.१ शिक्षा	५	८	२	३	०	१	१०	१	०	७	८	४	९	२	१५
३.२ स्वास्थ्य	१४	१९	६	०	१	०	०	३८	०	०	३९	२	१	३६	३९
३.३ खानेपानी तथा सरसफाई	१४	५	३	१	२	५	१४	०	०	१०	१२	३	१९	०	२२
३.४ स्थानीय विकास	२२	१३	२	१२	१४	५	३	३	०	२६	११	९	२०	८	३७
३.५ अन्य सामाजिक सेवा	२१	१९	३	३	१	२४	११	४	०	११	३२	७	३४	२	४३
३.५.१ महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण	७	३	०	०	०	१०	०	०		१०	०	५	५	०	१०
३.५.२ संघिय मामला, संविधान सभा संसदीय व्यवस्था तथा संस्कृति मन्त्रालय	४	६	१	०	०	११	०	०	०	०	११	०	११	०	११
३.५.३ आवास	५	१०	१	२	१	१	११	१	०	०	१६	०	१६	०	१६
३.५.४ युवा तथा खेलकूद	२	०	०	०	०	१	०	१	०	१	१	०	२	०	२
३.५.५ अन्य	३	०	१	१	०	१	०	२	०	०	४	२	०	२	४
४. आर्थिक सेवाहरू	१५३	८२	१४	४७	२५	१४	१००	२१	४२	६९	१८०	२५	१०६	११८	२४९
क। कृषि, सहकारी, वन, सिंचाइ तथा भूमिसुधार	६६	३७	२	३१	४	३	३३	१०	२४	४१	६४	१७	५२	३६	१०५
४.१ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	३४	८	०	२७	४	३	१	१	६	२०	२२	१५	११	१६	४२
४.२ सिंचाई (जलउत्पन्न प्रकोप समेत)	१९	१०	२	१	०	०	२६	४	०	११	२०	०	३१	०	३१
४.३ भूमिसुधार	३	५	०	१	०	०	३	४	०	१	७	०	१	७	८
४.४ वन	१०	१२	०	२	०	०	३	१	१६	८	१४	२	९	११	२२
४.५ सहकारी	०	२	०	०	०	०	०	०	२	१	१	०	०	२	२
ख। उद्योग, उर्जा खानी, विद्युत तथा अन्य आर्थिक	४७	२०	८	१५	१०	४	१९	१०	१७	१७	५८	७	३८	३०	७५
४.६ उद्योग तथा खानी	६	३	३	१	०	०	०	०	११	५	७	४	१	७	१२
४.७ ऊर्जा (विद्युत समेत)	१९	४	२	०	०	०	१८	५	२	२	२३	०	२५	०	२५
४.८ अन्य आर्थिक सेवा	२२	१३	३	१४	१०	४	१	५	४	१०	२८	३	१२	२३	३८
४.८.१ पर्यटन	३	१	३	०	३	०	०	२	२	२	५	१	१	५	७
४.८.२ विज्ञान तथा प्रविधि	१	४	०	०	१	०	१	२	१	०	५	०	०	५	५
४.८.३ वातावरण	१०	२	०	८	४	०	०	०	०	०	१२	१	७	४	१२
४.८.४ आपूर्ति	२	१	०	०	०	२	०	१	०	३	०	०	०	३	३
४.८.५ वाणिज्य	०	१	०	०	०	०	०	०	१	०	१	०	०	१	१
४.८.६ श्रम	३	२	०	३	१	१	०	०	०	३	२	१	४	०	५
४.८.७ अन्य आर्थिक	३	२	०	३	१	१	०	०	०	२	३	०	०	५	५
ग। यातायात तथा सञ्चार	३६	२५	४	१	११	३	४८	१	१	११	५४	१	१४	५०	६५
४.९ सडक	३३	२५	४	१	११	२	४८	०	०	१०	५२	१	११	५०	६२
४.१० सञ्चार	३	०	०	०	०	१	०	१	१	१	२	०	३	०	३
घ। शान्ति तथा पुनःनिर्माण मन्त्रालय	४	०	०	०	०	४	०	०	०	०	४	०	२	२	४
५. विविध	२	२	१	१	१	१	२	०	०	०	५	०	०	५	५
कुल जम्मा	२४१	१५७	३१	७२	४४	५०	१४०	८१	४२	१२८	३०१	५०	१९७	१८२	४२९
<ul style="list-style-type: none"> • (१)सरकारी ,निजी र सामुदायिक/सहकारी सबै क्षेत्रको संयुक्त प्रयासमा रोजगारीमूलक तथा गरीबी निवारणउन्मुख विगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने(२) देशको भावी संघीय स्वरूपलाई टेवा पुर्‍याउने र प्रादेशिक आर्थिक वृद्धि समेतलाई सहयोग पुग्ने गरी भौतिक पूर्वाधार तयार गर्ने (३) विगो शान्ति हासिल गर्न समावेशी तथा समन्यायिक विकासलाई जोड दिने(४) आर्थिक सामाजिक सेवा सुदृढ गरी राज्यको आर्थिक सामाजिक रूपान्तरणमा सघाउ पुर्‍याउने (५) सुशासनको प्रत्याभूति गरेर सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी तुल्याउदै विकास कार्यलाई नतिजामुखी बनाउने (६) निजी तथा सामुदायिक/सहकारी क्षेत्रको विकास र औद्योगीकरण, व्यापार तथा सेवा क्षेत्रलाई राष्ट्रिय विकासको प्रयासमा मूलप्रवाहीकरण गरी आर्थिक वृद्धि र स्थायित्व सुदृढ गर्ने • ** गरिबीउन्मुख संकेत : (१) गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुर्‍याउने , (२) बाँकी अन्य 															
*** लैङ्गिक संकेत : (१) लैङ्गिक समानताका लागि प्रत्यक्ष योगदान पुर्‍याउने, (२) लैङ्गिक समानताका लागि अप्रत्यक्ष योगदान पुर्‍याउने र (३) बाँकी अन्य															

१.५ आ.व. २०६७/६८ को विकास कार्यक्रम/बजेटको क्षेत्रगत बाँडफाँड

आ.व. २०६७/६८ मा सञ्चालन गरिने विकास आयोजनाहरूमा कुल रु. १ खर्ब ७८ अर्ब ६१ करोड ३८ लाख,८७ हजार विनियोजन गरिएको छ। साधारण तर्फ १ खर्ब ५९ अर्ब २८ करोड ६१ लाख १३ हजार बजेट विनियोजन गरिएको छ।

आर्थिक वर्ष २०६७/६८ को लागि कूल बजेट मध्य प्राथमिकताक्रमका आधारमा पहिलो प्राथमिकता (P1) आयोजनाहरूका लागि रु. २ खर्ब ८७ अर्ब ७३ करोड २७ लाख ७७ हजार (८५.२ प्रतिशत), दोश्रो प्राथमिकता (P2) आयोजनाहरूका लागि रु. ४४ अर्ब ३२ करोड ९८ लाख ९३ हजार (१३.१ प्रतिशत) र तेश्रो प्राथमिकता (P3) आयोजनाहरूका लागि रु. ५ अर्ब ८३ करोड ७३ लाख ३० हजार (१.७ प्रतिशत) रकम विनियोजन गरिएको छ।

आर्थिक वर्ष २०६७/६८ को विकास कार्यक्रमतर्फको बजेट विनियोजनलाई गरिबीउन्मुख तथा लैंगिक संकेतका आधारमा विश्लेषण गर्दा गरिबी निवारणलाई प्रत्यक्षतः योगदान गर्ने बजेटको अंश (गरिबीउन्मुख बजेट संकेत ०१) मा रु. १ खर्ब ५८ अर्ब ३३ करोड ४० लाख ४५ हजार (४६.९ प्रतिशत), अप्रत्यक्ष रुपमा योगदान पु-याउने बजेटको अंश (गरिबीउन्मुख बजेट संकेत ०२) मा रु. १ खर्ब ७९ अर्ब ५६ करोड ५९ लाख ५५ हजार (५३.१ प्रतिशत) रहेको छ।

त्यसैगरी, प्रत्यक्षरूपमा लैंगिक समानताको लागि योगदान गर्ने विकास आयोजनामा विनियोजित बजेटको अंश (लैंगिक बजेट संकेत ०१) मा रु. ६० अर्ब ६० करोड ९९ लाख ९३ हजार (१७.९ प्रतिशत), अप्रत्यक्षरूपमा योगदान गर्ने (०२) मा रु. १ खर्ब २२ अर्ब ६४ करोड ६१ लाख ५५ हजार (३६.३ प्रतिशत) र अन्य (०३) मा १ खर्ब ५४ अर्ब ६४ करोड ३८ लाख ५२ हजार (४५.८ प्रतिशत) रहेको छ।

कुल खर्चमध्ये त्रिवर्षिय योजना (२०६७/६८-२०६९/७०)को रणनीतिक स्तम्भ (१) सरकारी, निजी र सामुदायिक/सहकारी सबै क्षेत्रको संयुक्त प्रयासमा रोजगारीमुलक तथा गरीबी निवारणउन्मुख दिगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने तर्फ रु. २२अर्ब ५६ करोड ६ लाख ९६ हजार (६.६७ प्रतिशत), (२) देशको भावी संघीय स्वरूपलाई टेवा पु-याउने र प्रादेशिक आर्थिक वृद्धि समेतलाई सहयोग पुग्ने गरी भौतिक पूर्वाधार तयार गर्नेतर्फ रु. ५१ अर्ब ५ करोड ७ लाख ६५ हजार (१५.१ प्रतिशत)(३) दिगो शान्ति हासिल गर्न समावेशी तथा समन्यायिक विकासलाई जोड दिने तर्फ रु. १३ अर्ब ५५ करोड ३६ लाख १९ हजार (४.१ प्रतिशत) (४) आर्थिक सामाजिक सेवा सुदृढ गरी राज्यको आर्थिक सामाजिक रुपान्तरणमा सघाउ पु-याउने तर्फ रु. ६१अर्ब ८४ करोड २ लाख ८९ हजार (१८.३ प्रतिशत) (५) सुशासनको प्रत्याभूति गरेर सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी तुल्याउदै विकास कार्यलाई नतिजामुखी बनाउने तर्फ रु. २४अर्ब ७९ करोड.५९ लाख ६ हजार(७.३ प्रतिशत) र (६) निजी तथा सामुदायिक/सहकारी क्षेत्रको विकास र औद्योगीकरण, व्यापार तथा सेवा क्षेत्रलाई राष्ट्रिय विकासको प्रयासमा मूलप्रवाहीकरण गरी आर्थिक वृद्धि र स्थायित्व सुदृढ गर्नेतर्फ रु ४ अर्ब ८१ करोड २६ लाख १२ हजार(१.४)प्रतिशत) विनियोजन भएको छ (तालिका १.४)।

तालिका १.३

प्राथमिकता, गरिवीउन्मुख संकेत र लैङ्गिक संकेत अनुसार आर्थिक वर्ष २०६७/६८ को बजेट विनियोजन

रु. हजारमा

		प्रथम प्राथमिकता (P1)	दोस्रो प्राथमिकता (P2)	तेस्रो प्राथमिकता (P3)	गरिवी संकेत		लैङ्गिक संकेत			जम्मा
					गरिवी न्यूनीकरण बजेट (१)	तटस्थ बजेट (२)	प्रत्यक्ष (१)	अप्रत्यक्ष (२)	तटस्थ (३)	
	सम्बैधानिक अगहरू									
११	राष्ट्रपति	१५६५८७	०	०	०	१५६५८७	०	०	१५६५८७	१५६५८७
१२	उपराष्ट्रपति	३४२२६	०	०	०	३४२२६	०	०	३४२२६	३४२२६
१३	संविधानसभारव्यवस्थापिका(स)सद	८५३८१२	०	०	०	८५३८१२	०	०	८५३८१२	८५३८१२
१४	अदालत	१५१११६८	२८७५०	०	०	१५३९९१८	०	०	१५३९९१८	१५३९९१८
१५	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग	१०६१४२	०	०	०	१०६१४२	०	०	१०६१४२	१०६१४२
१६	महालेखा परीक्षकको कार्यालय	१७५८३७	०	०	०	१७५८३७	०	०	१७५८३७	१७५८३७
१७	लोक सेवा आयोग	१७८२३२	०	०	०	१७८२३२	०	०	१७८२३२	१७८२३२
१८	निर्वाचन आयोग	११४४४४३	०	०	०	११४४४४३	०	०	११४४४४३	११४४४४३
१९	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	२५७२४१	०	०	०	२५७२४१	०	०	२५७२४१	२५७२४१
२०	न्याय परिषद्	९६२९	०	०	०	९६२९	०	०	९६२९	९६२९
२१	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	९१७६८	०	०	०	९१७६८	०	०	९१७६८	९१७६८
	साधारण प्रशासन									
१४	अदालत	१०२८१३	०	०	७४१६१	२८६५२	०	०	१०२८१३	१०२८१३
२५	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२३७०२५	०	०	०	२३७०२५	०	७६६५४	१६०३७१	२३७०२५
२६	उपप्रधानमन्त्रीको कार्यालय	१४४६	०	०	०	१४४६	०	०	१४४६	१४४६
२७	राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र	४०६३१	०	०	०	४०६३१	०	०	४०६३१	४०६३१
३५	अर्थ मन्त्रालय	१२३५६८	०	०	०	१२३५६८	०	०	१२३५६८	१२३५६८
३७	ऊर्जा मन्त्रालय	१९६७८	०	०	०	१९६७८	०	०	१९६७८	१९६७८
३८	उद्योग मन्त्रालय	३३३६९	०	०	०	३३३६९	०	०	३३३६९	३३३६९
३९	कानून तथा न्याय मन्त्रालय	५०४३३	११२६९	०	३०९१	५८६११	०	५१९९८	९७०४	६१७०२

		प्रथम प्राथमिकता (P1)	दोस्रो प्राथमिकता (P2)	तेस्रो प्राथमिकता (P3)	गरिवी संकेत		लैंगिक संकेत			जम्मा
					गरिवी न्यूनीकरण बजेट (१)	तटस्थ बजेट (२)	प्रत्यक्ष (१)	अप्रत्यक्ष (२)	तटस्थ (३)	
४०	कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	७४२७८	०	०	३६४२२	३७८५६	०	३६४२२	३७८५६	७४२७८
४५	गृह मन्त्रालय	२१३०१७३	०	१८४२८०	६३६४०५	१६७८०४८	०	६५९८०१	१६४४६५२	२३१४४५३
४८	भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय	४६८२७	०	२९१०	०	४९७३७	०	२९१०	४६८२७	४९७३७
४९	पर्यटन तथा नागरिक उड्यन मन्त्रालय	३८८३३	०	०	०	३८८३३	०	०	३८८३३	३८८३३
५०	पशुपक्ष मन्त्रालय	१९८११८७	४७४६९७	९६८१	०	२४६५५६५	०	०	२४६५५६५	२४६५५६५
५१	विपान तथा प्रविधि मन्त्रालय	३३९४७	१८१०१	०	०	५२०४८	०	०	५२०४८	५२०४८
५५	भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय	२३६८८	०	०	०	२३६८८	०	०	२३६८८	२३६८८
५६	महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय	६६५९३	०	०	६६५९३	०	६६५९३	०	०	६६५९३
५७	युवा तथा खेलकूद मन्त्रालय	२७६४२	०	०	०	२७६४२	०	०	२७६४२	२७६४२
५८	शिक्षा मन्त्रालय	२५५७६	०	०	०	२५५७६	०	०	२५५७६	२५५७६
५९	वन तथा भू(स)रक्षण मन्त्रालय	१७२७२८	०	०	०	१७२७२८	०	०	१७२७२८	१७२७२८
६०	वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	२३९४१	०	०	०	२३९४१	०	२९	२३९१२	२३९४१
६१	वातावरण मन्त्रालय	४९९८७	०	०	०	४९९८७	०	०	४९९८७	४९९८७
६२	शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	७४७४०	०	०	०	७४७४०	६४६६४	०	१००७६	७४७४०
६३	संश्लेषण मिति, स)विधानसभा, स)सदीय व्यवस्था तथा स)स्कृति मन्त्रालय	३८६३५	०	०	०	३८६३५	०	०	३८६३५	३८६३५
६५	शिक्षा मन्त्रालय	२७३९३९	१०२५०	०	०	२८४१८९	०	०	२८४१८९	२८४१८९
६६	सामान्य प्रशासन मन्त्रालय	२१४१६८	१३८०८०	०	०	३५२२४८	०	२०५४३०	१४६८१८	३५२२४८
६७	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	९९०३२	०	०	०	९९०३२	०	०	९९०३२	९९०३२
६८	सिंचाई मन्त्रालय	१८१७२	०	०	०	१८१७२	०	०	१८१७२	१८१७२
६९	स्थानीय विकास मन्त्रालय	६३८५२	०	०	२४०००	३९८५२	०	२४०००	३९८५२	६३८५२
७०	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय	५६७१८	०	०	०	५६७१८	०	०	५६७१८	५६७१८
७१	श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय	१५३६९२	०	०	०	१५३६९२	०	०	१५३६९२	१५३६९२
७२	संश्लेषण योजना आयोगको सचिवालय(साधारण प्रशासन	८२८६४	०	०	०	८२८६४	०	०	८२८६४	८२८६४

		प्रथम प्राथमिकता (P1)	दोस्रो प्राथमिकता (P2)	तेस्रो प्राथमिकता (P3)	गरिवी संकेत		लैंगिक संकेत			जम्मा
					गरिवी न्यूनीकरण बजेट (१)	तटस्थ बजेट (२)	प्रत्यक्ष (१)	अप्रत्यक्ष (२)	तटस्थ (३)	
४५	गृह मन्त्रालय रु(प्रहरी	१९१७९८००	०	०	०	१९१७९८००	०	६८४४८८७	१२३३४९१३	१९१७९८००
३५	अर्थ मन्त्रालय (?ाजश्व तथा आर्थिक प्रशासन	२३४७४३७	३२३६१०	६६५५	०	२६७७७०२	०	२८१४०७	२३९६२९५	२६७७७०२
७२	?ाष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय : योजना तथा तथ्यांक	१३३९९९२	१४७६२५	०	१०९५८५१	३९१७६६	०	०	१४८७६१७	१४८७६१७
५८	?क्षा मन्त्रालय	१७९३२४४७	१६६९७	८९४०	०	१७९५८०८४	०	२९७४१	१७९२८३४३	१७९५८०८४
सामाजिक सेवाहरु										
५१	विपान तथा प्रविधि मन्त्रालय	०	१०३०००	०	०	१०३०००	०	०	१०३०००	१०३०००
६५	शिक्षा मन्त्रालय	४९८१६०२१	७७०४६०८	२२७२४	३८६२९६०६	१८९१३७४७	६८०८६०	२४३४१०२६	३२५२१४६७	५७५४३३५३
४५	गृह मन्त्रालय (स्वास्थ्य	९०५७	२३८३९४	०	०	२४७४५१	०	२३८३९४	९०५७	२४७४५१
५८	?क्षा मन्त्रालय (स्वास्थ्य	०	३०७७६२	०	०	३०७७६२	०	३०७७६२	०	३०७७६२
६०	वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय (स्वास्थ्य	९००००	०	०	९००००	०	०	९००००	०	९००००
६६	सामान्य प्रशासन मन्त्रालय (स्वास्थ्य	०	१३१९४०	०	०	१३१९४०	०	१३१९४०	०	१३१९४०
७०	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय (स्वास्थ्य	१९२१६१२९	३९३७४९२	५८२४८९	६५०४००९	१७२३२१०१	८८७३४९१	११९६७३०२	२८९५३१७	२३७३६११०
४८	भौतिक योजना तथा निर्माणा मन्त्रालय (खानेपानी	६५९३५९५	८९१०४	३१४०३२	४०९६५१५	२९००२१६	५२००२१२	१७९१०४१	५४७८	६९९६७३१
६९	स्थानीय विकास मन्त्रालय (खानेपानी	७५०९७४	०	०	७५०९७४	०	७५०९७४	०	०	७५०९७४
८७	अर्थ मन्त्रालय (लगानी सार्वजनिक संस्थान	६४१८३४	१९९५००	७६००००	८४१३३४	७६००००	०	१६०१३३४	०	१६०१३३४
६९	स्थानीय विकास मन्त्रालय (स्थानीय विकास	१८९९४४११	८१६२५६४	७३०९००	२६६५७४४३	१२३०४३२	९५८३७५५	१७१२४२४२	११७९८७८	२७८८७८७५
७०	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय (अन्य सामाजिक	०	२११६५	०	०	२११६५	०	२०६६५	५००	२११६५
५६	महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय	१०५९३७३	६३९७३	०	१०८८८८८	३४४५८	९०४८७०	२०२४७६	१६०००	११२३३४६
६९	स्थानीय विकास मन्त्रालय (अन्य सामाजिक	८९४८२००	२१०७८७	०	९१५८९८७	०	९१५८९८७	०	०	९१५८९८७
३५	अर्थ मन्त्रालय (युवा खेलकुद	२४९९००	०	०	२४९९००	०	०	२४५०००	४९००	२४९९००
५७	युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय	५९९३७८	०	०	३२९०४	५६६४७४	०	१०८३८२	४९०९९६	५९९३७८
६३	संश्लेषण मन्त्रालय, स)विधानसभा, स)सदीय व्यवस्था तथा स)स्कृति मन्त्रालय	४०३७२३	३२६०६३	१४७९६	०	७४४५८२	०	०	७४४५८२	७४४५८२
४८	भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय ६ आवास	२१८०१६२	१०१११२७	०	१२८३०३३	१९०८२५६	०	३०३७०१	१५४१८८	३१९१२८९

		प्रथम प्राथमिकता (P1)	दोस्रो प्राथमिकता (P2)	तेस्रो प्राथमिकता (P3)	गरिवी संकेत		लैंगिक संकेत			जम्मा
					गरिवी न्यूनीकरण बजेट (१)	तटस्थ बजेट (२)	प्रत्यक्ष (१)	अप्रत्यक्ष (२)	तटस्थ (३)	
६१	वातावरण मन्त्रालय (आवास	०	११८६३	०	०	११८६३	०	०	११८६३	११८६३
६३	स)शैय मामिला, स)विधानसभा, स)सदीय व्यवस्था तथा स)स्कृति मन्त्रालय (आवास	२२८००	०	०	०	२२८००	०	०	२२८००	२२८००
९५	अर्थ मन्त्रालय (विविध	०	०	१२५००	०	१२५००	०	०	१२५००	१२५००
२५	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय (अन्य सामाजिक	३६४१०८६	०	०	३०३९१६६	६०१९२०	३०३९१६६	६०१९२०	०	३६४१०८६
५१	विपान तथा प्रविधि मन्त्रालय (अन्य सामाजिक	०	०	८३८९९	०	८३८९९	०	०	८३८९९	८३८९९
६१	वातावरण मन्त्रालय (अन्य सामाजिक	०	५५१२०	०	०	५५१२०	०	५५१२०	०	५५१२०
६२	शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय (अन्य सामाजिक	८५५२९१५	०	०	६५१०१५६	२०४२७५९	०	२८६९५५०	५६८३३६५	८५५२९१५
६९	स्थानीय विकास मन्त्रालय (अन्य सामाजिक	२३२५०३४	०	०	२३२५०३४	०	२२४२३७७	८२६५७	०	२३२५०३४
७१	श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय	०	५९९५४	०	१५४१०	४४५४४	०	३९९५४	२००००	५९९५४
७२	राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय (अन्य सामाजिक	१२८३६०	०	०	०	१२८३६०	०	०	१२८३६०	१२८३६०
९५	अर्थ मन्त्रालय (अन्य सामाजिक (विविध	३८५०००	२७४२५०	०	१०००००	५५९२५०	०	०	६५९२५०	६५९२५०
	आर्थिक सेवाहरू									
३५	अर्थ मन्त्रालय (कृषि	२८०९५९८	६११००	०	२८७०६९८	०	२७३०९८	१५७६००	०	२८७०६९८
४०	कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय (कृषि	८१९३५९४	२०३१८०९	०	९५६९२४७	६५६१५६	२५९८४३५	६४९३५६८	११३३४००	१०२२५४०३
४०	कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय (सिचाई	२२३८४५	०	०	२२३८४५	०	०	२२३८४५	०	२२३८४५
६८	सिचाई मन्त्रालय (सिचाई	७९९००५९	७२३७९७	७५६७५	७१४३७६०	१६४५७७१	२१४५५५	८०६९१६७	५०५८०९	८७८९५३१
५५	भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय	१००४०६०	८०००७८	०	२२०३७६	१५८३७६२	०	४३९३७	१७६०२०१	१८०४१३८
५९	वन तथा भू(स)रक्षण मन्त्रालय	२८२०१९७	१४८३५३९	०	२४६११३४	१८४२६०२	१३९१८	२१०९०७८	२१८०७४०	४३०३७३६
३८	उद्योग मन्त्रालय	१८३६४०५	२७१७७	१९१२२	१४२८७५३	४५३९५१	२१८१६४	४३१२५०	१२३३२९०	१८८२७०४
५१	विपान तथा प्रविधि मन्त्रालय (उद्योग	०	२८७९०	०	०	२८७९०	०	०	२८७९०	२८७९०
५१	विपान तथा प्रविधि मन्त्रालय (सचा?	२२४०९	०	१३५२३८	०	१५७६४७	०	०	१५७६४७	१५७६४७
६७	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय (सचा?	२१११३६४	४०२२७६	०	१५७६९३	२३५५९४७	०	०	२५१३६४०	२५१३६४०
८७	अर्थ मन्त्रालय (लगानी सार्वजनिक स)स्थान ((सचा?	६१७५०	०	०	०	६१७५०	०	६१७५०	०	६१७५०

		प्रथम प्राथमिकता (P1)	दोस्रो प्राथमिकता (P2)	तेस्रो प्राथमिकता (P3)	गरिवी संकेत		लैंगिक संकेत			जम्मा
					गरिवी न्यूनीकरण बजेट (१)	तटस्थ बजेट (२)	प्रत्यक्ष (१)	अप्रत्यक्ष (२)	तटस्थ (३)	
४८	भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय (सडक यातायात	१८६२३९०६	६६७१००५	२००१५५	१९१६७६८०	६३२७३८६	०	२४९५१४५४	५४३६१२	२५४९५०६६
६९	स्थानीय विकास मन्त्रालय (सडक यातायात	१२४०१५२	४१४२२९	०	१६५३१४४	१२३७	०	४१४२२९	१२४०१५२	१६५४३८१
७१	श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय (सडक यातायात	२०१०३	०	०	०	२०१०३	०	०	२०१०३	२०१०३
४९	पर्यटन तथा नागरिक उयन मन्त्रालय (हवाई यातायात	०	२१६१११	४०९२	०	२२०२०३	०	०	२२०२०३	२२०२०३
८७	अर्थ मन्त्रालय (लगानी सार्वजनिक स)स्थान	६५००००	१४२५००	०	०	७९२५००	०	०	७९२५००	७९२५००
४८	भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय (रेल यातायात	०	०	८३४८५	८१९८५	१५००	१५००	८१९८५	०	८३४८५
४८	भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय (जल यातायात	०	५०००	०	०	५०००	०	०	५०००	५०००
३७	ऊर्जा मन्त्रालय (विद्युत	२०४३८९	२०६१५४	३०१३५७	२२१९८५	४८९९१५	०	६१७६९८	९४२०२	७११९००
६१	वाताव?ो मन्त्रालय (विद्युत	२७२१७६०	०	०	२७२१७६०	०	२४८८२३३	२३३५२७	०	२७२१७६०
८७	अर्थ मन्त्रालय (लगानी सार्वजनिक स)स्थान (विद्युत	११२५८७०३	२००२१००	०	१९९९९००	११२६०९०३	०	१३२६०८०३	०	१३२६०८०३
४८	भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय (पर्यटन	०	११००००	०	०	११००००	०	०	११००००	११००००
४९	पर्यटन तथा नागरिक उयन मन्त्रालय (पर्यटन	५१६०८१	०	३५४४००	३३२२४१	५३८२४०	०	५०६५०२	३६३९७९	८७०४८१
६१	वाताव?ो मन्त्रालय (हावापानी	८५५६३	२२३०५	०	०	१०७८६८	०	०	१०७८६८	१०७८६८
६०	वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय (आपूर्ति	५८१६००	१०१७१	०	५९१७७१	०	०	४६००००	१३१७७१	५९१७७१
६०	वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय (वाणिज्य	१५४३१४	३५५१६	०	१२७५४६	६२२८४	०	०	१८९८३०	१८९८३०
७१	श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय (श्रम	२५८१६९	१९२२	०	१४५७४८	११४३४३	१३७३३४	१८५८५	१०४१७२	२६००९१
३५	अर्थ मन्त्रालय (अन्य आर्थिक	४२१०२७	२१७१०००	०	१७७१७५०	८२०२७७	०	०	२५९२०२७	२५९२०२७
४८	भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय (अन्य आर्थिक	१२६४९४७	०	०	१२६४९४७	०	०	१२६४९४७	०	१२६४९४७
८६	अर्थ मन्त्रालय (लगानी वैदेशिक स)स्थाहरू (अन्य आर्थिक	२५००००	०	०	०	२५००००	०	०	२५००००	२५००००
८७	अर्थ मन्त्रालय (लगानी सार्वजनिक स)स्थान (अन्य आर्थिक	०	४७५०००	०	०	४७५०००	०	०	४७५०००	४७५०००
९५	अर्थ मन्त्रालय (विविध (अन्य आर्थिक	६५००००	१५००००	०	६५००००	१५००००	०	६५००००	१५००००	८०००००
	ऋण भुक्तानी									

		પ્રથમ પ્રાથમિકતા (P1)	દોસો પ્રાથમિકતા (P2)	તેસો પ્રાથમિકતા (P3)	ગરિબી સંકેત		લૈંગિક સંકેત			જમ્મા
					ગરિબી ન્યૂનીકરણ બજેટ (૧)	તટસ્થ બજેટ (૨)	પ્રત્યક્ષ (૧)	અપ્રત્યક્ષ (૨)	તટસ્થ (૩)	
૮૧	અર્થ મન્ત્રાલય (આન્તરિક ઋઠા ભુક્તાની	૧૫૧૧૦૮૦૬	૦	૦	૦	૧૫૧૧૦૮૦૬	૦	૦	૧૫૧૧૦૮૦૬	૧૫૧૧૦૮૦૬
૮૨	અર્થ મન્ત્રાલય (વૈદેશિક ઋઠા ભુક્તાની (બહુપક્ષીય-	૧૨૨૨૬૯૨૦	૦	૦	૦	૧૨૨૨૬૯૨૦	૦	૦	૧૨૨૨૬૯૨૦	૧૨૨૨૬૯૨૦
૮૩	અર્થ મન્ત્રાલય (વૈદેશિક ઋઠા ભુક્તાની (દ્વિપક્ષીય-	૩૨૨૩૯૬૮	૦	૦	૦	૩૨૨૩૯૬૮	૦	૦	૩૨૨૩૯૬૮	૩૨૨૩૯૬૮
	વિવિધ									
૬૬	સામાન્ય પ્રશાસન મન્ત્રાલય (વિવિધ	૦	૩૨૦૦૦	૦	૦	૩૨૦૦૦	૦	૩૨૦૦૦	૦	૩૨૦૦૦
૭૧	શ્રમ તથા યાતાયાત વ્યવસ્થા મન્ત્રાલય (વિવિધ	૦	૮૩૨૭	૦	૦	૮૩૨૭	૦	૮૩૨૭	૦	૮૩૨૭
૯૦	અર્થ મન્ત્રાલય(સેવાનિવૃત્ત સુવિધા તથા કર્મચાી સુવિધા (વિવિધ	૧૪૮૪૦૨૦૦	૦	૦	૮૮૨૦૦	૧૪૭૫૨૦૦૦	૦	૦	૧૪૮૪૦૨૦૦	૧૪૮૪૦૨૦૦
૯૫	અર્થ મન્ત્રાલય (વિવિધ	૫૦૦૦૦	૨૦૨૦૨૪૨	૧૯૩૦૦૦૦	૧૩૦૦૦૦	૩૮૭૦૨૪૨	૦	૦	૪૦૦૦૨૪૨	૪૦૦૦૨૪૨
	જમ્મા	૨૮૭૭૩૨૭૭૭	૪૪૩૨૯૮૯૩	૫૮૩૭૩૩૦	૧૫૮૩૩૪૦૪૫	૧૭૯૫૬૫૯૫૫	૬૦૬૦૯૯૯૩	૧૨૨૬૪૬૧૫૫	૧૫૪૬૪૩૮૫૨	૩૩૭૯૦૦૦૦૦

तालिका नं. १.४

त्रिवर्षिय योजनाको रणनीतिक स्तम्भ अनुसार आर्थिक वर्ष २०६७/६८ को क्षेत्रगत विनियोजन

रु. हजारमा

शिरषक/उपशीर्षक	रोजगारीमुलक तथा गरीबी निवारणउन्मुख दिगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धि	संघीय स्वरूपलाई टेवा पुग्ने भौतिक पूर्वाधार	समावेशी तथा समन्यायिक विकास	आर्थिक सामाजिक रूपान्तरण	सुशासन र सेवा प्रवाहमा प्रभावकारी	औद्योग, व्यापार तथा सेवा क्षेत्रमा मूलप्रवाहीकरण	साधारण प्रशासन	जम्मा
सम्बैधानिक अगहरू								
राष्ट्रपति	०	०	०	०	०	०	१५६५८७	१५६५८७
उपराष्ट्रपति	०	०	०	०	०	०	३४२२६	३४२२६
संविधानसभारव्यवस्थापिका(स)सद	०	०	०	०	०	०	८५३८१२	८५३८१२
अदालत	०	०	०	०	४४५४५०	०	१०९४४६८	१५३९९१८
अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग	०	०	०	०	२०९७२	०	८५१७०	१०६१४२
महालेखा परीक्षकको कार्यालय	०	०	०	०	१५७९९	०	१६००३८	१७५८३७
लोक सेवा आयोग	०	०	०	०	२७९९२	०	१५०२४०	१७८२३२
निर्वाचन आयोग	०	०	०	०	१८५९७	०	११२५८४६	११४४४४३
महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	०	०	०	०	६४२९८	०	१९२९४३	२५७२४१
न्याय परिषद्	०	०	०	०	०	०	९६२९	९६२९
राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	०	०	०	०	०	०	९१७६८	९१७६८
सामान्य प्रशासन								
अदालत	०	०	०	०	७४१६१	०	२८६५२	१०२८१३
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	०	०	०	०	०	०	२३७०२५	२३७०२५
उपप्रधानमन्त्रीको कार्यालय	०	०	०	०	०	०	१४४६	१४४६
राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र	०	०	०	०	०	०	४०६३१	४०६३१
अर्थ मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	१२३५६८	१२३५६८
ऊर्जा मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	१९६७८	१९६७८
उद्योग मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	३३३६९	३३३६९
कानून तथा न्याय मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	६१७०२	६१७०२
कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	७४२७८	७४२७८
गृह मन्त्रालय	०	०	०	०	१७५९७०	०	२१३८४८३	२३१४४५३
भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय	०	०	०	०	२९१०	०	४६८२७	४९७३७
पर्यटन तथा नागरिक उड्यन मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	३८८३३	३८८३३

शिर्षक/उपशीर्षक	रोजगारीमूलक तथा गरीबी निवारणउन्मुख दिगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धि	संघीय स्वरूपलाई टेवा पुग्ने भौतिक पूर्वाधार	समावेशी तथा समन्यायिक विकास	आर्थिक सामाजिक रूपान्तरण	सुशासन र सेवा प्रवाहमा प्रभावकारी	औद्योग, व्यापार तथा सेवा क्षेत्रमा मूलप्रवाहीकरण	साधारण प्रशासन	जम्मा
पशुपन्छा मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	२४६५५६५	२४६५५६५
विपान तथा प्रविधि मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	५२०४८	५२०४८
भूमिसुधा? तथा व्यवस्था मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	२३६८८	२३६८८
महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	६६५९३	६६५९३
युवा तथा खेलकूद मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	२७६४२	२७६४२
शिक्षा मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	२५५७६	२५५७६
वन तथा भू(स)शिक्षा मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	१७२७२८	१७२७२८
वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	२३९४१	२३९४१
वातावरण मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	४९९८७	४९९८७
शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	७४७४०	७४७४०
संश्लेषण, स)विधानसभा, स)सदीय व्यवस्था तथा स)स्कृति मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	३८६३५	३८६३५
शिक्षा मन्त्रालय	०	०	०	०	१०२५०	०	२७३९३९	२८४१८९
सामान्य प्रशासन मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	३५२२४८	३५२२४८
सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	९९०३२	९९०३२
सिंचाई मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	१८१७२	१८१७२
स्थानीय विकास मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	६३८५२	६३८५२
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	५६७१८	५६७१८
श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	१५३६९२	१५३६९२
राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय(साधारण प्रशासन	०	०	०	०	०	०	८२८६४	८२८६४
गृह मन्त्रालय रु(प्रहरी	०	०	०	०	०	०	१९१७९८००	१९१७९८००
अर्थ मन्त्रालय (राजश्व तथा आर्थिक प्रशासन	०	०	०	०	३७९२२०	०	२३०६४८२	२६७७०२
राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय : योजना तथा तथ्यांक	०	०	०	०	१३७७४८४	०	११०१३३	१४८७६१७
शिक्षा मन्त्रालय	०	०	०	०	०	०	१७९५८०८४	१७९५८०८४
सामाजिक सेवाहरू								
विपान तथा प्रविधि मन्त्रालय	०	१०३०००	०	०	०	०	०	१०३०००
शिक्षा मन्त्रालय	१३६१९२५	०	४९५००	२१५३०८६४	०	०	३४६०१०६४	५७५४३३५३
गृह मन्त्रालय (स्वास्थ्य	०	०	९०५७	०	०	०	२३८३९४	२४७४५१
शिक्षा मन्त्रालय (स्वास्थ्य	०	०	०	०	०	०	३०७७६२	३०७७६२

शिर्षक/उपशिर्षक	रोजगारीमूलक तथा गरीबी निवारणउन्मुख दिगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धि	संघीय स्वरूपलाई टेवा पुग्ने भौतिक पूर्वाधार	समावेशी तथा समन्यायिक विकास	आर्थिक सामाजिक रूपान्तरण	सुशासन र सेवा प्रवाहमा प्रभावकारी	औद्योग, व्यापार तथा सेवा क्षेत्रमा मूलप्रवाहीकरण	साधारण प्रशासन	जम्मा
वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय (स्वास्थ्य	०	०	९००००	०	०	०	०	९००००
सामान्य प्रशासन मन्त्रालय (स्वास्थ्य	०	०	०	०	१३१९४०	०	०	१३१९४०
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय (स्वास्थ्य	०	१९६०३६	०	०	१८०९९२८७	०	५४४०७८७	२३७३६११०
भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय (खानेपानी	०	०	०	६९४१४०९	१४०४७	०	४१२७५	६९९६७३१
स्थानीय विकास मन्त्रालय (खानेपानी	०	०	०	७५०९७४	०	०	०	७५०९७४
अर्थ मन्त्रालय (लगानी सार्वजनिक संस्थान	७६००००	०	०	८४१३३४	०	०	०	१६०१३३४
स्थानीय विकास मन्त्रालय (स्थानीय विकास	३९४९६८५	२०६६९८०९	२१५३६०	२८३९७५०	१७२९६०	०	४०३११	२७८८७८७५
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय (अन्य सामाजिक	०	०	०	०	२११६५	०	०	२११६५
महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय	०	०	१०२८३०१	०	०	०	९५०४५	११२३३४६
स्थानीय विकास मन्त्रालय (अन्य सामाजिक	०	०	२१०७८७	०	०	०	८९४८२००	९१५८९८७
अर्थ मन्त्रालय (युवा खेलकूद	२४९९००	०	०	०	०	०	०	२४९९००
युवा तथा खेलकूद मन्त्रालय	०	०	३२९०४	०	७५४७८	०	४९०९९६	५९९३७८
संश्लेषण मामिला, संविधानसभा, संसदीय व्यवस्था तथा संस्कृति मन्त्रालय	०	०	५०२३६३	०	०	०	२४२२१९	७४४५८२
भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय(आवास	२५५५३	२०३८२९१	०	७४८९७१	०	०	३७८४७४	३१९१२८९
वातावरण मन्त्रालय (आवास	०	०	०	११८६३	०	०	०	११८६३
संश्लेषण मामिला, संविधानसभा, संसदीय व्यवस्था तथा संस्कृति मन्त्रालय (आवास	०	०	२२८००	०	०	०	०	२२८००
अर्थ मन्त्रालय (विविध	०	०	०	०	०	०	१२५००	१२५००
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय (अन्य सामाजिक	३०३९१६६	०	०	०	६०१९२०	०	०	३६४१०८६
विधान तथा प्रविधि मन्त्रालय (अन्य सामाजिक	०	०	०	०	८३८९९	०	०	८३८९९
वातावरण मन्त्रालय (अन्य सामाजिक	०	०	०	५५१२०	०	०	०	५५१२०
शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय (अन्य सामाजिक	०	०	७३४५२८८	०	०	०	१२०७६२७	८५५२९१५
स्थानीय विकास मन्त्रालय (अन्य सामाजिक	२३२५०३४	०	०	०	०	०	०	२३२५०३४
श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय	०	०	०	०	५९९५४	०	०	५९९५४
शिक्षण योजना आयोगको सचिवालय (अन्य सामाजिक	१२८३६०	०	०	०	०	०	०	१२८३६०
अर्थ मन्त्रालय (अन्य सामाजिक (विविध	०	०	१०००००	२८५०००	०	०	२७४२५०	६५९२५०
आर्थिक सेवाहरू								
अर्थ मन्त्रालय (कृषि	१५७६००	०	२७३०९८	०	०	०	०	२८७०६९८

शिर्षक/उपशीर्षक	रोजगारीमूलक तथा गरीबी निवारणउन्मुख दिगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धि	संघीय स्वरूपलाई टेवा पुग्ने भौतिक पूर्वाधार	समावेशी तथा समन्यायिक विकास	आर्थिक सामाजिक रूपान्तरण	सुशासन र सेवा प्रवाहमा प्रभावकारी	औद्योग, व्यापार तथा सेवा क्षेत्रमा मूलप्रवाहीकरण	साधारण प्रशासन	जम्मा
कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय (कृषि	८०४४२८६	५२२३६२	४९४३१९	१०८९२३	०	६७३०६७	३८२४४६	१०२२५४०३
कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय (सिचाई	०	०	०	०	२२३८४५	०	०	२२३८४५
सि)चाई मन्त्रालय (सिचाई	५३०९७३	०	०	७६९४०७२	९११७७	०	४७३३०९	८७८९५३१
भूमिसुधा? तथा व्यवस्था मन्त्रालय	७५४८३	०	०	२७८५११	४६१३०२	०	९८८८४२	१८०४१३८
वन तथा भू(स)?क्षो मन्त्रालय	४२१४९	०	०	४२७०८४	५१९५२	११८५२८२	२५९७२६९	४३०३७३६
उद्योग मन्त्रालय	८३८९	०	०	०	०	१४१०३६८	४६३९४७	१८८२७०४
विपान तथा प्रविधि मन्त्रालय (उद्योग	०	२८७९०	०	०	०	०	०	२८७९०
विपान तथा प्रविधि मन्त्रालय (सचा?	०	१५७६४७	०	०	०	०	०	१५७६४७
सूचना तथा सञ्चा? मन्त्रालय (सचा?	०	०	०	०	१५७६९३	९५०००	२२६०९४७	२५१३६४०
अर्थ मन्त्रालय (लगानी सार्वजनिक स)स्थान ((सचा?	०	०	६१७५०	०	०	०	०	६१७५०
भौतिक योजना तथा निर्मा? मन्त्रालय (सडक यातायात	०	२०८६५१७३	०	४०९२४७६	४९२५५	०	४८८१६२	२५४९५०६६
स्थानीय विकास मन्त्रालय (सडक यातायात	०	१६५४३८१	०	०	०	०	०	१६५४३८१
श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय (सडक यातायात	०	०	०	०	०	०	२०१०३	२०१०३
पर्यटन तथा नाग?िक उ्यन मन्त्रालय (हवाई यातायात	०	२१६१११	०	०	४०९२	०	०	२२०२०३
अर्थ मन्त्रालय (लगानी सार्वजनिक स)स्थान	०	१४२५००	०	६५००००	०	०	०	७९२५००
भौतिक योजना तथा निर्मा? मन्त्रालय (रेल यातायात	०	८३४८५	०	०	०	०	०	८३४८५
भौतिक योजना तथा निर्मा? मन्त्रालय (जल यातायात	०	५०००	०	०	०	०	०	५०००
ऊर्जा मन्त्रालय (विद्युत	०	०	०	२३०४४२	३८६६२७	६२९	९४२०२	७१९९००
वाताव?ो मन्त्रालय (विद्युत	३७०१८७	०	०	२३५१५७३	०	०	०	२७२१७६०
अर्थ मन्त्रालय (लगानी सार्वजनिक स)स्थान (विद्युत	०	०	०	१०७५८५८५	१४२६५६८	१११५६५०	०	१३२६०८०३
भौतिक योजना तथा निर्मा? मन्त्रालय (पर्यटन	०	११००००	०	०	०	०	०	११००००
पर्यटन तथा नाग?िक उ्यन मन्त्रालय (पर्यटन	०	४९६२३३	०	०	५७३००	२९७१००	१९८४८	८७०४८१
वाताव?ो मन्त्रालय (हावापानी	०	०	०	८०८९६	०	०	२६९७२	१०७८६८
वा?िज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय (आपूर्ति	०	०	५८१६००	०	१०१७	०	०	५९१७७
वा?िज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय (वा?िज्य	०	०	०	०	०	३५५१६	१५४३१४	१८९८३०
श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय (श्रम	१३९२५६	०	६४९२	०	१०१७	०	१०४१७२	२६००९१
अर्थ मन्त्रालय (अन्य आर्थिक	१२०२७५०	१३७२०००	०	०	०	०	१७२७७	२५९२०२७
भौतिक योजना तथा निर्मा? मन्त्रालय (अन्य आर्थिक	०	१२६४९४७	०	०	०	०	०	१२६४९४७

शिर्षक/उपशीर्षक	रोजगारीमूलक तथा गरीबी निवारणउन्मुख दिगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धि	संघीय स्वरूपलाई टेवा पुग्ने भौतिक पूर्वाधार	समावेशी तथा समन्यायिक विकास	आर्थिक सामाजिक रूपान्तरण	सुशासन र सेवा प्रवाहमा प्रभावकारी	औद्योग, व्यापार तथा सेवा क्षेत्रमा मूलप्रवाहीकरण	साधारण प्रशासन	जम्मा
अर्थ मन्त्रालय (लगानी वैदेशिक स)स्थाहरू (अन्य आर्थिक	०	०	०	०	०	०	२५००००	२५००००
अर्थ मन्त्रालय (लगानी सार्वजनिक स)स्थान (अन्य आर्थिक	०	४७५०००	०	०	०	०	०	४७५०००
अर्थ मन्त्रालय (विविध (अन्य आर्थिक	१५००००	६५००००	०	०	०	०	०	८०००००
ऋण भुक्तानी								
अर्थ मन्त्रालय (आन्तरिक ऋण भुक्तानी	०	०	०	०	०	०	१५११०८०६	१५११०८०६
अर्थ मन्त्रालय (वैदेशिक ऋण भुक्तानी (बहुपक्षीय-	०	०	०	०	०	०	१२२२६९२०	१२२२६९२०
अर्थ मन्त्रालय (वैदेशिक ऋण भुक्तानी (द्विपक्षीय-	०	०	०	०	०	०	३२२३९६८	३२२३९६८
विविध								
सामान्य प्रशासन मन्त्रालय (विविध	०	०	०	०	०	०	३२०००	३२०००
श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय (विविध	०	०	०	०	०	०	८३२७	८३२७
अर्थ मन्त्रालय(सेवानिवृत्त सुविधा तथा कर्मचारी सुविधा (विविध	०	०	०	०	०	०	१४८४०२००	१४८४०२००
अर्थ मन्त्रालय (विविध	०	०	९००००	१२०२४४२	०	०	२७०७८००	४०००२४२
जम्मा	२२५६०६९६	५१०५०७६५	१३५५३६१९	६१८४०२८९	२४७९५९०६	४८१२६१२	१५९२८६११३	३३७९०००००

२. कृषि, सिंचाइ, वन र भूमिसुधार तथा व्यवस्था

२.१ कृषि, खाद्य सुरक्षा तथा सहकारी

२.१.१ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा

१. पृष्ठभूमि

कृषि क्षेत्र नेपाली अर्थतन्त्रको मूल आधार र बहुसंख्यक जनताको जीविकोपार्जनको प्रमुख श्रोतको रूपमा रहदै आएको छ। नेपालका करीव ७४ प्रतिशत जनता अभैपनि कृषिमा नै आश्रित रहेका छन् भने ती मध्ये अधिकांश साना र सीमान्तकृत कृषकहरू रहेका छन्। अर्थतन्त्रको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको करीव ३५ प्रतिशत आय कृषि क्षेत्रबाट प्राप्त हुने भएकाले गरिवी न्यूनीकरण र खाद्य-सुरक्षामा यस क्षेत्रको विकासबाट महत्वपूर्ण योगदान पुग्न सक्ने देखिन्छ। यसरी नेपालको अर्थतन्त्रलाई सम्बृद्ध तुल्याउनका लागि कृषि क्षेत्रको अत्यन्त महत्वपूर्ण योगदान रहेको भएतापनि यस क्षेत्रको उत्पादनको वार्षिक वृद्धिदर अपेक्षा गरे अनुसार अभै बढ्न सकेको छैन। कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्वको वृद्धिमा आशातित रूपमा प्रतिफल पाउन र कृषिलाई अभै प्रतिस्पर्धात्मक व्यवसाय बनाउन सकिएको छैन।

कृषि क्षेत्रको विकासको लागि विगतमा भएका प्रयास फलस्वरूप कृषिजन्य उद्योग जस्तै दुग्ध, पोल्टी, चिया, कफी, दाना, मह, खाद्य प्रशोधन, फलफुलमा आधारित उद्योगहरूको विस्तार भएको छ। यस तथ्यबाट राष्ट्रको जीविकोपार्जनमुखी कृषि प्रणाली हालका वर्षहरूमा क्रमिक रूपमा व्यवसायिकरणतर्फ उन्मुख हुदै गएको देखिन्छ भने यसलाई अभै व्यवसायिक, प्रतिस्पर्धी तुल्याई कृषिजन्य वस्तुको आन्तरिक तथा बाह्य बजारको पहिचान गर्दै आयात प्रतिस्थापन एवं निर्यात प्रवर्द्धन गर्न विद्यमान चुनौतीहरूलाई सम्बोधन गर्दै अगाडि बढ्नु जरूरी भएको छ।

कृषि क्षेत्रको उत्पादनलाई अपेक्षाकृत रूपमा वृद्धि गर्दै अन्तराष्ट्रिय स्तरमा हुदै आएको खाद्यान्न पदार्थको मूल्य वृद्धि, आपूर्तिमा कमीको स्थिति र जलवायु परिवर्तनको परिवेसमा नेपालका विकट भौगोलिक क्षेत्रका जनतामा खाद्य सुरक्षाको प्रत्याभूति दिनका लागि तथा गरिवी न्यूनीकरण गर्न जीविकोपार्जनमुखी कृषि क्षेत्रलाई प्रतिस्पर्धी, व्यवसायिक र रोजगारमूलक तुल्याई रूपान्तरण गर्नु ठूलो चुनौती भएको छ। कृषि क्षेत्रको व्यवसायिकरणका साथै आन्तरिक तथा बाह्य बजारका अवसरहरूको उपयोग गरी कृषिजन्य व्यापार अभिवृद्धि गर्नु तथा कृषिजन्य वस्तुहरूको सहज आपूर्तिको साथै आयात प्रतिस्थापन तथा निर्यात प्रवर्द्धन गर्नु अर्को चुनौती रहेको छ। साथै सिंचाइको अभाव, कृषि योग्य भूमिको खण्डिकरण, सीमान्त भूमिमा कृषिको लागि चाप बढ्नु, उपयुक्त प्रविधिको प्रयोगमा कमी हुनु, बजारमा किसानको पहुँच कम हुनु जस्ता चुनौतीहरू पनि यस क्षेत्रमा अभै विद्यमान रहेका छन्। त्यसैगरी विषादी, हार्मोन, एन्टिबायोटिक्सहरूको जथाभावी प्रयोग भई मानव, पशुपंक्षी, खाद्यपदार्थ र समग्र वातावरणमा नकारात्मक प्रभाव परेको छ। कुखुरापालन व्यवसाय लगायत अधिकांश कृषि व्यवसाय जोखिममा छ। छिमेकी मुलुक भारतको कृषि क्षेत्रमा ठूलो मात्रामा अनुदानको व्यवस्था भएको हुदा त्यहाँको तुलनामा नेपालमा उत्पादित कृषि उपजहरूको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता कम रहने गरेको छ। नेपालको सन्दर्भमा कृषि क्षेत्रमा सरकारी क्षेत्रबाट हुने लगानी न्यून रहदै आएको छ भने निजी क्षेत्रको लगानी आकर्षित गर्ने पर्याप्त प्रयास पनि हुन सकेको छैन।

यस अतिरिक्त पहाडी दुर्गम क्षेत्रमा रासायनिक मलको निरन्तर र पर्याप्त आपूर्ति हुन नसक्नु, कृषिमा व्यवसायिक पकेट क्षेत्रको विकास अपेक्षित रूपमा हुन नसक्नु, कृषि सडक सञ्जालको विकास नहुनु, स्यालो ट्युबेल लगायत सिंचाइ सुविधाको विस्तार हुन नसक्नु, कृषि क्षेत्रमा व्यवसायिक पशुपालनले उचित प्राथमिकता प्राप्त गर्न नसक्नु, कृषि, पशुसेवा र मत्स्य लगायतका अनुसन्धान र कृषि सेवाग्राही बीचको दुरी घट्न नसक्नु, कृषिमा व्यावसायिकरणको लागि भौतिक पूर्वाधार पर्याप्त नहुनु आदि जस्ता समस्याहरू यस क्षेत्रमा विद्यमान रहेकाले समग्र कृषि क्षेत्रमा अपेक्षित रूपमा प्रगति हुन सकेको छैन।

तथापि ग्रामीण स्तरसम्म फैलिएको कृषिका सांगठनिक संरचना तथा जनशक्ति, आवश्यक नीतिगत तथा कानूनी पूर्वाधारको उपलब्धता, कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित विशेषज्ञहरूको उपलब्धता, दातृ निकायहरूको यस क्षेत्रमा लगानी गर्न बढ्दो आकर्षण र सरकारले समेत यस क्षेत्रको विकासका लागि दिएको प्राथमिकता जस्ता सबल पक्षहरूको माध्यमबाट उल्लेखित चुनौती एवं समस्याहरूको सामना गर्दै यस क्षेत्रको दिगो विकास गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा थप सहयोग पुऱ्याउन सकिने सम्भावना रहेको छ।

यिनै सम्भावनाहरूलाई मध्यनजर राख्दै विद्यमान चुनौती एवं समस्याहरूको सामना गर्दै यस क्षेत्रको दिगो विकास गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा थप सहयोग पुऱ्याउन त्रिवर्षीय योजना(२०६७/६८-०६९/७०) को उद्देश्य, हाल कार्यान्वयनमा रहेको दीर्घकालीन कृषि योजना, सरकारका घोषित नीति तथा कार्यक्रम अनुरूप कृषि क्षेत्रलाई “कृषि मूलश्चः जीवन” भन्ने भावनाका साथ यस क्षेत्रको आधुनिकरण एवं व्यवसायीकरण गरी प्रतिस्पर्धी बनाउने सोचका साथ आ.व. २०६७/६८ मा कार्यक्रमहरू संचालन गरिएका छन्।

२. नतिजा सूचकहरू:

तीन वर्षीय अन्तरिम योजना (२०६४/६५ - ०६६/६७) अवधिको आधारवर्ष २०६४/६५ मा कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर ४.७ प्रतिशत रहेको भएता पनि आ.व. २०६५/६६ मा यो २.१ प्रतिशत मात्र कायम रहन गयो र आ. व. ०६६/६७ मा प्रतिकुल मौसमले गर्दा खाद्यान्न उत्पादन घट्न गएको छ। यस योजना अवधिमा कृषि क्षेत्रमा वार्षिक औसत वृद्धिदर ३.६ प्रतिशत हुने लक्ष्य राखिएकोमा ३.३ प्रतिशत कायम हुने अनुमान गरिएको छ।

त्रिवर्षीय योजनाले (२०६७/६८-२०६९/७०) कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर ३.९ प्रतिशतले हासिल गर्ने लक्ष्य राखेको छ। प्रमुख कृषि उत्पादन तथा उत्पादन सामग्रीको आ.व. २०६६/६७ को समष्टिगत स्थिति अनुमान र आ.व. २०६७/६८ देखि आ.व. २०६९/७० सम्मको प्रक्षेपित लक्ष्य निम्न तालिकामा दिइएको छ।

प्रमुख कृषि उत्पादन तथा उत्पादन सामग्रीको आ.व. २०६६/६७ को समष्टिगत स्थिति अनुमान र आ.व. २०६७/६८ देखि आ.व. २०६९/७० सम्मको प्रक्षेपित लक्ष्य

सिं नं	कार्यक्रम	ईकाई	०६६/६७ को प्रक्षेपण	०६६/६७ को प्रगति अनुमान	०६७/६८ को प्रक्षेपण	०६८/६९ को प्रक्षेपण	०६९/७० को प्रक्षेपण
१.	खाद्यान्न वाली	हजार मे.ट	८१९७	७७६२	८५८०	९००९	९६३३
२.	आलु	हजार मे.ट	२४५९	२४५९	२४९५	२५७८	२७५५
३.	दलहन	हजार मे.ट	२६०	२६२	२७७	३३४	३७७
४.	नगदे वाली						
	तेलहन	हजार मे.ट	१३७	१५०	१६२	१७६	१९०
	उखु	हजार मे.ट	२३८३	२५९२	२८९४	३०६४	३२३८
	सुर्ती	हजार मे.ट	२.४	२.५	२.४	२.४	२.४
	जुट	हजार मे.ट	१६	२१	२३	२६	२८
५.	वागवनी						
	फलफूल	हजार मे.ट	७२३	७२३	७२५	७५०	७७५
	तरकारी	हजार मे.ट	३००१	३००१	३२०१	३४०१	३६०१
६.	अन्य वाली						
	चिया	मे.ट	१६१४२	१६१४२	१६१६२	१६१९९	१६२०८
	रेशम कोया	मे.ट	३२	४०	५०	६०	९०
	अलैची	मे.ट	७०८९	७०८९	७४०९	७७६५	८२७१
	मह	मे.ट	१०००	११००	११५०	१२००	१४००
	अदुवा	मे.ट	१९०५४४	१९०५४४	२०२५६६	२१५६१३	२२८५०१
	लसुन	मे.ट	३९५६६	३९५६६	४५२३६	५१०५५	५७०२२
	वेसार	मे.ट	३६४५६	३६४५६	४०७०६	४५१३१	४९६४३
	खुर्सानी	मे.ट	२५४५५	२५४५५	२७३४२	२९२०७	३१२५२
७.	संस्थागत खाद्यान्न वीउ बिक्री	मे.ट	१४०००	१४०००	१४९६२	१६२२२	१७३२१
८.	तरकारी वीउ उत्पादन						
	सरकारी क्षेत्र	मे.ट	८	८	९	१०	११
	निजी क्षेत्र	मे.ट	१०००	१०००	१०५०	११००	११५०
९.	फलफूल विरूवा उत्पादन (कफी समेत)						
	सरकारी क्षेत्र	हजारमा	१७५	१६६	१७६	१७८	१७९
	निजी क्षेत्र	हजारमा	१०८४	८७७	९६०	१२५६	१५७२
१०.	आलु वियाँ						
	सरकारी क्षेत्र	के.जि.	३०	३०	३१	३२	३३
	निजी क्षेत्र	के.जि.	२०	२०	२२	२५	२६
११.	माछा भुरा उत्पादन तथा वितरण						
	सरकारी क्षेत्र	हजार	११९७५०	११९७५०	१४३९४५	१५१७५०	१६३१००
	निजी क्षेत्र	हजार	७८१००	७८१००	८१००५	८५२५०	८८०००
	माछा	मेटन	४९७३०	४९७३०	५२०७०	५३९६०	५६०००
१२.	पशुजन्य उत्पादन						
	दुध	हजार मे.टन	१४९५	१४९६	१५८१	१६७६	१७७४
	मासु	हजार मे.टन	२४९	२४८	२५९	२७५	२८७
	फुल	करोड गोटा	६४	६४	७२	८३	९३

आ.व. २०६७/६८ मा कृषि तथा खाद्य सुरक्षा क्षेत्रमा कुल ४२ कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू संचालन हुनेछन् । यी आयोजनाहरूमध्ये मध्यकालीन खर्च संरचना अनुसार प्रथम र द्वितीय प्रथामिकतामा क्रमशः ३४, र ८ आयोजनाहरू रहेका छन् ।

कृषि तथा खाद्य सुरक्षा क्षेत्रतर्फ आ.व. २०६७/६८ मा कुल रु.१० अरब १५ करोड ४१.३९ लाख बजेट विनियोजन भएको छ । जस मध्ये साधारण प्रशासन तर्फ रु २८ करोड २०.६१ लाख (२.७८%), र विकास प्रशासन तर्फ रु ९ अरब ८७ करोड २०.७८ लाख (९७.२२) चालु खर्चतर्फ रु.८ अरब ६७ करोड ०९.५४ लाख(८५%) र पूँजीगत खर्चतर्फ रु.१ अरब ४८ करोड ३१.८५ लाख (१५%) विनियोजन भएको छ । यसमा नेपाल सरकारको श्रोतबाट रु.८ अरब ०५ करोड ४२.६९ लाख,(७९%) वैदेशिक अनुदान तर्फ रु.१ अरब ६२ करोड ०८.९० लाख (१६%) र वैदेशिक ऋण तर्फ रु ४७ करोड ८९.८० लाख (५%) खर्च व्यहोरिनेछ ।

कृषि तथा खाद्य सुरक्षा क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४०-३/४-२११ कृषि अनुसन्धान तथा विकास कोष	आ.व. २०५८/५९ देखि सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषकको समस्यामा आधारित स्थान विशेषका समस्याहरू निराकरण गर्न सहयोग पुग्ने र निश्चित स्थान र लक्षित वर्गको आय तथा रोजगारीमा अभिवृद्धि हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ● १२८ वटा आयोजनाहरू कार्यान्वयनमा रहेकोमा आयोजनाहरू अनुगमन तथा मूल्याङ्कन भई ६३ वटा आयोजनाहरू सम्पन्न भएका । 	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषि अनुसन्धान तथा विकास क्षेत्रमा कृषकका समस्यामा आधारित प्रस्तावहरू आव्हान गर्ने, छनौट गर्ने, सम्झौता गरी सञ्चालन गर्नुको साथै हाल कार्यान्वयनमा रहेका आयोजना प्रस्तावहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिने । ● सम्झौता सम्पन्न भैसकेका आयोजनाहरूको लागि अनुदान उपलब्ध गराइने ।
४०-३/४-२२० दीर्घकालीन कृषियोजना अनुगमन तथा समन्वय कार्यक्रम	आ.व. २०५४/५५ देखि सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषि उपजहरूको बजार प्रवर्द्धनमा सघाउ पुग्ने । ● कृषि तथ्याङ्कमा सुधार हुने । ● योजना तर्जुमा, अनुगमन र मूल्याङ्कन पद्धतिमा सुदृढीकरण हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ● जिल्ला तहमा जिल्ला प्रसार उप-कोष परियोजना तथा स्थानीय प्रयास उप-कोष परियोजना संचालन भएका । ● WTO\SPS अन्तर्गत केन्द्रीय खाद्य प्रयोगशाला निर्माण सम्पन्न भएको । ● गरिवी मापन अनुगमन प्रणालीको विकास भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● १० जिल्लामा अति विपन्न वर्ग लक्षित विशेष कार्यक्रम संचालन गर्ने । ● PPP को concept अनुसार निजी क्षेत्र को सहकार्यमा ९ जिल्लामा “एक गाँउ एक उत्पादन” कार्यक्रम (OVOP) संचालन गरिने । ● आवश्यकता अनुसार राहत कार्यक्रम संचालन गर्ने । ● कृषि क्षेत्रमा जनशक्ति विकास कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४०-३/४-२२४ खाद्य सुरक्षा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	आ.व. २०६७/६८ देखि शुरू कुल लागत नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> कृषि उत्पादन बृद्धिका साथै कृषकको आय तथा रोजगार बृद्धिमा टेवा पुग्ने उन्नत विउ विजन उत्पादन भै खाद्य सुरक्षामा टेवा पुग्ने । 		<ul style="list-style-type: none"> बीउ सुरक्षाको कममा प्रजनन, मूल तथा उन्नत बीउ उत्पादन तथा व्यवस्थापन बीउ गुणस्तर नियन्त्रण र बजार व्यवस्थापन पशुजन्य उत्पादन बृद्धिको कममा उन्नत नश्लका गाई, भैसी, र बाख्राको स्रोत विकास तथा कृषक स्तरबाट उत्पादन, व्यवस्थापन तथा बजार व्यवस्थापन कार्यक्रम उत्पादनशील स्थानीय जातका बीउ तथा पशु नश्लहरूको संरक्षण सम्बर्द्धन उन्नत प्रविधि उपयोग सम्बन्धि मानव संसाधन विकास कार्यक्रम
४०-३/४-२२५ उच्च मूल्यका कृषि बस्तु बिक्रस आयोजना	आ.व. २०६७/६८ देखि शुरू कुल लागत नखुल्ने	१८ वटा विभिन्न कृषि बस्तुहरूको Value Chain विकास गरी कृषि उत्पादन बृद्धिका साथै कृषकको आय तथा रोजगार बृद्धिमा टेवा पुग्ने		१८ वटा विभिन्न कृषि बस्तुहरूको Value Chain विकास गर्ने ।
४०-३/४-२२६ उच्च पहाड कृषि व्यवसाय तथा जिविकोपार्जन आयोजना	आ.व. २०६७/६८ देखि शुरू २०७४/७५ मा सम्पन्न हुने कुल लागत नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> उच्च पहाडका कृषि व्यवसायमा सुधार भै आय तथा रोजगारीमा बृद्धि हुने । उत्पादन हुने बस्तुहरूको Value chain development हुने । 	आयोजनाको PPTA कार्यक्रम अन्तरगत डिजाइन तथा कार्यान्वयन योजना पुरा भै सकेको ।	<ul style="list-style-type: none"> केन्द्र तथा जिल्ला स्तरमा कार्यालय स्थापना/ व्यवस्था तथा आवश्यक जनशक्ति व्यवस्था गर्ने । आयोजना संचालनको लागि सहकार्य गर्ने निकाय छनोट तथा संभौता गर्ने । आयोजना क्षेत्रका जिल्लाहरूमा कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्न प्रचार प्रसार अभियान, तालिम, संचालन तथा व्यवशायिक संस्थाहरू छनोट गर्ने । जिल्ला स्थित कार्यालयहरू तथा अनुसन्धान/ फार्मको पुवाधार विकास तथा प्रविधि प्रदर्शनी गर्न डिजाइन स्टीमेट तयार गर्ने ।

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४०-३/४-२४१ विशेष कृषि उत्पादन कार्यक्रम	आ.व. २०५७/५८ देखि सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> रासायनिक मलको नियमित आपूर्तिमा योगदान पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> एक लाख मेट्रिक टन रासायनिक मलमा अनुदान उपलब्ध गराईएको सहयोग स्वरूप प्राप्त रासायनिक मलखादको परिचालन र भण्डारको व्यवस्थापन गर्ने कार्य भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> सहयोग स्वरूप प्राप्त हुने मलखादको परिचालन एवं भण्डारण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने रासायनिक मलमा अनुदान उपलब्ध गराइने प्राङ्गारीक मल उद्योगमा अनुदान उपलब्ध गराइने प्राङ्गारीक प्रमाणिकरण मल तथा बीउको माग, आपूर्ति तथा खपत स्थितिको अध्ययन मल ऐनको मस्यौदा तयार गर्ने मलको गुणस्तर, आपूर्ति, वितरण अनुगमन रासायनिक मल निरीक्षक र विश्लेषक तालिम
४०-३/४-२६२ वाली विविधिकरण (साना तथा मझौला कृषकहरूको आयस्तर बृद्धि आयोजना)	आ.व. ०५८/५९ देखि २०६६/६७ सम्म कुल लागत : नखुल्ने	अर्को चरणको आयोजना लागु हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> साना तथा मझौला कृषकहरूको आयस्तर बृद्धि आयोजना लागि Project Preparatory Technical Assistance अन्तरगत विस्तृत आयोजना प्रस्ताव तयार भएको । आयोजना संचालनको लागि पकेट क्षेत्र छनौट, समूह गठन/पुनर्गठन तथा कृषक स्तरीय समस्या पहिचान गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना क्षेत्रका जिल्लाहरूमा उत्पादन पकेट क्षेत्र छनौट गरी समुदाय परिचालनको अवधारणा अनुसार कृषि प्रसार कार्यक्रम संचालन गरिने । आयोजना क्षेत्रका जिल्लाहरूमा उत्पादन पकेट क्षेत्र गै. स. स. मार्फत सम्पूर्ण कृषि प्रसार कार्यक्रम सञ्चालन गरिने । आयोजना क्षेत्रमा कृषक सहकारीहरू मार्फत कार्यक्रम संचालन गरिने । आयोजना क्षेत्रमा बजार विकास गर्न विभिन्न भौतिक संरचनाहरू जस्तै कृषि उपज संकलन केन्द्र, कृषि उपज बजार स्टल, रष्टिक स्टोर सेलार स्टोर आदि निर्माण गरिने ।
४०-३/४-२७० कृषि विकास योजना, जनकपुर	आ.व. २०२८ देखि सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	आगामी आ.व.मा थप २२०० हे. मा थप सिंचाई भई उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि हुने ।	हालसम्म २७० बटा डिप ट्युबेल र ४८५६ बटा स्यालो ट्युबेल जडान गरी जम्मा २७६१२ हे. जमिनमा सिंचाई सुविधा पु-चाइएको ।	डिप ट्युबेल ४ बटा, स्यालो ट्युबेल १५० बटा जडान, पम्प हाउस निर्माण ६ बटा

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४०-३/४-२८० रेशम खेती विकास कार्यक्रम	आ.व. ०३४/०३५ देखि सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> ● कीम्वु क्षेत्र विस्तार कार्यक्रम ४० हे. ● कोया उत्पादन ४० मे.ट. ● किम्वु विरुवा उत्पादन २५०००० ● रेशम विज उत्पादन ४२०० बक्स ● ३५ जातका रेशम किरा मातृ श्रोत संरक्षण 	किम्वुले ढाकेको क्षेत्रफल १३५० हे. २३ मे. रेशम कोया उत्पादन भएको ।	किम्वु क्षेत्र विस्तार कार्यक्रम रेशम कोया उत्पादन सेवा किम्वु विरुवा उत्पादन रेशम विज उत्पादन रेशम किरा मातृ स्रोत संरक्षण रेशम प्रविधि सम्बन्धि तालिम रेशम प्रविधि प्रसार
४०-३/४-२९१ बागवानी विकास कार्यक्रम	शुरु मिति : आ.व. २०१८/०१९ सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> ● फलफूल, चिया, कफी तथा पुष्पवालीका उन्नत प्रविधिको विकास तथा विस्तार हुने ● व्यवसायिक कार्यक्रमबाट कम्तीमा ३२२५ थप कामदार वर्षले रोजगारीको अवसर प्राप्त हुने ● फलफूलको उपभोगस्तर वृद्धि भई सर्वसाधारण जनताको पोषण अवस्थामा सुधार ल्याउने । ● उत्पादन विविधिकरण, मूल्य अभिवृद्धि एवं व्यवसायिकरणबाट फलफूल, कफी, चिया तथा पुष्प वाली आयात प्रतिस्थापन भई आन्तरिक माग आपूर्ति हुने र फलफूलको निर्यात प्रवर्द्धन हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ● फलफूल तर्फ ७०५००० मे.टन तथा कफी तर्फ ७१५ मे.टन (ड्राई चेरी) उत्पादन भएको ● कागती मिसन कार्यक्रम अन्तरगत ७५० हे. कागति बगैचा स्थापना भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● फलफूल अन्तर्गत क्षेत्र विस्तार (जिल्लास्तरबाट व्यवसायिक तथा करेशावारी कार्यक्रम मार्फत) - २४०० हे. ● कफी अन्तर्गत क्षेत्र विस्तार- १५० हे. ● फलफूल विरुवा उत्पादन (सरकारी फर्म केन्द्रहरूमा) - २ लाख । ● अध्ययन परिक्षण, प्रविधि मूल्यांकन तथा प्रविधि विकास गर्ने । ● समस्या निदान प्रदर्शन / अभियान संचालन गर्ने - १८ वटा ● कार्यक्रम सुपरिवेक्षण अनुगमन, निरीक्षण तथा प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउने (फार्म / केन्द्र - १२ वटा , जिल्ला तर्फ - २७ वटा)

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४०-३/४-३०० आलु तरकारी तथा मसला विकास कार्यक्रम	आ.व. २०५८/०५९ सालवसाली कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> • तरकारी मूल बीउ ३३१६ के.जी. उत्पादन हुने • तरकारी बेर्ना ३२ लाख ३० हजार उत्पादन हुने • आलु बीयाँ (टि.पि.एस.) २० के.जी. उत्पादन हुने • बेसिक बीउ आलु २२ मे.टन उत्पादन हुने • अलैंची बिरुवा ४५० हजार उत्पादन हुने • अलैंची बीउ २० के.जी. उत्पादन हुने • अदुवा, बेसार बीउ (पाना) ४ मे.टन उत्पादन हुने • कृषक तालिम १०३ वटा संचालन हुने • अभियानमुखी प्याज कार्यक्रमबाट करिब ३६५०० मे.टन प्याज गानो उत्पादन हुने 	<ul style="list-style-type: none"> • ३ मे.टन तरकारी बीउ, २० लाख तरकारी बेर्ना, ३ मे.टन ताजा तरकारी, १४ के.जी.आलु बीयाँ, १६ मे.टन बीउ आलु, १५ के.जी. अलैंची बीउ, ४ लाख अलैंची बिरुवा उत्पादन भै कृषक स्तरमा बिक्री वितरण भएको । • मसलाबाली तर्फ ३ मे.टन अदुवा तथा बेसारको पाना, २५० के.जी. कन्दमूल तरकारी बाली, २५ हजार फूल र फलफुलका बिरुवाहरू उत्पादन भै कृषक स्तरमा बिक्री वितरण भएको । • कृषकहरूको सीप र क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले स्थलगत तालिम (८६ पटक), IPM कृषक पाठशाला (२ पटक) संचालन गरिएको । सप्तरी, सिराहा, सर्लाही, धनुषा, बारा र रुपन्देही जिल्लाहरूमा २,२१२ हेक्टरमा प्याज खेती भई करिब ३३,००० मे.टन प्याज गानो उत्पादन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> • तरकारी मूल बीउ उत्पादनका लागि प्रजनन बीउ लगाउने • तरकारी बेर्ना उत्पादनका लागि श्रोत बीउ लगाउने • आलु बीयाँ उत्पादनका लागि बीउ आलु लगाउने • बेसिक बीउ आलु उत्पादन गर्न प्रि-बेसिक बीउ आलु लगाउने • अलैंची बिरुवा उत्पादन गर्नका लागि पहिलो तथा दोश्रो नर्सरी तयार गर्ने • अलैंची बगैँचा स्याहार सम्भार गर्ने • अदुवा तथा बेसारको पाना (बीउ) उत्पादनका लागि बीउ लगाउने • फार्म/केन्द्रका प्रभाव क्षेत्रका कृषकहरूलाई तालिम दिने • मिसन प्याज कार्यक्रम अन्तर्गत प्याज उत्पादन गर्नका लागि २४५० हेक्टर क्षेत्रफल विस्तार हुने
४०-३/४-३०१ बीउ प्रवर्द्धन तथा गुण नियन्त्रण कार्यक्रम	२०५८/५९ देखि सालवसाली कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> • वार्षिक बीउ बिजनको माग आपूर्ति प्रक्रिया व्यवस्थित कार्यान्वयन । • प्रयोगशालाहरूबाट कसचेक परीक्षण, अन्तर्राष्ट्रिय बीउ परीक्षण, सेवामूलक बीउ नमूना परीक्षणहरूबाट प्रयोगशालाको कार्य क्षमताको स्तर थाहा हुने । • बीउ परीक्षण, खेत निरीक्षण, बीउ प्रमाणिकरण, बीउ बिजन ऐन नियम 	<ul style="list-style-type: none"> • २० वटा नयाँ जातहरू उन्मोचन गरिएको । • १८७ वटा तरकारी बालीका हाईब्रीड जातहरू दर्ता गरिएको । • बीउ बजार अनुगमन, निरीक्षण, नमूना संकलन, परीक्षणबाट स्तरबाहिर परेका नमूनाहरूको बिक्री वितरण नगर्न सम्बन्धित बीउ व्यवसायीहरूलाई सजग गराएको । 	<ul style="list-style-type: none"> • प्रस्तावित १० नयाँ जातहरू उन्मोचन हुने । • आयातित तरकारी बालीका हाईब्रीड प्रस्तावित जातहरू दर्ता गरिने । • वार्षिक बीउ बिजनको माग आपूर्ति प्रक्रिया व्यवस्थित गरिने । • बीउ बिजन ऐन, नियमको नियमन कार्य सुचारू गर्ने । • बीउ प्रमाणिकरण २००० मे.टनबाट बीउ प्रतिस्थापन दर बढ्ने ।

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		<p>र गुणस्तर नियन्त्रण व्यवस्था सम्बन्धी, बीउ नमूना संकलक, बीउ उत्पादन तथा व्यवस्थापन तालिमबाट २०० जना प्रशिक्षार्थीहरूको प्राविधिक क्षमता अभिवृद्धि हुने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● १७० हेक्टरबीउ बाली खेत निरीक्षणबाट बालीको स्तर र खडा बीउ बालीको अवस्था थाहा हुने । ● बीउ प्रमाणिकरण २००० मे.टनबाट बीउको श्रोत बीउ गुण नियन्त्रण हुने । <p>गहुँ बालीको Promising लाईनहरूमा DUS Test गरी प्रतिवेदन तयारबाट बालीको जात उन्मोचन गर्नमा सहयोग हुने ।</p>		<ul style="list-style-type: none"> ● बीउ बजार अनुगमन, निरीक्षण, नमूना संकलन, परीक्षणबाट स्तरबाहिर परेका नमूनाहरूको सम्बन्धित बीउ व्यवसायीहरूलाई कार्यवाही गर्न सकिने ● गहुँ र मकै बालीको Promising लाईनहरूमा DUS Test गरी प्रतिवेदन तयारबाट बालीको जात उन्मोचन गर्नमा सहयोग ।
४०-३/४-३२० मत्स्य विकास कार्यक्रम	आ.ब. २०१८/१९ देखि सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	<p>निजी क्षेत्रमा अभियानमुखी मत्स्य उत्पादन कार्यक्रमबाट थप २४० मेट्रिक टन र नियमित मत्स्य पालन व्यवस्थापनबाट गरी जम्मा ३०५७० मे.टन उत्पादन भई ३५.८६ हजार परिवारका ९३ हजार जना प्रत्यक्ष रुपमा मत्स्य पालनमा संलग्न हुनेछन् । यसैगरी विभिन्न जलश्रोतको उत्पादन २१,५०० मे.टनबाट माछा मारी जीविकोपार्जन गर्ने सिमान्त बर्ग/समुदायका १ लाख १५ हजार परिवारका ४ लाख ६२ हजार जनाको जीवनस्तरमा सुधार हुनका साथै जैविक विविधता संरक्षणमा सघाउ पुग्नेछ । यसरी राष्ट्रमा निजी क्षेत्रबाट कुल</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● गत आर्थिक वर्षमा १० करोड ४ लाख ह्याक्लीड, १ करोड ३१ लाख फ्राई, ६२ लाख फिंगरलिड र २५ हजार रेन्वोट्राउट माछाका भुरा उत्पादन तथा वितरण गरी मत्स्य पालनसंग सम्बद्ध कृषकहरूलाई आवश्यक प्राविधिक सेवा पुऱ्याईएको छ । ● निजीस्तरमा ६० हेक्टर जलाशय नयां पोखरी निर्माण र ३५ हे. पुराना पोखरी सुदृढिकरण गरी अभियानमुखी मत्स्य उत्पादन कार्यक्रम सन्चालन भई मत्स्य पालनको क्षेत्र विस्तार एवं उत्पादकत्व वृद्धि भएको छ । 	<ul style="list-style-type: none"> ● १२ करोड २९ लाख ह्याक्लीड, १ करोड ४५ लाख फ्राई, ६५ लाख फिंगरलिड गरी कुल १४ करोड ३९ लाख मत्स्य विज उत्पादन तथा वितरण २५ हजार रेन्वोट्राउटको भुरा, २० हजार सौन्दर्यका माछा उत्पादन तथा वितरण, निजी मत्स्य ह्याचरी/नर्सरीबाट मत्स्य विज उत्पादनको अनुगमन एवं प्राविधिक सेवा, अभियानमुखी मत्स्य उत्पादन कार्यक्रमको रुपमा निजीस्तरमा ७० हेक्टर जलाशय नयां पोखरी निर्माण, उत्पादन व्यवस्थापन सघनता तथा बजार व्यवस्थापन गरी व्यवसायिक कृषि कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		५२०७० मे.टन माछा उत्पादन भई प्रत्यक्ष आमदानी (राजश्व) रु. १ करोड ४० लाख र अप्रत्यक्ष ८ अर्ब ८८ करोड आमदानी हुने अनुमान गरिएको छ। साथै प्रति व्यक्ति प्रतिवर्ष १८११ ग्राम माछाको उपलब्धता भई पोषणमा सुधार आउने छ भने मत्स्य विकास कार्यक्रमबाट ८ लाख २३ हजार जना लाभान्वित हुनुका साथै ३ प्रतिशतले आयात प्रतिस्थापित हुनेछ।		<ul style="list-style-type: none"> खाद्य सुरक्षा / जैविक विविधता कार्यक्रम अन्तर्गत प्रविधि परिमार्जन, समन्वयत्मक, सेवामुलक एवं तथ्यांक विश्लेषण, प्राविधिक मत्स्य व्यवसायी/कृषकको क्षमता अभिवृद्धि, मत्स्य स्वास्थ्य व्यवस्थापन, चिसोपानीमा रेन्वो ट्राउट पालन विस्तार एवं सम्भाव्यता अध्ययन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। मत्स्य उत्पादन संरक्षण एवं सर्भेक्षण गरी उत्पादन तथा उत्पादकत्वलाई सुनिश्चित गर्न माछा संरक्षण व्यवस्थापन, सामुदायिक नदी व्यवस्थापन ऐन तथा जलचर संरक्षण नियमावली पारित गराउने र जनचेतना मुलक कार्यक्रम सन्चालन गरी जलीय जैविक विविधता संरक्षण कायम राख्न प्रयत्न गरिनेछ। आय आर्जनका लागि महिला समुदायलाई समुहमा आवद्ध गरी घोल, करेसा पोखरी, केजमा मत्स्य पालन कार्यक्रम संचालन गरी गरिवि न्युनिकरण गर्नमा सघाउ पुऱ्याईनेछ।
४०-३/४-३३० खाद्यपोषण तथा प्रविधि कार्यक्रम	आ.व. २०२७/२८ देखि सालवसाली कार्यक्रमको रूपमा कुल लागत नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> खाद्य पदार्थहरूको विक्री वितरणमा हुन सक्ने अवान्छनीय मिसावट, न्यूनगुणस्तर तथा दूषित नियन्त्रण हुने। खाद्यवस्तुहरूको उत्पादनस्तरमा स्वच्छता तथा गुणस्तर कायम हुने। खाद्यवस्तुहरूमा स्तर निर्धारण /परिमार्जन हुने। 	<ul style="list-style-type: none"> खाद्य पदार्थहरूमा हुन सक्ने अवान्छनिय मिसावट, न्यूनगुणस्तर तथा दूषित नियन्त्रण गर्न बजार अनुगमन कार्यक्रमहरू संचालन गरी वार्षिक रूपमा ३३०० वटा शंकास्पद/दूषित नमूनाहरू संकलन गरी जाँच परिक्षण गर्दै आएको। वार्षिक रूपमा १००० पटक खाद्य उद्योग निरीक्षण गरी उत्पादनस्तरमा स्वच्छता तथा गुणस्तर कायम गर्ने काम भएको। 	<ul style="list-style-type: none"> आ.व २०६७/६८ मा खाद्य पदार्थहरूमा हुन सक्ने अवान्छनीय मिसावट, न्यूनगुणस्तर तथा दूषित नियन्त्रण गर्न बजार अनुगमन कार्यक्रमहरू संचालन गरी ३३०० वटा खाद्य नमूनाहरू संकलन गरी जाँच परिक्षण गर्ने। १००० पटक खाद्य उद्योग निरीक्षण गरी उत्पादनस्तरमा स्वच्छता तथा गुणस्तर कायम गर्ने। राजमार्ग तथा सडकमा केन्द्रीत गरि १०००

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		<ul style="list-style-type: none"> विश्वसनिय तथा भरपर्दो प्रयोगशाला सेवा र नतिजामूलक थप परिक्षण अनुसन्धानका कामहरू हुने । कृषि जन्य खाद्यवस्तुहरूलाई प्रसोधनस्तर माध्यम value chain मा सहयोग गर्न प्रविधि प्याकेजमा आधारित गरि टायल परिक्षण तथा परिकार विकासका कामहरू हुने । दानाको उत्पादन तथा विक्रि वितरणमा गुणस्तर कायम हुने। सम्भाव्य खाद्य उद्यमी व्यवसायीहरूको विकास तथा स्वरोजगार प्रवर्द्धन को माध्यम खाद्य प्रधौगिकरणमा सहयोग पुग्ने । स्थानियस्तरमा पाईने न्यून उपभोगका कृषिजन्य खाद्य वस्तुहरूलाई स्टेपल फुडस् रूपमा उपभोग एवं पहिचान ल्याउन परिकार विकास सम्बन्धि काम गर्ने । बाल आहार विकास तथा पोषण ज्ञानको माध्यम कुपोषण न्यूनीकरणमा सघाउ पुऱ्याउने । 	<ul style="list-style-type: none"> निरन्तररूपमा राजर्माग तथा सडकमा केन्द्रत गरि होटेल, रेष्टुरा/ मिठाई पसलको निरीक्षण गरी तयारी खाद्य वस्तुहरूको स्वच्छतास्तर अनुगमन गर्ने काम भएको । ११४ वटा खाद्य पदार्थहरूमा अनिवार्य गुणस्तर निर्धारण गर्ने कार्य पुरा भएको । वार्षिक रूपमा ५० पटक दाना उद्योगहरूको निरीक्षण /नमूना संकलन तथा जाँच परिक्षण गरी गुणस्तर कायम गरि आएको । खाद्य तथा दाना पदार्थहरू गरी वार्षिक १५००० भन्दा बढी नमूनाहरूको परिक्षण गर्ने काम हुदै आएको । प्रयोगशाला सेवालाई विश्वसनिय तथा भरपर्दो बनाउन परिक्षण म्यानुयल तथा प्रशोजरहरू तयार गर्ने काम भएको । थप उपकरणहरूको खरिद गरी प्रयोगशालालाई आधुनिकीकरण तथा शुद्धीकरण गरिएको । वार्षिक रूपमा रु.६०,००,०००। वरावर गैरकर राजस्व संकलन गरि आएको २६ वटा खाद्य प्रशोधन प्रविधि प्याकेजहरू निर्माण तथा विकास गरी प्रचार /परामश सेवा /टेवा दिई आएको । वार्षिक रूपमा ४०० जना सम्भाव्य खाद्य उद्यमी व्यवसायी विकास गरी स्वरोजगार प्रवर्द्धन तथा खाद्य प्रधौगिकरणमा टेवा पु-याई आएको । विगत आ.व २०६५/६६ देखि स्थानीयस्तरमा पाईने न्यून उपभोगका कृषिजन्य खाद्य वस्तुहरूलाई स्टेपलफुडस् रूपमा उपभोग 	<ul style="list-style-type: none"> पटक होटेल, रेष्टुरा/ मिठाई पसलको निरीक्षण गरी तयारी खाद्य वस्तुहरूको स्वच्छतास्तर अनुगमन गर्ने। खाद्यवस्तुहरूको विक्रि वितरणमा संलग्न हुने स्टीट् भेन्डर, कारटर, होटेलका सेफ तथा मिस्त्रीहरू स्कूलका बालबालिकाहरूलाई लाक्षित गरि खाद्य स्वच्छता विषयक ४ किसिम/४ पटक आधारभूत तालिम दिने । राजर्माग तथा सडकमा केन्द्रीत यस आ.व मा २ मुख्य बजारमा खाद्य स्वच्छता तथा गुणस्तर समूह गठन गरी उपभोक्ता जागरण कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने थप ६ वटा खाद्य वस्तुहरूमा अनिवार्य गुणस्तर निर्धारण तथा परिमार्जन गर्ने काम गर्ने । ५० पटक दाना उद्योगहरूको निरीक्षण /नमूना संकलन तथा जाँच परिक्षण गरी गुणस्तर नियमन गर्ने । प्रयोगशाला सेवालाई विश्वसनिय तथा भरपर्दो बनाउन परिक्षण म्यानुयल तथा प्रशोजरहरू तयार गर्ने । थप पूर्वाधार जुटाई Laboratory Accreditation को लागि नपुग कृयाकलाप पुरा गर्ने । खाद्य तथा दाना पदार्थहरू गरी १५००० भन्दा बढी नमूनाहरूको परिक्षण गरी प्रयोगशाला सेवा दिने । पक्षिणसेवा दिए वापत रु.६०,००,०००। वरावर गैरकर राजस्व संकलन गर्ने लक्ष रहेको ।

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			<p>एव पहिचानमा ल्याउन पोषक तत्वहरूको विश्लेषण लगायत परिकार विकास सम्बन्धि काम गर्दै आएको ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● बाल/बालिकाहरूको लागि उपयुक्त बाल आहार विकास गर्ने कामहरू भएको । ● बार्षिक २०० वटा खाद्य वस्तुहरूमा पौष्टीक तत्व परिक्षण,अनुसन्धान गर्ने काम भएको । ● खाद्य पोषण ज्ञानको मार्फत कुपोषण न्यूनीकरण टेवा पु-र्याउदै आएको । ● पूर्वाधार विकास तर्फ केन्द्र देखि क्षेत्रीयस्तरसम्म भवन निर्माण/उपकरण जुटाउने काम भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● व्यवसायीक खाद्य प्रशोधन प्रविधि प्याकेजहरू निर्माण तथा विकास गर्न विभिन्नस्तरमा ट्रायल परिक्षण तथा Adaptive अनुसन्धान हरू गर्ने । ● ४०० जना सम्भाव्य खाद्य उधमी व्यवसायी विकास गरी स्वरोजगार प्रवर्द्धन गर्ने । ● न्यून उपभोगका कृषिजन्य खाद्य वस्तुहरूलाई स्टेपलफुडस् रूपमा उपभोग एव पहिचानमा ल्याउन वस्तुगत रूपमा परिकार विकास गर्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने । ● पोषणयुक्त/ सरल बाल आहार विकास गर्न परिक्षण अनुन्धान लगायत फिडिड ट्रायलहरू गर्ने । ● २०० वटा खाद्य वस्तुहरूमा पौष्टीक तत्व परिक्षण,अनुसन्धान गर्ने काम गर्ने । ● पोषण न्यूनिकरणमा सधौंउ पु-याउन खाद्य पोषण ज्ञान विस्तार कार्यक्रम संचालन गर्न। ● पूर्वाधार विकास तर्फ भवन निर्माण / सुधार तथा उपकरण प्रयोगशाला खरिद गर्ने
४०-३/४-३४० बाली संरक्षण कार्यक्रम	आ.व. २०४९/५० देखि सालबसाली कुल लागत : नखुले	<ul style="list-style-type: none"> ● स्थलगत रुपमा रोग किरा नियन्त्रण भई खडा बाली तथा बाली उत्पादन पछि रोग किरावाट हुने क्षेत्री १५ देखि २० प्रतिशत कम भई आयोजनाले ढाकेको क्षेत्रमा उत्पादन वृद्धि भई खाद्य सुरक्षामा टेवा पुग्ने ● फलफूल, तरकारी तथा अन्नमा पोष्ट हार्भेष्ट भण्डारण क्षती कम हुनेछ । ● आई पी एम लागु भएको क्षेत्रमा घातक विषादीको प्रयोगमा कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ● क्षेत्रीय बाली संरक्षण प्रयोगशाला कन्चनपुर, पोखरा र नेपालगन्जमा च्याउ विउ उत्पादन का भौतीक पुर्वाधार खडा भएका ● १२ वटा जिल्लामा सघन रुपमा र बाकी ६३ जिल्लामा सीजन लड आई पी.एम कृषक पाठशाला कार्यक्रम संचालनमा आएको ● राष्ट्रिय बाली संरक्षण संगठन (NPPO) को सचिवालय बाली संरक्षण निर्देशनालयमा स्थापित भएको । ● अलैची, मकै र अदुवाको रोग व्यवस्थापन 	<ul style="list-style-type: none"> ● ३ वटा जिल्लामा बाली विरुवाका प्रमुख रोग कीरा व्यवस्थापन अभियानमूलक कार्यक्रम, ● ३ जिल्लामा ३ वटा सहकार्यमा Mobile Plant Clinic सञ्चालन ● सहकार्यमा जैविक विषादी उत्पादन ५ क्विन्टल ● विभिन्न बालीमा विषादीको अवशेष विश्लेषण र प्रतिवेदन तयार १ पटक ● क्षेत्रीय पेष्ट म्याप अध्यावधिक गर्ने १ पटक ● नर्सरीमा नीम र बोभो (जैविक विषादी विरुवा

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		आई मानिस वातावरण तथा पशुपन्छिमा नकरात्मक असर कम हुने ।	अभियान शुरू ● २४० कृषक पाठशाला संचालन ● ११ वटा आई.पी.एम TOT तथा refresher तालिम संचालन	उत्पादन) १०० के जी. ● आई.पी.एम TOT तथा refresher तालिम संचालन २ पटक ● सघन रुपमा आई पी.एम कृषक पाठशाला कार्यक्रम संचालन १७ जिल्ला र बाकी जिल्लामा सीजन लड आई पी.एम कृषक पाठशाला कार्यक्रम संचालन गर्ने । ● फलफूल, तरकारी तथा अन्नमा पोष्ट हार्भेष्ट भण्डारण तथा व्यवस्थापन प्रविधि अध्ययन परिक्षण ९ वटा ● राष्ट्रिय बाली संरक्षण संगठन (NPPO) बिकाश र सुधार
४०-३/४-३५० व्यवसायिक कीट विकास कार्यक्रम	आ.व. २०५२/५३ देखि सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	● १३०० मे.ट. ताजा च्याउ उत्पादन ● ११०० मे.टन मह ● ५२ वटा मौरी श्रोतकेन्द्रहरुले व्यवस्थापन तथा संरक्षण सेवा ● थप २ मौरी श्रोत केन्द्र स्थापना ● तालिम प्राप्त जनशक्ति १६५	● १२०० मे.ट. ताजा च्याउ उत्पादन ● वार्षिक १००० मे.ट. मह उत्पादन ● ५२ वटा मौरी श्रोत केन्द्र स्थापित	● च्याउ खेती प्रविधि प्रसार ● च्याउ खेती प्रविधि तालिम ● च्याउ बीउ तथा सामग्री ५० प्रतिशत अनुदान ● मौरी श्रोतकेन्द्रहरुले व्यवस्थापनसेवा ● मौरी श्रोतकेन्द्रहरुको स्थापना-२ वटा ● मौरीपालन प्रविधि सम्बन्धि तालिम ● मौरी घर तथा सामग्री अनुदानमा वितरण ● मौरी पालन प्रविधि प्रसार ● मह गुणस्तर परिक्षण
४०-३/४-३६० बाली विकास कार्यक्रम	आ.व. २०४९/५० देखि सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	● व्यवसायिक बीजवृद्धि तथा सदृढीकरण आयोजना १६ जिल्लामा संचालित भै ६०० हेक्टरमा खेती भै १००० मे.टन बीउ उत्पादन हुने । ● जिल्लास्तरीय बीउ बिजन आत्मनिर्भर कार्यक्रम अन्तरगत उन्नत बीउको प्रयोगबाट थप	● खाद्यान्न तथा औद्योगिक बालीहरुको उत्पादन/ उत्पादकत्व बृद्धि गरी खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा टेवा पुऱ्याउन, औद्योगिक बालीमा आधारित उद्योगहरुको लागि आवश्यक कच्चा पदार्थ आपूर्ति सुनिश्चित गर्न तथा रोजगारीको अवसर अभिवृद्धि गरी गरिवी निवारणमा ठोस योगदान	● व्यवसायिक बिज बृद्धि सहयोग तथा सदृढीकरण आयोजना-१६ जिल्लामा ● जिल्लास्तरीय बीउ बिजन आत्मनिर्भर आयोजना ● सामुदायिक बीउ बैंक स्थापना कार्यक्रम (३ जिल्ला)

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		<p>१२९०८२२ मे.टन खाद्यान्न उत्पादन हुने अनुमान गरिएको छ</p> <ul style="list-style-type: none"> सामुदायीक बीउ बैंक अन्तरगत ७५ हे. मा बीउ उत्पादन हुने । बीउबिजन गुणस्तर नियन्त्रण आयोजना अन्तरगत ४२०० हेक्टरमा क्षे.बी.वि.प्रयोगशालाहरुबाट बीउ बाली निरीक्षण भै २५०० मे.टन बीउ प्रमाणिकरण गरिने । अभियानमुखी मकै/भटमास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई ९ जिल्लामा क्षेत्रफल बृद्धि गरी ८,००० हेक्टर क्षेत्रफलमा संचालन गरी ३२,००० मे.टन उत्पादन गरिने । अभियानमुखी तोरीबाली उत्पादन आयोजना १० जिल्लामा संचालन गरी तेल बाली क्षेत्र विस्तार १९०० हे. संचालन गरिनेछ भने ८० हे.मा बीजवृद्धि कार्यक्रम संचालन गरिने । जुट बीउ उत्पादन आयोजना अन्तरगत सिराहा जिल्लामा २५ हे.मा जुटको बीउ उत्पादन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । पहाडी मकैबाली अनुसन्धान कार्यक्रम अन्तरगत २५ पहाडी जिल्लाहरुमा २५० हेक्टरमा बीउ उत्पादन कार्यक्रम संचालन भै ६०० 	पुन्याइरहेको ।	<ul style="list-style-type: none"> बीउबिजन गुणस्तर नियन्त्रण आयोजना (क्षे.बी.वि. प्रयोगशालाहरुबाट बीउ बाली निरीक्षण तथा प्रमाणिकरण गरिने । अभियानमुखी मकै/भटमास उत्पादन कार्यक्रम ९ जिल्लामा श्रोतबीउ उत्पादन आयोजना अभियानमुखी तोरीबाली उत्पादन आयोजना १० जिल्लामा जुटबाली विस्तार तथा प्रबर्द्धन आयोजना जुट बीउ उत्पादन आयोजना, (सिरहामा)

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		मे.टन मकैको बीउ उत्पादन हुनेछ । मूलतः, बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण आयोजना अन्तरगत क्षेत्रीय बीउ विजन प्रयोगशालाशालाहरूको सुदृढीकरण तथा बीउ प्रमाणिकरणमा जोड दिइनेछ ।		
४०-३/४-३७ कृषि सूचना तथा संचार केन्द्र	आ.व. २०६०/६१ देखि सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> कृषि सामाग्री प्रकाशन र वितरणबाट कृषि विकासमा संलग्न कृषक समुदाय, प्राविधिकहरू, वैज्ञानिकहरू, व्यवसायिक, उद्योगी एवं सरोकारवाला निकायहरू/संस्था/व्यक्तिको कृषि प्रकाशन सामग्रीमा पहुँच वृद्धि भै ज्ञान, सिप र व्यवहारमा सुधार आउने रेडियो नेपालको सहकार्यमा दैनिक कृषि कार्यक्रम उत्पादन एवं प्रसारण हुने र सम्बद्ध कृषक समुदाय/सहकार्य, सरोकारवाला संघ/संस्था, उद्योगी, व्यवसायी, अनुसन्धानकर्ता र प्रसारकर्ता समेतलाई ज्ञान, सिप, अनुभव र अनुसन्धान तथा सफल कार्यक्रमहरूको बारेमा जानकारी भै क्षमता अभिवृद्ध हुने । रेडियो एफ एम र टेलिसेन्टरबाट विभिन्न जिल्लाका स्थानिय समय र भाषामा कृषि कार्यक्रम उत्पादन र प्रसारणबाट स्थानीय कृषक समुदाय, सहकारी संस्था, व्यवसाय, प्रसारकर्ता र 	<ul style="list-style-type: none"> रेडियो नेपाल र टेलिभिजनबाट वार्षिक ३६५ दिन कृषि कार्यक्रम उत्पादन र प्रसारण गरिएको । विभिन्न खाद्यान्न , नगदे तथा औद्योगिक वालीहरू, तरकारी, फलफूल, मसला, आलु, मत्स्यपालन, पशुपालन, कुखुरापालन, मौरी/च्याउ /रेशम खेती, कृषि बजार, माटो परिक्षण, वाली संरक्षण, कृषक समूह/सहकारी, खाद्य प्रविधि, साना सिँचाई सम्बन्धी विकसित एवं उन्नत प्रविधिहरू समावेश गरी प्रविधियुक्त कृषि दैमासिक पत्रिका, पम्पलेट, फोल्डर, प्रविधि पुस्तक, कृषि डायरी, क्यालेण्डर प्रकाशन गरी केन्द्र, क्षेत्र र जिल्लास्तरका निकायहरूमा एकलाख वतिसहजार प्रति वितरण गरिएको । विभिन्न जिल्ला स्थित रेडियो एफ.एम. वाट स्थानिय कृषि कार्यक्रम उत्पादन र प्रसारण भएको । कृषि सूचना अभिलेख सुदृढीकरण गरिएको । टोल फ्रि तथा विज्ञ सेवा ५२ पटक संचालन गरिएको 	<ul style="list-style-type: none"> कृषि द्वैमासिक पत्रिका (३६००० प्रति), पुस्तिका (३६००० प्रति), फोल्डर (२०००० प्रति), प्रविधि पुस्तक (३६०००प्रति),कृषि क्यालेण्डर(२००००प्रति), कृषि डायरी (१०००० प्रति) समेत छपाई गरी ७५ वटै जिल्ला, क्षेत्र र केन्द्रस्तरका निकायहरूमा निशुल्क वितरण गर्ने । वार्षिक ३६५ दिन केन्द्रिय र क्षेत्रिय प्रसारणबाट रेडियो नेपालसंगको सहकार्यमा कृषि कार्यक्रम उत्पादन तथा प्रसारण (स्थानिय भाषामा समेत) गर्ने । नेपाल टेलिभिजन संगको सहकार्यमा कृषि कार्यक्रम तथा कृषि समाचार उत्पादन र प्रसारण ३६५ दिन गर्ने । विभिन्न ३४ जिल्ला स्थित रेडियो एफ एम संगको सहकार्यमा कृषि कार्यक्रम उत्पादन तथा प्रसारण गर्ने । रेडियो/ भिडियो संग सम्बन्धित कार्य गर्न विज्ञ सेवा करारमा लिने कृषि सूचना तथा संचार कार्यक्रमको अनुगमन निरिक्षण गर्ने

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		<p>अनुसन्धान कर्ताको आम संचार माध्यममा पहुंच वृद्धि भै नयां प्रविधिहरू र सूचनावाट लाभान्वित हुने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> आम संचार माध्यमवाट सरोकारवालाहरूको सूचना र ज्ञानमा वृद्धि भै कृषि व्यवसायको प्रवर्द्धनवाट खाद्य सुरक्षा र कृषिको व्यवसायीकरणमा टेवा पुगी गरिवी न्यूनीकरणमा सहयोग पुग्ने । 		
४०-३/४-३८१ कृषि प्रसार तथा तालिम कार्यक्रम	आ.ब. २०४४/४५ देखि सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> नर्मसको पुस्तक तयार हुने कृषि प्रसार प्राविधिक वार्तालाप कार्यक्रम सम्पन्न भई समस्याको समाधानमा मद्दत पुग्ने मौसमी रिपोर्ट तयार हुने उत्कृष्ट कृषक समूह पुरस्कृत हुने जि.कृ.वि.का.वाट प्रकाशित हुने वार्षिक कृषि कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका प्रकाशन गर्ने उत्कृष्ट कार्यालयहरू पुरस्कृत हुने सामुदायिक कृषि तथा पशु सेवा केन्द्र स्थापना सम्बन्धि कार्यविधि तयार हुने प्राविधिक लेख रचना प्रकाशन कृषि ज्ञान प्रसार कार्यक्रमलाई टेवा पुग्ने 	<ul style="list-style-type: none"> १३४ जना अधिकृतहरूलाई कृषि तालिम निर्देशनालयवाट तालिम प्रदान गरिएको । ३०६ जना प्रा.स./ना.प्रा.स.हरू र ५४० जना कृषकहरूले तालिम प्राप्त गरेको । 	<ul style="list-style-type: none"> वालीनाली स्थिती, मौसमी प्रतिवेदन संकलन तथा प्रकाशन नर्मस/निर्देशिका तर्जुमा बैठक कार्यक्रम निर्देशिका /नर्मस परिमार्जन तथा प्रकाशन जि.कृ.वि.का.हरूको वार्षिक पुस्तिका मूल्यांकन गरी पुरस्कार तथा कदरपत्र प्रदान गर्ने कृषि प्रसार प्राविधिक वार्तालाप उत्कृष्ट कृषक समूहलाई पुरस्कृत गर्ने अनुगमन तथा निरीक्षण कार्यक्रम जि.कृ.वि.का र कृषि प्रसार कार्यक्रम) कृषि ज्ञान प्रसार कार्यक्रम ९ वटा अधिकृतस्तर तालिम मा १८० जना कृषि अधिकृतहरूले विभिन्न व्यवस्थापकीय तथा प्राविधिक विषयहरूमा क्षमता अभिवृद्धि तालिम संचालन । १९ वटा प्रा.स./ना.प्रा.स स्तर तालिममा

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				३३० जना प्रा.स/ना.प्रा.सको क्षमता अभिवृद्धि तालिम संचालन । ● ४० वटा कृषक स्तर तालिममा ७२८ जना अगुवा कृषकहरूको लागि क्षमता अभिवृद्धि तालिम संचालन ।
४०-३/४-३८२ समुदाय व्यवस्थित सिंचित कृषि क्षेत्र कार्यक्रम (कृषि)	आ.व. २०६४।६५ देखि सालबसाली कुल लागत : १५६९३३	<ul style="list-style-type: none"> बाली सघनता ७.७ % ले वृद्धि गर्ने जलउपभोक्ता समूहका कृषकहरूलाई कृषि प्रविधि प्रसार सम्बन्धी तालिम प्रदान गरी Irrigation sub-project क्षेत्र command area अन्तर्गत बालीहरूको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने । उन्नत बीउको उपलब्धतामा वृद्धि, बाली सघनता ७.५ प्रतिशत र उत्पादकत्व ५ प्रतिशतले वृद्धि हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> Batch 1 अन्तर्गत २७ र Batch 2 अन्तर्गत ३८ वटा सिंचाई उप आयोजनाहरूको detailed design सम्पन्न भइसकेको । पूर्वाञ्चलका १६ जिल्ला तथा मध्यमाञ्चलका १९ जिल्लाहरू गरी जम्मा ३५ जिल्लाहरूमा कृषि विकास कार्यक्रम (ADP) अन्तर्गत ४२० कृषक समूह तथा जिविकोपार्जन सहयोग कार्यक्रम (LEP) अन्तर्गत ७० कृषक समूहहरू गठन एवं परिचालन भइसकेका । विभिन्न सिंचाई उप आयोजनाहरूका २० जवान अगुवा कृषकहरूलाई प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम प्रदान गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ३५ जिल्लाहरूको ६९ वटा सिंचाई उप-आयोजनाको करिब १३१०० हे.कमाण्ड क्षेत्रका ११४६२ कृषक परिवारमा बाली विविधिकरण, बाली सघनता वृद्धि, उत्पादकत्व वृद्धि, उन्नत बीउ आपूर्ति गर्न टेवा पुग्ने खालका बाली, जल तथा माटो व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रदर्शन, बीज वृद्धि, तालिम, उन्नत बीउ वितरण आदि कार्यक्रमहरू संचालन हुने । भूमीहिन, दलित र महिलाहरूको जीविकोपार्जन सहयोग पुऱ्याउन उनीहरूलाई समूहमा आवद्ध गरी सीपमूलक तालिम कार्यक्रमहरू संचालन हुने । कृषकहरूको लागि सिंचित कृषि क्षेत्रमा कृषि प्रसार सेवा सम्बन्धी प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम संचालन गर्ने र सिंचित कृषि क्षेत्र सम्बन्धी शैक्षिक सामग्री तयार गर्ने र अनुगमन निरीक्षणका कार्यक्रमहरू संचालन गरिने
४०-३/४-३८५ खाद्य संकट संवोधन कार्यक्रम	शुरु ०६४/६५ सालबसाली कुल लागत : १०१८२४०	<ul style="list-style-type: none"> ३१३१ मे.टन. सेवा केन्द्र सम्म रासायनिक मल ढुवानी हुने १०१७ वटा साना सिंचाई निर्माण 	<ul style="list-style-type: none"> साना सिंचाई निर्माण - ६१६ वटा सम्पन्न , ७४४ वटा हाल निर्माणाधीन रासायनिक मल ढुवानी सेवाकेन्द्रसम्म - 	<ul style="list-style-type: none"> सेवा केन्द्र स्तर सम्म रासायनिक मल तथा उन्नत विउ विजन ढुवानी ३१३१ मे.टन. प्राविधिक परामर्श नियुक्ति

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		हुने ● २०० मे.टन.विउ ढुवानी हुने	३१३१.२ मे.टन ● उन्नत विउ ढुवानी सहयोग - २००.६ मे.टन ● तालिम कार्यक्रम तर्फ :- कृषक स्तर :- ९२ जवान अधिकृत स्तर :- ४९ जना प्रा.स./ना.प्रा.स.स्तर :- ८९ जना	● साना सिंचाई निर्माण तथा विस्तार १०१७ वटा ● समुदायमा आधारित श्रोत वीउ उत्पादन तथा माटो व्यवस्थापन कार्यक्रम ● मेशिनरी औजार खरिद ● वीउ उत्पादन तथा साना सिंचाई निर्माणमा क्षमता अभिवृद्धि तालिम
४०-३/४-४०० माटो परीक्षण तथा सुधार सेवा कार्यक्रम	सालबसाली (२०४९ सालमा माटो परीक्षण तथा सेवा शाखा र २०६१ सालमा माटोव्यवस्थापन निर्देशनालय) कुल लागत : नखुल्ने	● हरेक वर्ष कृषक तथा सम्बन्धित सेवाग्राहीले तपसिल अनुसारको सेवा पाएका छन् । ● माटो परीक्षण ३००० ● माटो परीक्षण शिवीर १०० ● रासायनिक मलको गुणस्तर परीक्षण ५०० ● सुक्ष्म तत्व विश्लेषण ३०० ● माटोको उर्वराशक्ति नक्शा तयार १	● माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय तथा मातहतका ५ क्षेत्रीय तथा थप एक माटो परीक्षण प्रयोगशाला बाट माटो जाँच, माटो परीक्षण शिवीर, रासायनिक मलको गुणस्तर परीक्षण र माटो तथा मलखाद व्यवस्थापन सम्बन्धि प्राविधिक सेवा प्रदान गर्ने संरचना र क्षमताको विकास ● २५ जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्शा तयार भईसकेको छ । ● ७५ जवान निजी क्षेत्रका युवायुवतीलाई प्रयोगशाला संचालन तालीम दिई जनशक्ति विकास भएको	● माटो परीक्षण ३०७५ ● माटो परीक्षण शिवीर १२० ● रासायनिक मलको गुणस्तर परीक्षण ६५० ● सुक्ष्म तत्व विश्लेषण २५० ● माटोको उर्वराशक्ति नक्शा तयार १ वटा (डडेलधुरा) । ● १५ जना निजी क्षेत्रका युवा युवतीलाई माटो तथा मल जाँच सम्बन्धि प्राविधिक तालीम
४०-३/४-४५० कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा बजार विकास कार्यक्रम	आ.व ०४९।५० सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	● ३५ जिल्लाका ७५ स्थानमा कृषि उपज बजार स्थापना तथा सुदृढीकरण गरी कृषि वस्तुको कारोबारमा १० प्रतिशत बृद्धि गर्ने ।	● १०९ वटा बजार पूर्वाधार निर्माणतर्फ बजार स्थल संरचना निर्माण एवं सुधार (कृषि विभाग तर्फ) र पशु सेवा विभागतर्फ ११ वटा पशु बधस्थल तथा बिक्री कक्ष निर्माण गरी १२० वटा संरचना निर्माण कार्य संचालन भैरहेको, ● व्यवसाय प्रवर्द्धनसंग संबन्धित राष्ट्रिय प्राङ्गारिक मेला १, पुष्प मेला २, चितवन महोत्सव १ संचालन भएको,	● ३५ जिल्लाका ७५ स्थानमा कृषि उपज बजार स्थापना तथा सुदृढीकरण गर्ने ● व्यवसायिक कृषि मेला प्रदर्शनीमा सहयोग गर्ने ● बजार सूचना केन्द्र स्थापना गर्ने ● कृषि उपज प्रसेसिङ्ग उपकरण अनुदानमा बितरण गर्ने ● विदेशमा आयोजना हुने केहि कृषि

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			<ul style="list-style-type: none"> ५ वटै विकास क्षेत्रहरूमा कृषि मेला १/१ वटा गरी ५ स्थानहरूमा ५ वटा कृषि मेलाहरू संपन्न भएका, प्रमुख खाद्यान्न तथा नगदे वालीहरूको उत्पादन लागत अध्ययन गर्ने काम भैरहेको, निर्यात प्रवर्द्धनको लागि अर्गानिक परीक्षणमा सहयोग, विभिन्न माध्यमबाट कृषि बजार सूचना प्रवाह नियमित रूपमा भइरहेको, पृथ्वी तथा सिद्धार्थ राजमार्ग कोरीडोर क्षेत्रमा व्यवसायिक कृषि कार्यक्रमका साथै कृषि कारोवार केन्द्रहरूको संरचना निर्माणको कार्य भैरहेको । 	एक्सपोहरूमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूलाई सहभागिता गराइने ।
४०-३/४-४६४ सहकारी खेती साना सिंचाई तथा मल वीज दुवानी कार्यक्रम (कृषि ईन्जिनियरिङ्ग निर्देशनालय समेत)	आ.व.२०५७/५८ सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	देखि <ul style="list-style-type: none"> चितवनमा समूहको २०% योगदानमा मेशिनरी सेड, थ्रेसिङ्ग फ्लोर, कम्पाउण्ड वाल, २५० मे.ट. क्षमताको गोदाम घर निर्माण तथा २५% अनुदानमा सिड प्रोसेसिङ्ग मेशिन खरिद सुनसरीमा समूहको २०% योगदानमा थ्रेसिङ्ग फ्लोर, गोदाम घर र सेड निर्माण । रुपन्देहीमा संस्थाको २०% सहभागितामा थ्रेसिङ्ग फ्लोर निर्माण र मेशिनरी सेड निर्माण । न्युनतम खनजोत प्रविधि प्रदर्शनी, यान्त्रिक प्रविधिद्वारा गहुं कटाइ प्रदर्शनी, मिनी कम्पाइन हाभेष्टरको प्रयोग तथा प्रदर्शनी र मिनी टिलरको प्रयोग तथा प्रदर्शनी जस्ता 	<ul style="list-style-type: none"> चितवनमा पोष्ट हाभेष्ट सेवा केन्द्र संचालन भैसकेको र अन्य क्षेत्रमा निर्माणाधीन अवस्थामा रहेकोले तुरुन्तै संचालनमा आउने अवस्थामा रहेको । पोखरीमा प्राकृतिक श्रोतका पानीसंकलन गरी सिचाई प्रयोजनको लागि उपयोग गरिरहेको । स्याङजामा ३१ परिवारको ८३ रोपनी र ललितपुरमा १०० परिवारको ५० रोपनी तरकारी खेतीमा सिंचाई सुविधा पुगेको । कृषकहरू कृषि यन्त्रप्रति आकर्षित भै विभिन्न काममा कृषि मेशिनहरू प्रयोगमा ल्याएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ६१ जिल्लामा गरि ६१ वटा सहकारी खेतीमा आधारित साना सिंचाई स्कीम संचालन हुने, ७५ वटै जिल्लाहरूमा गरि १०३९ वटा समूहमा आधारित साना सिचाई निर्माण तथा मर्मत सम्भार गरिने, २६ वटा दुर्गम पहाडी तथा उच्च हिमाली जिल्लाहरूमा १८९६.१२ मे.टन मल तथा ७८.०८ मे. टन उन्नत वीउवीजन दुवानी कार्यक्रम संचालन गरिने, डिभिजन सहकारी कार्यालय भएका ३८ वटा जिल्लाहरूमा ६७ वटा सहकारी खेती स्किम संचालन गरिने, पोष्ट हाभेष्ट, स्टोरेज तथा प्रोसेसिङ्ग प्रविधि विकास, श्रोत संरक्षण प्रविधि बिस्तार, बैकल्पिक उर्जा तथा संरक्षण प्रविधि विकास जस्ता कार्यक्रमहरू संचालन गरिने ।

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		<p>कार्यक्रमहरू हालसम्म संचालन र कृषकहरूलाई यान्त्रिक श्रोत संरक्षणको प्रचार प्रसार ।</p> <ul style="list-style-type: none"> हालसम्म ३२ जिल्लाका ६४ जना लौहकर्मीहरूलाई आरन संचालन तथा वर्कशप अपग्रेडिङ्ग तालिम दिई स्थानीय स्तरमा कृषि औजारको उपलब्धता र स्तर वृद्धि । कृषिमा यान्त्रिकरण गर्न कृषकहरूलाई पावर टिलर संचालन तथा मर्मत सम्भार तालिम 		
४०-३-४७० दिगो भू-व्यवस्थापन आयोजना	आ.व. २०५९/६० देखि २०६७/६८ सम्म कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> १० जिल्लाहरूमा संचालन हुने सफल दिगो भू-व्यवस्थापन सम्बन्धी क्रियाकलापहरू वाट करिव ५ हजार कृषक परिवार कृषि भूमि व्यवस्थापनमा संलग्न भई माटोको उर्वराशक्तिमा सुधार हुने र दिगो माटो व्यवस्थापनमा सहयोग पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> १० जिल्लाको १२७ गा.वि.स. मा ४६ वटा सरकारी तथा गैर सरकारी संस्था सँगको सहकार्यमा २१००० घर परिवारमा गोठ सुधार तथा मुत्र सँकलन, दिगो भू-व्यवस्थापनमुखी तरकारी खेती, आय आर्जन कार्यक्रम वाट खाद्य सुरक्षा र जीवनस्तरमा सुधार स्थानीय स्तरमा ४४१ अनुभवी अगुवा कृषकको विकास र कृषि प्रसारमा परिचालन कार्यक्रममा १९ प्रतिशत महिला, ३८ प्रतिशत जनजाति र ६७ प्रतिशत महिलाको सहभागिता । 	<ul style="list-style-type: none"> गोठ सुधार तथा गहुँत सँकलन- ८५ दिगो भू-व्यवस्थापनमुखी तरकारी खेती नगदे वाली/आयमुलक कार्यक्रम संचालन प्रदर्शन तथा तालीम क्षमता विकास (सहयोगी संस्था तथा अनुभवी अगुवा कृषक) १८ जना अनुसन्धान तथा विकास कोष परिचालन (शोधपत्र तथा अध्ययन) पाठ्यक्रम विकास १० जिल्लाका ५ हजार कृषक परिवारलाई ४५ वटा सरकारी तथा गैर सरकारी संस्था मार्फत सेवा पुऱ्याई आयाआर्जन तथा समावेशी विकासमा टेवा पुऱ्याउने
४०-३/४-४७३ व्यवसायिक कृषि विकास तथा व्यापार प्रवर्द्धन आयोजना	शुरू : २०६६।६७ अन्त्य : २०७२।७३ २६.५४ मिलियन अमेरिकी डलर	<ul style="list-style-type: none"> खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण विभाग र पशु सेवा विभाग अर्न्तगतका प्रयोगशालाहरूको लागि औजार उपकरणहरू उपलब्ध भएको 	<ul style="list-style-type: none"> स्पेशिफिकेशन तयार भई Document World Bank पठाउने क्रममा रहेको । फ्युमिगेशन च्याम्बरको लागि विरगंज ड्राइपोर्टमा जग्गा उपलब्ध भइसकेको र 	<ul style="list-style-type: none"> खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण विभाग, राष्ट्रिय प्लान्ट क्वारेन्टाइन कार्यालय, पशु सेवा विभागका SPS संग सम्बन्धीत प्रयोगशालाको लागि औजार उपकरण खरिद ।

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		<p>हुनेछ ।</p> <ul style="list-style-type: none"> प्लान्ट क्वारेन्टाइनसंग सम्बन्धित फ्युमिगेशन च्याम्बर र ग्रीन हाउसको निर्माण भएको हुने Inspection Van उपलब्ध भई Inspeciton कार्य सहज भएको हुनेछ । कृषक समुह तथा कृषि उद्यमीहरू प्रतिस्पर्धात्मक रूपमा सहभागी भई अनुदान प्राप्त गरेका हुनेछन् । विभिन्न ८ वटा Standards Laboratory Protocols for testing Veterinary drugs तयार हुनेछन् । MIS and Financial Management Software तयार हुनेछन् । Complain redressal mechanism and sub project selection guidelines तयार हुने । 	<p>त्रिभुवन अन्तराष्ट्रिय विमानस्थलमा जग्गा उपलब्धको लागि प्रयास भइरहेको ।</p> <ul style="list-style-type: none"> खरिदको लागि ७ जुन २०१० मा सूचना प्रकाशन भइ सकेको । ८ वटा प्राथमिकता क्षेत्रमा उप आयोजनाको अवधारणा प्रस्ताव माग गर्दा ३८८ प्रस्ताव प्राप्त भई Evaluation कार्य जारी रहेको । आशय पत्रको मूल्यांकन अन्तिम चरणमा पुगेको । MIS को प्राविधिक प्रस्ताव मूल्यांकन भई आर्थिक प्रस्तावको मूल्यांकन भइ रहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> कृषक समूह, कृषक सहकारी तथा कृषि उद्यमीहरू मार्फत संचालन हुने १०० वटा उप आयोजना छनौट तथा संचालन ।
४०-३/४-४७४ व्यवसायिक कृषि विकास आयोजना	शुरु आ.व. २०६४/६५ देखि २०७०/७१ सम्म सालवसाली कुल लागत : U.S \$ २४१००	<ul style="list-style-type: none"> पूर्वाञ्चलका ११ जिल्लामा कृषक सहकारी, जिबिस तथा उद्योगी व्यापारी मार्फत व्यावसायिक बाली उत्पादन, प्रशोधन, निर्यात प्रवर्धन एवं पुर्वाधार विकास कार्यक्रम संचालन हुने व्यावसायिक कृषिमा सार्वजनिक तथा निजी क्षेत्रको लगानीमा वृद्धि हुने, कृषि बजार सूचनामा समयमै पहुँच र आयोजनाका 	<ul style="list-style-type: none"> समुदायमा आधारित २२ वटा वजार पुर्वाधारका उप आयोजनाहरू र १५० वटा कृषि जन्य मूल्य वढाउन गैर पुर्वाधार उप आयोजनाहरू संचालन 	<ul style="list-style-type: none"> मेशिनरि औजार खरिद, CAF संचालनको लागि CAA लाई अनुदान रकम उपलब्ध गराउने । सरोकारवालाहरूको समावेशी विकास कार्यक्रम, आयोजनाका साभेदारहरूको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम आदि ।

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		साभेदारहरूको क्षमतामा अभिवृद्धि हुने		
४०-३/४-४७५ सिंचाई तथा जलश्रोत व्यवस्थापन आयोजना, एकीकृत जल तथा वाली व्यवस्थापन कार्यक्रम	शुरू आ.व. २०६५/६६ देखि २०६९/७० सम्म कुल लागत : ३१३५४२	<ul style="list-style-type: none"> जलश्रोतको उपयोगमा प्रभावकारी अभिवृद्धि सिंचित क्षेत्रको विस्तार वाली सघनतामा वृद्धि वाली विविधकरण बाट उच्च मूल्यका वालीहरूको उत्पादनमा वृद्धि १९९ सिंचाई आयोजनाहरू मध्ये यस वर्ष ७८ मा पुनः स्थापना कृषिको प्रसार कार्यक्रम संचालन गर्ने कृषि उत्पादकत्व धान, गहुँ, मकै २.९ वाट ३.५ पुग्ने वाली सघनता १६८ % वाट २०५ % पुर्याउने सिंचाई सेवा उपयोग र उन्नत कृषि प्रविधिका अनुकरण हुने 	<ul style="list-style-type: none"> १९९ Subproject मध्ये चालु आ.व. ०६६/६७ मा ७८ वटा उप-आयोजनाहरूमा ICWMP कार्यक्रम प्रारम्भ एवं संचालन गरिएको ICWMP र खाद्य संकटको कार्यविधिहरू तयार गरि क्षेत्रियस्तर तथा जिल्लाहरूमा वितरण गरिएको ८ विभिन्न क्षेत्र/जिल्लाहरूमा आयोजना सम्बन्धी कार्यालय प्रमुख/लेखा प्रमुख र जिल्ला प्राविधिक टोलीहरूलाई अभिमुखिकरण तालिम संचालन गरि जानकारी गराईएको सिजनल योजना तर्जुमा गोष्ठी संचालन फार्म यान्त्रिकरण प्रदर्शन २५ वटा सिंचाई आयोजनाहरूमा कृषि उपज संकलन केन्द्र, कल्भर्ट, मत्स्य ह्याचरी र नर्सरी Investment Support Grant अन्तर्गत निर्माणाधिन रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> मौसमी (Seasonal) योजना तर्जुमा गोष्ठी ४९ वटा सिंचाई उप-आयोजनामा ISG वाली प्रणाली, श्रोत संरक्षण, SRI आदि विषयमा नमूना प्रदर्शन माटोको गुणस्तर जाँच फार्म यान्त्रिकरण प्रदर्शन सेवा प्रदायक निजी क्षेत्र र जल उपभोक्ता संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि प्रभावकारी जल व्यवस्थापन गर्ने जल उपभोक्ता संस्थालाई प्राविधिकलाई पुरस्कारको व्यवस्था अन्तर जिल्ला कृषक र जल उपभोक्तालाई भ्रमण नहर प्रणाली संचालन, जल व्यवस्थापन, बजार सम्बन्धी सूचना र संकलन केन्द्र व्यवस्थापन सम्बन्धमा कृषकहरूलाई अन्तर जिल्ला भ्रमण जिल्लाका प्राविधिक टिमहरूलाई अभिमुखिकरण सिजनल प्लानिङ्ग सम्बन्धि तालिम संचालन वार्षिक सिजनल कप प्लानिङ्ग/जल व्यवस्थापन योजना संस्थागत विकास योजना

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४०-३/४-५०० पशु स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम	आ.व. २०५२/५३ देखि सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> पशु स्वास्थ्य सेवा सम्वद्ध खोप उत्पादन, खोप व्यवस्थापन, गुणस्तर नियमन, क्वारेन्टाइन सेवा सञ्चालन, स्थानीय तहमा प्राविधिक परामर्श जस्ता कार्यहरू सञ्चालनबाट रोग नियन्त्रण भई पशु स्वास्थ्यमा सुधार हुने र साथै स्वस्थ पशु तथा स्वस्थकर पशुजन्य पदार्थ उत्पादनमा बृद्धि भई आर्थिक बृद्धिमा टेवा पुगी जनस्वास्थ्यमा समेत सकारात्मक प्रभाव पर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न खोपहरू (पि.पि.आर., एच्.एस. वि.क्यू. स्वाइन फिभर, रानिखेत, गम्बोरो, एच्.एस. एरोसोल) उत्पादन तथा वितरण, खोप कार्यक्रम संचालन, टिस्युकल्चर रेबीज भ्याक्सीन उत्पादन, पैठारी गरिएका पशुपंक्षी तथा पशुपंक्षीजन्य पदार्थहरूको निरीक्षण, प्रमाणीकरण, प्रयोगशाला अन्वेषण, पशु स्वास्थ्य सम्वन्धी ऐन नियम कार्यान्वयन, सरोकारवाला निकायहरूमा सूचना प्रवाह तथा समन्वय जस्ता कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएका । जनस्वास्थ्यको संरक्षणको लागि जुनोटिक रोग रोकथाम र नियन्त्रणमा टेवा पुर्याउन रेबिज भ्याक्सिन २० हजार १ सय २६ मात्रा र मानव प्रयोजनको लागि टिस्युकल्चर भ्याक्सिन दुइ हजार दुइ सय मात्रा उत्पादन तथा परीक्षणका कार्यक्रमहरू संचालन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> WTO/SPS Agreement लाई मध्यनजर राखी प्रयोगशाला सुदृढीकरण तथा रोग निदान कार्यलाई प्राथमिकता दिईने । देशका विभिन्न स्थानहरूमा बर्ड फ्लु रोग देखा परिरहेको सन्दर्भमा विभिन्न दातृ संस्थाबाट सहयोग स्वरूप प्राप्त रियल टाइम पि.सि.आर तथा जिन सिकवेन्सर मेसिन संचालनमा जोड दिई जनस्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष असर गर्ने बर्ड फ्लु जस्ता रोगको छोटो समयमा नै पहिचान भै स्वदेशमा नै रोगको निदान गरिने र प्रयोगशालाको नतिजालाई अभि विश्वासिलो बनाउन डिफरेन्सियल डायग्नोसिस गरी सेवाग्राहिलाई भरपर्दो नतिजा प्रदान गर्ने । आर्थिक दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण पशु रोगहरूको रोकथाम, नियन्त्रण, उन्मूलन र आकस्मिक रूपमा तथा दैवी प्रकोपका बेला फैलन सक्ने पशु रोगहरूको अन्वेषण, नियन्त्रण, उन्मूलन तथा व्यवस्थापन गर्ने कार्यक्रम संचालन गरिने । बाख्रा पालनमा पि.पि.आर. रोगका कारण हुने ठूलो आर्थिक नोक्सानीलाई कम गरी आय आर्जनमा बृद्धि गर्न रोग नियन्त्रणका लागि पि.पि.आरको २१ लाख डोज भ्याक्सीन उत्पादन गरी १८ लाख भेडा बाख्रामा भ्याक्सीनेशन गरिनुको साथै जनसहभागितामा थप तीन लाख बाख्रामा उक्त खोप कार्यक्रम संचालन गरिने । वर्षेनी प्रकोपको रूपमा देखा पर्ने खोरेत रोगको भाईरस टाईपिङ गर्न आवश्यक पर्ने सेल लाईन

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				<p>तयार गरी खोरेत रोग नियन्त्रण गरिने र साथै सिमा विहिन पशु रोग ब्लु टङ्गको सिर्रो सभिलेन्स कार्यक्रम संचालन गरिने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> पशु स्वास्थ्य सेवालाई चुस्त, दुरुस्त, मर्यादित तथा पारदर्शी बनाइ केन्द्र देखि कृषकको घर दैलो सम्म आवश्यक सेवा पुर्याउन नीति, निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि तथा ऐन नियम तर्जुमा, तथा परिमार्जन गरिने । विश्व पशु स्वास्थ्य संगठन (ओ.आई.इ.) को मार्गदर्शनलाई आधार मानी अन्तरराष्ट्रिय जगतलाई मान्य हुने खालको क्वारेन्टाइन तथा प्रयोगशाला सेवालाई मर्यादित तथा गुणस्तरयुक्त बनाउने कार्यक्रमहरू समावेश गरिएको ।
४०-३/४-५१० पशु विकास सेवा (गाई, भैसी, बाख्रा र अन्य समेत) कार्यक्रम	आ.व. २०५२/५३ देखि सालबसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> बृहत्तर पशुपालन पकेट प्याकेज कार्यक्रम, गरिवी निवारण व्यवसाय उन्मुख बाख्रापालन कार्यक्रम, चक्रिय बंगुर विकास कार्यक्रम, पूर्वी पहाडी पशु विकास कार्यक्रम, कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम, ग्रामीण युवा स्वरोजगार पशु विकास कार्यक्रम, भूमिहीन वर्ग विशेष लक्षित कार्यक्रम, गाई वंश सुधार कार्यक्रम जस्ता कार्यक्रमहरूबाट कुल १९ हजार परिवारलाई प्रत्यक्ष टेवा, १ लाख २५ हजार परिवारलाई कृत्रिम गर्भाधान सेवा र थप ७६ हजार परिवारलाई अन्य सेवा पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> १ लाख ५० भन्दाबढी गाई भैसीहरूमा कृत्रिम गर्भाधान भई ८०,००० भन्दा बढी उन्नत पाडापाडी, बाच्छाबाच्छीहरू उत्पादन हुने अनुमान गरिएको । १ लाख ७५ हजार डोज जमेको वीर्य र ५१ हजार लिटर तरल नाइट्रोजन उत्पादन हुने अनुमान गरिएको । २ जिल्लामा संचालित यूरिया मोलासेस मिनरल ब्लक नमूना प्रदर्शन तथा प्रविधि विस्तार कार्यक्रम, ३ जिल्लामा संचालित एकीकृत भेडा विकास कार्यक्रम थप कार्यक्रम सहित संचालन भई ५४०० परिवार प्रत्यक्ष 	<ul style="list-style-type: none"> २ लाख गाई भैसीहरूमा कृत्रिम गर्भाधान भई १००००० भन्दा बढी उन्नत पाडापाडी, बाच्छाबाच्छीहरू उत्पादन हुने अनुमान गरिएको । गरिवी निवारण व्यवसाय उन्मुख बाख्रापालन कार्यक्रम (११ जिल्ला), चक्रिय बंगुर विकास कार्यक्रम (२ जिल्ला), पूर्वी पहाडी पशु विकास कार्यक्रम (५ जिल्ला), भूमिहीन वर्ग लक्षित पशु विकास कार्यक्रम (६ जिल्ला) र कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम (४५ जिल्ला) संचालन गरिने । बृहत्तर पशुपालन पकेट प्याकेज कार्यक्रम १८ प्याकेज (१८ जिल्ला), अपस्केलीङ व्यवसायीक

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			<p>लाभान्वित हुने अनुमान गरिएको ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ४,००० बाखा, ४०० प्रजननको लागि बोका, १२०० गोटा बंगुरका पाठापाठी वितरण गरिएको । 	<p>बाखापालन कार्यक्रम (५ जिल्ला), कार्पेट ऊनको लागि भेडा विकास कार्यक्रम (३ जिल्ला), चक्रिय बंगुर विकास कार्यक्रम (२ जिल्ला), पूर्वी पहाडी पशु विकास कार्यक्रम (पूर्वाञ्चलका ५ जिल्ला), कार्पेट ऊनको लागि भेडा विकास कार्यक्रम (३ जिल्ला), बाखा श्रोत केन्द्र स्थापना (१ जिल्ला), गाई वंश सुधार कार्यक्रम (१४ जिल्ला) संचालन हुने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ग्रामीण युवा स्वरोजगार पशु विकास कार्यक्रम (१२ जिल्लामा संचालित), भूमिहिन विपन्न लक्षित पशु विकास कार्यक्रम (५ जिल्लामा संचालित), यूरिया मोलासेस मिनरल ब्लक नमूना प्रदर्शन तथा प्रविधि विस्तार कार्यक्रम (५ जिल्ला), जैविक विविधता स्रोत संरक्षण,संवर्द्धन तथा उपयोग कार्यक्रम (९ जिल्ला), एकीकृत भेडा विकास कार्यक्रम (३ जिल्ला), संचालन हुने । थप ९५० हे. जग्गामा चरन तथा घाँसेवाली विकास कार्यक्रमहरू सन्चालन गरिने । आ.व.२०६७/६८ मा बाखा पैचो फिर्ता कार्यक्रम अन्तरगत १५०० बाखा र खरिद कार्यक्रमबाट ४० प्रजननको लागि बोका वितरण गर्ने लक्ष रहेको ।
४०-३/४-५११ पशुपंक्षी बजार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	आ.व. २०६१/६२ देखि सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> देशका प्रमुख बजारहरूसँग बजार सञ्जालको विकास भई देश भित्र नै गुणस्तरीय पशुहरू उत्पादन बृद्धि भई आयात प्रतिस्थापनमा सघाउ पुग्ने र व्यवस्थित पशु पंक्षी बजार विकासमा टेवा पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय निकायको सहकार्यमा सप्तरी, महोत्तरी र कञ्चनपुर जिल्लामा ६ वटा पशु हाट बजार निर्माणको लागि सम्झौता सम्पन्न भई निर्माण कार्यहरू सुरु भई सकेको साथै ५ वटा डेरी पसल प्रवर्द्धन, ६ वटा मासु पसल सुधारको लागि पनि प्रस्ताव छनौट गरी सहकार्यको लागि सम्झौता भई कार्यक्रम 	<ul style="list-style-type: none"> सहकार्यमा १० स्थानमा नगरपालिका तथा नगरोन्मुख बजारस्थित पशुहाट बजार तथा संकलन केन्द्रको सहकार्यमा पूर्वाधार निर्माण सुधार, २० जिल्ला वा क्षेत्रमा संकलन केन्द्र तथा बजार स्थापना र सुधार गर्ने । नगरपालिका तथा नगरउन्मुख

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			अघि बढी सकेको । <ul style="list-style-type: none"> स्थानीय निकाय र अन्य सहोकारवालाहरूसित सहकार्यमा काठमाण्डौ, भक्तपुर र महोत्तरी जिल्लामा पशु बधस्थल/बधशाला स्थापना गर्न उपभोक्ता जागरण अन्तरक्रिया सम्पन्न भएको । औद्योगिक मेला प्रदर्शन प्रवर्द्धन कार्यक्रम अन्तर्गत विभिन्न स्थानहरूमा आयोजित महोत्सवहरूमा सहकार्य भएको । 	गा.वि.स.हरूको सहकार्यमा ५ वटा पशु बधशाला/बधस्थल निर्माण गर्ने । <ul style="list-style-type: none"> ५० स्थानमा मासु पसल सुधार गर्ने र १२ स्थानमा डेरी उद्योग प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गरिने ।
४०-३/४-५२० पशु विकास फार्महरू	आ.व. २०२१/२२ देखि सालवसाली कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> पशुपंक्षीहरूको जातीय श्रोत पहिचान, विश्लेषण तथा संरक्षण र कृषि अनुसन्धानबाट सिफारिस भएका उन्नत पशु पंक्षीहरू एवं घाँस बीउहरूको श्रोत सम्बर्द्धन गरी पशुपालक कृषकहरूको आय तथा रोजगार वृद्धि हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> १,३०० वटा उन्नत पशुहरू र १ लाख ६० हजार वटा चल्लाहरू उत्पादन भई वितरण भएको । ३२ टन गुणस्तरयुक्त घाँसको बीऊ उत्पादन भै वितरण भएको । गाई भैसी, भेंडा, वाखा तथा वंगुर आदिको ८३८ माउ पशुवस्तुको न्यूक्लियस हर्डको व्यवस्थापन भई १,४४१ वाच्छा वाच्छी, पाठापाठी, १ लाख ५८ हजार चल्ला र ३२ मे टन घाँसको बीउ उत्पादन गरी वितरण भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ८४२ वटा गाई भैसी, भेंडा, वाखा तथा वंगुरको न्यूक्लियस हर्डको रूपमा व्यवस्थापन भई यसबाट उत्पादित १,६११ मध्ये ११०५ वटा वाच्छा वाच्छी/पाठा पाठी तथा छतौरा छतौरी वितरण हुने, पशु आहाराको लागि ३२ मे.टन उन्नत जातको घाँसको प्रमाणित बीऊ उत्पादन गरी विक्री वितरण गरिने २००० उन्नत कुखुराहरूलाई व्यवस्थापन भई १८०००० गोटा चल्ला उत्पादन गरी १७०००० गोटा चल्ला विक्री वितरण हुने ।
४०-३/४-५५० कबुलियती वन तथा पशु विकास कार्यक्रम	आ.व. २०६२/६३ देखि २०६९/७० सम्म कुल लागत : १२.७७ करोड डलर	<ul style="list-style-type: none"> २२ जिल्लाका ३३०० कृषक समूहमा ४४,३०० गरिव घरधुरीलाई ३१००० हेक्टर कबुलियती वन क्षेत्र हस्तान्तरण गरी त्यस मार्फत वन पैदावर उत्पादनमा वृद्धि ल्याई ८९०० हेक्टर कबुलियती वन क्षेत्रमा घाँस बिकास गरी ७४,२५० वटा बाखा र ३१३६ वटा बोका बितरण भै बाखापालन व्यवसाय बाट कृषकहरू को रोजगारी तथा 	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रमको शुरूदेखि हालसम्म गठित भएका प्रत्येक समूहका सदस्यहरूलाई बाखापालन तालिम प्रदान गरी हाल सम्म ३६,४४० वटा बाखा र २,०१७ बोका बितरण भैसकेको । 	<ul style="list-style-type: none"> कृषक परिवारमा हस्तान्तरण हुने कुल वन क्षेत्र मध्ये २,३३२ हेक्टर कबुलियती वन क्षेत्रमा घाँस बिकास गर्ने । आ.व. ०६६/६७ मा गठन भएका कृषक समूहहरूमा १५,७५० वटा बाखा र ७०० वटा बोका बितरण गर्ने । २२ जिल्लामा २८१५५ कृषक परिवारमा कूल हस्तान्तरण हुने कबुलियति वन मध्ये ८८१५ हेक्टरमा घाँस खेती बिकास भई २२ लाख १६ हजार क्वीन्टल उत्पादन गरिने र यस

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		आयआर्जन मा वृद्धि हुने ।		अवधिसम्म ६९३४० बाख्रा वितरणबाट उत्पादित पाठापाठीबाट २ लाख थप पाठापाठी विक्री योग्य हुने । ● ४४ जना जिल्ला स्तरका प्राविधिकहरू र १८२ जना कृषकहरूलाई विभिन्न किसिमका पशु सेवा तथा पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिने ।
४०-३/४-५७० पशु सेवा तालिम कार्यक्रम	आ.ब.२०५२/५३ देखि सालवसाली कुल लागत : नखुल्ने	● पशु स्वास्थ्य, पशु व्यवस्थापन र पशुजन्य पदार्थहरूको गुणस्तर सुधार र नियमन सम्बद्ध क्षेत्रमा जनशक्तिको क्षमता विकास गराउने तथा ग्रामीण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता एवं अगुवा कृषकहरूको तालिम संचालनद्वारा पशुसेवा क्षेत्रकाप्राविधिक जनशक्ति र कृषकहरूको क्षमता विकासमा टेवा पुग्ने ।	● क्षमता विकासका लागि विभिन्न तहका तालिम कार्यक्रम सञ्चालनबाट थप १२० जना अधिकृत, १६४ जना सहायक स्तर र ७२० जना अगुवा कृषक/पशु उद्यमीहरूले तालिम प्राप्त गरी क्षमता अभिवृद्धि भएको ।	● क्षमता विकासका लागि विभिन्न तहका तालिम कार्यक्रम सञ्चालनबाट अधिकृतस्तर २३५ जना, सहायकस्तर २८५ जना, उद्यमी कृषकस्तर ७०७ जनालाई तालिम प्रदान गरिने ।
४०-३/४-५९१ सामुदायिक पशु विकास आयोजना	आ.ब. ०६१/६२ देखि २०६७/६८ कुल लागत : ३.३ करोड डलर	● सघन पशु उत्पादन कार्यक्रम संचालन हुने २२ जिल्लाहरूमा ९२ वस्तुगत पकेटका ४,८०० र ९४ सामुदायिक पकेटका ६,१४७ गरी कुल १०,९४७ कृषक परिवारमा गरिवी न्यूनी करणका लागि संचालित प्याकेज कार्यक्रमहरूबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित हुने । ● ५ उच्च पहाडी जिल्ला का करिव १७३९ कृषकहरू बहुपक्षीय नमूना कार्यक्रमबाट प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित हुने ।	● आयोजनाको अवधिमा वस्तुगत पकेट कार्यक्रम मार्फत ६९,००० कृषक परिवारमा प्रत्यक्ष सेवा पुर्याउने लक्ष्य भएकोमा चालु आ.व. ०६६/६७ सम्ममा ९६,९१५ कृषक परिवारमा पशु उत्पादकत्व वृद्धि कार्यक्रम मार्फत प्रत्यक्ष सेवा पुऱ्याइएको, जसमा महिलाको संलग्नता ६४ प्रतिशत रहेको । ● पशु प्रशोधन तथा वजारीकरण कार्यक्रम मार्फत हालसम्म १,०८० पशु जन्य उद्योग व्यवसाय स्थापना भई ५,९६७ जनालाई रोजगार पुर्याइएको ।	● समुदाय विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि अन्तरगत २२ जिल्लामा ८५० वटा क्षेत्रीय, जिल्ला र स्थलगत विभिन्न तालीम संचालन भै २१,२५० जना कृषक, उद्यमी र प्राविधिक कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि हुने । ● प्रशोधन तथा वजारीकरण अन्तर्गत साभेदारीमा ८६ वटा डेरी पसल सुधार (साना डेरी समेत), ४० वटा चिस्यान केन्द्र स्थापनामा सहयोग पुऱ्याइने, निजी क्षेत्र,स्थानीय निकायसंगको साभेदारीमा ४४ वटा वधस्थल स्थापना तथा सुधार, ५३ वटा पशु हाटबजार, २१ वटा मासु प्रशोधन तथा

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		<ul style="list-style-type: none"> आयोजनाको विभिन्न रोजगार मूलक कार्यक्रमबाट करिव ८,१७६ जनाले थप रोजगारी पाउने । 		<p>विक्री कक्ष सुधार र १०८ वटा स्वच्छ मासु पसल स्थापनामा सहयोग पुऱ्याइने</p> <ul style="list-style-type: none"> समुदाय विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि अन्तरगत २२ जिल्लामा ८५० वटा क्षेत्रीय, जिल्ला र स्थलगत विभिन्न तालीम संचालन भै २१,२५० जना कृषक, उद्यमी र प्राविधिक कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि हुने । पशु उत्पादकत्व सुधार : बटम अप प्लानिङ्ग अन्तर्गत २९७० हेक्टर जमीनमा घाँस लगाई १४,८५० मे.टन सुख्खा पदार्थ उपलब्ध हुने । उच्च पहाडी क्षेत्रका दार्चुला, वभाङ्ग, मुगु, हुम्ला र जुम्लाका कृषकहरूको जीविकोपार्जनमा सुधार ल्याउन उक्त ५ जिल्लाका १६ स्थानमा संचालित बहुपक्षीय पाइलट कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने ।
४०-३/४-५९२ वर्ड फ्लु नियन्त्रण आयोजना	आ.व. २०६३/६४ देखि २०६७/६८ सम्म कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> प्रस्तावित कार्यक्रमबाट ७५ वटै जिल्लामा एभियन इन्फ्लुएन्जा रोग लाग्न नदिन र लागि हालेमा तुरुन्त नियन्त्रण हुने व्यवस्था हुने र उक्त रोग अन्यत्र फैलिन नदिई जन स्वस्थमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> Highly Pathogenic Avian Influenza (HPAI) रोगबाट क्षति न्युन गर्न एभियन इन्फ्लुएन्जा नियन्त्रण आयोजना विश्व बैंकको अनुदान सहयोगमा संचालन भएको । भापा, कास्की, नवलपरासी, रूपन्देही, बाँके र कैलाली जिल्लाहरूमा देखा परेको र ति क्षेत्रहरूमा उक्त रोग नियन्त्रणमा आएको । 	<ul style="list-style-type: none"> सर्भेलेन्स कार्यक्रम अन्तर्गत १२,५४० नमूना संकलन तथा परिक्षण गरिने । ३७५ जना ग्रामीण कृषकहरूलाई कुखुरा पालन सम्बन्धी तालिम दिइने र १५० जना सहायक स्तर कर्मचारीहरूलाई वर्ड फ्लु सम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्ने तालिम दिइने । केन्द्रीय तथा क्षेत्रीय पशु रोग अन्वेषण प्रयोगशालालाई सुदृढीकरण साथै BSL2 मा अपग्रेड कार्यलाई निरन्तरता दिने । DIATC लाई तयारी अवस्थामा राखिने र देशमा वर्डफ्लु रोग देखा परेको खण्डमा रोगको रोकथाम गर्न Stampingout control programme कार्यक्रम साथै क्षतिपूर्ति र पुनःस्थापना कार्यक्रम सञ्चालन गरिने ।

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४०-३/४-७१० कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम	आ.व. २०४८/४९ देखि सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	कृषि उत्पादकत्व वृद्धि तथा गरिबी निवारणमा योगदान गर्ने प्रविधि विकास कार्यमा सहयोग हुने	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न हावापानी सुहाउँदो धान वालीको ४ वटा (ललका वासमति, घैया-१, तरहरा-१ र हर्दिनाथ-२), गहुँवालीका २ वटा (आदित्य र एन एल-९७१) मकैवालीका २ वटा (मनकामना-५ र मनकामना-६) जातहरू उन्मोचन भएको । तरकारी वालीमा श्रृजना हाइब्रिड गोलभेडाको उन्मोचन भएको । श्रोत वीउमा धान, मकै, गहुँ, आलु, तेलहन, दलहन तथा अन्य वालीहरू गरी जम्मा ४३२ मे.टन उत्पादन भएको । जीन वैङ्ग भवन निर्माण पुरा भई मेशिनरी उपकरण जडान कार्य भइरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न वाली तथा वस्तुको गुणस्तरीय स्रोत वीउको यथेष्ट मात्रामा उत्पादन गर्न विशेष जोड दिइनेछ । जैविक तथा प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण तथा उपयोगको लागि उपयुक्त प्रविधिको विकास तथा तिनको विस्तार गरिनेछ । परिवर्तित जलवायुलाई मध्यनजर राख्दै सुख्खा, डुबान तथा बढी ताप सहनसक्ने खाद्यान्न वालीको छनौट तथा विकास गरिने । खाद्य सुरक्षाको लागि कृषि उत्पादन बढाउन मकैलगायतका वालीमा वर्णशंकर (हाईब्रिड)को विकास गर्ने । 'युजि९९' उपजातिको दुसीद्वारा लाग्ने गहुँको विनाशकारी कालो सिन्दुरे रोग नेपालमा पनि भित्रिने प्रबल सम्भावना भएको परिप्रेक्षमा उक्त रोग प्रतिरोधक जातको छनौट भई सिफारिस हुने । निर्यातयोग्य प्रमुख वालीहरूको प्रांगारिक खेतीको लागि प्रविधि विकासतर्फ विशेष जोड दिइने । गोलभेंडा र काँक्रो वर्णशंकर जातको विकास गरी बिजवृद्धि कार्यक्रम संचालन गरिने । सुन्तला र कागतीमा उत्पादन अवधि बढाउन चाँडो र ढिलो पाक्ने जातहरूको छनौट गरिने । गाईवस्तु तथा भेडाबाख्राको नश्ल सुधार गरी दुध तथा मासु उत्पादन वृद्धिको लागि कृषकसहितको सहभागितात्मक कार्यक्रमलाई

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				जोड दिइने । <ul style="list-style-type: none"> ट्राउट माछाको भुरा उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउने र टिलापिया उत्पादनको लागि प्रविधि प्याकेजको विकास गरिने । खुमलटारमा स्थापित जिन बैंक संचालनमा आई स्थानीय तथा लोपोन्मुख बालीको दीर्घकालीन संरक्षण हुने । नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्लाई समयानुकूल सुदृढीकरण गरिने ।
४०-३-७७३ राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्ड (मिल्क होलिडे बन्ध कार्यक्रम	आ.व. २०५६/५७ देखि सालबसाली कुल लागत नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> दुग्ध नीति (२०६४) जारी हुने । दूग्ध उद्योगहरूको लागि व्यवहारिक आचार संहिता तयार हुने । ५९ जिल्लाहरूमा दुग्ध उद्योगहरू तथा दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्थाहरूको स्थापना तथा विस्तारमा सहयोग पुग्ने । उद्योगहरूको विस्तार हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> दुग्ध उद्योगहरूको स्थापनाभई मिल्क होलिडे समाप्त भएको । सरकारी, सहकारी तथा निजीस्तरबाट सर्लाहीमा धुलो दुग्ध उद्योग स्थापना हुने क्रममा रहेको । बोर्डबाट दुग्धको गुणस्तर सुधार सम्बन्धि विभिन्न समयमा उद्योगीहरूलाई तालीम दिई केही हदसम्म गुणस्तर सुधारमा सहयोग पुगेको । दलित, महिला तथा पिछडिएका वर्गलाई पशुपालन मार्फत आय आर्जनका कार्यक्रम सम्बन्धि तालीम दिई स्वरोजगारीको सृजना भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> दुग्ध उद्योगमा असल उत्पादन प्रविधि लागू गर्न प्राविधिक सहयोग (Good Manufacturing Practice) दूग्ध उद्योगमा व्यवहारिक आचार संहिता लागू गर्ने दूग्ध पदार्थ विविधीकरण तालीम महिला दलित तथा पिछडिएका वर्गलाई पशुपालन मार्फत आय आर्जनका लागि प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउने, Milk Marketing Strategy Study परिमार्जन गर्ने
४०-३-७७४ उखु बोर्ड	आ.व. २०६६/६७ देखि कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> उखु नीति तयार गरी कार्यान्वयन गर्न शुरू गरिने तथा उखुको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरिने । 	<ul style="list-style-type: none"> उखु बोर्ड स्थापना भएको 	<ul style="list-style-type: none"> उखु बोर्ड सम्बन्धि ऐन नियम तर्जुमा
४०-३/४-८०१ कर्णालीअन्वय विशेष कृषि विकास कार्यक्रम	आ.व. २०५२/५३ देखि सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> कर्णाली अन्वयलमा कृषि उत्पादन एवं रोजगारी वृद्धिमा सहयोग पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> कर्णाली अन्वयलमा बाली सघनता तथा उत्पादकत्व वृद्धि, फार्म जल उपयोग व्यवस्थापन, खाद्यान्न बीज वृद्धि, रेशम खेती विकास, नगदेबाली विकास, फलफूल तरकारी, मौरी, आलु मसला बाली विकास सम्बन्धी कार्यहरू, माटो, बीऊ, बाली संरक्षण, पशु विकास कार्यक्रम जस्ता कार्यक्रमहरू संचालन भएका 	<ul style="list-style-type: none"> कर्णाली अन्वयलमा दलित, जनजाति, युवा, महिला तथा पिछडि परेका समूह समेतलाई कृषि उत्पादन तथा व्यवसायमा संलग्न गराई आ-आफ्ना प्राथमिकता अनुरूप कार्यक्रम जिल्ला विकास समितिबाट स्वीकृत भई कार्यान्वयन हुने ।

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत (रु हजारमा)	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४०-३/४-८१३ पशु सेवा प्रसार कार्यक्रम	आ.व. २०५२/५३ देखि सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> पशु तथा पशुजन्य उत्पादन बृद्धिका साथै कृषकको आय तथा रोजगार बृद्धिमा टेवा पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> पशु सेवा प्रसार कार्यक्रम ७५ वटै जिल्लामा संचालन गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> जिल्लाको स्थानीय आवश्यकतामा आधारित पशु सेवा प्रसार कार्यक्रम ७५ वटै जिल्लामा संचालन गरिने । यी कार्यक्रमहरू जिल्ला विकास समितिबाट स्वीकृत भई कार्यान्वयन हुने ।
४०-३/४-८०५ कृषि प्रसार कार्यक्रम (जिल्ला स्तर)	आ.व. २०५२/५३ देखि सालबसाली कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> कृषि उत्पादन बृद्धिका साथै कृषकको आय तथा रोजगार बृद्धिमा टेवा पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय जिल्ला विकास समितिबाट स्वीकृत भई ७५ वटै जिल्लाहरूमा कार्यान्वयन भईरहेका । 	<ul style="list-style-type: none"> जिल्लाको स्थानीय आवश्यकतामा आधारित कृषि प्रसार कार्यक्रम ७५ वटै जिल्लामा संचालन गरिनेछ । यी कार्यक्रमहरू जिल्ला विकास समितिबाट स्वीकृत भई कार्यान्वयन हुने ।

आ.व. २०६७/६८ को कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	परिचालन संकेत	वैश्विक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९					आ.व. .२०६९/७०
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा		६६८८३९२	१०१५४१३९	८६७०९५४	१४८३९८५	८०५४२६९	१६२०८९०		४७८९८०		११३२३५११	१२४४५१९०				
साधारण प्रशासनतर्फ		३०४८५५	२८२०६१	१९१४३६	९०६२५	२८२०६१					२३५५१६	२४५८६८				
४०-३/४-११०	कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	१ ७३०८६	७४२७८	३६४२२	३७८५६	७४२७८	०	०	०	०	६७६०८	७०१९४	१	७	२	३
४०-३/४-१२०	कृषि विभाग	२११४८	२५३३९	२५१००	२३९	२५३३९	०	०	०	०	२८१३८	२९१३३	१	७	२	३
४०-३/४-१२१	क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालयहरू	३५८७८	४३१२०	४२७४०	३८०	४३१२०	०	०	०	०	४५५५३	४८१०४	१	७	२	३
४०-३/४-१३०	पशु सेवा विभाग	१७६६४	७२१८४	२०२२५	५१९५९	७२१८४	०	०	०	०	२२५९४	२३६६५	१	७	२	३
४०-३/४-१३१	क्षेत्रीय पशु सेवा निर्देशनालयहरू	२०३७९	२५९८०	२५७८९	१९१	२५९८०	०	०	०	०	२७५२३	२८७७२	१	७		३
४०-३-१३२	नेपाल पशु चिकित्सा परिषद्	१७००	१९६०	१९६०	०	१९६०	०	०	०	०	२३००	२४००	२	७	२	३
४०-३-१६२	कपास विकास समिति	१५०००	९८००	९८००	०	९८००	०	०	०	०	१०५००	११०००	२	७	२	३
४०-३-१६३	चिया, कफी तथा अलैंची विकास बोर्ड	२००००	२९४००	२९४००	०	२९४००	०	०	०	०	३१३००	३२६००	२	७	२	३
विकास कार्यक्रमतर्फ		६३८३४५७	९८७२०७८	८४७९५१८	१३९२५६०	७७७२२०८	१६२०८९०		४७८९८०		११०८७९५	१२१९९३२२				
केन्द्रस्तर कार्यक्रम/आयोजना		४६६७१०३	८०७००२८	६७४२१८	१३५५८१०	५९७०१५८	१६२०८९०		४७८९८०		९०९५४९५	९९९५८२२				
४०-३/४-२११	कृषि अनुसन्धान तथा विकास कोष	५४३५४	६५९३७	६५०३४	९०३	६५९३७	०	०	०	०	७३४८५	८२५१३	१	१	१	२
४०-३/४-२२०	दीर्घकालीन कृषि योजना अनुगमन तथा समन्वय कार्यक्रम	२६७२९६	१५६०३२	१५४९७५	१०५७	१५६०३२	०	०	०	०	१७३६४०	१८३०९१	२	१	२	३
४०-३/४-२२४	खाद्य सुरक्षा प्रवर्द्धन आयोजना	०	५३५३४	५०५७७	२९५७	१२६८८	४०८४६ (USAID)		०	०	५७३३६	६७४२१	१	१	१	१
४०-३/४-२२५	उच्च मूल्य कृषि वस्तु विकास आयोजना	०	१६१५००	८०७५०	८०७५०	९५००	७६००० (IFAD)		७६००० (IFAD)		४७२०००	४९५०००	१	१	१	२
४०-३/४-२२६	उच्च पहाड कृषि व्यवसाय तथा जिविकोपार्जन सुधार आयोजना	०	२६०००	१९०००	७०००	६०००	२०००० (ADB)		०	०	३०५००	३४५००	२	१	२	३

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्रशिक्षिता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त संकेत	लैंगिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व. .२०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
४०-३/४-२४१	विशेष कृषि उत्पादन कार्यक्रम	१५०१६८२	२७५६२७१	२७५६१२४	१४७	२७५६२७१	०	०	०	०	२७५६९९५	३२५७७८५	१	१	२	३
४०-३/४-२६२	बाली विविधीकरण आयोजना (साना तथा मझौला कृषकको आय वृद्धि आयोजना)	३३१५	२५५२९	२०२९१	५२३८	११०२९	१४५०० (ADB)		०	०	१०४५६५	१०५११५	१	१	२	२
४०-३/४-२७०	कृषि विकास योजना, जनकपुर	६३३१६	६५३६४	२३६९९	४१६६५	६५३६४	०	०	०	०	७५४८८	८४६९३	२	१	२	२
४०-३/४-२८०	रेशम खेती विकास कार्यक्रम	४१७२७	५८०६२	५३८६३	४१९९	५२०६२	६००० (Japan) KR2		०	०	६४०९२	६८७५१	१	६	१	१
४०-३/४-२९१	बागवानी विकास कार्यक्रम	८०८९१	१००६२४	८९८८०	१०७४४	१००६२४	०	०	०	०	१०९९६५	११८७२२	१	१	१	१
४०-३/४-३००	आलु तरकारी तथा मसला विकास कार्यक्रम	८६६८०	१०७६१६	१००६७२	६९४४	१०७६१६	०	०	०	०	११८६०५	१२८९७०	१	१	१	१
४०-३/४-३०१	बीऊ प्रवर्द्धन तथा गुण नियन्त्रण कार्यक्रम	१७०८७	२०८४२	२०४५८	३८४	२०८४२	०	०	०	०	२२७०७	२४५६५	१	१	२	३
४०-३/४-३२०	मत्स्य विकास कार्यक्रम	७७९८५	१०२२०७	८५७२१	१६४८६	१०२२०७	०	०	०	०	१२२०००	१३७५२	१	१	१	१
४०-३/४-३३०	खाद्यपोषण तथा प्रविधि कार्यक्रम	८३०६२	१०८९२३	८२६९१	२६२३२	१०८९२३	०	०	०	०	१००४७५	९९८९९	१	४	२	३
४०-३/४-३४०	बाली संरक्षण कार्यक्रम	६६८५४	१६१०१४	१५११७४	९८४०	८७४६४	७३५५० (Norway)	०	०	०	१७५४६३	१८६२५३	१	१	१	२
४०-३/४-३५०	व्यवसायिक कीट विकास कार्यक्रम	१३७३८	१८३२०	१६२०१	२११९	१८३२०	०	०	०	०	१९७४०	२२८३५	१	१	१	१
४०-३/४-३६०	वाली विकास कार्यक्रम	४११२०	५४५०४	५०८९९	३६०५	५४५०४	०	०	०	०	६२४७५	६६७४२	१	१	१	१
४०-३/४-३७१	कृषि सूचना तथा संचार केन्द्र	२६८८७	२८७८९	२८५९४	१९५	२८७८९	०	०	०	०	३२०८६	३४६७८	१	१	१	२
४०-३/४-३८१	कृषि प्रसार तथा तालिम कार्यक्रम	४३०३४	५९०७०	४८४९८	१०५७२	५९०७०	०	०	०	०	५४८४९	५८२४३	१	६	२	२
४०-३/४-३८२	समुदाय व्यवस्थित सिंचित कृषि क्षेत्र कार्यक्रम (कृषि)	१८५८४	१८५६५	१५५८२	२९८३	३८६२	०	०	१४७०३ (ADB)	०	१९६४१	२०५५३	१	१	२	२
४०-३/४-३८५	खाद्य संकट संबोधन कार्यक्रम	१२७२२३	४८१०८९	२२४६५४	२५६४३५	४०१६	१६७१०९ (IDA)		३०९९६४ (IDA)	०	५८२४८५	६११३४४	१	३	२	२
४०-३/४-४००	माटो परीक्षण तथा	२४४६२	३१३२१	२५६२१	५७००	३१३२१	०	०	०	०	३५४८६	३८७६२	१	२	१	३

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्रथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गतिविधिसंकेत	लैंगिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व. .२०६९/७०					
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग							
	सुधार सेवा कार्यक्रम																
४०-३/४-४५०	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा बजार विकास कार्यक्रम	९२७३०	१५८१०६	३३२६२	१२४८४४	१५८१०६	०	०	०	०	१७३८६५	१९६५१०	१	१	१	१	
४०-३/४-४६४	सहकारी खेती साना सिंचाई तथा मल बीऊ ढुवानी कार्यक्रम (कृषि ईन्जिनियरिङ्ग, निर्देशनालय समेत)	२१०५२९	२२३८४५	७९७६६	१४४०७९	२२३८४५	०	०	०	०	२६०१११	२९१५२०	१	५	१	१	
४०-३-४७०	दिगो भू-व्यवस्थापन आयोजना	२९७०	३९३५	३९३५	०	०	३९३५ (SDC)	०	०	०	४३६०	४३९५	१	२	१	१	
४०-३/४-४७३	व्यवसायिक कृषि विकास तथा व्यापार प्रवर्द्धन आयोजना	२३४८२	४४८०२८	२५०६३१	१९७३९७	३१६३४	४१६३९४ (IDA)	०	०	०	८१७१०२	८७९६७९	१	१	२	३	
४०-३/४-४७४	व्यवसायिक कृषि विकास आयोजना	१२१६६९	३८१५८०	३७३०७०	८५१०	४३४८६	३३८०९४ (ADB)	०	०	०	४६७४१०	३६०६२५	१	१	२	२	
४०-३/४-४७५	सिंचाई तथा जलश्रोत व्यवस्थापन आयोजना, एकिकृत जल तथा बाली व्यवस्थापन कार्यक्रम	८३४०९	१०९६४४	७६०३९	३३६०५	८८२४	१००८२० (IDA)	०	०	०	१४३२५०	२०२४६५	१	२	२	३	
४०-३/४-५००	पशु स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम	१३०२२८	१६२३३२	१४२८११	१९५२१	१६२३३२	०	०	०	०	१८२४४०	१९७९३४	१	१	२	३	
४०-३/४-५१०	पशु विकास सेवा (गाई, भैसी, बाख्रा र अन्य समेत) कार्यक्रम	१३१३६४	१४७०४०	१३७०२२	१००१८	१४७०४०	०	०	०	०	१६२१४५	१८८६९७	१	६	१	१	
४०-३/४-५११	पशुपक्षी बजार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	१६७२३	७३५१६	१०४३५	६३०८१	७३५१६	०	०	०	०	८७७५९	९९७९३	१	१	१	१	
४०-३/४-५२०	पशु विकास फार्महरू	६४५६८	८५२७२	७४५८२	१०६९०	८५२७२	०	०	०	०	९७४०१	१११०००	१	१	२	३	
४०-३/४-५५०	कवुलियती वन तथा पशु विकास कार्यक्रम	८८३९२	७९५६५	७८१९९	१३६६	१२५२	०	०	७८३१३ (IFAD)	०	८५२२५	८९२१७	१	६	१	१	
४०-३/४-५७०	पशु सेवा तालिम कार्यक्रम	२३७५७	२८३०४	२७६६९	६३५	२८३०४	०	०	०	०	३०८०६	३३५८०	२	१	२	३	
४०-३/४-५९१	सामुदायिक पशु विकास आयोजना	४१८४२५	१३४६०६	१२५५०४	९१०२	१३४६०६	०	०	०	०	१४१९४३	१५३२२०	१	६	१	२	

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		क्रम	प्रारम्भिकता	रणनीतिक स्तम्भ	परिवर्तन संकेत	लैंगिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व. .२०६९/७०					
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग							
४०-३/४-५९२	वर्ड फ्ल्यू नियन्त्रण आयोजना	४२५१०	३७७४६२	२६८०५५	१०९४०७	१३८२०	३६३६४२ (IDA)	०	०	०	६००००	११०००	२	२	२	३	
४०-३/४-७१०	कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम	५६८०५०	९८००००	८५२६००	१२७४००	९८००००	०	०	०	०	११०००००	१२३००००	२	१	२	३	
४०-३-७७३	राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्ड	४०००	१३२३०	१३२३०	०	१३२३०	०	०	०	०	१५०००	१६०००	२	३	२	३	
४०-३-७७४	उखु बोर्ड	५०००	२४५०	२४५०	०	२४५०	०	०	०	०	२६००	२६००	२	१	२	३	
जिल्लास्तर कार्यक्रम/आयोजना		१७१६३५४	१८०२०५०	१७६५३००	३६७५०	१८०२०५०					१९९२५००	२२०३५००					
४०-३-८०१	कर्णाली अञ्चल विशेष कृषि विकास कार्यक्रम (जिल्लास्तर))	२६१९४	३५३००	३५३००	०	३५३००	०	०	०	०	३९०००	४३०००	१	१	१	१	
४०-३/४-८०५	कृषि प्रसार कार्यक्रम (जिल्ला स्तर)	९७९६८९	९६४५००	९४००००	२४५००	९६४५००	०	०	०	०	१०६९०००	११८३५००	१	१	१	१	
४०-३/४-८१३	पशु सेवा प्रसार कार्यक्रम (जिल्लास्तर)	७१०४७१	८०२२५०	७९००००	१२२५०	८०२२५०	०	०	०	०	८८४५००	९७७०००	१	१	२	३	

२.१.२ सहकारी

१) पृष्ठभूमि

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ ले सहकारी क्षेत्रवारे गरेको परिकल्पना अनुरूप सरकारी र निजी क्षेत्र सहित तीन विकास स्तम्भमध्ये सहकारी क्षेत्रलाई एक आधारस्तम्भको रूपमा स्वीकार गरिएको छ। तर, सहकारी क्षेत्रमा स्पष्ट सोच सहितको दीर्घकालीन योजना तर्जुमा नभएको एवं सहकारीको नियमन तथा अनुगमनका लागि समय सापेक्ष ऐन, नियम, विनियम तथा मापदण्डहरूको कमी रहेको अवस्था छ। सहकारी क्षेत्रको संरचनात्मक र संगठनात्मक व्यवस्था अपर्याप्त र अप्रभावकारी रहेको छ। औपचारिक सहकारी शिक्षा, तालीम तथा व्यवस्थित सहकारी सूचना प्रणाली र सूचना संप्रेषणको अभाव रहेको छ। सहकारी संघ/संस्थाहरूमा व्यवसायिक नेतृत्व विकास, व्यवसायिक क्षमता एवं पूँजीको अभाव रहनुका साथै सहकारी संघ/संस्थाहरूबीच सहयोगको कमी रहेको छ। सरकार र सहकारी बीच पर्याप्त समन्वयको अभाव रहेको छ। सहकारी संस्थाहरूको नियमन तथा निरीक्षणको लागि समुचित संस्थागत व्यवस्था हुन सकेको छैन।

चालु त्रिवर्षीय योजनाले सहकारीताको माध्यमबाट आम जनताहरूको श्रम, सीप, पूँजी तथा स्रोतलाई सामूहिक हितका लागि संगठित रूपमा परिचालित गरी आर्थिक सम्वृद्धि, सामाजिक रूपान्तरण र समन्यायिक विकासको आधारशिला तयार गर्ने उद्देश्य लिएको छ। उक्त उद्देश्य र सरकारको घोषित नीति तथा कार्यक्रम अनुसार समाजवाद उन्मुख, जनमुखि र लोककल्याणकारी सिद्धान्तमा आधारित राष्ट्रिय अर्थ व्यवस्था सुदृढ गर्न सार्वजनिक, सहकारी र निजी क्षेत्रको साभेदारीमा जोड दिँदै सहकारी कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ।

२. नतिजा सूचक

चालु त्रिवर्षीय योजनाले राष्ट्रिय उत्पादनमा सहकारी क्षेत्रको योगदान २ प्रतिशतबाट ३ प्रतिशत, वित्तिय क्षेत्रमा सहकारीको योगदान १० प्रतिशतबाट १५, प्रतिशत र बचत तथा ऋण प्रवाहमा ग्रामीण समुदायको पहुँच २० प्रतिशतबाट ३० प्रतिशत पुर्याउने लक्ष्य राखेको छ। यसैगरी जिल्ला, विषयगत जिल्ला, केन्द्रीय र राष्ट्रिय सहकारी संघ २०४ बाट २५० वटा, प्रारम्भिक सहकारी संस्थाहरूको गठन र संचालन २०,००० बाट २७,००० वटा पुर्याउने लक्ष्य छ। त्यसैगरी सहकारी संस्थाका सदस्यहरूको संख्या २२ लाखबाट ३० लाख पु-चाउने लक्ष्य रहेको छ। जसमा महिला सहभागिता ४२ प्रतिशतबाट ४५ प्रतिशत पुग्ने अनुमान गरिएको छ। यस योजनामा सहकारी संस्थाको व्यवस्थापनमा महिला सहभागिता १५ प्रतिशतबाट २५ प्रतिशत पुर्याउने लक्ष्य लिईएको छ। यी नतिजा हासिल गर्न योजना अवधिमा राखिएका भौतिक प्रगति खुलाउने केही प्रमुख सूचकहरूको लक्ष्य, प्रगति र आ.व. ०६७/६८ को लक्ष्य निम्न बमोजिम रहेको छ।

सहकारी क्षेत्रका केही प्रमुख प्रतिफल सूचकहरूको लक्ष्य तथा प्रगति

	प्रतिफल सूचक	चालु त्रिवर्षीय योजनाको लक्ष्य	आ.व. २०६६/०६७ सम्मको स्थिति	आ.व. ०६७/६८को लक्ष्य
१	प्रत्यक्ष रोजगारी	८० हजार	५००००	१००००
२	तालीम प्राप्त सहकर्मीको संख्या	७५ हजार	४८०००	१२०००
३	सहकारी प्रशिक्षकको संख्या	३००	१५०	५०
४	सरकार-सहकारी साभेदारीमा ठुला उद्यम व्यवसायको स्थापना	५	१	२
५	सरकार-सहकारी साभेदारीमा साना सहकारी उद्योग संचालन	२००	५३	५०
६	प्रारम्भिक सहकारी संस्थाहरूको गठन र संचालन	२७०००	२०,०००	२,०००

आ.व. २०६७/६८ मा सहकारी क्षेत्रमा कुल २ वटा कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू सञ्चालन हुने छन्। यी आयोजनाहरूमध्ये मध्यमकालीन खर्च संरचना अनुसार द्वितीय प्राथमिकतामा २ वटा आयोजनाहरू रहेका छन्।

सहकारी क्षेत्रतर्फ आ.व. २०६७/६८ मा कुल रु. ३६ करोड ९३.८७ लाख बजेट विनियोजन भएको छ। जस मध्ये साधारण तर्फ १७ करोड ४६.६३ लाख (४७.९%) विकास तर्फ १९ करोड ४७.२४ लाख (५३%) चालु खर्चतर्फ रु. २४ करोड ८५.४१ लाख (६७%) र पूँजीगत खर्चतर्फ रु. १२ करोड ०८.४६ लाख (३३%) विनियोजन भएको छ। यसमा नेपाल सरकारको स्रोत बाट ३६ करोड ९३.८७ लाख वेहोरिने छ।

सहकारी क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४०-३/४-६०० सहकारी प्रशिक्षण केन्द्र	आ.व. २०१९/२० देखि सालवसाली कुल लागत : नखुल्ने	सहकारीकर्मीहरूको क्षमता विकास भई स्वरोजगारी तथा आर्थिक क्रियाकलापमा वृद्धि भई गरिवी निवारणमा सहयोग पुग्ने ।	सहकारी प्रशिक्षण सम्बन्धी तालीम कार्यक्रम अन्तरगत केन्द्र, क्षेत्रीय र जिल्लास्तरमा संचालन गरी ४८,००० व्यक्तिहरूलाई तालीम दिई उनीहरूको क्षमता वृद्धि गर्ने कार्य भएको ।	पुर्व सहकारी शिक्षा, सचेतना, व्यवस्थापन लेखापालन, सीप विकास, प्रशिक्षक प्रशिक्षण, ब्यापार तथा व्यवसाय प्रवर्द्धन जस्ता तालीम कार्यक्रमहरू संचालन गरिने । तालीम कार्यक्रममा केन्द्र र क्षेत्रीयस्तर र जिल्ला स्तरमा क्रमशः १०००, ३००० र ६००० समेत जम्मा १०,००० व्यक्तिहरूलाई सहभागि बनाईने ।
४०-३/४-६२० सहकारी क्षेत्र सुदृढीकरण आयोजना	सालवसाली कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> सहकारी क्षेत्र नियमन र प्रवर्द्धन कार्यमा निरन्तर सहयोग पुग्ने । सहकारी शिक्षा, सूचना र संचारको विकास गरी सहकारी क्षेत्रको सुदृढीकरण भएको हुने । सहकारी क्षेत्रमा सुशासन कायम हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ७५ जिल्लामा सहकारी संघ संस्थाहरूको नियमन तथा व्यवस्थापन, २०,००० सहकारी संस्था दर्ता, सहकारी सूचना व्यवस्थापनको लागि डिभिजन स्तरीय प्रोफाइल प्रकाशन, सहकारी प्रवर्द्धन सामाग्री प्रकाशन र वितरण, २२५० वटा कृषक तथा अन्य समुहहरू सहकारीकरणको लागि अभिमुखिकरण गरिएको, २५० निष्कृत्य सहकारी संस्थाको दर्ता खारेजी, १५ हजार संघ संस्थाहरूको अनुगमन, १५० सहकारी शिविर संचालन आदी कार्यहरू सम्पन्न भएका । सहकारी व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्ने क्रममा विभिन्न ५३ वटा सहकारी उद्यमहरू संचालनको प्रकृया थालनी भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> सरकार सहकारी साभेदारीमा २ वटा ठुला उद्योग - (चिनी कारखाना र धुलो दुध कारखाना) निर्माण शुरू गर्ने र ५० वटा साना तथा मझौला सहकारी उद्योग स्थापना गर्ने । ७५ वटै जिल्लामा सहकारी संघ संस्थाको नियमन सम्बन्धी कार्य संचालन हुने । पुर्व सहकारी शिक्षा, सहकारी सचेतना, सहकारी व्यवस्थापन सहकारी लेखा तालीम संचालन हुने । सहकारी संघ संस्था मार्फत संचालित कृषिजन्य उद्योग/प्रशोधन उद्योगहरूको विकास, विस्तार गर्न अनुदान उपलब्ध गराउने । सहकारी स्तरबाट संचालन भएका कृषिजन्य वस्तुहरूको बजार संचालन, व्यवस्थापन, भौतिक पूर्वाधार विकास र विस्तारमा सहयोग अनुदान उपलब्ध गराउने । कफि, जडिवुटी, चिया, अदुवा, अलैची, र सुन्तला जातका फलफुलको Value Addition Program संचालन गर्ने ।

आ.व.२०६७/०६८ को सहकारी क्षेत्रको कार्यक्रम बजेट

(रु हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.व. २०६६/०६७को संशोधित अनुमान	आ.व. २०६७/०६८को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		क्रम प्राथमिकता	स्तम्भ रणनीतिक	संकेत गरिवीमुक्त	संकेत लैङ्गिक
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६७/०६८	आ.व. २०६८/०६९				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
सहकारी		२८७४२५	३६९३८७	२४८५४१	१२०८४६	३६९३८७					३७५९१३	३९१९२३				
साधारण प्रशासनतर्फ		९९९१८	१७४६६३	१६४८९२	९७८१	३३३४६३					१८८४६८	१९७२०३				
४०-३/४-१४०	सहकारी विभाग	८३४४	९९४०	९६०६	३३४	९९४०					१०६५९	११२२०	१	७	२	३
४०-३/४-१४१	डिभिजन सहकारी कार्यालयहरू	८४०७४	१४७०८३	१४५६४६	१४३७	१४७०८३					१५४८०९	१६१८८३	२	७	२	३
४०-३/४-१६१	राष्ट्रिय सहकारी विकास बोर्ड	७५००	१७६४०	९६४०	८०००	१७६४०					२३०००	२४१००	१	७	२	३
विकास कार्यक्रमतर्फ		१८७५०७	१९४७२४	८३६४९	१११०७५	१९४७२४					१८७४४५	१९४७२०				
४०-३/४-६००	सहकारी प्रशिक्षण केन्द्र	२५१५९	४९३७७	४८८०७	५७०	४९३७७					३२७४५	३५६७०	२	६	२	३
४०-३/४-६२०	सहकारी क्षेत्र सुदृढीकरण आयोजना	१२७६२८	१४५३४७	३४८४२	११०५०५	१४५३४७					१५४७००	१५९०५०	२	६	२	३
४०-३-६३०	सार्वजनिक वितरण प्रणाली	३४७२०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	

२.२ सिंचाइ

१. पृष्ठभूमि

कृषि प्रधान मूलुक नेपालको कूल क्षेत्रफल १,४७,१८,१०० हेक्टर मध्ये करिव २६,४१,००० हेक्टर जमीन कृषियोग्य भएको र सो मध्ये करिव १७,६६,००० हेक्टरमा मात्र सतह र भूमिगत जलस्रोतबाट सिंचाइ सुविधा पुर्‍याउन सकिने सम्भावना रहेको छ। उपलब्ध अपार सतह तथा भूमिगत जलस्रोतको अधिकतम सदुपयोगबाट वर्षेभरि सिंचाइ सुविधा पुर्‍याउन पूर्वाधार निर्माण गर्दै समावेशी तथा साभेदारी व्यवस्थापनको माध्यमबाट दिगो विकास गरी गरिबी न्यूनीकरणमा टेवा पुर्‍याउनु यस क्षेत्रको सर्वोपरि आवश्यकता रहेको छ।

प्रस्तुत पृष्ठभूमिमा चालू तीन वर्षीय योजनाले कृषियोग्य भूमिमा बाह्र महिना सिंचाइ सुविधा पुर्‍याएर कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व बृद्धि गर्ने उद्देश्य लिएको छ। यस क्रममा प्रस्तुत कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा जलवायु परिवर्तनका कारणबाट सिर्जित हुने समस्यालाई दृष्टिगत गरी राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रमको अवधारणा (National Adoption Program of Action) समेत अवलम्बन गरिएको छ।

आ.व. २०६७/६८ को वार्षिक कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्दा सरकारको नीति तथा चालु त्रिवर्षीय योजनामा उल्लेख भएबमोजिम कृषि उत्पादन र उत्पादकत्वमा गुणात्मक बृद्धि गर्न साना तथा मझौला सिंचाइ आयोजनाहरूको निर्माणमा विशेष प्राथमिकता दिनुका साथै ठूला सिंचाइ आयोजनाहरूलाई बहुउद्देश्यीय आयोजनाका रूपमा कार्यान्वयन गरिने नीति लिइएको छ। साथै सिक्टा, बागमती, बबई जस्ता ठूला सिंचाइ आयोजनाहरूका अतिरिक्त विभिन्न साना तथा मझौला सिंचाइ आयोजनाहरूको निर्माण र विभिन्न आयोजनाहरूको मर्मत सम्भार कार्यलाई निरन्तरता दिदै सिंचाइ प्रणालीहरूको प्रभावकारी उपयोग गरिनेछ। यसको साथसाथै सिंचाइ आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा e-bidding प्रणालीको समेत उपयोग गरिने छ।

२. नतिजा सूचकहरू

चालु त्रिवर्षीय योजना (२०६७/६८-२०६९/७०) ले नयाँ सिंचाइ क्षेत्र विस्तारको लागि सतह सिंचाइ आयोजनाहरूबाट ३४,३०० भूमिगत सिंचाइ आयोजनाहरूबाट १,६२,०७५, नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाइ कार्यक्रमबाट २,३५० गरी जम्मा १,९८,७२५ हेक्टर जमिनमा सिंचाइ सुविधा पुर्‍याउने भौतिक लक्ष्य लिएको छ। यसै गरी ४०,३०० हेक्टर जमिनमा कृषक कुलो सुधार र विस्तार गर्ने लक्ष्य लिएको छ। उपरोक्त नतिजाहरू प्राप्त गर्ने उद्देश्यले यस आ.व. को लक्ष्य निम्नबमोजिम तोकिएको छ :

केहि प्रमुख प्रतिफल सूचकहरूको लक्ष्य तथा प्रगति

प्रतिफल सूचकहरू	योजनाको लक्ष्य (२०६७/६८-२०६९/७०) (हे.)	२०६७/६८ को लक्ष्य (हे.)
सतह सिंचाइ आयोजनाहरूबाट सिंचित क्षेत्रफल विस्तार	३४,३००	४,२००
भूमिगत सिंचाइ योजनाहरूबाट सिंचित क्षेत्रफल विस्तार	१,६२,०७५	३५,७००
नयाँ प्रविधि सिंचाइ कार्यक्रमबाट सिंचित क्षेत्रफल विस्तार	२,३५०	४००
कृषक कुलो सुधारबाट सिंचाइ सुविधा	४०,३००	१०,०००
बिद्यमान सरकार व्यवस्थित सिंचाइ प्रणालीहरूको दीगो व्यवस्थापनबाट सिंचाइ सुविधा (सालबसाली रूपमा)	३,२७,९१९	३,२६,०००

यस वर्ष सिंचाइ क्षेत्रमा कूल २७ विकास कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू सञ्चालन हुनेछन्। यी आयोजनाहरूमध्ये मध्यावधि खर्च संरचना अनुसार प्रथम, दोश्रो र तेश्रो प्राथमिकतामा क्रमस १६, ९ र २ आयोजनाहरू रहेको छन्।

३. सिंचाइ क्षेत्रको : वार्षिक विकास कार्यक्रम

ब.उ. शि. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू हुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा सञ्चालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६८-३/४-३११ प्रणाली व्यवस्थापन तथा तालिम कार्यक्रम (SMTP) (मर्मत सम्भार तथा पुनस्थापना)	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०५९/६० आयोजना सम्पन्न हुने मिति: २०६७/६८ कुल लागत: सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> मर्मत सम्भार स्तरमा रहेका सिंचाइ प्रणालीहरूमा जल उपभोक्ता संस्था गठन भइ तिनीहरूको क्षमता अभिवृद्धि हुने । कृषि उत्पादकत्व बढाउने कार्यमा सहयोग पुग्ने । सिंचाइ सेवा शुल्क संकलनमा बृद्धि हुने । कार्यमूलक अध्ययन अनुसन्धानको माध्यमबाट सिंचाइ प्रणालीहरू व्यवस्थित हुदै जाने । 	<ul style="list-style-type: none"> मर्मत सम्भारस्तरमा रहेका विभिन्न सिंचाइ प्रणालीहरूमा जल उपभोक्ता संस्था पुर्नगठन गरी संस्थाहरूलाई सक्षम बनाउने क्रममा विभिन्न तालिम तथा गोष्ठी सञ्चालन गरिएको । सिंचाइ सञ्चार सामग्री उत्पादन, प्रचार, प्रसार र वितरण गरेको । उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन कृषि कार्यालयसँग समन्वय गरी विभिन्न सिंचाइ प्रणालीहरूमा जल व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमूलक अनुसन्धान गरेको । सिंचाइ नीति/ नियमावली अनुरूप कार्यक्षेत्र लक्षित गरी सिंचाइ सेवा शुल्क संकलन कार्य शुरू गरिएको । सिंचाइ सेवा शुल्क संकलन गर्ने क्रममा लक्ष्य तोकिए सालवसाली शुल्क ज.उ.स. मार्फत उठाउने कार्य भइरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> जल उपभोक्ता संस्थालाई नहर मर्मत सम्भार, सञ्चालन र आय आर्जन सम्बन्धी कार्यमूलक तालिम दिने । सिंचाइसँग सम्बन्धित प्रचार प्रसार सामग्रीको प्रकाशन तथा वितरण गर्ने । मर्मत सम्भारमा रहेका सिंचाइ प्रणालीहरूमा भए गरेका कार्यहरूको अनुगमन गर्ने । जल उपभोक्ता संस्थाहरूको तालिम गोष्ठी आदिको माध्यमबाट क्षमता विकास गरी सिंचाइ सेवा शुल्क संकलनमा बृद्धि गर्ने र सो को परिचालनबाट सिंचाइ आयोजनाहरूको दिगो विकास तथा व्यवस्थापनमा सहयोग पुर्‍याउने । उत्कृष्ट जलउपभोक्ता संस्थालाई राम्रो काम गरे बापत पुरस्कृत गर्ने । प्राविधिक कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिसम्बन्धी तालिम, गोष्ठी आदि सञ्चालन गर्ने । खाद्य उपजको उत्पादन बढाउन कृषि क्षेत्रसँग समन्वय गरी एकिकृत बाली तथा जल व्यवस्थापन कार्यक्रम लागू गर्दै जाने ।
६८-३/४-३१२ सिंचाइ संस्थागत विकास कार्यक्रम	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०५९/६० आयोजना सम्पन्न हुने मिति: २०६७/६८ कुल लागत: सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाइ विभागको संस्थागत विकासमा सहयोग हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाइ मन्त्रालय र सिंचाइ विभागको भवन सुरक्षा, सरसफाई, लिफ्ट, खानेपानी, विद्युतीकरण, टेलिफोन, पुस्तकालय व्यवस्थापन, तालिम सञ्चालन, बगैँचा व्यवस्थापन, भवन मर्मत सम्भार आदि कार्य गरी सिंचाइ विभागबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरू सुचारुरूपमा यथासमयमै सम्पन्न गरी संस्थागत विकासमा टेवा पुर्‍याएको । 	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाइ मन्त्रालय र सिंचाइ विभागको भवनको सुरक्षा, सरसफाई, लिफ्ट सञ्चालन, खानेपानी, विद्युतीकरण, टेलिफोन, पुस्तकालय, बगैँचा आदिको व्यवस्थापन गरी विभिन्न कार्यहरूको मर्मत सम्भार गर्ने । सिंचाइ कार्यालयहरूका भवनहरूको आवश्यक मर्मत सम्भार गर्ने । विभिन्न आवश्यक तालिम कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने । सिंचाइ विकाससम्बन्धी विभिन्न निर्देशिका तथा सफ्टवेयरहरू विकास एवं वितरण गरी संस्थागत सपोर्ट उपलब्ध गराउने ।
६८-३/४-३१६ सिंचाइ तथा जलस्रोत व्यवस्थापन आयोजना (सिंचाइ) (IWRMP)	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०६३/६४ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०६९/७० कुल लागत: ६५ मिलियन यू.एस.डलर	<ul style="list-style-type: none"> पश्चिमाञ्चल, मध्यपश्चिमाञ्चल र सुदुर पश्चिमाञ्चल क्षेत्रका १८,००० हेक्टर पुनर्स्थापन हुने, १,३६० हे. मा थप सिंचाइ सेवा उपलब्ध हुने र २६,००० हे. को व्यवस्थापन हस्तान्तरण हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> सतह सिंचाइ तर्फ ५३ वटाको निर्माण कार्य शुरू भएको, ३ वटा योजनाहरूको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको । भूमिगत सिंचाइ तर्फ ३ वटा cluster मा DTW निर्माण, ३ वटा STW cluster मा electrification कार्य भइरहेको । २ वटा DTW cluster diesel पम्पलाई electric पम्पमा पुनर्स्थापना गर्ने काम सम्पन्न भएको । महाकाली तथा कन्काई सिंचाइ योजनाहरूको ज.उ.स. सँग व्यवस्थापन हस्तान्तरणवारे सम्झौता भएको । सिंचाइ विभागमा GIS based MIS स्थापनाको कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ३० वटा सिंचाइ उपयोजनाहरू निर्माण कार्य सुरु गरिने । ३० वटा सिंचाइ उपयोजनाहरूको अध्ययन सम्पन्न गरी निर्माण कार्य शुरू गर्ने । कन्काई सिंचाइको Essential Structures Improvement (ESI) कार्यका साथै ज.उ.स.को संस्थागत विकास अभिवृद्धि गर्ने । नारायणी तथा सुनसरी मोरङ सिंचाइ प्रणालीको सिंचाइ व्यवस्थापन हस्तान्तरण सम्झौता सम्पन्न गरी ESI र ज.उ.स. को क्षमता अभिवृद्धि कार्य शुरू गर्ने । सिंचाइ प्रणालीहरूमा एकीकृत बाली तथा जल व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरू शुरू गर्ने ।
६८-३/४-३१७ भूमिगत जल	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०५४/५५	<ul style="list-style-type: none"> सिंचित क्षेत्र बढ्न गई कृषि उत्पादनमा बृद्धि हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> १०,८७० स्यालो ट्यूबवेल निर्माण भएको । ३०० कि.मी. फार्म सडक निर्माण तथा सुधार गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ३७ वटा गा.वि.स. हरूमा मा Farm to Market Road Connectivity को मर्मत सम्भार कार्यलाई निरन्तरता दिने ।

ब.उ. शि. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरु हुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा सञ्चालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
सिंचाइ सेक्टर आयोजना (CGISP)	आयोजना सम्पन्न हुने मिति: २०६७/६८ कुल लागत: रु. २,६९,७६,६० हजार			<ul style="list-style-type: none"> कृषकहरूलाई कृषि सपोर्ट सेवा उपलब्ध गराउने ।
६८-३/४-३१९ सिंचाइ संभाव्यता अध्ययन तथा अनुसन्धान कार्यक्रम	आयोजना शुरु मिति: आ.व. २०५९/६० आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०६७/६८ कुल लागत: सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> थप सिंचाइ क्षेत्र विकासको लागि सम्भाव्य योजनाहरूको पहिचान एवं विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन तयार भएको/हुँदै जाने । 	<ul style="list-style-type: none"> मध्यमाञ्चलका सम्पूर्ण तथा पश्चिमाञ्चलका १० जिल्लाहरूको GIS Database तयारी कार्य सम्पन्न । कालीगण्डकी-तिनाउ, कालीगण्डकी-नवलपरासी तथा त्रिशुली चितवन डाइभर्सन योजनाहरूको पूर्व-सम्भाव्यता अध्ययन कार्य शुरु । ३ मझौला सिंचाइ योजनाहरूको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन कार्य सम्पन्न । अन्य साना सिंचाइ योजनाहरूको अध्ययन । 	<ul style="list-style-type: none"> पश्चिमान्चलका बाँकी जिल्लाहरूको GIS Database तयारी कार्य गर्ने । कालीगण्डकी-तिनाउ, कालीगण्डकी-नवलपरासी तथा त्रिशुली चितवन डाइभर्सन योजनाहरूको पूर्व-सम्भाव्यता अध्ययन कार्य सम्पन्न गर्ने । कालीगण्डकी-तिनाउ, कालीगण्डकी-नवलपरासी तथा त्रिशुली चितवन डाइभर्सन योजनाहरूको सम्भाव्यता अध्ययन कार्यको थालनी गर्ने । अन्य मझौला सिंचाइ योजनाहरूको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन कार्य सम्पन्न गर्ने । अन्य सिंचाइ योजनाहरूको अध्ययन कार्य । सिंचाइ विकास कोष (Irrigation Fund Board) को सम्बन्धमा अध्ययन गरी कार्यविधि तयार गर्ने ।
६८-३/४-३२० निर्माण गुणस्तर परीक्षण प्रयोगशाला	आयोजना शुरु मिति: आ.व. २०५९/६० आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०६७/६८ कुल लागत: सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> पाँचै विकास क्षेत्रमा निर्माण सामग्री र निर्माण भएका संरचनाहरूको गुणस्तरमा बृद्धि हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> पाँचै विकास क्षेत्रमा निर्माण सामग्री र निर्माण भएका संरचनाहरूको गुणस्तर परीक्षण गर्न स्थापित प्रयोगशालाको सञ्चालन तथा गुणस्तर परीक्षण गर्ने कार्य भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> प्रयोगशालाको लागि आवश्यक उपकरण खरीद गर्ने । पाँचै विकास क्षेत्रमा निर्माण सामग्री र निर्माण भएका संरचनाहरूको गुणस्तर परीक्षण गर्ने कार्य लाई निरन्तरता दिने । प्रयोगशाला भवन सुधार गर्ने ।
६८-३/४-३२१ यान्त्रिक व्यवस्थापन कार्यक्रम	आयोजना शुरु मिति: आ.व. २०५९/६० आयोजना सम्पन्न हुने मिति: २०६७/६८ कुल लागत: १५ करोड (सालबसाली)	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाइसँग सम्बन्धित यान्त्रिक उपकरणहरू मर्मत एवं सञ्चालन भई सिंचाइको लागि पानी सञ्चालनमा सहयोग पुग्नुको साथै विभागको कार्यक्षमता बढ्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> ६२ थान हेभी इक्वीपमेन्टको मर्मत गरिएको । १९१ थान चालु रहेका मेशिनहरू आकस्मिक तथा साधारण मर्मत गरी सञ्चालन गरेको । हेभी मेशिनहरू ७११०० घण्टा सञ्चालन गरेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ८ थान हेभीइक्वीपमेन्टको मर्मत गर्ने । ३० थान चालु रहेको मेशिनहरू आकस्मिक तथा साधारण मर्मत गरी सञ्चालन गर्ने । सञ्चालनमा रहेका हेभी मेशिनहरू ८,००० घण्टा सञ्चालन गर्ने । ४ लट हेभी मेशिनहरूका मुख्य-मुख्य पार्टहरू निर्माता कम्पनीबाट आयात गर्ने । १० थान हल्का गाडिहरू मेजर मर्मत गर्ने ।
६८-३/४-३२२ समुदाय व्यवस्थित सिंचित कृषि क्षेत्र आयोजना (CMIASP)	आयोजना शुरु मिति: आ.व. २०६२/६३ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: २०६९/७० कुल लागत: US\$ ३८.६ मिलियन	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना क्षेत्रका १३,७०० हे. कृषक व्यवस्थित सिंचाइ प्रणालीहरूमा आवश्यक पुर्नस्थापना कार्य गरी कृषकहरूलाई व्यवस्थित सिंचाइ सेवा उपलब्ध गराई कृषि उत्पादनमा बृद्धि हुनगर्दै गरिबी न्यूनिकरणमा टेवा पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> प्रथम चरणका १४ वटा जिल्लाका २६ उप-आयोजनाहरूको निर्माण प्रारम्भ भएको । Batch II तर्फ २१ जिल्लाका ४२ वटा उप-आयोजना मध्ये हालसम्म ३१ वटा उप-आयोजनाहरूका FS/SIP तयार भई सकेको र Project Appraisal Committee (PAC) तथा ADB बाट आयोजना स्वीकृत हुने क्रममा रहेको सालबसाली तर्फ २२ वटा जिल्लाहरूको ७४ वटा उप-आयोजनाहरूको Scheme Verification Report तयार भई प्राथमिकता निर्धारण भएको र हाल सम्म २२ वटा उप-आयोजनाहरूको FS/SIP तयार गर्न स्वीकृत दिइ सकेको । 	<ul style="list-style-type: none"> Batch I तर्फका २६ उप-आयोजनाहरूको निर्माण सम्पन्न गरिने तथा थप १ उप-आयोजनाको Detail Design सम्पन्न गरी निर्माण कार्य अघि बढाउने । Batch II तर्फ ४२ उप-आयोजनाहरूको Detail Design तयार गरी निर्माण कार्य अघि बढाउने । Batch III तर्फ ४० उप-आयोजनाहरूको FS/SIP तयार गरी PAC तथा ADB बाट स्वीकृत गराउने ।

ब.उ. शि. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू हुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा सञ्चालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६८-३/४-३६० भूमिगत जलस्रोत विकास समिति	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०५९/६० आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०६७/६८ कुल लागत: सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> तराई लगायत काठमाडौं नजिकका क्षेत्रहरू र मध्य पहाडका क्षेत्रहरूको भूमिगत जल सम्बन्धी अध्ययन कार्यहरू हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> तराईका २० वटा जिल्ला तथा काठमाण्डौ उपत्यकामा भूमिगत जल अनुगमन कार्य गरी भूमिगत जल विकासको लागि आवश्यक तथ्यांक संकलन भएको । भूमिगत जलको क्लष्टर पहिचानको लागि ९ वटा सम्भाव्यता अध्ययन भएको । १३ वटा अन्वेषणात्मक डीप ट्यूबवेल निर्माण भैसकेको । ७ जिल्लाहरूमा वाटर क्वालिटी/आर्सेनिक अध्ययन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> हाइड्रो जियोलोजिकल अध्ययन गर्ने काठमाण्डौ उपत्यका लगायत तराईका २० जिल्लामा भूमिगत जल मनिटरिङ्ग कार्य तथा अन्वेषणात्मक डिप ट्यूबवेल निर्माण गर्ने । वेल इन्भेन्टरी/हाइड्रोजियोलोजिकल जि.आई.एस म्यापिङ्ग, सम्भाव्यता अध्ययन, आर्सेनिक प्रभाव अध्ययन गर्ने । सम्भाव्य क्षेत्रमा रिचार्ज वेल बनाउदै जाने ।
६८-३/४-३६२ भूमिगत स्यालो ट्यूबवेल सिंचाइ आयोजना	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०५४/५५ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०७४/७५ कुल लागत: रु. १५ अर्ब ५० करोड	<ul style="list-style-type: none"> स्यालो ट्यूबवेल निर्माण गरी थप ४,४०,००० हेक्टर जमिनमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> स्यालो ट्यूबवेल करिब २४,३९४ वटा निर्माण भई ५३,८०३ हे. मा सिंचाइ सेवा उपलब्ध भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ११,२५० स्यालो ट्यूबवेल निर्माण गरी थप २८,१२५ हे. जमिनमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराउने । कृषकहरूको शीप अभिवृद्धि तालिम तथा अध्ययन भ्रमण ।
६८-३/४-३६३ भूमिगत डीप ट्यूबवेल सिंचाइ आयोजना	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०५४/५५ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०७४/७५ कुल लागत: रु. ६ अर्ब २ करोड	<ul style="list-style-type: none"> डीप ट्यूबवेल निर्माण गरी थप ४०,००० हेक्टर जमिनमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ११४ वटा डिप ट्यूबवेल निर्माण सम्पन्न भै ४,५६० हे. जमिनमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> २५ वटा डिप ट्यूबवेल निर्माण गर्ने। बोरिङ्ग कार्य सम्पन्न भएको क्रमागत २१ वटा डिप ट्यूबवेलको सम्पूर्ण निर्माण कार्य सम्पन्न गरी ८४० हे. जमिनमा थप सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराउने । कृषकहरूलाई तालिम दिने तथा अध्ययन भ्रमण ।
६८-३/४-३६४ डीप तथा स्यालो ट्यूबवेल सिंचाइ आयोजना	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०६१/६२ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: २०६८/६९ कुल लागत: रु. ४२ करोड ६३ लाख ४९ हजार	<ul style="list-style-type: none"> २२ गोटा डीप ट्यूबवेल तथा १००० गोटा स्यालो ट्यूबवेल निर्माण सम्पन्न भई ३८८० हेक्टरमा थप सिंचाइ सुविधा उपलब्ध भई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुने । २७०० गोटा डीप ट्यूबवेल निर्माण भई ८१०० हेक्टरमा थप सिंचाइ सुविधा उपलब्ध हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> २२ वटा डिप ट्यूबवेल सिंचाई प्रणाली निर्माण सम्पन्न । धनुषा र महोत्तरी जिल्लाहरूमा ९६० वटा स्यालो ट्यूबवेल निर्माण कार्य सम्पन्न । सिराहा जिल्लामा ३१५ वटा स्यालो ट्यूबवेल निर्माण सम्पन्न । 	<ul style="list-style-type: none"> सिराहा जिल्लामा ३५ वटा स्यालो ट्यूबवेल निर्माण गर्ने । धनुषा र महोत्तरी जिल्लाहरूमा ४० वटा स्यालो ट्यूबवेल निर्माण गर्ने । सप्तरी, सर्लाही, बारा, पर्सा, रौतहट, चितवन, नवलपरासी, रूपन्देही र कपिलवस्तुमा २७०० वटा स्यालो ट्यूबवेल निर्माण कार्य सुरु हुने ।
६८-३/४-३६५ सुर्खेत उपत्यका सिंचाइ आयोजना	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०६४/६५ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०६८/६९ कुल लागत: रु. १ अरब	<ul style="list-style-type: none"> सिंचित क्षेत्र अभिवृद्धि हुनुका साथै सुर्खेत उपत्यकाको २,००० हे. मा सिंचाइ सेवा व्यवस्थित हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना विस्तृत सर्भेक्षण गरी प्रतिवेदन तयार भैसकेको र आयोजनाको लागत अनुमान भएको । स्रोतमा पानी उपलब्धताबारे अध्ययन भैरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> स्रोतमा पानी उपलब्धताको एकीन भैसकेपछि त्यस अनुरूप योजना स्वीकृतीको प्रकृया अगाडी बढाउने छ ।

ब.उ. शि. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू हुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा सञ्चालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६८-३/४-३७० प्रणालीको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम (SEEP)	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०५९/६० आयोजना सम्पन्न हुने मिति: सालबसाली कुल लागत: सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> सम्पन्न भै सकेका विभिन्न सिंचाइ प्रणालीहरूको आवश्यकता अनुसार मर्मत सम्भार भई नियमित रूपमा सञ्चालन हुन गई कृषि उत्पादन वृद्धि हुने 	<ul style="list-style-type: none"> सयुक्त व्यवस्थापनमा रहेका विभिन्न सिंचाइ प्रणालीहरूको करिब ३,२६,००० हे. कमाण्ड क्षेत्रभित्र सिंचाइ सेवा पुर्‍याउन सिंचाइ प्रणालीको नियमित मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन गरिएको । अन्य कतिपय कृषक व्यवस्थित प्रणालीहरूको मर्मत गरी नहर सञ्चालन तथा दिगो व्यवस्थापनको कार्यहरू गर्दै आएको । 	<ul style="list-style-type: none"> मर्मत सम्भार कार्यक्रम अन्तर्गत संयुक्त व्यवस्थापनमा सञ्चालित सिंचाइ प्रणालीहरूको सालबसाली नियमित मर्मत सम्भार कार्य गरी सिंचाइ सेवा व्यवस्थित गर्ने । माग भै आएका र सम्भाव्य देखिएका कृषक व्यवस्थित सिंचाइ प्रणालीहरूको मर्मत सम्भार कार्य गरी सिंचाइ सेवा व्यवस्थित गर्ने । दिगो व्यवस्थापन कार्य गर्ने । सिंचाइ विभागले कृषि विभाग कृषि अनुसन्धान परिषद् र कृषि विकास बैकसँग समन्वय गरी एकिकृत बाली तथा जल व्यवस्थापन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । कृषि प्रविधिकहरू एकीकृत गरी कृषक समक्ष पुर्‍याई उत्पादकत्व र बाली संघनतामा वृद्धि गरी पानीको उत्पादकत्व बढाउने । केही पहाडी सिंचाइ प्रणालीहरूको पुर्नस्थापना कार्य शुरू गर्ने ।
६८-३/४-३७१ बृहत सरकारी सिंचाइ योजनाको पुनर्स्थापना	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०६१/६२ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: २०६८/६९ कुल लागत: रु. १ अर्ब ५० करोड	<ul style="list-style-type: none"> ७१,४०० हे. को बृहद सिंचाइ प्रणालीहरूको दिगो व्यवस्थापन भई उत्पादनमा वृद्धि हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> नरायणी अञ्चल सिंचाइ योजना तर्फ : <ul style="list-style-type: none"> ६५ कि.मि. मूल नहरको पुनर्स्थापना काम भएको । शाखा प्रशाखा नहर ३३८ कि.मि. पुनर्स्थापना काम भएको । सर्भिस रोड मर्मत सुधार ४० कि.मि.। संरचना एवं गेट निर्माण सुधार १३० गोटा । कमाण्ड क्षेत्र बचाउ कार्य १,६४५ हेक्टर । 	<ul style="list-style-type: none"> नरायणी अञ्चल सिंचाइ योजना तर्फ : <ul style="list-style-type: none"> मूल नहर, शाखा प्रशाखा नहर, नहर संरचनाहरूको पुनर्स्थापना कार्यलाई निरन्तरता दिने । सर्भिस रोड मर्मत सुधार कार्य गर्ने । कमाण्ड क्षेत्र बचाउ कार्य गर्ने । शाखा प्रशाखा नहर लाइनिङ गर्ने । अन्य बृहत सिंचाइ प्रणालीहरूको अध्ययन तथा सुधार कार्य क्रमिक रूपमा शुरू गर्ने ।
६८-३/४-४०४ बागमती सिंचाइ आयोजना	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०३५/३६ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०६८/६९ कुल लागत: रु. ६ अरब २ करोड २६ लाख	<ul style="list-style-type: none"> सर्लाही तथा रौतहटमा थप कमाण्ड क्षेत्र विकास हुने । कमाण्ड क्षेत्र विकास बाट ४५६०० हेक्टरमा व्यवस्थित सिंचाइ सेवा उपलब्ध हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> बागमती नदीमा व्यारेज निर्माण भएको । ४५,६०० हे. का लागि करिब २८२ कि.मि. मूल नहर, शाखा नहर तथा प्रशाखा नहर निर्माण गरिएको । ९३४ कि.मि. सेकन्डरी तथा टर्सरी नहर निर्माण गरी करीव २८,८७६ हे. मा कमाण्ड क्षेत्र विकास गरिएको । करीव २६७ कि.मि. नहर निरीक्षण तथा लिंक सडक निर्माण गरिएको । १३,००० हे. कमाण्ड क्षेत्र संरक्षणको कार्य मध्ये ६,००० हे. कमाण्ड क्षेत्र संरक्षणको कार्य सम्पन्न भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> जग्गा अधिग्रहण कार्य गर्ने । निर्मित नहर तथा संरचनाहरूको मरम्मत सुधार कार्य गर्ने । ६२ कि.मि. सेकेण्डरी नहरको निर्माण गर्ने, ३३ कि.मि. नहर निरीक्षण तथा लिंक रोडमा ग्राभेल गर्ने २,५०० हेक्टरमा कमाण्ड क्षेत्र बचाउ कार्य गर्ने ४५,६०० हेक्टरमा नहर सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्य गर्ने ।
६८-३/४-४०९ बबई सिंचाइ आयोजना	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०४५/४६ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०६९/७० कुल लागत: रु. २ अरब ८७ करोड १२ लाख १६ हजार	<ul style="list-style-type: none"> बर्दिया जिल्लाको ३८,२४० हे. जमिनमा भरपर्दो सिंचाइ सुविधा उपलब्ध हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> हेडवर्क्स (वीयर कम ब्रीज) निर्माण भएको । मूल नहर २८ कि.मि. सम्पन्न । शाखा प्रशाखा नहर ५४ कि.मि. सम्पन्न । १०,६०० हे मा व्यवस्थित सिंचाइ सेवा उपलब्ध भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> हेडवर्क्स (वीयर कम ब्रीज) तथा मूल नहर सञ्चालन । शाखा प्रशाखा नहर निर्माण १२ कि.मि. । १४ हेक्टर जग्गा अधिग्रहण गर्ने । साईफन निर्माणको कार्य शुरू गरीने ।

ब.उ. शि. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू हुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा सञ्चालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६८-३/४-४११ महाकाली सिंचाइ आयोजना (तेस्रो चरण)	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०६३/६४ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०७०/७१ कुल लागत: रु. ८ अरब	<ul style="list-style-type: none"> ३२,५०० हे. थप क्षेत्रमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध भै कृषि उत्पादन बढ्न गई देशको अर्थतन्त्रमा थप योगदान पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> ३ कि.मि. नहर निर्माणको लागि १८ हे. जग्गा अधिग्रहण कार्य भएको । ३ कि.मि. नहर निर्माणको माटोको काम करिब ९० प्रतिशत सम्पन्न भएको । आयोजनाको EIA कार्य सम्पन्न भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> महाकाली सिंचाइ आयोजना (तेश्रो चरण) प्रथम खण्डको ३ कि.मि.मूल नहरको माटोको काम सम्पन्न गर्ने । ३ कि.मि. पछिको ९.७ कि.मि. मूल नहर को निर्माणको लागि जग्गा अधिग्रहण गर्ने । मूल नहरको ९.७ कि.मि. मा माटोको कार्य क्रमशः शुरू गर्ने ।
६८-३/४-४१२ सुनसरी मोरङ सिंचाइ आयोजना (तेस्रो)	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०५४/५५ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०६७/६८ कुल लागत: सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> योजना अन्तर्गत सुनसरी र मोरङ जिल्लाको गरी ६८,००० हे. जमिन मध्ये वर्षे बाली, हिउँदे बाली र चैते बालीको सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराउन निर्माण भएका नहरहरूको आवश्यक मर्मत तथा पुनःनिर्माण गरी सञ्चालन हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ५३ किलोमिटर लामो मूल नहर विकसित क्षेत्र अन्तर्गतको नहर नहरी तथा डेजर मेसिन समेतको मरम्मत सम्भार गरी नहर सञ्चालन गरिएको । जीर्ण भएका केही ठूला संरचनाहरू बचावट कार्य सम्पन्न । कोशी नदीको कटानबाट महेन्द्रनगर गा.वि.स. तथा चतरा मुल नहर को बचावटको लागि कोशीमा तटबन्ध तथा स्परहरूको निर्माण । मूल नहरको ४८ आर. डि. को संरचना बचावट कार्य सुरु गरेको । 	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाइ प्रणालीको वार्षिक मर्मत तथा सञ्चालन गर्ने । प्रणाली दिगो व्यवस्थापनको कार्य । सितागञ्ज शाखाको थलहा एक्वाडक्ट मर्मत तथा बचावट कार्य । नयाँपटी शाखा को २६ आर.डि. को एक्वाडक्ट पुनः निर्माण कार्य । मुल नहरको १३ आर.डी., ४८ आर.डी.. र ८० आर.डी. को संरचनाहरू पुनःनिर्माणको कार्य लागि निरन्तरता दिने ।
६८-३/४-४१४ प्रगन्ना तथा बड्कापथ सिंचाइ आयोजना	आयोजना शुरू मिति: १ जनवरी १९९९ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०७०/७१ कुल लागत: रु. २ अरब ६० करोड	<ul style="list-style-type: none"> दाङ जिल्लाको देउखुरी उपत्यका भित्रका चौलाही, सोनपुर, सिसनिया र लालमटिया गा.वि.स. का ५,८०० हे. जग्गामा वर्षेभरी भरपर्दो सिंचाई सुविधा उपलब्ध हुने । बड्कापथ सिंचाइ आयोजना तयार हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> राप्ती नदीको किनारमा तीन स्थानमा Side Intake निर्माण तथा अन्य तीन ठाउँमा डाइभर्सन वीयर निर्माण । नहरप्रणाली (८०७ कि.मि.) मा ठूला/साना गरी ३५० वटा विभिन्न संरचना निर्माण । नदी नियन्त्रण कार्यका लागि ९.९ कि.मि. तटबन्ध निर्माण । ५६०० हे. जमिनमा वर्षेभरी भरपर्दो सिंचाई सुविधा उपलब्ध भएको । बड्कापथ सिंचाइ आयोजनाको Final EIA प्रतिवेदन तयार भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाइ संरचनाहरूको नियमित मर्मत सम्भार तथा नहर सञ्चालन । विभिन्न संरचनाहरू निर्माण गर्ने । कृषक उपभोक्ताहरूको संस्थागत विकासको कार्य । बड्कापथ सिंचाइ आयोजनाको EIA स्वीकृत भए पश्चात आयोजनाको निर्माण कार्यको लागि ठेक्का व्यवस्थाको कार्य थालनी गर्ने ।
६८-३/४-४१८ सिक्टा सिंचाई आयोजना	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०५९/६० आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०७०/७१ कुल लागत: रु. १२ अर्ब ८० करोड	<ul style="list-style-type: none"> बाँके जिल्लाको ३६,००० हेक्टर जमिनमा थप सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराउने तर्फ आवश्यक संरचनाहरूको निर्माण हुदै जाने । 	<ul style="list-style-type: none"> हेड वर्क्स (Civil Works) को निर्माण कार्य सम्पन्न । मुल नहरको १५ कि.मी सम्मको निर्माण कार्य ४० प्रतिशत सम्पन्न । 	<ul style="list-style-type: none"> मुलनहरको १५ कि.मि. सम्मको क्रमागत निर्माण कार्य चालु राख्ने । मुलनहरको १५ देखी ३५ कि.मि. सम्मको निर्माण कार्यको लागि ठेक्का पट्टाको व्यवस्था गरी निर्माण कार्य शुरू गर्ने । नहर तथा संरचना निर्माणको लागि जग्गा अधिग्रहण गर्ने । परामर्श सेवासम्बन्धी कार्य गर्ने । हेडवर्क्स गेट Design Fabrication तथा Erection को ठेक्का बन्दोवस्त प्रक्रिया शुरू गर्ने ।
६८-३/४-४२७ नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाइ आयोजना	आयोजना शुरू मिति: आ.व. २०६०/६१ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०६५/६६ कुल लागत: सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाइ प्रणालीको विकासबाट थप १०,००० हे. जमिनमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाइ विभागको लागि नयाँ प्रविधिसँग सम्बन्धित १६ वटा अध्ययन अनुसन्धान सहितका प्रतिवेदन तयार पारिएको । ३५ जिल्लामा १२० वटा योजना सम्पन्न भई करिब २,५०० हेक्टर भूमिमा सिंचाइ सेवा पुगेको । 	<ul style="list-style-type: none"> Non-Conventional सिंचाइ प्रविधिको विकासको लागि अध्ययन एवं अनुसन्धान गर्ने । विभिन्न जिल्लामा कृषक उपभोक्ताबाट माग भै आएका नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाइ योजनाहरू (जस्तै स्प्रिंकलर, थोपा, पोखरी आदि) लाई संभाव्यताका आधारमा सञ्चालनमा ल्याउने ।

ब.उ. शि. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरु हुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा सञ्चालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			<ul style="list-style-type: none"> पाँचै विकास क्षेत्रमा केही नमुना योजनाहरूको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको । हाल ६१ जिल्लामा योजना निर्माणको क्रममा रहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> क्रमागत ४० वटा र केही नयाँ योजना सम्पन्न गरी थप करिब ५२५ हेक्टरमा सिंचाइ सेवा उपलब्ध गराउने । खानेपानी तथा सिंचाइ क्षेत्रका गैर सरकारी संस्थासँगको सहकार्यमा बहुउपयोगी प्रणाली निर्माण गर्ने । गरीब, उपेक्षित वर्गहरूप्रति लक्षित हुँदै कार्यक्रमलाई Cluster को रूपमा विकास गर्ने कार्य विशेष प्राथमिकताका साथ सम्पन्न गर्ने ।
६८-३/४-४२९ साना तथा मझौला सिंचाइ आयोजना	आयोजना शुरु मिति: आ.व. २०६१/६२ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०७०/७१ कुल लागत: रु. ५ अरब	<ul style="list-style-type: none"> मझौला सिंचाइ योजनाहरूको निर्माण सम्पन्न भई करिब ३५,००० हे. मा सिंचाइ सेवा उपलब्ध भई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> हालसम्ममा कूल ११२ वटा योजनाहरू सम्पन्न भै ६७,०० हे. मा थप सिंचाइ सेवा उपलब्ध भएको तथा १३,३०० हे. पुनर्स्थापना भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> क्रमागत योजनाहरूलाई निरन्तरता दिने । अध्ययनबाट सम्भाव्य देखिने केहि नयाँ मझौला सिंचाइ योजनाहरूको निर्माण कार्य शुरु गर्ने । नयाँ योजनाहरूको अध्ययन कार्य सुरु गर्ने । ६०० हे. मा थप सिंचाइ तथा २,५०० हे. मा सिंचाइ सुविधा व्यवस्थित हुने ।
६८-३/४-४३१ दरौदी पालुडटार सिंचाइ (नदी नियन्त्रण) आयोजना	आयोजना शुरु मिति: आ.व. २०६५/६६ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०६८/६९ कुल लागत: रु. १० करोड ५० लाख ।	<ul style="list-style-type: none"> त्यस क्षेत्रका विपन्न उपभोक्ता किसानहरूको आयआर्जनमा वृद्धि भई गरिबी निवारणमा टेवा पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> दरौदी पालुडटार सिंचाइ योजनाको विस्तृत अध्ययन सम्पन्न गरेको । जरेवर चोरकाटे क्षेत्रमा ५४३ मि., भुसुण्डी बोहोराबेसी क्षेत्रमा ३५८ मि. र भोलुङ्गे फाँट क्षेत्रमा ३६० मि. तटबन्ध निर्माण कार्य सम्पन्न गरेको । भोलुङ्गे फाँट सिंचाइ योजनामा निर्माण कार्य भैरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> क्रमागत नदी नियन्त्रण कार्य (जरेवर चोरकाटे क्षेत्रमा ४५७ मि., भुसुण्डी बोहोराबेसी क्षेत्रमा ४४२ मि. र भोलुङ्गे फाँट क्षेत्रमा २४० मि.) लाई निरन्तरता दिने । सिंचाइ योजना स्वीकृत गराई निर्माण कार्य सञ्चालन गर्ने । दरौदी पालुडटारको लागि सिंचाइ कार्य सम्भाव्यताका आधारमा शुरु गर्ने ।
६८-३/४-४३२ कर्णाली अंचल सिंचाइ विकास कार्यक्रम	आयोजना शुरु मिति: आ.व. २०६५/६६ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०७०/७१ कुल लागत: रु. २५ करोड	<ul style="list-style-type: none"> कर्णाली क्षेत्रका विपन्न उपभोक्ता किसानहरूको आयआर्जनमा वृद्धि भई गरीबी न्यूनिकरणमा टेवा पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> ८ वटा योजना स्वीकृत भई निर्माण कार्य सञ्चालन भइरहेको । १७ वटा योजनाहरूको अध्ययन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> क्रमागत निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिने । योजना पहिचान तथा अध्ययन कार्य गरिने । आवश्यक योजनाहरूको सुदृढीकरण गरिने ।
६८-३/४-४३३ सेती महाकाली सिंचाइ विकास कार्यक्रम	आयोजना शुरु मिति: आ.व. २०६५/६६ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०७०/७१ कुल लागत: रु. २५ करोड ५० लाख	<ul style="list-style-type: none"> सुदूर पश्चिमाञ्चल क्षेत्रका विपन्न उपभोक्ता किसानहरूको आयआर्जनमा वृद्धि भई गरिबी न्यूनिकरणमा टेवा पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> ४ वटा योजनाहरूको निर्माण कार्य सम्पन्न भै ३१४ हे. मा थप सिंचाइ सेवा उपलब्ध भएको । ८ वटा योजना स्वीकृत भै निर्माण कार्य सञ्चालन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> क्रमागत निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिने । योजना पहिचान तथा अध्ययन कार्य गरिने । आवश्यक योजनाहरू सुदृढीकरण गरिने ।
६८-३/४-४३५ रानी, जमरा कुलरिया सिंचाइ आयोजना	आयोजना शुरु मिति: आ.व. २०६६/६७ आयोजना सम्पन्न हुने मिति: आ.व. २०७५/७६ कुल लागत: रु. ११ अरब २५ करोड	<ul style="list-style-type: none"> कैलाली जिल्लाको २०,३०० हे. मा व्यवस्थित सिंचाइ सेवा उपलब्ध हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> इन्टेक निर्माणसम्बन्धी tender प्रक्या सुरु भएको । आयोजनको IEE कार्य सम्पन्न भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> इन्टेकको निर्माण कार्य शुरु हुने । कार्यालय भवनको निर्माण कार्य हुने । अन्य विभिन्न अध्ययन कार्यहरू गर्ने ।

४. आ.व. २०६७/६८ को सिंचाइ मन्त्रालय र अन्तर्गतको कार्यक्रम बजेट

सि. नं.	बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त संकेत	लैङ्गिक संकेत	
				कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९					आ.ब. २०६९/७०
								आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
		सिंचाइ मन्त्रालय र अन्तर्गतको जम्मा	८४६२७६०	८८०७७०३	८२४२६३	७९८३४४०	६४७८३७४	०	१६०३२५९	०	७२६०७०	९९९२२९५	११२५००३२				
		साधारण प्रशासन तर्फ															
१	६८-३/४-११०	सिंचाइ मन्त्रालय	२१५५०	१८१७२	१६३०४	१८६८	१८१७२	०	०	०	०	१८६६५	१९६०५	१	५	३	३
२	६८-३/४-१३०	सिंचाई विभाग	४४१४१	६९७६२	६९७६२	०	६९७६२	०	०	०	०	७९४०३	८९९००	१	५	३	३
३	६८-३-१३१	क्षेत्रीय सिंचाइ निर्देशनालयहरू	३५७६४	५७४४७	५७४४७	०	५७४४७	०	०	०	०	६७३९०	७६७१५	१	५	३	३
४	६८-३-१३२	सिंचाई विकास डिभिजन-सब डिभिजन समेत	१९०२५१	२२१०५३	२२१०५३	०	२२१०५३	०	०	०	०	२२९८८५	२३७४७५	१	५	३	३
५	६८-३-१३३	सिंचाई व्यवस्थापन डिभिजन - ८	३८०८७	५२९७८	५२९७८	०	५२९७८	०	०	०	०	५६८६०	६१२०५	१	५	३	३
६	६८-३-१३४	यान्त्रिक कार्यालय - ३	७८६८	१२९२५	१२९२५	०	१२९२५	०	०	०	०	१५८४२	१९६६५	२	५	३	३
		जम्मा	३३७६६१	४३२३३७	४३०४६९	१८६८	४३२३३७	०	०	०	०	४६८०४५	५०४५६५				
		विकास कार्यक्रम तर्फ		०													
७	६८-३/४-३११	प्रणाली व्यवस्थापन तथा तालिम कार्यक्रम	८००५	७८२९	७९६४	६६५	७८२९	०	०	०	०	८९६५	९९३२	२	४	२	२
८	६८-३/४-३१२	सिंचाइ संस्थागत विकास कार्यक्रम	२२०८२	२०२२०	११५२३	८६९७	२०२२०	०	०	०	०	२१९८५	२३९७५	२	४	२	२
९	६८-३/४-३१६	सिंचाई तथा जलस्रोत व्यवस्थापन आयोजना (सिंचाई)	५६६४३४	७७२१५५	७७८३६	६९४३१९	१०२७४६	०	५८३९०९ IDA	०	८५५०० IDA	८१८८४७	८१२५९२	१	४	२	२
१०	६८-३/४-३१७	भूमिगत जल सिंचाइ सेक्टर आयोजना	१८४५७	१९७२०	१२१२०	७६००	१९७२०	०	०	०	०	२२०५५	२५७६०	२	४	१	२
११	६८-३/४-३१९	सिंचाई सम्भाव्यता अध्ययन तथा अनुसन्धान कार्यक्रम	२५५९४	९९९२२	६४७	९९२७५	९९९२२	०	०	०	०	१३०७६०	१८५८५५	२	४	२	२
१२	६८-३/४-३२०	निर्माण गुणस्तर परीक्षण प्रयोगशाला	२१७६	२८८५	५१०	२३७५	२८८५	०	०	०	०	३०६०	३०७५	३	५	३	२
१३	६८-३/४-३२१	यान्त्रिक व्यवस्थापन कार्यक्रम	१२६४६	१५५०२	१२५२	१४२५०	१५५०२	०	०	०	०	१७४८०	१९६९५	२	५	२	२
१४	६८-३/४-३२२	समुदाय व्यवस्थित सिर्शचित कृषि क्षेत्र आयोजना	३१५०९७	५३०९७३	८६६१	५२२३१२	१४७३२१	०	०	०	३८३६५२ ADB, APEC	६६४५३५	८१७७३०	१	१	१	२
१५	६८-३/४-३६०	भूमिगत जलस्रोत विकास समिति	५९९३१	७२७९०	५८७२७	१४०६३	७२७९०	०	०	०	०	७९२२५	८६१९०	३	५	२	२
१६	६८-३/४-३६२	भूमिगत स्यालो ट्युबवेल सिंचाइ आयोजना	३४६७९१	३३४८९५	१४४५	३३३४५०	३३४८९५	०	०	०	०	३५२६२०	३५२७७०	१	४	१	२
१७	६८-३/४-३६३	भूमिगत डीप ट्युबवेल सिंचाइ	८९८९७	९७५७९	५९५१	९१६२८	९७५७९	०	०	०	०	१०२९७५	१०३४२०	१	४	१	२

सि. नं.	बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोमुख संकेत	लैङ्गिक संकेत	
				कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९					आ.ब. २०६९/७०
								आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
		आयोजना															
१८	६८-३/४-३६४	डीप तथा स्यालो ट्युबवेल सिंचाई आयोजना	३३३३८	१७१७६७	७६७	१७१०००	२६४१७	०	१४५३५० India	०	०	१८०९२०	१८१०६०	१	४	१	२
१९	६८-३/४-३६५	सुर्खेत उपत्यका सिंचाई आयोजना	४७६	५४३७	६८७	४७५०	५४३७	०	०	०	०	६७९०	११४३०	२	४	२	२
२०	६८-३/४-३७०	मर्मत सम्भार तथा पुनर्स्थापना	३४०१३१	२१४५५५	२४३५५	१९०२००	२१४५५५	०	०	०	०	२७७७६०	३२९५९५	१	४	१	२
२१	६८-३/४-३७१	बृहत् सरकारी सिंचाई योजनाको पुनर्स्थापना	५३८०८	५५७८६	१३०३६	४२७५०	५५७८६	०	०	०	०	६५१६०	७७९६५	१	४	२	२
२२	६८-३/४-४०४	बागमती सिंचाइ आयोजना	५७७८८३	५६३६९९	१५२९९	५४८४००	३०६७८१	०	०	०	२५६९१८ SDF	६०५५८०	६२५३४५	१	४	२	२
२३	६८-३/४-४०९	बबई सिंचाइ आयोजना	१०२०५९	२६३९६७	६४६७	२५७५००	२६३९६७	०	०	०	०	३७७३२५	४१७९६५	१	४	२	२
२४	६८-३/४-४११	महाकाली सिंचाइ आयोजना (कन्चनपुर)	४४७३४	९१०२१	१२५९६	७८४२५	९१०२१	०	०	०	०	१६६१४०	२४७०८५	२	४	२	२
२५	६८-३/४-४१२	सुन्सरी मोरङ सिंचाइ आयोजना (तेस्रा)	१५४९७६	२१९१७७	२७८७३	१९१३०४	२१९१७७	०	०	०	०	२८२७१०	२८४६६५	२	४	२	२
२६	६८-३/४-४१४	प्रगन्ना तथा बड्कापथ सिंचाई आयोजना, दाङ	९१५१	३६३६०	३११०	३३२५०	३६३६०	०	०	०	०	५३४०५	९३६८०	२	४	२	२
२७	६८-३/४-४१८	सिकटा सिंचाई आयोजना	१३६१६१९	९८४७०६	१४५०१	९७०२०५	९८४७०६	०	०	०	०	११८१११५	१३२७१००	१	४	२	२
२८	६८-३/४-४२७	नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाई आयोजना	८९७३९	११२४९६	२९६१	१०९५३५	११२४९६	०	०	०	०	१५३६४५	२२३९५५	१	४	१	२
२९	६८-३/४-४२९	साना तथा मझौला सिंचाई आयोजना	१०१८९०९	८६३३६७	३३६८	८५९९९९	८६३३६७	०	०	०	०	९६१६९३	११०८९८८	१	४	१	२
३०	६८-३/४-४३१	दरौदी-पालुडटार सिंचाई (नदी नियन्त्रण) आयोजना	१७६२०	२०७५३	८०३	१९९५०	२०७५३	०	०	०	०	२६९५०	३२०९५	१	४	१	२
३१	६८-३/४-४३२	कर्णाली अञ्चल सिंचाई विकास कार्यक्रम	१९७४५	२२०००	१५०	२१८५०	२२०००	०	०	०	०	३०७१०	४०७५०	१	४	१	२
३२	६८-३/४-४३३	सेती महाकाली सिंचाई विकास कार्यक्रम	१६९६९	१९२००	२००	१९०००	१९२००	०	०	०	०	४०२३०	५०२६०	१	४	२	२
३३	६८-३/४-४३५	रानी जमरा सिंचाई आयोजना	१४१९१	३६६५२५	७५६८	३५८९५७	३६६५२५	०	०	०	०	८००३०५	१०५२९८०	१	४	२	२
		जम्मा	५३२२४५८	५९८५२८६	३१९५७७	५६६५७०९	४५२९९५७	०	७२९२५९	०	७२६०७०	७४३२९४५	८५४५९१२				

२.२.१. जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण

१. पृष्ठभूमि

नेपाल मौसमी वर्षा प्रणाली भएको मुलुक हो । सालभरी हुने वर्षाको ८०% भन्दा बढी वर्षा तीन महिना भित्र हुने गर्दछ । यसका अतिरिक्त विषम भू-वनावट, सक्रिय भौगर्भिक स्थिति तथा अवैज्ञानिक भू-उपयोग जस्ता कारणहरूले जल उत्पन्न प्रकोपका समस्याहरू अझ जटिल बन्न पुगेका छन् । भू-क्षय, बाढी, पहिरो, ग्रेग्रान वहाव, नदी किनारा कटान तथा डुवान र धार परिवर्तन जस्ता प्रकोपका समस्याहरू व्यापक रूपमा भोग्नु परिरहेको छ । मुलतः वर्षायाममा यस्ता प्रकोपले जनतामा डर त्रास पैदा गरी सम्पूर्ण मुलुकवासीलाई नै आक्रान्त बनाउने गरेको छ । प्रत्येक वर्ष जनघन, बस्ती, कृषियोग्य जमिन तथा विकासका पूर्वाधारमा ठूलो क्षति हुने गरेको छ । उपलब्ध स्रोत तथा साधनको परिचालन गरी यस्ता प्रकोपको न्यूनीकरण गर्ने प्रयास गर्न अत्यावश्यक भएको छ ।

जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण गर्न सञ्चालित कार्यक्रमहरूमा विशेष गरी प्रकोप नियन्त्रण कार्यक्रम, जल उत्पन्न प्रकोप न्यूनीकरण सहयोग कार्यक्रम (DMSP) र भारतीय अनुदानमा सञ्चालित आयोजनाहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ । प्रकोप नियन्त्रण कार्यक्रम अन्तर्गत साना प्रकोप नियन्त्रण कार्यहरू, स्थल विशेष ठूला प्रकोप नियन्त्रण कार्यहरू तथा जनसहभागितामा आधारित तटबन्ध कार्यक्रम (जनताको तटबन्ध) मा विगतका दश ठूला नदीमा भइरहेको काममा थप दुई नदी कर्णाली र पूर्वी राप्ती समेत समावेश गरी १२ वटा नदीहरूमा सञ्चालन गरिने छ । यसका अतिरिक्त यस आ.व. देखि भित्री-मधेश तथा पहाडी क्षेत्रमा नदी किनारामा रहेका बस्ती तथा कृषियोग्य टारहरूको संरक्षण गर्न बस्ती/टार संरक्षण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ । सम्पन्न भएको सिन्धुली-वर्दिवास जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण आयोजनाको मरमत सम्भार कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । यसको साथसाथै सिंचाइ आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा e-bidding प्रणालीको समेत उपयोग गरिने छ ।

२. नतिजा सूचकहरू

साना प्रकोप नियन्त्रण कार्यहरूको सूचक संरक्षण गरिएको स्थान संख्यालाई लिइएको, ठूला प्रकोप नियन्त्रण कार्यहरू विशेष गरी नदीको धार परिवर्तन र व्यापक रूपमा भएका कटान तथा डुवान समस्याहरूलाई रोकथाम गर्ने अभिप्रायले गरिने भएको हुँदा रोकथाम विधि अनुसार सूचकहरू तय गरिनेछ । गुरुयोजनामा आधारित कार्यहरूको सूचकमा भने संरक्षण गरिएको नदी किनाराको लम्बाईलाई लिइनेछ ।

४. जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मकोप्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा सञ्चालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६८-३/४-३४० नदी नियन्त्रण (प्रकोप नियन्त्रण कार्यक्रम) • साना (जिल्ला स्तरिय) प्रकोप नियन्त्रण कार्यहरू	➤ सालबसाली (कूल लागत एकिन नहुने ।)	➤ प्रकोप ग्रस्त स्थानहरूको संरक्षण कार्य हुने ।	➤ आवश्यकता र बजेट उपलब्धताको आधारमा संरक्षण कार्य हुँदै आएको ➤ आ.व. ०६६।०६७ मा साना १९३३ वटा र ठूला ५५० वटा प्रकोप नियन्त्रण कार्यहरू सञ्चालन भएको ।	➤ प्रकोप पिडित व्यक्ती तथा जनसमुदायहरूलाई जिल्लाका कार्यालयहरूबाट स्थानीय जनसहभागिता परिचालन गर्ने गरी प्रकोप नियन्त्रण तथा न्युनिकरण गर्न बस्तुगत साहायता वितरण गरिन्ने ।
• स्थल विशेष ठूला प्रकोप नियन्त्रण कार्यहरू	➤ सालबसाली (कूल लागत एकिन नहुने ।)	➤ भौतिक पूर्वाधार बस्ती, खेतीयोग्य जमिनको संरक्षण हुने । रोजगारी सृजना हुने ।	➤ हालसम्म करिब ३० कि.मी. नदी किनारा संरक्षण भएको ।	➤ विभिन्न नदीहरूको कटान रोक्न आपतकालीन/बचावट कार्य गर्ने ।
• जनसहभागीतामा आधारित तटबन्ध कार्यक्रम (जनताको तटबन्ध)	➤ ०६६।०६७ - ०७१।७२ (कूल लागत एकिन नहुने ।)	➤ भौतिक पूर्वाधार, बस्ती, खेतीयोग्य जमिनको संरक्षण हुने । रोजगारी सृजना हुने ।	➤ दश वटा नदीहरूमा कुल ३४ कि.मी. नदी किनारा संरक्षण भएको ।	➤ कन्काई, रतुवा-मावा, रातो, फिम, लखन्देही, पूर्वी राप्ती, नारायणी, तिनाउ-दानव, पश्चिम राप्ती, कर्णाली, दोधा, महाकाली नदीहरूमा जनसहभागीता परिचालन गरी नदी किनार संरक्षण कार्य गर्ने ।
६८-३/४-३४१ जल उत्पन्न प्रकोप प्रविधि परियोजना (प्रकोप न्युनिकरण सहयोग कार्यक्रम)	सालबसाली	➤ मोडेल साइटको कार्यान्वयनबाट प्रविधि विकासका साथै संरक्षण कार्य समेत भएको हुने । ➤ जनचेतना अभिवृद्धि हुने । ➤ थप नदीहरूको जोखिम नक्सा तयार गरिएको हुने ।	➤ सावो ड्याम, चेक ड्याम, सब सर्फेस ड्रेनेज, बायोइन्जिनियरीङ्ग कार्य, क्यास्केड ड्रेव, टोवाल, रिटेनिङ्ग वाल, Horizontal Drilling लगायतका संरचनाहरूको निर्माण भएको तथा ८ वटा नदीहरूको जोखिम नक्सा तयार भएको ।	➤ मोडेल साइटहरू (सावो, पहिरो, नदी) छनौट गरी प्रविधिको विकास तथा विस्तार गर्ने, ➤ प्रकोपजन्य क्षेत्रको निर्धारण तथा नक्साङ्कन गर्ने, जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने । ➤ मुग्लिन नारायणघाट तथा सिन्धुली-वर्दिवास जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण आयोजनाबाट निर्माण सम्पन्न भएका संरचनाहरूको मर्मत सुधार कार्य गरिने । ➤ लोथर खोलाबाट लोकमार्ग, पूल, बस्ती समेतलाई ग्रेग्रान बहावबाट संरक्षण गरिने ।
६८-३/४-३५१ भारतीय अनुदान सहयोगमा सञ्चालित नदी नियन्त्रण आयोजनाहरू (बागमती, कमला, लालबकैया, खाँडो आदि)	सालबसाली	➤ भौतिक पूर्वाधार बस्ती तथा कृषियोग्य जमिनको संरक्षण हुने ।	➤ १०२ कि.मी. तटबन्ध निर्माण सम्पन्न भएको ।	• तटबन्ध निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइने। • संरक्षण कार्यहरू सञ्चालन गर्ने ।
६८-३/४-४३४ बस्ति/टार संरक्षण कार्यक्रम (इन्द्रावती वगर कोरिडोर आयोजना समेत)	बस्ती/टार संरक्षण कार्यक्रम २०६७/६८ बाट सुरु हुने । सालबसाली	➤ पहाड तथा भित्री मधेशका बस्ती तथा कृषियोग्य टारहरूको संरक्षण हुने ।	➤ १ कि.मी. तटबन्ध निर्माण सम्पन्न भएको । (इन्द्रावती वगर कोरिडोर आयोजनामा) ।	➤ भित्री मधेस तथा पहाडी क्षेत्रको ठूला तथा मझौला नदी किनारमा रहेका खेती योग्य टारहरू, गाउँ, बजार, बस्ती तथा सार्वजनिक महत्वका स्थलहरूको गुरुयोजना तयार गरी गुरुयोजनामा आधारित संरक्षणका क्रियाकलाप सञ्चालन गरिने ।

५. आ.व. २०६७/६८ को जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण विभाग र अन्तर्गतको कार्यक्रम बजेट

सि. नं.	बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त संकेत	लैङ्गिक संकेत
				कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९	आ.ब. २०६९/७०				
								आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
		जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण विभागतर्फ जम्मा	२८०२६४१	२३९००८०	७४२१७	२३१५८६३	१५१६०८०	०	८७४०००	०	०	२०९१३०५	२१९९५५५				
		साधारण प्रशासन तर्फ															
१	६८-३-१७०	जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण विभाग	५७१४०	५९१४४	५९१४४	०	५९१४४	०	०	०	०	६६७४५	८३३४०	१	५	३	३
		जम्मा	५७१४०	५९१४४	५९१४४	०	५९१४४	०	०	०	०	६६७४५	८३३४०				
		विकास कार्यक्रम तर्फ															
२	६८-३/४-३४०	नदी नियन्त्रण	१६९४५८७	१२६१२७४	३९११	१२५७३६३	१२६१२७४	०	०	०	०	१००९६१०	१०६००४५	१	४	१	२
३	६८-३/४-३४१	जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण प्रविधि परियोजना	६१५८५	८३१८८	८१८८	७५०००	८३१८८	०	०	०	०	१०९२५०	१२०२६०	२	५	२	२
४	६८-३/४-३५०	सिन्धुली बर्दिबास जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण आयोजना	९६६९५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५	६८-३/४-३५१	भारतीय अनुदान सहयोगमा सञ्चालित नदी नियन्त्रण योजनाहरू (बागमती, कमला, खाँडो र लालबकैया समेत)	८८२७०३	९५७४७७	२४७७	९५५०००	८३४७७	०	८७४००० India	०	०	८५५१२० India	८५५२५०	१	४	२	२
६	६८-३/४-४३४	बस्ति/टार बजार संरक्षण कार्यक्रम (इन्द्रावती बगर कोरिडोर आयोजना समेत)	९९३१	२८९९७	४९७	२८५००	२८९९७	०	०	०	०	५०५८०	८०६६०	१	४	२	२
		जम्मा	२७४५५०१	२३३०९३६	१५०७३	२३१५८६३	१४५६९३६	०	८७४०००	०	०	२०२४५६०	२१९६२१५				

२.२.१. जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण

१. पृष्ठभूमि

नेपाल मौसमी वर्षा प्रणाली भएको मुलुक हो । सालभरी हुने वर्षाको ८०% भन्दा बढी वर्षा तीन महिना भित्र हुने गर्दछ । यसका अतिरिक्त विषम भू-वनावट, सक्रिय भौगर्भिक स्थिति तथा अवैज्ञानिक भू-उपयोग जस्ता कारणहरूले जल उत्पन्न प्रकोपका समस्याहरू अझ जटिल बन्न पुगेका छन् । भू-क्षय, बाढी, पहिरो, ग्रेग्रान वहाव, नदी किनारा कटान तथा डुवान र धार परिवर्तन जस्ता प्रकोपका समस्याहरू व्यापक रूपमा भोग्नु परिरहेको छ । मुलतः वर्षायाममा यस्ता प्रकोपले जनतामा डर त्रास पैदा गरी सम्पूर्ण मुलुकवासीलाई नै आक्रान्त बनाउने गरेको छ । प्रत्येक वर्ष जनघन, बस्ती, कृषियोग्य जमिन तथा विकासका पूर्वाधारमा ठूलो क्षति हुने गरेको छ । उपलब्ध स्रोत तथा साधनको परिचालन गरी यस्ता प्रकोपको न्यूनीकरण गर्ने प्रयास गर्न अत्यावश्यक भएको छ ।

जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण गर्न सञ्चालित कार्यक्रमहरूमा विशेष गरी प्रकोप नियन्त्रण कार्यक्रम, जल उत्पन्न प्रकोप न्यूनीकरण सहयोग कार्यक्रम (DMSP) र भारतीय अनुदानमा सञ्चालित आयोजनाहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ । प्रकोप नियन्त्रण कार्यक्रम अन्तर्गत साना प्रकोप नियन्त्रण कार्यहरू, स्थल विशेष ठूला प्रकोप नियन्त्रण कार्यहरू तथा जनसहभागितामा आधारित तटबन्ध कार्यक्रम (जनताको तटबन्ध) मा विगतका दश ठूला नदीमा भइरहेको काममा थप दुई नदी कर्णाली र पूर्वी राप्ती समेत समावेश गरी १२ वटा नदीहरूमा सञ्चालन गरिने छ । यसका अतिरिक्त यस आ.व. देखि भित्री-मधेश तथा पहाडी क्षेत्रमा नदी किनारामा रहेका बस्ती तथा कृषियोग्य टारहरूको संरक्षण गर्न बस्ती/टार संरक्षण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ । सम्पन्न भएको सिन्धुली-वर्दिवास जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण आयोजनाको मरमत सम्भार कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

२. नतिजा सूचकहरू

साना प्रकोप नियन्त्रण कार्यहरूको सूचक संरक्षण गरिएको स्थान संख्यालाई लिइएको, ठूला प्रकोप नियन्त्रण कार्यहरू विशेष गरी नदीको धार परिवर्तन र व्यापक रूपमा भएका कटान तथा डुवान समस्याहरूलाई रोकथाम गर्ने अभिप्रायले गरिने भएको हुँदा रोकथाम विधि अनुसार सूचकहरू तय गरिनेछ । गुरुयोजनामा आधारित कार्यहरूको सूचकमा भने संरक्षण गरिएको नदी किनाराको लम्बाईलाई लिइनेछ ।

४. जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मकोप्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा सञ्चालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६८-३/४-३४० नदी नियन्त्रण (प्रकोप नियन्त्रण कार्यक्रम) • साना (जिल्ला स्तरिय) प्रकोप नियन्त्रण कार्यहरू	➤ सालबसाली (कूल लागत एकिक नहुने ।)	➤ प्रकोप ग्रस्त स्थानहरूको संरक्षण कार्य हुने ।	➤ आवश्यकता र बजेट उपलब्धताको आधारमा संरक्षण कार्य हुँदै आएको ➤ आ.व. ०६६।०६७ मा साना १९३३ वटा र ठूला ५५० वटा प्रकोप नियन्त्रण कार्यहरू सञ्चालन भएको ।	➤ प्रकोप पिडित व्यक्ती तथा जनसमुदायहरूलाई जिल्लाका कार्यालयहरूबाट स्थानीय जनसहभागिता परिचालन गर्ने गरी प्रकोप नियन्त्रण तथा न्युनिकरण गर्न वस्तुगत साहायता वितरण गरिने ।
• स्थल विशेष ठूला प्रकोप नियन्त्रण कार्यहरू	➤ सालबसाली (कूल लागत एकिक नहुने ।)	➤ भौतिक पूर्वाधार बस्ती, खेतीयोग्य जमिनको संरक्षण हुने । रोजगारी सृजना हुने ।	➤ हालसम्म करिब ३० कि.मी. नदी किनारा संरक्षण भएको ।	➤ विभिन्न नदीहरूको कटान रोकन आपतकालीन/बचावट कार्य गर्ने ।
• जनसहभागितामा आधारित तटबन्ध कार्यक्रम (जनताको तटबन्ध)	➤ ०६६।०६७ - ०७१।७२ (कूल लागत एकिक नहुने ।)	➤ भौतिक पूर्वाधार, बस्ती, खेतीयोग्य जमिनको संरक्षण हुने । रोजगारी सृजना हुने ।	➤ दश वटा नदीहरूमा कुल ३४ कि.मी. नदी किनारा संरक्षण भएको ।	➤ कन्काई, रतुवा-मावा, रातो, फिम, लखन्देही, पूर्वी राप्ती, नारायणी, तिनाउ-दानव, पश्चिम राप्ती, कर्णाली, दोधा, महाकाली नदीहरूमा जनसहभागिता परिचालन गरी नदी किनारा संरक्षण कार्य गर्ने ।
६८-३/४-३४१ जल उत्पन्न प्रकोप प्रविधि परियोजना (प्रकोप न्युनिकरण सहयोग कार्यक्रम)	सालबसाली	➤ मोडेल साइटको कार्यान्वयनबाट प्रविधि विकासका साथै संरक्षण कार्य समेत भएको हुने । ➤ जनचेतना अभिवृद्धि हुने । ➤ थप नदीहरूको जोखिम नक्सा तयार गरिएको हुने ।	➤ साबो ड्याम, चेक ड्याम, सब सर्फेस ड्रेनेज, बायोइन्जिनियरीङ्ग कार्य, क्यास्केड ड्रेव, टोवाल, रिटेनिङ्ग वाल, Horizontal Drilling लगायतका संरचनाहरूको निर्माण भएको तथा ८ वटा नदीहरूको जोखिम नक्सा तयार भएको ।	➤ मोडल साइटहरू (साबो, पहिरो, नदी) छनौट गरी प्रविधिको विकास तथा विस्तार गर्ने, ➤ प्रकोपजन्य क्षेत्रको निर्धारण तथा नक्साङ्कन गर्ने, जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने । ➤ मृगिलण नारायणघाट तथा सिन्धुली-वर्दिवस जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण आयोजनाबाट निर्माण सम्पन्न भएका संरचनाहरूको मर्मत सुधार कार्य गरिने । ➤ लोथर खोलाबाट लोकमार्ग, पूल, बस्ती समेतलाई ग्रेग्रान बहावबाट संरक्षण गरिने ।
६८-३/४-३५१ भारतीय अनुदान सहयोगमा सञ्चालित नदी नियन्त्रण आयोजनाहरू (बागमती, कमला, लालबकैया, खाँडो आदि)	सालबसाली	➤ भौतिक पूर्वाधार बस्ती तथा कृषियोग्य जमिनको संरक्षण हुने ।	➤ १०२ कि.मी. तटबन्ध निर्माण सम्पन्न भएको ।	• तटबन्ध निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइने। • संरक्षण कार्यहरू सञ्चालन गर्ने ।
६८-३/४-४३४ बस्ति/टार संरक्षण कार्यक्रम (इन्द्रावती वगर कोरिडोर आयोजना समेत)	बस्ती/टार संरक्षण कार्यक्रम २०६७/६८ बाट सुरु हुने । सालबसाली	➤ पहाड तथा भित्री मधेशका बस्ती तथा कृषियोग्य टारहरूको संरक्षण हुने ।	➤ १ कि.मी. तटबन्ध निर्माण सम्पन्न भएको । (इन्द्रावती वगर कोरिडोर आयोजनामा) ।	➤ भित्री मधेश तथा पहाडी क्षेत्रको ठूला तथा मझौला नदी किनारमा रहेका खेती योग्य टारहरू, गाउँ, बजार, बस्ती तथा सार्वजनिक महत्वका स्थलहरूको गुरुयोजना तयार गरी गुरुयोजनामा आधारित संरक्षणका क्रियाकलाप सञ्चालन गरिने ।

५. आ.व. २०६७/६८ को जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण विभाग र अन्तर्गतको कार्यक्रम बजेट

सि. नं.	बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त संकेत	लैङ्गिक संकेत	
				कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९					आ.ब. २०६९/७०
								आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
		जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण विभागतर्फ जम्मा	२८०२६४१	२३९००८०	७४२१७	२३१५८६३	१५१६०८०	०	८७४०००	०	०	२०९१३०५	२१९९५५५				
		साधारण प्रशासन तर्फ															
१	६८-३-१७०	जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण विभाग	५७१४०	५९१४४	५९१४४	०	५९१४४	०	०	०	०	६६७४५	८३३४०	१	५	३	३
		जम्मा	५७१४०	५९१४४	५९१४४	०	५९१४४	०	०	०	०	६६७४५	८३३४०				
		विकास कार्यक्रम तर्फ															
२	६८-३/४-३४०	नदी नियन्त्रण	१६९४५८७	१२६१२७४	३९११	१२५७३६३	१२६१२७४	०	०	०	०	१००९६१०	१०६००४५	१	४	१	२
३	६८-३/४-३४१	जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण प्रविधि परियोजना	६१५८५	८३१८८	८१८८	७५०००	८३१८८	०	०	०	०	१०९२५०	१२०२६०	२	५	२	२
४	६८-३/४-३५०	सिन्धुली बर्दिबास जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण आयोजना	९६६९५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५	६८-३/४-३५१	भारतीय अनुदान सहयोगमा सञ्चालित नदी नियन्त्रण योजनाहरू (बागमती, कमला, खाँडो र लालबकैया समेत)	८८२७०३	९५७४७७	२४७७	९५५०००	८३४७७	०	८७४०००	०	०	८५५१२०	८५५२५०	१	४	२	२
६	६८-३/४-४३४	बस्ति/टार बजार संरक्षण कार्यक्रम (इन्द्रावती बगर कोरिडोर आयोजना समेत)	९९३१	२८९९७	४९७	२८५००	२८९९७	०	०	०	०	५०५८०	८०६६०	१	४	२	२
		जम्मा	२७४५५०१	२३३०९३६	१५०७३	२३१५८६३	१४५६९३६	०	८७४०००	०	०	२०२४५६०	२११६२१५				

२.३ वन तथा भू-संरक्षण

१. पृष्ठभूमि:

वन सम्पदा नेपालको कृषि, उद्योग, पर्यटन, जलस्रोत, वातावरण र जैविक विविधताको आधार स्तम्भ मानिएको छ। यस क्षेत्र अन्तर्गत स्वच्छ पानी, काठ-दाउरा, जडिबुटी, वन्यजन्तु, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा लगायत गैरकाष्ठ वन पैदावार, जैविक विविधता, वातावरणीय सेवा र सुविधाहरूको महत्वपूर्ण स्रोतहरू रहदै आएको हुँदा यस्ता स्रोतहरूको दिगो व्यवस्थापन गरी उत्पादनमा वृद्धि र बृद्धिमत्तापूर्ण उपयोग गर्दै आर्थिक, सामाजिक तथा वातावरणीय क्षेत्रमा वन क्षेत्रको योगदान वृद्धि गर्नु आजको आवश्यकता रहेको छ। जलवायु परिवर्तनका असरहरूमा कमी ल्याउन तथा मानव एवं पारिस्थितिकीय प्रणालीलाई बदलिदो परिस्थिति संग अनुकूलन गर्न सहयोग पुर्याउने प्रमुख कडीको रूपमा वन क्षेत्र स्थापित भएको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा यसको उचित संरक्षण, व्यवस्थापन तथा दिगो विकासमा जोड दिन आवश्यक छ।

यस पृष्ठभूमिमा चालु त्रिवर्षीय योजनाले वनसम्पदाको वैज्ञानिक र सहभागितामुलक व्यवस्थापनद्वारा पारिस्थितिकीय सेवा (Ecosystem Services) को प्रवर्द्धन गर्दै वनको उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्ने र वनजन्य क्रियाकलापहरूको प्रवर्द्धन तथा व्यावसायिकीकरणबाट रोजगारी सिर्जना गरी गरीबी न्यूनीकरणमा टेवा पुर्याउने उद्देश्य लिएको छ।

चालु त्रिवर्षीय योजनाको उद्देश्यको आधारमा रही आ.व. २०६७/६८ को कार्यक्रम तयार गरिएको छ। आ.व. २०६७/६८ मा पशुपालन, श्रोत संरक्षण र वातावरण सन्तुलनलाई सहयोग पुग्ने गरी वृक्षारोपणलाई अभियानका रूपमा अघि बढाई वन क्षेत्रको विस्तार गरिनेछ। सामुदायिक वनले वातावरण संरक्षणमा पुर्‍याएको योगदानलाई ध्यानमा राख्दै यस कार्यक्रमलाई प्रोत्साहित गरिनेछ। तराई मधेशमा स्थानीय जनताको माग अनुसार साभेदारी वनको अवधारणालाई पनि अघि बढाइनेछ। सामुदायिक तथा साभेदारी वनको संस्थागत विकासका लागि जन लेखापरीक्षणको व्यवस्था गरिनेछ। वातावरणीय विनास, असन्तुलन तथा विश्वव्यापी तापक्रम वृद्धिलाई ध्यान दिदै वातावरणीय प्रदूषण र वन विनासलाई न्यूनीकरण गर्न विशेष कार्यक्रमहरू रहेका छन्। वन श्रोतको व्यवसायिकरण तथा उत्पादकत्व अभिवृद्धिका लागि सघन वन व्यवस्थापन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। गरिवीको रेखामुनि रहेका विपन्न जनतालाई वन क्षेत्रको खालि जग्गा कबुलियति वनको रूपमा उपलब्ध गराई जीविकोपार्जन र रोजगारीको आधार बनाइनेछ। चुरे र शिवालिक क्षेत्रको संरक्षण गर्न मेची-महाकाली एकीकृत कार्ययोजना तर्जुमा गरी लागु गरिनेछ। वन्यजन्तु र पक्षिपालन तथा जडिबुटी र जडिबुटीजन्य वस्तुको उत्पादन तथा प्रशोधनमा लगानी अभिवृद्धि गर्न मौजुदा ऐन तथा नियममा सुधार गरिनेछ।

जलवायु परिवर्तन र यसको प्रभावको अनुकूलन तथा न्यूनीकरण गर्ने दिशामा नेपाल सरकार सचेत तथा पूर्ण प्रतिवद्ध छ। वन, जैविक विविधता तथा भू-संरक्षणका कार्यक्रमहरूमा सो सम्बन्धी क्रियाकलापहरू समावेश गरिने छन्। वन डढेलो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम बहुपक्षीय सरोकारवालाहरूको सहभागितामा ७५ वटै जिल्लामा सञ्चालन गरिने छ। समुदायको स्वामित्वमा रहने गरी वन श्रोतमा आधारित उद्यम तथा व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्न तथा हरित रोजगारीका व्यापक अवसर सिर्जना गर्न सार्वजनिक - सामुदायिक - निजी लगानी मैत्री वातावरण तयार गरिनेछ। यसबाट ग्रामीण क्षेत्रका विपन्न वर्ग, महिला, जनजाति तथा युवावर्गलाई रोजगारी श्रृजना हुनुको साथै ग्रामीण विकासमा समेत टेवा पुग्नेछ। संवेदनशील चुरे क्षेत्रको संरक्षणको लागि बहुसरोकारवालाहरूको संलग्नतामा एकीकृत चुरे संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छन्। आकासे पानीमा निर्भर पाखो वारीको उत्पादकत्व वृद्धि गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छन्। उपल्लो तटको संरक्षण विना तल्लो तटको संरक्षण प्रायः असम्भव हुने हुँदा यसको संरक्षणको लागि उपल्लो तट -तल्लो तट अन्तरसम्बन्ध (Upstream-Downstream linkages) कायम गरी जलाधार क्षेत्रको संरक्षण गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ।

२ नतिजा सूचकहरू:-

भौतिक प्रगति खुलाउने केही प्रमुख सूचकहरूको चालु आ.व. २०६७/६८ को लक्ष्य निम्न बमोजिम रहेको छ।

वन तथा भू-संरक्षण क्षेत्रको केही प्रमुख प्रतिफल सूचकहरूको लक्ष्य

सि.न.	प्रतिफल सूचक	चालु त्रिवर्षीय योजनाको लक्ष्य	आ.व. ६६/६७ सम्मको स्थिति	आ.व. ०६७/६८ को लक्ष्य
१.	कबुलियती एवं सामुदायिक वन मार्फत विपन्न वर्गका घरघुरी लाभान्वित	२१४८०	१६८५३६८	६४८०
२.	सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह गठन,	१७००	१४४४०	३८४
३.	गरिवीको रेखामुनीका समुदायका लागि कबुलियती वन समूह गठन	६४४	२७५६	६४४
४	सामुदायिक वन उपभोक्त समूहहरूमा जलवायु परिवर्तनको प्रभावसंग जुध्न अनुकूलन योजना तयार तथा कार्यान्वयन	१०००	०	२००

आ.व. २०६७/६८ मा वन तथा भू-संरक्षण क्षेत्रमा कुल २२ वटा कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू सञ्चालन हुनेछन्। यी आयोजनाहरूमध्ये मध्यमकालीन खर्च संरचना अनुसार प्रथम र दोश्रो प्राथमिकतामा क्रमशः १० र १२ आयोजनाहरू रहेका छन्।

वन तथा भू-संरक्षण क्षेत्रतर्फ आ.व. २०६७/६८ मा कुल रु. ४ अर्ब ४७ करोड ६४ लाख बजेट विनियोजन भएको छ। जसमध्ये चालु खर्चतर्फ रु. ३ अर्ब ४१ करोड ५२ लाख (७६%), पुँजीगत खर्चतर्फ रु. १ अर्ब ६ करोड ११ लाख (२४%) बजेट विनियोजन भएको छ। यसमा नेपाल सरकारको श्रोतबाट रु. ४ अर्ब ५ करोड ६६ लाख (९१%), वैदेशिक अनुदान रु.३२ करोड ४३ लाख (७%) र वैदेशिक ऋण ९ करोड ५४ लाख (२%) खर्च व्यहोरिनेछ।

वन तथा भू-संरक्षण क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा समाप्त हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
५९-३/४-२०० वन अनुसन्धान तथा सर्वेक्षण आयोजना	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> वन अनुसन्धान तथा वन स्रोत सर्वेक्षणबाट योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा सहयोग पुग्ने , वनको बैज्ञानिक वन व्यवस्थापन हुने । राष्ट्रिय वन स्रोत सर्वेक्षण गर्ने क्रममा भौतिक संरचना तयार हुने । राष्ट्रिय वन स्रोत सर्वेक्षणको विधि तयार हुने । राष्ट्रिय वन स्रोत सर्वेक्षणको तथ्यांक संकलन उपयुक्त तरिकाले हुने । वनको यथार्थ अवस्था थाहा हुने 	<ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक वन व्यवस्थापन, नर्सरी प्रविधि तथा वृक्षारोपण, कृषि-वन प्रवर्द्धन तथा वनको सामाजिक आर्थिक प्रभाव लगायतका क्षेत्रहरूमा उपयुक्त प्रविधिहरूको विकास गरी वनको समूचित संवर्द्धन र सदुपयोग भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> विजयसालको Ex-situ conservation गरी Quality seed production का लागि Breeding Seed Orchard (BSO) प्लटको अध्ययन जारी राख्ने । उत्कृष्ट लप्सीको BSO (काभ्रे तथा ललितपुर) अध्ययन जारी राख्ने तारवार मर्मत, कीटनाशक रसायन छर्ने, Grafting गर्ने, Weeding गर्ने र Replacement Planting गर्ने । बेलवारी तथा भुम्भटपुरमा Treatment अनुसार बाँसका घना काट्ने । नर्सरी प्रविधि सम्बन्धी ६ वटा नर्सरीहरू (चाल्नाखेल, तरहरा, हेटौँडा, जोगीकुटी, सुर्खेत र भुम्भटपुर) मा अनुसन्धान तथा प्रदर्शन गर्ने (३ गैर काष्ठ तथा रूख प्रजातिहरूको नर्सरी प्रविधिको अनुसन्धान समेत) । वनको जानकारी प्रकाशन तथा वितरण गर्ने (८०० प्रति) । राष्ट्रियस्तरको वन स्रोत सर्वेक्षण गर्ने । खयरको वोक्रा र काठको अनुपात सम्बन्धि अध्ययन गर्ने ।
५९-३/४-२०५ रेड फरेष्ट्री तथा जलवायु परिवर्तन कार्यक्रम	साल वसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> रेड सम्बन्धी क्षेत्रीय स्तरको गोष्ठी । रेड नमूना परिक्षण भएको हुने । प्रचार प्रसार सामग्री उत्पादन तथा वितरण । 	<ul style="list-style-type: none"> रेड सम्बन्धी क्षेत्रीय स्तरको गोष्ठी तथा अन्तर्क्रिया सम्पन्न । रेड सम्बन्धी विभिन्न अर्न्तराष्ट्रिय गोष्ठीमा सहभागिता (जस्तै: COP 15) R-PP तयार गरी World Bank, मा १९ अप्रिल २०१० मा बुझाएको 	<ul style="list-style-type: none"> रेड सम्बन्धी नीति तयारी । रेड नमूना परिक्षण । जलवायु परिवर्तन अनुकूलनमा वनक्षेत्रको भूमिका सम्बन्धी अध्ययन । रेड सम्बन्धि प्रचार प्रसार तथा क्षमता विकास ।
५९-३/४-२३० जडिबुटी विकास कार्यक्रम	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> फोकल टिमले पहिचान गरेका Economic Species विरूवा उत्पादन र विस्तार भई विपन्न परिवारलाई लाभ पुग्ने । खेर गएको समय सदुपयोग गरी आय आर्जन हुने । निजी, सार्वजनिक र सामुदायिक साभेदारीमा आधारित उद्यम स्थापना भई नागरीक समाज 	<ul style="list-style-type: none"> जडीबुटी विकास कार्यक्रम संचालन कार्यविधि तयार गरी लागु भएको कर्णाली अञ्चलका सबै जिल्ला लगायत १२ जिल्लामा जडिबुटी खेती सम्बन्धि अध्ययन अनुसन्धान भएको, हुम्ला जिल्लामा जडिबुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापना, सामुदायिक वन तथा निजी क्षेत्रमा जडिबुटी वृक्षारोपण, समुदायसंगको साभेदारीमा 	<ul style="list-style-type: none"> आर्थिक दृष्टिबाट महत्वपूर्ण रूपमा पहिचान गरिएका विरूवा उत्पादन तथा निजी, सामुदायिक र सार्वजनिक जग्गामा रोपण <ul style="list-style-type: none"> ३६० हजार लौठसल्ला, ओखर, अमला आदी १५८० हजार जडीबुटी उत्पादन र १२२ हेक्टर रोपण ३४४ हजार वेतवांस राप्ती, भेरी, कर्णालीका, सेती महाकाली लगायतका २९ जिल्लामा निजी/सार्वजनिक साभेदारीबाट (पचास - पचास प्रतिशतमा) हरित स्वरोजगार कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिने

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा समाप्त हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		<p>तथा निजी क्षेत्रको पनि वन विकासमा लगानी हुने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● स्वरोजगार सिप विकास तालिम मार्फत आय आर्जनको अवसर उपलब्ध हुने, हरित आय-आर्जन र रोजगारी सृजना हुने ● आयमूलक जडीबुटीको खेती, संरक्षण, सम्बर्द्धन हुने । ● ६ प्रजातिमा जडिबुटि खेति प्रविधि अनुसन्धान तथा प्रवर्धन गरिएको हुने । ● व्यवसायीकरण योग्य वनस्पति उपजको पहिचान र बजार अध्ययन भै कार्य नीति निर्धारणमा सहयोग पुग्ने । ● आयूर्वेदिक arthritis pain मलहम उत्पादन हुने । ● सात जिल्लामा महिलाको संलग्नतामा होम हर्बल गार्डेन स्थापना भै प्राथमिक उपचार तथा परम्परागत ज्ञान पद्धतिको संरक्षण सम्बर्द्धनमा सहयोग पुग्ने । 	<p>काभ्रेपलान्चोक जिल्लामा ईलेक्ट्रीक पोल टिटमेन्ट प्लान्ट स्थापना र संचालन</p> <ul style="list-style-type: none"> ● सल्यान र बाँकेमा ४ हेक्टरमा जडीबुटी खेती भएको, ● सामुदायिक वनमा ४ प्रजातिको जडीबुटी खेती अनुसन्धान तथा प्रविधि हस्तान्तरण (बाँके, सल्यान, जुम्लामा) बाँके र जुम्लाको प्रयोगशाला सुदृढिकरण भएको । ● व्यवसायीकरण योग्य वनस्पति उपजहरूको पहिचान र बजार अध्ययन । ● महिलाहरूको संलग्नतामा होम हर्बल गार्डेन (सात जिल्लामा) । ● जडीबुटी खेती प्रविधि हस्तान्तरण तालिम (सात जिल्ला-१० पटक) । ● कुटुकी र अतिसको जडीबुटी खेती अनुसन्धान भैरहेको । ● २ प्रजाति जडीबुटीको खेती तथा संकलन प्रविधि असल संहिता लेखन (गुर्जो र सुगन्धवाल) चार प्रजाति (पिपला, चिराइतो, कुरीलो र टिमुर) प्रकाशन भएको ● सल्यान र बाँकेमा ४ हेक्टरमा सुगन्धवाल, अश्वगन्धा लेमनग्रास, मेन्था समुदायमा खेती शुरू भएको, ● जडीबुटी खेती प्रविधि हस्तान्तरण सम्बन्धी तालिम ५ जिल्लामा १०० जवानलाई दिइएको । ● ९४९०० विभिन्न जातको जडीबुटी विरूवाहरू उत्पादन तथा वितरण भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● काठजन्य १९, जडीबुटी ८, गैरकाष्ठ ५, वेतवांस ७ वटा साना उच्चम स्थापना र संचालन ● चिउरी प्रशोधन केन्द्र २, सुगन्धित वनस्पति प्रशोधन केन्द्र ३ वटा स्थापना तथा संचालन ● ९ वटा हरित व्यवसायिक स्किम तयारी र ११ गोटा स्वरोजगार सिप विकास तालिम तथा कोचिङ्ग ● स्थानीय श्रोत व्यक्ति तथा विशेषज्ञको रोष्टर खडा गरी उनीहरूबाट ५६ वटा जडीबुटी खेती व्यवस्थापन तालीम संचालन गर्ने ● स्थानीय एफ.एम.रेडियोबाट जडीबुटी व्यवसाय सम्बन्धि जानकारी तथा व्यापारी संग अन्तरक्रिया । ● याचार्गुम्वा व्यवस्थापन तथा संकलन कार्यविधि तयार गर्ने । ● जडिबुटी प्रशोधनलाई पूँजीगत अनुदान ।
५९-३/४-२६० जैविक विविधता कार्यक्रम	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> ● जैविक विविधताको अभिलेखि करणको कार्यशुरू हुने ● जैविक विविधता तथा जैविक सुरक्षा सम्बन्धी कानुनको खाका तयारीको 	<ul style="list-style-type: none"> ● जैविक विविधताको अभिलेखिकरण तालिम सम्पन्न गरी जनशक्ति निर्माण भएको ● जैविक विविधता अभिलेखिकरणको कार्य शुरू भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ● जैविक विविधता सम्बन्धी तालिम, ● जैविक विविधता राष्ट्रिय प्रतिवेदन तयारी , ● जैविक विविधता सम्बन्धी सुचना गृह सम्बन्धी अन्तरकृया, ● जैविक रणनीति तथा कार्ययोजना सम्बन्धी पुनरावलोकन तथा कार्ययोजना तयारी

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा समाप्त हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		<ul style="list-style-type: none"> शुरूवात भएको हुने जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी प्रचार प्रसार/प्रोत्साहन भएको हुने जैविक विविधता संरक्षणको लागि राष्ट्रिय समन्वय समितिको गठन हुने जैविक विविधता सम्बन्धी नितिगत ढाँचा तयारीको शुरूवात भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> जैविक विविधता अभिलेखिकरण तालिम निर्देशिका तयार भएको जैविक विविधता तथा अन्तराष्ट्रिय पर्वतीय पुरस्कार वितरण भएको जैविक राष्ट्रिय रणनीति /कार्ययोजना निर्माण प्रकाशन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> प्रचार प्रसार तथा पुरस्कार प्रदान जैविक विविधता सम्बन्धी सेमिनार कार्याशाला तथा बैठक छलफल
५९-३/४-२८० वन तालिम केन्द्र	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> वन क्षेत्रसंग सम्बन्धित प्राविधिक एवं अप्राविधिक जनशक्तिको क्षमता तथा सीपमा अभिवृद्धि भई कार्य सम्पादन क्षेत्रमा सहयोग पुग्ने । विभिन्न प्रकारका तालिम संचालन भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> अधिकृत स्तरका कर्मचारीहरूको निमित्त केन्द्रमा एक तालिम शाखा र सहायक स्तरका कर्मचारीहरूको लागि पाँच वटै विकास क्षेत्रमा एक एक वटा क्षेत्रीय वन तालिम केन्द्रको व्यवस्था गरिएको । वन क्षेत्रमा कार्यरत प्राविधिक एवं अप्राविधिक जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्य अनुरूप विभिन्न तालिमहरूबाट १२०८ जना जनशक्ति लाभान्वित भएको । पाँच पटक लैङ्गिक समता तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीतिको अभिमूखिकरण तथा कार्यान्वयनको क्षमता विकास कार्य भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> आ.व. २०६७/६८ का लागि विकास र संरक्षणको लागि व्यवस्थापन, वन प्रमाणीकरण, योजना तर्जुमाको लागि GIS/GPS अभिमूखिकरण । जलवायु परिवर्तन र REDD, वन क्षेत्रमा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण तालिम, जैविक विविधता अभिलेखिकरण, वफरजोन म्यानेजमेण्ट, एण्टी पोचिङ्ग एण्ड वाइल्ड लाइफ ट्रेड, वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन तालिम, एकिकृत जलाधार व्यवस्थापन तालिम, गैरकाष्ठ वन पैदावारमा आधारित वन उद्यम र वजारीकरण तालिम गरिने । सामाजिक सशक्तिकरण, सुशासन, लैङ्गिकता र सूचनाको हक, विकासको लागि परिवर्तन, जैविक विविधता संरक्षण र अभिलेखिकरण अभिमूखिकरण तालिम, गैरकाष्ठ वन पैदावार उद्यम विकास सहजीकरण तालिम । M&E and MIS Database व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम । खोंटेसल्लाको वन सम्बर्धन तथा खोंटो संकलन अनुगमन तालिम, कानूनी कार्यविधि तथा मुद्धा अनुसन्धान तथा दायर गर्ने तालिम । Land Management and Soil Conservation Training, Landscape Planning and Ecosystem Management Training, सम्पन्नता स्तरीकरण तथा सामाजिक समावेशीकरण तालिम, सकारात्मक सौच तालिम, जि.पि.एस. ह्याण्डलि तालिम, गैरकाष्ठ वन पैदावार मापन तथा व्यवस्थापन, विवाद व्यवस्थापन, कम्प्युटर आधारभूत तालिम ।
५९-३/४-३१० राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> वैज्ञानिक पद्धतिद्वारा वन व्यवस्थापन कार्यको थालनी भएको हुने 	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय वनको व्यवस्थापन गरी काठ दाउराको आपूर्तिलाई प्रभावकारी बनाउने प्रमुख उद्देश्य पुरा गर्न निरन्तरता कायम 	<ul style="list-style-type: none"> वनको वैज्ञानिक व्यवस्थापनका लागि पुनरूत्थान संरक्षण, ३ जिल्लामा चक्ला वन व्यवस्थापन २६ लाख डालेघांस तथा जडिबुटी प्रजातिका विरूवा उत्पादन तथा खरिद

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा समाप्त हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
	कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> वन पैदावारको सरल तथा सहज आपूर्ति, रोजगारी अभिवृद्धि, राजश्व संकलन प्रभावकारी हुने अतिक्रमण तथा चोरी निकासी नियन्त्रण, डंडेलो नियन्त्रण जस्ता कार्यक्रमबाट वन जंगलको संरक्षण प्रभावकारी हुने पंचवर्षीय वन कार्ययोजनाको तयारीले जिल्लामा संचालन हुने विकास कार्यक्रमको रूपरेखा स्पष्ट हुने साथै वातावरणीय पक्षको प्रभाव, अध्ययन एवं मूल्याङ्कन हुने वन क्षेत्र बाहिर वन विकास हुने स्थानीय सरकार, जनता तथा जिल्ला वन कार्यालयको त्रिपक्षीय साभेदारीमा कार्यक्रम संचालन भएको हुने वन्यजन्तुबाट हुने हानी नोक्सानीको न्यूनीकरण हुने जैविक विविधता संरक्षण, पर्यावरणीय विकास तथा सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण हुने योजनावद्ध विकास, सूचना प्रवाह तथा प्रभावकारी समन्वय कायम हुने 	<p>भएको</p> <ul style="list-style-type: none"> पंचवर्षीय वन कार्ययोजना तयारी तथा कार्यान्वयन संस्थागत भएको आ. व. ०६६/६७ मा डालेघाँस, काठदाउरा तथा जडिबुटी प्रजातिका ३७ लाख विरूवा उत्पादन गरी निजी वन प्रवर्धनमा सहयोग पुर्याएको, कार्यक्रम संचालनबाट करिव २० हजार श्रमदिन रोजगार श्रृजना भएको , ४ जिल्लामा साभेदारी वन व्यवस्थापन भएको वन अतिक्रमण र चोरी निकासी नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन कार्य सुदृढ भएको जंगली जनावरबाट हुने हानी नोक्सानीमा नियन्त्रण हुँदै गएको राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापनमा जनसहभागितामा वृद्धि हुँदै गएको 	<ul style="list-style-type: none"> ३८ जिल्लामा वन डंडेलो नियन्त्रण व्यवस्थापन, २७ जिल्लामा अतिक्रमण तथा चोरी निकासी नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम संचालन हुने ४ जिल्लाको पंचवर्षीय वन कार्ययोजना अद्यावधिक हुने ३ जिल्लामा साभेदारी वन व्यवस्थापन संचालन हुने २४ जिल्लामा वन्यजन्तु संरक्षण तथा सुराकी व्यवस्था २ जिल्लामा जंगली हात्ति आतंक नियन्त्रण कार्यक्रम संचालन ११ जिल्ला र केन्द्रबीच सूचना तथा संचार सुदृढीकरण । EIA/IEE अनुगमन (८ जिल्लामा) सार्वजनिक जग्गामा कृषि वन कार्यक्रम विकास गरि आय आर्जन गर्न विभिन्न जिल्लाका ४० हे. वन विपन्न परिवारलाई सहभागि गराई व्यवस्थापन गरिने ।
५९-३/४-३१४ कवुलियती वन तथा पशु विकास कार्यक्रम	शुरू मिति २०६२/६३ सम्पन्न हुने मिति २०६९/७० कुल लागत: १२.७७	<ul style="list-style-type: none"> वनको पुनर्स्थापना भई वातावरण सन्तुलनमा सहयोग पुग्ने, गरीबीका रेखामुनी रहेका घर परिवारको जीविकोपार्जन सुधार गर्न 	<ul style="list-style-type: none"> ३४३९ गोटा कवुलियती वन क्षेत्र तथा समुह पहिचान र गठन भएको ३१९४३ परिवार लाभान्वित भएको १५७८७.४८ हेक्टर कवुलियती वनको कवुलियती वन कार्य योजना तयारी र क्षेत्र हस्तान्तरण भएको 	<ul style="list-style-type: none"> कवुलियती वन समुह गठन:- ६४४ वटा लाभान्वित परिवार:- ६४८० परिवार कवुलियती वन क्षेत्र हस्तान्तरण:-४५३६ हेक्टर ३ लाख ८० हजार काठ, दाउरा, डालेघाँस प्रजाति, १ लाख २० हजार फलफूल प्रजाति खरिद तथा वितरण, १७५ हजार वेत, वाँस, निगालो प्रजाति वृक्षारोपण,

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा समाप्त हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
	मिलियन अमेरिकी डलर	सहयोग पुग्ने, <ul style="list-style-type: none"> सक्रिय ऋण एवं वचत परिचालनबाट ग्रामीण क्षेत्रमा वैकल्पिक रोजगारका अवसर सृजना हुने , ४,००० कबुलियति बन समूह गठन भएको हुने , २०,००० हेक्टर वन क्षेत्र हस्तान्तरण भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> १०७७७ पटक तालिम प्रदान गरिएको कार्यक्रमको उपलब्धिहरू स्वतस्फूर्तरूपमा अन्य क्षेत्र तथा कार्यक्रमहरूमा विस्तार भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ६९६.८ हजार जडिवुटी वृक्षारोपण १३० वटा ग्रामिण सहकारीको लागि पूर्वाधार तयार ३४४१ कार्ययोजना अनुगमन
५९-३/४-३३० वन सम्बर्द्धन तथा वृक्ष सुधार केन्द्र	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> सवै खाले वन व्यवस्थापन कार्यक्रममा महत्वपूर्ण रूख प्रजातिहरूको संरक्षण तथा अनुवांशिक स्तरमा हुने र स्थानीय स्तरमा उपयुक्त वन संरक्षण प्रविधि विकास हुने महत्वपूर्ण प्रजातिको गुणस्तरीय विउ उपलब्ध भएको हुने 	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय वन कार्यक्रममा महत्वपूर्ण ठानिएका रूख प्रजातिहरूको संरक्षण तथा अनुवांशिक सुधार गरिएको उपयुक्त वन सम्बर्द्धन प्रविधि विकास गरी स्थानीय स्तरमा उपलब्ध गराउने कार्यक्रमहरू पाँचवटै विकास क्षेत्रमा सञ्चालित २५ वटा वन सम्बर्द्धन नमुना स्थलहरू व्यवस्थापन गरिएको संकटापन्न अवस्थामा पुगेका सिक्थोर्न, बिजयसाल, श्रीखण्ड, लौठसल्ला, छतिवन, रूद्राक्ष, काउलो, तेजपात लगायतका प्रजातिहरूको व्यवस्थापन कार्य संचालन ३४ वटा ब्रिडिङ सिडलिंग अर्चड (BSO) स्थापना तथा व्यवस्थापन ३९ जिल्लामा २६ प्रजातिका ८५ वटा बीऊ उत्पादन क्षेत्रको पहिचान एवं दर्ता गरी तीनको व्यवस्थापन भू-सूचना प्रणाली (GIS) मा आधारित रहेर यस ईकाइले राष्ट्रिय, क्षेत्रीय तथा जिल्लास्तरिय पारिस्थितिकिय नक्शा (Ecological Map) तयारी तथा वितरण भैरहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ५०० के.जी. बीउ खरीद एवं वितरण, ३४ वटा ब्रिडिङ सिडलिंग अर्चड संरक्षण तथा व्यवस्थापन, ३ वटा ब्रिडिङ सिडलिंग अर्चड स्थापना, १० वटा Seed Stand व्यवस्थापन, १० वटा Seed Stand स्थापना, २५ वटा वन सम्बर्द्धन नमुना स्थल व्यवस्थापन, १० वटा प्रजाति संरक्षण तथा व्यवस्थापन, १ वटा बीउ प्रसार प्रयोगशाला व्यवस्थापन गर्ने १ वटा प्रचार सामग्री पुन प्रकाशन गर्ने ।

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा समाप्त हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
५९-३/४-३५० प्रचार प्रसार कार्यक्रम	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> संरक्षण सरोकारवाला बीच सूचना प्रवाह सुदृढ हुने, वन प्रतिको अधिकार तथा दायित्वको बारेमा सचेतना अभिवृद्धि हुने प्रचार प्रसार मार्फत वन संरक्षण तथा व्यवस्थापनमा जनसहभागिता अभिवृद्धि हुने 	<ul style="list-style-type: none"> श्रव्य दृश्य कार्यक्रम लगायत ब्रोसर, पम्पलेट, पुस्तक, पुस्तिका, रेडियो स्पट प्रसारण, हाम्रो वन तथा कल्पवृक्ष पुस्तिका प्रकाशन तथा वितरणबाट कार्यक्रम सरोकारवालाहरूबीच लोकप्रिय बन्दै गएको वन संरक्षण तथा व्यवस्थापन जनचेतना अभिवृद्धि भई कार्यक्रम कार्यान्वयनमा द्रुतता आएको 	<ul style="list-style-type: none"> २ प्रकारका विषयगत सामग्री उत्पादन तथा वितरण, १२ अंक कल्पवृक्ष पत्रिका प्रकाशन तथा वितरण, ५२ वटा वन वाटिका रेडियो कार्यक्रम उत्पादन र प्रसारण गर्ने स्थलगत अध्ययन गरी असल कार्यक्रमको प्रचार प्रसार गरी प्रभाव विस्तार गर्ने ।
५९-३/४-३५२ तराई तथा सिवालिक क्षेत्रका लागि जैविक विविधता कार्यक्रम	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> २५% वन क्षेत्र व्यवस्थापन योजना अर्न्तगत व्यवस्थापन भएको हुने ३ वटा जिल्लाहरूले जिल्ला वन क्षेत्र विकास कार्यक्रमको लागतको ६०% खर्च आन्तरिक श्रोत परिचालनबाट व्यहोर्न सक्षम भएको हुने कार्यक्रमबाट वन उपभोक्ता समूह तथा उपभोक्ता समूह बाहिरका ५०% गरिव परिवारले वन उपभोक्ता समूह तथा सेवा प्रदायकबाट भएका सेवा प्राप्त भएको हुने । वन उपभोक्ता समूहबाट संचालन भएका कार्यक्रमहरू मध्ये ७५% पहिचान भएका गरिव समूह प्रति लक्षित हुनेछ । महिला तथा पिछडिएको वर्गका लागि विशेष कार्यक्रम संचालन भएको हुने । विपन्न वर्गका ३२ जना विद्यार्थीले छात्रवृत्ति प्राप्त भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> गैरसरकारी सेवा प्रदायक छनौट, जिल्ला वन समन्वय समितिको स्थापना र संचालन एवं साभेदारी वन सम्बन्धि निर्देशिकाहरू तयार भएको ८ जिल्लामा जिल्ला वन समन्वय समितिको कार्यालय स्थापना भएको ८ गोटा जिल्ला वन क्षेत्र योजना तयार ८ गोटा (१८६८४ हे.) साभेदारी वन कार्ययोजना स्विकृत भै कार्यान्वयन भएको २६० हे. सार्वजनिक जग्गामा कृषि वन विकास कार्यक्रममा ५६८३ विपन्न भूमीहिन घरधुरी संलग्न ६०० हे. (९५८८ घरधुरी) मा निजी वन विकास भएको गरिव तथा विपन्न वर्गका वन उपभोक्ता घरधुरीका ३२ जना विद्यार्थीहरूलाई वन विज्ञान अध्ययन छात्रवृत्ति प्रदान भएको ८२ किसिमका उद्यमहरू स्थापना भई १३०७६ घरधुरी लाभान्वित भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ४ गोटा साभेदारी वन कार्ययोजना तयारी १८ गोटा सामुदायिक वन कार्ययोजना नविकरण ४,४५,००० गोटा वन प्रजाती तथा जडिबुटी विरूवा वितरण ३३ हेक्टर अतिक्रमण क्षेत्रमा वृक्षारोपण ४० गोटा समूहमा सार्वजनिक कृषिवन कार्यक्रम सहयोग १६ गोटा वन संजाललाई सहयोग (निजी, सार्वजनिक, साभेदारी, निजी नर्सरी) २० गोटा समूहमा निजी कृषि वन विकास सहयोग ७५ गोटा गरिव तथा विपन्न घरधुरीको समूहमा आयआर्जन विशेष कार्यक्रम ५८ गोटा वायोग्यास जडानका लागि सहयोग २८० गोटा फलामे भुसे चूल्हो वितरण ३५० जनालाई नेतृत्व विकास, सुशासन एवं जडिबुटी खेती लगायत तालिम

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा समाप्त हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
५९-३/४-५०० वनस्पति अध्ययन तथा अनुसन्धान कार्यक्रम (वनस्पति विकास कार्यक्रम)	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> ४ प्रजातिको टिष्युकल्चर प्रविधिको विकास भएको हुने । १० प्रजातिको विस्तृत रसायनिक विश्लेषण अध्ययन भएको हुने । पाँचऔले, जटामसी, लप्सि, कुरीलो र कुट्कीको Molecular Characterization भएको हुने । उचाइगत विभिन्न स्थानको सजिवन संकलन तथा तेल प्रतिशत परिक्षणको आधारमा असल प्रजाति छनौट । जलवायु परिवर्तनबाट वनस्पतिमा पर्ने प्रभाव अध्ययनबाट भावी रणनीति तय गर्न मार्गदर्शन भएको हुने । महत्वपूर्ण ८ प्रजातिको जडीवुटी खेती प्रविधिको विकास हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ८०० सिसी स्टेभिया, सुगन्धवाल, अश्वगन्धा, जरवेरा उत्पादन गरिएको र समुदायमा विरूवा परिक्षण गरिएको । ३ वटा हर्वोरियम व्यवस्थापन तथा सुदृढिकरण भएको, जटामसी, सुगन्धवाल, सुगन्धकोकिला गरी जम्मा १६५ नमुनाहरूको परिक्षण गरी प्रमाणीकरण सेवा दिइएको । Reference Chromatogram मा ३ विरूवा अध्ययन भएको । Catalogue तथा Database पुनर्लेखन कार्य सुरू रहेको । वानस्पतिक पहिचान, नामाकरण, वानस्पतिक हर्वोरियम व्यवस्थापन (१००००० थान नमुना) तथा सेवा अध्ययन, अनुसन्धान, गरिएको फर्माकोलोजिकल, रसायनिक तथा सुक्ष्म जीव अध्ययन, अनुसन्धान (१० प्रजाति) तथा विश्लेषण सेवा, बैज्ञानिक प्रकाशन भएको नेपाल फ्लोराको लागि फ्यासिकल प्रकाशन आदि कार्यक्रमहरू संचालन भएको, जाट्रोपाको सर्वे, गुणस्तर निर्धारण तथा तेल प्रतिशत अध्ययन भएको र जैविक इन्धन उत्पादन प्रविधि विकास कार्यजारी 	<ul style="list-style-type: none"> १० वटा वनस्पतिको फाइटोकेमिकल, फर्माकोलोजिकल अध्ययन गर्ने । टिष्युकल्चर प्रविधिबाट विरूवा उत्पादन गर्न ८०० बोटलमा सुगन्धवाल, अश्वगन्धा र जरवेराको कल्चर तयार गर्ने, ४ प्रजातिमा टिष्युकल्चर प्रविधि विकास (जटामसी, लप्सि, पाँचऔले, स्टेभिया) ६ वटा high value species वनस्पतिको molecular characterization साभेदारीमा गर्ने । १० प्रजातिमा खेती प्रविधि अनुसन्धान (पाँचऔले, जटामसि, सुगन्धवाल, अतिस, कुट्की, कुरीलो, घ्यू कुमारी, तुलसी, लप्सि, पिपला, तेजपात, मुसली आदि) जलवायु परिवर्तनबाट वनस्पतिमा पर्ने प्रभाव अध्ययन । विभिन्न स्थानबाट सजिवन विउ संकलन गरी तेल परिमाण विश्लेषण ।
५९-३/४-६१० जलाधार व्यवस्थापन आयोजना	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रममा सहयोग पुगेको हुने भू तथा जलाधार व्यवस्थापनको दीर्घकालीन रणनीति तयार गरिएको भएको हुने, सम्बेदनशिल भूक्षय क्षेत्रको 	<ul style="list-style-type: none"> भू-क्षय, बाढी पैहो जस्ता प्राकृतिक प्रकोपका असर न्यून गर्न ५६ जिल्लामा संचालित भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रमलाई प्राविधिक सहयोग पुर्याई रहेको अतिवृष्टि अनावृष्टि एवं जलवायु परिवर्तनका असरहरू पहिचान भै/गरी जलश्रोत क्षेत्रसँग समन्वयात्मक कार्यक्रम 	<ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक प्रकोप व्यवस्थापन ९ गोटा, प्रदर्शन स्थल विकास एवं व्यवस्थापन २ गोटा, बेशिन एग्रीकल्चर अनुसार सांगठनिक सुधार १ पटक, भू-संरक्षण कृयाकलाप प्रविधिको वस्तुगत अध्ययन २ स्थानमा, माटो पानी परिक्षण १ पटक , भू तथा जलाधार संरक्षण रणनीति तयार, विभागको वार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशन १ पटक, कार्यक्रम प्रभाव अध्ययन

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा समाप्त हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		अभिलेखिकरण कार्य भएको हुने <ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तनको वातावरणीय असर विश्लेषण गरिएको हुने । 	सञ्चालन भएको, <ul style="list-style-type: none"> विशेष जलाधार आयोजनाहरूको प्रस्ताव तयार गरी उपल्लो निकायमा पेश गरिएको । 	१ पटक, आकस्मिक भुक्षय सुचना संकलन एवं प्रतिवेदन तयार १ पटक <ul style="list-style-type: none"> संरक्षण आयोजना प्रस्ताव तयारी १ गोटा , नदी उकास जग्गा उपयोग तालिम १ पटक तथा कम्प्युटर नेटवर्क अपग्रेडिंग र सफ्टवेयर व्यवस्थापन १ पटक , विश्लेषणात्मक भौगोलिक सुचना प्रणाली तालिम १ पटक
५९-३/४-७१० वन्य जन्तु आरक्ष आयोजना	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> जनचेतना अभिवृद्धि भै दुर्लभ तथा अन्य प्रजातीको संरक्षणमा सघाउ पुगेको हुने, सिमसार क्षेत्र संरक्षण भई यसबाट स्थानीय समुदायहरू लाभान्वित भएको हुने, दुर्लभ वन्यजन्तुको अवस्था वारेमा अध्ययन भई व्यवस्थापन र संरक्षणमा सहयोग पुगेको हुने, जैविक विविधता संरक्षण भएको हुने । आरक्ष क्षेत्रमा वन्यजन्तु संरक्षण र तिनको वासस्थान सुधार भएको हुने, पर्या पर्यटनको विकास एवं प्रवर्द्धनमा टेवा पुगेको हुने । निकुञ्ज तथा आरक्षका मध्यवर्ती क्षेत्रहरूमा संरक्षण तथा सामुदायिक विकास कार्यमा सहयोग पुगेको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> दुर्लभ तथा महत्वपूर्ण वन्यजन्तुहरूको वासस्थान सुधार र वन्यजन्तु संरक्षणमा स्थानीय जनसहभागिता जुटाई निकुञ्जको सीमावर्ती क्षेत्रका स्थानीय जनता, विद्यार्थी लगायतलाई जनचेतना जगाउने उद्देश्यले संरक्षण शिक्षा तथा सामग्री उपलब्ध गराइएको, प्रजाती संरक्षण तथा अनुसन्धानका कार्यक्रम सम्पन्न भएको, सामुदायिक विकास, चोरी शिकार नियन्त्रणका लागि विभिन्न कार्यक्रम संचालन भएको, भौतिक पूर्वाधार निर्माण सुधार लगायतका कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएको, निकुञ्ज तथा आरक्षका ११ वटा मध्यवर्ती क्षेत्रहरूमा वन संरक्षण तथा सामुदायिक वन विकास, सीप विकास तथा आय आर्जन र संरक्षण सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू संचालन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ३१ पटक संरक्षण सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने अन्तरक्रिया, स्कूल कार्यक्रम तथा रेडियो कार्यक्रम, वन्यजन्तुका लागि १८५ हेक्टर घाँसेमैदान व्यवस्थापन । ९ प्रजाति (अर्ना, भारल, डल्फिन, नाउर, ब्वाँसो, चरा, जंगली हात्ती, गिद्ध, बाह्रसिंगा) संरक्षण तथा अनुगमन, १२ वटा सिमसार क्षेत्र संरक्षण, १७५ कि.मी. वनपथ मर्मत, १५ कि.मि. नियन्त्रण रेखा व्यवस्थापन तथा अग्नि नियन्त्रण, ११२ वटा भौतिक पूर्वाधार निर्माण सुधारका कार्यक्रम, पर्यापर्यटन विकास सम्बन्धी कार्यक्रम, चुरे संरक्षण कार्यक्रम । वन्यजन्तुबाट हुने मानव क्षतिको राहत । पर्या-पर्यटन विकास सम्बन्धी कार्यक्रम । निकुञ्ज तथा आरक्षहरूका ११ वटा मध्यवर्ती क्षेत्रहरूमा सामुदायिक वन विकास, विद्युतिय तारवार निर्माण, अग्नी रेखा नियन्त्रण, चोरी शिकार नियन्त्रण, सामुदायिक भवन निर्माण (विद्यालय, समूह/समितिको), पुल पुलेसा तथा वाटो निर्माण, महिला शसक्तिकरण तालीम, तरकारी तथा फलफूल लगायत विभिन्न सीपमूलक तालीम, संरक्षण सम्बन्धी स्कूल कार्यक्रम, जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम वन्यजन्तु वाट हुने क्षतीको राहत वितरण कार्यक्रम
५९-३/४-७२० राष्ट्रिय निकुञ्ज आयोजना	सालवसाली, कुल लागत : नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> दुर्लभ तथा अन्य प्रजातीको संरक्षणमा सघाउ पुगेको हुने । राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्रमा वासस्थान एवं पारिस्थितिक 	<ul style="list-style-type: none"> संरक्षित क्षेत्रमा वासस्थान एवं पारिस्थितिक प्रणाली सुधार भएको । निकुञ्जहरूमा सिमसार क्षेत्र व्यवस्थापन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ३३ पटक संरक्षण सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने अन्तरक्रिया तथा स्कूल कार्यक्रम, वन्यजन्तुका लागि ११२ हेक्टर घाँसे मैदान व्यवस्थापन । १० प्रजाती (गोही, कछुवा, कृष्णसार, गिद्ध, हिउँ चितुवा, कस्तुरी

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा समाप्त हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		<ul style="list-style-type: none"> प्रणाली सुधार भएको हुने । जैविक विविधता संरक्षण कार्यमा योगदान पुग्नुको साथै पर्या-पर्यटनको विकास एवं प्रवर्द्धनमा टेवा पुग्न गई राजश्व आम्दानीमा वृद्धि भएको हुने । वन्यजन्तुको वासस्थानको संरक्षण भएको हुने, वन्यजन्तुबाट हुने मानवीय क्षतिको रोकथाम भएको हुने। संरक्षण शिक्षा सूचना केन्द्रबाट स्वदेशी तथा विदेशी अध्ययन तथा अनुसन्धानकर्ताले निकुञ्ज सम्बन्धी आवश्यक सूचना प्राप्त भएको हुने । जंगलबाट घरवस्तीमा निस्की दुःख दिने वन्यजन्तुको व्यवस्थापन तथा उद्धार भएको हुने, असहाय वन्यजन्तुको उद्धार भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> अग्नी नियन्त्रण, चरिचरण व्यवस्थापन भएको, प्रजाती संरक्षण, धार्मिक स्थल संरक्षण सुधार, पर्या-पर्यटन विकास भएको, भौतिक पूर्वाधार निर्माण सुधार भएको, चोरी शिकार नियन्त्रण भएको, महासन्धी संभौता कार्यान्वयन भएको, विश्व बाघ सम्मेलन काठमाडौंमा सम्पन्न भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> मृग, आसामी बाँदर, हिमाली कालो भालू, हिमालयन थार, हाब्रे) संरक्षणका लागि अनुगमन तथा व्यवस्थापन । १७७ कि.मी. वनपथ तथा गोरेटो, घोडेटो वाटो मर्मत, ४ स्थानमा सिमसार क्षेत्रको व्यवस्थापन जैविक विविधताको संरक्षणमा स्थानीय वासिन्दाहरूको जनसहभागिता जुटाउन मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन कार्यक्रम, भौतिक पूर्वाधारको निर्माण सुधार गरी संरक्षण, जैविक विविधता अभिलेखीकरण कार्यक्रम । अपिनाम्पा, कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र र बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज व्यवस्थापन १ स्थानमा संरक्षण शिक्षा सूचना केन्द्रको स्थापना, ९ पटक असहाय वन्यजन्तु तथा ४ पटक घर वस्तिमा निस्की दुःख दिने वन्यजन्तुको व्यवस्थापन ।

विकास कार्यक्रम जिल्लास्तर तर्फ

५९-३/४-८०१ सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> वन व्यवस्थापन मार्फत जीविकोपार्जनमा सुधार, थप ३०,००० हेक्टर सरकारी वन क्षेत्र हस्तान्तरण हुने सघन वन व्यवस्थापन, स्वशासन, संस्थागत विकास र समावेशीकरण सुदृढ हुने 	<ul style="list-style-type: none"> देश भरी जम्मा १४ हजार ४४० वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहलाई १२ लाख २९ हजार ६६९ हेक्टर सामुदायिक वन हस्तान्तरण भै १६ लाख ५९ हजार ८०५ घरधुरी लाभान्वित भएका । ५६ जिल्लाहरूमा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह गठन, सामुदायिक वनको 	<ul style="list-style-type: none"> ५६ जिल्लामा ३८४ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह गठन र ४२५ वटा वन कार्ययोजना तयारी गर्ने १५०० वटा कार्ययोजना पुनरावलोकन गर्ने, ८००० सामुदायिक वन कार्ययोजना अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने विभिन्न प्रकारका सीपमूलक तालिमहरू संचालन गर्ने बिरूवाहरू उत्पादन गरी निजी, सामुदायिक तथा सार्वजनिक जग्गामा वृक्षारोपण गर्ने
--	--	---	--	---

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा समाप्त हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		<ul style="list-style-type: none"> सघन वन व्यवस्थापन तथा वन व्यवसायिकरण अभिवृद्धि हुने, परिमार्जित कार्ययोजनाहरू कार्वन मैत्री हुने सामुदायिक वन कार्यक्रम मार्फत १७ लाख परिवारमा वन सेवा पुगेको हुन वनको व्यवस्थापन भई स्थानीयस्तरमा वनजन्य पैदावारको आपूर्ति सतत हुने, सामुदायिक वनको उत्पादकत्व वृद्धि गरी प्राप्त वन पैदावारबाट उपभोक्ताहरूको आधारभूत आवश्यकता पुरा गर्ने र बढी भएको वन पैदावार समुह बाहिर बिक्री गरी प्राप्त आम्दानीबाट वन विकास, गरिबी न्यूनिकरण र सामुदायिक विकासका कार्यहरू हुने, स्थापित सामुदायिक वनको समुचित संरक्षण तथा व्यवस्थापनबाट वन कार्वन संचितीमा वृद्धि भै वातावरणमा कार्वन उत्सर्जनमा न्यून पार्न सहयोग पुग्ने वृहत्त वृक्षारोपणबाट वन क्षेत्रको विकास हुने जडिवुटी एवं वन पैदावरमा आधारित उद्यमबाट स्थानीयस्तरमा रोजगारी सृजना हुने एउटा पर्यटकिय स्थलमा वृक्षारोपण भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> कार्ययोजना तयारी तथा परिमार्जनको कार्यक्रम भएको, सामुदायिक वन कार्यक्रमहरूमा उद्यमशीलताको विकास, सघन वन व्यवस्थापन कार्यक्रम सञ्चालन, ११९९ वन कार्य योजना तयार तथा वन हस्तान्तरण भएको, १५११ वटा वन कार्य योजना परिमार्जन गरिएको ७७६२ वटा सामुदायिक वनको निरीक्षण अनुगमन गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ४० लाख ६५ हजार काठ दाउरा प्रजाति ५० लाख जडिवुटी प्रजाति १ लाख जाट्रोपा प्रजाति सामुदायिक वन क्षेत्र भित्र कबुलियती वन स्थापना गरी गरिबीको रेखा मुनी रहेकाहरूलाई आय आर्जनका कार्यक्रमहरूमा समावेश गराउन ४४८ वटा समुहहरू गठन गरिने र सोही समुहहरू मार्फत आय आर्जन तथा रोजगार प्रवर्द्धन गर्ने , ५६ जिल्लामा एक जिल्ला एक नविन कार्यक्रम ५६ जिल्लामा स्कूल वन कार्यक्रम १५ वटा न. पा. वा न. वि. स. मा नगर साभेदारी कार्यक्रम । २८ वटा जिल्लामा सामुदायिक निजी साभेदारीमा लघु उद्यम विकास सहयोग कार्यक्रम । २८ जिल्लामा वन डढेलो नियन्त्रण व्यवस्थापन कार्यक्रम । ५६ जिल्लामा सूचना तथा संचार सुदृढिकरण । एउटा पर्यटकिय स्थलमा (सामुदायिक वा भित्र) म्भअयचवतष्वभ एबिलत को वृक्षारोपण कार्यक्रम । २०० सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूमा जलवायु परिवर्तनको प्रभावसंग जुध्न अनुकूलन योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा समाप्त हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
५९-३/४-८०२ जीविकोपार्जनको लागि वन कार्यक्रम	शुरू मिति २०५८/५९ सम्पन्न हुने मिति २०६८/६९ कुल लागत: १८.६७ millions St.Pound	<ul style="list-style-type: none"> वन श्रोतको दिगो, प्रभावकारी तथा न्यायोचित रूपमा व्यवस्थापन तथा सदुपयोग गरी वातावरणको संरक्षण भई स्थानीय समुदायको जीविकोपार्जनमा टेवा पुग्न जाने र राष्ट्रिय आयमा वृद्धि हुने, वनमा आधारित जीविकोपार्जनका माध्यमहरू सुदृढ तथा पहुँच वृद्धि भएको हुने स्थानीयस्तरमा रोजगारी सृजना हुने सहभागी कार्यालय तथा स्थानीय उपभोक्ता समूह जलवायु परिवर्तन अनुकुलन तथा न्यूनीकरण प्रति सचेत भएको हुन 	<ul style="list-style-type: none"> वन उपभोक्ता समूह गठन, कार्य योजना तयारी र परिमार्जनका साथै जिविकोपार्जनमा टेवा पुग्ने खालका वनमा आधारित लघु उद्यम स्थापना र निजी तथा कृषि वन र सार्वजनिक जग्गामा वन प्रवर्द्धन लगायतका कार्यक्रमहरू संचालन भएको, हालसम्म ५,२७,००० घरधुरी ४,५०० सामुदायिक वन समूहमा आबद्ध रहेका । ३,७०,००० हे. वन क्षेत्र सक्रिय रूपमा व्यवस्थापनमा भै २५,००० घरधुरीको जिविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष रूपले सुधार भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> वन श्रोतको दिगो, प्रभावकारी तथा न्यायोचित रूपमा व्यवस्थापन तथा सदुपयोग गरी वातावरणको संरक्षण गर्ने स्थानीय समुदायको जीविकोपार्जनमा टेवा पुऱ्याउने तथा राष्ट्रिय आयमा वृद्धि गर्न सहयोग पुऱ्याउने लक्ष्यका साथ १०३ वटा वन उपभोक्ता समूह गठन, ३५५ वटा सामुदायिक वन कार्ययोजना पुनरावलोकन, १०३ वटा सामुदायिक वनको कार्ययोजना तयार गरी ८००० हेक्टर भन्दा बढि सरकारी वन समुदायलाई हस्तान्तरण, निजी तथा कृषि वन प्रवर्द्धन लगायतका कार्यक्रम कार्ययोजना कार्यान्वयनमा प्राविधिक तथा संस्थागत सुदृढिकरण सहयोग विरूवा उत्पादन गरी निजी, सार्वजनिक तथा सामुदायिक जग्गामा वृक्षारोपण <ul style="list-style-type: none"> १५२६ हजार काठ दाउरा विरूवा ५६ हजार विशेष प्रजाति २५९ हजार वेत वांस १८० हजार अमृसो १५ गोटा वन पैदावारमा आधारित लघु उद्यम स्थापना ३४० समूहमा गरिव लक्षित कार्यक्रम ६९० कर्मचारी, ३०० समूह, ६३०० शिक्षक तथा विद्यार्थी अभिमुखिकरण हुने १५ जिल्लामा वन डढेलो नियन्त्रण र व्यवस्थापन गैह्रकाष्ठ वन पैदावार तथा वनमा आधारित लघुउद्यमको स्थापना
५९-३/४-८०३ नेपाल-स्विस सामुदायिक वन विकास आयोजना	शुरू मिति २०६३/६४ सम्पन्न हुने मिति २०६८/६९ कुल लागत: ३७५०००० Swiss Frank	<ul style="list-style-type: none"> वनमा आधारित जीविकोपार्जनका माध्यमहरू सुदृढ तथा पहुँच वृद्धि भएको हुने सामुदायिक वन व्यवस्थापन मार्फत स्थानीय जनताको जीविकोपार्जनमा सहयोग पुग्ने स्थानीय उपभोक्ता समूहको सशक्तिकरण मार्फत दिगो वन व्यवस्थापन तथा आय आर्जनमा टेवा पुऱ्याउने सहभागी कार्यालय तथा स्थानीय उपभोक्ता समूह 	<ul style="list-style-type: none"> ८४० सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह गठन गरी १ लाख १२ हजार परिवारलाई समूहमा संगठित भएको ७६४४१ हे. राष्ट्रिय वन सामुदायिक वन को रूपमा हस्तान्तरण भएको ८४० समूह तथा ७६४४१ हेक्टर वन व्यवस्थापन गर्न विभिन्न सिपमूलक तालीम कार्य सम्पन्न, वन व्यवस्थापन कार्यमा समूहलाई सहयोग पुगेको स्थापित समूह तथा हस्तान्तरित सामुदायिक वनको नियमित अनुगमन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ४५ वटा उपभोक्ता समूह गठन गरी संस्थागत रूपमा सुदृढ पारीने करिव ४५०० हे सरकारी वन समुदायलाई हस्तान्तरण गरिने १२२ वटा वन कार्य योजना परिमार्जन ६० हजार गोटा रूख प्रजाति, २५०० अति महत्वपूर्ण गैरकाष्ठ वन पैदावार तथा १ लाख जडीवुटीका विरूवा उत्पादन गरी विभिन्न समुदाय तथा संस्था मार्फत रोपण गरिने २३ गोटा वन पैदावार प्रशोधन संयन्त्र समूहसंग साभेदारीमा निर्माण गरिने निजी तथा कृषि वन प्रवर्द्धन लगायतका कार्यक्रम कार्ययोजना कार्यान्वयनमा प्राविधिक तथा संस्थागत सुदृढिकरण सहयोग

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा समाप्त हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा न्यूनीकरण प्रति सचेत भएको हुने		
५९-३/४-८१० जिल्ला भू संरक्षण कार्यक्रम	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> ● भू तथा जलाधार संरक्षण हुने र स्थानीय समूहहरूको जीविकोपार्जनमा सुधार हुने, सिवालिक क्षेत्रको संरक्षणमा सहयोग पुग्ने, ● ५५७० विपन्न वर्गका घरधुरी लाभान्वित भै आयआर्जनमा वृद्धि भै जीवनस्तरमा सुधार हुने । ● गण्डकी, कोशी र कर्णाली बेशिनको उपल्लो तथा तल्लो तटिय क्षेत्रमा जलउत्पन्न प्रकोप न्यून हुने । ● भूक्षय रोकथामबाट जैविक विविधताको संरक्षण हुनुका साथै क्षेत्रीय र राष्ट्रिय महत्वका तालतलैयाको संरक्षण हुने । ● पचहत्तरै जिल्लामा भू-संरक्षण सेवा पुग्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> ● उपजलाधार योजना तर्जुमा, प्राकृतिक प्रकोप रोकथाम, विकासका पूर्वाधार संरक्षण, भूमि उत्पादकत्व संरक्षण, पानी मुहान संरक्षण, आयमुलक कार्यक्रम, भू संरक्षण तालिम भ्रमण, वायोइन्जिनियरिङ्ग खोला किनारा संरक्षण, खहरे नियन्त्रण, रनअफ हार्भेष्टिङ्ग ड्र्याम आदि कार्यहरू भएको। ५६ जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालय मार्फत ६६ जिल्लामा भू तथा जलाधार संरक्षण सेवा प्रवाह भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● उप जलाधार योजना २२ वटा, प्राकृतिक प्रकोप रोकथाम ४२२ गोटा, विकासका पूर्वाधार संरक्षण २६५ कि. मि., भूमि उत्पादकत्व संरक्षण ८९८ हेक्टर, विरूवा उत्पादन तथा वितरण २३ लाख गोटा , पानी मुहान संरक्षण ४०० वटा, ५७० विपन्न वर्गका घरधुरीमा आयमूलक भूसंरक्षण कार्यक्रम संचालन गर्ने, ● २१३ कि.मि. खोला/खहरे किनारा संरक्षण गरिने, ४०० हे. मा खोरिया खेती व्यवस्थापन गरिने , ६१२ समूहलाई फलफूल, घाँस/जडीबुटी वितरण गरिने ● १४० वटा संस्थामा संरक्षण शिक्षा अभियान संचालन गरिने, १४०० व्यक्तिलाई आयमुलक एवं कम खर्चिलो भूसंरक्षण तालिम प्रदान गरिने, ७२० जनालाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तालिम दिइने ● ४८ जिल्लामा भू-संरक्षण दिवस मनाईने, ४०० स्थानमा साभेदारी भूसंरक्षण कार्यक्रम गरिने ● ३ जिल्लामा सामुदायिक विकास हरियाली आयोजना अनुसरण विशेष कार्यक्रम ● १ बेशिनमा विशेष जलाधार एकिकृत संरक्षण कार्यक्रम सन्चालन गरिने । ● पर्वतमा लप्सी प्रवर्धनलाई निरन्तरता दिइने ।
५९-३/४-८२१ सामुदायिक विकास तथा वन र जलाधार संरक्षण आयोजना	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> ● कास्की, पर्वत, स्याङ्गजा, तनहु, म्याग्दी, बाग्लुङ्ग, सिन्धुपाल्चोक र काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लामा सामुदायिक वन जलाधार संरक्षण आयोजनाका सफल संरक्षण एवं व्यवस्थापनमा सहयोग पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> ● भू-उपयोग विकास, प्राकृतिक प्रकोप रोकथाम, विकासका पूर्वाधार संरक्षण, साना जलाधार संरक्षण प्रदर्शन, संरक्षण आयमूलक कार्यक्रम, सामुदायिक श्रोत व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन आदि कार्यहरू भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● प्राकृतिक प्रकोप रोकथाम १२ वटा, भूमि उत्पादकत्व संरक्षण १०० हेक्टर, पानी मुहान संरक्षण १७ वटा, साभेदारी भूसंरक्षण कार्यक्रम २० गोटा, २६२ वडामा सामुदायिक श्रोत व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन, विरूवा उत्पादन ३००,००० गोटा गर्ने जस्ता कार्यक्रम, ● २३ संस्थामा संरक्षण शिक्षा अभियान संचालन गर्ने, ५०० जनालाई आयमुलक र कम खर्चिलो भूसंरक्षण तालिम दिने, ● २२५ घरधुरीमा आयमूलक भूसंरक्षण कार्यक्रम ● ८ वटा गा. वि. स. मा गा. वि.स. स्तरिय वडा संरक्षण समिति संजाल निर्माण गर्ने ।

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा समाप्त हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
५९-३/४-८३२ वनस्पति संरक्षण तथा उद्यान विकास कार्यक्रम (उद्यान विकास आयोजना)	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> देशको विभिन्न जलवायुमा रहेको वनस्पति उद्यानहरू ex-situ, in-situ संरक्षणका साथै एक वातानुकूल हरित गृह निर्माणबाट ex-situ अध्ययनमा सहयोग, विभिन्न किसिमको उद्यान संरचना वाटिकाहरूको संरक्षण, व्यवस्थापन, लोपोन्मुख तथा संकटापन्न प्रजातिको संरक्षण कार्य योजनाबाट संरक्षण व्यवस्थापनमा प्रभावकारीता आउने । लगभग १ लाख हर्बेरियम नमुनाहरूको संरक्षण, GTI, GSI, CITES को प्रभावकारी कार्यान्वयन हुने । ७ जिल्लामा जैविक श्रोत तथा परम्परागत ज्ञान (TK) अभिलेखिकरणबाट स्थानीय श्रोतको पहिचान तथा अन्य अनुसन्धानको पाटो खुल्ने । ८ जिल्लामा जडीबुटी सम्बन्धि प्रभावकारी सूचना व्यवस्थापन, फूलफुल्ने रैथाने वनस्पतिको अध्यावधिक अभिलेख तयार तथा प्रकाशन । विभिन्न स्थान र जलवायुबाट संकलित १६ प्रजाति जडीबुटीको संरक्षण हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ११ वनस्पति उद्यानहरूको संरक्षण तथा विकास, ९ स्थानमा नर्सरी तथा फूल विरूवा व्यवस्थापन, ११ स्थानमा ल्याण्डस्केप जाती विशेष उद्यान संरक्षण तथा सम्बर्द्धन, ४ हजार विरूवा उत्पादन भएको स्वेदशी शोभनीय फूल विरूवाको अध्ययन अनुसन्धान भै आय मूलक पुष्प खेती कार्यक्रम संचालन भएको । ३ प्रजातिको स्वदेशी फूल विरूवा अध्ययन अनुसन्धान भएको । २४ पटक केन्द्रीय उद्यान सेवाबाट सेवा तथा सजावट उपलब्ध गराइएको । पशुपति क्षेत्रको वनकालीमा धार्मिक महत्वका विरूवाहरू वृक्षारोपण भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> गोदावरीमा एउटा ग्रीन हाउस (तापक्रम नियन्त्रित) निर्माण गर्ने । लोपोन्मुख तथा संकटापन्न प्रजातिको संरक्षण गर्न कार्ययोजना तयारी गर्ने । ल्याण्डस्केप जाति विशेष उद्यान व्यवस्थापन गर्ने । हर्बेरियमको एकलाख नमुनाहरू संरक्षण गर्ने । CITES मा परेका अर्किडको पहिचान पुस्तक तयार तथा प्रकाशन गर्ने । नेपालको फूलफुल्ने रैथाने वनस्पतिको अध्यावधिक अभिलेख Vol. III. प्रकाशन गर्ने । जैविक श्रोत र वनस्पतिको परम्परागत उपयोग ज्ञानको अभिलेखिकरण गर्ने । ल्याण्डस्केप गार्डेनिङ तथा गार्डेन डिजाइनिङ व्यवस्थापन विषयक तालिम ।

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा समाप्त हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
५९-३/४-८३४ वनस्पति सदुपयोग तथा वजारीकरण कार्यक्रम (जडिबुटि प्रवर्द्धन आयोजना)	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> जडीबुटीको संरक्षण, सम्बर्द्धन, सदुपयोग र खेती प्रविधि विस्तार गरी स्थानीय वासिन्दाहरूको आय आर्जनमा टेवा पुऱ्याउने । दुई जिल्लामा Contract Farming बाट आपूर्ति श्रृंखलामा सहयोग पुग्ने एक गाउँ एक उत्पादन अन्तरगत ७ जिल्लामा जडीबुटी खेती विस्तार हुने QPM विरूवा उत्पादन ७ जिल्लामा हुने सार्वजनिक जग्गा, सामुदायिक वन ,निजी/कवुलियती वनमा विपन्न वर्गको लागि जडीबुटी खेती गरिने । सल्यानमा टिमुर सुकाउने ड्रायर समुदायलाई प्रदान (२५ घरधुरी) गरिएको हुने जडीबुटी खेतीबाट साना किसानहरूको आर्थ आर्जनमा वृद्धि हुने । जडीबुटी खेतीबाट निजी कृषकहरूमा आर्थ आर्जनमा वृद्धि हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ७ स्थानमा १०५ किसिमको जडीबुटीहरूको डोमेष्टीकेसन तथा जर्मप्लाज्म संरक्षण व्यवस्थापन भएको, नेपालका फूल फुल्ने रैथाने (Endemic) वनस्पतिहरूको अद्यावधिक अभिलेख तयार तथा प्रकाशन गर्ने सिलसिलामा दोश्रो भाग प्रकाशन तथा तेश्रो भागको पाण्डुलिपि तयार भएको, ३ जिल्लामा जडीबुटी खेती नमुना फार्म तिन प्रजाति चिराइतो, तेजपात र सर्पगन्धाको विरूवा उत्पादन तथा विस्तार भएको । एक गाउँ एक उत्पादन कार्यक्रम अन्तर्गत सल्यानमा टिमुर र कैलालीमा सतावरीको खेती भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> सार्वजनिक जग्गा, सामुदायिक वन निजी/कवुलियती वनमा विपन्न वर्गको लागि जडीबुटी खेती (३० समूहमा) । एक गाउँ एक उत्पादनको लागि जडीबुटी टिमुर, सतावरी, चिराइतो, तेजपात, पिपला, क्यामोमाइल, मेन्था, कुट्की, लप्सि, सर्पगन्धा ७ जिल्लामा विस्तार । QPM विरूवा उत्पादन तथा वितरण । Trade support (विश्लेषण प्रमाणिकरण गुण निर्धारण तथा सिफारिस) समुदायमा जडीबुटी खेती (सात जिल्ला) सल्यान र जुम्लाको तीन समूहमा Contract Farming हुने । साना किसान जडीबुटी खेती कार्यक्रम । निजी जग्गामा जडीबुटी खेती विस्तार ।
५९-३/४-६११ राष्ट्रपति चुरे संरक्षण कार्यक्रम	सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> तराई एवं चुरे क्षेत्रको २३ जिल्लामा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रममा सहयोग पुग्ने, भू तथा जलाधार संरक्षण हुने र स्थानीय समूहहरूको जीविकोपार्जनमा सुधार हुने, 	<ul style="list-style-type: none"> भू-क्षय, बाढी पैन्थो जस्ता प्राकृतिक प्रकोपका असर न्यून गर्न ५६ जिल्लामा संचालित भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रमलाई प्राविधिक सहयोग पुर्याई रहेका । 	<ul style="list-style-type: none"> चुरेदेखि दशगजा सम्मको विशेष संरक्षण कार्यक्रम २३ प्याकेज संपन्न हुने । सिमसार क्षेत्र र सर्वोक्षेत्र/पानी मुहान संरक्षण ९२ वटा, साभेदारी भू-संरक्षण कार्यक्रम ६९ गोटा, २३ स्थानमा संरक्षण टेन्चीङ्ग प्याकेज कार्यक्रम सम्पन्न हुने ।

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा समाप्त हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		<p>सिवालिक क्षेत्रको संरक्षणमा सहयोग पुग्ने,</p> <ul style="list-style-type: none"> १५०० विपन्न वर्गका घरधुरीको आयआर्जनमा वृद्धि भै जीवनस्तरमा सुधार हुने । चुरेदेखि दशगजा सम्मको विशेष संरक्षण कार्यक्रम २३ प्याकेज संपन्न हुने । चूरे तथा सिवालिकका वन क्षेत्रको वनको विकास भई वातावरणीय सुधार नदी किनारा संरक्षण भई कृषिजन्य/वन्यजन्तु उत्पादनमा वृद्धि, वन पैदावारको वातावरण मैत्री उपभोग तथा वितरण विरूवा उत्पादन/वृक्षारोपणमा सहभागिता वृद्धि हुने, जडीबुटी खेती तथा विस्तार भई प्रसोधन उद्यमबाट आय आर्जन तथा रोजगारीका अवस्था सृजना भई जीविकोपार्जनमा अभिवृद्धि हुने । 		<ul style="list-style-type: none"> ४६ गोटा रैनफल तथा रनअफ हार्भेष्टिङ्ग ड्याम तयार हुने । काष्ठ तथा गैह्रकाष्ठ जातका १५ लाख विरूवा उत्पादन बाँस रोपण गरी हरित तटबन्ध निर्माण (४० कि.मि.) कवुलियती वन समूह गठन (२०० गोटा) २० जिल्लामा वन अतिक्रमण नियन्त्रण पर्यावरणीय संरक्षण प्रचार प्रसार (२४ जिल्ला) २५ गोटा वेत बाँस तथा साना प्रसोधन उद्योग स्थापना जडिबुटी तथा काष्ठ उद्यम विकास (३०० गोटा) १४ लाख जडीबुटी तथा सुगन्धित तेल विरूवा वृक्षारोपण १ करोड ५० लाख वेत बाँस निगालो वृक्षारोपण निजी सार्वजनिक जग्गामा ६ लाख विरूवा वृक्षारोपण ।

आ.व. २०६७/६८ को वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

(रु. हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवानुख संकेत	लैङ्गिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९					आ.ब. २०६९/७०
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
	वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	३४०५१७७	४४७६४६४	३४१५२७०	१०६११९४	४०५६६४८	३२४३५५	०	९५४६१		४७७०७८६	५१४६५६२				
	साधारण प्रशासन	२६२६७१९	२७६९९९७	२५५०४०२	२१९५९५	२६२७४९७	१४२५००	०	०	०	२८८५४१७	३०५४९६९				
५९-३/४-११०	वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	२६०३८	१७२७२८	२९८४७	१४२८८१	३०२२८	१४२५०० (JICA)	०	०	०	३१४७०	३२२१५	१	७	२	३
५९-३/४-१२०	वन विभाग	२९५२२	२८४२६	२७४७६	९५०	२८४२६	०	०	०	०	३०८०२	३२२८१	१	७	२	३
५९-३/४-१२१	क्षेत्रीय वन कार्यालयहरू	३४३४२	४४३१३	४०७९२	३५२१	४४३१३	०	०	०	०	४८३३९	५०७२२	२	७	२	३
५९-३/४-१२२	जिल्ला वन कार्यालयहरू, वन सुरक्षा सैनिक समेत	१०९१९८२	१२७४९६५	१२७३०८८	१८७७	१२७४९६५	०	०	०	०	१५०५४४०	१५८५३२५	१	७	१	३
५९-३/४-१३०	वनस्पति विभाग	४७८७१	६४६७१	६४२९१	३८०	६४६७१	०	०	०	०	८००७३	९३२७०	१	७	२	३
५९-३/४-१४०	भू तथा जलाधार संरक्षण विभाग	१३८५८	१८१३५	१७६१२	५२३	१८१३५	०	०	०	०	१९६७१	२०५५०	१	७	१	३
५९-३/४-१५०	राष्ट्रिय निकुन्ज तथा वन्य जन्तु संरक्षण विभाग	२४१४३	९२२६०	३११७५	६१०८५	९२२६०	०	०	०	०	३५३३७	३७०४७	१	७	२	३
५९-३/४-१५२	राष्ट्रिय निकुन्ज सुरक्षा टोली	९८७२९२	१००००००	९९३६००	६४००	१००००००	०	०	०	०	१०४९६०५	१११२८१०	२	७	२	३
५९-३/४-१५४	हात्तीसारहरू	५२०५१	४८३२९	४६६८५	१६४४	४८३२९	०	०	०	०	५५९९८	६०७७०	१	७	२	३
५९-३/४-१६०	वन अनुसन्धान तथा सर्वेक्षण विभाग	१९६२०	२६१७०	२५८३६	३३४	२६१७०	०	०	०	०	२८६८२	२९९७९	१	७	२	२
	विकास कार्यक्रम तर्फ	१०७८४५८	१७०६४६७	८६४८६८	८४१५९९	१४२९२१४	१८१८५५	०	९५४६१	०	१८८५३६९	२०९१५९३				
	केन्द्रस्तर कार्यक्रम/आयोजना	४६३७८१	९८८९८८	६२४८५८	३६४१३०	७७०९५६	१२२५७१	०	९५४६१	०	१०३७९२७	११५०५१५				
५९-३/४-२००	वन अनुसन्धान तथा सर्वेक्षण	७७३४	१०२९०८	१०१८२५	१०८३	११७२८	९११८० (FINLAND)	०	०	०	१६५००	१७३००	२	४	१	३

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		क्रम प्राथमिकता	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त संकेत	लैंगिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९	आ.ब .२०६९/७०					
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग							
	आयोजना																
५९-३/४-२०५	रेड फरेष्ट्रि तथा जलवायु परिवर्तन कार्यक्रम	१११५०	८३९३	७९५९	४३४	८३९३	०	०	०	०	९१६८	९७९८	२	६	२	२	
५९-३/४-२३०	जडिबुटी विकास कार्यक्रम(कर्णाली जडिबुटि प्रशोधन समेत)	१९७१४	३०१००	१५५५०	१४५५०	३०१००	०	०	०	०	४१९७५	४८८९२	२	१	२	२	
५९-३/४-२६०	जैविक विविधता कार्यक्रम	४२०४	६३०९	५८३४	४७५	६३०९	०	०	०	०	६७६६	७१८७	२	६	२	३	
५९-३/४-२८०	वन तालिम केन्द्र	१९११२	२३९८९	२३३४३	६४६	२३९८९	०	०	०	०	२६९८३	२८१५९	२	६	१	२	
५९-३/४-३१०	राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	५८१४२	४९५३९	५७५४	४३७८५	४९५३९	०	०	०	०	६६३४०	८६६४०	२	६	२	३	
५९-३/४-३१४	कवुलियती वन तथा पशु विकास कार्यक्रम	९५४८१	११५१७६	५९९१९	५५२५७	४११६	१५५९९ (IFAD)		९५४६१ (IFAD)		१२५१६५	१३०८३०	१	४	१	२	
५९-३/४-३३०	वन सम्बर्द्धन तथा वृक्ष सुधार केन्द्र	१११७५	१३८७५	७६२९	६२४६	१३८७५	०	०	०	०	१७७७०	२४२२०	२	६	२	३	
५९-३/४-३५०	प्रचार प्रसार कार्यक्रम	१८५४	३०७८	२२८	२८५०	३०७८	०	०	०	०	४५८५	५५९५	२	६	२	३	
५९-३/४-३५२	तराई तथा सिवालिक क्षेत्रका लागि जैविक विविधता कार्यक्रम	३१२१६	३१२६१	३१२६१	०	१५४६९	१५७९२ (SNV)				३३६०१	३४३८६	१	६	२	३	
५९-३/४-५००	वनस्पति अध्ययन तथा अनुसन्धान कार्यक्रम	२९९८१	१३९१८	१०६६४	३२५४	१३९१८	०	०	०	०	१५९२३	१६७४१	१	६	२	२	
५९-३/४-६१०	जलाधार व्यवस्थापन आयोजना	५७८०	८०९४	५४७२	२६२२	८०९४	०	०	०	०	८८७७	८६७९	२	६	२	३	
५९-४-६११	राष्ट्रपति चुरे संरक्षण कार्यक्रम	०	२०९०००	०	२०९०००	२०९०००	०	०	०	०	२५००००	३०००००	१	४	२	३	

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९					आ.ब .२०६९/७०
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
५९-३/४-७१०	वन्य जन्तु आरक्ष आयोजना	४६६७२	१७०२७८	१६९६५५	६२३	१७०२७८	०	०	०	०	१७६७६१	१७९४५५	२	६	२	३
५९-३/४-७२०	राष्ट्रिय निकुन्ज आयोजना	१२१५६६	२०३०७०	१७९७६५	२३३०५	२०३०७०	०	०	०	०	२३७५१३	२५२६३३	१	६	२	३
	विकास कार्यक्रम जिल्लास्तर तर्फ	६१४६७७	७१७४७९	२४००१०	४७७४६९	६५८१९५	५९२८४				८४७४४२	९४१०७८				
५९-३/४-८०१	सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम	९००५०	११८११०	३९१६७	७८९४३	११८११०	०	०	०	०	१४६८०६	१६६६९५	१	६	१	१
५९-३/४-८०२	जीविकोपार्जनको लागि वन कार्यक्रम	२३९३९	५१९५२	२०४६६	३१४८६	४०४७	४७९०५ (DFID)				५६९४९	६०२९८	१	५	१	१
५९-३/४-८०३	नेपाल स्वीस सामुदायिक वन विकास आयोजना	१०१८१	१२०४९	८३१२	३७३७	६७०	११३७९ (SDC)				१३१४०	१३७२३	१	१	१	२
५९-३/४-८१०	जिल्ला भू संरक्षण कार्यक्रम	४२७९४६	४६५६१३	१४१००९	३२४६०४	४६५६१३	०	०	०	०	५५३६७८	६१९११७	१	६	१	२
५९-३/४-८२१	सामुदायिक विकास तथा वन / जलाधार संरक्षण आयोजना	४६३४०	४७०९२	१३७४४	३३३४८	४७०९२	०	०	०	०	५६१२०	५९३८७	१	६	१	३
५९-३/४-८३२	वनस्पति संरक्षण तथा उद्यान विकास कार्यक्रम	८०१७	८९२९	७७०२	१२२७	८९२९	०	०	०	०	९७७५	१०३००	२	६	२	२
५९-३/४-८३४	वनस्पति सदुपयोग तथा बजारीकरण कार्यक्रम	८२०४	१३७३४	९६१०	४१२४	१३७३४	०	०	०	०	१०९७४	११५५८	२	६	२	२

२.४ भूमिसुधार तथा व्यवस्था

१. पृष्ठभूमि

भूमिको स्वामित्व, उत्पादकत्व र व्यवस्थापन भूमिसुधारका अभिन्न पाटाहरू हुन्। भूमिमाथिको स्वामित्वको विषय सामाजिक न्याय र उत्पादकत्वसँग गाँसिएको छ। राष्ट्रको सामाजिक तथा आर्थिक रूपान्तरणका लागि भूमिको समुचित व्यवस्थापन अत्यन्त महत्वपूर्ण हुन्छ। जनसंख्याको तीव्र वृद्धि र भूमिको सीमितताका कारण कृषि योग्य भूमिको आकार खण्डिकरणको कारणले सानो हुँदै गएको र सीमान्त भूमि मात्र खेतीमा उपयोग हुँदै गएको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा भूमि क्षेत्रबाट अधिकतम लाभ लिन भूव्यवस्थापन तथा उत्पादकत्व वृद्धिका उपायहरूको अवलम्बन गर्नु अत्यावश्यक छ। यसका साथै अन्तरिम संविधानको भावना अनुरूप वैज्ञानिक भूमिसुधार लागू गर्न वैज्ञानिक भूमिसुधार सम्बन्धि उच्चस्तरीय आयोगको सिफारिससाथ प्रतिवेदन पेश भएको छ।

भूमिहीन र आर्थिक दृष्टिले पछाडिपरेका वर्गको भूमिमा पहुँच सीमित मात्र रहेको छ। जमिनमा दोहोरो नियन्त्रणको परिपाटी व्यवहारमा अझै कायम रहेको छ। भू-उपयोग नीतिको मस्यौदा तयार भैसकेको छ। समयमा भू-उपयोग नीतिको तर्जुमा नहुनु र खेतीयोग्य जग्गा टुक्रिई किताहरू थपिनु समस्याको रूपमा रहेका छन्। यसका अतिरिक्त भूस्वामित्व र भूमिस्रोत एवं उपयोगसम्बन्धी सूचना तथ्यांकहरूको नियमित अद्यावधिकरण गर्ने कार्य अपेक्षाकृत कमजोर रहेको छ। यसैगरी भूमिहीन मोही तथा अव्यवस्थित बसोबासीको लगत/सूचना उपलब्ध छैन। यस पृष्ठभूमिमा चालु त्रिवर्षीय योजनाले परम्परागत भू-स्वामित्वमा सुधार गर्दै वैज्ञानिक भूमि व्यवस्थापनद्वारा भूमिको उत्पादकत्व वृद्धि गरी आर्थिक सामाजिक रूपान्तरणको आधार तयार गर्ने उद्देश्य लिएको छ।

चालु त्रिवर्षीय योजनाको उक्त उद्देश्यका आधारमा रही आ.व. २०६७/६८ को कार्यक्रम तयार गरिएको छ। आ.व. २०६७/६८ मा सामाजिक न्याय, उत्पादनका साधनका न्यायोचित वितरण र आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने उद्देश्यले वैज्ञानिक भूमिसुधार लागू गर्दै जमीनमा स्थानीय भूमिहीन तथा जोताहा किसानको पहुँच कायम गर्ने तर्फ कार्यक्रम लक्षित गरिएको छ। भूमिको वैज्ञानिक उपयोग गर्ने कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइनेछ। कृषि मजदुर, मुक्त कर्मैया, भूमिहीन र सुकुम्बासी जनताको आर्थिक सामाजिक उत्थानका लागि विशेष ध्यान दिइनेछ। मुक्त कर्मैया परिवारको पुनर्स्थापन कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ। हलिया मुक्ति र पुनर्स्थापनाको लागि आवश्यक कदम चालिनेछ।

२. नतिजा सूचकहरू:

भौतिक प्रगति खुलाउने केही प्रमुख सूचकहरूको चालु आ.व. २०६७/६८ को लक्ष्य निम्न बमोजिम रहेको छ।

भूमिसुधार तथा व्यवस्था क्षेत्रको केही प्रमुख प्रतिफल सूचकहरूको लक्ष्य

क्र.सं.	प्रतिफल सूचक	चालु त्रिवर्षीय योजनाको लक्ष्य	आ.व. ६६/६७ सम्मको स्थिति	आ.व. ६७/६८ को लक्ष्य
१	ग.वि.स स्तरिय भू-उपयोग नक्सा तयार गर्ने	१२० गा.वि.स.	६ गा.वि.स.	२२ गा.वि.स.
२	नक्सा अध्यावधिक	३० सिट	२३ सिट (अन्तरिम योजना अवधिमा)	१० सिट
३	ग.वि.स./न.पा.को नक्साको पून संस्करण	१४५० सिट	२७५० सिट	१४५० सिट
४	मुक्त कर्मैया पुनर्स्थापन	५०२९	२२५४१	५०२९

आ.व. २०६७/६८ मा भूमिसुधार तथा व्यवस्था क्षेत्रमा कुल ८ वटा कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू सञ्चालन हुनेछन्। यी आयोजनाहरू मध्ये मध्यमकालीन खर्च संरचना अनुसार पहिलो र दोस्रो प्राथमिकतामा क्रमशः ३ र ५ वटा आयोजनाहरू रहेका छन्।

भूमिसुधार तथा व्यवस्था क्षेत्रतर्फ आ.व. २०६७/६८ मा कुल रु. १ अर्ब ८२ करोड ७८ लाख २६ हजार बजेट विनियोजन भएको छ। जसमध्ये चालुतर्फ रु. १ अर्ब ४१ करोड ८५ लाख ७४ हजार (७८%) र पूजिगततर्फ रु. ४० करोड ९२ लाख ५२ हजार (२२%) बजेट विनियोजन भएको छ। यसमा नेपाल सरकारको श्रोतबाट सम्पूर्ण खर्च व्यहोरिनेछ।

भूमिसुधार तथा व्यवस्था क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

ब.उ.शि.नं कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
५५-३ / ४-२१० भू- सूचना तथा अभिलेख कार्यक्रम	२०५७ देखि सालवसाली कुल लागत: नखुले	<ul style="list-style-type: none"> १४ मालपोत कार्यालयमा मोठ र रोक्काको विवरण कम्प्युटरमा प्रविष्टि हुने । नापी कार्यालयहरूमा रहेको करिव ८ लाख फिल्डबुक पाना स्क्यान भई कम्प्युटरमा सुरक्षण हुने । २५ नापी कार्यालयहरूको करिव ६६ लाख कित्ताको कित्ता नापी नक्सा डिजीटाइज हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> हाल सम्म ६८ मालपोत कार्यालयहरूको मोठ तथा रोक्काको विवरण कम्प्युटर प्रविष्टि भएको । २४ मालपोत कार्यालयमा कम्प्युटरबाट जग्गा धनी प्रमाण पुर्जा प्रदान भैरहेको । ७४ नापी कार्यालयहरूमा रहेको एमोनिया प्रिण्ट नक्सा संकलन गरी स्क्यान समेत गरी विभागमा सुरक्षित गरिएको । ७ वटा नापी कार्यालयमा रहेको २१,८४,५९३ कित्ताको कित्तानापी नक्सा डिजीटाइज गरिएको । उपत्यका तथा काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको पुरानो फिल्डबुक तथा नक्साको माइक्रोफिल्म अभिलेख राख्ने व्यवस्था गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> १४ मालपोत कार्यालयमा कम्प्युटर मार्फत सेवा प्रवाह गर्न मोठ श्रेस्ता तथा रोक्काको विवरण कम्प्युटरप्रविष्टि गर्ने । नापी कार्यालयहरूमा रहेको करिव ८ लाख फिल्डबुक पाना स्क्यान भै कम्प्युटरमा सुरक्षण गर्ने । २५ नापी कार्यालयको करिव ६६ लाख कित्ताको कित्ता नापी नक्सा डिजीटाइज गर्ने ।
५५-३/ ४-२२० मालपोत अभिलेख सुरक्षा तथा सुदृढीकरण आयोजना	२०५६/५७, देखि सालवसाली कुल लागत: नखुले	<ul style="list-style-type: none"> १ कार्यालयको जग्गा खरिद गरिएको हुने । १४ कार्यालयमा फर्निचरको व्यवस्था हुने । ७ वटा कार्यालयहरूको भवन निर्माण हुने । ३० कार्यालयमा श्रेस्ता बाइन्डिङ तथा तामेली व्यवस्थापन हुने । ३ कार्यालयमा रहेका क्षतिग्रस्त जग्गा धनी श्रेस्ता तयार हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> २७ कार्यालयमा फर्निचर खरिद भैसकेको । ३ वटा मालपोत कार्यालयको भवन निर्माण सम्पन्न भएको र ५ वटाको निर्माण चालु रहेको । १०४ कार्यालयमा श्रेस्ता बाइन्डिङ मर्मत तथा तामेली व्यवस्थापन गर्ने काम भएको । ३ कार्यालय (पाल्पा, म्याग्दी र खोटाङ्ग)मा रहेका क्षतिग्रस्त जग्गा धनी श्रेस्ता पुनर्स्थापन गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> १ कार्यालयको जग्गा खरिद गर्ने । ७ वटा कार्यालयको भवन निर्माण चालु गर्ने । १४ कार्यालयमा फर्निचर खरिद गर्ने । ३० कार्यालयमा श्रेस्ता बाइन्डिङ तथा तामेली व्यवस्थापन गर्ने । ३ वटा कार्यालयमा रहेका क्षतिग्रस्त जग्गा धनी श्रेस्ता तयार गर्ने ।
५५-३/ ४-२५५ राष्ट्रिय भू-उपयोग आयोजना	२०५७, देखि सालवसाली कुल लागत: नखुले	<ul style="list-style-type: none"> चितवन जिल्लाका ५ गा.वि.स हरूमा भू-उपयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको हुने । २२ गा.वि.स.को गा.वि.स स्तरिय भू-उपयोग नक्सा तयार भएको हुने । Integrated Database System Design भई कार्यान्वयनको शुरूवात हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ७५ जिल्लाको जिल्लास्तरिय नक्सा तयार भएको, ४ नगरपालिकाको नगरपालिका स्तरिय तथा ६ गा.वि.स.को गा.वि.स स्तरिय भू-उपयोग नक्सा तयार भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> चितवन जिल्लाका ५ गा.वि.स हरूमा भू-उपयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको गर्ने । २२ गा.वि.स.को भू-उपयोग नक्सा/डाटा तयार गर्ने Integrated Database System Design भई कार्यान्वयनको शुरूवात गर्ने ।
५५-३/ ४-२६० भूमिसुधार कार्यक्रम, मुक्त कमैया र हलिया पुनर्स्थापन	२०५२, देखि सालवसाली कुल लागत: नखुले	<ul style="list-style-type: none"> बाँकी रहेका ५०२९ मुक्त कमैया पुनर्स्थापित हुने, पुनर्स्थापित मुक्त कमैयाहरूले घर निर्माण खर्च प्राप्त गरेको हुने, पुनर्स्थापित मुक्त कमैयाहरूले विभिन्न सीप विकास तथा व्यावसायिक तालिम प्राप्त गरेको हुने, १२०० परिवारलाई उपयुक्त जग्गा सट्टाभर्ना मिलान भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ६५८८ मुक्त कमैया परिवारहरूलाई जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपूजा वितरण गरिएको, १६२१९ परिवारहरूलाई घर निर्माण सहयोग बापत रु १० हजार प्रति परिवारका दरले रु १४ करोड ८७ लाख ४५ हजार वितरण गरिएको, मुक्त हलियाहरूको तथ्याङ्क संकलन कार्य भैरहेको, २४२ परिवारलाई उपयुक्त जग्गा सट्टा भर्ना मिलान भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> बाँकी करिव ५०२९ मुक्त कमैयाहरूलाई पुनर्स्थापन गर्ने, १५०० परिवारलाई घरनिर्माण सहयोग गर्ने २५ गोटा विभिन्न प्रकारका तालिम प्रदान गर्ने, मुक्त हलियाहरूको पुनर्स्थापनको प्रारम्भिक कार्य सुरु गर्ने ।
५५-३/ ४-३२० भूमि व्यवस्थापन प्रशिक्षण	२०२५ देखि सालवसाली कुल लागत: नखुले	<ul style="list-style-type: none"> भूमि व्यवस्थापनको क्षेत्रमा लामो अवधिको तालिम प्राप्त गरेका दक्ष जनशक्ति उत्पादन 	<ul style="list-style-type: none"> BE in Geomatics Engineering कोर्सको तीन समूह (७१ जना) संचालनमा रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> जूनियर नापी तालिम (२४ जना) सञ्चालन गर्ने, BE in Geomatics Engineering कोर्सको चौथो

ब.उ.शि.नं कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
केन्द्र		हुने <ul style="list-style-type: none"> २४ जना ४ वर्षे BE in Geomatics Engineering कोर्स गरेका दक्ष जनशक्ति उत्पादन हुने डिजिटल कित्तानापीको लागि आधुनिक प्रविधिको तालिम प्राप्त गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> ३० कार्यदिनको GIS तालिम सम्पन्न भएको, भूमि प्रशासन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी १ हप्ते अभिमुखिकरण तालिम सम्पन्न भएको, ३० कार्यदिनको डिजिटल क्याडस्ट्रल र रिमोट सेन्सिङ तथा डिजिटल इमेज प्रोसेसिङ तालिम कार्यक्रम सम्पन्न भएको । 	समूह (२४ जना) संचालन गर्ने, <ul style="list-style-type: none"> GIS तालिम (३० कार्यदिन) सञ्चालन गर्ने, डिजिटल क्याडस्ट्रल तालिम (३० कार्यदिन) सञ्चालन गर्ने ।
५५-३/ ४-३३० क) कित्तानापी कार्यक्रम	२०२१, देखि सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> ५००० हजार हे. गाउँ ब्लक तथा नगर क्षेत्रको नाप नक्सा तयार भएको हुने, ४०० वटा कित्ता नापीको लागि ट्रिग सिट उत्पादन हुने कार्यक्रम संचालनको लागि आवश्यक यन्त्र उपकरण र फर्निचरको व्यवस्था हुने द्वन्द्वबाट क्षतिग्रस्त अछाम र अर्घाखाँची जिल्लाको पुनः नापी कार्य सुरु भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> १०४५४ हेक्टर नाप नक्सा भएको, गत साल नाप नक्सा भएको जग्गाको श्रेस्ता पूर्जा तयार भएको, वनेपा नगरपालिकामा डिजिटल प्रविधिबाट नापनक्सा सम्पन्न भएको ८०३ वटा कित्ता नापीको लागि ट्रिग सिट उत्पादन भएको, अछाम जिल्लाको ४ गा.वि.स.मा सूचना प्रकाशन गरी जग्गा दर्ता गरिएको र नाप नक्सा चालु रहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ५००० हेक्टर गाउँब्लक नापी तथा पुनः नापी गर्ने, ४०० वटा कित्तानापीको लागि ट्रिग सिट उत्पादन गर्ने, द्वन्द्वबाट क्षति भएको अछाम र अर्घाखाँची जिल्लामा नाप नक्सा कार्य सुरु गर्ने । कार्यक्रम संचालनको लागि आवश्यक यन्त्र उपकरण र फर्निचरको व्यवस्था गर्ने ।
ख) नापी शाखा सुदृढिकरण	२०५८, देखि सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> नापी कार्यालय धनुषा र धादिङ भवन निर्माण कार्य चालु तथा भक्तपुर र मकवानपुर नापी कार्यालयको भवन निर्माण शुरू भएको हुने, २० वटा नापी कार्यालयहरूको भौतिक अवस्था तथा श्रेस्ता निर्माण र अभिलेख सुधार भएको हुने ३०० थान विभिन्न नापी कार्यालयहरूका जिर्ण रहेका नक्साहरू ट्रेस भएको हुने । १० वटा नापी कार्यालयहरूको भौतिक अवस्था सुधार भएको हुने । कित्ता नक्सा २५००० संख्या गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> स्याङ्जा, कंचनपुर र ललितपुर नापी कार्यालयहरूको भवन निर्माण सम्पन्न, धनुषा नापी कार्यालयको भवन निर्माण चालु भएको, ३० वटा नापी कार्यालयहरूको भौतिक अवस्था तथा श्रेस्ता निर्माण र अभिलेख सुधार भैरहेको, नक्सा ट्रेस ३०७२ संख्या र कित्ता नक्सा ४६५८२ संख्या तयार भैसकेको । 	<ul style="list-style-type: none"> धनुषा र धादिङको नापी कार्यालयको भवन निर्माण चालु तथा भक्तपुर र मकवानपुरको भवन निर्माण शुरू गर्ने, १० वटा नापी कार्यालयहरूको भौतिक अवस्था सुधार गर्ने, कित्ता नक्सा २५००० संख्या गर्ने । ३०० थान विभिन्न नापी कार्यालयहरूका जिर्ण रहेका नक्साहरू ट्रेस भएको हुने ।
५५-३/४-३४० क) स्थलरूप नापी कार्यक्रम	२०३०, देखि सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> १० सिट दूर सम्वेदन प्रविधिबाट नक्सा अध्यावधिक भएको हुने ३० सिट नक्सा पुनः छपाई भएको हुने, १० सिट नक्सा फिल्ड भेरिफिकेसन भएको हुने । १:५००० माननापको नक्सा कम्पाईलेशन भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> २३ सिट नक्सा अध्यावधिक भएको, १०५ सिट नक्सा पुनः छपाई भएको, २५ सिट नक्साको फिल्ड भेरिफिकेसन भएको, १९ सिट १:५००० माननापको नक्सा कम्पाईलेशन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> १० सिट दूर सम्वेदन प्रविधिबाट नक्सा अध्यावधिक गर्ने, ३० सिट नक्सा पुनः छपाई गर्ने, १० सिट नक्सा फिल्ड भेरिफिकेसन गर्ने । १:५००० माननापको नक्सा कम्पाईलेशन गर्ने ।
ख) राष्ट्रिय भौगोलिक सूचना पूर्वाधार आयोजना	२०५५ देखि सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	<ul style="list-style-type: none"> १ ग्लोबल म्याप तयार भएको हुने, १२२३ सिट VDC/Municipality नक्शा पुनः संस्करण भएको हुने, ४ थान १:५००००० र १:१०००००० 	<ul style="list-style-type: none"> २७५० सिट VDC/Municipality नक्शा पुनः संस्करण भएको, ३ सिट १:५००००० माननापको नक्सा डाटावेश तयार भएको र १ सिट १:१०००००० माननापको 	<ul style="list-style-type: none"> १२२३ सिट VDC / Municipality नक्शा पुनः संस्करण गर्ने, वृहत एटलासको लागि डाटा संकलन गर्ने, १२ महिना मेटाडाटा Clearing house system

ब.उ.शि.नं कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		माननापको नक्सा डाटावेश तयार हुने, ■ वृहत एटलास तयार गर्न डाटा संकलन हुने, ■ मेटाडाटा Clearing house system संचालन हुने ।	डाटावेश तयारीको लागि editing तथा generalization भएको, ■ वृहत अटलास तयारीको लागि अध्ययन तथा अन्तरक्रिया भएको, ■ १२ महिना मेटाडाटा Clearing house system संचालन भएको ।	संचालन गर्ने ■ ४ थान १:५००००० र १:१००००० माननापको नक्सा डाटावेश तयार गर्ने ।
५५-३/ ४-३५० खगोल तथा भू-मापन कार्यक्रम	२०२६ देखि सालवसाली कुल लागत: नखुल्ने	■ ५० प्रथम दर्जा नियन्त्रण बिन्दुमा GPS सर्भेक्षण भएको हुने । ■ ९ तेस्रो दर्जा जियोडेटिक बिन्दु पुर्वेक्षण संभार संरक्षण हुने । ■ २८५ दिन नगरकोट बेधशालामा नियमित जि.पि.एस.सर्भेक्षण कार्य भएको हुने । ■ २ राष्ट्रिय महत्वका संरचना लगायतका बिन्दुहरूमा नियमित आवधिक सर्भेक्षणको निरन्तरता दिइएको हुने । ■ १६० कि. मि. वनेपा वर्दिवास सडकखण्ड मोनुमेन्टेशन कार्य भएको हुने ।	■ ४४ बिन्दु प्रथम दर्जा नियन्त्रण बिन्दुमा GPS सर्भेक्षण भएको, ■ ८० बिन्दु प्रथम दर्जा जियोडेटिक बिन्दु पुर्वेक्षण, संभार, संरक्षण भएको, ■ १०२ भूआकर्षण बिन्दु सर्भेक्षण भएको, ■ उदयपुर बासवारी (मुलुङ्ग देखि सोलु नाम्चे खुम्जुङ्ग सम्म मनुमेन्टेशन कार्य भएको ■ ३७७ दिन नगरकोट बेधशालामा जि.पि.एस. सर्भेक्षण कार्य सम्पन्न भएको ■ २ राष्ट्रिय महत्वका संरचना लगायतका बिन्दुहरूमा नियमित आवधिक सर्भेक्षणको निरन्तरता भएको ।	■ ५० प्रथम दर्जा नियन्त्रण बिन्दुमा GPS सर्भेक्षण गर्ने, ■ ९ तेस्रो दर्जा जियोडेटिक बिन्दु पुर्वेक्षण संभार संरक्षण गर्ने, ■ २८५ दिन नगरकोट बेधशालामा नियमित जि.पि.एस.सर्भेक्षण कार्य गर्ने, ■ २ राष्ट्रिय महत्वका संरचना लगायतका बिन्दुहरूमा नियमित आवधिक सर्भेक्षणको निरन्तरता दिने । ■ १६० कि. मि. वनेपा वर्दिवास सडकखण्ड मोनुमेन्टेशन कार्य गर्ने ।

आ.व. २०६७।६८ मा संचालन हुने कार्यक्रम/आयोजनागत बजेट, प्राथमिकता तथा रणनीतिक स्तम्भ संकेत

(रु. हजारमा)

क्र सं	बजेट उप शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०६६।६७ को संसोधित अनुमान	आ.व. २०६७।६८			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकताक्रम	रणनीतिक स्तम्भ	परिवर्तन संकेत	शैक्षणिक संकेत
				कुल जम्मा	चालु	पूजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	वैदेशिक ऋण आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आ.व. २०६८/६९	आ.व. २०६९/७०			
		भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय	१,३७,७०,९४	१,८२,७८,२६	१,४१,८५,७४	४०,९२,५२	१,८२,७८,२६	०	०	०	०	१,८४३,३७८	१,९७७,३२२			
		साधारण प्रशासन	७०७,६९३	१,०१२,५३०	१,००८,४७१	४,०५९	१,०१२,५३०	०	०	०	०	१,०५८,५७४	१,१०४,८७९			
१	५५-३/४-११०	भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय	२६,८६७	२३६८८	२३३९७	२९१	२३६८८	०	०	०	०	२५४०४	२६८५७	१	७	२
२	५५-३/४-१२०	भूमिसुधार तथा व्यवस्थापन विभाग	२५,१९३	२६८२५	२६४३९	३८६	२६८२५	०	०	०	०	२९६५७	३११०४	१	७	२
३	५५-३/४-१२१	मालपोत कार्यालयहरू	३९२६३३	४६३८९५	४६२९१५	९८०	४६३८९५	०	०	०	०	४८२३४६	५०३५४१	१	७	२
४	५५-३/४-१३१	भूमिसुधार कार्यालयहरू	५८६०४	८३७००	८३५०७	१९३	८३७००	०	०	०	०	८७६३७	९०५०७	१	७	२
५	५५-३/४-१४०	नापी विभाग	१२१५९	१५१९१	१३४७२	१७१९	१५१९१	०	०	०	०	१६२४९	१७०७४	१	७	२
६	५५-३/४-१४१	नापी कार्यालय (८३)	१९२१५७	३९९२३१	३९८७४१	४९०	३९९२३१	०	०	०	०	४१७२८१	४३५७९६	२	७	२
		विकास कार्यक्रम तर्फ	६६९४८१	८१५२९६	४१०१०३	४०५१९३	८१५२९६	०	०	०	०	७८४८०४	८७२४४३			
७	५५-३/४-२१०	भू-सूचना तथा अभिलेख विभाग	१२४३८४	१४५०२९	११६२६३	२८७६६	१४५०२९	०	०	०	०	१५३५०४	१६१३५२	१	५	२
८	५५-३/४-२२०	मालपोत अभिलेख सुरक्षा तथा सुदृढिकरण कार्यक्रम	६४६४०	७३८२०	१३५०२	६०३१८	७३८२०	०	०	०	०	८८५५०	९९४८१	२	५	२
९	५५-३/४-२५५	राष्ट्रिय भू-उपयोग आयोजना	४२३६१	७५४८३	७३५३४	१९४९	७५४८३	०	०	०	०	८८५४८	९९२६६	१	१	२
१०	५५-३/४-२६०	भूमिसुधार कार्यक्रम, मुक्त कर्मैया र हलिया पुनर्स्थापन	८००७०	१९३९३७	२७८२	१६६७५५	१९३९३७	०	०	०	०	४७६९३	५१६७४	१	५	१
११	५५-	भूमि व्यवस्थापन	३९५४५	४८५१६	४२५९०	५९२६	४८५१६	०	०	०	०	५३१०६	५५५६१	२	५	२

क्र सं	बजेट उप शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०६६/६७ को संसोधित अनुमान	आ.व. २०६७/६८			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकताक्रम	रणनीतिक सम्पन्न	नारिवामूल संकेत	लैंगिक संकेत	
				कूल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९					आ.व. २०६९/७०
								आयोज ना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
	३/४- ३२०	प्रशिक्षण केन्द्र															
१२	५५- ३/४- ३३०	कित्तानापी कार्यक्रम नापी शाखा सुदृढिकरण समेत)	२४७५३८	१९०४०८	६९०१८	१२१३९०	१९०४०८	०	०	०	०	२५९६२४	२९८५९२	२	४	२	३
१३	५५- ३/४- ३४०	स्थलरूप नापी कार्यक्रम (रा.भौ.सु.पू आयोजना समेत)	४३९३५	५२९७९	४१९४५	११०३४	५२९७९	०	०	०	०	५४७७२	६५४९४	२	४	२	३
१४	५५- ३/४- ३५०	खगोल तथा भू-मापन कार्यक्रम	२७००८	३५१२४	२६०६९	९०५५	३५१२४	०	०	०	०	३९००७	४१०२३	२	४	२	३

३. यातायात तथा सञ्चार

३.१ यातायात

यातायात

पृष्ठभूमि:

देशको आर्थिक विकास, सेवा प्रवाह र सामाजिक एकीकरणमा सडक क्षेत्रले पुर्‍याउने उच्च योगदानलाई ध्यानमा राखी सडक क्षेत्रको विकासलाई उच्च प्राथमिकता दिइदै आएको छ। यसको परिणाम स्वरूप सडक तथा पुल निर्माणमा उल्लेख्य वृद्धि भएको छ। तथापि हालसम्म पनि ४ वटा जिल्ला सदरमुकाममा ट्रयाक खुल्न बाँकी छ भने निर्माण भएका संरचनाहरूको मर्मत सम्भार समेत प्रभावकारी रूपमा हुन सकेको छैन। सडक निर्माण संगसंगै अन्य आर्थिक क्रियाकलापमा वृद्धि हुन नसकेका कारण निर्मित संरचनाहरूबाट उचित प्रतिफल प्राप्त हुन सकेको छैन।

सबै जिल्ला सदरमुकाममा सडक यातायात पुर्‍याउने नीति अनुरूप आ.व. २०६७/६८ मा मनाङ जिल्ला सदरमुकामलाई सडक सञ्जालमा जोडिनेछ भने जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने तथा अन्य राष्ट्रिय महत्वका सडक सञ्जाललाई क्रमागत रूपमा वर्षेभरी चल्न सक्ने गरी स्तरोन्नति तथा पुनः निर्माण गरिनेछ। मध्य पहाडी लोकमार्गको सम्पूर्ण ट्रयाक खोल्ने कार्य यसै आ.व.मा सम्पन्न गरी क्रमशः स्तरोन्नति गर्दै लगिनेछ। त्यस्तै हुलाकी राजमार्गलाई स्तरोन्नति गर्न प्राथमिकता दिइनेछ। यसैगरी काठमाडौँ-तराई/मधेश द्रुत मार्ग, उत्तर दक्षिण मार्ग तथा क्षेत्रीय सडकहरूलाई उच्च प्राथमिकता दिइनेछ। उत्तर-दक्षिण मार्ग अन्तर्गत चीन सीमा जोड्ने नाका जोमसोम कोरोला यसै आ.व.मा खोल्ने छ भने आगामी आ. व. भित्र चीन सीमा जोड्ने कोशी लोकमार्गको किमाथाङ्गा र सेती लोकमार्गको बभाङ्ग ताक्लाकोट खण्डको ट्रयाक खोल्ने छ। निर्मित संरचनाहरूको मर्मत सम्भार कार्यलाई विशेष प्राथमिकता दिई व्यवस्थित तथा प्रभावकारी बनाउन आधुनिक प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग गरिनेछ। उत्तर-दक्षिण, मध्यपहाडी लोकमार्ग लगायत महत्वपूर्ण सडक आयोजनाहरू बहुवर्षीय ठेक्का प्रणाली अन्तर्गत निर्माण कार्य अघि बढाइएको छ। दुर्गम तथा पिछडिएको क्षेत्रलाई विशेष प्राथमिकतामा राखी सडकहरूको क्रमिक रूपमा स्तरोन्नति गर्ने नीति अवलम्बन गरिएको छ। महत्वपूर्ण जलविद्युत, सिंचाइ, पर्यटन तथा उद्योगलाई सहयोग पुर्‍याउने र कृषि, शिक्षा तथा स्वास्थ्यमा पहुँच अभिवृद्धि गर्ने सडकहरूको निर्माण तथा स्तरोन्नति गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइएको छ। पूर्व पश्चिम तथा काठमाडौँ पोखरा विद्युतीय रेलमार्ग विकासलाई सम्भाव्यताका आधारमा अगाडि बढाउने नीति लिइएको छ।

पुल निर्माण र संरक्षणको दायित्व बढिरहेको पृष्ठभूमिमा पुलहरूको डिजाईन, निर्माण तथा मर्मत कार्यलाई प्रभावकारी एवं व्यवस्थित गर्न सडक विभागमा हाल रहेको पुल आयोजनालाई पुल महाशाखामा परिणत गरिनेछ। रणनीतिक सडक लगायत अन्य महत्वपूर्ण सडकहरूमा पर्ने पुल निर्माणलाई प्राथमिकता दिनुका साथै देशभर निर्माण भएका पुलहरू मध्ये मर्मत गर्नुपर्ने पुलहरूको पहिचान गरी प्राथमिकताका आधारमा मर्मत सम्भार गरिनेछ। साथै महत्वपूर्ण रणनीतिक सडकमा रहेका डिजाईन लाईफको अन्ततिर पुगेका मुख्य पुलहरूको आवश्यक मर्मतका साथै उक्त पुलहरूको वैकल्पिक व्यवस्था समेत गर्दै लगिने छ।

सडक तथा पुल निर्माण, मर्मत सम्भार कार्यलाई समय सापेक्ष बनाउन तथा व्यवस्थित गर्न एवं सडक विभागको प्राविधिक क्षमता वृद्धि गर्न विभागको अनुसन्धान र विकास शाखा (R&D Section) लाई सुदृढ गरिनेछ। साथै सडक, पुल, फ्लाईओभर, टनेल, मनोरेल, मेट्रो, एक्सप्रेसवे लगायतका निर्माण कार्यमा निजी क्षेत्रको सहभागिता गराई सडक विभागबाट सार्वजनिक निजी साझेदारी (PPP) कार्यक्रम अगाडि बढाईने छ। निर्माण कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन, गुणस्तर कायम गर्न र ठेक्कापट्टालाई पारदर्शी बनाउन तथा सडक सम्पत्तिको सुरक्षण, व्यवस्थापन एवं दीर्घकालीन उपयोग गर्न सडक विभागमा हाल विद्यमान रहेको सम्पत्ति व्यवस्थापन, ठेक्का व्यवस्थापन तथा गुणस्तर नियन्त्रण आयोजनालाई महाशाखामा रूपान्तरण गरिनेछ। विद्युतीय ठेक्का व्यवस्थापन प्रणाली (E-bidding) लाई थप सुदृढिकरण गरिने छ।

वढ्दो शहरी यातायातको चापलाई व्यवस्थित गर्न उपत्यकाका नदी कोरिडोरका साथै चक्रपथ लगायत महत्वपूर्ण सडकहरूको विस्तार गरिने छ। आर्थिक क्रियाकलाप वृद्धि हुने महत्वपूर्ण सडक कोरिडोरहरूलाई विस्तार एवं सुदृढिकरण गर्दै लगिनेछ।

व.उ.शि.नं. ४८-४-२४९ अन्तर्गत सडक विभागबाट सञ्चालन हुने केन्द्रिय स्तरका विभिन्न क्रमानुगत सडकहरूको अध्ययन समेत गरिनेछ।

नतिजा सूचकहरू:

तीन वर्षीय अन्तरिम योजना (०६४/०६५-०६६/०६७) ले सबै जिल्ला सदरमुकाममा सडक यातायात पुर्‍याउने लक्ष्य लिएकोमा हालसम्म ७१ वटा जिल्ला सदरमुकाममा मात्र सडक यातायात पुगेको छ। मनाङ्ग जिल्लाको सदरमुकाम चामेमा चालु आ.व.मा सडक यातायात पुर्‍याइनेछ। जिल्ला सदरमुकाम जोड्न बाँकी मुगु, हुम्ला र डोल्पा आगामी २ वर्ष भित्र ट्रयाक खोल्ने गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ।

आ.व. २०६६/६७ को अन्त्यसम्ममा ६७७० कि.मि. कालोपत्रे, ३९५० कि.मि. खण्डास्मित र ९१५५ कि.मि. कच्ची (माटे) सडक गरी जम्मा १९८७५ कि.मि. सडक निर्माण भएको छ। हालसम्ममा करिव १३६५ वटा पुल निर्माण सम्पन्न भैसकेको छ। तीनवर्षीय अन्तरिम योजना (२०६४/०६५-२०६६/०६७)को लक्ष्यको तुलनामा भएको प्रगति तथा चालु आ.व.को परिमाणान्तरक लक्ष तलको तालिकामा दिइएको छ।

केही प्रमुख परिमाणात्मक सूचकहरूको लक्ष्य तथा प्रगति

परिमाणात्मक सूचक	तीन वर्षिय योजना (आ.व. ०६४/०६५- ०६६/ ०६७) को लक्ष्य	प्रगति	तीन वर्षिय योजनाको लक्ष्य	आ.व. २०६७/६८ को लक्ष्य
नयाँ सडक सडक निर्माण (सबै प्रकार) (कि.मि.)	७८०	१३५९	१०४०	५६०
सडक स्तरोन्नती, पुनःनिर्माण र सुदृढीकरण (कि.मि.)	२५००	१५१६	२४००	५९८
आवधिक मर्मत संभार (कि.मि.)	१४५०	११४५	३६००	१२००
नियमित मर्मत सुधार (कि.मि.)	७३००	७३००	९४००	९४००
पुल निर्माण संपन्न (संख्या)	१०४	९०	२००	४५
थप जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने (संख्या)	१२	८	४*	थप १ जिल्ला सदरमुकाममा ट्रयाक सडक पुग्ने । (७२ जिल्ला सदरमुकाम यातायात सञ्जालमा जोडिने)

*नोट:- हुम्ला जिल्लाको सदरमुकाम सिमिकोटमा तिब्बत तर्फबाट सडक यातायात सुविधा पुर्‍याउने ।

आ.व. २०६७/६८ मा यातायात क्षेत्रमा कुल ६२ आयोजना/कार्यक्रम संचालन हुनेछन् । यी आयोजनाहरूमध्ये मध्यावधि खर्च संरचना अनुसार पहिलो र दोश्रो प्राथमिकतामा क्रमश ३४, २४ र ४ आयोजना रहेका छन् ।

यातायात क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

(रु. हजारमा)

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४८-३/४-२०१	सगरमाथा लोकमार्ग (गाईघाट-दिक्तेल खण्ड)	शुरु: २०५१/५२ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: २४१ करोड	१३१ कि.मी. सडक निर्माण हुने	६ कि.मि. सडक कालोपत्रे, २६ कि.मि. सडक ग्राभेल, १५.५ कि.मि. सडक ट्याक	कालोपत्रे ३ कि.मि., १५ कि.मि. ग्राभेल, ६ कि.मि. सडक ट्याक, सडक सुदृढिकरण, स्ट्रक्चर, ड्रेन निर्माण तथा मर्मत सम्भार गर्ने ।
४८-३/४-२०२	विश्वेश्वर प्रसाद कोईराला मार्ग (बनेपा-सिन्धुली-बर्दिबास)	शुरु: २०५२/५३ सम्पन्न: २०७१/७२ लागत: ११०० करोड	१६० कि.मी. सडक निर्माण हुने	१०० कि.मि. सडक कालोपत्रे, २३ कि.मि. सडक ग्राभेल, ३७ कि.मि. सडक ट्याक	१६ कि.मि. कालोपत्रे, ५ कि.मि. ग्राभेल, मर्मत सम्भार, तेश्रो खण्डको ४ कि.मि. सडकमा ग्रेड तथा मोड सुधार, स्ट्रक्चर र ड्रेन निर्माण गर्ने ।
४८-३/४-२०३	राप्ती लोकमार्ग (सल्यान-मुसिकोट)	शुरु: २०६५/६६ सम्पन्न: २०६६/६७ लागत: ५९ करोड	८६ कि.मि. सडक ग्राभेल हुने	५६ कि.मि. ग्राभेल, ३० कि.मि. ट्याक	२५ कि.मि. ग्राभेलमा सडक स्तरोन्नति कार्य गर्ने ।
४८-३/४-२०४	कर्णाली लोकमार्ग (सुर्खेत-जुम्ला खण्ड)	शुरु: २०४८/४९ सम्पन्न: २०६६/६७ लागत: ४४२ करोड	१०६ कि.मी. सडक निर्माण (२३२ कि.मी. मध्ये १२६ कि.मि. सडक क्षेत्र विकास योजनाबाट स्तरोन्नति कार्य भईरहेको)	५५ कि.मि. सडक कालोपत्रे कालीकोट-जुम्ला खण्ड: १०६ कि.मि. ट्याक	सडकको ग्रेड तथा मोड सुधार, मर्मत संभार तथा यातायात सन्चालन गर्ने ।
४८-३/४-२०५	महाकाली लोकमार्ग (दार्चुला-टिडकर खण्ड)	शुरु: २०४१/४२ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: ११० करोड	९० कि.मी. सडक निर्माण	३ कि.मि. ट्याक	२५ कि.मि. ट्याक, ४ वटा पुलको डिजाइन संपन्न गरी ठेक्का प्रदान गरिने, EIA को कार्य संपन्न गरिने ।
४८-३/४-२०६	कान्ती लोकपथ	शुरु: २०५५/५६ सम्पन्न: २०७४/७५ लागत: १२७ करोड	९३ कि.मि. सडक निर्माण	९ कि.मि. सडक कालोपत्रे, ३२ कि.मि. ग्राभेल, ५२ कि.मि. ट्याक, बागमती पुल निर्माण कार्यको ३ वटा जग निर्माण कार्य संपन्न ।	१ कि.मि. सडक कालोपत्रे, १२ कि.मि. ग्राभेल, मर्मत सम्भार, २० कि.मि. सडकको ग्रेड तथा मोड सुधार गरी सडक चौडा हुने । बागमती पुल निर्माण कार्य सम्पन्न हुने ।
४८-४-२०८	सेती लोकमार्ग (टिकापुर-लोडे-चैनपुर-ताक्लाकोट)	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	२८५ कि.मि. सडक निर्माण	१७ कि.मि. सडक ट्याक र ५ कि.मि. सडक ग्राभेल निर्माण संपन्न ।	३ कि.मि. ग्राभेल, ७ कि.मि. ट्याक, ४० कि.मि. सडकको सभै, EIA कार्य गरिने ।
४८-४-२४८	पर्यटन सडकहरू	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	पर्यटन प्रवर्धन, धार्मिक सांस्कृतिक विकास तथा संरक्षण हुने । आर्थिक क्रियाकलापमा वृद्धि हुने ।	आ.व. ०६७/०६८ बा शुरु ।	सम्भाव्यता अध्ययन/अद्यावधिक गर्ने, निर्माण तथा स्तरोन्नति गर्ने । स्वीकृत निर्देशिका बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने, करिब २० कि.मि.सडक निर्माण, स्तरोन्नति, १० कि.मि.कालोपत्रे गर्ने ।
	बिप्ल्याँटे माईपोखरी सडक, ईलाम				
	सुकेटार-पाथीभरा सडक, ताप्लेजुङ्ग				

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरू तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
फिक्कल-वरवोटे-सुदुंग-माभगाउं-लालीखर्क-श्रीअन्तु-गुफाताल सडक, ईलाम				
भुम्का-प्रकाशपुर-मधुवन-लौकही-कोशीटप्पु पर्यटन सडक सुनसरी				
राजविराज-सखडा भगवती सडक, सप्तरी				
नगरकोट-सांखु खण्डको नगरकोट-भट्टेडाँडा-कात्तीके सडक, भक्तपुर				
लोथर-परेवाकोट-लाम्बगर पर्यटकीयमार्ग, चितवन				
सौरहा पर्यटकीय सडक, चितवन				
जनकपुर बृहत्तर परिक्रमा सडक, धनुषा, महोत्तरी				
भरतपुर-रामपुर-मेघौली सडक, चितवन				
भलेडाँडा-नेपालटार-डुम्रे-भेडिया-गजेथुम्का सडक, सप्तरी, उदयपुर				
पोखरा-सातताल पर्यटकीय सडक, कास्की				
बौद्ध परिपथ (रामग्राम-लुम्बिनी-तिलौराकोट-देवद), रूपन्देही, नवलपरासी				
आँवु खैरेनी, छिम्केस्वरी सडक, तनहुँ				
छेपेटार-चोरकाटे-चित्रेपोखरी-भच्चेक-दूधपोखरी (मनाशलु मार्ग) गोरखा				

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरू तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
तम्घास-रेसुङ्गा सडक, गुल्मी				
प्रतापपुर-त्रिवेणीधाम सडक, नवलपरासी				
मौलाकालीका सडक, नवलपरासी				
जी.पी.मार्ग (सुप्रेखोला-सिरूवारी-लिमिठाना) स्याङ्गजा, पर्वत				
भिंघ्री-स्वर्गद्वारी सडक, प्युठान				
मानसरोवर-कैलास सडक, हुम्ला				
रामारोशन-विनायक सडक, अछाम				
साँफे-बुढाकोट खप्तड पर्यटकीय मार्ग, अछाम				
४८-४-२४९	केन्द्रीयस्तरका विभिन्न क्रमागत सडक आयोजनाहरू	सालवसाली	स्थानीय स्तरमा सडक संजाल विकास हुने	जिल्लाको समग्र सडक सञ्जालको गुरुयोजना (DTMP) तयार गर्ने, अद्यावधिक गर्ने, क्रमागत सडक आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्ने ।
४८-३/४-२५५	नारदमुनी थुलुङ मार्ग (हिले-लेगुवाघाट- भोजपुर)	शुरू: २०५५/५६ सम्पन्न: २०६६/६७ लागत: ८७ करोड	९३ कि.मि. सडक निर्माण	१० कि.मि. सडक कालोपत्रे , ४५ कि.मि. ग्राभेल, ३८ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।
४८-४-२६४	गणेशमान सिंह मार्ग	शुरू: २०६१/६२	२० कि.मि. सडक निर्माण	२ कि.मि. सडक कालोपत्रे, ४ कि.मि. ग्राभेल, १४ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।
	थानकोट-चित्लाड)	सम्पन्न: एकित नभएको लागत: १५ करोड		१ कि.मि. सडक कालोपत्रे, मर्मत सम्भार, सडकको ग्रेड तथा मोड सुधार गर्ने ।
४८-४-२७०	बाग्लुंग-बेनी-जोमसोम	शुरू: २०५०/५१ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: ५६ करोड	९७ कि.मि. सडक निर्माण	१ कि.मि. सडक कालोपत्रे, ६ कि.मि. ग्राभेल, ९० कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।
४८-४-२७२	छिंचु-जाजरकोट	शुरू: २०५५/५६ सम्पन्न: एकित नभएको	१०७ कि.मि. सडक निर्माण	२६ कि.मि. कालोपत्रे, ३६ कि.मि. ग्राभेल, ४५ कि.मि. ट्रयाक
				सडक स्तरोन्नति गर्ने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरू तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		लागत: १०४ करोड			
४८-३/४-२७५	जयपृथ्वी बहादुर सिंह मार्ग (खोड्पे-बभांगा)	शुरू: २०३८/३९ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: ८७ करोड	११० कि.मि. सडक निर्माण	६५ कि.मि. ट्रयाक (सडक क्षेत्र विकास योजना बाट ३० कि.मि. सडक कालोपत्रेमा स्तरोन्नति र थप १५ कि.मी.मा स्तरोन्नति कार्य चालु)	मर्मत सम्भार, सडकको ग्रेड तथा मोड सुधार तथा यातायात सन्चालन गर्ने ।
४८-४-२८२	गंगटे-लक्ष्म समुन्द्रटार-गल्फुभञ्ज्याङ सडक	शुरू: २०४८/४९ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: ३१ करोड	६३ कि.मि. सडक निर्माण	१७ कि.मि. कालोपत्रे ५ कि.मि. ग्राभेल, १३ कि.मि. ट्रयाक	३ कि.मि. कालोपत्रे, ५ कि.मि. ट्रयाक खोल्ने ।
४८-४-२८५	सालभण्डी-सन्धिखर्क-ढोरपाटन सडक	शुरू: २०६५/६६ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	सालभण्डी-अर्घाखाँची सिमाना सम्मको २३ कि.मि. सडक खण्ड	३ कि.मि. ग्राभेल खुलेको ।	८ कि.मि. ट्रयाक, २ कि.मि. ग्राभेल गर्ने ।
			अर्घाखाँची सिमाना-डाङ्गे-खुर्साना-निगाली देउराली सडक खण्ड, निगाली देउराली-पाली सडक खण्ड, पाली-खगेडी-वेलाहा-पुदवाङ्ग- सन्धिखर्क सडक खण्ड र सन्धिखर्क-हंशपुर-सौतामारे-पुर्कोट-कर्क देउराली सडक निर्माण समेत ७० कि.मि.	३९ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	४ कि.मि. ट्रयाक, ८ कि.मि. सडकको ग्रेड तथा मोड सुधार गर्ने ।
			कर्क देउराली-सिम-सिर्सेनी देउराली-अर्घावाङ्ग-गंगरे-बोहोरा गाउँ-ढोरपाटन सडक निर्माण ३५ कि.मि.	२० कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	२ कि.मि. ट्रयाक खोल्ने ।
४८-४-२८६	चेपाङ्ग मार्ग (ठोरी-भण्डारा-लोथर-मलेखु)	शुरू: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	करिव ६० कि.मि. सडक निर्माण	५० कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	१५ कि.मि. सडक ग्राभेल, १० कि.मि. ट्रयाक, स्ट्रक्चर निर्माण गर्ने ।
४८-३/४-२९४	हुलाकी राजमार्ग (पुलहरू समेत)	शुरू: २०६३/६४ सम्पन्न: २०७०/७१ लागत: ८०० करोड	१५०० कि.मि. कालोपत्रे सडक निर्माण	प्रथम चरणका १९ वटा सडकहरूको निर्माण कार्य शुरू । ३७ वटा पुलहरूको निर्माण कार्य शुरू । दोश्रो चरणका १५ वटा सडकहरूको IEE कार्य चालु ।	१९ वटा प्रथम चरणका तराई सडकहरूका लागि ७०० हेक्टर जग्गा अधिग्रहण गर्ने । प्रथम चरणका १९ वटा सडकहरूको निर्माण कार्य चालु राख्ने । दोश्रो चरणका १५ वटा सडकहरूको IEE कार्य सम्पन्न हुने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरू तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
					दोश्रो चरणका १९ वटा सडकहरूको ५ वटा पुलहरूको निमाण कार्य सम्पन्न हुने । १५ वटा पुलहरूको ठेक्का व्यवस्था गरी निर्माण कार्य शुरू हुने । ३५ वटा पुलहरूको डिजाइन कार्य सम्पन्न गरी ठेक्का व्यवस्था गर्ने ।
(क) प्रथम चरण अन्तर्गत निम्न १९ वटा सडकहरूको निर्माण एवं स्तरोन्नति गरिने					
	चारआली-चन्द्रगढी-केचना सडक (मेची राजमार्ग) भापा		५० कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति	प्रथम चरणका १९ वटा सडकहरूको निर्माण कार्य शुरू ।	
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग.(कानेपोखरी-रंगेली सडक, मोरङ्ग		२२ कि.मि. सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग.(कल्याणपुर-बर्साइन शुभरणपट्टी सडक, सप्तरी		१८ कि.मि. सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग.(बीरेन्द्रबजार) यदुकोहा महिनाथपुर सडक, धनुषा		४२ कि.मि. सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	जनकपुर यदुकोहा सडक, धनुषा		१८ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग. माइथान गौशालाबजार शम्शी सडक, महोत्तरी		२६ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	बरहथवा (नयाँ रोड) मधुवती सडक, सर्लाही		४२ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग. (तामागढी) सिमरौनगढ सडक, बारा		४० कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग. (मन्मत) कलैया मटिअर्वा सडक, बारा		२८ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति	प्रथम चरणका १९ वटा सडकहरूको निर्माण कार्य शुरू ।	
	नेपालगञ्ज बघौडा सडक,		४९ कि.मि.सडक निर्माण एवं		

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरू तथा सम्पन्न/ने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
	बाँके		स्तरोन्नति		
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग. (भुरीगाउँ) गुलेरिया मुर्तिया सडक, बर्दिया		३५ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग. (लम्की) टिकापुर- खक्रौला सडक, कैलाली		२७ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	जनकपुर जटही सडक, धनुषा		१४ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग. (लमही) कोइलावास सडक		३४ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग. (नवलपुर) मलङ्गवा सडक		२७ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	जनकपुर भिट्ठामोड सडक, धनुषा, महोत्तरी		१८ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	सती भजनी धनगढी सडक, कैलाली		७३ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	जलेश्वर हर्दी खोला सडक, महोत्तरी		३१ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	त्रिभुवन राजपथ वीरगञ्ज) ठोरी सडक, पर्सा		६८ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	पुलहरूको विस्तृत सर्वेक्षण तथा निर्माण		४४ वटा पुलहरू निर्माण		
(ख) दोश्रो चरण अन्तर्गत निम्न १५ वटा सडकहरूको निर्माण तथा स्तरोन्नति गरिने					
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग. (इनरूवा) कप्तानगञ्ज सडक, सुनसरी		२४ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति	दोश्रो चरणका १५ वटा सडकहरूको IEE कार्य चालु ।	
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग. (कठौना) पाटो सडक, सप्तरी		१६.५ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग. (फुलजोर) बेलबास त्रिभुवननगर सडक, सर्लाही		२४ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरु तथा सम्पन्नने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
	बाग्मती नदी (वडहरवा)-अरूवा खोला सडक, रौतहट		३० कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग. (कलुवापुर) बेलौरी सडक, कञ्चनपुर		३० कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति	दोश्रो चरणका १५ वटा सडकहरूको IEE कार्य चालु ।	
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग. (दैजी) बेलभुण्डी सडक, कञ्चनपुर		२० कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	कोठी नदी-धानखोला सडक, कपिलवस्तु		७५ कि.मि. सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	कमलानदी ब्यारेज-कदमचोक (जनकपुर न.पा.) सडक, धनुषा		३० कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	हर्दी नदी-बाग्मती नदी (वडहरवा) सडक, सर्लाही		४१.५ कि.मि.सडक निर्माण तथा स्तरोन्नति		
	भद्रपुर-रतुवा खोला सडक, भापा		५२ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	अरूवा खोला-कलैया-विरगञ्ज बाइपास सडक, बारा		३७ कि.मि. सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	बलान खोला-कमला नदी ब्यारेज सडक, सिराहा		३०.८ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	पूर्वपश्चिम राजमार्ग. (बर्दघाट) प्रतापपुर सडक, नवलपरासी		१३.८ कि.मि. सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	ठोरी-भरतपुर सडक, चितवन		६८ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	धनगढी-बेलौना- बेलडाण्डी सडक, कैलाली, कञ्चनपुर		२३ कि.मि. सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
	पुलहरूको विस्तृत सर्वेक्षण तथा निर्माण		६० वटा पुलहरू निर्माण		
४८-४-२९६	ब्यास मार्ग	शुरू: २०५२/५३	३१ कि.मि. सडक निर्माण एवं	८.७ कि.मि. कालोपत्रे, ५.३ कि.मि.	६ कि.मि. कालोपत्रे, सडकको ग्रेड तथा मोड सुधार र सडक

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरु तथा सम्पन्न गर्ने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		सम्पन्न: २०७०/७१ लागत: ३१ करोड	स्तरोन्नति	ग्राभेल, १७ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	चौडा हुने, मर्मत सम्भार गर्ने ।
४८-४-२९७	क्षेत्रीयस्तरका सडकहरू	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	तपसिल वमोजिमका ३८ वटा सडक निर्माण		सम्भाव्यता अध्ययन कार्य सम्पन्न गर्ने, ३० कि.मि. कालोपत्रे, ग्राभेल ४० कि.मि., ७० कि.मि. ट्रयाक खोल्ने ।
	भेडेटार-बुधवारे-रवी- राँके सडक	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	११६ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	५ कि.मि. कालोपत्रे, ३१ कि.मि. ग्राभेल, ८० कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	कालोपत्रे २ कि.मि. मोड तथा ग्रेड सुधार गर्ने ।
	भुरीगाउँ-तेलपानी सुर्खेत	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	६६ कि.मि. सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति	१ कि.मि. कालोपत्रे, ४ कि.मि. ग्राभेल, १६ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	
	पर्सा-बारा-रौतहट गण्डक नहर सडक	शुरु: २०६५/६६ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	८१ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	८१ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	कालोपत्रे १ कि.मि., २ कि.मि. ग्राभेल गर्ने ।
	चुनवाङ्ग-महत-हुकाम-मैकोट- शहरतारा सडक	शुरु: २०६५/६६ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने		३१ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	१० कि.मि. ट्रयाक खोल्ने ।
	इनरूवा सुनसरी- दुहवी-तेतरिया- मोतिपुर-कसेनी-दर्वेशा हसनदह-ईटहरा-राजघाट-नारायण भोडा-चन्द्रगढी सडक	शुरु: २०६५/६६ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने		२ कि.मि. कालोपत्रे, ३३ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	५ कि.मि. ग्राभेल, १ कि.मि. दुङ्गामाटोको काम, कल्भर्ट ९ वटा राख्ने ।
	छेपेटार सातदोवाटो लुईटेल पालुङ्गटार लम्जुङ्ग हुलाकी मार्ग	शुरु: २०६५/६६ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने		३५ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	
	पूर्व-पश्चिम लोकमार्ग-रामापुर लुम्बिनी उद्यान सडक	शुरु: २०६५/६६ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	१८.५ कि.मि. सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति	१० कि.मि. ग्राभेल, ८.५ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	
	दुम्कीवास-सर्दी-मट्टेरी-	शुरु: २०६५/६६			

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
	रहवास-भडेवा	सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुले			
	रक्षो-नेपालटार-मंगलवारे	शुरू: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: १२ करोड	१२.५ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	१२.५ कि.मि. सडक ट्रयाक खुलेको ।	५ कि.मि. कालोपत्रे, ड्रेन निर्माण गर्ने ।
	गौरादह-स्कूलचौन- डिल्लीबाँध-पाथिभरा चोक- दामुना-चिलरा	शुरू: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुले	१६ कि.मि. सडक निर्माण		१ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।
	घुर्मी-ओखलढुंगा-सल्लेरी	शुरू: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुले	८८ कि.मि. सडक विस्तार र स्तरोन्नति		ग्रेड मोड सुधार तथा स्तरोन्नति गर्ने ।
	सांघुटार ओखलढुंगा	शुरू: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुले	४७ कि.मि. सडक निर्माण		
	भोजपुर-घुर्पीसे वैदार भञ्ज्याङ्ग-दिङ्गला- तुम्लीङ्गटार	शुरू: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुले			ग्राभेल १० कि.मि., स्ट्रक्चर निर्माण गर्ने ।
	थर्पु-वरडांडा पांचथर)- सावलाखु- मेहेले-याम्फुदिन ताप्लेजुङ्ग)	शुरू: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुले			७ कि.मि. ट्रयाक खोले ।
	वसन्तपुर-गुफा- दोभान	शुरू: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुले			ग्राभेल ५ कि.मि. स्ट्रक्चर र नाली निर्माण गर्ने ।
	सोनापुर-कदमगाछी- बनरभुला-सिसौनी- बडहरा-हरैचा	शुरू: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुले			५ कि.मि. ग्राभेल, १ कि.मि. फिलिङ्ग, कल्भर्ट ३ वटा निर्माण गर्ने ।
	सप्तरी शाह-मौआहा वेलही-छोटीभन्सार	शुरू: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुले			
	भक्तपुर-नाला-धुलीखेल	शुरू: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुले	१४ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	९.३ कि.मि. कालोपत्र, ४.७ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	६ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
मनमोहन मार्ग (साँखु-फट्केश्वर- चौतारा)	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	साँखु-फट्केश्वर-मेलम्ची खण्ड ३९ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	३९ कि.मि. सडक ट्रयाक खुलेको ।	
धनुषा लक्ष्मीपुर बगेवा-निकालगाउँ-सपही-धनकटी-रमदैया	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
गौर-कलैया-ठोरी	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			२ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।
नमोबुद्ध-पनौती-लामाटार-लुभु-ग्वाको	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			५ कि.मि. कालोपत्रे तथा स्ट्रक्चर निर्माण गर्ने ।
गौर-पिपरा-समनपुर-सन्तपुर-नुनथर सडक	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			१.५ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।
औरैया-वंकुल-हिमालीवास-निजगढ	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			७ कि.मि. ग्राभेल, ५ वटा कल्भर्ट निर्माण गर्ने ।
पुर्व पश्चिम लोकमार्ग-लक्ष्मीनिया-कान्तीबजार-खैरवनी	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
सितापाईला-भिमढुंगा-धार्के	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
टांडी-शक्तिखोर-फिसलिङ्ग (घाडिङ्ग) पर्यटन मार्ग	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			२.५ कि.मि.कालोपत्रे गर्ने ।
करापुटार-नाल्मा-वेशीसहर	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			४ कि.मि. ट्रयाक खोल्ने, ०.५ कि.मि.ग्राभेल, ह्युम पाइप कल्भर्ट १० वटा ग्यावियन टेवा पर्खाल निर्माण गर्ने ।
भीमकाली मार्ग पाल्पा, परासी, तनहुँ, लम्जुङ्ग)	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			१ कि.मि. ग्राभेल र ग्रेड तथा मोड सुधार गर्ने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
महेशपुर-सूर्यपुरा- त्रिवेणी	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
तुर्तुरे-ठांटीपोखरी- छापथोक- आँपपिपल-हर्मी	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	२५ कि.मि.सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		
तुल्सीपुर-पुरनधारा- सुर्खेत (दाङ्ग, सुर्खेत)	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	८६ कि.मि. सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति		मोड तथा ग्रेड सुधार, ह्युम पाइप कल्भर्ट ८ वटा र स्ट्रक्चर निर्माण गर्ने ।
कन्चनपुर- कालीकावजार- त्रिभुवनवस्ती-भानु- मोहना नदी	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			५ कि.मि. ग्राभेल र फिलिङ्ग ९ कि.मि. निर्माण गर्ने ।
खुटिया-वी.पी.नगर- गढशेरा-दिपायल सडक	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			विस्तृत सर्वेक्षण ५० कि.मि., EIA र २ कि.मि. ट्रयाक खोल्ने ।
शहिद चन्द्र मार्ग (अनारमुनी-गरामुनी- हल्दीवारी-जलथल),भापा	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			२ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।
खैरेनी-भिमाद सडक, तनहुँ	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			०.५ कि.मि.कालोपत्रे तथा नाली निर्माण गर्ने ।
आई.टि.पार्क, वनेपा- काठमाण्डौ विश्वविद्यालय जोड्ने सडक, काभ्रे	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			१.५ कि.मि.कालोपत्रे, नाली तथा स्ट्रक्चर निर्माण गर्ने ।
धरान मंगलवारे-विष्णु पादुका सूर्य कुण्ड हुँदै वराह क्षेत्र सडक, विराटनगर	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			७ कि.मि. ग्राभेल तथा ग्याबियन टेवा पर्खाल निर्माण गर्ने ।
रवि-मधुमल्ला-उर्लावारी कालोपत्रे सडक, मोरङ	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्नने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
भेडेटार-राजारानी कालोपत्रे, धनकुटा	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
बडालु-माम्खा डाडाँगाउँ रातमाटे लेकखर्क, ओखलढुंगा, सोलु	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
जिरमले-सन्दकपुर-समालवुँग सीमा सडक, इलाम	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
रामनगर-भुताहा-वसन्तपुर-घुस्की सडक, सुनसरी	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
हरैचा-सिसवनी-वडारा-सोनापुर-चांदवेला, मोरङ, सुनसरी	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
भारत बोर्डर-बनिनीया-सम्भुनाथ, सप्तरी, उदयपुर	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
संखुवासभा-वसन्तपुर-गुफापोखरी-रूपापोखरी, संखुवासभा	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
दोभान-शानथान्का-लिङलेप-पाकुम, ताप्लेजुङ्ग	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
सुन्दरीजल-थकनी-महाकाल-हेलम्बु-मेलम्ची, काठमाडौं, सिन्धुपाल्चोक	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
गौर-बन्कुल-हिमानीवास-सन्तपुर, रौटहट	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	३५ कि.मि.सडक स्तरोन्नति हुने ।		
काउलेथाना-छहरे-तलाखु, नुवाकोट	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न नुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
भण्डारा-पिठवा-भोजाड (उत्तराखण्ड)सडक भरतपुर, चितवन	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
छहरे-ठांटीभन्ज्याङ्ग- गोल्फुभन्ज्याङ्ग सडक, नुवाकोट	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
मनकामना-काउले-भाल्चे- साल्मे, नुवाकोट	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
कागेस्वरी-चक्रपथ- फिकुरी-गागल-नयांपाटी- वुढानीलकण्ठ- मुर्कुटभन्ज्याङ्ग-किर्तिपुर- ललितपुर	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
भानुमार्ग, तनहुँ (क) भन्सार-चन्द्रावती सडक -कालोपत्रे (ख) चन्द्रावती-पुलीमराड- कुन्सा सडक मोडसुधार, स्तरोन्नति र ग्राभेल	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
सुन्दरबजार-खत्रीठाटी- पाडीनी-भोर्लेटार, लमजुङ, कास्की	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
गुल्मी (फल्दीवारी)- छापढुंगा-नयांपोखरा- अर्खवाङ्ग-गगेरी, वाग्लुङ्ग	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
गौडाकोट-जुभुङ्ग-मजुवा- गेरबुङ शान्तिपुर सडक, गुल्मी, वाग्लुङ्ग	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
मिर्मी-विर्घा-रूद्रवेनी सडक, स्याङ्गजा, गुल्मी	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको			

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरु तथा सम्पन्न नुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		लागत: नखुल्ने			
	रामपुर-मित्याल-आरूङ्गखोला, पाल्पा, नवलपरासी	शुरू: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
	डवरा-कोठेनदी बोर्डर-कपिलवस्तु सडक, कपिलवस्तु	शुरू: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
	जुम्ला-खलंगा-चोत्रो-दुनै सडक, डोल्पा, जुम्ला	शुरू: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
	तल्लो डुंगेश्वर-दुल्लु-मुसापानी, कालीकोट, दैलेख	शुरू: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
	विन्दवासीनी-लमतौडा-चदरीबुना-त्रिपानी-कालीकोट, दैलेख, कालीकोट	शुरू: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
	नेपालगन्ज-होलीया-बेतहनी सडक, बांके	शुरू: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
	ठुलोवेशी-भिमगिट्टे सडक, प्यूठान, वाग्लुङ्ग	शुरू: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
	गंगटे-आरूणढुंगा-ढाडखेत-थलो-जाजरकोट, सुर्खेत, जाजरकोट	शुरू: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
	उग्रतारा-मेलौली सडक, डडेलधुरा, वैतडी	शुरू: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			
	सहजपुर-वोगटान दिपायल, कैलाली, डोटी	शुरू: २०६७/६८ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने			

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरु तथा सम्पन्न नुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
	जुगेडी-दाहाखानी-लोथार सडक, चितवन	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकिन नभएको लागत: नखुल्ने			
	लम्की-राजकाडा कैलाली-कुइनेघाट, कैलाली, सुर्खेत	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकिन नभएको लागत: नखुल्ने			
	पाटन-पन्चेश्वर (सलेना खण्ड), वैतडी	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकिन नभएको लागत: नखुल्ने			
	दैजी-जोगवुडा सडक, डडेलधुरा	शुरु: २०६७/६८ सम्पन्न: एकिन नभएको लागत: नखुल्ने			
४८-४-३०२	दमक चिसापानी	शुरु: २०५९/६० सम्पन्न: २०७०/७१ लागत: २७ करोड	४४ कि.मि. सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति	६.५ कि.मि. कालोपत्रे, ३७.५ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	३ कि.मि. ग्राभेल, ग्रेड तथा मोड सुधार, मर्मत सम्भार, स्ट्रक्चर निर्माण गर्ने ।
४८-३/४-३१५	धरान-चतरा- गाईघाट-कटारी- सिन्धुलीबजार-हेटौंडा	शुरु: २०५४/५५ सम्पन्न: एकिन नभएको लागत: ४० करोड	३२५ कि.मि. सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति	६३ कि.मि. कालोपत्रे १६७ कि.मि. ग्राभेल १०१ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	८ कि.मि. कालोपत्रे, ८ कि.मि. ग्राभेल, १० कि.मि. सडकको ग्रेड तथा मोड सुधार, मर्मत सम्भार, सिमान्त खोला पुल निर्माण शुरू गर्ने ।
४८-४-३५८	तल्लो ढुङ्गेश्वर-सातखम्बा-दुल्लु- पिपलकोट-दैलेख	शुरु: २०५२/५३ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत: नखुल्ने	३३ कि.मि. सडक निर्माण	२९ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	३ कि.मि. ट्रयाक, मर्मत सम्भार गर्ने ।
४८-४-३६४	देवस्थल-कनैडांडा-चौरजहारी	शुरु: २०५४/५५ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत: नखुल्ने	४२ कि.मि. सडक निर्माण	४२ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	मर्मत सम्भार, सडकको ग्रेड तथा मोड सुधार गर्ने ।
४८-४-३६८	गुमी-पाटिहाल्ना चौर, सुर्खेत	शुरु: २०५०/५१ सम्पन्न: एकिन नभएको लागत: १३ करोड	४५ कि.मि. सडक निर्माण	१६ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	३ कि.मि. ट्रयाक खोल्ने ।
४८-३/४-३७५	स्याप्रवेशी-रसुवागढी	शुरु: २०६१/६२ सम्पन्न: २०६७/६८ लागत: १६० करोड	१५.७ कि.मि. सडक निर्माण	१५.७ कि.मि. सडक ट्रयाक खुलेको	७ कि.मि. ग्राभेल, ट्रयाक तथा मोड सुधार कार्य, पुल निर्माण, जग्गा अधिग्रहण सम्पन्न गर्ने ।
४८-४-३७६	टनकपुर लिंक सडक	शुरु: २०५९/६० सम्पन्न: एकिन नभएको लागत: नखुल्ने	१४ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	मुआब्जा वितरण सम्पन्न	६ कि.मि. सडक कालोपत्रे स्तरमा स्तरोन्नति कार्य शुरू हुने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरु तथा सम्पन्न नुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४८-४-३८६	मुसिकोट-बुर्तिबाङ्ग	शुरु: २०५६/५७ सम्पन्न: एकिन नभएको लागत: नखुल्ने	१४५ कि.मि. सडक निर्माण	२६ कि.मि. ट्रयाक खुलेको ।	८ कि.मि. ट्रयाक खोल्ने, मर्मत सम्भार गर्ने ।
४८-३/४-३९४	सडक सुधार आयोजना (RIP)	शुरु: २०६३/६४ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत: नखुल्ने	तपसिल वमोजिमका १७ वटा सडकको स्तरोन्नति, निर्माण तथा विस्तार		
	राप्ती लोकमार्ग (अमिलिया-तुल्सीपुर-सल्यान खण्ड)	शुरु: २०६३/६४ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत: ६०.३ करोड	९०.८ कि.मि. सडक स्तरोन्नति तथा आवधिक मर्मत	२८ कि.मि. कालोपत्रे भएको ।	५० कि.मि. कालोपत्रे गर्ने, ८ कि.मि. आवधिक मर्मत गर्ने ।
	सुर्खेत-रानीमत्ता- दैलेखको सुर्खेत- सियाकोट खण्ड	शुरु: २०६३/६४ सम्पन्न: २०६७/६८ लागत: ३२.४ करोड	४४ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	२४ कि.मि. ग्राभेल	४४ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।
	सांफेबगर-मार्तडी (सांफेबगर-वाज्जु गाड खण्ड)	शुरु: २०६३/६४ सम्पन्न: २०६७/६८ लागत: ४० करोड	२९ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	३ कि.मि. कालोपत्रे	२६ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।
	सांफेबगर-मार्तडी (वाज्जु गाड- मार्तडी खण्ड)	शुरु: २०५३/५४ सम्पन्न: २०६६/६७ लागत: नखुल्ने	२७ कि.मि. सडक निर्माण	२७ कि.मि. ट्रयाक	मर्मत संभार कार्य गर्ने ।
	सांफेबगर-मंगलसेन	शुरु: २०६३/६४ सम्पन्न: २०६७/६८ लागत: ३६.४ करोड	३९ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	१४ कि.मि. कालोपत्रे	२५ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।
	वसन्तपुर-म्याङ्गलुङ्ग	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत: २१ करोड	२६.५ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	१.५ कि.मि. कालोपत्रे	२५ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।
	ओखलढुङ्गा हिलेपानी- दिक्तेल (हिलेपानी-हलेसी खण्ड)	शुरु: २०६३/६४ सम्पन्न: २०६७/६८ लागत: ५२.७५ करोड	४० कि.मि. सडक स्तरोन्नति (३२ कि.मि. कालोपत्रे, ८ कि.मि. ग्राभेल)	४० कि.मि. ट्रयाक	२४ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।
	भालुवाङ-प्यूठान	शुरु: २०६३/६४ सम्पन्न: २०६७/६८ लागत: ३२.५ करोड	६७.५ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	५२ कि.मि. कालोपत्रे,	१५.५ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।
	चन्द्रनिगाहपुर-गौर	शुरु: २०६३/६४ सम्पन्न: २०६७/६८ लागत: ४१.६ करोड	४४ कि.मि. सडक पुनःस्थापना, निर्माण विस्तार	२४ कि.मि. कालोपत्रे	२० कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरु तथा सम्पन्न नुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
	चकचके-लिवाड	शुरु: २०६३/६४ सम्पन्न: २०६७/६८ लागत: ४५.२ करोड	६३.४ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	५८ कि.मि. कालोपत्रे	५ कि.मि. कालोपत्रे , मर्मत संभार कार्य (DLP) गर्ने ।
	टोखा-गुर्जे भज्याङ्ग- छहरे	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत: २८ करोड	२६ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	२६ कि.मि. ट्रयाक	१२ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।
	सांखु-मेलम्ची	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत: ४६ करोड	३२ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	९ कि.मि. कालोपत्रे, २३ कि.मि. ट्रयाक	१६ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।
	मालढुङ्गा-वेणी	शुरु: २०६६/६७ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत: ११ करोड	१३ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	१३ कि.मि. ट्रयाक	८ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।
	उत्तर दक्षिण व्यापारिक मार्ग सडक विस्तार	शुरु: ०६६/६७ सम्पन्न २०७०/०७१ लागत: डिटेल सर्भेमा खुल्ने			
	रानी - ईटहरी - धरान		२ लेन विद्यमान (५० कि.मी.) सडकलाई ६ लेनको सडक बनाउने ।		सर्भेक्षण डिजाइन, DPR तयार गर्ने, ठेक्का व्यवस्था गर्ने, Embankment बनाउने ।
	विरगन्ज - पथलैया		२ लेन विद्यमान (२८ कि.मी.) सडकलाई ६ लेनको सडक बनाउने ।		सर्भेक्षण डिजाइन, DPR तयार गर्ने, ठेक्का व्यवस्था गर्ने, Embankment बनाउने ।
	वेलिया-बुटवल		२ लेन विद्यमान (२४ कि.मी.) सडकलाई ६ लेनको सडक बनाउने ।		सर्भेक्षण डिजाइन, DPR तयार गर्ने, ठेक्का व्यवस्था गर्ने, Embankment बनाउने ।
	सूर्यविनायक-धुलिखेल		२ लेन विद्यमान (१६ कि.मी.) सडकलाई ६ लेनको सडक बनाउने ।		सर्भेक्षण डिजाइन, DPR तयार गर्ने, ठेक्का व्यवस्था गर्ने, Embankment बनाउने ।
४८-४-३९९	मिर्दी-क्याक्मी-भिमाद	शुरु: २०६३/६४ सम्पन्न: एकिन नभएको लागत: २१ करोड	५९ कि.मि. सडक निर्माण	५२ कि.मि. ट्रयाक	४ कि.मि. ट्रयाक, स्ट्रक्चर निर्माण गर्ने
४८-४-४००	पुतलीखेत-कार्कीनेटा-कुशमा	शुरु: २०६३/६४ सम्पन्न: एकिन नभएको लागत: १९ करोड	४७ कि.मि. सडक निर्माण	२३ कि.मि. ट्रयाक	५ कि.मि. ट्रयाक, स्ट्रक्चर निर्माण गर्ने

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४८-३/४-४०१	११ किलो-छेपेटार-भालुस्वारा-वारपाक)	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत: नखुल्ने	४८.६ कि.मि. सडक निर्माण	२१.६ कि.मि. ट्रयाक, ग्राभेल २७ कि.मि.	३.२ कि.मि. कालोपत्रे, ५ कि.मि. ग्राभेल, ट्रयाक मर्मत संभार, सडकको ग्रेड तथा मोड सुधार गर्ने
४८-३/४-४०२	शहिद मार्ग (घोराही-नुवागाउँ-तिला-घर्तिगाउँ-थवाड-मुसिकोट)	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: एकिक नभएको लागत: नखुल्ने	१७७ कि.मि. सडक निर्माण	५६ कि.मि. ग्राभेल, १०३ कि.मि. ट्रयाक	१० कि.मि. ट्रयाक, ग्यावियन टेवा पर्खाल र ग्राभेल साथै सडकको ग्रेड तथा मोड सुधार गर्ने
४८-३/४-४०३	मध्य पहाडी (पुष्पलाल) लोकमार्ग	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: एकिक नभएको लागत: नखुल्ने	१७६५ कि.मि. सडक निर्माण	६८४ कि.मि. कालोपत्रे, ४५ कि.मि. ग्राभेल, ८१० कि.मि. ट्रयाक	२३७ कि.मि. ट्रयाक, १५ कि.मि. ग्राभेल, स्ट्रक्चर निर्माण, सडकको ग्रेड तथा मोड सुधार गर्ने
४८-४-४०४	नाम्मा गमगढी	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत: एकिक नभएको	८८ कि.मि. सडक निर्माण	५४ कि.मि. ट्रयाक	२८ कि.मि. ट्रयाक खोल्ने
४८-४-४०५	जाजरकोट-दुनै, डोल्या	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: २०७०/७१ लागत: एकिक नभएको	१४४ कि.मि. सडक निर्माण	३६ कि.मि. ट्रयाक	२२ कि.मि. ट्रयाक खोल्ने
४८-३/४-४०६	काठमाण्डौ तराई मधेश फाष्ट ट्रयाक	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: एकिक नभएको लागत: नखुल्ने	७७ कि.मि. सडक निर्माण	२० कि.मि. ट्रयाक	जगाा अधिग्रहण, ३० कि.मि. ट्रयाक खोल्ने
४८-३/४-४०७	सडक क्षेत्र विकास आयोजना	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत:	२७९.४० कि.मि. सडक स्तरोन्नति	१२५ कि.मि. कालोपत्रे, ८० कि.मि. ग्राभेल, ७४.४० कि.मि. ट्रयाक २० कि.मि. आवधिक मर्मत	१५४.४० कि.मि. कालोपत्रे, ३०० कि.मि. आवधिक मर्मत गर्ने
	सतवांभ- त्रिपुरासुन्दरी-भुलाघाट सडक	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत: ९ करोड	२२.५ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	२२.५ कि.मि. कालोपत्रे, (ओटासिलो) ३.३५ कि.मि. ट्रयाक	
	सतवांभ-गोकुलेश्वर सडक	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत: ४० करोड	५२.३ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	३८.३ कि.मि. कालोपत्रे (ओटासिलो), १४ कि.मि. ट्रयाक	१४ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने
	खोड्पे-भोटा-चैनपुर सडक	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत: ५० करोड	६०.३२ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	३९.९ कि.मि. कालोपत्रे (ओटासिलो) २०.४२ कि.मि. ट्रयाक	२०.४२ कि.मि. कालोपत्रे, बाढीग्रस्त सडकको पुनःस्थापना
	सुर्खेत-कालिकोट सडक	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत: ७३ करोड	१२६.४४ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	१०५ कि.मि. कालोपत्रे (ओटासिलो), १८ कि.मि. ट्रयाक	बाढीग्रस्त सडकको पुनःस्थापना गर्ने

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरु तथा सम्पन्न नुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
	तल्लोडुङ्गेश्वर- सियाकोट- दैलेख सडक	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत: २४ करोड	२८.३७ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	१४.७४ कि.मि. कालोपत्रे (ओटासिल), १२.७६ कि.मि. ट्रयाक	बाढीग्रस्त सडकको पुनःस्थापना गर्ने
	आवधिक मर्मत कार्य	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: २०६८/६९ लागत:	४५० कि.मि. आवधिक मर्मत	२७४ कि.मि. सडक आवधिक मर्मत	१५० कि.मि. सडक आवधिक मर्मत गर्ने
४८-३/४-४०८	काठमाडौं-भक्तपुर सडक विस्तार	शुरु: २०६४/६५ सम्पन्न: २०६७/६८ लागत: १९६ करोड	९.१ कि.मि. सडक सुदृढिकरण एवं विस्तार २ वटा पुल निर्माण	१.७ कि.मि. कालोपत्रे, ७ कि.मि. सवगेड तयार गर्ने कार्य सम्पन्न । मनहरा र हनुमन्ते पुलको सवस्ट्रक्चर तथा सुपरस्ट्रक्चरको निर्माण कार्य संपन्न एप्रोच सडकको कार्य भईरहेको ।	७.४ कि.मि. सडक कालोपत्रेमा सुदृढिकरण एवं विस्तार, २ वटा पुल निर्माण कार्य संपन्न गरी योजना सम्पन्न गर्ने ।
४८-४-४०९	फिक्कल श्रीअन्तुडाँडा सडक	शुरु: २०६५/६६ सम्पन्न: २०६७/६८ लागत: १४ करोड	१४ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	२ कि.मि. कालोपत्रे, १२ कि.मि. ग्राभेल	८ कि.मि. कालोपत्रे, सडक मर्मत सम्भार गर्ने
४८-३/४-४११	उत्तर दक्षिण लोकमार्ग (कर्णाली, कालीगण्डकी, कोशी लगायत)	शुरु: २०६५/६६ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	तपसिल वमोजिमका ६ वटा सडकहरूको निर्माण/स्तरोन्नति गर्ने		सम्भाव्यता अध्ययन कार्य सम्पन्न गर्ने, निर्माण/स्तरोन्नति कार्यलाई निरन्तरता दिने ।
	उत्तर दक्षिण लोकमार्ग (कर्णाली)	शुरु: २०६५/६६ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	करिव २०० कि.मि. सडक निर्माण खुलालु-सिमिकोट खण्ड) ८८ कि.मि. सडक निर्माण (हिल्सा-सिमिकोट खण्ड)	करिव ४२ कि.मि. ट्रयाक (स्थानीय निकाय मार्फत समेत)	२० कि.मि. ट्रयाक खोल्ने
	उत्तर दक्षिण लोकमार्ग (कालीगण्डकी)	शुरु: २०६५/६६ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	२४३ कि.मि. सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति (गैंडाकोट-आर्यभञ्ज्याङ-मिर्मी-मालुङ्गा-फलेवास खण्ड ४५ कि.मि.) ५८ कि.मि. सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति (मिर्मी-फलेवास - कुस्मा), करिव ५० कि.मि. सडक निर्माण (जोमसोम-कोराला खण्ड ९० कि.मि.)	१९ कि.मि. कालोपत्रे ५ कि.मि. ग्राभेल, २२० कि.मि. ट्रयाक	३२ कि.मि. ट्रयाक तथा मोड सुधार / जोमसोम - कोराला खण्ड समेतको ट्रयाक खोल्ने कार्य पुरा गरी चीन सिमा जोड्ने ।
	उत्तर दक्षिण लोकमार्ग (कोशी: वसन्तपुर देखि किमाथाङ्गा)	शुरु: २०६५/६६ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुल्ने	१९५ कि.मि. वसन्तपुर देखि किमाथाङ्गा सम्मको सडक निर्माण एवं स्तरोन्नति	५३ कि.मि. कालोपत्रे, ३७.७ कि.मि. ग्राभेल, ५५.५ कि.मि. ट्रयाक, ३७.५ कि. मि. विस्तृत सर्भेक्षण	४० कि.मि. ट्रयाक, ४० कि. मि. विस्तृत सर्भेक्षण, ७२ कि.मि. EIA
		शुरु: २०६०/६१	३९ कि.मि. सडक स्तरोन्नति (	२५ कि.मि. कालोपत्रे, १४ कि.मि.	१४ कि.मि. कालोपत्रे, मर्मत सम्भार

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		सम्पन्न: २०६६/६७ लागत: ३५ करोड	सडक संजाल विकास आयोजना (अन्तर्गत हिले वसन्तपुर मुढे सडक खण्डको बाँकी काम)	ग्राभेल	
		शुरू: २०६०/६१ सम्पन्न: २०६६/६७ लागत: ९१ करोड	३७ कि.मि. सडक स्तरोन्नति (सडक संजाल विकास आयोजना अन्तर्गत हिले-वसन्तपुर-मुढे-चैनपुर सडक खण्डको DLP, मर्मत सम्भार)	७४ कि.मि. कालोपत्रे सडक	
	उत्तर दक्षिण लोकमार्ग (तामाकोशी-लामाबगर-चीन सिमाना)	शुरू: २०६६/६७ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुले	३० कि.मि. सडक निर्माण	ठेक्का व्यवस्था भएको, डिटेल सभै सम्पन्न	१० कि.मि. ट्रयाक खोले ।
	उत्तर दक्षिण लोकमार्ग (ताप्लेजुङ्ग- ओलाङ्गचुङ्गगोला सडक)	शुरू: २०६५/६६ सम्पन्न: एकितनभएको लागत: नखुले	१२३ कि.मि. सडक निर्माण	२० कि.मि. ट्रयाक	२० कि.मि. ट्रयाक खोले ।
	उत्तर दक्षिण लोकमार्ग (मुगु)-न्याक्चा-लाग्ना (तिब्बत सीमा)	शुरू: २०६७/६८ सम्पन्न: एकितनभएको लागत: नखुले	विस्तृत सर्वेक्षण कार्य	नयाँ शुरू	विस्तृत सर्वेक्षण पुरा गर्ने ।
४८-३/४-४१५	बेनीघाट-आरूघाट- लार्के भञ्ज्याङ्ग	शुरू: २०६५/६६ सम्पन्न: २०७५/७६ लागत: नखुले	१३० कि.मि. सडक निर्माण	३६ कि.मि. ट्रयाक	१५ कि.मि. ट्रयाक खोले ।
४८-४-५००	काठमाडौं उपत्यका सडक निर्माण तथा सुधार	सालवसाली	काठमाडौं उपत्यका भित्रका सडकको निर्माण तथा सुधार	आ.व. ०६५/६६ मा २० कि.मि. सडक कालोपत्रे, २०० कि.मि. मर्मत सम्भार	१४० कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।
४८-४-५०२	अन्य शहरी सडक	सालवसाली	काठमाडौं उपत्यका बाहिरका शहरी सडकको निर्माण तथा सुधार	आ.व. ०६५/६६ मा ५ कि.मि. सडक कालोपत्रे, ५० कि.मि. मर्मत सम्भार	१० कि.मि. कालोपत्रे, ५० कि.मि. मर्मत सम्भार/ १० कि.मि.नयाँ निर्माण गर्ने ।
४८-३/४-५०३	काठमाडौं उपत्यका सडक विस्तार आयोजना	शुरू: २०६०/६१ सम्पन्न: एकित नभएको लागत: नखुले	काठमाडौं उपत्यकाभित्र सडक विस्तार	आ.व. ०६५/६६ मा ३ कि.मि. सडक चौडा, ५ कि.मि. कालोपत्रे	११ कि.मि. सडक चौडा, ७७.६ कि.मि. कालोपत्रे गर्ने ।
४८-३/४-५४५	काठमाण्डौ दिगो शहरी यातायात	शुरू: २०६७/०६८			कन्सल्टेन्ट नियुक्ती, डिजाईन, ठेक्कापट्टा तथा मुआव्जा वितरण गर्ने ।
४८-३/४-५४८	उपक्षेत्रीय यातायात अभिवृद्धि आयोजना	शुरू: २०६७/६८	करिब २०० कि. मि. सडक	डिजाईन कार्य ९० प्र. श. सम्पन्न	ठेक्का व्यवस्था भई निर्माण कार्य शुरू हुने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरू तथा सम्पन्नुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
	(Sub-Regional Transport Enhancement Project)	सम्पन्न: २०६९/७० लागत: ५५४ करोड	स्तरोन्नति तथा सुदृढीकरण ।		
	चैनपुर-खाँदबारी सडक		४३.६० कि. मि. सडक कालोपत्रेमा स्तरोन्नति		
	हर्कपुर-ओखलढुंगा सडक		४१.२० कि. मि. सडक कालोपत्रेमा स्तरोन्नति		
	ओखलढुंगा-सल्लेरी सडक		५८.०० कि. मि. सडक कालोपत्रेमा स्तरोन्नति		
	बेलबारी-चौहर्वा सडक		४६.३ कि. मि. सडक कालोपत्रेमा सुदृढीकरण		
	भैरहवा वाइपास सडक		३.४ कि. मि. कालोपत्रे सडक निर्माण		
४८-३/४-५५९	रोड कनेक्टिभिटी सेक्टर प्रोजेक्ट	शुरू: २०६५/६६ सम्पन्न: २०६९/७० लागत: ६२३ करोड			
	गल्ली-त्रिशुली-स्याफुवेशी सडक	शुरू: २०६५/६६ सम्पन्न: २०६९/७० लागत: १६७ करोड	८९.८६ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	३० कि.मि. सडक ग्राभेल र १० कि.मि. कालोपत्रेमा स्तरोन्नति	७० कि.मि. सडक कालोपत्रे, स्ट्रक्चर / नाली निर्माण र जग्गा अधिग्रहण गर्ने ।
	तामाकोशी-मन्थली-खुर्कोट सडक	शुरू: २०६५/६६ सम्पन्न: २०६९/७० लागत: ९४ करोड	५५.१५ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	२० कि.मि. सडक ग्राभेलमा स्तरोन्नति	५५.१५ कि.मि. सडक कालोपत्रे, स्ट्रक्चर / नाली निर्माण र जग्गा अधिग्रहण गर्ने ।
	फिदिम-ताप्लेजुङ्ग सडक	शुरू: २०६५/६६ सम्पन्न: २०६९/७० लागत: १३३ करोड	९३.५७ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	१० कि. मि. सडक ग्राभेल र ५ कि. मि. कालोपत्रेमा स्तरोन्नति	८०.५७ कि.मि. सडक कालोपत्रे, स्ट्रक्चर र नाली निर्माण गर्ने ।
	ढल्केवर-जनकपुर सडक	शुरू: २०६५/६६ सम्पन्न: २०६९/७० लागत: ५५ करोड	२५.०४ कि.मि. सडक सुदृढीकरण	७.०४ कि. मि. सडक ग्राभेल र १८ कि. मि. कालोपत्रेमा स्तरोन्नति	७.०४ कि.मि. कालोपत्रे, स्ट्रक्चर र नाली निर्माण गर्ने ।
	भक्तपुर-चाँगुनारायण सडक	शुरू: २०६५/६६ सम्पन्न: २०६९/७० लागत: ८ करोड	५.७३ कि.मि. सडक सुदृढीकरण	४.९३ कि. मि. सडक कालोपत्रेमा स्तरोन्नति	०.८० कि.मि. सडक कालोपत्रे गर्ने ।
	भैरहवा-तौलिहवा	शुरू: २०६५/६६	४७.२४ कि.मि. सडक स्तरोन्नति	१० कि. मि. सडक ग्राभेलमा	४७.२४ कि.मि. सडक कालोपत्रे, स्ट्रक्चर र नाली निर्माण

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		सम्पन्न: २०६९/७० लागत: ३० करोड		स्तरोन्नति	गर्ने ।
	सुनकोशी पुल	शुरू: २०६५/६६ सम्पन्न: २०६९/७० लागत: १५ करोड	सुनकोशी पुलको निर्माण	पुलको निर्माण कार्य १० प्र. श. सम्पन्न	पुलको निर्माण कार्य ९० प्र. श. सम्पन्न हुने (२ वटा सब स्ट्रक्चर सुपर स्ट्रक्चर कार्य सम्पन्न हुने)
	सवरिजनल ट्रान्सपोर्ट फेसिलिटेशन प्रोजेक्ट	शुरू: २०६२/६३ सम्पन्न: २०६७/६८ लागत: १५१ करोड (आयोजना निर्देशनालयको खर्च समेत)	सवरिजनल ट्रान्सपोर्ट फेसिलिटेशन प्रोजेक्ट अन्तर्गत विरगन्ज आई.सि.डि. जितपुर परवानीपुर सडक, भैरहवा-परासी-भूमही सडक र काँकडभित्ता आई.सि.डि. निर्माण कार्यको DLP, मर्मत सम्भार । (गत आ.व. को ब.उ.शि.नं. ४८/३-४/५५८ को बाँकी काम समेत, आ.नि. अन्तर्गतका विभिन्न सडकहरूको DRE र Arbitration)	विरगन्ज आई. सि. डि. जितपुर परवानीपुर सडक: १०.३ कि.मि. सडक निर्माण र २.१ कि.मि. स्तरोन्नति तथा सुदृढीकरण भैरहवा-परासी-भूमही सडक: २९ कि.मि. सडक स्तरोन्नति काँकडभित्ता आई.सि.डि. निर्माण	DLP अन्तर्गत मर्मत सुधार । विभिन्न ठेकेदारहरूको फाईनल एकाउन्ट Settlement हुन बाँकी कार्य । आ.नि. अन्तर्गतका विभिन्न सडकहरूको DRE र Arbitration सम्बन्धि कार्य ।
	रोड कनेक्टिभिटी प्रोजेक्ट, ट्रान्सपोर्ट प्रोजेक्ट प्रिपरेटोरी फासिलिटी	शुरू: २०६७/६८ सम्पन्न: २०७०/७१ लागत:	करिव ३०० कि. मि. सडक स्तरोन्नति करिव ९०० कि. मि. सडकको सम्भाव्यता अध्ययन तथा डिजाइन कार्य	सम्भाव्यता अध्ययन कार्य चालु ।	अध्ययन तथा परामर्श सेवा एवं ठेक्का व्यवस्था गर्ने ।
४८-३/४-५७९	बेशीशहर चामे	शुरू: २०५०/५१ सम्पन्न: २०६६/६७ लागत:	६५ कि.मि. सडक निर्माण	६४ कि.मि. ट्रायाक	१ कि.मि. ट्रायाक, ग्रेड तथा मोड सुधार एवं मर्मत सम्भार गर्ने
४८-४-५८७	दक्षिणकाली-छैमले-सिस्नेरी- कुलेखानी सडक आयोजना	शुरू: २०६७/६८ सम्पन्न: लागत:	१९ कि.मि.सडक स्तरोन्नति		८ कि.मि. कालोपत्रे सडक निर्माण गर्ने ।
४८-३/४-६५०	पुल निर्माण कार्यक्रम	सालवसाली	प्रमुख लोकमार्ग, सहायक मार्ग तथा जिल्लामार्गमा पर्ने खोलामा पुल निर्माण	करिव १३६५ वटा पुल निर्माण सम्पन्न, २२७ वटा पुल निर्माणाधिन, ७ वटा पुलको डिजाइन एण्ड बिल्ड बाट निर्माण कार्य गर्न ठेक्का व्यवस्था भएको र १ वटा डिजाइन कार्य सम्पन्न भई निर्माण कार्य शुरू हुने अवस्थामा रहेको ।	४५ वटा पुल निर्माण सम्पन्न गर्ने, ५ वटा पुलको डिजाइन एण्ड बिल्ड बाट निर्माण कार्य शुरू हुने । अन्य निर्माणाधिन पुलहरूको निर्माण कार्य चालु रहने ।
४८-४-६६०	पुल पुलेसा संरक्षण तथा	सालवसाली	प्रमुख लोकमार्ग र सहायक मार्गमा	प्रमुख लोकमार्ग र सहायक मार्गमा	अति महत्वपूर्ण पुलहरूको मर्मत सुदृढीकरणका साथै

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरू तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
	मर्मत सम्भार		पर्ने खोलामा पुलहरूको संरक्षण	पर्ने खोलामा पुलहरूको संरक्षण	रणनीतिक सडकका पुलपुलेसाहरूको अवस्था पहिचान गरी मर्मत सम्भार गर्ने ।
४८-४-६६१	सडक तथा पुलहरूको विस्तृत संभाव्यता अध्ययन	सालवसाली	प्रमुख लोकमार्ग, सहायक मार्ग तथा अन्य मार्गमा पर्ने खोलामा पुलहरूको विस्तृत संभाव्यता अध्ययन	प्रमुख लोकमार्ग, सहायक मार्ग तथा अन्य मार्गमा पर्ने खोलामा पुलहरूको विस्तृत संभाव्यता अध्ययन	प्रमुख लोकमार्ग, सहायक मार्ग तथा अन्य मार्गमा पर्ने खोलामा पुलहरूको विस्तृत संभाव्यता अध्ययन । सडक सञ्जाल विकास आयोजनाको परामर्श सेवा कार्य र आकाशे पुल, फ्लाई ओभर, टनेल आदिको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने ।
४८-४-६६४	मुआव्जा	सालवसाली	प्रमुख लोकमार्ग र सहायक मार्ग निर्माणको लागि जग्गा अधिग्रहण	प्रमुख लोकमार्ग र सहायक मार्ग निर्माणको लागि जग्गा अधिग्रहण गरी मुआव्जा वितरण	प्रमुख लोकमार्ग र सहायक मार्ग निर्माणको लागि जग्गा अधिग्रहण गरी मुआव्जा वितरण गर्ने ।
४८-४-६७०	मेशिन मर्मत तथा सम्भार	सालवसाली	हेभी ईक्वीपमेन्ट र सुपरभिजन भहिकलको मर्मत सम्भार तथा आवश्यक स्पेयर पार्टहरू खरिद	मेशिन औजारहरूको मर्मत सम्भार तथा आवश्यक स्पेयर पार्टहरू खरिद	मेशिन औजारहरूको मर्मत सम्भार तथा आवश्यक स्पेयर पार्टहरू खरिद गर्ने ।
४८-४-६७१	यान्त्रिक उपकरण खरीद	सालवसाली	हेभी ईक्वीपमेन्ट खरिद	१ वटा लोडर खरिद प्रकृत्यामा	४ वटा हेभी इक्वीपमेन्ट खरिद गर्ने ।
४८-४-६७३	सडक यातायात सुरक्षा, अतिक्रमण नियन्त्रण तथा सीमा सुरक्षा	सालवसाली	काठमाडौं उपत्यका तथा अन्य लोकमार्ग र सहायक मार्गहरूमा सडक अतिक्रमण हटाई सडक सीमाको सुरक्षा हुने	सडक सीमा सुरक्षा तथा सडक अतिक्रमण रोक्ने कार्य भईरहेको ।	मालपोत तथा नापी कार्यालयसंग समन्वय गरी सडक सीमाको स्वामित्व कायम गर्ने, सुरक्षित गर्ने र अतिक्रमण रोक्ने ।
४८-४-६८१	योजना, कार्यक्रम, अनुगमन मूल्यांकन, Research and Development, भू-वातावरण अध्ययन तथा अन्य कार्यक्रमहरू	सालवसाली	कार्यक्रम कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता आउने ।	अनुगमन तथा मूल्यांकन एवं वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन सम्बन्धमा कार्यशाला संचालन । यसैगरी लोकमार्ग तथा सहायक मार्गहरूको सडक सतह स्थितिको अध्ययन ।	सडक विभाग अन्तर्गतका विभिन्न युनिटहरूको सुदृढीकरण तथा सुधारका कार्यहरू विभिन्न युनिटहरू मार्फत सञ्चालन गरिने । सार्वजनिक निजी साझेदारी कार्यक्रम अन्तर्गत अध्ययन, योजना छनौट एवं कार्यान्वयन गरिने । सडक पुल निर्माण मर्मतका आधुनिक प्रविधिको प्रयोग लगायत स्थानीय शीप प्रविधिको विकास गरिने ।
४८-३/४-६८२	वाढीजन्य क्षति पुनर्निर्माण आयोजना (सडक क्षेत्र)	शुरू: २०६६/६७ सम्पन्न: ०६८/०६९ लागत: ९३ करोड	कोशी पुल (चतरा) निर्माण, सुदूरपश्चिम क्षेत्रको वाढीग्रस्त सडकको पुनःस्थापना ।	कोशी पुल (चतरा) निर्माण कार्यको डिजाइन कार्य सम्पन्न भई ठेक्का व्यवस्थाको कार्य शुरू । सुदूरपश्चिमाञ्चल क्षेत्रको सडक तर्फको क्षतिग्रस्त सडक संरचनाहरूको डिजाइन कार्य सम्पन्न भई ठेक्का व्यवस्थाको कार्य शुरू ।	कोशी पुल (चतरा) को निर्माण सुपरभिजन परामर्शदाता नियुक्ति तथा निर्माण कार्यको ठेक्का व्यवस्था भई पुनःस्थापना कार्य शुरू हुने । क्षतिग्रस्त सडक संरचनाहरूको पुनःस्थापना कार्यको ठेक्का व्यवस्था भई पुनःस्थापना कार्य शुरू हुने ।
	वाढीजन्य क्षति पुनर्निर्माण आयोजना (कृषि क्षेत्र)				वाढी प्रभावित कृषकहरूको आयआर्जनको लागि ५० हेक्टरमा माछापोखरी तथा ताल व्यवस्थापन गरिने, आयआर्जनको लागि ७४० बोतल च्याउ वितरण र ३० वटा गोला सहितका मौरीघार वितरण गरिने, कृषकहरूको क्षमता

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना		सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
					विकासका लागि तालीम सञ्चालन गरिने ।
	वाढीजन्य क्षति पुनर्निर्माण आयोजना (सिंचाइ क्षेत्र)				सम्पन्न हुन बाँकी १० वटा बाढी ग्रस्त सिंचाइ आयोजनाहरूको पुनःनिर्माण कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।
	वाढीजन्य क्षति पुनर्निर्माण आयोजना (खानेपानी क्षेत्र)				सुनसरीमा ३ वटा खानेपानी प्रणालीको निर्माण कार्य शुरू भई सम्पन्न हुने, २५०० स्यालो ट्युबवेल निर्माण कार्य सम्पन्न हुने तथा कैलाली र कञ्चनपुरमा २८ वटा खानेपानी आयोजनाहरूको पुनःस्थापना कार्यक्रम सम्पन्न हुने, स्वास्थ्य तथा सरसफाई कार्यक्रम सञ्चालन हुने ।
४८-४-६८३	जल मार्ग	शुरू: २०६७/६८ सम्पन्न: लागत:	सम्भाव्यता अध्ययन हुने	नयाँ शुरू ।	सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने ।
४८-३/४-६९५	सडक बोर्ड	शुरू: २०६०/६१ सम्पन्न: एकिन नभएको लागत: सालवसाली			
	(क) विभिन्न सडकहरूको नियमित, पटके र आकस्मिक मर्मत	सालवसाली (करिव ७५०० कि.मी. विभिन्न सडकहरू)	मुख्यतया नियमित पटके र आकस्मिक मर्मत संभार कार्य गरी यातायात सञ्चालन योग्य बनाउने ।	७५०० हजार कि.मी. सडकको नियमित, पटके र आकस्मिक मर्मत भई यातायात सञ्चालन भएको ।	७५०० कि.मी. विभिन्न सडकहरूको नियमित, पटके र आकस्मिक मर्मत हुने ।
	(ख) रणनीतिक सडक सञ्जालको आवधिक मर्मत (आर.एस.डि.पि.) समेत	सालवसाली	रणनीतिक सडक सञ्जालको आवधिक मर्मत ।	आर्थिक वर्ष ०६५/६६ मा १९ कि.मी. रणनीतिक सडकको आवधिक मर्मत सम्पन्न ।	७०० कि.मि. रणनीतिक सडकको आवधिक मर्मत ।
	(ग) रणनीतिक सडक आकस्मिक एवं विशेष मर्मत संभार	सालवसाली	करिव ५०० कि.मि. लोकमार्ग तथा सहायक मार्गहरूमा मुख्यतया: आकस्मिक एवं विशेष मर्मत संभार गरी सञ्चालन योग्य बनाउने ।	५०० कि.मि. आकस्मिक एवं विशेष मर्मत संभार ।	५०० कि.मि. आकस्मिक एवं विशेष मर्मत संभार हुने ।
४८-३/४-६९६	रेल्वे तथा मेट्रो विकास आयोजना	शुरू : २०६७/६८ सम्पन्न : लागत :	रेल्वे तथा मेट्रो विकासको सम्भाव्यता पहिचान हुने ।		रेल्वे तथा मेट्रो विकासको सम्भाव्यता अध्ययन शुरू गरिने ।

यातायात क्षेत्रको वार्षिक बजेट रकमको बाँडफाँड

(रु. हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट								क्रम	प्रथमिकता	स्तर	गतिविधि	संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९				आ.ब. २०६९/७०								
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक		जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक						
													अनुदान	ऋण			अनुदान						ऋण
	<u>साधारण</u> <u>प्रशासनतर्फ</u>																						
४८-३/४-११०	भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय	४३९४९	४६८२७	४५८६२	९६५	४६८२७	०	०	०	०	५४८१०	५४८१०	०	०	६७५३९	६७५३९	०	०	१	७			
	सडक विभागतर्फ		०								०				०								
४८-३-१२०	सडक विभाग	४३३१९	८५२०४	८५२०४	०	८५२०४					८८४१९	८८४१९	०	०	८९२०८	८९२०८	०	०	१	७			
४८-३-१२१	क्षेत्रीय सडक निर्देशनालय	१३५१६	२२६१२	२२६१२	०	२२६१२	०	०	०	०	२३१६४	२३१६४	०	०	२३६१२	२३६१२	०	०	१	७			
४८-३-१२२	डिभिजन सडक कार्यालय	१६५६२४	१८९५२१	१८९५२१	०	१८९५२१	०	०	०	०	२२०९३८	२२०९३८	०	०	२०८३३५	२०८३३५	०	०	१	७			
४८-३-१५०	हेभी इक्विपमेन्ट डिभिजनहरू (यान्त्रिक कार्यालयहरू समेत)	११७७९३	१७३३२४	१६९७१४	३६१०	१७३३२४	०	०	०	०	१८८८८२	१८८८८२	०	०	१९४३४०	१९४३४०	०	०	२	७			
४८-३-१६०	मेकानिकल तालिम	४८३९	८२६५	८२६५	०	८२६५	०	०	०	०	८५३९	८५३९	०	०	८६८६	८६८६	०	०	२	७			
४८-३-१६१	प्रयोगशाला	४२६२	४८९३	४८९३	०	४८९३	०	०	०	०	५२९९	५२९९		०	५४१२	५४१२	०	०	२	७			
४८-३/४-१८०	रेल्वे विभाग	०	४३४३	४१४७	१९६	४३४३	०	०	०	०	१०४३८१	१०४३८१	०	०	२५४३८१	२५४३८१	०	०	१	४			
४८-३-७८०	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यक्रम	०	२९१०	२९१०	०	२९१०	०	०	०	०	३०००	३०००	०	०	३०००	३०००	०	०	३	५			
	जम्मा	३९३३०२	५३७८९९	५३३१२८	४७७१	५३७८९९	०	०	०	०	६९७४३२	६९७४३२	०	०	८५४५१३	८५४५१३	०	०					
	<u>विकास</u> <u>कार्यक्रमतर्फ</u>																						
४८-३/४-२०१	सगरमाथा लोकमार्ग (गाइघाट-दिक्तेल खण्ड)	४२५१६	६६६२६	३००५	६३६२१	६६६२६	०	०	०	०	७९९०१	७९९०१	०	०	१०००३१	१०००३१	०	०	२	४	२	३	
४८-३/४-२०२	विश्वेश्वर प्रसाद कोइराला लोकमार्ग (बनेपा-सिन्धुली - बर्दिबास)	२७८३७३	७२४०४५	५६०५	७१८४४०	७८०४५	६४६०००	०	०	०	१२५५८५३	२५५८५३	१०००००	०	१८०५८५३	३०५८५३	१५०००००	०	२	४	२	३	

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट								क्रम प्राथमिकता	रणनीतिक स्तम्भ	सार्वजनिक संकेत	सैद्धान्तिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९				आ.ब. २०६९/७०							
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक		जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक					
													अनुदान	ऋण			अनुदान					ऋण
४८-३/४-२०३	राप्ती लोकमार्ग (सल्यान-मुसिकोट)	५६७००	२८५००	०	२८५००	२८५००	०	०	०	०	२००००	२००००	०	०	०	०	०	०	१	४	२	३
४८-३/४-२०४	कर्णाली लोकमार्ग	४१०१४	३३४००	३६६९	२९७३१	३३४००	०	०	०	०	३८००	३८००	०	०	३९५०	३९५०	०	०	१	४	२	२
४८-३/४-२०५	महाकाली लोकमार्ग	१८००००	१९३४०३	४३५३	१८९०५०	१९३४०३	०	०	०	०	२५४४०३	२५४४०३	०	०	३०४४२०	३०४४२०	०	०	१	४	२	२
४८-४-२०६	कान्ति लोकपथ	४८५७७	५२३१०	२३१०	५००००	५२३१०	०	०	०	०	६२३८८	६२३८८	०	०	६२४४७	६२४४७	०	०	२	४	२	३
४८-४-२०८	सेती लोकमार्ग	१९९९९	८००००	०	८००००	८००००	०	०	०	०	८००००	८००००	०	०	१०००००	१०००००	०	०	१	४	२	३
४८-४-२४८	पर्यटन सडक	०	११००००	०	११००००	११००००	०	०	०	०	१०००००	१०००००	०	०	१५००००	१५००००	०	०	२	४		
४८-४-२४९	केन्द्रीयस्तरका विभिन्न क्रमानुगत सडक आयोजनाहरू	८०८८९२	११५००००	०	११५००००	६७५०००	४७५०००	०	०	०	१०५००००	०	१०५००००	०	११५००००	०	११५००००	०	२	४	१	३
४८-३/४-२५५	नारदमुनी थुलुङ्ग मार्ग (हिले - लेगुवाघाट - भोजपुर)	४८९३९	२२५७५	३५७५	१९०००	२२५७५	०	०	०	०	२३६७२	२३६७२	०	०	२३७२७	२३७२७	०	०	२	४	२	१
४८-४-२६२	गुर्जेभञ्ज्याङ्ग-छहरे- तादी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०				
४८-४-२६४	गणेशमान सिंह मार्ग	४९२४	१००००	०	१००००	१००००	०	०	०	०	४००००	४००००	०	०	२००००	२००००	०	०	१	४	२	२
४८-४-२७०	बाग्लुङ्ग-बेनी- जोमसोम	४४१४६	३८०००	०	३८०००	३८०००	०	०	०	०	५५०००	५५०००	०	०	६०५००	६०५००	०	०	१	४	२	२
४८-३/४-२७२	छिञ्चु-जाजरकोट	३५९२१	२००००	०	२००००	२००००	०	०	०	०	२५०००	२५०००	०	०	३००००	३००००	०	०	१	४	२	२
४८-३/४-२७३	सुर्खेत-रानीमत्ता- दैलेख (स्तरोन्नति)	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०				
४८-३/४-२७५	जयपृथ्वी बहादुर सिंह मार्ग (खोड्पे- वभाङ्ग)	६४२८	१००००	०	१००००	१००००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	४	२	३
४८-३/४-२७७	साँफेबगर-मार्तडी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०				
४८-४-२७८	साँफेबगर- मङ्गलसेन कालोपत्रे	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०				
४८-४-२८२	गगटे-लब्धु- समन्द्रटार-	४२९३५	४००००	०	४००००	४००००	०	०	०	०	४४०००	४४०००	०	०	४८४००	४८४००	०	०	२	४	२	२

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट								क्रम	स्तम्भ	संकेत	संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९				आ.ब. २०६९/७०							
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक		जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक					
													अनुदान	ऋण			अनुदान					ऋण
	गल्फुभञ्ज्याङ्ग सडक																					
४८-४-२८३	ग्रामीण पहुँच सडक कार्यक्रम (बसन्तपुर तेह्रथुम)	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०					
४८-४-२८४	चक्रपथ-टोखा- भोर- गुर्जेभञ्ज्याङ्ग	५०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	२	२	२	
४८-३/४-२८५	सालभण्डी- सन्धीखर्क- ढोरपाटन सडक	४२९९०	४९९५०	३९५०	३८०००	४९९५०	०	०	०	०	८३२९०	८३२९०	०	०	९०३२३०	९०३२३०	०	०	९	४	२	३
४८-३/४-२८६	चेपाङ्ग मार्ग (ठोरी- भण्डारा-लोथर- मलेखु)	९४६०२	७६०००	०	७६०००	७६०००	०	०	०	०	९०००००	९०००००	०	०	६००००	६००००	०	०	९	४	९	३
४८-३/४-२९४	हुलाकी राजमार्ग	७४५७८२	२८९३९७६	३९७६	२८९००००	९९३९७६	९९०००००	०	०	०	३८२३७३०	९०२३७३०	२८०००००	०	४५२३८८५	९०२३८८५	३५०००००	०	९	४	२	३
४८-४-२९६	व्यास मार्ग	३९९५३	५००००	०	५००००	५००००	०	०	०	०	४००००	४००००	०	०	४००००	४००००	०	०	९	४	२	३
४८-४-२९७	क्षेत्रीय स्तरका सडकहरू	२८७३९०	६०००००	०	६०००००	६०००००	०	०	०	०	६०००००	६०००००	०	०	६५००००	६५००००	०	०	९	४	२	३
४८-४-३०२	दमक-चिसापानी	२५३०२	९५०००	०	९५०००	९५०००	०	०	०	०	९२९००	९२९००	०	०	९२५००	९२५००	०	०	२	४	२	२
४८-३/४-३९५	धरान-चतरा- गाईघाट-कटारी- सिन्धुली बजार- हेटौडा	६४७३९	९०३९८५	३९८५	९०००००	९०३९८५	०	०	०	०	९६३२७६	९६३२७६	०	०	२९३३२६	२९३३२६	०	०	९	४	२	२
४८-४-३५८	तल्लो ढुङ्गेश्वर- सातखम्बा-दुल्लु- पिपलकोट, दैलेख	८७९०	९५०००	०	९५०००	९५०००	०	०	०	०	९९५५०	९९५५०	०	०	९२७०५	९२७०५	०	०	९	४	२	२
४८-४-३६४	देवस्थल-कनैडाँडा- चौरजहारी-डोल्पा	२००००	९५०००	०	९५०००	९५०००	०	०	०	०	२५०००	२५०००	०	०	३००००	३००००	०	०	९	४	२	२
४८-४-३६८	गुमी-पातीहाल्ना चौर (सुर्खेत)	८३७५	९००००	०	९००००	९००००	०	०	०	०	९९५५०	९९५५०	०	०	९२७०५	९२७०५	०	०	२	४	२	२
४८-३/४-३७५	स्यापुवेशी- रसवागढी	३८६९८६	६३४७६६	२०९६	६३२७५०	९९७६६	६२३०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	९	४	२	३

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट								क्रम	प्रगति	स्तर	संकेत	वैशेषिक
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९				आ.ब. २०६९/७०								
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक		जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक						
													अनुदान	ऋण			अनुदान	ऋण					
४८-४-३७६	टनकपुर लिङ्ग सडक	०	५४५००	०	५४५००	२६०००	२८५०० भारत	०	०	०	५०६३०	०	५०६३०	०	६०६००	०	६०६००	०	२	२	२	३	
४८-४-३८६	मुसिकोट-वुर्तिवाङ्ग	४२०००	३८५००	०	३८५००	३८५००	०	०	०	०	२००००	२००००	०	०	२००००	२००००	०	०	१	४	२	३	
४८-३/४-३९३	ओखलढुङ्गा- हिलेपानी- दिक्तेल	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०					
४८-३/४-३९४	सडक सुधार आयोजना	१३४९२२२	२५१३८१३	२१४२७	२४९२३८६	१२७८८१३	०	०	१२३५००० भारत	०	२१७२६६९	२१७२६६९	०	०	१८२२८५०	१८२२८५०	०	०	२	४	१	३	
४८-४-३९९	मिर्दी-क्याक्मी- भिमाद	९१११	१२०००	०	१२०००	१२०००	०	०	०	०	११०००	११०००	०	०	१२१००	१२१००	०	०	२	२	२	३	
४८-४-४००	पुतलीखेत- कार्किनेटा- कुस्मा	१३२२०	१५०००	०	१५०००	१५०००	०	०	०	०	२२०००	२२०००	०	०	२४२००	२४२००	०	०	२	२	२	३	
४८-३/४-४०१	११ किलो छेपेटार भालुस्वारा वारपोक	४९१००	५१४८२	३४८२	४८०००	५१४८२	०	०	०	०	५८९१६	५८९१६	०	०	६४०९५	६४०९५	०	०	१	२	२	३	
४८-३/४-४०२	शहिदमार्ग (तिला- घर्तिगाउँ-थवाङ- रुकुमकोट)	९२८०८	१०११७२	३३२२	९७८५०	१०११७२	०	०	०	०	१२००२०	१२००२०	०	०	१२००४०	१२००४०	०	०	१	४	२	३	
४८-३/४-४०३	पुष्पलाल लोकमार्ग	१२५६२७६	१२०९२६९	७२६९	१२०२०००	७०४२६९	५०५००० जापान DRF	०	०	०	१७०८३६१	८३६१	१७०००००	०	१९०८३७६	८३७६	१९०००००	०	१	४	२	३	
४८-४-४०४	नाग्मा-गमगढी	१७००००	८७४००	०	८७४००	८७४००	०	०	०	०	९६८००	९६८००	०	०	१०००००	१०००००	०	०	१	४	२	२	
४८-४-४०५	जाजरकोट-दुनै (डोल्पा)	८००००	८५५००	०	८५५००	८५५००	०	०	०	०	९६८००	९६८००	०	०	१०००००	१०००००	०	०	१	४	२	२	
४८-३/४-४०६	काठमाडौँ-तराई- मधेश फाष्ट ट्रयाक	२४७१९८	६८२६५७	४५९४	६७८०६३	६८२६५७	०	०	०	०	१५०५१७४	१५०५१७४	०	०	१७५२२५९	१७५२२५९	०	०	१	४	२	३	
४८-३/४-४०७	सडक क्षेत्र विकास आयोजना	११५६११७	२२६२७२१	१५९८१	२२४६७४०	६१४८४१	६४४७८८० IDA	०	०	०	३३११२९४	१३०४२९४	२००७० ००	०	३०७८०७०	१०७८०७०	२०००० ००	०	१	४	१	३	
४८-३/४-४०८	काठमाडौँ भक्तपुर सडक विस्तार	८४२९३२	९०८५९६	३१३१	९०५४६५	८०१९६	८२८४०० जापान JICA	०	०	०	५३१३१	३१३१	५००००	०	०	०	०	०	१	४	१	३	
४८-४-४०९	फिक्कल- श्रीअन्तुडाँडा सडक	२२२०९	२५०००	०	२५०००	२५०००	०	०	०	०	३००००	३००००	०	०	३००००	३००००	०	०	२	४	२	३	

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट								प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	सार्वजनिक संकेत	सैद्धांतिक संकेत		
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९				आ.ब. २०६९/७०								
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक		जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक						
													अनुदान	ऋण			अनुदान					ऋण	
४८-३/४-४११	उत्तर दक्षिण मार्ग (कर्णाली, कालिगण्डकी, कोशी लगायत)	३११४५३	५४३६७०	११६७०	५३२०००	५४३६७०	०	०	०	०	७८१८३४	७८१८३४	०	०	१०३१८६४	१०३१८६४	०	०	१	४	२	३	
४८-३/४-४१५	बेनीघाट-आरूघाट-लार्केभञ्ज्याङ्ग	३०५०९	२८५००	०	२८५००	२८५००	०	०	०	०	३००००	३००००	०	०	३००००	३००००	०	०	१	४	२	३	
४८-४-५००	काठमाडौं उपत्यका सडक निर्माण तथा सुधार	२६०४८०	२५००००	०	२५००००	२५००००	०	०	०	०	२७००००	२७००००	०	०	३०००००	३०००००	०	०	२	४	२	३	
४८-४-५०२	अन्य शहरी सडक	९४९३३	१६००००	०	१६००००	१६००००	०	०	०	०	१२५०००	१२५०००	०	०	१४१५००	१४१५००	०	०	२	२	२	३	
४८-३/४-५०३	काठमाडौं उपत्यका सडक विस्तार आयोजना	२०८०५३	२४२३५४	४८५४	२३७५००	२४२३५४	०	०	०	०	३५५१२५	३५५१२५	०	०	३५५३५८	३५५३५८	०	०	२	४	२	३	
४८-३/४-५४५	काठमाडौं दिगो शहरी यातायात आयोजना	०	१२५८७५	२३७५	१२३५००	४९८७५	४७५००	ADB	०	२८५००	०	६५२५००	२०२५००	४०००००	५००००	६५२५००	२०२५००	४०००००	५००००	१	४		३
४८-३/४-५४८	उपक्षेत्रीय यातायात अभिवृद्धि आयोजना	०	८२९९२२	५९६३	८२३९५९	१२६९२२	३५१५००	ADB	०	३५१५००	०	१५४६११०	३३६११०	६२००००	५९००००	१९६७४०६	४३८८४७	७८४४००	७४४१६०	१	४		३
४८-४-५५५	विभिन्न सडक मर्मत तथा निर्माण सुधार	६६४३०९	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	१	२	३
४८-३/४-५५८	सब रिजनल ट्रान्सपोर्ट फ्यासिलिटेशन प्रोजेक्ट	५५३६१९	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	४	१	३
४८-३/४-५५९	रोड कनेक्टिभिटी प्रोजेक्ट	१५७५७०५	२७८६५८२	२२८७४	२७६३७०८	५४८१२७	१७५०९५०	OPEC Fund	०	४८७५०५	०	२७९४९७४	५१८८११	२२२१९३३	५४२३०	२७८५०४६	५१७४४६	२२६७६००	०	१	२	१	३
४८-४-५७५	अरनिको लोकमार्ग सुधार आयोजना	१४३९३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	२	२	३
४८-४-५७९	वेसीशहर-चामे	१८५७००	८००००	०	८००००	८००००	०	०	०	०	५००००	५००००	०	०	५५०००	५५०००	०	०	२	२	२	३	
४८-३/४-५८२	चकचके-लिवाङ्ग	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०				
४८-३/४-५८४	सडक सञ्जाल	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०				

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट								क्रम	रणनीतिक	स्तम्भ	संकेत	वैश्विक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९				आ.ब. २०६९/७०								
							आयोजना आबद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आबद्ध	बजेट सहयोग	जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक		जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक						
													अनुदान	ऋण			अनुदान						ऋण
	विकास आयोजना- चौथो सडक सुधार																						
४८-४-५८७	दक्षिणकाली- छैमलै- सिस्नेरी-कुलेखानी सडक आयोजना	०	३२७७५	०	३२७७५	४२७५	२८५०० भारत	०	०	०	५००००	५०००	४५०००	०	६००००	५०००	५५०००	०	३	४		३	
४८-४-६५०	पुल निर्माण कार्यक्रम	२२५२२५७	१९०००००	०	१९०००००	९५००००	९५०००० जापान डि.आर.एफ.	०	०	०	२००००००	०	२००००००	०	२५०००००	०	२५०००००	०	१	४	१	३	
४८-४-६६०	पुल पुलेसा संरक्षण तथा मर्मत सम्भार	४९३३५	३०८७५०	०	३०८७५०	३०८७५०	०	०	०	०	८२५०००	८२५०००	०	०	८२५०००	८२५०००	०	०	२	१	२	३	
४८-४-६६१	सडक तथा पुलहरूको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन	१४८६३४	२८५००	०	२८५००	२८५००	०	०	०	०	२५०००	२५०००	०	०	२५०००	२५०००	०	०	२	४	२	३	
४८-४-६६४	मुआब्जा	२९८२४	३००००	०	३००००	३००००	०	०	०	०	१२००००	१२००००	०	०	१५००००	१५००००	०	०	३	४	२	३	
४८-४-६७०	मेशीन मर्मत तथा सम्भार	३९९८२	३८०००	०	३८०००	३८०००	०	०	०	०	४५०००	४५०००	०	०	४५०००	४५०००	०	०	२	२	२	३	
४८-४-६७१	यान्त्रिक उपकरण खरिद	११९४७	६१८००	०	६१८००	६१८००	०	०	०	०	४४०००	४४०००	०	०	४४०००	४४०००	०	०	२	२	२	३	
४८-४-६७३	सडक यातायात सुरक्षा,अतिक्रमण नियन्त्रण तथा सीमा सुरक्षा	९१११	१४२५०	०	१४२५०	१४२५०	०	०	०	०	४००००	४००००	०	०	५००००	५००००	०	०	२	३	२	३	
४८-४-६८१	योजना,कार्यक्रम, अनुगमन, मूल्याङ्कन, भू- वातावरण अध्ययन तथा अन्य कार्यक्रमहरू	२३५३८	३५००५	१६००५	१९०००	३५००५	०	०	०	०	७१५००	७१५००	०	०	७७०००	७७०००	०	०	३	३	२	३	
४८-४-६८२	वाढीजन्य क्षति पुनःनिर्माण आयोजना	५७२५९८	१२६४९४७	१६०१३९	११०४८०८	२८२४५१	९८२४९६ ADB	०	०	०	४५१८५	८३१४	३६८७१	०	१२५४३	०	१२५४३	०	१	४	२	३	
४८-४-६८३	जलमार्ग	०	५०००	०	५०००	५०००	०	०	०	०	२००००	२००००	०	०	५००००	५००००	०	०	२	४		३	

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट								प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त संकेत	सैद्धांतिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९				आ.ब. २०६९/७०							
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक		जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक					
													अनुदान	ऋण			अनुदान					ऋण
४८-३/४-६९५	सडक बोर्ड (विभिन्न सडकहरूको नियमित, पटके र आकस्मिक मर्मत)	१३१४५००	९१८०००	१८०००	९०००००	९१८०००	०	०	०	०	३०१८०००	३०१८०००	०	०	३५१८०००	३५१८०००	०	०	१	२	२	३
४८-३/४-६९५	सडक बोर्ड (रणनीतिक सडक सञ्जालको आवधिक मर्मत (आर.एस.डि.पि.))		१०७००००		१०७००००	१०७००००													१	२	२	३
४८-३/४-६९५	सडक बोर्ड (रणनीतिक सडक आकस्मिक एवं विशेष मर्मत संभार)		५३००००		५३००००	५३००००													१	२	२	३
४८-३/४-६९६	रेल्वे तथा मेट्रो विकास आयोजना	०	८३४८५	१५००	८१९८५	८३४८५	०	०	०	०	२०९३००	२०९३००	०	०	३५५३००	३५५३००	०	०	३	४		३
	जम्मा	१६९८९४६६	२६३६७९६१	३३७४३०	२६०३०५३१	१३५००७३०	१५५६९४७२६	०	२०२५०५	०	३०३९१७५६	१५६६४०९२	१३९८१४३४	६९४२३०	३३६४३७८७	१६७९४८४	१६१३०१४३	७९४१६०				
	कुल जम्मा	१७३८२७८८	२६९०५८६०	८७०५५८	२६०३५३०२	१४०३८६२९	१५५६९४७२६	०	२०२५०५	०	३१०३७८८८	१६३६१५२४	१३९८१४३४	६९४२३०	३४४९८३००	१७५७९९७	१६१३०१४३	७९४१६०				

३.२ सूचना तथा संचार

१. पृष्ठभूमि

लोकतान्त्रिक व्यवस्थालाई संस्थागत गर्दै देशको भौगोलिक विकटतालाई समेत विचार गरी सूचना तथा सञ्चार प्रविधि (Information and Communication Technology-ICT) को विकासलाई राष्ट्रिय विकाससँग आवद्ध गर्ने उद्देश्य लिई आ.व. ०६७/६८ का कार्यक्रमहरू प्रस्ताव गरिएको छ । यस क्षेत्रमा उपलब्ध अत्याधुनिक प्रविधिको प्रयोग गर्दै जनतालाई सहज र सरल तरिकाले सूचना तथा सञ्चार सम्बन्धी विविध सेवा पुऱ्याई देशको आर्थिक, सामाजिक, राजनैतिक विकासका लागि यसक्षेत्रलाई महत्वपूर्ण आधारस्तम्भको रूपमा विकास गर्दै लैजानु आजको आवश्यकता हो ।

सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रले मूलतः दूरसञ्चार, हुलाक सेवा, सुरक्षण मुद्रण, विद्युतीय सञ्चार माध्यम, छापा प्रकाशन तथा चलचित्र क्षेत्रको विकास र विस्तारलाई समेटेको छ । दूरसञ्चार, रेडियो प्रसारण तथा टेलिभिजन प्रसारण क्षेत्रमा भएका विकास र विस्तारको फलस्वरूप सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रबाट प्रदान गरिने सेवामा गुणात्मक सुधार भैरहेको छ । सूचनामा सवैको पहुँच वृद्धि गरी सरकारी सञ्चार माध्यमहरूको सामाजिक दायित्वको प्रवर्द्धन गर्ने र राष्ट्रिय एकीकरणमा योगदान पुऱ्याउनु आजको आवश्यकता हो । जनतालाई निष्पक्ष र छिटो सूचना उपलब्ध गराउन क्रियाशील विभिन्न सञ्चार माध्यमहरूको नियामिकरण, अनुगमन र समन्वय गरी भरपर्दो सूचनाको प्रत्याभूति गर्नु पनि उत्तिकै जरुरी छ । साथै हुलाक सेवालाई आधुनिक र व्यावसायिक बनाउन कार्यरत जनशक्तिको क्षमता विकास र आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गर्न ठोस कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्नुपर्ने समेत देखिन्छ ।

सूचना तथा संचार क्षेत्रमा आ.व. २०६७/६८ का लागि संचालन गरिने मुख्य-मुख्य कार्यक्रमहरूमा टेलिफोन सेवा नपुगेका सवै गाउँ विकास समितिहरूमा टेलिफोन सेवा पुऱ्याउने, सवै जिल्ला सदरमुकामहरूमा अप्टिकल फाइबर सञ्जाल पुऱ्याउने, हुलाक सेवालाई गुणस्तरीय बनाउन आधुनिक सूचना प्रविधिको माध्यमबाट सेवाको विविधिकरण गर्ने, सूचना विभागलाई सरकारको केन्द्रीय सूचना बैकका रूपमा विकास गर्दै जाने, देशभित्रै सुरक्षित मुद्रण सेवा संचालन गर्न क्षमता विकास गर्ने, सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रमा निर्मित ऐन कानूनहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिने, लोककल्याणकारी विज्ञापन वितरणलाई पारदर्शी गरिने, विद्युतीय तथा अन्य विज्ञापनहरूमा नेपाली पात्रको प्रयोग गर्ने कार्यको शुरुआत गरिने तथा गुणस्तरीय र नेपाली संस्कृतिको जगेर्ना गर्ने खालका चलचित्र निर्माणलाई प्रोत्साहित गरिने रहेका छन् ।

२. नतीजा सूचकहरू

- ICT (Information and Communication Technology) क्षेत्रको विकासका लागि सहयोग पुग्ने
- दूरसञ्चारका क्षेत्रमा HSI (Hyper Spectral Imaging), VPN (Virtual Private Network), VOD (Video On Demand), IPTV (Internet Protocol TV), Triple Play जस्ता थप आधुनिक सुविधा उपलब्ध हुने
- सञ्चार क्षेत्रमा विद्यमान पूर्वाधार तथा प्राविधिक संरचनाहरूको सहप्रयोग एवं विकासका लागि नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था हुने
- सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रका कार्यहरूलाई जिल्लास्तरमा संयोजन र समन्वय गर्न गठित जिल्लास्तरीय संयन्त्रहरू क्रियाशील भई यस क्षेत्रको समन्वयात्मक विकास र सेवाप्रवाहमा महत्वपूर्ण योगदान पुग्ने
- हुलाक कार्यालयहरूमा स्थापित टेलिसेन्टरमा सूचना प्रविधिको उपयोग र विस्तारमा वृद्धि हुने
- विद्युतीय प्रसारणमाध्यमहरूको विकासबाट सर्वसाधारण जनताको सुसूचित हुन पाउने हकको उपयोगमा विस्तार हुने
- सूचनाको हक सम्बन्धमा सर्वसाधारणमा सचेतना बढ्ने
- आधुनिक मुद्रण प्रविधिको उपयोगबाट मुद्रण विभागबाट प्रदत्त सेवाहरू विश्वसनीय र गुणस्तरयुक्त हुने
- अप्टिकल फाइबरको सञ्जालमा वृद्धि हुँदै जाने
- रेडियो तथा भू-सतही टेलिभिजनको निःशुल्क सिग्नलको पहुँचमा विस्तार हुने
- सरकारी सूचना प्रवाहको प्रभावकारीतामा वृद्धि हुने
- पत्रपत्रिकाको दीर्घकालीन संरक्षण र व्यवस्थित हुने
- धनादेश सेवा विस्तार हुने
- हुलाक टिकट मार्फत नेपालको आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, धार्मिक पक्षको प्रचार प्रसार हुने
- EMS (Express Mail Service) सञ्चालन, डाँक निरीक्षण र Counter Automation कार्य सञ्चालन हुने

- गोरखापत्रमा विभिन्न भाषामा सामग्रीहरू प्रकाशन हुने
- रेडियो नेपाल र नेपाल टेलिभिजनबाट समावेशी कार्यक्रम र नेपाल पर्यटन वर्षलाई सहयोग पुग्ने कार्यक्रमहरू समेत प्रसारण हुने

३. आ.व. २०६७/६८ का लागि सूचना तथा संचार क्षेत्र अन्तर्गत साधारण तर्फ पहिलो प्राथमिकतामा ६ वटा र दोश्रो प्राथमिकतामा १० गरी जम्मा १६ वटा कार्यक्रमहरू रहेका छन् । त्यस्तै विकास तर्फका ३ वटा कार्यक्रमहरूमा तीनवटै पहिलो प्राथमिकतामा रहेका छन् । कूल बजेट रकम रु. २६७४४२२ हजार व्यवस्था गरिएको छ ।

सूचना तथा संचार क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

क्र.सं.	व.उ.शि.नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	शुरू तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू(लक्ष्य)
१.	६७-३/४-२०१	सासेक सूचना महामार्ग परियोजना (South Asia Socio-Economic Cooperation – SASEC)	आ.व. २०६६/६७ बाट ३१ जुलाई २०१२ सम्म अमेरिकी डलर ११.२ मिलियन	<ul style="list-style-type: none"> काठमाण्डौ देखि बनेपा वर्दिवास हुदै विराटनगरसम्म सूचना महामार्ग निर्माण हुने । आधुनिक सुविधा सम्पन्न ३० वटा Community E-Centre-CeC स्थापना हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> कार्यालय उपकरण तथा गाडी खरीद भएको । Individual Local Consultant नियुक्ति भई काम गरिरहेको । Project Management Consultant छनोट भई ०६७ मंशिर महिनाबाट काम शुरु गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> प्रोजेक्ट मेनेजमेण्ट कन्सल्टेण्ट नियुक्त गर्ने । सूचना महामार्ग निर्माणको प्रारम्भिक कार्य शुरु गर्ने । Community E-Centre-CeC स्थापनाका लागि स्थान छनोट गर्ने । ICT Research and Training सम्बन्धी कार्यका लागि उपयुक्त संस्था छनोट गर्ने ।
२.	६७-३/४-४७०	रेडियो नेपाल	०५५/५६ मा शुरु सालवसाली प्रस्तावित १०,५०,०० हजार	<ul style="list-style-type: none"> प्रसारण पहुँचमा वृद्धि हुने । समानुपातिक र समावेशी कार्यक्रमहरू प्रसारण हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> रेडियो नेपालको दार्चुला, बझाङ र गुल्मीमा एफ.एम. रिले केन्द्र स्थापना भई परीक्षण प्रसारण शुरु गरिएको । २० वटा भाषामा समावेशी समाचार तथा कार्यक्रम प्रसारण भै रहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> स्टुडियो तथा रिले केन्द्रका पार्टपूजा खरिद गर्ने । २० वटा भाषामा समावेशी समाचार तथा कार्यक्रम प्रसारण गर्ने । सुर्खेतको हरे र धनकुटाको भेडेटारबाट प्रसारण विस्तार गर्ने ।
३.	८७-४-५२१	नेपाल टेलिभिजन (शेयर लगानी)	०५५/५६ मा शुरु सालवसाली प्रस्तावित ६,५०,०० हजार	<ul style="list-style-type: none"> प्रसारण पहुँच वृद्धि भई निःशुल्क सिग्नल प्राप्त हुने । समानुपातिक र समावेशी कार्यक्रमहरू प्रसारण हुने पर्यटन प्रवर्द्धनमा सहयोग पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> जलेश्वर, सराङ्कोट र चमेरे प्रसारण केन्द्रमा ट्रान्समिटर जडान कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको । विभिन्न ६ वटा राष्ट्रिय भाषामा कार्यक्रम प्रसारण भैरहेको । चेतनामूलक, बैचारिक र सन्देशमूलक सामग्रीहरू प्रसारण भईरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> समावेशी, लैङ्गिक तथा अपाङ्गमैत्री कार्यक्रम प्रसारण गर्ने । राष्ट्रिय प्रसारण सुदृढीकरण गर्ने (ककनी, धनकुटाको नाम्जे र जुम्ला प्रसारण केन्द्र) फूलचोकी केन्द्रमा डिजिटल प्रविधिको बहुच्यानल ट्रान्समिटर स्थापना गर्ने । पर्यटन वर्ष २०११ सम्बन्धी कार्यक्रम प्रसारण गर्ने ।

आ.व. २०६६/६७ को सूचना तथा संचार क्षेत्र /मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

रु. हजारमा

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. ०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.व. ०६७/६८			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकताक्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरीबीन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
				कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		प्रक्षेपित बजेट					
								आयोजना आबद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आबद्ध	बजेट सहयोग	आ.व. २०६८/६९	आ.व. २०६९/७०				
१	६७-३/४-११०	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	९१५०४	९९०३२	९७९८४	१०४८	९९०३२					१०१७४२	१०२९४२	१	४	२	३
२	६७-३/४-१२०	मुद्रण विभाग	५४५७५	९३४०७	५०३१५	४३०९२	९३४०७					७४९७०	७६०९८	२	५	२	३
३	६७-३/४-१३०	सूचना विभाग	७६७००	९८०४७	९६३२५	१७२२	९८०४७					९८४३५	९८७३५	१	५	२	३
४	६७-३/४-१३१	सञ्चार केन्द्रहरू	६०२२	७५४३	६२५४	१२८९	७५४३					७५४३	७३७५	१	५	२	३
५	६७-३/४-१३२	राष्ट्रिय सूचना आयोग	७४७५	१९९७३	१६२९६	३६७७	१९९७३					१३७९८	१४७१४	२	५	२	३
६	६७-३/४-१४०	राष्ट्रिय समाचार समिति	४८०००	६१०००	५७०००	४०००	६१०००					६४०००	६७०००	२	४	२	२
७	६७-३/४-१५५	प्रेस काउन्सिल नेपाल	१३५००	१४८१०	१३५१०	१३००	१४८१०					१४५००	१५५००	२	४	२	२
८	६७-३/४-१५७	न्यूनतम पारिश्रमिक निर्धारण समिति	३९७३	७३५१	६९६८	३८३	७३५१					७७८०	७९६५	२	३	२	२
९	६७-३/४-१६०	हुलाक सेवा विभाग	१५०३६३	१८५१७	११४७५१	७०४२०	१८५१७					२१९४२४	२२५६६०	१	२	२	२
१०	६७-३/४-१६१	जिल्ला हुलाक कार्यालय	१४२६१०२	१४५९९४७	१४१७९९७	४१९५०	१४५९९४७					१५५९६००	१६१३२५०	१	२	२	३
११	६७-३/४-१६५	हुलाक प्रशिक्षण केन्द्र	५२८८	८४५३	७९२६	५२७	८४५३					८९५५	९३२०	२	२	२	२
१२	६७-३/४-१६६	केन्द्रीय धनादेश कार्यालय	९९६३	६७८१	६१०७	६७४	६७८१					६८८०	७०९६	२	६	२	२
१३	६७-३/४-१६७	नेपाल फिलाटेलिक व्युरो	१९०३	१९७७	१९२९	४८	१९७७					२०४३	२०९५	२	४	२	२
१४	६७-३/४-१६८	केन्द्रीय टिकट भण्डार	१७६१६	२४२७२	२३९२०	३५२	२४२७२					२४५९४	२५७३९	२	६	२	२
१५	६७-३/४-१६९	क्षेत्रीय हुलाक निर्देशनालय	१३०३४४	१६४२५२	१३९५००	२४७५२	१६४२५२					१७३३३०	१७७०९७	२	२	२	२
१६	६७-३/४-१७१	गोश्वारा हुलाक कार्यालय	८६७४५	१०७९६३	१०५१०७	२८५६	१०७९६३					११३५९७	११९०८२	१	२	२	२
		जम्मा	२१३००७३	२३५९९७९	२१६१८८९	१९८०९०	२३५९९७९					२४९०८४३	२५६९६६८				
१७	६७-३/४-२०१	सासेक (SASEC) सूचना महामार्ग परियोजना	३३३७	१५७६९३	३३२९०	१२४४०३	०	१५७६९३	ऋण			१०५६५०	१०५६५०	१	५	२	२
१८	६७-३/४-४५०	दूरसञ्चार क्षेत्र सुधार आयोजना	५९२५	०	०	०	०					०	०				
१९	६७-३/४-४७०	रेडियो नेपाल	१५७६०८	९५०००	५५०००	४००००	९५०००					१०००००	१०००००	१	६	२	२
२०	८७-४-५२१	नेपाल टेलिभिजन (शेयर लगानी)	४५०००	६१७५०	०	६१७५०	६१७५०					६५०००	६५०००	१	६	२	२

४. शान्ति, पुनर्निर्माण, पुनर्स्थापना र पुनर्एकीकरण

१. पृष्ठभूमि :

विस्तृत शान्ति सम्झौतामा हस्ताक्षर भई मुलुकमा विद्यमान एक दशक लामो सशस्त्र द्वन्द्वको विधिवत अन्त्य भएको छ भने नेपालको शान्ति प्रक्रिया विभिन्न चरणहरू पार गर्दै निर्णायक मोडमा आइपुगेको छ । विस्तृत शान्ति सम्झौता एवं विभिन्न समुदाय र समूहहरूसँग गरिएका सहमति, समझदारी र सम्झौताहरूको कार्यान्वयन, सशस्त्रद्वन्द्व, जनआन्दोलन र तराई मधेश आन्दोलनका क्रममा जीवन गुमाएका शहीदहरूको सम्मान, बेपत्ता पारिएकाहरूको खोजी तथा घाइतेहरूको औषधि उपचार र विस्थापितहरूलाई पुनर्स्थापन एवं यथोचित राहत प्रदान जस्ता कार्यहरू महत्वपूर्ण कार्यसूचीमा रहेका छन् । आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्रका विद्यमान विसंगतिहरूलाई न्यूनीकरण गर्दै पुनर्निर्माण, पुनर्स्थापना तथा पुनर्एकीकरण कार्यक्रमहरूको सञ्चालनद्वारा सामाजिक एकीकरण र अवरुद्ध विकास क्रियाकलापलाई अगाडि बढाउन पनि त्यत्तिकै खाँचो छ । विभिन्न सम्झौताहरूमा व्यवस्था भएका आयोग एवं शान्ति संयन्त्रहरूको गठन र शिविरमा रहेका माओवादी सेनाका लडाकुहरूलाई विस्तृत शान्ति सम्झौता र संवैधानिक प्रावधान बमोजिम समायोजन र पुनर्स्थापन, बेपत्ता भएकाहरूको खोजी तथा सार्वजनिकीकरण, पुनर्निर्माणका कार्यलाई बहुउपयोगी हुने गरी सञ्चालन गर्न नसकिएमा जनअपेक्षाहरू पूरा हुने छैनन् । शान्ति प्रक्रियाले पूर्णता पाउन र समृद्ध, आधुनिक एवं न्यायपूर्ण नेपाल निर्माणमा अग्रगमन एवं सामाजिक रूपान्तरणको वातावरण सिर्जना हुन अबै पनि थुप्रै कार्यहरू गर्नुपर्ने छन् ।

द्वन्द्व प्रभावित व्यक्ति तथा समूहलाई तत्काल राहत, परिपूरण (Reparation) पुनर्स्थापना र क्षतिग्रस्त भौतिक संरचनाहरूको पुनर्निर्माण तथा सामाजिक पुनर्एकीकरणलाई निरन्तरता दिंदै मुलुकमा दिगो शान्ति स्थापना गर्ने उद्देश्य आगामी आवधिक योजनामा छ । तीन वर्षे योजनाका उद्देश्य, विगतका अनुभव र वर्तमान संयुक्त सरकारको साझा नीति तथा कार्यक्रमका आधारमा आ.व.०६७६८ का लागि यो कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ । यस क्रममा मुख्यतः शान्ति संयन्त्रको गठन तथा प्रभावकारी सञ्चालन, शान्ति प्रवर्द्धन, शान्ति वार्ता तथा समन्वय, क्षतिग्रस्त भौतिक संरचनाहरूको पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापना, राहत तथा पुनर्स्थापन, शिविर व्यवस्थापन, जनआन्दोलन तथा शहीद स्मृति संग्रहालय, शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजना, सामाजिकीकरण र गणेशमान सिंह शान्ति अभियानको भावना अनुरूप अन्य शान्ति कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछन् ।

२. नतिजा सूचकहरू

आगामी आवधिक योजनामा सबै मृतकका परिवार तथा विस्थापित परिवारलाई राहत वितरण, सबै शहीद परिवारलाई जीवन निर्वाह भत्ता वितरण, सबै शहीदका सन्ततिहरूलाई छात्रवृत्ति वितरण, सबै द्वन्द्व प्रभावित विधवा तथा एकल महिलाहरूलाई आर्थिक सहायता वितरण, सबै क्षतिग्रस्त पूर्वाधारहरूको पुनर्निर्माण, सबै विस्थापित परिवारको पुनर्स्थापना तथा पुनर्एकीकरण, माओवादी सेनाका लडाकुहरूको निश्चित प्रक्रिया अपनाई समायोजन र पुनर्स्थापना गर्ने लक्ष्य लिइएको छ । योजनामा राखिएका यी नतिजा सूचकहरूको लक्ष्य, प्रगति र आ.व.०६७६८ मा संचालन हुने कार्यक्रमका लक्ष्यहरूलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

केही प्रमुख प्रतिफल सूचकहरूको लक्ष्य तथा प्रगति

प्रतिफल सूचकहरू	इकाई	योजनाको लक्ष्य	हालसम्मको प्रगति	०६७६८ को लक्ष्य
मृतकका परिवारलाई राहत वितरण	परिवार	सबै	१३९६४	३०००
जनआन्दोलनका शहीद परिवारलाई जीवन निर्वाह भत्ता वितरण	परिवार	सबै	२६	२६
द्वन्द्व प्रभावित विधवा तथा एकल महिलाहरूलाई राहत वितरण	परिवार	सबै	३६६८	५३३२
क्षतिग्रस्त पूर्वाधारहरूको पुनर्निर्माण	संख्या	सबै	सम्पन्न १९६८	कमागत ५६८
विस्थापित परिवारको पुनर्स्थापना तथा पुनर्एकीकरण	परिवार	सबै	२५०००	५३७०८
माओवादी सेनाका लडाकुहरूको समायोजन र पुनर्स्थापना	संख्या	सबै	-	१९५३२
वेपत्ता नागरिकका परिवारलाई राहत वितरण	परिवार	सबै	११९७	१३०
जनआन्दोलनका घाइतेलाई जीवन निर्वाह भत्ता	संख्या	सबै	२३	२३
बारूदी सुरुङ व्यवस्थापन	संख्या	सबै	३३	२०
जन आन्दोलनमा घाइते (५० प्रतिशत), सन्तान छात्रवृत्ति	संख्या	सबै	२५	२६
अपहरणमा परेकालाई आर्थिक सहायता	संख्या	सबै	२२१	९९८
अंगभंग अपाङ्ग भएका व्यक्तिलाई आर्थिक सहायता	संख्या	सबै	१२९७	३००८
निजी सम्पत्ति क्षतिको राहत/आर्थिक सहायता	संख्या	सबै	४२३८	७५३७

आ.व. ०६७६८ मा शान्ति, पुनर्निर्माण, पुनर्स्थापना र पुनर्एकीकरणका लागि कूल ६ वटा कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू संचालन हुनेछन् । यी सबै कार्यक्रम र आयोजनाहरू मध्यमकालीन खर्च संरचना अनुसार प्रथम प्राथमिकतामा रहेका छन् ।

वार्षिक विकास कार्यक्रम

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	शुरु हुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा सञ्चालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६२-३/४-११०	शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	२०६३/०६४ सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> शान्ति प्रकृयाको सुदृढीकरण विस्तृत शान्ति सम्झौताको कार्यान्वयन शान्ति संयन्त्रको निर्माण मन्त्रालयको क्षमता विकास, शान्ति सञ्चार तथा जनसम्पर्क 	<ul style="list-style-type: none"> सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप सम्बन्धी विधेयक व्यवस्थापिका संसदको विधायन समितिमा पेश भएको । व्यक्ति बेपत्ता पार्ने (कसुर र सजाय) सम्बन्धी विधेयक व्यवस्थापिका संसदको विधायन समितिमा पेश भएको । सरकारी वार्ता टोली र अखिल तराईमुक्ति मोर्चासंग मिति २०६७।२४ गते ७ वूँदै सहमति कायम भएकोमा सो सहमति वमोजिम मिति २०६७।२७ गते मोर्चाले एकनाले बन्दुक (घरेलु) ४ नाल, कटुवा पेस्तोल (घरेलु) १३ नाल, ९ एम्.एम्. पेस्तोल USA Made १ नाल बारुद अन्दाजी ३० के.जी., सर्टगन गोली काटेज २ थान र सकेट बम ३ थान पर्साको विरगञ्जमा माननीय शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्री रकम चेमजोङ्ग समक्ष बुझाएको र माननीय मन्त्रीबाट उक्त हतियार र युद्ध सामग्री स्थानीय प्रशासनलाई हस्तान्तरण गर्नु भएको । स्थानीयस्तरमा शान्ति सन्देश फैलाउने उद्देश्यले विभिन्न जिल्लाहरूका ३१ वटा स्थानीय एफ.एम रेडियो मार्फत शान्ति तथा पुनर्निर्माण सम्बन्धी गतिविधिहरू, विभिन्न सूचनामूलक सन्देश एवं शान्ति प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू साप्ताहिकरूपमा सञ्चालन गरिदै आएको छ । नेपाल टेलिभिजन मार्फत साप्ताहिकरूपमा “अभियान शान्तिको” नामक खोजमूलक कार्यक्रम र दोस्रो जनआन्दोलन गाथा नामक साप्ताहिक अन्तरक्रियात्मक कार्यक्रम श्रव्य-दृष्य माध्यमबाट प्रशारण हुँदै आएको छ । त्यसैगरी मनोरञ्जनात्मक रूपमा शान्ति सन्देश प्रवाह गराउन विभिन्न स्थानहरूमा सडक नाटक अभियान सञ्चालन गरिएको छ । 	<ul style="list-style-type: none"> सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोग, बेपत्ता पारिएकाहरूबारे छानवीन आयोग गठन । शान्ति सम्बन्धी अन्य संयन्त्रहरूको स्थापना र सञ्चालन शान्ति प्रक्रिया समन्वय तथा अनुगमन शान्ति सम्बेद्य विकास (Peace Sensitive Development) का लागि development within conflict, peace vulnerability mapping & early warning system, peace sensitivity audit जस्ता पक्षहरू समावेश गरी अवधारणापत्र, नीति तथा निर्देशिका तर्जुमा, प्रबोधिकरण (Dissemination) र अनुशिक्षण (Orientation) कार्यक्रम संचालन गर्ने । आघात व्यवस्थापन सशस्त्र द्वन्द्वबाट प्रभावित बालबालिकाको पुनर्स्थापन एवं पुनर्एकीकरण कार्यक्रम शान्ति सञ्चार, जनसम्पर्क तथा पारदर्शिता सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन । मन्त्रालय र अन्तर्गत संचालित सबै कार्यक्रमहरूको खर्च तथा उपलब्धी एवम् लाभान्वित पक्षहरूको विवरण राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित गरी जवाफदेहिता र उत्तरदायित्व प्रवर्द्धन गरिने । द्वन्द्वरत पक्षहरूसँग वार्ता व्यवस्थापन मन्त्रालयको क्षमता विकास । मन्त्रालय भवनको तला थप ।
६२-३/४-१३०	शिविर व्यवस्थापन	२०६४/०६५ - सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> शान्तिकोष समेतबाट प्राप्त रकम शिविरमा रहेका माओवादी सेनाका 	<ul style="list-style-type: none"> १९५४९ जना माओवादी सेनाका लडाकुहरूलाई भरणपोषण बापत खर्च गरेको शिविरमा आवश्यक भौतिक पूर्वाधार निर्माण । 	<ul style="list-style-type: none"> विस्तृत शान्ति सम्झौता र अन्य सहमतीका प्रावधान अनुरूप समायोजन र पुनर्स्थापन नहुँदासम्मका लागि माओवादी सेनाका

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	शुरु हुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा सञ्चालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			लडाकुहरुलाई भरणपोषण र मासिक भत्ता वितरण ● शिविर व्यवस्थापन ।		लडाकुहरुको भरणपोषण र मासिक भत्ता रकम भुक्तानी । ● शिविरको अनुगमन तथा निरीक्षण
६२-४-२०५	शान्ति कोष	२०६४/०६५ - २०६९/७०	<ul style="list-style-type: none"> वित्तीय तथा भौतिक सहयोग जुटाई शान्ति प्रक्रियालाई सार्थक विन्दुमा पुर्याउने नेपाल सरकार र दातृ निकायबीच समन्वय गरी स्रोत र साधन जुटाउने विस्तृत शान्ति सम्झौता लगायत अन्य सम्झौता, सहमति र समझदारीमा उल्लेख भएका शान्ति प्रक्रियासंग सम्बन्धित सबै कार्यहरू कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> विस्थापित २५००० लाई राहत प्रदान गरिएको । शिविरमा रहेका १९,५४९ जना माओवादी सेनाका लडाकुहरुको भरणपोषणका लागि रकम उपलब्ध गराएको । शिविरहरुमा औषधि उपचार व्यवस्था, अस्थायी शिविरहरुमा घर-टहरा निर्माण, खानेपानीको व्यवस्था, सडक र शौचालय निर्माणमा सहयोग । एक मुख्य र तीनवटा सहायक शिविरहरुमा सौर्यउर्जा र बायोग्यासको व्यवस्था । संविधान निर्माणमा सहयोग । संविधान सभाको उपनिर्वाचनमा सहयोग । द्वन्द्वबाट क्षतिग्रस्त प्रहरी चौकीको पुनर्निर्माण मतदाता परिचयपत्र बनाउन निर्वाचन आयोगलाई सहयोग 	<ul style="list-style-type: none"> विस्थापितहरुको लगत संकलन र राहत वितरण, क्षतिग्रस्त प्रहरी इकाईहरुको निर्माण, स्थानीय शान्ति समिति लगायत शान्ति प्रक्रियासंग सम्बन्धित सबै संरचनाहरुलाई सहयोग, लडाकुहरु रहने २८ वटै अस्थायी शिविरहरुमा घर-टहरा, खानेपानी, सडक, भरणपोषण, स्वास्थ्य, शौचालय सरसफाईमा सहयोग । २० वटा बारुदीसुरुङ्गको व्यवस्थापन ।
६२-३/४-२१०	पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापन	२०६४/६५ - २०६९/७०	<ul style="list-style-type: none"> द्वन्द्वको क्रममा क्षति भएका सार्वजनिक संरचनाहरु पुनर्निर्माण तथा नयाँ निर्माण सशस्त्र दन्द एवं जनआन्दोलनका क्रममा जीवन उत्सर्ग गर्ने तथा शहीदका आश्रित परिवारले शान्ति प्राप्तिको अनुभूति गरेका हुनेछन् । जनतामा सरकारप्रति सकारात्मक भावना जागृत भएको हुनेछ । 	<ul style="list-style-type: none"> १९६८ वटा आयोजनाहरु सम्पन्न भएको । १३ वटा नमूना वस्तीहरु निर्माण भैरहेको । गोकर्ण राष्ट्रिय शान्ति तथा शहीद स्मारक निर्माणको कार्य सुरु ३ वटा भो.पु. सम्पन्न भएको स्थानीयस्तरमा २४ वटा पार्क उद्यान तथा स्मारक सम्पन्न भएको, व्यक्तिगत सम्पत्ति क्षति वापत ४२३८ जनालाई राहत वितरण भएको, घाइतेका २५ सन्ततिलाई छात्रवृत्ति वितरण भएको, अपहरणमा परेका २२१ जनालाई राहत वितरण भएको, ११९७ बेपत्ताका परिवारलाई राहत वितरण भएको, जनआन्दोलनका शहीदका २६ परिवारलाई निर्वाह भत्ता वितरण भएको, द्वन्द्वको क्रममा अपाङ्ग भएका १२९७ अपाङ्गहरुलाई आर्थिक सहायता वितरण भएको, जनआन्दोलनका २३ घाइतेहरुलाई जीवन निर्वाह भत्ता वितरण हुँदै आएको 	<ul style="list-style-type: none"> गोकर्ण राष्ट्रिय शान्ति तथा शहीद स्मारक र अन्य शहीद पार्क निर्माण, जुम्ला जिल्ला सदरमुकाम पुनर्निर्माण, १३ वटा नमूना वस्ती निर्माण । ५६८ क्रमागत आयोजनाहरुको पुनर्निर्माण कार्यलाई उच्च प्राथमिकता दिई सम्पन्न गर्ने र शुरु लगतमा परेका ३६४७ भौतिक संरचनाहरु मध्येबाट प्राथमिकताका आधारमा नयाँ पुनर्निर्माण आयोजनाहरु संचालन गर्ने । व्यक्तिगत सम्पत्ति क्षति वापत आर्थिक सहायता । द्वन्द्वका क्रममा बेपत्ता र अपहरणमा परेका नागरिकहरुलाई आर्थिक सहायता । ऐतिहासिक जनआन्दोलनका शहीद, घाइते र घाइतेका परिवारलाई जीवन निर्वाह भत्ता, छात्रवृत्ति र आर्थिक सहायता । द्वन्द्वका क्रममा अङ्गभङ्ग अपाङ्ग भएका

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	शुरु हुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरु	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा सञ्चालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरु (लक्ष्य)
६२-३/४-२१२	शान्ति प्रकृया सहयोग आयोजना	२०६५/०६६-२०६९/७०	<ul style="list-style-type: none"> द्वन्द्वबाट प्रभावित व्यक्ति तथा तिनका परिवारले शान्तिको लाभ प्राप्त गरेको अनुभूति गर्ने शान्ति प्रक्रिया तार्किक निष्कर्षमा पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> माओवादी सेनाका १९५४९ जना लडाकुहरुलाई मासिक भत्ता रकम उपलब्ध गराएको । द्वन्द्वका कारणले मृत्यु भएका १३९६४ व्यक्तिका परिवारहरु लाई राहत वितरण गरिएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, आयोजना व्यवस्थापन टोली र शान्ति प्रक्रियासंग सम्बद्ध निकायका पदाधिकारीका लागि तालिम एवं अवलोकन भ्रमणको व्यवस्था भएको । मृतकका नजिकका हकदार विधवा पत्नीलाई आर्थिक सहायता उपलब्ध गराएको (६३ जिल्ला) । 	<p>व्यक्तिलाई आर्थिक सहायता ।</p> <ul style="list-style-type: none"> द्वन्द्वका कारण मृत्यु भएका करिब ३ हजार व्यक्तिका परिवारहरुलाई राहत वितरण गर्ने । द्वन्द्व प्रभावित अन्य व्यक्तिहरुलाई तालिम, सचेतना, कानूनी परामर्श एवं पुनस्थापनाका सेवाहरुलाई निरन्तरता दिने । द्वन्द्वका क्रममा अपाङ्ग, विस्थापित, बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका परिवार, बाबुआमा गुमाएका बच्चाबच्ची तथा विधवाहरुलाई पुनस्थापन तथा सहयोग कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने । आयोजना व्यवस्थापन टोली र शान्ति प्रक्रियासंग सम्बद्ध निकायको क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरता दिने । द्वन्द्वका कारण विधवा भएका महिलाहरुलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता प्रदान गर्ने । व्यवस्थापन सूचना प्रणाली सुदृढीकरण गर्ने ।
६२-३/४-८००	स्थानीय शान्ति समिति	२०६५/०६६-२०६९/०७०	<ul style="list-style-type: none"> ७५ जिल्लामा नै स्थानीय शान्ति समितिहरु स्थापना भई कार्यसञ्चालन हुने । विस्तृत शान्ति सम्झौता लगायत अन्य सम्झौता, सहमति र समझदारीहरुको कार्यान्वयन स्थिति जिल्ला तहमा जानकारी भएको हुने 	<ul style="list-style-type: none"> ७० जिल्लामा स्थानीय शान्ति समितिहरु गठन भएको । ७५ जना कार्यालय सचिवहरु स्थानीय शान्ति समितिमा कार्यरत रहेको । स्थानीय शान्ति समितिका संयोजक, महिला सदस्य र कार्यालय सचिवहरुको क्षेत्रीयस्तरमा संगोष्ठी सम्पन्न भएको छ । ७५ जिल्लामा स्थानीय शान्ति समितिहरु गठन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँस्तरिय शान्ति समिति गठन तथा सू-संचालन निर्देशिका तर्जुमा गरी सोका आधारमा मुलुकका सबै गा.वि.स.हरुमा शान्ति समितिहरु गठन गर्ने अभियान संचालन गर्ने । शान्ति प्रवर्द्धनका कार्यहरु सञ्चालन गर्ने । स्थानीय शान्ति समितिका पदाधिकारी र सदस्यहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने । समितिका पदाधिकारी र सदस्यहरुले अन्तरजिल्ला भ्रमण गरी शान्ति प्रक्रियालाई अगाडि बढाउन विचार आदान प्रदान गर्ने ।

आ.व. २०६७/६८ को शान्ति तथा पुनःनिर्माण मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०६६/६७ को यथार्थ खर्च (अपरिष्कृत)	आ.व. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व २०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
६२-३/४-११०	शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	६७२४९	७४७४०	६४६६४	१००७६	७४७४०	०	०	०	०	६५२९१	६७७३८	१	७	३	३
६२-३/४-१३०	शिविर व्यवस्थापन केन्द्रीय समन्वयकर्ताको कार्यालय	१२४७४	१२०७६२७	१२०७४३४	१९३	१२०७६२७	०	०	०	०	१२३२२६८	१२८३९६१	१	७	३	३
६२-३/४-२०५	शान्ति कोष	२२८६२९३	३६५५२००	१४५९०४०	२१९६१६०	१८२७६००		१८२७६०० (Peace Fund Donors)		०	३६६२५६८	३७०९२१६	१	३	३	३
६२-३/४-२१०	पुनर्निर्माण तथा पुनस्थापन कार्यक्रम	१८०८६०९	२९३४८१६	४७५६२९	२४५९१८७	२९३४८१६	०	०	०	०	२४६१९२३	२४१२८१८	१	३	२	३
६२-३/४-२११	द्वन्द्वोत्तर शान्ति तथा पुनर्निर्माण परियोजना	६६७८	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	-	-	-	-
६२-३/४-२१२	शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजना	१५५६६९९	५५११८०	५४८७६७	२४१३	३४२७	०	५४७७५३ (IDA)	०	०	१८६७६८	१५००१९	१	३	३	२
६२-३-८००	स्थानीय शान्ति समिति	८७५००	२०४०९२	२०४०९२	०	१५५९२	०	१८८५०० (ADB)	०	०	६६१०८	१७६०	१	३	३	२
	जम्मा	५८२५५०२	८६२७६५५	३९५९६२६	४६६८०२९	६०६३८०२		२५६३८५३			७६७४९२६	७६४०११२				

- Peace Fund Donors : - Denmark, European Union, Finland, Norway, DFID, SDC, GTZ

५. उद्योग तथा खानी, विद्युत तथा ऊर्जा र अन्य आर्थिक सेवा

५.१ उद्योग तथा खानी

राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउँदै आएको औद्योगिक क्षेत्रको योगदान विभिन्न औद्योगिक, गैह्र औद्योगिक तथा वाह्य कारणले गर्दा विगत केही वर्ष यता खस्कदो क्रममा रहेको छ। कृषि, जलविद्युत, जडिबुटी तथा पर्यटन लगायत अन्य धेरै किसिमका उद्योग व्यवसायहरूको प्रसस्तै सम्भावना रहेको नेपालको औद्योगिक क्षेत्रको विकासको लागि विगतमा गरिएका प्रयासहरू र यससंग सम्बन्धित नीति, ऐन कानूनहरू र यिनका कार्यान्वयनको अवस्थाबाट सन्तोषजनक उपलब्धी हासिल हुन सकेको देखिदैन। यसै परिवेशमा औद्योगिक नीति, २०४९ र यससंग सम्बन्धित ऐन कानूनहरूमा रहेका कमीकमजोरीहरू तथा तिनले समेट्न नसकेका विषयहरू समावेश गरी समय सापेक्ष नीति निर्माण गर्नु पर्ने आवश्यकता भएकोले सो अनुरूप तयार गरिएको नयाँ औद्योगिक नीति, २०६७ जारी गरिएको छ। सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको समन्वय र सहकार्यद्वारा औद्योगिक विकास मार्फत राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा उल्लेख्य योगदान पुऱ्याई गरिबी न्यूनीकरणमा सघाउ पुऱ्याउने दीर्घकालीन लक्ष्य लिइएको यस औद्योगिक नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने, औद्योगिक क्षेत्रमा स्वदेशी र वैदेशिक लगानी आकर्षित गर्नका लागि औद्योगिक पूर्वाधार निर्माण गर्दै लैजाने, निर्यात प्रवर्द्धनमा जोड दिने उद्देश्यले विशेष आर्थिक क्षेत्रको निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने, लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको प्रवर्द्धन मार्फत गरिबी न्यूनीकरण गर्नेतर्फ सरकारका औद्योगिक नीति तथा कार्यक्रमहरू केन्द्रित रहँदै आएका छन्।

त्रिवर्षीय योजनाको आधारपत्रले औद्योगिक उत्पादन एवं अभिवृद्धिबाट औद्योगिक वस्तुको निर्यात बढाई राष्ट्रिय आय तथा रोजगारीको अवसर बढाउने, उत्पादनशील जनशक्ति तथा व्यवस्थापकीय क्षमताको विकास गर्दै सबल लगानीको आधार खडा गरी स्वदेशी तथा विदेशी लगानीलाई आकर्षित गर्दै लैजाने, स्थानीय स्रोत, कच्चा पदार्थ, सीप र साधनको अधिकतम परिचालनमा जोड दिई अर्थतन्त्रमा उद्योग क्षेत्रको योगदान बढाउने, लघु उद्यमको माध्यमबाट पिछडिएका गरिब लक्षित समूहमा उद्यमशीलता विकास गरी उत्पादनशील स्वरोजगारी सिर्जना गर्ने मुलभूत उद्देश्य राखेको छ। साथै योजनामा वार्षिक सरदर ५ प्रतिशतले औद्योगिक उत्पादन वृद्धिदर हासिल गर्ने, ठूला, घरेलु तथा साना लघु उद्योगको स्थापना र संचालनद्वारा वार्षिक ५० हजारका दरले योजना अवधिभरमा १ लाख ५० हजार रोजगारी सिर्जना गर्ने जस्ता परिमाणात्मक लक्ष्यहरू किटान गरिएको छ।

योजनाले राखेका यी उद्देश्य र लक्ष्यहरू हासिल गर्ने गरी यस योजना अवधिमा नीतिगत व्यवस्था र सुधार, लघु, घरेलु तथा साना उद्योग लगायत मझौला तथा ठूला उद्योगहरूको प्रवर्द्धन र विकास गर्दै जाने तथा भएका औद्योगिक पूर्वाधारहरूको प्रभावकारी रूपमा पुनःसंचालन गर्ने गरी कार्यक्रमहरू तयार गरिएका छन्। औद्योगिक विकासमा सरकारी निजी साभेदारीको बढवा गर्ने, औद्योगिक समस्यालाई यसै अवधारणा अनुरूप समाधान गर्दै जाने तथा सार्वजनिक निजी क्षेत्र बीच विश्वास र समझदारी विकास गर्ने उद्देश्यले साभ्का मञ्चका रूपमा नेपाल व्यवसाय मञ्च (Nepal Business Forum) को गठन गरिएको छ। ग्रामीण गरीबी र वेरोजगारी समस्या समाधान गर्ने उद्देश्यले संयुक्त राष्ट्र संघिय विकास कार्यक्रमको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा संचालन भइरहेको लघु उद्यम विकास कार्यक्रमलाई क्रमशः राज्यका ३६ जिल्लामा विस्तार गरिएको छ भने यस कार्यक्रमलाई नेपाल सरकारको कार्यक्रममा आन्तरिकीकरण गर्ने कार्य समेत शुरू गरिएको छ। लघु उद्यम विकास कार्यक्रमले हालसम्म ४७००० भन्दा बढी लघु उद्यमी तयार गरेको छ।

यसैगरी विशेष आर्थिक क्षेत्रतर्फ भैरहवामा विशेष आर्थिक क्षेत्रको पूर्वाधार निर्माणका कार्यहरू अन्तिम चरणमा पुगेको छ भने विशेष आर्थिक क्षेत्र सिमरामा जग्गा मिलाउने कार्य लगायत घेरावन्दी (पखाल) निर्माणका कार्यहरू भइरहेका छन्। विशेष आर्थिक क्षेत्र सम्बन्धी विधेयक हाल व्यवस्थापिका संसदमा पेश भई छलफलको क्रममा रहेको छ भने नेपाली उत्पादनलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरसम्म गुणस्तर कायम गरी प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता वृद्धिगर्न गुणस्तर ऐन तथा प्रमाणीकरण बोर्ड गठन गर्ने सम्बन्धी मस्यौदा तयार भैसकेको छ।

मुलुकमा बढ्दै गइरहेको सिमेन्टको मागलाई आपूर्ति गर्न, सो को भइरहेको उच्च आयातलाई प्रतिस्थापन गर्दै लैजान सरकारका तर्फबाट सिमेन्ट उद्योग स्थापना गर्ने उद्यमी/व्यवसायीहरूलाई यस उद्योगमा लगानी गर्ने अनुकूल वातावरण तयार गर्ने उद्देश्यले सम्भाव्य सिमेन्ट उद्योग स्थापना स्थलसम्म औद्योगिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम अन्तर्गत पहुँच सडक निर्माण र विद्युत प्रसारण लाईन विस्तार गर्ने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइएको छ। यसैगरी खानी तथा भूगर्भ विभागले सुर्खेत चुनढुंगा खानी, काठमाण्डौ प्राकृतिक ग्याँस, कालिटाँर (मकवानपुर) तामा खानी, गान्धारी (दाङ) चुनढुंगा खानी, फुल्चोकी फलाम खानी, डडेल्धुरा तामा खानी लगायतका खानी क्षेत्रहरूको विकास गर्ने कार्य गर्दै आएको छ। पर्याप्त पूर्वाधार, कच्चा पदार्थ एवं वित्तीय सुविधाहरूको अभिवृद्धिका कारण हस्तकलाका सामान, जडिबुटी, चिया, कफी, कागज र कागजजन्य पदार्थ, खाद्य प्रशोधन लगायतका साना तथा घरेलु उद्योगहरूले मुलुकमा स्वरोजगार सिर्जना गर्न महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दै आइरहेको छ।

२. नतिजा सूचकहरू

क्र.सं	प्रतिफल सूचकहरू	योजनाको लक्ष्य	हाल सम्मको स्थिति	२०६७/६८ को लक्ष्य
१	रोजगारी सृजना(जना) (लघु, घरेलु, साना, मझौला तथा ठूला उद्योग स्थापना र संचालन मार्फत)	१५००००		५००००
२	लघु उद्यम विस्तार (आन्तरिकीकरण) (जिल्ला)	७५	१८	७
३	नीतिगत/कानूनी तथा संरचना तयार	आवश्यकता अनुसार		१

उद्योग तथा खानी क्षेत्रका वार्षिक विकास कार्यक्रम

ब.उ.शी.न.	कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुन वर्ष र कूल लगानी	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू
३८-३-२५२ ३८-४-२५२	वातावरणीय क्षेत्र सहयोग कार्यक्रम (उर्जा समेत)	सालवसाली	औद्योगिक वातावरणीय प्रदुषण न्यूनीकरण, कच्चा पदार्थ तथा उर्जा खपतमा बचत	हेटौंडा औद्योगिक क्षेत्रमा WWTP संचालन, उद्योगहरूको Energy Audit, Cleaner production कार्यक्रमको प्रभावकारीता अध्ययन गरिएको ।	WWTP संचालन, Energy Audit, लुम्बिनी क्षेत्रको उद्योगहरूको अध्ययन गर्ने, प्राविधिक हस्तांतरण कार्यक्रम, फोटोकपियर -१
३८-३-३०१ ३८-४-३०१	खनिज अन्वेषण विकास आयोजना	सालवसाली	जियोलजिकल सर्भे, चुनदुङ्गा तथा फलाम अन्वेषण, खानीहरूको वातावरणीय अनुगमन, अन्वेषणात्मक ड्रिलिङ्ग, खनिजजन्य उद्योग प्रवर्द्धन	सल्यानमा १२६ वर्ग कि.मी. क्षेत्रमा खनिज अन्वेषण ६२ वटा खानीहरूको वातावरणीय अनुगमन, रोल्पा २ व.कि.मी. सुन अन्वेषण, सुर्खेतमा ४०० मी. अन्वेषणात्मक ड्रिलिङ्ग, ४ वटा खनिज उद्योग प्रवर्द्धन ।	पाल्पामा चुनदुङ्गा अन्वेषण-२५ व.कि.मी, नवलपरासी र तनहुँमा फलाम अन्वेषण-१२५ व.कि.मी. सल्यानमा अन्वेषणात्मक ड्रिलिङ्ग ३०० मी. खानीहरूका वातावरणीय अनुगमन-७५ वटा, खानीजन्य उद्योग प्रवर्द्धन-४ वटा सम्पन्न गर्ने ।
३८-३-३०२ ३८-४-३०२	पेट्रोलियम अन्वेषण परियोजना	सालवसाली	स्टाटीग्राफी तथा स्ट्रक्चरल अध्ययन, जियोलजिकल सेक्सन मेजरमन्ट, मोरङ्ग बेल संरक्षण, नक्सा प्रकाशन ।	७०० व.कि.मी. क्षेत्रमा स्टाटीग्राफी तथा स्ट्रक्चरल अध्ययन, १०० कि.मी. क्षेत्रमा जियोलजिकल सेक्सन मेजरमन्ट, मोरङ्ग बेल संरक्षण, नक्सा प्रकाशन भएको ।	६५० व.कि.मी स्टाटीग्राफी तथा स्ट्रक्चरल अध्ययन, १०० व.कि.मी.मा जियोलजिकल सेक्सन मेजरमन्ट, मोरङ्ग बेल संरक्षण, नक्सा प्रकाशन गर्ने ।
३८-३-३०४ ३८-४-३०४	भू-वैज्ञानिक सर्वेक्षण तथा अनुसन्धान आयोजना	सालवसाली	भौगर्भिक म्याप अपडेट, जियोहजार्ड म्यापिङ्ग स्टडी, भू-इन्जिनियरिङ्ग तथा भू-वातावरणीय अन्वेषण, नक्सा प्रकाशन ।	१३०० व.कि.मी. क्षेत्रमा भौगर्भिक म्याप अपडेट, १३०० व.कि.मी. क्षेत्रमा जियोहजार्ड म्यापिङ्ग स्टडी, ३०० व.कि.मी. क्षेत्रमा भू-इन्जिनियरिङ्ग तथा भू-वातावरणीय अन्वेषण, ६ सीट नक्सा प्रकाशन गर्ने ।	६५० व.कि.मी.मा भौगर्भिक म्याप अपडेट, ६५० व.कि.मी.मा जियोहजार्ड म्यापिङ्ग स्टडी, ३०० व.कि.मी. क्षेत्रमा भू-इन्जिनियरिङ्ग तथा भू-वातावरणीय अन्वेषण, ६ सीट नक्सा प्रकाशन गर्ने, फिल्ड कार्यक्रमको अनुगमन आदि ।
३८-३-४०४ ३८-४-४०४	औद्योगिक व्यवसाय विकास प्रतिष्ठान	सालवसाली	व्यवसाय व्यवस्थापन, प्रविधि तथा सीप विकास तालिम दिने ।	लघु व्यवसाय सिर्जना ३०० जना, व्यवसाय व्यवस्थापन तालिम ३०० जना, प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम ३५० जना, महिला उद्यमी तथा अल्लो उपक्षेत्र सम्बन्धी अध्ययन गरेको	व्यवसाय व्यवस्थापन तालिम-१०० जना, लघु व्यवसाय सिर्जना तालिम-८० जना, प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम ७५ जना, डाटावेश तथा म्यानुअल तयारी, फ्याक्स मेशिन खरीद -दुई वटा ।

३८-३-४०६ ३८-४-४०६	घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति (केन्द्र)	सालवसाली	उद्यमी विकास, उद्यमी प्रवर्द्धन, स्रोत केन्द्र संचालन र उपयुक्त प्रविधि हस्तान्तरण सम्बन्धी कार्य गर्ने ।	१००३ जनालाई उद्यम स्थापना र रोजगारी सिर्जना सम्बन्धी कार्यक्रम, महिला उद्यमी विकास, बजार विस्तार, उद्यमी अन्तरक्रिया, औद्योगिक वस्तु तथा प्रविधि प्रदर्शनी र कार्यक्रम प्रभावकारीता अध्ययन भएको ।	८३० जना उद्यमी तयार गर्ने, महिला उद्यमी विकास कार्यक्रम, स्रोत केन्द्र स्थापना र संचालन, बजार विस्तार, उद्यमी अन्तरक्रिया, औद्योगिक वस्तु तथा प्रविधि प्रदर्शनी र कार्यक्रम प्रभावकारीता अध्ययन गर्ने, ४ वटा कम्प्यूटर, फोटोकपी मेशिन -१, भवनको छाना मर्मत आदि ।
३८-३-४०७ ३८-४-४०७	घरेलु तथा साना उद्योग प्रशिक्षण केन्द्र	सालवसाली	वस्तु विकास, सीप विकास, उद्यमसिलता विकास प्रशिक्षण	१२४० जनालाई वस्तु विकास, सिप विकास, महिला उद्यम प्रवर्द्धन, वस्तुगत, उद्यमसिलता विकास प्रशिक्षण दिइएको ।	१११० जनालाई वस्तु विकास, सिप विकास, उद्यमसिलता विकास प्रशिक्षण दिने तथा मेला प्रदर्शनी र पाठ्यक्रम निर्माण गर्ने, फाइलिङ क्याबिनेट -५ वटा आदि ।
३८-३-४०९	लघु उद्यम विकास कार्यक्रम	शुरू भएका सन् १९९८, सम्पन्न हुने सन् २०१० (UNDP अन्तर्गतको कार्यक्रम)	लघु उद्यमी स्थापना गर्ने, व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरू स्थापना गर्ने, अति गरिब समूहका लागि आयमूलक क्रियाकलापहरूका म्यानुयल र कार्यविधि तयार गरी प्रत्यक्ष सहयोग प्याकेज प्रदान गर्ने, सहयोगी संघ संस्था र उद्यमीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	४७००० जना लघु उद्यमी स्थापना गरेको, ३६ वटा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरू स्थापना गरेको, अति गरिब समूहका लागि आयमूलक क्रियाकलापहरूका म्यानुयल र कार्यविधि तयार गरी प्रत्यक्ष सहयोग प्याकेज-५०० जनालाई दिइएको, गाउँ उद्यम विकास योजना तयार भएको ।	३७०० जना लघु उद्यमी स्थापना गर्ने, अति गरिब समूहका लागि आयमूलक क्रियाकलापहरूको म्यानुयल र कार्यविधि तयार गरी प्रत्यक्ष सहयोग प्याकेज प्रदान गर्ने, सहयोगी संघ संस्था र उद्यमीहरूका क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, २५ जिल्लामा लघु उद्यम कार्यक्रम आन्तरिकरणको लागि जम्मा रु. ७ करोड समेत, आदि ।

३८-३-६०५ ३८-४-६०५	औद्योगिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (विशेष आर्थिक क्षेत्र समेत)	सालवसाली	उदयपूर, मकवानपूर र दाङ्ग जिल्लाका संभाव्य सिमेन्ट उद्योग स्थापना स्थलसम्म सडक निर्माण र विद्युत प्रसारण लाइन विस्तार तथा ललितपूर, रोल्पा र धादिङ जिल्लामा पूर्व सम्भाव्यता अध्ययन र निर्माण कार्य गर्ने ।	भैरहवा SEZ को पूर्वाधार निर्माणतर्फ सडक, विद्युत र टेलिफोन लाइन सम्बन्धी कार्य सम्पन्न । उदयपूर, मकवानपूर र दाङ्ग जिल्लाका संभाव्य सिमेन्ट उद्योग स्थापना स्थलसम्म सडक निर्माण र विद्युत पसारण लाइन विस्तार गर्ने सम्बन्धी निर्माण कार्य भइरहेको ।	विशेष आर्थिक क्षेत्र सिमरामा जग्गा मिलाउने, सीमा पर्खाल र कलभर्ट निर्माण, भैरहवामा प्रशासनिक र सेवा भवन तथा ढल प्रशोधन केन्द्रको काम सम्पन्न गर्ने, उदयपूर, मकवानपूर र दाङ्ग जिल्लाका संभाव्य सिमेन्ट उद्योग स्थापना स्थलसम्म सडक निर्माण र विद्युत प्रसारण लाइन विस्तार गर्ने कार्य चालू राख्ने, ललितपूर, पाल्पा, रोल्पा जिल्लाहरूमा सम्भाव्यता अध्ययन र निर्माण कार्य गर्ने, २१०० मिटर नदी नियन्त्रण, सिमेन्ट उद्योगको लागि औद्योगिक पूर्वाधार अन्तर्गत सडक तथा विद्युत प्रसारण लाइन आदि
३८-३-६५७	औद्योगिक लगानी प्रवर्द्धन कार्यक्रम	सालवसाली	तुलनात्मक लाभका क्षेत्रको पहिचान सम्बन्धी अध्ययन, औद्योगिक सूचना प्रणाली अध्ययन र स्थापना, औद्योगिक प्रवर्द्धन सम्बन्धी गोष्ठी र महिला उद्यमी प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यक्रम आयोजना गर्ने ।	२ वटा तुलनात्मक लाभका क्षेत्रहरूको अध्ययन, ४ वटा औद्योगिक प्रवर्द्धन सम्बन्धी गोष्ठी, औद्योगिक सूचना प्रणालीसम्बन्धी अध्ययन, महिला उद्यमी तथाङ्क संकलन र महिला उद्यमी परिचय पुस्तिका प्रकाशन तथा महिला उद्यमीलाई कदर पत्र प्रदान गर्ने कार्य भएको ।	औद्योगिक लगानी प्रवर्द्धन सम्बन्धी द्विपक्षीय वार्ता, औद्योगिक नीति, २०६७ को कार्यान्वयनको लागि ऐन, नियम निर्माण तथा परिमार्जन सम्बन्धी कार्य, औद्योगिक समस्या समाधान र युवा नेतृत्व विकास सम्बन्धी गोष्ठी/अन्तरक्रिया, लैङ्गिक परिक्षण (Gender Audit) लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी आचार संहिता निर्माण र जनशक्ति विकास सम्बन्धी कार्य गर्ने, द्विपक्षीय वार्ता तथा सम्झौता आदि ।
३८-३-८०१ ३८-४-८०१	घरेलु तथा साना उद्योग विकास कार्यक्रम (४८ जिल्ला)	सालवसाली	उद्यमी विकास, उद्यमी प्रवर्द्धन, स्रोत केन्द्र संचालन र उपयुक्त प्रविधि हस्तान्तरण सम्बन्धी कार्य गर्ने ।	उद्यमी तयार गर्ने रोजगारी सिर्जना सम्बन्धी कार्यक्रम, उपयुक्त प्रविधि हस्तान्तरण, बजार विस्तार, उद्यमी अन्तरक्रिया, कोसेली घर संचालन, स्रोत केन्द्र पुनःस्थापना तथा संचालन, सूचना प्रविधि (ICT) पूर्वाधार विकास केन्द्र तथा जडिबुटी अध्ययन तथा प्रशोधन केन्द्र पुनःस्थापना तथा संचालन भएको ।	५६२० जना उद्यमी स्थापना र रोजगारी सिर्जना सम्बन्धी कार्यक्रम, उपयुक्त प्रविधि हस्तान्तरण, बजार विस्तार, उद्यमी अन्तरक्रिया, औद्योगिक वस्तु तथा प्रविधि प्रदर्शनी, कोसेली घर सञ्चालन, स्रोत केन्द्र पुनःस्थापना र संचालन, वस्तु विकास केन्द्र (चिया, बाँस, निगालो, बहुमुल्य वस्तु, रेशा प्रशोधन) संचालन गर्ने ।

३८-३-८०२ ३८-४-८०२	घरेलु तथा साना उद्योग विकास कार्यक्रम (२७ जिल्ला)	सालवसाली	रोजगार एवं व्यवसायमूलक तालिम तथा प्रशिक्षण, IP सम्बन्धी सचेतना कार्य, Online Service, वस्तु विकास कार्यक्रम ।	रोजगार एवं व्यवसायमूलक तालिम तथा प्रशिक्षण, IP सम्बन्धी सचेतना कार्य, Online Service, वस्तु विकास कार्यक्रम, दीगो औद्योगिक विकास सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम र उत्पादकत्व अभिवृद्धि कार्यक्रम संचालन भएको ।	२१८५ उद्यमी सिर्जना, २५०० जनालाई उद्योग प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य, कोसेली घर स्थापना तथा संचालन, औद्योगिक वातावरण मैत्री प्रवर्द्धन र प्रशिक्षार्थी रोजगार व्यवस्थापन कार्य गर्ने ।
----------------------	---	----------	---	--	---

आ.ब. २०६७/६८ को उद्योग मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

(रु. हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व .२०६८/६९	आ.व .२०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
३८	उद्योग मन्त्रालय	१०७८६८५	१९१६०७३	८९५७८९	१०२०२८४	१७६७९०९	१४८१६४				२११३०८१	२०६९४३१				
	साधारण प्रशासनतर्फ															
३८-३/४-११०	उद्योग मन्त्रालय	४६३६१	३३३६९	२७५२४	५८४५	३३३६९					२९९०१	३०३३१	P1	७		
३८-३/४-१२०	उद्योग विभाग	१८३३५	२०७४८	१९६६०	१०८८	२०७४८					२८३१३	२२७८५	P1	७		
३८-३/४-१३०	खानी तथा भूगर्भ विभाग	४१२०५	५१४१४	५०४२१	९९३	५१४१४					५४२८४	५६५२५	P1	७		
३८-३/४-१४०	घरेलु तथा साना उद्योग विभाग	२४१४६	३२१६६	२१२७५	१०८९१	३२१६६					३२८२५	३३२६६	P1	७		
३८-३/४-१४१	केन्द्रीय कारागार कारखाना	२२३०	४२०७	३९४९	२५८	४२०७					४१०३	४४६७	P1	७		
३८-३/४-१५०	नेपाल गुणस्तर तथा नापतौल विभाग	३००९०	३६७७४	२७८५८	८९१६	३६७७४					३८६७९	३९६८९	P1	७		
३८-३/४-१५१	नेपाल गुणस्तर तथा नापतौल कार्यालयहरू	१९५४१	२५६८२	२४४८३	११९९	२५६८२					२६०५७	२७०७७	P1	७		
३८-३/४-१६०	कम्पनी रजिष्टारको कार्यालय	२०९७२	१३३४७	१२९३९	४०८	१३३४७					१३९०७	१४३६२	P1	७		
३८-३/४-१६५	सैनिक सामग्री उत्पादन निर्देशनालय	२६७१४१	२७९६०९	१४५६९५	१३३९१४	२७९६०९					२८३१३६	२९०२७५	P1	७		
	जम्मा	४७००२१	४९७३१६	३३३७९४	१६३५१२	४९७३१६					५११२०५	५१८७६७				
	विकास खर्च															
३८-३/४-२५२	वातावरणीय क्षेत्र सहयोग कार्यक्रम (उर्जा कार्यक्रम समेत	८०५७	८३८९	८२७०	११९	८३८९					७८८६	७३६७	P2	०१	२	३
३८-३/४-३०१	खनिज अन्वेषण तथा विकास आयोजना	५०२६	६८४६	२०००	४८४६	६८४६					६६१६	६७४१	P3	०६	२	३
३८-३/४-३०२	पेट्रोलियम अन्वेषण परियोजना	४५१५	४९६०	४३३३	६२७	४९६०					५२७६	५५४१	P3	०६	२	३
३८-३/४-३०४	भू-वैज्ञानिक सर्भेक्षण तथा अनुसन्धान	२६५१	३१०९	१३७५	१७३४	३१०९					३३५१	३३७४	P3	०६	२	३

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त संकेत	लैङ्गिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व .२०६८/६९					आ.व .२०६९/७०
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
	आयोजना															
३८-३/४-४०४	औद्योगिक व्यवसाय विकास प्रतिष्ठान	१४९२२	१५६८३	१५६०९	२९	१५६३८					१६००९	१६४२०	P2	०६	२	३
३८-३/४-४०६	घरेलु तथा साना उद्योग विकास कार्यक्रम (समिति)	३८९७४	४५७१४	४१३३८	४३७६	४५७१४					४७७७४	४९५७४	P1	०६	१	१
३८-३/४-४०७	घरेलु तथा साना उद्योग प्रशिक्षण केन्द्र	१७४९०	२०७७७	२०७२८	४९	२०७७७					२७४३५	२३५५८	P1	०६	१	२
३८-३/४-४०९	लघु उद्यम विकास कार्यक्रम	१०३४५०	२१८१६४	२१८१६४	०	७००००	१४८१६४ UNDP				२३००००	२४००००	P1	०६	१	१
३८-३/४-६०५	औद्योगिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (विशेष आर्थिक क्षेत्र समेत)	१७३५७६	८२०५८४	७३२५	८१३२५९	८२०५८४					९६७८३१	८९८६२१	P1	०६	२	३
३८-३/४-६५७	औद्योगिक लगानि प्रवर्द्धन कार्यक्रम	३७५३	३१५०	२९५५	१९५	३१५०					३२९९	३५२१	P2	०६	२	३
३८-३/४-८०१	घरेलु तथा साना उद्योग विकास कार्यक्रम (४८ जिल्ला)	१३७१९१	१५९७८७	१३८११३	२१६७४	१५९७८७					१६९१५८	१७६२१६	P1	०६	१	१
३८-३/४-८०२	घरेलु तथा साना उद्योग विकास कार्यक्रम (२७ जिल्ला)	९९०५९	१११६३९	१०१७७५	९८६४	१११६३९					११७२४१	११९७२१	P1	०६	१	१

५.२ विद्युत् तथा ऊर्जा

१. पृष्ठभूमि

मुलुकको सर्वाङ्गिय विकासका लागि विद्युत महत्वपूर्ण आधार हो । हालसम्मको विद्युत उत्पादन जलविद्युत तर्फ ६३८ मेगावाट र थर्मल प्लाण्टतर्फ ५३.४ मेगावाट गरी जम्मा ६९१.४ मेगावाट मात्र रहेको छ जुन सम्भाव्य उत्पादन क्षमताको करिब १.६ प्रतिशत मात्र हो । पर्याप्त लगानीको अभावमा हाल विद्युतको उत्पादन क्षमताले आन्तरिक खपतको माग समेत परिपूर्ति गर्न नसकेको अवस्थामा सम्भाव्य निर्यातयोग्य जलविद्युतको विकासलाई राष्ट्रको समष्टिगत आर्थिक विकासको मुख्य आधारको रूपमा स्थापित गर्नुपर्ने चुनौती रहेको छ । चालु त्रिवर्षीय योजनाले जलविद्युत विकास नीति, २०५८, राष्ट्रिय जल योजना २०६२, दश वर्षे तथा बीस वर्षे विद्युत विकास कार्यनीतिले अख्तियार गरेको दीर्घकालीन सोच, उद्देश्य र नीति अनुरूप निजी क्षेत्र र सरकारी क्षेत्रको प्रयासबाट जलविद्युतलाई निर्यातयोग्य वस्तुको रूपमा विकास गर्दै लैजाने र कम लागतमा गुणस्तरीय सेवा उपलब्ध गराई विद्युतको विस्तार ग्रामीण क्षेत्रसम्म पुऱ्याउने कार्यलाई निरन्तरता दिने नीति लिएको छ । विद्युत उत्पादन तथा वितरणमा सामुदायिक/सहकारीतामा आधारित कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ संचालन गर्न जनताको जलविद्युतको अवधारणा अगाडि ल्याइएको छ ।

प्रस्तुत पृष्ठभूमिमा राष्ट्रिय जलस्रोत रणनीति र चालु त्रिवर्षीय योजनाका अवधारणाले जल विद्युतलाई समष्टिगत आर्थिक विकासको मुख्य आधारको रूपमा लिदै यस क्षेत्रमा स्वदेशी तथा विदेशी लगानीलाई प्रोत्साहित गर्न आवश्यक वातावरणको सिर्जना गरी देशका ग्रामिण क्षेत्रसम्म आधिकाधिक जनतालाई भरपर्दो, गुणस्तरीय र सर्वसुलभ विद्युत सेवा उपलब्ध गराउने लक्ष्य लिएको छ ।

आ.व. २०६७/६८ को वार्षिक कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्दा सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा उल्लेख भए अनुरूप उर्जा संकट समाधान सम्बन्धी नीति तथा योजनाहरूलाई समावेश गरिएको छ । प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रममा विशेष गरी सुख्खायाममा विद्युत् सङ्कट कम गर्नका लागि विद्यमान विद्युतगृहहरूको क्षमता अभिवृद्धि, हाल संचालनमा रहेका तापीय विद्युतगृहहरूलाई पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन, अल्पकालिन नीति एवं राष्ट्रिय सङ्कल्पका साथ केहि ठूला विद्युत आयोजनाहरूको द्रुत कार्यान्वयनलाई उच्च प्राथमिकता दिई चमेलिया, कुलेखानी तेस्रो, माथिल्लो तामाकोशी, माथिल्लो त्रिशुली जस्ता विद्युत उत्पादन आयोजनाहरूको निर्माण र विद्यमान विद्युत केन्द्रहरूको मर्मत संभार, प्रसारण लाइनहरूको विस्तार एवं सबस्टेशन निर्माण र विद्युत वितरण/विस्तार लगायत जलविद्युत क्षेत्रबाट प्राप्त रोयल्टीलाई प्रभावकारी रूपमा वितरण गर्ने समेतका कार्यक्रमहरू समावेश गरिएका छन् । यसको साथसाथै आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा e-bidding प्रणालीको समेत उपयोग गरिने छ ।

२. नतिजा सूचकहरू

तीन वर्षीय योजनाले परिलक्षित गरे बमोजिम हालको प्रतिव्यक्ति विद्युत् उपभोग ७६ किलोवाट घण्टाबाट बढाई १०० किलोवाट घण्टा पुग्ने, कुल जनसंख्याको ६५ प्रतिशत जनतालाई राष्ट्रिय विद्युत् प्रणालीबाट विद्युत् सेवा उपलब्ध गराउन उन्मुख हुने तथा उद्योग, कृषि, सिंचाइ, शिक्षा र स्वास्थ्य आदि क्षेत्रमा विद्युतको उपयोग र परिमाण बृद्धि भई सामाजिक तथा आर्थिक क्षेत्रमा दिगो रूपले ठोस योगदान पुग्नेछ । चालु योजना र यस आर्थिक वर्षमा उपरोक्त नतिजाहरू प्राप्त गर्ने उद्देश्यले देहायबमोजिमको लक्ष्य तोकिएको छ :

केहि प्रमुख प्रतिफल सूचकहरूको लक्ष्य तथा प्रगति

प्रतिफल सूचकहरू	योजनाको लक्ष्य (२०६७/६८-२०६९/७०)	२०६७/६८ को लक्ष्य
विद्युत उत्पादन (मे.वा.)	२८१	१८
विद्युत प्रसारण लाइन निर्माण (कि.मि.)	७००	९५
ग्रामीण विद्युतीकरणको लागि थप हुने (गाविस संख्या)	१२००	३००

जल विद्युत क्षेत्रमा कूल २५ विकास कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू सञ्चालन हुनेछन् । यी आयोजनाहरूमध्ये मध्यावधि खर्च संरचना अनुसार प्रथम, दोश्रो र तेश्रो प्राथमिकतामा क्रमस १९, ४ र २ आयोजनाहरू रहेको छन् ।

३. विद्युत विकास विभाग अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरू

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
३७-३/४-१५० विद्युत विकास विभाग	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> विभागको कामकारवाही सुचारू रूपले चलाउने 	<ul style="list-style-type: none"> विभागको कार्य सञ्चालन, भवन निर्माण गर्न Contractor र Consultant को PQ को कारवाही भैरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> साधारण प्रशासन, मेशिनरी औजार र फर्निचर खरिद तथा भवन निर्माण कार्य थाल्ने ।
३७-३/४-१६० विद्युत महशुल निर्धारण आयोग	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> आयोगको कामकारवाही सुचारू रूपले चलाउने 	<ul style="list-style-type: none"> साधारण प्रशासन सुचारू 	<ul style="list-style-type: none"> मेशिनरी औजार, फर्निचर को साथै भौतिक पूर्वाधार व्यवस्था र NEA र BPC को Cost of Service Study गर्ने ।
४७-३/४-२०० जल तथा ऊर्जा आयोगको सचिवालय अन्तर्गत जलस्रोत र ऊर्जा सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान कार्य	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> एकिकृत जलस्रोत विकास एवं व्यवस्थापनका लागि नदी बेसिन योजना तर्जुमाका आधार तयार हुने राष्ट्रिय ऊर्जा रणनीति तयार हुने 	<ul style="list-style-type: none"> नदी बेसिन योजनाका आधारहरू निर्धारण प्रक्रियामा रहेको ऊर्जा रणनीतिको मस्यौदा तयार भइरहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ऊर्जा रणनीति तयार कार्य पुरा गर्ने राष्ट्रिय ऊर्जा नीति एवं कार्य योजना तयार गर्ने हिमताल एवं नदीबाट हुने प्रकोप न्यूनिकरण सम्बन्धी अध्ययन गर्ने आन्तरिक विद्युत प्रसारण सञ्जालको गुरु योजना तयारी कार्य थालनी गर्ने
४७-३/४-३२३ सिंचाइ एवं जलस्रोत व्यवस्थापन आयोजना (जल तथा उर्जा)	२०६५/६६- २०७०/७१ कुल लागत: २८ करोड ३८ लाख	<ul style="list-style-type: none"> जलस्रोत सम्बन्धी सूचना प्रणाली स्थापना हुने एकिकृत जलस्रोत नीति ऐन तथा नियमहरू तयार हुने नदी बेसिन योजना तयार हुने नदी बेसिन समूह/उपसमूहहरू गठन भई स्थानीय स्तरमा नै जलस्रोतको एकिकृत विकास एवं व्यवस्थापन कार्य गर्न सघाउ पुग्ने 	<ul style="list-style-type: none"> आयोजनाको प्रारम्भिक कार्यहरू जस्तै परामर्श दाताहरू पहिचान एवं नियुक्तिका प्रक्रियाहरू शुरू गरिएको 	<ul style="list-style-type: none"> एकिकृत जलस्रोत व्यवस्थापन नीति तर्जुमा कार्य सम्पन्न गरी ऐन तथा नियम तर्जुमा कार्य थालनी गर्ने । बेसिन योजना तर्जुमा कार्य थालनी हुने बबइ र राप्ती नदी बेसिन कार्यालयहरू स्थापना गरी नदी बेसिन कमिटी बनाएर पानीको पहुँचकालागि Procedural Guidelines and Decision Making Tools तयार गर्ने तथा तालिम दिने कार्य । बबइ र राप्ती नदी बेसिन कार्यालयहरू स्थापना गरी नदी बेसिन योजना तर्जुमाकालागि मोडलिङ गर्ने तथा सो सम्बन्धी तालिम दिने कार्य । WECS मा स्थापना गरिएको Regional Cooperation Cell को Transboundary Water Management मा क्षमता अभिवृद्धिका लागि कार्यशाला, अध्ययन भ्रमण, तालिम लगायतका कार्यहरू गर्ने । Water Resources Information Center (WRIC) स्थापनाका लागि विश्व बैंकको सहयोगमा उपलब्ध भएका परामर्शदाताहरूबाट WRIC को प्रारम्भिक संरचना तयार भए पश्चात विस्तृत कार्यहरू थालनी गर्ने ।
३७-३/४-५५०	०५८/५९ वाट	<ul style="list-style-type: none"> निजी क्षेत्रको लगानी प्रवर्द्धन 	<ul style="list-style-type: none"> विद्युत विकासको अध्ययनका लागि अनुमति 	<ul style="list-style-type: none"> विद्युत विकास विभागबाट अध्ययन भएका

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
विद्युत विकासमा निजी क्षेत्रका प्रवर्द्धन	सालवसाली कूल लागत रकम रु. १ करोड ३५ लाख	तथा सहजीकरण गर्ने	पत्रहरू वितरण: सर्भेक्षण ३२२ वटा (११८७० मे.वा.), उत्पादन ४६ वटा (७५२ मे.वा.), प्रसारण सर्भेक्षण ६९ वटा, प्रसारण (निर्माण) २६ वटा, वितरण सर्भेक्षण ७ वटा, वितरण (निर्माण) ३ वटा ।	आयोजनाहरू मध्ये ४ वटा (५-२५ मे.वा.सम्म) आयोजनाहरू प्रतिस्पर्धाबाट विकास गराउन Solicit गर्ने ।
३७-३/४-५५३ सप्तकोशी बहुउद्देश्यीय आयोजना	०५७/५८ वाट आ.व. ६७/६८ कूल लागत रकम रु १ अरब २१ करोड	<ul style="list-style-type: none"> सप्तकोशी उच्चबांध बहुउद्देश्यीय आयोजना तथा सुनकोशी स्टोरेज कम डाईभर्सन आयोजनाको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> टोपोग्राफिकल सर्भे, भौगर्भिक अध्ययन कार्य, भूमिगत विद्युत गृहस्थल तथा सुनकोशी बांधस्थलमा Drilling, तथ्यांक संकलन, निर्माण सामग्री सम्बन्धि अध्ययन परिक्षण, कम्युनिकेसन सर्भे र सिंचाई सम्बन्धि अध्ययन चालु 	<ul style="list-style-type: none"> कमला तथा सप्तकोशी बाँधस्थलमा जलप्रवाह र थिग्रेनी मापनका लागि Cableway स्थापना गर्ने, ड्रिलिङ्ग, ड्रिफ्टिङ्ग कार्य गर्ने, सिस्मोलोजिकल स्टेशनहरूबाट तथ्यांक संकलन चालु राख्ने, सिंचाई सम्बन्धी अध्ययन चालु राख्ने हाइड्रो मेटिरियोलोजीकल तथ्यांक संकलन चालु, राख्दै सुनकोशी आयोजनाको फिल्ड कार्य गर्ने ।
३७-३/४-५५४ पञ्चेश्वर बहुउद्देश्यीय आयोजना	आ.व.०४४/४५ वाट शुरू, कुल लागत रकम रु. २ अर्ब ४८ करोड	<ul style="list-style-type: none"> पञ्चेश्वर बहुउद्देश्यीय आयोजना तथा आयोजनाको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> नेपाली भू-भागमा गर्नु पर्ने वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको, ब्रम्हदेव पञ्चेश्वर पहुँच मार्गको अध्ययनको लागि परामर्श दातृ संस्था छनौट भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> भवन निर्माण सुधार कार्य, रूपालीगाढमा रोपवे निर्माण तथा पञ्चेश्वर साइटसम्म जाने बाटो निर्माण, Detailed EMP and Resettlement plan कार्य शुरू गर्ने, रूपालीगाढमा Hydrometeorological station सञ्चालनमा ल्याउने, ड्रिलिङ गर्ने ।
३७-३/४-५५५ जलविद्युत आयोजना अध्ययन	सालवसाली आयोजनाहरू थपिदै जाने, कुल लागत रकम रु. ७४ करोड ८३ लाख	<ul style="list-style-type: none"> जल विद्युत आयोजनाहरूको संभाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन तयार भइ विकासका लागि तयार हुने 	<ul style="list-style-type: none"> ईन्खु खोला २० मे.वा., मादी १२ मे.वा. र बुढी गंगा ७ मे.वा. को अध्ययन कार्य सम्पन्न भएको छ । मैवा र सिवा ज.वि.आ.को अध्ययन कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको र घुन्सा खोला ज.वि.आ.को अध्ययन कार्य भैरहेको, २ वटा नयाँ आयोजनाहरूको अध्ययनको लागि परामर्शदातृ संस्था छनौट गर्ने कार्य भइरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> इखुवा खोला - ८.१ मे.वा. र कावेली ३ - १२ मे.वा. र बूढिगंगा- २० मे.वा. को सम्भाव्यता तथा वातावरणीय अध्ययन चालु गर्ने साथै ३ वटा ठूला जलाशय युक्त आयोजनाहरूको अध्ययन थालनी गरी चालु राख्ने, मौसम परिवर्तन वाट जल विद्युतमा असर संबन्धी अध्ययन, Study Norms बनाउने, Storage तथा Pumped storage Project हरूको Master Plan and Ranking, सार्वजनिक, निजी तथा समुदायको साभेदारीमा आधारित जनताको जलविद्युतसम्बन्धी निर्देशिका तयार गरि सम्भाव्यताका आधारमा कार्य शुरू गर्ने ।
३७-३/४-५६६ जलविद्युत आयोजना सम्बन्धी मापदण्ड	आ.व.०५७/५८ वाट आ.व. ०७०/७१, कुल लागत रकम रु. ६ करोड ६३ लाख	<ul style="list-style-type: none"> अध्ययन तथा निरीक्षण अनुगमन निरीक्षण निर्देशिका तयारी गरी प्रभावकारी रूपमा अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्य हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> जल विद्युत आयोजना सर्वेक्षण जल विद्युत आयोजनाहरूको हेडवर्क्स र जलबहन (Water Conveyance) डिजाइन आदि निर्देशिकाहरू तयार भइसकेको । 	<ul style="list-style-type: none"> Powerhouse Design and Power System Optimization निर्देशिकाहरू Royalty Management Software र जल विद्युत आयोजना तथा प्रसारण प्रणालीको सम्भार निर्देशिका तयार गर्ने कार्य चालु राख्ने ।
३७-३/४-५८६	आ.व.०६१/६२ वाट ०६८/६९	<ul style="list-style-type: none"> निजी क्षेत्रबाट विकास हुने 	<ul style="list-style-type: none"> साना तथा मझौला जलविद्युत 	<ul style="list-style-type: none"> कावेली ए जलविद्युत आयोजनामा ऋण

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
विद्युत विकास कोष	सालवसाली, कुल लागत रकम रु. २८ करोड ३० लाख	जलविद्युत आयोजनाहरूमा सघाउ पुग्न	आयोजनाहरूमा सरकारको प्रत्यक्ष लगानीलाई कम गर्दै लाने र निजीक्षेत्रको लगानीलाई प्रोत्साहन गर्न विद्युत विकास कोषको संचालन भई कार्य अगाडि बढिरहेको <ul style="list-style-type: none"> कावेली ए जलविद्युत आयोजना विकास निर्माण गर्न छनौट भएको कावेली इनर्जी लिमिटेडसंग आयोजना विकास सम्झौता सम्पन्न भएको । 	लगानीसम्बन्धी आवश्यक कारवाही अगाडि बढाउने, प्रशारण लाइन अध्ययन, Licence Management System निरीक्षण निर्देशिका तयारी तथा क्षमता वृद्धि आदि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने,
३७-३/४-५८७ रोयल्टी व्यवस्थापन तथा वितरण	नयाँ शुरू हुने, सालवसाली कुल लागत : रोयल्टी संकलनको आधारमा तय हुने	<ul style="list-style-type: none"> विद्युत रोयल्टी संकलन तथा वितरण प्रभावकारी हुने 	<ul style="list-style-type: none"> विद्युत विकास विभागको व.उ.शी.नं. ३७-३/४-५८७ बाट विद्युत रोयल्टीको संकलन तथा वितरण कार्य हुँदै आएको । 	<ul style="list-style-type: none"> चालु जलविद्युत आयोजनाहरूबाट विद्युत रोयल्टी संकलन गरी सम्बन्धित जि.वि.स. हरूमा वितरण कार्य व्यवस्थित गर्ने ।

उर्जा मन्त्रालय अन्तर्गत सञ्चालित विद्युतीकरणसम्बन्धी आयोजनाहरू

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
८७-४-६०३ मध्यमसर्पिण्डी जलविद्युत आयोजना (७० मे.वा.)	२०५७/५८-२०६६/६७ कुल लागत: रु २२ अरब ६९ करोड ३० लाख	<ul style="list-style-type: none"> ७० मे.वा. (३९८ मेगावाट आवर) विद्युत उत्पादन भई केन्द्रिय ग्रिडमा आवद्ध भएको 	<ul style="list-style-type: none"> आयोजनाको निर्माण कार्य सम्पन्न भई ७० मेगावाट विद्युत उत्पादन भइरहेको 	<ul style="list-style-type: none"> Defects Liability मा आउने defect हरू हटाउने तथा defect liability certificates हरू issue गर्ने
८७-४-६५५ १३२ केभी तथा अन्य प्रसारण लाईन बिस्तार आयोजनाहरू :		<ul style="list-style-type: none"> १) डुम्रे-दमौली-मर्स्याडिदी, बुटवल- कोहलपुर-महेन्द्रनगर, खिस्ती-ढल्केवर, भरतपुर - हेटौँडा २२० के.भी., बर्दघाट - भरतपुर २२० के.भी., चन्द्रनिगाहपुर विद्युत प्रणाली सुदृढीकरण (नि), लगायत विभिन्न प्रसारण तथा वितरण प्रणाली सुधार, सब स्टेशनहरूको मर्मत तथा संभार आदि । 	<ul style="list-style-type: none"> प्रसारण लाईनको EIA/IEE कार्य, बोलपत्र आह्वान, सबस्टेशन निर्माण तथा लाइन विस्तार कार्य भइरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> बोलपत्र आह्वान, IEE, Survey, प्रसारण तथा वितरण लाइन निर्माण, सबस्टेशन निर्माण तथा अन्य प्रणाली सुधार सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालन गरिने ।
८७-४-६५९ थानकोट-चापागाउँ-भक्तपुर १३२ केभी (२८ कि.मी.)	०५५/५६-२०६६/६७ कुल लागत (रु हजारमा) १८७६३६५	<ul style="list-style-type: none"> काठमाण्डौ उपत्यकाको दक्षिणी भेगमा प्रसारण लाइनको रिड निर्माण गरी वितरण सिष्टम सुधार, प्रसारण चुहावट घटाउने तथा भोल्टेज सुधार । 	<ul style="list-style-type: none"> प्रसारण लाईन तथा सबस्टेशन निर्माण कार्य सम्पन्न , ललिपुरमा RoW को समस्याले गर्दा प्रसारण लाइन निर्माण कार्य हुन नसकेको । 	<ul style="list-style-type: none"> बाँकी प्रसारण लाईन निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने ।
८७-४-६७० अन्य ३३ केभी तथा	२०५६/५७-२०७०/७१ (वर्षैपिच्छे आयोजना संख्या	<ul style="list-style-type: none"> बुइपा-ओखलढुङ्गा, सितलपाटी-मुसिकोट, इलाम-फिदिम-ताप्लेजुङ, छिन्चु-राकम- 	<ul style="list-style-type: none"> पोलिङ्ग तथा तार तान्ने कार्य, सबस्टेशन निर्माण कार्य र विद्युतीकरण कार्य भइरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> नयाँ आयोजनाहरूको लाइन तथा पोलिङ्ग कार्य शुरू हुने । पुराना आयोजनाहरू क्रमशः समाप्त हुँदै

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
सबस्टेशन आयोजनाहरू :	थपिदै जाने भएकोले कुल लागत एकिन हुन नसक्ने ।)	जाजरकोट, डडेलधुरा-बैतडी, घोराही-होलेरी (रोल्पा), उदीपुर-बेशीशहर-मनाङ, धनकुटा-हिले-लेगुवाघाट-भोजपुर, दिपायल-साँफेबगर-मान्म-जुम्ला, राँके-रवि-चिसापानी-दशमी (पाँचथर), तुम्लिङ्गटार-दिङ्ला-भोजपुर, कपुरकोट-कोलाचौर (सल्यान, मन्थली-साँघुटार (रामेछाप), फुर्कोट-नेपालथोक, अठराई गा.वि. स. सक्रान्ति बजार ,साँफेबगर (अछाम) मार्तडी (बाजुरा, मार्तडी (बाजुरा) गमगढी (मुगु), साँघुटार (रामेछाप) ओखलढुंगा, खिम्ती मन्थली, धनकुटा हिले (रानिवास भोजपुर, भरतपुर-माडी, रिडी, ओखलढुंगा सल्लेरी (सोलुखुम्बु), खोड्पे (बैतडी), चैनपुर (बझाङ्ग), प्र.ला.को अध्ययन (५ वटा), तथा विभिन्न सबस्टेशनहरूको निर्माण तथा प्रणाली सुधार एवं वितरण व्यवस्थापन गर्ने ।		जाने । सबस्टेशन निर्माण कार्यहरू सुचारू हुने आदि ।
८७-४-७१३ सिन्धु, दोलखा वितरण लाइन विस्तार आयोजना	२०५७/५८-२०६७/६८ कुल लागत : रु ४००००० हजारमा	<ul style="list-style-type: none"> खिम्ति जलविद्युत आयोजना प्रभावित क्षेत्र एवं दोलखा र रामेछाप जिल्लाका विभिन्न गा.वि.स.हरूमा विद्युतिकरण कार्य सम्पन्न गरि करिब ५० हजार घरधुरीलाई विद्युत सेवा उपलब्ध गराउने एवं त्यस भेगका पिछडिएका ग्रामिण जनताको लागि घरेलु कुटी र उद्योग स्थापनाका साथै स्थानीय स्वरोजगारको कार्यक्रमलाई मद्दत पुर्‍याउने ।	<ul style="list-style-type: none"> पहिलो चरणको कार्य मध्य जिरी र मकैबारी सबस्टेशन निर्माण कार्य पुरा भै संचालनमा आएको । ६० कि.मि. ११ के.भी. लाइन निर्माण कार्य पुरा भएको । १०० कि.मि. वितरण लाइन निर्माण कार्य पुरा भएको । दोस्रो चरणको कार्य मध्य किर्नेटार सबस्टेशन निर्माण कार्य सम्पन्न भैसकेको तथा सिंगटी सबस्टेशन निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको । मकैबारी देखि सिंगटी सम्मको ३३ के.भी. लाइनको लागि सामान उपलब्ध शुरू भै लाइन निर्माण भै रहेको । किर्नेटार मन्थली, किर्नेटार नयां पुल, नयांपुल मकैबारी ३२ कि.मि. ३३ के.भी. लाइन निर्माणको लागि सामान उपलब्धी प्रकृया शुरू भएको । ११ के.भी लाइन ८५ कि.मि. र एल.टी. लाइन १९६ कि.मि. निर्माण कार्य सम्पन्न भैसकेको ।	<ul style="list-style-type: none"> मकैबारी सबस्टेशनको ३३/११ के.भी. १.५ एम.भी.ए. सबस्टेशन ३ एम.भी.ए.मा अपग्रेड गर्ने । किर्नेटार मन्थली, किर्नेटार नयां पुल, नयांपुल मकैबारी ३२ कि.मि. ३३ के.भी. लाइन निर्माण कार्य गर्ने । मकैबारी देखि सिंगटी सम्मको २० कि.मि. ३३ के.भी. लाइन निर्माण गर्ने । ४० कि.मि. ११ के.भी. तथा १०० कि.मि. वितरण लाइन निर्माण गरि ६० थान २५ के.भी.ए. ट्रान्सफर्मर जडान गर्ने ।
८७-४-७१४ जलविद्युत सुदृढीकरण आयोजना	२०६५/६६-२०६७/६८ लागत रु. ४ अर्ब १५ करोड	<ul style="list-style-type: none"> देविघाट, कालिगण्डकी (ए), मल्टिफ्यूल पावर प्लाण्ट, हेटौडा डिजेल प्लाण्ट, मर्स्याङ्दी, गण्डक, त्रिशुली, सेती, मोदी	<ul style="list-style-type: none"> सामान उपलब्धी गरी जडान कार्य शुरू	<ul style="list-style-type: none"> मर्मत संभार सम्पन्न गर्ने

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		आदि विद्युत केन्द्रहरूको मर्मत संभार एवं सुदृढीकरण हुने		
८७-४-७२० सामुदायिक तथा अन्य ग्रामिण विद्युतीकरण आयोजना				
क) सामुदायिक ग्रामीण विद्युतीकरण	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> स्थानिय समुदायको २० % र नेपाल सरकारको ८०% लगानीमा समुदायको सहभागितामा विद्युतीकरण गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> १०० वटा सामुदायिक विद्युत वितरक संस्थामा विद्युत सेवा उपलब्ध भैसकेको साथै यस कार्यक्रमबाट करिब ८० हजार घर परिवारलाई विद्युत सेवा उपलब्ध भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> करिब ३० वटा सामुदायिक विद्युत वितरक संस्थामा विद्युत सेवा उपलब्ध हुने समुदायको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरिने
ख) अन्य ग्रामीण विद्युतीकरण	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> एच.टि. २८८ कि.मि. एल.टि. ५५४ कि.मी ट्रा. ३१३ थान जडान गरी जम्मा घरधुरी करिव २१०५२ र करिव १ लाख ५ हजार जनता लाभन्वित हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> लक्ष्य अनुसार सम्पूर्ण कार्य सम्पन्न भइसकेको । 	<ul style="list-style-type: none"> एच.टि., एल.टि. लाइन निर्माण, वितरण ट्रान्सफरमर जडान ।
ग) अधूरो ग्रामिण विद्युतीकरण	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> एच.टि. १७४ कि.मि. एल.टि. ४८७ कि.मी ट्रा. ३८५ थान जडान गरी जम्मा घरधुरी करिव १८५०० र करिव ९५ हजार जनता लाभन्वित हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> लक्ष्य अनुसार सम्पूर्ण कार्य सम्पन्न भइसकेको । 	<ul style="list-style-type: none"> एच.टि., एल.टि. लाइन निमाण, वितरण ट्रान्सफरमर जडान ।
८७-४-७२५ कुलेखानी तेस्रो जलविद्युत आयोजना (१४ मे.वा.)	२०६२/०६३-२०६७/०६८ कूल लागत : रु २ अरब ३३ करोड	<ul style="list-style-type: none"> १४ मे.वा. विद्युत उत्पादन भई केन्द्रिय ग्रिडमा आवद्ध हुने 	<ul style="list-style-type: none"> मुख्य सिभिल निर्माण कार्य भैरहेको । इलेक्ट्रो मेकानिकल कार्य भइरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> मुख्य सिभिल निमाण कार्य जारी राख्ने इलेक्ट्रोमेकानिकल, हाइड्रोमेकानिकल तथा ट्रान्समिशन लाइनको बोलपत्र सम्झौता गरी कार्य शुरू गर्ने । आवासगृह तथा निमाण कार्य शुरू गर्ने ।
८७-४-७५४ भार प्रेषण केन्द्र विस्तार आयोजना	२०५३/५४-२०६६/६७ कुल लागत: (रु हजारमा) १६९३८२६	<ul style="list-style-type: none"> सिष्टम सुधार तथा अभिवृद्धि । 	<ul style="list-style-type: none"> स्पेयर पार्ट खरिद, टेलि सर्भिस र भार प्रेषण केन्द्र सम्बन्धी सफ्टवेयरको तालिम सम्बन्धि कार्य भइरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> स्पेयर पार्ट खरिद, टेलि सर्भिस र भार प्रेषण केन्द्र सम्बन्धी सफ्टवेयरको तालिम ।
८७-४-७५७ वितरण प्रणाली विकास आयोजना	२०६५/०६६-२०६७/६८ कुल लागत: रु. (हजारमा) १६३११०८	<ul style="list-style-type: none"> ग्रामिण विद्युतीकरण वितरण प्रणाली सुदृढीकरण नेविप्रा संस्थागत सुदृढीकरण नौ जिल्लामा सवस्टेशन सुदृढीकरण ट्रान्सफरमरहरूको जडान तथा ए.वि.सि. केवल जडान गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> ट्रान्सफरमर, लाईन हार्डवेयर, ए.वि.सि. केवल उपलब्धिको लागि ठेक्का सम्झौता भैसकेको, सवस्टेशन निर्माण कार्यको बोलपत्र मुल्यांकन भै स्वीकृत हुने क्रममा रहेको, लाईन निर्माण कार्यको लागि बोलपत्र आह्वान हुने क्रममा रहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> सवस्टेशन तथा लाईनको सामान, सवारी साधन तथा टेष्ट ईक्युपमेण्ट उपलब्धी ।
८७-४-७६७	२०६४/६५-२०६९/७०	<ul style="list-style-type: none"> ३० मे.वा. विद्युत उत्पादन भई केन्द्रिय 	<ul style="list-style-type: none"> जगा प्राप्ती, भवन निर्माण, प्रवेश मार्ग, 	<ul style="list-style-type: none"> सिभिल कार्य जारी राख्ने

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
चमेलिया जलविद्युत आयोजना (३० मे.वा.)	कुल लागत : रू ८ अरब ४९ कराड ५५ लाख	ग्रिडमा आवद्ध हुने	पुलहरू सहितको पूर्वाधार निर्माण कार्य करिब ९५ प्रतिशत सम्पन्न भइसकेको	<ul style="list-style-type: none"> हाइड्रो मेकानिकल कार्य शुरू गर्ने इलेक्ट्रो मेकानिकल कार्य जारी राख्ने प्रशारण लाइन निर्माण कार्य जारी राख्ने
• ८७-४-७६८ जलाशययुक्त आयोजनाहरूको छनौट तथा संभाव्यता अध्ययन आयोजना				
क) नौस्यालगाड जलाशययुक्त जलविद्युत आयोजना	२०६४।०६५-२०६७।६८ कुल लागत : २ करोड	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना निर्माण भई ४०० मे.वा. क्षमता भएको आयोजनाको संभाव्यता अध्ययन पूरा हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> संभाव्यता अध्ययन चालु । 	<ul style="list-style-type: none"> संभाव्यता अध्ययन सम्पन्न गर्ने ।
ख) तमोर जलाशययुक्त ज.वि.आ.	२०६४।०६५-२०६७।६८ कुल लागत : २ करोड	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना निर्माण भई ३०० मे.वा. क्षमताभएको आयोजनाको संभाव्यता अध्ययन पूरा हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> पूर्व संभाव्यता अध्ययन पूरा भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> संभाव्यता अध्ययन सम्पन्न गर्ने ।
ग) जलाशययुक्त आयोजनाहरूको मास्टर Plan तयार गर्ने	२०६४।०६५-२०६७।६८ कुल लागत : १ करोड	<ul style="list-style-type: none"> जलाशययुक्त आयोजनाको मास्टर प्लान तयार गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> हालसम्म केही काम नभएको । 	<ul style="list-style-type: none"> Master Plan तयार गर्ने ।
घ) आँधिखोला जलाशययुक्त जलविद्युत आयोजना	२०६७/६८	<ul style="list-style-type: none"> सम्भाव्यता अध्ययन पूरा हुने 	<ul style="list-style-type: none"> सम्भाव्यता अध्ययन चालु रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न गर्ने
ड) बुढी गण्डकी जलाशययुक्त जलविद्युत आयोजना	२०६७/६८	<ul style="list-style-type: none"> सम्भाव्यता अध्ययन पूरा हुने 	<ul style="list-style-type: none"> सम्भाव्यता अध्ययन चालु रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न गर्ने
८७-४-७७६ मझौला तथा ठूला जलविद्युत अध्ययन आयोजना				
क) माथिल्लो त्रिशुली ३B आयोजना	२०६६।०६७-२०६७।६८	<ul style="list-style-type: none"> विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> संभाव्यता अध्ययन पूरा भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार गर्ने ।
ख) तामाकोशी V (तल्लो तामाकोशी)	२०६५।०६६-२०६७।६८ कुल लागत :	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना निर्माण भई ४९ मे.वा. क्षमता भएको आयोजनाको अध्ययन पूरा हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> संभाव्यता अध्ययन चालु । 	<ul style="list-style-type: none"> संभाव्यता अध्ययन सम्पन्न गर्ने ।
ग) बाग्मती - कुलेखानी - फर्पिङ	२०६६।०६७-२०६९।७० कुल लागत :	<ul style="list-style-type: none"> कुलेखानी विद्युत केन्द्रमा बाग्मतीको पानी मिसाई उत्पादन बृद्धि गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> हालसम्म केही कार्य नभएको । 	<ul style="list-style-type: none"> संभाव्यता अध्ययन सम्पन्न गर्ने ।
घ) माथिल्लो अरुण				
ड) काली गण्डकी मोडेल टेस्ट		<ul style="list-style-type: none"> silt को मोडेल टेस्ट तयार गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> Silt को अध्ययन सम्पन्न हुने ।
८७-४-७७८	२०६६।६७-२०७०।७१	<ul style="list-style-type: none"> ४५६ मे.वा. विद्युत उत्पादन गरी 	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना निर्माण स्थलसम्म पहुँच सडक 	<ul style="list-style-type: none"> पूर्वाधार निर्माण कार्यहरू सम्पन्न गर्ने

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत आयोजना ४५६ मे.वा.)	कुल लागत : रु २८ अरब ३६ करोड २१ लाख	गांगर-खिस्ती प्रसारण लाइन मार्फत केन्द्रिय ग्रिडमा जोड्ने	तथा पूर्वाधार निर्माण कार्य ५० प्रतिशत सम्पन्न ।	● मुख्य सिभिल निर्माण कार्य शुरू गर्ने
८७-४-७७९ माथिल्लो त्रिशुली-३ (ए) जलविद्युत आयोजना (६० मे.वा.)	२०६५।६६-२०७०।७१ कुल लागत : रु.१२५ मिलियन यू.एस.डलर	● ६० मे.वा. विद्युत उत्पादन भई केन्द्रिय ग्रिडमा आवद्ध हुने	● ठेक्का सम्झौता भएको, ऋण effective हुन बाँकी	● मुख्य सिभिल निर्माण कार्य शुरू गर्ने ● हाइड्रो मेकानिकल कार्य शुरू गर्ने
८७-४-७८० राहुघाट जलविद्युत आयोजना(३२ मे.वा.)	२०६६।०६७-२०७०।०७१ कुल लागत : रु.६५.५ मिलियन यु.एस. डलर	● आयोजना निर्माण भई ३० मे.वा. क्षमतावाट १६८ गि.वा. घण्टा उत्पादन हुने ।	● Detail Design पूरा भई ठेकेदार Pre- qualify गर्ने कार्य सम्पन्न	● सिभिल कार्य निर्माणको लागि ठेक्का सम्झौता गरी कार्य शुरू गर्ने ।
८७-४-७८१ माथिल्लो सेती जलविद्युत आयोजना	२०६६.६७-२०६९.७०	● १२७ मे.वा.जलविद्युत उत्पादन भई केन्द्रिय प्रसारण लाइनमा जोडिने	● सर्वेक्षण सम्पन्न भई निर्माणको तयारी भएको	● Detail Engineering का साथै निर्माणका पूर्वाधार तयार गर्ने

द्रष्टव्य : विद्युत संकट निरूपण कार्य योजना (३८ बुँदै अन्तर्गतका केही कार्यक्रमहरू जस्तै जनचेतना अभियान, एलभी क्यापासिटर, ३३/११ केभी सबस्टेशनमा क्यापासिटर जडान, सिएफएल कार्यक्रम क्यापासिटर बैक आयोजना, छुट्टै फिडर नभएका उद्योग क्षेत्रमा नया फिडर निर्माण गर्ने आदि जस्ता कार्यक्रमहरू ८७-४-२०० मा छुट्याइएको रकम मध्येवाट संचालन गरिनेछ ।

३. आ.व. २०६७/६८ को ऊर्जा मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

सि. नं.	बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गारिवोन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत	
				कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९					आ.ब. २०६९/७०
								आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
		ऊर्जा मन्त्रालय र अन्तर्गत जम्मा	९५२४०९३	१३९९२३८१	९६००९	१३८९६३७२	३३६८७७४	०	१६९१८८२	०	८९३१४२५	१६२३६७११	१८४६४१२२				
		उर्जा मन्त्रालय र अन्तर्गत (अर्थ बजेट बाहेक) जम्मा	५६१३७९	७३१५७८	९६००९	६३५५६९	५५८२७४	०	१७३००४	०	०	८३७२७२	८९५१२०				
		साधारण प्रशासन तर्फ															
१	३७-३/४-११०	ऊर्जा मन्त्रालय	१५२९६	१९६७८	१८७६८	९१०	१९६७८	०	०	०	०	२०२८५	२१८५०	१	५	३	३
२	३७-३/४-१५०	विद्युत विकास विभाग	४८७०२४	९१९२६	३४३५०	५७५७६	९१९२६	०	०	०	०	११७६०५	१२५०२५	१	५	२	२
३	३७-३/४-१६०	विद्युत महशुल निर्धारण आयोग	१३६१	२२७६	२०८३	१९३	२२७६	०	०	०	०	२७००	३१०५	२	५	३	३
		जम्मा	५०३६८१	११३८८०	५५२०१	५८६७९	११३८८०	०	०	०	०	१४०५९०	१४९९८०				
४	३७-३/४-२००	जल तथा उर्जा आयोग	१७०६७	२६९९५	१५१२०	११८७५	२६९९५	०	०	०	०	३०७७५	३१५२०	२	५	२	२
५	३७-३/४-३२३	सिंचाइ तथा जलस्रोत व्यवस्थापन आयोजना (जलशक्ति)	२००९	३२४२२	५७९२	२६६३०	११५८	०	३१२६४ IDA	०	०	१८१८५	१८३७०	१	४	२	२
		जम्मा	१९०७६	५९४१७	२०९१२	३८५०५	२८१५३	०	३१२६४	०	०	४८९६०	४९८९०				
		विकासतर्फ															
६	३७-३/४-५५०	विद्युत विकासमा निजी क्षेत्रको प्रवर्द्धन	१५५	६२९	२४९	३८०	३२९	०	०	०	०	७७२	८९०	१	६	२	२
७	३७-३/४-५५३	सप्तकोशी बहुउद्देश्यीय आयोजना	९२१	१०१५३२	१९४७	९९५८५	२०६७	०	९९४६५ India	०	०	१०७०५५	१०७२५०	२	४	२	२
८	३७-३/४-५५४	पञ्चेश्वर बहुउद्देश्यीय आयोजना	१२२०५	७५३५१	११२२६	६४१२५	७५३५१	०	०	०	०	७९४१५	७४७१०	२	४	२	२
९	३७-/४-५५५	जलविद्युत आयोजना अध्ययन	१३५५५	५८२७५	१०३८	५७२३७	२५५००	०	३२७७५ Norway	०	०	२८७५५	२८८३०	१	५	३	२
१०	३७-३/४-५६६	जल विद्युत आयोजना सम्बन्धी मापदण्ड	२७४	६६७२	७३१	५९४१	६६७२	०	०	०	०	८५७५	१०१८५	३	५	२	२
११	३७-३/४-५८६	विद्युत विकास कोष	११५१२	२११३७	४३०७	१६८३०	११६३७	०	९५०० IDA	०	०	२२४००	२२६०५	१	४	२	२
१२	३७-३/४-५८७	रोयल्टी व्यवस्थापन तथा वितरण	०	२९४६८५	३९८	२९४२८७	२९४६८५					४००७५०	४५०७८०	३	५	२	२
		जम्मा	३८६२२	५५८२८१	१९८९६	५३८३८५	४१६२४१	०	१४१७४०	०	०	६४७७२२	६९५२५०				

५ आ.व. २०६७/६८ को विद्युतिकरणसम्बन्धी कार्यक्रम बजेट

सि. नं.	बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			नेपाल सरकार	स्रोत		वैदेशिक ऋण		प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गारिवोन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
				कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत		वैदेशिक अनुदान	वैदेशिक ऋण	आ.व. २०६८/६९	आ.ब. २०६९/७०						
												आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग				
१	८७-४-६०३	मध्य मर्स्याङ्दी जलविद्युत आयोजना (७० मे.वा)	७९५२०७	६८००००	०	६८००००	१५०००	०	६६५००० Germany (KFW)	०	०	८६५००	८६५००	१	४	२	२
२	८७-४-६५५	१३२ के.भी. तथा अन्य प्रसारण लाईन विस्तार	१४८३९२१	४२१५७३५	०	४२१५७३५	४०९५००	०	२०२७५९ IDA/ADB	०	३६०३४७६ IDA/ADB	५२०७८४८	५९१९३७०	१	४	२	२
३	८७-४-६५९	थानकोट (चापागाउँ भक्तपुर १३२ के.भी.)	१०००००	३००००	०	३००००	३००००	०	०	०	०	३३०००	३६३००	१	४	२	२
४	८७-४-६७०	अन्य ३३ के.भी. तथा सबस्टेशन आयोजनाहरू	५२३९१०	८३४२५०	०	८३४२५०	७२५०००	०	०	०	१०९२५० India	९१९४९०	९६५१६५	१	४	२	२
५	८७-४-७१३	सिन्धु दोलखा वितरण लाइन विस्तार	७००००	५००००	०	५००००	५००००	०	०	०	०	५५०००	५७७५००	१	४	१	२
६	८७-४-७१४	जलविद्युत सुदृढीकरण आयोजना	३२३६३४	१३४८३१८	०	१३४८३१८	४४६००	०	९४०१९ India	०	१२०९६९९ IDA/ADB/India	१९१०६२६	१९९६१७५	१	५	२	२
७	८७-४-७२०	सामुदायिक तथा अन्य ग्रामीण विद्युतीकरण	१५७५२७०	१११५६५०	०	१११५६५०	५७५६५०	०	५४०००० India	०	०	१२१००००	१७५००००	१	६	१	२
८	८७-४-७२५	कुलेखानी तेस्रो जलविद्युत आयोजना (१४ मे.वा.)	१२००००	२०४२५०	०	२०४२५०	२०४२५०	०	०	०	०	२३६५००	२५००००	१	४	२	२
९	८७-४-७५४	भार प्रेशण केन्द्र विस्तार	१३३३९	१७१००	०	१७१००	०	०	१७१०० Germany	०	०	१९०००	२००००	२	४	२	२
१०	८७-४-७५७	वितरण प्रणाली विकास आयोजना	१७८३४५	७२१०००	०	७२१०००	२७५००	०	०	०	६९३५०० IDA	८५५२५०	८५६७६०	१	४	२	२
११	८७-४-७६३	कम्प्युटराइज्ड बिलिङ्ग	२००००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०				
१२	८७-४-७६७	चमेलियागाड जल विद्युत आयोजना (३० मे.वा.)	१३५४४५६	११३०५००	०	११३०५००	२२८०००	०	०	०	९०२५०० Korea (EDCF)	१२९७०००	१३६२२५०	१	४	२	२
१३	८७-४-७६८	जलाशययुक्त आयोजनाहरूको छनौट तथा सम्भाव्यता अध्ययन	१३२४०	२४५००	०	२४५००	२४५००	०	०	०	०	२६९५०	२८२९७	१	४	२	२
१४	८७-४-७७६	ठूला तथा मझौला जलविद्युत अध्ययन आयोजना	१५०००	७८२५०	०	७८२५०	४०२५०	०	०	०	३८००० IDA	८८२७५	९२६८५	१	५	२	२
१५	८७-४-७७८	माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत आयोजना (४५६ मे.वा.)	२२५००००	२०००००	०	२०००००	२०००००	०	०	०	०	२२००००	२३२५००	१	४	२	२
१६	८७-४-७७९	माथिल्लो त्रिशुली (३ ए) जलविद्युत आयोजना (६० मे.वा.)	१५४९२	१९८५०००	०	१९८५०००	८५०००	०	०	०	१९००००० China	२२९३५००	२४०८०७५	२	४	२	२
१७	८७-४-७८०	राहुघाट जलविद्युत आयोजना (३२मे.वा.)	६०७००	५४६२५०	०	५४६२५०	७९२५०	०	०	०	४७५००० India	८५२५००	८९५०२५	१	४	२	२
१८	८७-४-७८१	माथिल्लो सेती जलविद्युत आयोजना	५००००	८००००	०	८००००	८००००	०	०	०	०	८८०००	९२४००	१	४	२	२
		जम्मा	८९६२७४	१३२६०८०३	०	१३२६०८०३	२८१०५००	०	१५१८८७८	०	८९३१४२५	१५३९९४३९	१७५६९००२				

५.३ अन्य आर्थिक सेवा

५.३.१ पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन

१. पृष्ठभूमि

मुलुकको आर्थिक विकासको मूल आधारको रूपमा रहेको पर्यटन क्षेत्रबाट राष्ट्रलाई विदेशी मुद्रा आर्जन, रोजगारी वृद्धि र समग्र आर्थिक विकास तथा समुन्नतिका लागि टेवा पुग्दै आइरहेको छ। पर्यटनलाई मुलुकको आर्थिक आधारको रूपमा ग्रामीण तहसम्म विकास र विस्तार गरी यसको प्रतिफल तल्लो भन्दा तल्लो तहसम्म पुर्याउनको लागि परम्परागत ढङ्गले अगाडी बढाउन नसकिने हुँदा पर्यटन क्षेत्रको विविधकरण र विस्तार गरिनु आवश्यक छ। पर्यटन क्षेत्रको विकास र विस्तारका लागि देशको आन्तरिक र बाह्य यातायातको माध्यम बनेको हवाई यातायातलाई सुरक्षित, स्तरीय र भरपर्दो बनाउन आवश्यक छ।

पर्यटन उद्योगलाई सघन एवं समन्वयात्मक रूपले ग्रामीण तहसम्म विकास र विस्तार गरी नेपाललाई विश्वकै प्रमुख गन्तव्य स्थलको रूपमा विकास गर्न चालु आ.व. देखि शुरु भएको त्रिवर्षीय योजनाले पर्यटन क्षेत्रलाई उच्च प्राथमिकतामा दिएको छ। विश्व सामु देशको अनुपम प्राकृतिक, साँस्कृतिक, धार्मिक, पुरातात्विक सम्पदाहरूको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी तिनीहरूको माध्यमबाट पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्न विद्यमान पर्यटकीय क्षेत्रको उचित संरक्षण र विकास गरी दिगो उपयोगको वातावरण तयार गरिनुपर्दछ भने नयाँ नयाँ पर्यटन गन्तव्यस्थलहरूको पहिचान गरिनु आवश्यक छ।

सरकारको त्रिवर्षीय योजनाले लिएको लक्ष्य नीति, रणनीति, कार्यनीति तथा अपेक्षित प्रतिफललाई आधार मानी आ.व.०६७६८ को कार्यक्रम तयार गरिएको छ। पर्यटन नीति, २०६५ ले गुणस्तरीय तथा विविधतायुक्त पर्यटकीय सेवाको विकास र विस्तारको माध्यमबाट यस योजना तथा नीतिबाट पर्यटक आगमन, बसाई अवधि तथा प्रति पर्यटक खर्च बृद्धि गर्ने तथा हवाई सेवा तथा संख्यामा समेत उल्लेख्य बृद्धि गरी रोजगारी तथा आय आर्जनका अवसरहरूको विकास र विस्तार गर्ने लक्ष्य राखेको छ। यसका लागी पर्यटकीय सेवाको गुणस्तर र संख्यात्मक विकासको लागि निजी क्षेत्रसंग सहकार्य बढाउने र पर्यटन तथा हवाई क्षेत्रमा पूर्वाधार तथा दिगो संस्थागत विकासका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ। पर्यटकीय सम्पदा संरक्षण, पर्वतीय पर्यटन तथा पर्यटन पूर्वाधार विकास लगायत हवाई यातायात विकास जस्ता कार्यक्रमलाई चालु आ.व.मा पनि निरन्तरता दिइएको छ।

नेपाल वायुसेवा निगमलाई सार्वजनिक-निजी साझेदारीको अवधारणा अनुसार कम्पनीमा परिणत गरी यसको क्षमता विस्तार गरिने छ। निगमसंग रहेका पुराना हवाईजहाजहरूलाई क्रमशः हटाउँदै लगी नयाँ हवाईजहाजहरूबाट अन्तर्राष्ट्रिय उडान सञ्चालन गरिनेछ। दुर्गम पहाडी क्षेत्रमा आपत्कालीन उद्धारका लागि निगमको क्षमता विस्तार गरिने छ। त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा राडार जडान गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइएको छ। देशमा एउटा मात्र अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल रहेको हुँदा बारा जिल्लाको निजगढमा प्रस्तावित दोश्रो अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन लगायत सिमरा, पोखरा, गौतमबुद्ध तथा कर्णाली अञ्चलमा रहेका विमानस्थलहरूको सुधार तथा स्तरोन्नतिको कार्यलाई निरन्तरता दिइएको छ।

पर्यटन क्षेत्रका गतिविधिलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी ढंगबाट सञ्चालन गर्न नयाँ पर्यटन गुरुयोजना तयार गर्ने कार्यक्रम समावेश गरिएको छ। देशका प्राकृतिक, सामाजिक एवं साँस्कृतिक स्रोत र सम्पदाहरूको संरक्षण गर्ने, धार्मिक, साहसिक, शैक्षिक, कृषि, स्वास्थ्य र शैक्षिक पर्यटनका कार्यक्रमहरूलाई अगाडि बढाइएको छ। राष्ट्रिय अभियानको साथ अगाडी ल्याइएको नेपाल पर्यटन वर्ष, २०११ लाई सफलतापूर्वक सम्पन्न गर्न निजी क्षेत्र समेतको संलग्नतामा नयाँ पर्यटकीय उपजहरूको पहिचान र विकास तथा पर्यटकीय क्षेत्रहरूमा व्यापक रूपमा प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ। साथै विदेश स्थित कुटनीतिक नियोगहरूलाई परिचालन गरी अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा अभियानको प्रचार प्रसार गर्ने कार्यमा नेपाल पर्यटन बोर्ड लगायतका निकायहरूलाई क्रियाशील बनाइनेछ। थप मुलुकहरूमा हवाई सेवा विस्तारका लागि हवाई संभौता गर्दै लगिने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइएको छ।

२. नतिजा सूचकहरू

यसै आर्थिक वर्षदेखि शुरु भएको त्रिवर्षीय योजनाले पर्यटन आगमन ५,०९,९५६ बाट बढाएर १२,००,००० पुर्याउने, पर्यटन क्षेत्रबाट देशको कुल गार्हस्थ उत्पादनमा योगदान ३.२ बाट ३.५ पुर्याउने, नेपाल आउने अन्तर्राष्ट्रिय उडान संख्या २५ बाट ३५ पुर्याउने र अन्तर्राष्ट्रिय उडानबाट आउने यात्रु आगमन २० लाख पुर्याउने लक्ष्य लिएको छ। साथै बसाई अवधि ११.३२ बाट १२ पुर्याउने, प्रत्यक्ष रोजगार १५०००० पुर्याउने जस्ता लक्ष्य रहेको छ। यी नतिजा हासिल गर्न योजना अवधिमा राखिएका भौतिक प्रगति खुल्ने केही प्रमुख सूचकहरूको लक्ष्य, प्रगति र आ.व. ०६७६८को लक्ष्य निम्न बमोजिम रहेको छ :-

सि.न.	प्रतिफल सूचकहरू	हालसम्मको स्थिति	योजनाको लक्ष्य	०६७६८ को लक्ष्य
१	पर्यटक आगमन	५०९९५६	१२०००००	८०००००
२	पर्यटक बसाई अवधि (दिनमा)	११.३२	१२	११.५
३	कुल गार्हस्थ उत्पादनमा पर्यटन क्षेत्रको योगदान	३.२	३.५	३.३
४	अन्तर्राष्ट्रिय विमान सेवा	२५	३५	२९
५	प्रत्यक्ष रोजगारी	९००००	१५००००	१२००००

३. नतीजा सूचकहरू

पर्यटक आगमन संख्या, पर्यटकको प्रतिदिन खर्च, पर्यटन क्षेत्रको कुल गार्हस्थ उत्पादनमा योगदान, पर्यटन क्षेत्रको प्रत्यक्ष रोजगारीको अवसर,नियमित उडानमा नेपाल आउने अन्तरराष्ट्रिय विमान सेवातथा हवाई सिट संख्या ।

ब.उ.शि.नं. कार्यक्रम/ आयोजना	शुरु तथा सम्पन्न हुने, वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व.०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४९-३/४-११० पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	सालवसाली	संस्थागत सुदृढीकरण	निरीक्षण अनुगमनको कार्य भएको	निरीक्षण तथा अनुगमन
४९-३/४-१२२ पर्यटन कार्यालयहरू	सालवसाली	पर्यटन उद्योगहरूको नियमन,अनुगमन, लगत अद्यावधिक हुने तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा प्रभावकारीता	६ वटा पर्यटन कार्यालयहरूबाट पर्यटन उद्योग दर्ता, नविकरण, निरीक्षणलाई निरन्तरता दिइएको	- पर्यटन उद्योगहरूको नियमन, अनुगमन तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन
४९-३/४-२६० नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान	सालवसाली	होटल, ट्राभल, ट्रेकिङ आदि क्षेत्रमा मध्यम तथा उच्चस्तरका जनशक्ति उत्पादन	- होटल तथा पर्यटन क्षेत्रमा स्नातकोत्तर तहको कक्षा संचालनका लागि पूर्वाधार पुरा भएको - अल्पकालीन र घुम्ति तालिम कर्णाली अंचल लगायत देशका विभिन्न भागमा संचालन गरिएको - विभिन्न १० जिल्लाबाट सहभागि आमन्त्रण गरी गरिवी निवारण उन्मुख तथा रोजगारमूलक तालिमका संचालन गरिएको । -पर्यटन क्षेत्रका संघ संस्थाहरूको अनुरोधमा टुरिष्ट गाइड, फुड प्रिपरेसन एण्ड कन्ट्रोल,फ्रन्ट अफिस अप्रेसन, ट्रेकिङ गाइड लगायत विभिन्न आधारभूत तथा सुपरीवेक्षण तहका व्यवसायमूलक तालिम सञ्चालन भएको ।	- होटल तथा पर्यटन क्षेत्रका आधारभूत एवं सुपरीवेक्षण तहका तालिम तथा घुम्ति तालिमका साथै विभिन्न लक्षित वर्गका लागि रोजगारमूलक तालिम निरन्तररूपमा संचालन गरी थप करिव २००० जनालाई तालिम प्रदान गरिने । - होटल तथा पर्यटन क्षेत्रका उच्च स्तरीय शैक्षिक कार्यक्रम संचालन गर्ने । - ३०० जना महिला, दलित, अपांग,युवाहरूलाई लक्षित गरी दुर्गम क्षेत्र लगायत विभिन्न स्थानहरूमा घुम्ति तालिम संचालन गरिने र १०० जना युवाहरूलाई रोजगारीमूलक तालिम दिने । -विद्यार्थीहरूको लागि १९८ कोठाको छात्रावास निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइने र कम्प्यूटर तथा उपकरण खरीद आदि ।
४९-३/४-२८१ पर्वतीय पर्यटन तथा पर्यटन उद्योग व्यवस्थापन आयोजना	सालवसाली	- मन्त्रालयको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि हुने । - हिमाल सरसफाई, नक्शांकन - पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने - नेपाल भ्रमण वर्ष २०११ अभियानको औपचारिक शुभारम्भ गरि प्रचार प्रसार गर्ने - पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठानको भवन निर्माण हुने तथा पर्वतारोहण तालिम संचालन तथा अन्तरराष्ट्रिय सम्बन्ध विस्तार हुने ।	- मन्त्रालयको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि हुने । - धौलागिरी हिमाल सरसफाई गरिएको । - पर्यटन प्रवर्द्धन सम्बन्धि कार्यक्रम संचालन गरिएको । - नेपाल भ्रमण वर्ष २०११ अभियानको औपचारिक शुभारम्भ भई राष्ट्रिय अन्तरराष्ट्रिय रुपमा प्रचार प्रसार गर्ने कार्य भएको । - पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठानको भवन निर्माण कार्य शुरु भएको तथा पर्वतारोहण तालिम सञ्चालन गरिएको ।	- मन्त्रालयको संस्थागत सुदृढीकरण, इ- गभर्नेन्स, केन्द्रिय डाटा बेश संचालन गर्न पूर्वाधार व्यवस्था गर्ने । - पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न राष्ट्रिय अन्तरराष्ट्रिय रुपमा गतिविधि संचालन गर्ने । - नेपाल भ्रमण वर्ष २०११ अभियानलाई प्राथमिकताका साथ संचालन गर्ने - सगरमाथा सरसफाई तथा हिमाल आरोहण अनुगमन गर्ने ।

		<ul style="list-style-type: none"> - सगरमाथा आरोहण गर्ने निजामती कर्मचारीहरूलाई तालिम दिने । - Leave Tourism को शुरुवात गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> - अन्तरराष्ट्रिय सम्बन्ध विस्तार गर्न विभिन्न मञ्चहरूमा भाग लिएको । - सगरमाथा आरोह गर्ने निजामती कर्मचारीहरूलाई तालिम दिइएको - Leave Tourism अर्न्तगत ३ वटा टोली देशका विभिन्न पर्यटकीय स्थलहरूमा पठाइएको । 	<ul style="list-style-type: none"> - पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठान विकास समितिको गुरुयोजना अनुरूप पूर्वाधार विकास गर्ने । - निजामती कर्मचारीहरूको आरोहण दललाई सगरमाथा आरोहण गराउने । - कम्प्यूटर- ८ थान, ल्यापटप -२ थान, यु.पि.यस.-९ थान खरीद आदि । - ५ वटा शौचालय निर्माण ।
४९-३/४-२९० पर्यटकीय सम्पदा संरक्षण तथा पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> -पर्यटन पूर्वाधार विकास गर्ने । - विभिन्न अध्ययन, अनुसन्धान गर्ने(होमस्टे, एक जिल्ला एक गन्तव्य, साहसिक पर्यटन, पर्यटनमा समावेशी पहुँच, जलयात्रा पर्यटन आदि) - पर्यटन सम्बन्धी तालिम संचालन गर्ने । - पर्यटन गुरुयोजना तयार गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> - ७ वटा पर्यटन प्रवर्द्धन विकास समितिको गठन गरिएको । - पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना र विभिन्न ११ वटा विकास समितिहरु, ६ वटा पर्यटन कार्यालयहरुबाट पूर्वाधार विकासका कार्यहरु गरिएको । - पर्यटन गुरुयोजना तर्जुमा सम्बन्धी प्रारम्भिक कार्य भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> -पर्यटन गुरुयोजना तयार गर्ने । - पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना, विकास समितिहरु, पर्यटन कार्यालयहरु तथा जिल्ला विकास समिति मार्फत पर्यटकीय पूर्वाधारहरुको विकास गर्ने । - SIA को Report प्राप्तपछि प्रारम्भिक विकास कार्य गर्ने -साहसिक, धार्मिक, शैक्षिक, ग्रामीण, कृषि पर्यटनको प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य गर्ने -Tourism Satellite Account सम्बन्धी कार्य संचालन गर्ने ।
४९-३/४-२९१ दक्षिण एशिया पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना	सालवसाली	-	-	<ul style="list-style-type: none"> - लुम्बिनी विकास कोषको लागि परामर्श सेवा, अवैरनेश कार्यक्रम, पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रमको लागि अनुदान तथा CAAN लाई ऋण लगानी ।
४९-३/४-३०५ हवाई यातायात सुदृढीकरण कार्यक्रम	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> - हवाई नीति कार्यान्वयनमा सहजता - हवाई सुरक्षामा वृद्धि - दुर्घटना जाँच प्रतिवेदन सम्बन्धी डकुमेन्टेशन - मुलुकका नयाँ नयाँ ठाउँमा हवाई यातायातको पहुँच विस्तार भएको - Single Engine लाई उडान अनुमति दिइएको, जसले गर्दा सुदूर पश्चिम एवं मध्य पश्चिममा यात्रु तथा कार्गो ढुवानीमा सरलीकरण भईरहेको । - नागरिक उड्डयन संग सम्बन्धित संस्थालाई इजाजत दिने सम्बन्धी कार्यविधि, २०६६ संशोधन गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> - नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन भएको - हालसम्म ३५ देशसँग हवाई सम्झौता सम्पन्न - नेपालको वायुसेवालाई ICAO को स्तर अनुसार काम गर्न विभिन्न क्रियाकलाप सञ्चालन भएको - ICAO को Audit Team ले सुरक्षा सम्बद्ध विधामा Audit सम्पन्न भएको । - भारत, सिंगापुर र कतार संग हवाई सेवा सम्झौता सम्पन्न भएको । - आन्तरिक विमानस्थल तथा वायुसेवा कम्पनीहरुको सेवाको स्तर सम्बन्धमा लेखापरीक्षण सम्पन्न भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> - आन्तरिक तथा अन्तर्राष्ट्रिय उडान गर्न चाहने कम्पनीलाई दिईने इजाजत पत्रलाई सरलीकरण एवं व्यवस्थित बनाउन इजाजत दिने सम्बन्धी नियमावली तयार गर्ने । - सार्क मुलुकहरु मध्येबाट कम्तिमा २ वटासंग हवाई सम्झौता पुनरावलोकन हुने - आसियानका कम्तिमा २ वटा मुलुकसंग हवाई सम्झौता पुनरावलोकन हुने - युरोप र मध्य पूर्वका कम्तिमा ४ वटा मुलुकसँग हवाई सम्झौता हुने - सुदुर प्रशान्त मुलुकहरूसँग नयाँ हवाई सेवा सम्झौता गर्ने । - दुर्घटना जाँच नियमावली पुनरावलोकन गर्ने र हवाई खोज तथा उद्धार नियमावली तर्जुमा गर्ने । - Marking of Plastic explosion - सम्बन्धी Protocal अनुमोदन गर्ने । -
८७-४-५१५ विमानस्थल विकास	सालवसाली	-पहाड तथा तराई क्षेत्रका विमानस्थलहरुको सुधार तथा स्तरोन्नति गर्ने ।	<ul style="list-style-type: none"> - गौतम बुद्ध विमानस्थलको EOI मूल्यांकनको कार्य अन्तिम चरणमा रहेको तथा रारा, सिमिकोट, डोल्पा, रुम्जाटार, 	<ul style="list-style-type: none"> - पोखरा नयाँ विमानस्थल सुधार सम्बन्धी कार्य गर्ने । - दोश्रो अन्तरराष्ट्रिय विमानस्थलको EIA कार्य गर्ने ।

ने.ता.उ.प्रा. मा शेयर लगानी		<ul style="list-style-type: none"> - पोखरा नयां विमानस्थल (धावनमार्ग, एरिया ग्रेडिङ, फेन्सिङ. कार्य) - दोश्रो अन्तरराष्ट्रिय विमानस्थलमा परामर्श सेवा कार्य गर्ने - त्रि.अ.वि.को मुआब्जा वितरण र हवाई उपकरण व्यवस्था, राडार जडान गर्ने कार्यको प्रारम्भिक कार्य शुरु गर्ने 	<p>सिमरा आदि विमानस्थलहरुको निर्माण, सुधार तथा स्तरोन्नति कार्य सम्पन्न ।</p> <ul style="list-style-type: none"> - परामर्शदाताले सर्भेक्षण कार्य र Layout Plan तयार गरि Earthwork को लगत इष्टिमेट कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको । - दोश्रो अन्तरराष्ट्रिय विमानस्थल निर्माणको लागि विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययनको लागि कोरियन कम्पनी LMW संग संझौता सम्पन्न भै कार्य प्रारम्भ भएको । - त्रि.अ.वि.को मुआब्जा वितरणको कार्य भइरहेको । - वर्तमान राडार प्रणाली प्रतिस्थापन गर्ने वारे परामर्श सेवा लिन ICAO संग संझौता भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> - त्रि.अ.वि.को राडार जडान सम्बन्धी प्रारम्भिक कार्य गर्ने - तुम्लिङटार, रुम्जाटार, ताप्लेजुङ, मनाङ, डोल्पा जुफाल, धनगढी, गौतमबुद्ध, सिमरा आदि विमानस्थलहरुको निर्माण, सुधार र स्तरोन्नति कार्य गर्ने ।
--------------------------------	--	---	---	---

आ.व. ०६७६८को पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन क्षेत्रको कार्यक्रम बजेट

(रु. ००० मा)

बजेट शिर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व.०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.व.०६७/६८ को विनियोजन			श्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता	संकेतिक	विवरण	नोट	
			कुल	चालु	पूजिगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व.०६८/६९	आ.व.०६९/७०					
							आयोजन आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग							
४९	पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	४८४९८४	११२९५१७	४०६९०३	७२२६१४	१०१५२३५	११४२८२					१२३५२५८	१२६२३४१				
४९-३/४-११०	पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	१००७०९	३८८३३	३८८३३	०	३८८३३	०	०	०	०	३९९६०	४११३५	P1	०७			
४९-३/४-१२२	पर्यटन कार्यालयहरु	७८३२	१९८४८	१०८२३	९०२५	१९८४८	०	०	०	०	२११९९	२१६४०	P1	०७			
४९-३/४-२८१	पर्वतीय पर्यटन तथा पर्यटन उद्योग व्यवस्थापन आयोजना	३६२८७	२९७१००	२८४०४६	१३०५४	२९७१००	०	०	०	०	१३५६२५	८७२८१	P3	०६	०२		०३
४९-३/४-२९०	पर्यटन पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	२९७१३५	४९६२३३	४८१९५	४४८०३८	४९६२३३	०	०	०	०	६४२५२४	७३५९५५	P1	०२	०१		०२
४९-३/४-२९१	दक्षिण एशिया पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना	०	२१६१११	५५०६	२१०६०५	१०१८२९	११४२८२	ADB			३३५७५०	३३५८३०	P2	P2	०२		०३
४९-३/४-२६०	नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान	४०६००	५७३००	१५६००	४१७००	५७३००	०	०	०	०	५६०००	३६२००	P1	०५	०१		०१
४९-३/४-३०५	हवाई यातायात सुदृढीकरण	३४२१	४०९२	३९००	१९२	४०९२	०	०	०	०	४२००	४३००	P3	०५	०२		०३
	हवाई यातायात																
८७-४-५१५	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण (शेयर लगानी)	९५८४००	६५००००	०	६५००००	६५००००	०	०	०	०	१००००००	१२०००००	P1	०६	०२		०३
८७-४-५१६	हवाई यातायात	०	१४२५००	०	१४२५००	०	१४२५००	०	०	०	२७५००००	४३०००००	P2	०२	०२		०३
	जम्मा	९५८४००	७९२५००	०	७९२५००	६५००००	१४२५००										

५.३.२ वाणिज्य तथा आपूर्ति

१. पृष्ठभूमि :

(क) वाणिज्य क्षेत्र :

वाणिज्य क्षेत्र आर्थिक विकासको यौटा सशक्त माध्यम हो । नेपालको आर्थिक विकासमा वाणिज्य क्षेत्रको योगदान महत्वपूर्ण रहिआएको छ । नेपाल जस्तो विकासोन्मुख मुलुकको अर्थतन्त्रलाई तीव्र रुपान्तरण गरी मुलुकको आर्थिक वृद्धि दर उच्च बनाउँदै जनताको जीवनस्तर उकास्न र गरिबी न्यूनीकरण गर्न वाणिज्य क्षेत्रबाट प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने हुन्छ । आय तथा रोजगारीको अवसरमा वृद्धि, स्थानीय उत्पादनको व्यवसायीकरण र प्रवर्द्धन, देशमा उपलब्ध सीप, श्रम शक्तिको उपयोग, परिचालन र संरक्षण, कृषि एवं उद्योग क्षेत्रको समानान्तर विकास, अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा नेपाली वस्तु र सेवाको पहिचान र पहुँच विस्तार जस्ता विविध पक्षमा वाणिज्य क्षेत्रबाट सकारात्मक योगदान पुग्ने भएकोले विगत दुई दशकयता वाणिज्य क्षेत्रलाई आर्थिक विकासको यौटा महत्वपूर्ण संवाहकको रुपमा स्थापित गर्न विभिन्न नीतिगत, संस्थागत र प्रक्रियागत सुधारका उपक्रमहरूलाई निरन्तर अधि बढाउँदै आइएको छ ।

यस पृष्ठभूमिमा तीनवर्षीय अन्तरिम योजना 'विश्वव्यापीकरणको प्रक्रियाबाट उत्पन्न चुनौतीहरूलाई सम्बोधन गर्दै गहिरो अग्र र पृष्ठ अन्तरसम्बन्ध भएका वस्तु तथा सेवाहरूको व्यापार बढाएर यस क्षेत्रबाट गरिबी न्यूनीकरण र आर्थिक विकासमा सहयोग पुर्याउने' दीर्घकालीन सोच लिए अनुसार वाणिज्य क्षेत्रको विकासका निम्ति विभिन्न कार्यहरू भएका छन् । खासगरी यस अवधिमा वाणिज्य क्षेत्रमा देखिएका नयाँ प्रवृत्ति, चुनौती र अवसरलाई सम्बोधन गर्नसक्ने गरी नयाँ वाणिज्य नीति, २०६५ कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । उक्त नीतिमा भएका मुख्य मुख्य व्यवस्था बारे जानकारी गराउन तथा नीति कार्यान्वयनमा सबैको सहभागिता जुटाउने उद्देश्यले २०६६ कार्तिक महिनामा विभिन्न सरकारी निकायका प्रतिनिधि तथा निजी क्षेत्रका उद्यमी व्यवसायी सम्मिलित एक अन्तर्क्रिया गोष्ठी आयोजना गरिएको थियो ।

यसैगरी नेपालका प्रमुख निर्यातयोग्य वस्तु तथा सेवाको पहिचान गरी ती क्षेत्रको प्रवर्द्धन गर्न यु.एन.डि.पी., अन्कटाड, आइ. टि.सी, डि.एफ.आइ.डी. लगायतका संस्थाको सहयोगमा नेपाल व्यापार एकीकृत रणनीति (Nepal Trade Integration Strategy) तयार गरिएको छ । यस अध्ययनले नेपालको उच्च व्यापार सम्भाव्यता भएका वस्तुहरूको पहिचान, ती वस्तुहरूको बजार पहुँचको समस्या तथा चुनौतीहरू, व्यापार प्रवर्द्धनमा आवश्यक पर्ने संस्थागत संयन्त्रहरू, नेपालको व्यापारमा गैर-भन्सारजन्य अवरोधहरू, क्षमता विस्तार र विकासका क्षेत्रहरूलाई समेटी व्यापार क्षेत्रलाई राष्ट्रिय विकास प्राथमिकतामा आवद्ध गर्ने र बढ्दो व्यापार घाटालाई दृष्टिगत गरी समग्र गरिबी निवारणमा कसरी सहयोग पुर्याउने भन्ने विषयलाई समेटेको छ । त्यसैगरी नेपालले विश्व व्यापार संगठनमा प्रवेश गर्दाका बखतमा गरेको प्रतिबद्धताबमोजिम कानूनी तथा संस्थागत सुधारका प्रयासहरूलाई क्रमशः अधि बढाउँदै लगेको छ । विश्व व्यापार संगठनको Integrated Framework (EIF) अन्तर्गत व्यापार क्षेत्रको संस्थागत क्षमता विकासको लागि EIF बोर्डले नेपालको Tier 1 Proposal स्वीकृत गरी Nepal Enhanced Capacities for Trade & Development (NECTRADE) परियोजना यही अप्रिल, २०१० बाट शुरू गरिएको छ ।

भारतसँगको द्विपक्षीय व्यापारलाई थप सहज बनाउन सन् २००९ को अक्टोबरमा नयाँ वाणिज्य सन्धि तथा अनधिकृत व्यापार नियन्त्रण सहयोग सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको छ । जनवादी गणतन्त्र चीन सरकारले सबै अल्पविकसित मुलुकहरूको लागि ४७२१ वस्तुहरू चीनमा शून्य भन्सार महशुलमा निकासी गर्न पाउने सुविधा प्रदान गर्ने गरी प्रस्ताव गरेकोमा सो सुविधा नेपालले प्राप्त गर्ने सम्बन्धमा मिति २०६७/११/३१ गते दुवै पक्षबाट Letter of Exchange मा हस्ताक्षर सम्पन्न भएको छ । प्रस्तावित व्यवस्थाबाट नेपालबाट चीनतर्फ हाल निकासी भइरहेका र तत्काल निकासी हुने सम्भावना भएका ३६१ नेपाली वस्तुहरूले शून्य भन्सार दरको सुविधा प्राप्त गर्ने भएका छन् ।

निर्यात बजारको विस्तारको क्रममा नेपाल र भूटानबीच व्यापार सम्झौता गर्ने उद्देश्यले प्रारम्भिक कार्यहरू अधि बढाइएका छन् । त्यसैगरी नेपाल र संयुक्त राज्य अमेरिकाबीच व्यापार तथा लगानी विस्तार गर्ने सिलसिलामा Trade and Investment Framework Agreement (TIFA) को प्रक्रिया अगाडि बढाइएको छ । तिब्बतको सिगात्सेमा आयोजित नेपाल-चीन-तिब्बत अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार मेलामा सहभागिता जनाइएको छ । साथै, भूटानमा आयोजित सार्क व्यापार मेलामा सहभागी भई नेपाली निर्यातजन्य वस्तुहरूको बारेमा प्रचार प्रसार गरिएको छ ।

यसैगरी मुलुकका प्रमुख निर्यातयोग्य वस्तु अलैंची, अदुवा आदिको मूल्य अभिवृद्धि तथा गुणस्तर सुधारका लागि स्थानीय स्तरमा विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन भएका छन् । अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा पश्चिमाको सामूहिक व्यापार चिह्न दर्ता गर्ने कार्य प्रारम्भ गरिएको छ । व्यापार सम्बन्धी तथ्याङ्क तथा सूचनाहरू संकलन तथा प्रशोधन गरी प्रकाशन गर्ने कार्य भएको छ । Trade Information Bank स्थापना सम्बन्धी प्रारम्भिक कार्यहरू पूरा भएका छन् ।

त्यसैगरी मुलुकको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारलाई प्रतिस्पर्धी तुल्याउन, अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारमा पारवहन खर्चमा कमी ल्याई निकासी व्यापार बढाउन तथा व्यापार प्रक्रियालाई सहजीकरण गर्ने उद्देश्यका साथ भापाको काँकडभिट्टामा सुख्खा बन्दरगाहको निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको छ । चीनसँगको व्यापारमा कारोवार लागत घटाउन काभ्रे-सिन्धुपाल्चोक र रसुवा-नुवाकोट क्षेत्रमा सुख्खा बन्दरगाहको निर्माणको लागि पूर्व सम्भाव्यता अध्ययन गराइएकोमा काभ्रे-सिन्धुपाल्चोक क्षेत्रमा तातोपानीको लार्चा/दुमिथाङ क्षेत्रमा सुख्खा बन्दरगाह निर्माण कार्य शुरू गर्न चीन सरकारको तर्फबाट एक प्राविधिक टोली आइ सभै तथा डिजाइन सम्बन्धी कार्य सम्पन्न गरी तत्सम्बन्धी प्रतिवेदन प्राप्त भैसकेको छ ।

आर्थिक वर्ष २०६७/६८ मा वाणिज्य क्षेत्रमा विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी निर्यातलाई अभिवृद्धि गर्न विशेष जोड दिइनेछ । यस सिलसिलामा वाणिज्य नीति, २०६५ लाई प्रभावकारी तवरले कार्यान्वयनमा ल्याउन एक कार्यान्वयन योजना तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ । साथै, NTIS ले सुझाएका क्षेत्रमा विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालित गरिनेछन् । वाणिज्य क्षेत्रमा सञ्चालन गरिने अन्य कार्यक्रमहरूमा अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार मेलारुमा सहभागिता, वाणिज्य नीतिले पहिचान गरेका प्रमुख निर्यातयोग्य वस्तुको मूल्य अभिवृद्धि र विकास सम्बन्धी

कार्यक्रम, व्यापारसम्बन्धी तथ्यांकको संकलन, प्रशोधन, विश्लेषण र प्रकाशन गर्ने तथा राष्ट्रिय व्यापार सूचना केन्द्रलाई अभै गतिशिल र सशक्त तुल्याउन कार्यक्रम संचालनमा ल्याइनेछ। साथै Trade Negotiation Skill सम्बन्धमा प्रशिक्षण सञ्चालन, बहुपक्षीय तथा क्षेत्रीय व्यापार सम्झौताका प्रावधानबमोजिम राष्ट्रिय नीति तथा कानूनमा समसामयिक परिमार्जन संशोधन आदि छन्।

नतिजा सूचकहरू

वाणिज्य क्षेत्रतर्फ चालु अन्तरिक योजनाले वस्तु निकासीलाई योजनाको अन्तिम वर्षमा रु. ६१ अर्बबाट रु. १ खर्ब पुऱ्याउने, वाणिज्य क्षेत्रमा थप दुई लाख रोजगारी सिर्जना गर्ने र हालको व्यापार घाटालाई कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १७ प्रतिशतबाट घटाई १५ प्रतिशतमा झार्ने लक्ष्य राखेको भए तापनि लक्ष्य अनुरूप प्रगति हुने स्थिति छैन। निर्यात व्यापार मुस्किलले रु. ७० अर्ब पुग्ने देखिएको छ, भने कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा व्यापार घाटाको अंश बढ्दै गई भण्डै २३ प्रतिशतको हाराहारीमा रहने अनुमान छ।

(ख) आपूर्ति क्षेत्र

सर्वसाधारण जनतालाई दैनिक अत्यावश्यकीय उपभोग्य वस्तु तथा सेवाहरू समयमै उचित गुणस्तर र प्रतिस्पर्धी मूल्यमा भरपर्दो तरिकाले उपलब्ध गराउनु राज्यको मुख्य दायित्व हो। साथै, उपभोक्ताको हक हितको संरक्षण गर्नु, राज्यमा खाद्य सुरक्षा कायम गर्नु र उपभोग्य वस्तु तथा सेवाको निरन्तर आपूर्तिलाई सुनिश्चितता दिनु पनि कल्याणकारी राज्यको कर्तव्य हुन आउँछ। उक्त लक्ष्य प्राप्तिको लागि मुलुकमा आपूर्ति व्यवस्थालाई चुस्त र भरपर्दो तुल्याउनु आवश्यक हुन्छ।

चालु अन्तरिम योजना अवधिमा 'खाद्य सुरक्षाको प्रत्याभूति सहित मुलुकभर गुणस्तरयुक्त अत्यावश्यक वस्तु तथा सेवाहरू नियमित, सरल, सहज र सर्वसुलभ ढङ्गले सुपथ मूल्यमा आपूर्ति हुने वातावरण बनाउने दीर्घकालीन सोच रहे अनुसार सो लक्ष्य पूरा गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याइएका छन्। यस क्रममा नेपाल सरकारबाट उपलब्ध हुवानी अनुदानबाट नेपाल खाद्य संस्थानमार्फत देशका विभिन्न ३० दुर्गम जिल्लामा खाद्यान्न आपूर्ति गरी ती क्षेत्रका जनतालाई खाद्यवस्तुको अभाव हुन नदिन कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ, भने प्राकृतिक विपत्ति, दैवी प्रकोप अनिकाल, महामारी आदि फैलिएको बेलामा दुर्गम क्षेत्र लगायत अन्य जिल्लामा समेत विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरी खाद्यान्न आपूर्तिको व्यवस्था मिलाइएको छ। साथै, शहरी क्षेत्रमा पनि चामल, चिनी, गहुँको पीठो, खाने तेल लगायतका अत्यावश्यक वस्तुको सहज र नियमित आपूर्ति बनाइराख्न वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय मातहतका सार्वजनिक संस्थानहरू- नेपाल खाद्य संस्थान, नेशनल ट्रेडिङ लिमिटेड र साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेशन लिमिटेडलाई क्रियाशील तुल्याइएको छ। शहरी क्षेत्रमा बेला बेलामा हुने कृत्रिम अभाव तथा मूल्य वृद्धिलाई नियन्त्रण गर्न बजार हस्तक्षेप (Market intervention) को नीति बमोजिम यी सार्वजनिक संस्थानहरूबाट सहूलियत मूल्यमा उपभोग्य वस्तु विक्री वितरण गर्ने गरिएको छ। साथै खाद्य संस्थानलाई उत्पादनमुलक कार्यमा समेत अभिप्रेरित गर्दै लगिनेछ। खाद्य सुरक्षालाई प्रत्याभूत गर्दै जाने क्रममा विभिन्न स्थानमा नयाँ खाद्य गोदामहरूको निर्माण कार्य भइरहेको छ, भने मौजूदा गोदामहरू मर्मत सुधार गरी बढी क्षमतामा खाद्यान्न सञ्चित राख्न मिल्ने व्यवस्था मिलाइएको छ। कार्टेलिङ्ग, कृत्रिम अभाव, वस्तु तथा सेवाको अनावश्यक होर्डिङ जस्ता क्रियाकलापलाई नियन्त्रण गर्न उपभोक्तालाई दैनिक उपभोग्य वस्तु सहज रूपमा आपूर्ति भए नभएको, निश्चित गुणस्तर र मूल्यमा विक्री भए नभएको आदि विषयमा वाणिज्य विभागमार्फत बजार अनुगमनको कार्य हुँदै आएको छ। त्यस्तै नीतिगत सुधारतर्फ प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन नियमावली, २०६६ कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ, भने उपभोक्ता हित संरक्षण ऐन, २०५४ र उपभोक्ता नियमावली, २०५६ मा संशोधनका लागि प्रारम्भिक गृह कार्य पूरा भएका छन्। आपूर्ति नीतिको मस्यौदा अन्तिम चरणमा पुगेको छ। आपूर्ति व्यवस्थापन, बजार अनुगमन एवं उपभोक्ता हित संरक्षणलाई प्रभावकारी बनाउन विद्यमान वाणिज्य विभागको पुनः संरचना गर्ने प्रक्रिया शुरू गरिएको छ।

नेपाल आयल निगमबाट पेट्रोलियम पदार्थको निरन्तर र सहज आपूर्ति मिलाउन विशेष जोड दिँदै आइएको छ। पेट्रोलियम पदार्थको मूल्य अन्तर्राष्ट्रिय बजार मूल्यको आधारमा स्वचालित रूपमा समायोजन हुने व्यवस्था सिद्धान्ततः स्वीकार गरिए पनि यसलाई निरन्तरता दिन नसकिएको स्थिति छ। पेट्रोलियम पदार्थको भण्डारण क्षमता अभिवृद्धिका लागि विभिन्न स्थानमा नयाँ डिपोहरू निर्माण गर्ने तथा मौजूदा डिपोहरूको स्तरोन्नति गर्ने कार्य अगाडि बढाइएको छ। रक्सौल-अमलेखगञ्ज पेट्रोलियम पाइप लाइन निर्माणको लागि प्रारम्भिक सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने कार्य पूरा गरिएको छ।

आपूर्ति व्यवस्थालाई सुदृढ गर्ने क्रममा आ.व. २०६७/६८ मा आपूर्ति नीति स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने लक्ष्य छ, भने विभिन्न ३० दुर्गम जिल्लामा कम्तीमा १११०० मे.ट. खाद्यान्न र २२ दुर्गम जिल्लामा कम्तीमा ३६,००० क्विन्टल आयोडिनयुक्त नून आपूर्ति गर्ने कार्यक्रम रहेको छ। साथै, मुलुकमा न्यूनतम खाद्यान्न बफर स्टकमा राखी खाद्य अभाव हुन नदिन तथा खाद्य सुरक्षा प्रत्याभूत गर्न थप आधुनिक गोदामहरूको निर्माण गर्ने कार्यक्रम छ। त्यस्तै उपभोक्ता हक हितसँग सम्बन्धी ऐन, नियमलाई परिमार्जन गरी उपभोक्ता हित संरक्षणमा वाणिज्य विभागको भूमिकालाई थप प्रभावकारी बनाउने कार्यक्रम राखिएको छ।

नतिजा सूचकहरू

चालु अन्तरिम योजना अवधिमा विभिन्न ३० दुर्गम जिल्लामा कुल २९,१५१ मे.ट. खाद्यान्न आपूर्ति गर्ने, विभिन्न २२ दुर्गम जिल्लामा ८,१०० मे.ट. आयोडिन युक्त नून आपूर्ति गर्ने, आयोडिनयुक्त नूनको समग्र आपूर्ति ४५,००० मे.ट. पुऱ्याउने, राष्ट्रिय खाद्य सुरक्षा भण्डार (बफर स्टक) मा ४२,००० मे.ट. खाद्यान्न सञ्चित राख्ने आदि लक्ष्य रहेको थियो। लक्ष्यको तुलनामा खाद्यान्न आपूर्ति तर्फ हालसम्म गरी कुल ४७,४०.२ मे.टन, ११३५८ मे.टन आयोडिनयुक्त नूनको हुवानीतर्फ र बफर स्टकमा ४०,००० मे.टन प्रगति हासिल भएको छ। चालु योजनाले लिएका लक्ष्यहरू हासिल गर्न योजना अवधिमा राखिएका भौतिक प्रगति खुलाउने केही प्रमुख सूचकहरूको लक्ष्य, प्रगति र आ.व. २०६७/६८ को लक्ष्य निम्न बमोजिम रहेको छ।

क्र.सं.	प्रतिफल सूचकहरू	योजनाको लक्ष्य	हालसम्मको स्थिति	२०६७/६८ को लक्ष्य
१	नीतिगत, कानूनी, भौतिक संरचनात्मक सुधार	वाणिज्य नीति तर्जुमा र कानून सुधार गर्ने, वाणिज्य विभागको पुर्नसंरचना गर्ने, बजार अनुगमन गर्ने, सुख्खा बन्दरगाह निर्माण गर्ने ।	वाणिज्य नीति, २०६५ जारी भएको, उपभोक्ता संरक्षण सम्बन्धी ऐन, नियम समसामयिक सुधार तथा परिमार्जनका लागि आवश्यक गृह कार्य भैरहेको । बजार अनुगमन २२७ पटक भएको । महँगी नियन्त्रण सम्बन्धी रणनीति पत्र तयार भई कार्यान्वयन गर्दै लिएको । मेची भन्सार कार्यालय र तातोपानीको लार्चामा सुख्खा बन्दरगाह निर्माण सम्बन्धमा जग्गा अधिग्रहण, सभै लगायतका विभिन्न प्रारम्भिक कार्यहरू सुरु भएको ।	वाणिज्य नीति कार्यान्वयन योजना कार्यान्वयन गर्ने । व्यापार, सूचना बैक स्थापना गर्ने । आपूर्ति नीति जारी गर्ने । सुख्खा बन्दरगाह निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिने ।
२	दुर्गम तथा पहाडी जिल्लामा खाद्यान्न ढुवानी	२९१५१ मे.टन	४७१४०.२ मे.टन	१११०० मे.टन
३	राष्ट्रिय खाद्य सुरक्षा भण्डार	४२,००० मे.टन	४०,००० मे.टन	१५००० मे.टन
४	सार्क खाद्य सुरक्षा भण्डार	१२००० मे.टन	८००० मे.टन	४००० मे.टन
५	आधुनिक गोदाम घर निर्माण	खाद्यान्न गोदाम घर निर्माण गर्ने ।	विभिन्न ५ स्थानमा गरी ३५०० मे.टनको आधुनिक गोदाम घर निर्माण गर्ने कार्य भैरहेको ।	विभिन्न स्थानमा थप २७०० मे.टन गोदाम घर निर्माण गरी ७२०० मे.टन पुर्याउने ।
६	कण्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम (२२ दुर्गम जिल्लामा आयोडिनयुक्त नुन ढुवानी)	८१०० मे.टन	११३५८ मे.टन	३६०० मे.टन

वाणिज्य तथा आपूर्ति क्षेत्रको वार्षिक विकावाणिज्य तथा आपूर्ति क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

बजेट उपशीर्षक नं.	कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व.२०६७/६८ मा सम्पन्न हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
60-3÷4-610	नेपाल खाद्य संस्थान (खाद्यान्न ढुवानी कार्यक्रम)	आ.व.०४९/५०-सालबसाली	३० दुर्गम जिल्लामा खाद्यान्न ढुवानी भएको	२०६७ जेठ मसान्तसम्ममा १६३१५.२ मे.टन खाद्यान्न ढुवानी भएको ।	३० दुर्गम जिल्लामा खाद्यान्न ढुवानी १११०० मे.टन गर्ने ।
			राष्ट्रिय खाद्य सुरक्षा भण्डारण १५ हजार मे.ट. भएको ।	राष्ट्रिय खाद्य सुरक्षा भण्डारण १५ हजार मे.ट. भएको ।	राष्ट्रिय खाद्य सुरक्षा भण्डारण व्याज खर्च -१५ हजार मे.टन गर्ने ।
			सार्क खाद्य सुरक्षा बैंक ४ हजार मे.टन भएको	सार्क खाद्य सुरक्षा बैंक ४ हजार मे.टन भएको	सार्क खाद्य सुरक्षा बैंक ४ हजार मे.टन गर्ने ।
			विभिन्न स्थानमा गरी ३५०० मे.टन. आधुनिक गोदाम घर निर्माण कार्य भएको ।	विभिन्न स्थानमा गरी ३५०० मे.टन. आधुनिक गोदाम घर निर्माण कार्य भएको ।	विभिन्न स्थानमा गरी थप आधुनिक गोदाम घर निर्माण २७०० मे.ट. (७२०० मे.ट.मध्ये) गर्ने ।
					आधुनिक खाद्य प्रयोगशाला स्थापना गर्ने ।
60-3÷4-613	कण्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम (साल्ट ट्रेडिङ्ग लिमिटेड)	आ.व.०४९/५०-सालबसाली	२२ दुर्गम जिल्लामा आयोजित युक्त नून ढुवानी भएको ।	२२ दुर्गम जिल्लामा ४५०१४.५ क्वीन्टल नून गर्ने लक्ष्य अनुरूप जेठ मसान्तसम्म ४२८७०.६५ क्वीन्टल नून ढुवानी भएको ।	३६००० क्वीन्टल नून ढुवानी गर्ने ।
60-3÷4-657	उपभोक्ताहित संरक्षणका लागि बजार अनुगमन	आ.व.०६६/६७-सालबसाली	मूल्यसूची तथा नमूना संकलन, प्रचार प्रसार, बजार अनुगमन र उपभोक्ता जागरण, नीतिगत तथा कानूनी सुधार		<ul style="list-style-type: none"> - बजार अनुगमन - उपभोग्य वस्तुको नमूना संकलन र परिक्षण- ५० जिल्लामा - वेबसाइट अपग्रेड - महिला उपभोक्ता जागरण कार्यक्रम - वाणिज्य विभागको पुनर्संरचना - उपभोक्ता मूल्य सूचना केन्द्र स्थापना - प्रचार प्रसार - विद्यालयस्तर उपभोक्ता शिक्षा
60-3÷4-656	व्यापार, सूचना तथा निर्यात सहयोग आयोजना : बहुपक्षीय तथा क्षेत्रीय व्यापार सुदृढीकरण	आ.व.०५७/५८-सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> - WTO Reference Centre को नयाँ भवन निर्माण, - वाणिज्य नीति कार्ययोजना कार्यान्वयन, - व्यापार कूटनीति सञ्चालन, <ul style="list-style-type: none"> - द्विपक्षीय, क्षेत्रीय एवं बहुपक्षीय व्यापार प्रवर्द्धनसम्बन्धी कार्यक्रम - दुई मोटरसाइकल, १ ल्यापटप, स्क्यानर खरीद, आदि ।

आ.ब. २०६७/६८ को वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

(रु. हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोमुख संकेत	लैङ्गिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब .२०६८/६९					आ.ब .२०६९/७०
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
६०	वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	१०१८४५२	८९५५४२	७३३६६५	१६१८७७	७८७५४२	१०८०००				८२४७१५	८६८१३१	P1	७		
	साधारण प्रशासनतर्फ															
६०-३/४-११०	वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	२४७७५	२३९४१	२३३५३	५८८	२३९४१					२९८८६	३०६७२	P1	०७		
६०-३/४-१७०	वाणिज्य विभाग	१२७२५	१७२०६	१४५६६	२६४०	१७२०६					१५२११	१५४९१	P1	०७		
६०-३/४-१७१	वाणिज्य कार्यालयहरू	६७९३	९५६२	९०२०	५४२	९५६२					९९५१	१०१०१	P1	०७		
६०-३/४-१७२	व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र	३८८१५	१२७५४६	९१५६७	३५९७९	१२७५४६					७२३९२	७२७५७	P2	०७		
	जम्मा	८३१०८	१७८२५५	१३८५०६	३९७४९	१७८२५५					१२२४४०	१२४०२१				
	विकास खर्च तर्फ															
६०-३/४-६१०	नेपाल खाद्य संस्थान	८३१६०६	५८१६००	४६००००	१२१६००	४७३६००		१०८००० जापान सरकार KR1			५७००००	६०००००	P1	०३	१	३
६०-३/४-६१३	कण्ठरोग नियन्त्रण आयोजना	९००३०	९००००	९००००	०	९००००					१०००००	११००००	P1	०३	१	३
६०-३/४-६५३	विशेष आर्थिक क्षेत्र-निर्यात प्रशोधन क्षेत्र समेत	०	०	०	०						०	०				
६०-३/४-६५६	व्यापार सूचना तथा निर्यात सहयोग आयोजना	४४६५	३५५१६	३४९९३	५२३	३५५१६					१६२६५	१७५९५	P2	०६	२	३
६०-३/४-६५७	उपभोक्ता हित संरक्षणका लागि बजार अनुगमन	९२४३	१०१७१	१०१६६	५	१०१७१					११०१०	११५१५	P2	०५	२	२

५.३.३ श्रम तथा यातायात व्यवस्था

१. पृष्ठभूमि

विगतमा श्रम व्यवस्थापन र रोजगार प्रवर्द्धनका लागि विशेषतः पाठ्यक्रम तथा सीप विकास, वैदेशिक रोजगार सहजीकरण, सामाजिक सम्वादका माध्यमबाट औद्योगिक शान्ति स्थापना, बालश्रम निवारण तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्यमा केन्द्रीत रही कार्यक्रमहरू संचालन हुँदै आइरहेका छन्। सीप विकासका माध्यमबाट धेरैले रोजगार र स्वरोजगारका अवसरहरू प्राप्त गरेका छन्। यस क्षेत्रका विभिन्न सवालहरूलाई सम्बोधन गर्ने नीतिगत, कानूनी तथा संस्थागत प्रावधानहरू पनि तयार भएका छन्। तर समग्रमा हालसम्मका प्रयास र उपलब्धीहरू आवश्यकता र संभावनाको अनुपातमा पर्याप्त देखिएका छैनन्।

वर्तमान तीनवर्षे योजनाले जनशक्तिको उच्चमशीलता तथा रोजगार/स्वरोजगार सामर्थ्यमा अभिवृद्धि, सामाजिक सम्वादका माध्यमबाट औद्योगिक सम्बन्ध एवं लगानीको वातावरणमा सुधार, क्षमता न्यूनताको कारणबाट लाभान्वित हुन नसकेका युवा, महिला, जनजाति, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, मधेशी, दलित तथा द्वन्द्वबाट प्रभावित एवं सीमान्तकृत समुदायहरूको स्वदेशी तथा विदेशी श्रमवजारमा उपलब्ध अवसरहरूमा पहुँच, वैदेशिक रोजगारमा जानेहरूको संरक्षणका लागि संयन्त्र निर्माण, कामदारहरूको सामाजिक सुरक्षाका प्रावधानहरू, बालश्रम न्यूनीकरण र यातायात व्यवस्थापन प्रणालीमा गुणात्मक सुधारमा विशेष जोड दिएको छ। यस क्रममा गतवर्षदेखि आन्तरीक श्रम व्यवस्थापनको लागि श्रम विभाग र वाह्य श्रम व्यवस्थापनको लागि वैदेशिक रोजगार विभाग छुट्टा छुट्टै गठन भएका छन्। वैदेशिक रोजगारी प्रवर्द्धन तथा कल्याणकारी कार्यका निमित्त वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्ड गठन गरिनुका साथै वैदेशिक रोजगारमा जानेहरूलाई लक्षित गरी कल्याणकारी कोष संचालनमा ल्याइएको छ। त्यस्तै, देशको सवारी यातायात क्षेत्रको विकास र विस्तार गर्न भौतिक पूर्वाधार तयार गर्न, अभिलेख दुरुस्त गर्न र व्यवस्थापन प्रणालीमा सुधार ल्याउनका लागि यातायात व्यवस्था विभाग क्रियाशील रहेको छ।

आ.व. २०६७/६८ को नीति तथा कार्यक्रममा सरकारले रोजगारीलाई नागरिकहरूको मौलिक हकका रूपमा स्थापित गर्दै लैजाने, श्रम कानूनमा सुधार गर्ने र प्रवासी नेपालीहरूको सीप, पुँजी र प्रविधि आकर्षित गर्ने, प्रतिभा पलायन (Brain Drain) रोक्न विशेष कार्यक्रम ल्याउने, सीप विकास गर्ने, वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त हुने वचतलाई उत्पादक कार्यमा लगाउने, विदेशमा रहेका नेपाली कामदारहरू र विशेष गरी महिला कामदारहरूको हक-हित संरक्षण एवं सम्बर्द्धन जस्ता कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरेको छ। यी प्रतिबद्धताहरूलाई पूरा गर्नका लागि आ.व. २०६७/६८ मा व्यवसायिक तथा सीप विकास कार्यक्रम, बालश्रम निवारण कार्यक्रम, व्यावसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य कार्यक्रम, रोजगार सूचना केन्द्र लगायतका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ।

नतिजा/सूचकहरू

आ.व. २०६७/६८ को कार्यक्रमले श्रम तथा रोजगार प्रवर्द्धन क्षेत्रका नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनबाट बेरोजगारहरूको प्रतिशतमा कमी आउने, रोजगार तथा स्वरोजगारमा लाग्ने प्रशिक्षार्थीहरूको संख्यामा बृद्धि हुने, कार्यस्थलमा हुने दुर्घटनाहरूको संख्यामा कमी आउने, विप्रेषण दरमा बृद्धि हुने, बालश्रमको प्रयोगमा कमी आउने, सवारी सम्बन्धी अपराधको घटना, सवारी दुर्घटना र प्रदूषणमा कमी आउने अपेक्षा राखेको छ। साथै, यस आ.व.मा जम्मा २५५८१ व्यक्तिलाई व्यवसायीक तथा सीप विकास तालीम प्रदान गर्ने, २,७५,००० व्यक्तिहरूलाई वैदेशिक रोजगारमा पठाउने, ५० प्रदूषण सम्बन्धी नमूना संकलन र मापदण्ड निर्धारण गर्ने, १००० औद्योगिक प्रतिष्ठानहरूमा बालश्रम निरीक्षण गर्ने जस्ता परिणात्मक लक्ष्यहरू अधि सारेको छ।

श्रम तथा यातायात व्यवस्था क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

व.उ.शि.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
७१-३/४-३२०	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्र	आरम्भ २०३३/३४ सालबसालि	प्रशिक्षार्थीहरूले विभिन्न विषयमा अल्पकालिन सीपमूलक तालिम प्राप्त गरी स्वदेशी तथा वैदेशिक रोजगारीबाट आय आर्जन गर्ने र गरिवी घटाउन सघाउ पुग्ने ।	जम्मा २१५८१ जनालाई जनरल मेकानिकल, विद्युत जडान, केश श्रृंगार, सिलाई कटाई, कम्प्युटर, बेल्डिङ लगायतका अल्पकालीन, आवासिय, वैदेशिक रोजगारमूलक, उद्यमशीलता विकास आदि तालिम दिइएको । शान्ती तथा पुनर्स्थापना मन्त्रालयको कार्यक्रम प्रयोजनार्थ १००० जनालाई (वैदेशिक एवं स्वरोजगारमूलक तालिम) प्रदानको क्रममा रहेको । वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी तालिम ३००० जना	६ महिने, ३ महिने, १ हप्ते सीपमूलक तालीम कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने । वैदेशिक रोजगारमूलक तालीम संचालन गर्ने । एक हप्ते उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी तालीम गर्ने । पाक्षिक रेडियो कार्यक्रम संचालन गर्ने । पाठ्यक्रम, तालीम मेनुअल र नर्स निर्माण तथा परिमार्जन गर्ने । तालिम लिएकाहरूको रोजगारस्थिति बारे अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्ने । यी सबै कार्यक्रमहरूबाट कूल २५५८१ जना व्यक्तिहरूलाई विभिन्न विषयमा अल्पकालीन, वैदेशिक रोजगारमूलक, आवासिय र रोजगारमूलक तालिम प्रदान गर्ने ।
७१-३/४-२३०	व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी आयोजना	आरम्भ २०५२/ सालबसाली	कार्यालय तथा कारखानामा काम गर्ने श्रमिकहरूको स्वास्थ्य र सुरक्षामा सुधार आई उत्पादकत्व वृद्धि तथा मानव संसाधन विकासमा योगदान व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धमा चेतना अभिवृद्धि ।	सामाजिक साभेदारका लागि ४ दिवसिय सहजकर्ता प्रशिक्षण सम्पन्न भएको । आपतकालीन तथा प्राथमिक उपचार विषयक तालिम व्यवस्थापक तथा सुपरभाईजरका लागि २ हप्ते दक्षता अभिवृद्धि कार्यक्रम गरेको । सरकारी कर्मचारीहरूका लागि व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य सामाजिक साभेदारहरूका व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यशाला गोष्ठी व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यसम्बन्धी क्षेत्रगत Assessment कार्य सम्पन्न । ५० वटा खतरा तथा जोखिमपूर्ण कार्यको पहिचान एवं विश्लेषण गर्ने कार्य सम्पन्न।	सामाजिक साभेदारका लागि ४ दिवसिय सहजकर्ता प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य व्यवस्थापन प्रणाली लागू गर्ने । सरकारी कर्मचारी तथा सामाजिक साभेदारका लागि तालीम संचालन गर्ने । व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य प्रवर्द्धन कार्यक्रम गर्ने । व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य परिषद संचालन गर्ने खतरा तथा जोखिमपूर्ण कार्यको पहिचान तथा अनुसन्धान गर्ने । आपतकालीन प्राथमिक उपचार तालीम कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
७१-३/४-२२५	यातायात व्यवस्था सुदृढिकरण आयोजना	आरम्भ २०५७/५८ सालबसाली	सवारी साधनको अभिलेख व्यवस्थित र सवारी चालक अनुमति पत्रको अभिलेख कम्प्युटरमा प्रविष्टी भएको हुने ।	● सवारी साधन तथा सवारी चालक अनुमति पत्रसम्बन्धी सूचनाहरू कम्प्युटरमा ईन्ट्री गर्ने कार्य भैरहेको । (६ लाख सवारी चालक अनुमतिपत्रको अभिलेख कम्प्युटराइज्ड)	यातायात व्यवस्था कार्यालय वागमतीको फर्निसिङ्ग कार्य सम्पन्न गर्ने । काठमाण्डौमा भेहिकल फिटनेस टेष्ट सेण्टर सञ्चालन गर्ने । बाकी कार्यालयहरूको भौतिक सुधार सम्पन्न गर्ने

व.उ.शि.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				<ul style="list-style-type: none"> यातायात व्यवस्था कार्यालय बागमतीको फर्निचर कार्य सम्पन्न भएको । काठमाण्डौमा भेहिकल फिटनेस टेष्ट सेण्टरको निर्माण र उपकरण जडान भएको । केही कार्यालयहरूको भौतिक सुधार सम्पन्न भएको । तालिम तथा गोष्ठी सम्पन्न भएको । कम्प्युटर नेटवर्किङ्ग कार्य सम्पन्न भएको । ऐन नियम परिमार्जन गर्ने कार्य प्रारम्भ भएको । सवारी दुर्घटनाको छानवीन, ट्रायल स्थलमा सुधार, प्रश्नपत्र निर्माण तथा छपाई आदि कार्य सम्पन्न भएको । 	तालिम तथा गोष्ठी संचालन गर्ने । कम्प्युटर नेटवर्किङ्ग कार्य सम्पन्न गर्ने । ऐन नियम परिमार्जन कार्य सम्पन्न गर्ने । सवारी दुर्घटनाको छानवीन, ट्रायल स्थलमा सुधार, प्रश्नपत्र निर्माण तथा छपाई आदि कार्य सम्पन्न गर्ने ।
७१-३/४-४२०	रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	आरम्भ २०५५/सालबसाली	वैदेशिक रोजगार ऋण कार्यक्रम अर्न्तगत विभिन्न वाणिज्य बैकहरूबाट गरिएको ऋण लगानीको असुलीको अवस्थामा सुधार आउने र वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी प्रचार प्रसार आदि कार्यक्रमको माध्यमबाट वैदेशिक रोजगारीमा हुने ठगीको मात्रामा कमी हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> संचार माध्यमबाट रोजगार सुचना तथा प्रचार प्रसार गरिएको । वेभसाईट संचालन गरिएको । ऋण असुलीका लागि सम्बन्धितहरूलाई पत्राचार गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ऋण असुलीको लागि ताकेता गर्ने । वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना प्रचार प्रसार गर्ने । वेभसाईट संचालन र व्यवस्थापन गर्ने । वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका कामदारहरूलाई पुनर्स्थापनको कार्यक्रम व्यवस्था गर्ने ।
७१-३/४-२००	बालश्रम निवारण तथा सुधार आयोजना	आरम्भ २०५२/सालबसाली	बालश्रमिकको संख्यामा कमी आउनुको साथै निकृष्ट प्रकृतिको बालश्रम उन्मुलन भएको हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> बालश्रम निरीक्षण तथा अनुगमन गरिएको । बालश्रम विरुद्ध चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम संचालन गरिएको । बालश्रम निवारण सम्बन्धी रणनीतिक गोष्ठी सम्पन्न भएको । बालबालिका विकास तथा पुनर्स्थापना कोष, बालश्रम निवारण कोष, बालश्रमिक पुनर्स्थापनामा अनुदान प्रदान गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> बालश्रम गुरुयोजनाको मध्यावधि समिक्षा सहित पुनर्निर्माण गर्ने । बालश्रम निरीक्षण गर्ने । बालश्रम सम्बन्धी श्रव्य दृश्य सामग्रीका माध्यमबाट जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने । बालश्रम सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान तथा बालश्रमिकको तथ्याङ्क संकलन गर्ने । दिवा शिशु स्याहार तथा अनौपचारिक शिक्षा केन्द्र संचालन गर्ने । बालश्रम सम्बन्धी रणनीतिक सञ्चार गोष्ठी

व.उ.शि.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	सुरू तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				<ul style="list-style-type: none"> ● निकृष्ट प्रकृतिको बालश्रम उन्मूलनका लागि सचेतना कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको । ● बालश्रमिकका लागि HIV/AIDS सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम संचालन । 	<ul style="list-style-type: none"> गर्ने । ● नगरपालिकासंग सहकार्य गरी घरेलु बालश्रमिक पुनस्थापना केन्द्र संचालन गर्ने । ● बालश्रम निवारण कोषमा अनुदान दिने । ● Website update गर्ने । ● बालश्रमिक स्वास्थ्य प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गर्ने । ● HIV/AIDS सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम गर्ने ।
७१।३।११० ७१।४।११०	श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय	२०५२ साल सालवसाली	१.मन्त्रालयमा सूचना व्यवस्थापन हुने । २.वैदेशिक रोजगार प्रशासन सुदृढ हुने । ३.मन्त्रालयसँग सम्बन्धित श्रम, सवारी र वैदेशिक रोजगार ऐन तथा नियमावलीहरू समयानुकूल परिमार्जित हुने । अन्तराष्ट्रिय श्रम दिवस, आप्रवासन दिवस, बालश्रमिक विरुद्धको दिवस र OSH दिवस सम्पन्न ।	सम्बन्धित ऐन, नियम सुधारका लागि परामर्श प्रारम्भ भइसकेको	१. कम्प्युटर खरिद र नेटवर्किङ गर्ने । २. वैदेशिक रोजगार, सूचना प्रवाह सम्बन्धी कार्यशाला र छलफल गर्ने । ३. श्रम रोजगार पत्रिका प्रकाशन गर्ने । ४. ४ वटा दिवस मनाउने ५. ऐन नियमहरू परिमार्जन गर्ने । ६. मिटिङ्गहरू सुधार गर्ने । ७. ५ वटा महिला श्रमिक शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने । ८. कर्मचारी दक्षता अभिवृद्धि कार्यक्रम संचालन गर्ने । ९. वैदेशिक रोजगार बोर्डलाई सिड मनी उपलब्ध गराउने ।
७१।३।१२० ७१।४।१२०	श्रम विभाग	२०५२ साल सालवसाली	श्रम विवाद समाधान हुने । श्रम सम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन हुने । औद्योगिक सुरक्षा व्यवस्थित भएको हुने ।	ऐनले व्यवस्था गरेको कार्यहरू सम्पादन भइरहेको ।	१) संस्थागत सुदृढीकरण गर्ने २) औद्योगिक प्रदूषण मापदण्ड तर्जुमा गर्ने ३) प्रतिष्ठानको ब्रोडलर परिक्षण तालिम सञ्चालन गर्ने ४) श्रम सूचना व्यवस्थापन गर्ने ५) २ पटक श्रम बुलेटीन प्रकाशित गर्ने ६) १ पटक व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य सम्बन्धी राष्ट्रिय सम्मेलन गर्ने
७१।३।१२१ ७१।४।१२१	श्रम कार्यालयहरू	२०५२ साल सालवसाली	श्रम विवाद समाधान भएको । औद्योगिक सुरक्षा व्यवस्थित भएको हुने ।	अधिकांश श्रम विवादहरू आपसी समझदारीमा मिलाउन पहल गरेको । औद्योगिक सुरक्षा कायम गर्न निरीक्षण प्रभावकारी बनाइएको ।	१) आवश्यकता अनुसार आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्रका प्रतिष्ठानहरूको निरीक्षण गर्ने । २) मेशिनरी औजार खरिद गर्ने

व.उ.शि.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
७।३।१२२ ७।४।१२२	रोजगार सूचना केन्द्रहरू	२०६६ साल सालवसाली	वेरोजगारहरूको सूचना संकलन हुने ।	संकलन भएका करिव २० हजार तथ्यांक मध्ये करिव १८ हजार वेरोजगारहरूको सूचना कम्प्युटरमा प्रविष्ट भएको	बाँकी तथ्यांक संकलन तथा कम्प्युटरमा प्रविष्ट गर्ने मेशिनरी औजार खरिद गर्ने
७।३।१३०	यातायात व्यवस्था विभाग	२०५८ साल सालवसाली	सवारी साधनहरूको दर्ता, नवीकरण र सरुवा दर्ता भएको हुने । सवारी रूट व्यवस्था भएको हुने ।	यातायात व्यवस्था कार्यालयहरूबाट सवारी साधन दर्ता नवीकरण र सरुवा एवं सवारी चालक अनुमति पत्र वितरणको तथ्यांक संकलन गरिएको ।	देशभित्र भित्रिने सबै सवारी साधनहरूको दर्ता सम्बन्धी व्यवस्थापन, अनुगमन, सवारी चालक अनुमति पत्र वितरणको अभिलेख संकलन गर्ने ।
७।३।१३१	यातायात व्यवस्था कार्यालयहरू	२०५८ साल सालवसाली	आफ्नो कार्य क्षेत्रको सवारी साधनहरूको दर्ता, नवीकरण र सरुवा दर्ता भएको हुने । आफ्नो कार्यक्षेत्रको सवारी रूट व्यवस्था भएको हुने ।	करिव १० लाख १५ हजार सवारी साधनहरूको दर्ता, नवीकरण र सरुवा दर्ता भएको करिव ९ लाख ६० हजार सवारी चालक अनुमति पत्र वितरण भएको	आफ्नो क्षेत्र भित्र भित्रिने सबै सवारी साधनहरूको दर्ता गर्ने आफ्नो कार्यालयमा निवेदन दिई परिक्षामा सफल हुने निवेदकलाई नियमानुसार सवारी चालक अनुमति पत्र प्रदान गर्ने
७।३।१४० ७।४।१४०	वैदेशिक रोजगार विभाग	२०६५ साल सालवसाली	वैदेशिक रोजगार व्यवस्थित र सुरक्षित भएको हुने ।	हालसम्म करिव १७ लाख नेपाली कामदार वैदेशिक रोजगारीमा गएका	करिव २ लाख ७५ हजार व्यक्तिलाई वैदेशिक रोजगारीमा पठाउने । वैदेशिक रोजगार सूचना प्रणाली स्थापना र कम्प्युटर खरिद गर्ने र नेटवर्किङ गर्ने ।
७।३।१५० ७।४।१५०	वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण	२०६६ साल सालवसाली	वैदेशिक रोजगारीमा हुने ठगीमा कमी भएको हुने ।	कार्यालय संचालन भएको ।	मेशिनरी औजार खरिद

आ.ब. २०६७/६८ को श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			नेपाल सरकार	स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोमुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत		वैदेशिक अनुदान	वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९	आ.ब. २०६९/७०					
								आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग			आयोजना आवद्ध				
७१	श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय	३७९८९५	५०२१६७	४५२६३६	४९५३१	५०२१६७					५२७६०७	५४९३०९				
	साधारण प्रशासन तर्फ															
	श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय	६९१२६	१३२१३१	९३७१४	३८४१७	१३२१३१					११६०३३	१२००२८				
७१३/४१ ११०	श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय	२५९१०	४७८८७	४५७३०	१४५७	४७८८७					५३२६५	५४५६८	P1	७	३	३
७१३/४१ १२०	श्रम विभाग	६५११	१७५७५	१६६१०	९६५	१७५७५					२२१२५	२३६००	P1	७	३	३
७१३/४१ १२१	श्रम कार्यालयहरू	१४५७३	२३९०४	२१४१९	२४८५	२३९०४					२६४२७	२७६७९	P1	७	३	३
७१३/४१ १२२	रोजगार सूचना केन्द्र	८७२८	१४१०६	१३६१९	४८७	१४१०६					१५११२	१५८९८	P1	७	३	३
७१३/४१ १३०	यातायात व्यवस्था विभाग	१७८५३	२०१०३	२०१०३	०	२०१०३					२१४८९	२२६५३	P1	७	३	३
७१३/४१ १३१	अंचल यातयात व्यवस्था कार्यालय	१०४४९४	१०६५०५	१०६५०५	०	१०६५०५					११४१२६	११९५१२	P1	७	३	३
७१३/४१ १४०	वैदेशिक रोजगार विभाग	३३८९०	४८५८७	४७०१०	१५७७	४८५८७					५९१५७	६०६०५	P1	७	३	३
७१३/४१ १५०	वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण	०	८३२७	७२५२	१०७५	८३२७					८९१७	९३५५	P2	७	३	३
	जम्मा	२११९५९	२८६२९४	२७८२४८	८०४६	२८६२९४					३२०६१८	३३३८७०				
ख	आयोजना/कार्यक्रम तर्फ															
७१३/४१ २००	बालश्रम निवारण तथा बालश्रम सुधार आयोजना	४५५३	६४९२	६४९२	०	६४९२					६९१५	७२३७	P1	३	१	२

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९					आ.ब २०६९/७०
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
७१।३/४। २२५	यातायात व्यवस्था सुदृढीकरण आयोजना	३२३०४	५९९५४	२४५४४	३५४१०	५९९५४					३५९०६	३७१८७	P2	५	२	२
७१।३/४। २३०	व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी आयोजना	६३५९	१०१७१	९६९६	४७५	१०१७१					११०३०	११६८१	P1	५	२	२
७१।३/४। ३२०	व्यवसायीक तथा सीप विकास तालिम केन्द्र	१२३६२८	१३७३३४	१३१७३४	५६००	१३७३३४					१४९५७४	१५६४७८	P1	१	१	१
७१।३/४। ४२०	रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	१०९२	१९२२	१९२२	०	१९२२					२४७१	२८५६	P2	१	१	२

५.३.४ वातावरण

१. पृष्ठभूमि

वातावरण संरक्षण, सन्तुलन र विकासका लागि वातावरण सम्बन्धी नीति, योजना र कार्यक्रम निर्माण, वातावरण प्रदूषण नियन्त्रण सम्बन्धी मापदण्ड तर्जुमा एवं कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन, अध्ययन तथा अनुसन्धान, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूसँग सम्पर्क/समन्वय, सरकारी तथा गैरसरकारी संघ-संस्थाहरूद्वारा कार्यान्वयन गरिएका वातावरण सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको मूल्याङ्कन र समीक्षा, जनशक्ति विकास र उपयोग, वैकल्पिक ऊर्जाको विकास र प्रवर्द्धन तथा अनुसन्धानको लागि विश्वविद्यालयहरूसँग सम्पर्क र समन्वय तथा जल तथा मौसम विज्ञान सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान र भरपर्दो मौसम भविष्यवाणी लगायतका कार्यहरू वातावरण मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रमा समेटिएका छन् ।

वातावरण संरक्षण तथा सम्बर्द्धनका लागि निजीक्षेत्र एवं स्थानीय निकाय समेतको सहभागिता र अनुगमनलाई सुदृढ पार्ने अवधारणा अनुरूप आ.व. २०६७/६८ मा कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछन् । विश्वविद्यालयहरूको सहकार्यमा वातावरण सम्बन्धी अनुसन्धान तथा विकास, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी अध्ययनका लागि प्रस्तावहरू तयार गर्ने, Mountain Alliance को तयारी तथा सम्मेलन, वातावरणीय मापदण्ड विश्लेषण तथा परीक्षण कार्यको लागि गुणस्तरीय प्रयोगशालाहरू तोक्ने, COP16 तयारी एवं सहभागिता र राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम आयोजनाले तयार गरेका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिनेछन् । साथै नेपालका विभिन्न स्थानमा रहेका दीर्घाई विषादीहरूको सुरक्षित विसर्जन गर्ने कार्यको थालनी गरिनेछ । राष्ट्रिय ग्रिड प्रणालीबाट विद्युत आपूर्ति हुन नसक्ने स्थानमा घरायसी तथा संस्थागत प्रयोगका लागि निजीक्षेत्र समेतको सहभागितामा वैकल्पिक ऊर्जा मार्फत विद्युत तथा ऊर्जा उपलब्ध गराउने र जल तथा मौसम विज्ञान सेवालाई अझ बढी गुणस्तरीय र भरपर्दो बनाउने कार्यलाई निरन्तरता प्रदान गरिनेछ ।

२. नतीजा सूचकहरू

जनसमुदायमा वातावरणीय चेतना अभिवृद्धि हुने, ठूला विकास आयोजनाहरू संचालनमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अनिवार्य हुने, शहरी नदीहरूको प्रदूषण न्यूनीकरण हुने, दीर्घाई विषादीहरूको सुरक्षित विसर्जनको कार्य प्रारम्भ हुने, राष्ट्रिय महत्वका सम्पदाहरूको संरक्षण हुने, ध्वनि, वायु र जल प्रदूषण न्यूनीकरण सम्बन्धी विभिन्न मापदण्डहरू तयार भई कार्यान्वयनमा आउने तथा वातावरण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरूको कार्यान्वयन हुनेछ । वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि हुने, ग्रामीण क्षेत्रमा लघु तथा साना जलविद्युत, सौर्य ऊर्जा र जैविक ऊर्जाको प्रवर्द्धन एवं विस्तार हुने, वैकल्पिक ऊर्जाको पहुँचमा वृद्धि हुने र ग्रामीण क्षेत्रमा वैकल्पिक ऊर्जाका विभिन्न कार्यक्रमहरू मार्फत रोजगारी सृजना हुनेछ । साथै जल तथा मौसम विज्ञान विभाग अन्तर्गतका हावापानी केन्द्रहरूको सुदृढीकरण हुने, मौसम भविष्यवाणी भरपर्दो हुने, जोखिमयुक्त र ठूला नदीहरूमा समयमै बाढीको भविष्यवाणी भई जनधनको क्षति न्यून हुनेछ ।

३. आ.व. २०६७/६८ का लागि वातावरण क्षेत्र अन्तर्गत साधारण तर्फ २ वटा कार्यक्रम रहेकोमा दुवै पहिलो प्राथमिकतामा रहेका छन् । त्यस्तै विकास तर्फ पहिलो प्राथमिकतामा १० र दोश्रो प्राथमिकतामा २ गरी जम्मा १२ वटा कार्यक्रमहरू रहेका छन् । कूल बजेट रकम रु. २९४६५९८ हजार व्यवस्था गरिएको छ ।

वातावरण क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम:

क्र.सं.	ब.उ.शि.नं.	आयोजना /कार्यक्रम	शुरू तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू
१.	६१-३/४-२०१	जल विज्ञान कार्यक्रम	वि.सं २०१७ मा शुरू सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> ● १६५ वटा जलस्थिति तथा २० वटा थिग्रनी केन्द्रबाट नियमित आँकडा संकलन, प्रशोधन तथा वितरण हुने । ● नदी तथा तालहरूको जलभण्डार र गहिराइ स्थिति जानकारी हुने । ● अध्ययन तथा डिजाइनको लागि आवश्यक तथ्याङ्क Digital format मा उपलब्ध हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ● सन् २००६ सम्मको Digital format मा तथ्याङ्क प्रकाशन भएको । ● २ वटा तालमा ब्याथिमेट्रिक नक्शा तथा २ वटा नदी स्थानमा पानीको गुणस्तर सहितका होडिड बोर्ड जडान भएको । ● च्छो-रोल्पा हिमताल विस्फोटको सम्भावना न्यूनीकरण भई १५ KW को लघु जलविद्युत उत्पादन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● तारमार्ग, गेज हाउसको निर्माण सुधार । ● जल प्रवाह मापन केन्द्र सञ्चालन ● हिमजल केन्द्र सञ्चालन । ● Preparation of Bathymetric Map at Begnas Lake ● Installation of Water Quality & Tracer Lab. ● Research Study of Shivpuri River Basin as an Experiment. ● च्छो रोल्पा संरचना र विद्युत केन्द्र संचालन, ट्रेसर प्रयोगशाला संचालन ।
२.	६१-३/४-२०२	हावापानी विज्ञान कार्यक्रम	वि.सं.२०२२ मा शुरू सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> ● हावापानी तथा उपत्यकाको वायु प्रदूषण सम्बन्धी तथ्यांकको प्राप्ति र अध्ययन अनुसन्धान हुने । ● प्रत्यक्ष मौसमी जानकारी प्राप्त हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ● ४४५ हावापानी केन्द्रहरू सुचारु । ● सन् २००७ सम्मको Digital format मा तथ्याङ्क प्रकाशन । ● ८ विषयमा बैज्ञानिक अनुसन्धान पत्र प्रकाशन । ● ३ विकास क्षेत्रमा प्रत्यक्ष मौसमी विवरणको Electronic Display Board जडान । ● १७ स्थानमा स्वचालित मौसमी केन्द्र स्थापना एवं संचालन । 	<ul style="list-style-type: none"> ● हावापानी केन्द्र संचालन तथा मर्मत सुधार । ● कार्यालय भवन मर्मत सुधार । ● साप्ताहिक तथा मासिक मौसमी प्रतिवेदन प्रकाशन तथा वितरण ● केन्द्रहरू Upgrade गर्ने । ● हावापानी सम्बन्धी चेतना मूलक बैज्ञानिक गोष्ठी । ● तथ्यांक प्रशोधन । ● हावापानी सम्बन्धी वैज्ञानिक अध्ययन ।
३.	६१-३/४-२०३	मौसम पूर्वानुमान कार्यक्रम	वि.सं.२०२५ मा शुरू सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> ● मौसम पूर्वानुमानबाट सर्वसाधारण, हवाई उडान, कृषक, पर्वतारोही एवं पर्यटकहरू 	<ul style="list-style-type: none"> ● जनसाधारण, हिमाली पदयात्री एवं पर्वतारोहणको लागि दैनिक मौसमी पूर्वानुमान सेवा उपलब्ध भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● टेलिकमको लागि BUFFER Software र आवा सेट खरिद तथा मर्मत सुधार गर्ने ।

क्र.सं.	ब.उ.शि.नं.	आयोजना /कार्यक्रम	शुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू
				लाभान्वित हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> हवाई उडानको लागि मौसम पूर्वानुमान तथा FY-2 एवं INSAT Satellite Receiver को स्थापना एवं विभिन्न मौसमी घटना सम्बन्धी बैज्ञानिक अध्ययन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> सिनष्टिक केन्द्र तथा केन्द्रमा रहेको आ.वा.सेटको एन्टेनाको मर्मत सुधार गर्ने । मौसम सम्बन्धी वैज्ञानिक अध्ययन गर्ने । कार्यालय भवन मर्मत सुधार गर्ने । हिमाली पदयात्री तथा पर्वतारोहीको लागि विशेष मौसमी सेवा उपलब्ध गराउने । हवाई उडानको लागि मौसमी सूचना तथा मौसम पूर्वानुमान गर्ने SADIS-Satellite Distribution System वाट मौसमी सूचनाहरु प्राप्त गर्ने ।
४.	६१-३/४-२०५	वाढी भविष्यवाणी	वि.सं.२०४५ मा शुरू सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> नदीनालाको जलस्थिति सम्बन्धी सूचना उपलब्ध हुने । वाढीको भरपर्दो भविष्यवाणी भई जनघनको क्षति न्यून हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> २८ वटा केन्द्रबाट तथ्याङ्क संकलन र प्रकाशन भएको । नारायणी जलाधार क्षेत्रको १० स्थानमा Real Time तथ्याङ्कको आधारमा वाढी भविष्यवाणी प्रणाली स्थापना भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> जलमापन, वर्षामापन तथा संचार केन्द्रहरुहरुको संचालन तथा नवीकरण । वाढी भविष्यवाणी केन्द्रहरुमा वाढीको खतरा सतह निर्धारण गरी मार्किङ गर्ने । Annual maintenance of real time data acquisition. राप्ती तथा बबई वेसिनका केन्द्रहरु अपग्रेड गर्ने । राप्ती तथा बबई जलाधारमा Telemetric System स्थापना गर्ने । दिपायलको सेती नदीमा तारमार्ग निर्माण गर्ने ।

क्र.सं.	ब.उ.शि.नं.	आयोजना /कार्यक्रम	शुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू
५.	६१-३/४-२२०	वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र	वि.स. २०५३ कार्तिकवाट शुरु सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> महिला तथा बालबालिकाको स्वास्थ्य तथा शिक्षामा सुधार हुने आर्थिक तथा सामाजिक स्थितिमा सुधार हुने वातावरण संरक्षणमा टेवा पुग्ने जनशक्ति विकास तथा रोजगारीमा वृद्धि हुने वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी जनचेतनामा वृद्धि हुने 	<ul style="list-style-type: none"> २३८३ वटा सोलार ड्रायर/कुकर वितरण ४१५,६४९ वटा सुधारिएको चुलो जडान विभिन्न तालिम, अध्ययन तथा अनुसन्धान 	<ul style="list-style-type: none"> १ लाख वटा सुधारिएको माटोको चुलो जडान गर्ने २०० वटा सोलार ड्रायर/कुकर वितरण गर्ने ३०० जनालाई वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी तालिम दिने ११ वटा वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान गर्ने वैकल्पिक ऊर्जा कोष स्थापना गरी विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । वैकल्पिक ऊर्जा गुरुयोजना तयार गर्ने । वैकल्पिक ऊर्जा कार्यान्वयन निर्देशिका अध्यावधिक गर्ने । उर्जा क्षेत्रको संस्थागत सुधार र सुदृढीकरण गर्ने । न.पा.संग समन्वय गरी शहरी क्षेत्रको फोहोरबाट बायोग्याँस उत्पादन गर्न पाइलट प्रोजेक्ट संचालन गर्ने । वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रको संस्थागत सुदृढीकरणका लागि रणनीति तयार गर्ने ।
६.	६१-४-२२१	जैविक ग्यास उत्पादन कार्यक्रम	२४ जुन २००३ देखि चौथो चरणको कार्यक्रम शुरु डिसेम्बर २०११ सम्म कूल लागत: रु. १२८११.५ लाख	<ul style="list-style-type: none"> खाना पकाउने स्वच्छ इन्धन उपलब्ध हुने महिला तथा बालबालिकाको स्वास्थ्य तथा शिक्षामा सुधार हुने वातावरण संरक्षणमा टेवा पुग्ने रोजगारी सृजना हुने 	११२,२५१ वटा बायोग्यास प्लान्टहरु जडान भएका ।	<ul style="list-style-type: none"> देशका ७० जिल्लाहरुमा ३० हजार वटा बायोग्यास प्लान्ट निर्माण गर्ने ३५ हजार जनालाई बायोग्यास प्लान्ट निर्माण, मर्मत सम्भार, सुपरिवेक्षण सम्बन्धी तालिम दिने ३४०० प्लान्टहरुको अनुगमन तथा गुणस्तर नियन्त्रण कार्य गर्ने २७,५०० प्लान्टहरुको मर्मत सम्भार गर्ने लेदो मल प्रवर्द्धन सम्बन्धी तालिम दिने । बायोग्याँसमा संलग्न कम्पनीलाई तालिम दिने ।

क्र.सं.	ब.उ.शि.नं.	आयोजना /कार्यक्रम	शुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू
७.	६१-३/४-२२२	लघु जलविद्युत तथा वैकल्पिक ऊर्जा कार्यक्रम	आ.व. २०५६/५७ देखि वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रबाट संचालन भएको सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> लघु तथा साना जलविद्युत आयोजनाबाट विद्युत सेवा उपलब्ध भई स्थानीयस्तरमा स-साना उद्योगधन्दाको विकास, स्थानीयस्तरमा रोजगारी सृजना ग्रामीण जनताको स्वास्थ्य तथा शिक्षामा सुधार हुने जिल्ला ऊर्जा तथा वातावरण इकाई/शाखाको सुदृढिकरण हुने 	<ul style="list-style-type: none"> लघु जलविद्युतबाट ४५२२.२७ कि.वा. विद्युत उत्पादन २०९,३९४ वटा वटा घरेलु सौर्य विद्युत प्रणाली जडान ६५,०३३ वटा साना सौर्य विद्युत प्रणाली जडान ७२३९ वटा सुधारिएको पानी घट्ट जडान २८४१ वटा फलामे चुलो जडान ६४ वटा सौर्य पम्प जडान २१५ वटा संस्थागत सौर्य ऊर्जा प्रणाली जडान ३५ जिल्ला ऊर्जा तथा वातावरण इकाईहरूको सुदृढिकरण कार्य भइरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> एक गा.वि.स एक लघु जलविद्युत कार्यक्रम: दातृ निकायको अनुदान सहयोगमा ३००० कि.वा. र नेपाल सरकारको सहयोगमा २००० कि.वा. गरी जम्मा ५००० कि.वा विद्युत उत्पादन गर्ने, १०० वटा लघु जलविद्युत आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने । लघु जलविद्युतमा संलग्न संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने । ७५ जिल्लाहरूमा ५०,००० वटा घरेलु सौर्य विद्युत प्रणाली जडान गर्ने । विभिन्न जिल्लाहरूमा २५,००० वटा साना सौर्य विद्युत प्रणाली जडान गर्ने । विभिन्न जिल्लाहरूमा १००० वटा सुधारिएको पानी घट्ट जडान गर्ने । उच्च हिमाली जिल्लाहरूमा ५००० वटा किफायती सुधारिएको फलामको चुलो जडान गर्ने । ३५ वटा संस्थागत सौर्य ऊर्जा प्रणाली/सौर्य खानेपानी पम्प जडान गर्ने । ३ जिल्लाहरू रुकुम, जाजरकोट र रोल्पा मा उज्यालो कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिने । ३५ जिल्ला ऊर्जा तथा वातावरण इकाईहरूको निरन्तर क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
८.	६१-३/४-२२३	विद्युत विकास कोष / सामुदायिक लघु जलविद्युत कार्यक्रम	जनवरी २०१० देखि दोश्रो चरणको कार्यक्रम शुरु डिसेम्बर २०१२ कूल लागत: रु. ९४४७ लाख	<ul style="list-style-type: none"> सामुदायिक लघु जलविद्युतबाट विद्युत सेवा उपलब्ध भई स्थानीयस्तरमा स-साना उद्योग व्यवसायबाट रोजगारी तथा ग्रामीण अर्थतन्त्रमा टेवा पुग्ने महिला सशक्तिकरणमा टेवा पुग्ने 	<ul style="list-style-type: none"> सामुदायिक लघु जलविद्युत बाट ५३४१.३७ कि.वा. विद्युत उत्पादन १६७ वटा लघु जलविद्युत परिप्रयोग प्रवर्द्धन गरेको १,०७४ वटा लघु जलविद्युत सम्बन्धी तालिम संचालन गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> सामुदायिक लघु जलविद्युत बाट ४० जिल्लाहरूमा २००० कि.वा. विद्युत उत्पादन गर्ने । २८० वटा लघु जलविद्युत सम्बन्धी तालिम संचालन गर्ने । १५० वटा गा.वि.स.मा

क्र.सं.	ब.उ.शि.नं.	आयोजना /कार्यक्रम	शुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू
				<ul style="list-style-type: none"> स्थानीयस्तरमा प्राकृतिक स्रोत साधनको संरक्षण हुने 	<ul style="list-style-type: none"> ३०० गा.वि.स.मा वातावरण /प्राकृतिक स्रोत साधन संरक्षण गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> वातावरण/प्राकृतिक स्रोत साधन संरक्षण सम्बन्धी कार्य गर्ने । ४५ वटा लघु जलविद्युत परिप्रयोग प्रवर्द्धन कार्य गर्ने ।
९.	६१-४-२२४	ग्रामीण ऊर्जा विकास कार्यक्रम	जनवरी २०१० देखि चौथो चरणको कार्यक्रम शुरु डिसेम्बर २०१२ सम्म कूल लागत: रु. २३४० लाख	<ul style="list-style-type: none"> ७५ जिल्लामा जिल्ला ऊर्जा तथा वातावरण शाखा/इकाई स्थापना हुने स्थानीय निकायको ऊर्जा सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयन क्षमता अभिवृद्धि हुने 	<ul style="list-style-type: none"> ग्रामीण ऊर्जा विकास कार्यक्रम लागू भएका ४० जिल्लाहरूमा लघु जलविद्युत कार्यक्रमलाई प्राविधिक सहयोग जि.वि.स. महासंघ र गा.वि.स. महासंघलाई ग्रामीण ऊर्जा नीति कार्यान्वयन गर्न सहयोग 	<ul style="list-style-type: none"> ग्रामीण ऊर्जा विकास कार्यक्रम लागू भएका ४० जिल्लाहरूमा लघु जलविद्युत कार्यक्रमलाई प्राविधिक सहयोग गर्ने । जि.वि.स. र गा.वि.स. महासंघलाई ग्रामीण ऊर्जा नीति कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्ने ।
१०.	६१-३/४-२६०	नवीकरणीय ऊर्जा विकास कार्यक्रम	१५ अप्रिल २००३ देखि कार्यक्रम शुरु फेब्रुअरी २०१२ सम्म कूल लागत: रु. ११२७० लाख	<ul style="list-style-type: none"> विशेषगरी विद्यालयहरूमा कम्प्यूटर शिक्षा संचालन, स्वास्थ्य केन्द्रमा रेफ्रिजेरेटर मार्फत शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवाहरू उपलब्ध हुने दुर्गम क्षेत्रहरूमा सौर्य ऊर्जावाट खानेपानी सेवा उपलब्ध हुने 	<ul style="list-style-type: none"> सामुदायिक ऊर्जा सेवा प्रदायक संस्थाको गठन संस्थागत सौर्य ऊर्जा प्रणाली जडानको लागि अन्तराष्ट्रिय बोलपत्र आह्वान गरी सम्झौता गरी जडान कार्य शुरु भएको सजिवन सम्बन्धी स्थानीय किसानहरूलाई १३ वटा तालिम संचालन गरेको सजिवन खेतिको लागि १० वटा आधुनिक नर्सरी निर्माण 	<ul style="list-style-type: none"> सामुदायिक ऊर्जा सेवा प्रदायक संस्थालाई सौर्य ऊर्जा सम्बन्धी तालिम - ३० वटा । विभिन्न विद्यालयहरू लगायतमा ५२५ वटा संस्थागत सौर्य ऊर्जा प्रणाली जडान गर्ने । ३० वटा सौर्य पम्प जडान गर्ने । २४ वटा सौर्य ड्रायर जडान गर्ने । नवीकरणीय ऊर्जा परीक्षण केन्द्रको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने । सजिवन खेतिको लागि १०० वटा आधुनिक नर्सरी निर्माण गर्ने । सजिवन सम्बन्धी ४ वटा अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने । सजिवनबाट तेल उत्पादनको लागि ३ वटा तेल पेल्ने मेशिन स्थापना गर्ने । सजिवन सम्बन्धी प्रचार प्रसार गर्ने वायो ब्रिकेट प्रवर्द्धन गर्ने ।
११.	६१-४-२६३	खिम्ती छिमेकी विकास आयोजना	जुलाई २००७ जुन २०११ कूल लागत: रु. २८८९ लाख	<ul style="list-style-type: none"> रामेछाप र दोलखा जिल्लाका ६ गा.वि.स.मा साना जलविद्युत मार्फत विद्युत सेवा उपलब्ध हुने । आयोजना क्षेत्रमा आधारभूत 	<ul style="list-style-type: none"> रामेछाप र दोलखाको सीमानामा ४०० कि.वा. को आयोजना निर्माण भइरहेको । आधारभूत पूर्वाधार अन्तर्गत १३ वटा खानेपानी, ७ वटा सिंचाई आयोजना, २ वटा स्कूल र २०० वटा शौचालय निर्माण । 	<ul style="list-style-type: none"> ४०० कि.वा. को साना जलविद्युत आयोजना निर्माण गर्ने । आधारभूत पूर्वाधार शिक्षा, सडक, खानेपानी सूचना प्रविधिको विकास तथा जनचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

क्र.सं.	ब.उ.शि.नं.	आयोजना /कार्यक्रम	शुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू
				पूर्वाधारहरू (खानेपानी, स्कुल, मोटरबाटो, शौचालय) निर्माणबाट जीवनस्तरमा सुधार हुने ।		
१२.	६१-३/४-२६१	वाग्मती विष्णुमती संरक्षण आयोजना, सं.रा. सं. पार्क	वि.सं.२०५३ मा शुरु सालबसाली रु. ३४ करोड ९१ लाख	<ul style="list-style-type: none"> ● विष्णुमती वाग्मती नदी दायाँ-वायाँ पार्क निर्माण भई हरियाली एवं सुन्दरता बढ्ने । ● उक्त क्षेत्रको जग्गा अतिक्रमण रोकिने । ● नदी नियन्त्रणबाट भूक्षय तथा भूस्खलन रोकि नदी किनारा सुरक्षित हुने । ● सफा वातावरण कायम हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ● वाग्मतीको ललितपुर तर्फ करिब सम्पूर्ण भागमा कम्पाउण्डवाल निर्माण गरिएको ● नदि नियन्त्रण गरिएको । ● अतिक्रमण रोक्न पार्क क्षेत्रमा गेट जडान गरिएको । ● वृक्षारोपणबाट थप हरियाली बढेको । ● Earth Mount मा शिलालेख राख्ने कार्य गरिएको । ● वाक वे निर्माण गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● नदी किनारमा रहेको सरकारी पर्ति जग्गा संरक्षण तथा पार्कक्षेत्रमा कम्पाउण्डवाल एवम ग्लिल लगाउने । ● पार्क क्षेत्रको विभिन्न स्थानमा मर्मत संभार तथा रंगरोगन गर्ने । ● पार्क क्षेत्रमा माटो भरी जग्गा तयार गरी फूल बगैचा निर्माण गर्ने । ● पार्क क्षेत्रको ललितपुर उपमहानगरपालिकाको गुसिंगाल क्षेत्रमा गेट जडान गर्ने ।

आ.व. २०६७/६८ मा वातावरण क्षेत्र /मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

रु. हजार

क्र. सं.	बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. ०६६।६७ को संशोधित अनुमान	आ.व. ०६७६८			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकताक्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरीबोन्मुख संकेत	
				कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		प्रक्षेपित बजेट					
								आयोजना आबद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आबद्ध	बजेट सहयोग	आ.व. २०६८/६९	आ.व. २०६९/७०				
१	६१-३/४-११०	वातावरण मन्त्रालय	४१८५७	४९९८७	४८५४७	१४४०	४९९८७						५२३०७	५४९७०	१	१	२
२	६१-३/४-१२०	जल तथा मौसम विज्ञान विभाग	२०७९६	२६९७२	२६५२५	४४७	२६९७२						२८२८०	३००२०	१	१	२
		जम्मा	६२६५३	७६९५९	७५०७२	१८८७	७६९५९						८०५८७	८४९९०			
३	६१-३/४-२०१	जल विज्ञान कार्यक्रम	२३२८९	२५५६८	१६८२७	८७४१	२५५६८						२७७५५	२९१२५	१	२	२
४	६१-३/४-२०२	हावापानी विज्ञान कार्यक्रम	२४१४२	२६०८५	२०७६५	५३२०	२६०८५						२७६२५	२९३७५	१	१	२
५	६१-३/४-२०३	मौसम पूर्वानुमान कार्यक्रम	५८९९	६९३८	३८५०	३०८८	६९३८						५९७०	६५२०	१	१	२
६	६१-३/४-२०५	वाढी भविश्यवाणी	१८२७१	२२३०५	३६८५	१८६२०	७५६०		१४७४५, WB(IDA)				११३२५	१०६३०	२	१	२
७	६१-३/४-२२०	वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र	८२७८१	२९१८१३	४१०५७	२५०७५६	५०७३३	२४१०८० Danida/S NV/Norway, KFW					३०९३७५	३१२६४५	१	२	२
८	६१-४-२२१	जैविक ग्याँस उत्पादन कार्यक्रम	२२७३०४	४५२१७२	०	४५२१७२	९७०२०	३५५१५२ SNV, Kfw, IDA					४६१४००	४६१४००	१	२	२
९	६१-३/४-२२२	लघु जलविद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा कार्यक्रम	५७४१२५	१३३६८२७	२८०२	१३३४०२५	७१६१७३	६२०६५४ Danida/ SNV/ Norway, KFW					१५९३७५०	१६९३२५०	१	२	२

१०	६१-३/४-२२३	विद्युत विकास कोष/सामुदायिक लघु जलविद्युत ग्रामीण विद्युतीकरण कार्यक्रम	२०८५१५	३७०१८७	३६२१०	३३३९७७	४२६३	३६५९२४ IDA				३८०९८६	३८४७००	१	१	२
११	६१-३/४-२२४	ग्रामीण उर्जा विकास कार्यक्रम	२३३	३७२३४	०	३७२३४	०	३७२३४ UNDP				३७५००	३८०००	१	१	२
१२	६१-३/४-२६०	नवीकरणीय उर्जा विकास कार्यक्रम(जैविक इन्धन विकास समेत)	४०२९८	२३३५२७	५९७१	२२७५५६	२५९६३	२०७५६४ EU				३०६९१२	३०७४१२	१	१	२
१३	६१-३/४-२६१	बागमती विष्णुमती संरक्षण आयोजना / संयुक्त राष्ट्र संघीय पार्क विकास समिति	७५७५	११८६३	४५४५	७३१८	११८६३	०				१४१८०	१८०५५	१	१	२
१४	६१-४-२६३	खिम्ति छिमेकी विकास आयोजना	५२९०	५५१२०	०	५५१२०	०	५५१२० UNDP, Norway				७७०००	७८०००	२	२	२
१५	६१-४-२६४	तराइका पोखरीहरु संरक्षण कार्यक्रम	३२९६	०	०	०	०					०	०			
		जम्मा	१२२१०१८	२८६९६३९	१३५७१२	२७३३९२७	९७२१६६	१८९७४७३				३२५३७७८	३३६९११२			
		कुल जम्मा	१२८३६७१	२९४६५९८	२१०७८४	२७३५८१४	१०४९१२५					३३३४३६५	३४५४१०२			

५.३.५ विज्ञान तथा प्रविधि

१. पृष्ठभूमि

विज्ञान तथा प्रविधि सम्बन्धी नीति, योजना तथा कार्यक्रमको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन गर्ने, प्रविधिका क्षेत्रमा हासिल गरेका उपलब्धिहरूको अन्वेषण र विश्लेषण गर्ने, विज्ञान तथा प्रविधिसँग सम्बन्धित सामाग्रीहरूको उत्पादन, आपूर्ति र व्यवस्थापन गर्ने तथा विज्ञान एवं प्रविधि विषयक द्विपक्षीय र बहुपक्षीय सम्झौता एवं समझदारीहरू विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रमा पर्दछन् । साथै नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान, राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला, प्लानेटोरियम, वेधशाला र विज्ञान संग्रहालय सम्बन्धी कार्यहरू पनि यस भित्र समेटिएका छन् ।

यस क्षेत्रमा आ.व. ०६७/६८ का लागि संचालन गरिने मुख्य-मुख्य कार्यक्रमहरूमा Nuclear Technology Center, Space Science and Technology Center को स्थापनाका लागि प्रारम्भिक कार्य शुरु गर्ने, जैविक प्रविधि प्रवर्द्धन कोषको स्थापना गर्ने, डि.एन.ए. सफ्टवेयर खरिद गर्ने, डिजिटल हस्ताक्षरको लागि Public Key Infrastructure Data Centre को स्थापना गर्ने, विज्ञान संग्रहालय भवन निर्माण सम्पन्न गर्ने तथा राष्ट्रिय अनुसन्धान प्रयोगशालाका लागि वैज्ञानिक उपकरण खरिद गर्ने रहेका छन् । साथै IT Park लाई पूर्णरूपमा संचालनमा ल्याउने, वायरलेस टेक्नोलोजीको विस्तार गर्ने, डाटा सेन्टरको व्यवस्थापन र संचालन गर्ने समेत रहेका छन् ।

२. नतीजा सूचकहरू

विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रको विकासका लागि थप नीतिगत र संस्थागत संरचना निर्माण भई अनुसन्धान तथा विकास कार्यमा तिब्रता आउने, परमाणु उर्जाको शान्तिपूर्ण उपयोगबाट स्वास्थ्य, उर्जा, कृषि लगायतका क्षेत्रहरू लाभान्वित हुने, जैविक प्रविधिको विकास र विस्तार हुने, विधि विज्ञानको सेवा विस्तारबाट न्याय सम्पादनमा मद्दत पुग्ने, स्थानीय प्रविधिको प्रवर्द्धनमा सहयोग पुग्ने, विज्ञान संग्रहालयको स्थापनाबाट जनमानसमा वैज्ञानिक चेतना अभिवृद्धि भई अनुसन्धानको लागि सहयोग पुग्ने तथा राष्ट्रिय स्तरको वैज्ञानिक प्रयोगशालाको स्थापना भई संचालनमा आउने अपेक्षा रहेको छ ।

३. आ.व. २०६७/६८ का लागि विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्र अन्तर्गत साधारण तर्फ पहिलो प्राथमिकतामा १ र दोश्रो प्राथमिकतामा १ गरी जम्मा २ वटा कार्यक्रमहरू रहेका छन् । त्यस्तै विकास तर्फ पहिलो प्राथमिकतामा १ र दोश्रो प्राथमिकतामा ४ गरी जम्मा ५ वटा कार्यक्रमहरू रहेका छन् । कूल बजेट रकम रु. ४२५३८४ हजार व्यवस्था गरिएको छ ।

विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रको बार्षिक विकास कार्यक्रम

क्र.सं.	ब.उ.शि.नं.	आयोजना /कार्यक्रम	शुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरु	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरु (लक्ष्य)
१.	५१-३/४-२१०	नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान (नाष्ट)	२०३९ सालमा शुरु सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> ● बैकल्पिक उर्जा, उच्च धरातलीय अध्ययन, जैविक प्रविधि, जैविक विविधता, बौद्धिक सम्पत्ति अधिकार आदि विषयहरुको अध्ययन अनुसन्धान हुने । ● प्रतिभाहरुको कदरबाट वैज्ञानिक तथा प्राविधिकहरुको मनोबल उच्च हुने । ● वैज्ञानिकहरुको प्रतिभा पलायन अवस्था न्यून हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ● बैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान अर्न्तगत RETS को संचालन तथा उर्जा सम्बन्धी थप विभिन्न कार्यहरु भईरहेको । ● उच्च धरातलीय अध्ययन अर्न्तगत विभिन्न बिषयहरुमा उच्च क्षेत्रको अध्ययन अनुसन्धान भइरहेको । ● जैविक विविधता अर्न्तगत अध्ययन अनुसन्धान भइरहेको । ● प्रतिभाको कदर स्वरुप पुरस्कार तथा कदरपत्रहरु प्रदान गरिएको । ● प्रतिभा पलायन न्युनिकरण गर्ने परियोजना संचालन भएको । ● राष्ट्रिय स्तरको अनुसन्धान प्रयोगशाला भवन निर्माण सम्पन्न भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● राष्ट्रिय अनुसन्धान प्रयोगशालालाई आवश्यक उपकरणहरु थप गरी सुदृढ गर्ने । ● विभिन्न नियमित अनुसन्धान गर्ने । ● विभिन्न विश्वविद्यालय तथा वैज्ञानिक संघसंस्था सित गरिने संयुक्त अनुसन्धानलाई आवश्यक उपकरणको व्यवस्था गरी उत्कृष्ट अनुसन्धान केन्द्रको रुपमा विकास गर्ने । ● विश्वविद्यालयहरुसंग अनुसन्धानमा सहकार्य गर्ने । ● उच्च पर्वतीय जैविक विविधताको अध्ययन अनुसन्धान गर्ने । ● वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन, बैकल्पिक उर्जा, वायो टेक्नोलोजी, जैविक विविधता आदिको अध्ययन अनुसन्धान गर्ने । ● पुरस्कार आदि प्रदान गर्ने ।
२.	५१-३/४-२३०	सूचना प्रविधि पार्क/सूचना प्रविधि उच्चस्तरीय आयोग समेत	२०५२ सालमा शुरु सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> ■ विद्युतीय सुशासनको माध्यमबाट सरकारी क्रियाकलाप सरल एवं पारदर्शी हुने । ■ सेवाको उपलब्धता छिटो र छरितो हुने । ■ ग्रामीण सूचना केन्द्रहरुमा कृषि, स्वास्थ्य एवं शिक्षा सम्बन्धी सूचना सामाग्रीहरु उपलब्ध हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ■ सूचना प्रविधि पार्क निर्माण भएको । ■ ६६ वटा ग्रामीण सूचना केन्द्र स्थापना । ■ E-Governance Master Plan तयार भएको । ■ न.पा.हरुसंग मिलेर Local E-governance प्रबर्द्धनको कार्य प्रारम्भ गरिएको । ■ Nepal National Standard Code For Information Inter exchange (NASCII) तयार भएको ■ ताररहित प्रविधि प्रबर्द्धन र Telemedicine संचालन सम्बन्धमा सम्भाव्यता अध्ययन गरिएको । ■ सूचना प्रविधि नीति, २०६७ जारी गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● सूचना प्रविधि सम्बन्धी अनुसन्धान र विकास सम्बन्धी कार्य गर्ने ● वायरलेस टेक्नोलोजीको विकास गर्ने ● सूचना प्रविधि क्षेत्रमा अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्थाहरुसंग सहकार्य गर्ने ● सूचना प्रविधि नीति २०६७ को कार्यान्वयन गर्ने ● आई.टि.पार्क पूर्णरुपमा संचालनमा ल्याउने

क्र.सं.	ब.उ.शि.नं.	आयोजना /कार्यक्रम	शुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरु	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरु (लक्ष्य)
३.	५१-३/४-२४०	वी.पी. कोईराला प्लानेटोरियम	२०४९ सालमा शुरू सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> ■ खगोल विज्ञान, ब्रह्माण्ड विज्ञान एवं ज्योतिर्विज्ञान सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान हुने । ■ विज्ञान सङ्ग्रहालयको स्थापना गरी विद्यार्थीहरूमा विज्ञानमा अभिरुची जगाउने । 	<ul style="list-style-type: none"> ● नगरकोटमा राष्ट्रिय वेधशालाको स्थापना भई आकासीय पिण्डहरूको अध्ययन अनुसन्धान शुरु भएको । ● M.Sc. मा खगोल विज्ञान विषयमा छात्रवृत्ति प्रदान गरिएको । ● प्रत्येक वर्षको आकाशीय नक्साको निर्माण भैरहेको । ● विज्ञान सङ्ग्रहालय भवन निर्माण भैरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● विज्ञान संग्रहालयको निर्माण कार्य पुरा गरिने । ● वेधशालाबाट खगोल सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान गरिने । ● अन्तर्राष्ट्रिय अन्तरिक्ष विज्ञान तथा प्रविधि सम्बन्धी स्कूलको आयोजना गरिने । ● कस्मिक रे वेधशाला/मेटियर सावर वेधशाला स्थापनाका लागि प्रारम्भिक कार्य गर्ने ।
४.	५१-३/४-२६२	राष्ट्रिय सूचना प्रविधि केन्द्र	आ.व. २०६४/६५ मा शुरू सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> ■ सरकारी कार्यालयहरूमा E-mail/Internet खर्चमा कमी हुने । ■ महत्वपूर्ण सरकारी सूचनाहरूको संरक्षण हुने । ■ ग्रामीण जनताहरूले सूचना प्रविधिको ज्ञान हासिल गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> ■ सरकारी निकायहरूलाई इमेल इन्टरनेट सेवा प्रदान गरिएको । ■ राष्ट्रिय सूचना बैंकको लागि सर्भर स्थापना गरिएको । ■ सिंहदरबार दक्षिण ढोकामा अनलाइन पास पद्धति परीक्षणको रूपमा लागू गरिएको । ■ २०० जना निजामति कर्मचारीहरूलाई आधारभूत कम्प्यूटर तालिम प्रदान गरिएको । ■ विभिन्न निकायहरूको वेब साइट निर्माण गरिएको । ■ GIDC भवन संचालनमा आएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ■ डाटा सेन्टरको व्यवस्थापन र संचालन गरिने । ■ सिंहदरबार भित्र बाँकी मन्त्रालयहरूमा अप्टिकल फाइबर विस्तार गरिने । ■ विज्ञान प्रविधि सम्बन्धी जनशक्ति विकास गरिने । ■ महालेखा परीक्षकको कार्यालय र लोक सेवा आयोगलाई सिंहदरबारको Networking संग जोड्ने कार्य गर्ने ।
५.	५१-३/४-२०८	प्रमाणिकरण नियन्त्रकको कार्यालय	आ.व. २०६५/६६ मा शुरू सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> ■ Digital Signature को प्रयोगमा प्रोत्साहन हुने । ■ Digital Signature को प्रयोगबाट नेटवर्किङ र Online को कारोबारमा अपराध शुन्य हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ● नेपाल सरकारका उच्च पदाधिकारीहरूलाई विद्युतीय हस्ताक्षर वारे जानकारी दिइएको । ● आइ. टि. पार्कमा यस कार्यालयको प्राविधिक सेटअपको लागि आवश्यक कार्य शुरु भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● डिजिटल हस्ताक्षरको लागि PKI-Public Key Infrastructure Data Center स्थापना गर्न प्रारम्भिक कार्य शुरु गर्ने । ● Information Security को अनुसन्धान र विकास गरी Information तथा Network Security गर्ने । ● PKI enable application वारे जनचेतना, प्रचार प्रसार, सेमिनार, कार्यशाला गोष्ठी आदि गर्ने । ● सूचना प्रविधि सम्बन्धी आकस्मिक दुर्घटनाबाट सूचना प्रणाली तथा तथ्याङ्क जोगाउन र नियमित कार्य सञ्चालनका लागि Information Technology Emergency Response Technology कार्यक्रमको प्रक्रिया थालनी गर्ने

आ.व. २०६७/६८ को विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्र/मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६५/६६ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		क्रम प्राथमिकता	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६७/६८	आ.व. २०६८/६९				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
५१-३/४-११०	विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय	२१८३०	३३९४७	२७०८६	६८६१	३३९४७					३८२५५	३९९२५	१	५	२	३
५१-३/४-१४०	राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला	१५७०४	१८१०१	१२७७८	५३२३	१८१०१					१३६६०	१४१५०	२	५	२	३
	जम्मा	३७५३४	५२०४८	३९८६४	१२१८४	५२०४८					५१९१५	५४०७५				
५१-३/४-२०८	प्रमाणिकरण नियन्त्रकको कार्यालय	७२१९	८३८९९	५९०१	७७९९८	८३८९९					२६८७५	२७७२०	२	५	२	३
५१-३/४-२१०	नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान (नाष्ट)	९१०३०	१०३०००	६३०००	४००००	१०३०००					१०५०००	१०६०००	२	४	२	३
५१-३/४-२३०	सूचना प्रविधि पार्क/सूचना प्रविधि उच्चस्तरीय आयोग	३१३५३	२८७९०	२२०४५	६७४५	२८७९०					२५७६३	२७०७०	२	६	२	३
५१-३/४-२४०	वि.पि.कोइराला प्लानेटोरियम	१२६१०३	१३५२३८	२१२३८	११४०००	१३५२३८					१६२३६४	१६३५०४	२	२	२	३
५१-३/४-२६२	राष्ट्रिय सूचना प्रविधि केन्द्र	२९७६५	२२४०९	१००५९	१२३५०	२२४०९					१७००६	१७७३१	१	५	२	३
	जम्मा	२८५४७०	३७३३३६	१२२२४३	२५१०९३	३७३३३६					३३७००८	३४२०२५				
	कुल जम्मा	३२३००४	४२५३८४	१६२१०७	२६३२७७	४२५३८४					३८८९२३	३९६१००				

५.३.६ अन्य आर्थिक

अर्थ मन्त्रालय अन्तरगत विभिन्न निकायहरूबाट संचालन हुने अन्य आर्थिक क्षेत्र अन्तरगत आ.व. ०६७/६८ का लागि निम्न वमोजिमको कार्यक्रमहरू रहेका छन् । उक्त कार्यक्रमहरूको बजेट सहितको विस्तृत विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

अन्य आर्थिक क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

सि.नं	ब.शि.नं कार्यक्रम/आयोजना		शुरू तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हाल सम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. ०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)	कैफियत
१	३५-४-३१०	कृषि बिकास बैक विबिध	१. आ. व. ०५५।५६ बाट सुरू भई सालबसालीरूपमा संचालन हुदै आएको । २. यस आ.व.को लागि रू.४८६०० हजार विनियोजन भएको ।	१. गरिबी निवारणमा योगदान हुने । २. कृषि क्षेत्रको समग्र विकासमा योगदान पुग्ने ।	१. किसानहरूको आय केही हदसम्म वृद्धि भएको । २. किसानहरूको क्षमता वृद्धि भएको । ३. कृषक समूह गठन गरी तालिम संचालन भएको ।	१. करिव १८०० जनालाई लघु उद्यम तालिम प्रदान गर्ने । २. सामाजिक समुदाय कार्यक्रम संचालन गर्ने । ३. चिया, कफि र पुष्प व्यवसायमा अनुदान दिने ।	
२	३५-४-३११	साना किसान बिकास बैक (वित्तिय संस्था) विबिध	१. आ. व. ०६३।६४ बाट सुरू भई सालबसालीरूपमा संचालन हुदै आएको । २. यस आ.व.को लागि रू.१०००० हजार विनियोजन भएको ।	१. लघु वित्त सेवा प्रदान हुने ।	१. साना किसानहरू लाभान्वित भएको । २. समूह परिचालन वित्तिय विप्लेषण, आन्तरिक पूँजी निर्माण सम्बन्धित कार्यक्रमहरू संचालन भएको ।	१. क्षमता बिकास कार्यक्रम संचालन हुने । २. सामुदायिक बिकास कार्यक्रम संचालन हुने । ३. संस्थागत बिकाश अनुसरण कार्यक्रम संचालन हुने ।	

३	३५-३/४-३४०	साना विकास आयोजना	१. आ. व. ०६५।६६ बाट सुरु भई सालबसालीरूपमा संचालन हुदै आएको । २. यस आ.व.को लागि रु.१३,७२,००० हजार विनियोजन भएको ।	१. साना विकास आयोजना मागको आधारमा संचालन हुने ।	१. विभिन्न प्रकारका भौतिक पूर्वाधार निर्माण सम्पन्न भएको ।	भारतीय प्रत्यक्ष सहयोगमा विभिन्न विकास कार्यक्रम संचालन हुने ।	
४	३५-४-४१०	लघु विमा सहयोग कार्यक्रम (पशु, बाली, स्वास्थ्य)	१. आ. व. ०४४।४५ मा सुरु भई सालबसालीरूपमा संचालन हुदै आएको । २. यस आ.व.को लागि रु.९६५०० हजार विनियोजन भएको ।	१. पशुधनको व्यवसायीक जोखिम न्यूनीकरण हुने ।	१. पशुधनको मृत्युबाट कृषकलाई हानी नोक्सानी भएमा राहत दिएको । २. कृषकहरूको पशुधन सुरक्षित गर्ने तथा पशु विमा सम्बन्धी तालिम संचालन भएको ।	१. पशु तथा बाली विमा सम्बन्धी कार्य गर्ने । २. तालिम तथा गोष्ठी संचालन गर्ने । ३. निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण सम्बन्धी कार्य गर्ने ।	
५	३५-४-४७२	शित घर निर्माण व्याज अनुदान	१. आ. व. ०५५।५६ मा सुरु भई सालबसालीरूपमा संचालन हुदै आएको । २. यस आ.व.को लागि रु.२५०० हजार विनियोजन भएको ।	१. अन्न बालिहरूको सुरक्षित भण्डारण भई कृषकहरूको खाद्य सुरक्षामा प्रभावकारीता आउने ।	१. अन्न बालिहरूको भण्डारण सुविधा प्राप्त भई वित्ति प्रवर्धन र आर्थिक शसक्तिकरण भएको । २. हाल संचालनमा रहेका शितघर केन्द्रहरूको लागि व्याज अनुदान प्रदान गर्ने कार्य भैरहेको ।	१. शित घर निर्माणको ऋणको व्याज अनुदान दिने ।	
६	३५-४-४७६	ग्रामिण बित्त क्षेत्र विकास कल्स्टर कार्यक्रम	१. आ. व. ०६४।६५ मा सुरु भई सालबसालीरूपमा संचालन हुदै आएको । २. यस आ.व.को लागि रु.२७१३०९८ हजार विनियोजन भएको ।	१. Core Banking System (CBS) लागु हुने । २. तालिम प्राप्त जनशक्तितयार हुने । ३. परियोजन व्यवस्थापन हुने । ४. कृषिविकास बैकको कार्यक्षमता वृद्धि हुने ।	१. Core Banking Sys (CBS)को खरिद तथा जडान को लागि संझौता भएको । २. विभिन्न सामान सप्लाई गर्ने Vendor हरूलाई भुक्तानी L/C खोल्ने कार्य प्रारम्भ भैसकेको । ३. ६० जना Computer Trainers तयार भएको । ४. बैकिंगसंग सम्बन्धित प्राविधिक विषयमा करीव ७९३ कर्मचारीहरूलाई तालिम प्रदान भएको । ५. NBTI बाट बैकिंग सम्बन्धि तालिम संचालन भएको ।	१. CBS जडान कार्य सम्पन्न गर्ने । २. परामर्शदाताबाट परामर्श सेवा लिने । ३. बैक कर्मचारीहरूलाई प्राविधिक विषय र Computer तालिम दिने । ४. तालिम संचालन लाई निरन्तरता दिने । ५. यस कार्यक्रम अन्तरगत कृषि विकास बैकलाई अनुदान तथा ऋण लगानी गर्ने ।	

७	३५-३/४-४८१	वित्तीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	<p>१. आ. व. ०५९।६० मा सुरू भई सालवसालीरूपमा संचालन हुदै आएको ।</p> <p>२. यस आ.व.को लागि रू.४०३७५० हजार विनियोजन भएको ।</p>	<p>१. रा.वा. बैंक र ने.वै.ली को व्यवस्थापन सुधार हुने ।</p> <p>२. नेपाल राष्ट्र बैंकको पुनसंरचना हुने ।</p> <p>३. वित्तीय क्षेत्रको क्षमता अभिवृद्धि हुने ।</p>	<p>१. रा.वा. बैंक र ने. वै. लि. को पुनसंरचना भइरहेको ।</p> <p>२. बैंकहरूको व्यवस्थापनमा सुधार गर्ने कार्य भइरहेको ।</p>	<p>१. बैंक व्यवस्थापन करार सम्बन्धी कार्य गर्ने ।</p> <p>२. रा.वा.बैंक, ने.वै.लि. प्रणालीको विकास र तालिम संचालन गर्ने ।</p> <p>३. बैंकहरूको पुनसंरचना सम्बन्धी कार्य गर्ने ।</p> <p>४. वित्तीय क्षेत्र सुधार परियोजना अन्तरगत बैंकहरूको अटोमेसन गर्ने ।</p>	
८	३५-३/४-४८२	सार्वजनिक संस्थान सुधार कार्यक्रम	<p>१. आ. व. ०६५।६६ मा सुरू भई सालवसालीरूपमा संचालन हुदै आएको ।</p> <p>२. यस आ.व.को लागि रू.७९९००० हजार विनियोजन भएको ।</p>	<p>१. सार्वजनिक संस्थानहरूको व्यवस्थापन लगायत समग्र अवस्थामा सुधार हुने ।</p>	<p>१. सार्वजनिक संस्थानलाई आवश्यकता अनुसार अनुदान प्रदान गरिएको ।</p> <p>२. विभिन्न संस्थानहरूको व्यवस्थापन सूधार तथा संचालन प्रक्रियामा रहेको ।</p>	<p>१. सार्वजनिक संस्थान सुधार तथा निजीकरण</p> <p>२. विनिवेश भएका संस्थानहरूको सम्पत्ति व्यवस्थापन तथा सुरक्षा सम्बन्धी कार्य गर्ने ।</p>	
९	३५-३/४-४८५	युवा स्वरोजगार कोष	<p>१. आ. व. ०६५।६६ मा सुरू भई सालवसालीरूपमा संचालन हुदै आएको ।</p> <p>२. यस आ.व.को लागि रू.२४९९०० हजार विनियोजन भएको ।</p>	<p>१. युवा स्वरोजगार कार्यक्रमको लागि रकम व्यवस्था हुने ।</p> <p>२. विभिन्न तालिम प्रदान गरिने ।</p>	<p>१. शिप विकास तथा तालिम संचालन सम्बन्धी कार्य भैरहेको ।</p>	<p>१. युवा स्वरोजगार कार्यक्रम संचालन गर्न चालू तथा पूजीगत अनुदान सम्बन्धी कार्य गर्ने ।</p>	

आ.व. २०६७/६८ मा अर्थ मन्त्रालय अन्तरगत अन्य आर्थिक क्षेत्रमा सञ्चालन हुने कार्यक्रम/आयोजनागत बजेट, प्राथमिकता तथा रणनीतिक स्तम्भ संकेत

रु. हजारमा

बजेट उपशीर्षक	आयोजना/ कार्यक्रमको नाम	आ.व. ०६६/६७ को संशोधित अनुमान	वर्ष २०६७/६८			श्रोत			प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	पारस्परिक संकेत	लैंगिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पुंजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान	वैदेशिक ऋण	आ.व. ०६८/०६९	आ.व. ०६९/०७०				
३५-४-३१०	कृषि बिकास बैंक बिबिध	४८६००	४८६००	०	४८६००	४८६००	०	०	४८६००	४८६००	P1	०७	१	२
३५-४-३११	साना किसान बिकास बैंक (वित्तिय संस्था) बिबिध	१००००	१००००	०	१००००	१००००	०	०	१००००	१००००	P2	०१	१	२
३५-३/४- ३४०	साना बिकास आयोजना	११८००००	१३७२०००	९८०००	१२७४०००	०	१३७४००० India		१४०००००	१४०००००	P2	०२	१	३
३५।४।४।१०	लघु बिमा सहयोग कार्यक्रम (पशु, बाली, स्वास्थ्य)	७५८००	९६५००	०	९६५००	९६५००	०	०	१२६५००	१२६५००	P1	०१	१	२
३५-४-४७२	शित घर निर्माण व्याज अनुदान	९७३७	२५००	०	२५००	२५००	०	०	२५००	२५००	P2	०१	१	२
३५-४-४७६	ग्रामिण बित्त क्षेत्र बिकास कल्स्टर कार्यक्रम	७६१६६	२७१३०९८	०	२७१३०९८	६४६८४८	०	२०६६२५० ADB	२७१५२००	०	P1	०३	२	३
३५-३/४- ४८१	बित्तीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	३१४५५	४०३७५०	२९९२५०	१०४५००	११४०	२२०४०० DFID	७७७१० IDA	४३५००	४००००	P1	०१	२	३
३५-३/४- ४८२	सार्वजनिक संस्थान सुधार कार्यक्रम	२००००	७९९०००	१९०००	७८००००	७९९०००	०	०	११०००००	१६०००००	P2	०१	२	३
३५-३/४- ४८५	युवा स्वरोजगार कोष	१००१५०	२४९९००	४९००	२४५०००	२४९९००			२५५०००	५०००००	P1	०१	१	३
	कुल जम्मा	१५५१९०८	५६९५३४८	४२११५०	५२७४१९८	१८५४४८८	१५९६४००	२२४४४६०	५७०१३००	३७२७६००				

६. सामाजिक सेवा

६.१ शिक्षा

१. पृष्ठभूमि

शिक्षा क्षेत्रमा विगतमा भएका प्रयास र लगानीबाट परिमाणमात्मक दृष्टिले उल्लेख्य प्रगति हासिल भएको छ । विगत दुइवर्षदेखि राष्ट्रिय साक्षरता अभियान कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ । बाल विकास केन्द्रहरूको संख्यामा वृद्धि भै कक्षा एकमा बालविकासको अनुभव सहित भर्ना हुन आउने बालबालिकाको दर ५० प्रतिशत पुगेको छ । प्राथमिक तहमा खुद भर्ना दर ९३.७ पुगेको छ । प्राथमिक तहमा लैंगिक अनुपात समदरमा पुगेको छ । सबैका लागि शिक्षा र सहस्राब्दी विकास लक्ष्यले परिकल्पना गरे अनुरूप शिक्षाका राष्ट्रिय लक्ष्यहरू हासिल गर्न विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको थालनी भएको छ । प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिमका अवसरहरूमा पहुँचको विस्तार भएको छ । तीन वर्षीय अन्तरिम योजना अवधिमा शैक्षिक सेवा प्रवाहको सुधारका लागि शैक्षिक विकेन्द्रीकरण, सामाजिक समावेशीकरण, लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरणका साथै समुदायमा विद्यालय व्यवस्थापन हस्तान्तरण, पाठ्यपुस्तक उत्पादन र वितरणमा नीजि क्षेत्रको संलग्नता, प्रति विद्यार्थी एकाईमा आधारित अनुदान प्रणाली, सबै तहमा शिक्षक अध्यापन अनुमति पत्रको कार्यान्वयन, विकासका साभेदारकावीच संयुक्त वित्तीय व्यवस्थापन, विद्यालयहरूमा सामाजिक परीक्षणजस्ता कार्यहरू अगाडि बढाइयो । गत वर्षबाट कार्यान्वयनमा आएको विद्यालय क्षेत्र सुधार योजना (२०६६-२०७२) ले विद्यालय शिक्षाको संरचना र व्यवस्थापनमा सारभूत परिवर्तन र सुधारको रूपरेखा प्रस्तुत गरेको छ ।

उल्लेखित उपलब्धिका बावजुद शिक्षा क्षेत्रमा धेरै समस्या र चुनौतिहरू रहेका छन् । साक्षरता अभियानका दुइवर्ष अपेक्षित रूपमा सफल रहन सकेनन् । विद्यालयहरूमा निश्चित मापदण्डअनुसारको पूर्वाधार अझै विकास हुन सकेको छैन । विपन्न एवं विभिन्न कारणले वञ्चितकरणमा परेका बालबालिकालाई पर्याप्त बालविकासका अवसरहरू उपलब्ध गराउन र विद्यालयमा टिकाइराख्न कठिनाई भएको छ । प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिमहरूलाई समन्वय गर्दै पहुँचमा विस्तार गरी सर्वसाधारणसम्म पुर्‍याउन र यसका कार्यक्रमलाई उत्पादन, रोजगारी तथा व्यवहारसंग जोड्न नसक्नु, निःशुल्क अनिवार्य आधारभूत शिक्षाको कार्यान्वयनमा समस्या हुनु, माध्यमिक तह क्रमिक रूपमा निःशुल्क गर्न दिगो स्रोतको अभाव हुनु, उच्च शिक्षाको नीतिगत तथा व्यवस्थापन तहमा समस्या रहनु जस्ता समस्याहरू शिक्षाका क्षेत्रमा रहेका छन् । यसका साथै समन्वयको अभाव हुनु, शिक्षण संस्थाहरूमा बालमैत्री वातावरणको सिर्जना गर्न नसक्नु, शिक्षाका सबै तहमा तथ्यांक अद्यावधिक, व्यवस्थित, विश्वसनीय हुन नसक्नु, संस्थागत विद्यालयहरूको नियमनलाई प्रभावकारी बनाउन नसक्नु, शिक्षक व्यवस्थापन प्रभावकारी रूपमा गर्न नसक्नु जस्ता समस्या पनि यस क्षेत्रमा रहेका छन् । उच्च शिक्षामा नीतिगत एवं व्यवस्थापकीय कमजोरीहरू रहेका कारणले स्तरीय, अनुसन्धानमूलक एवं प्रतिस्पर्धी जनशक्ति उत्पादन गर्ने लक्ष्य हासिल हुन सकेको छैन ।

आगामी तीनवर्षे योजनाको अवधारणापत्रले साक्षरतालाई जीवन पद्धतिसँग आवद्ध गरी सबै नेपाली र विशेष गरी महिला तथा विपन्न समुदायका व्यक्तिहरूलाई साक्षरता र निरन्तर शिक्षाका अवसरहरू उपलब्ध गराउने, प्रारम्भिक बालविकास शिक्षाको विकास तथा विस्तार गर्ने, सबैलाई निःशुल्क र अनिवार्य आधारभूत शिक्षा (कक्षा १-८) प्रदान गर्ने, माध्यमिक शिक्षा (९-१२) र उच्च शिक्षामा समन्यायिक एवं समावेशी पहुँच विस्तार गरी गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्ने, सीपमुलक, रोजगारोन्मुख शिक्षाको विकास र विस्तार गर्ने, उच्च शिक्षालाई Knowledge Society सिर्जना गर्नेतर्फ केन्द्रित गर्ने, क्षेत्रीय सन्तुलन कायम गर्ने, सबै तहको शिक्षालाई समसामयिक बनाउँदै सकारात्मक सामाजिक परिवर्तनको माध्यमको रूपमा विकास गर्ने, सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयबीच साभेदारी र समन्वय कायम गरी सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिकस्तर अभिवृद्धि गर्न यी दुवैमा रहेका असल अभ्यासको उपयोग गर्नेजस्ता उद्देश्यहरू अगाडी सारेको छ । हालसम्मका उपलब्धिको सुदृढीकरण र विद्यमान समस्याहरूलाई सम्बोधन गर्दै योजनाका उल्लेखित उद्देश्यहरूलाई हासिल गर्ने दृष्टिकोण लिई आ.ब. २०६७/६८ को विकास कार्यक्रम तयार गरिएको छ ।

२. नतिजा सूचकहरू

तीन वर्षीय योजनाको अन्तमा प्रौढ साक्षरता दर ५३ बाट ६७ प्रतिशत, १५ देखि २४ वर्ष उमेर समूहको साक्षरता दर ८३ प्रतिशतबाट ९० प्रतिशत, कक्षा एकमा बालविकासको अनुभव सहित भर्ना हुन आउने बालबालिका ५० प्रतिशतबाट ५७ प्रतिशत, प्राथमिक तहमा खुद भर्ना दर ९३.७ प्रतिशतबाट ९७ प्रतिशत, निम्न माध्यमिक तहको खुद भर्नादर ६३.२ प्रतिशतबाट ७२ प्रतिशत, माध्यमिक तह (कक्षा ९-१०) मा खुद भर्नादर ४०.८ प्रतिशतबाट ४६ प्रतिशत पुगेको हुनेछ । त्यस्तै गरी आधारभूत (१-८) तहमा खुद भर्ना दर ७५ प्रतिशतबाट ९० प्रतिशत तथा माध्यमिक तह (९-१२) मा खुद भर्नादर २२ प्रतिशतबाट २७ प्रतिशत पुर्‍याउने लक्ष्य रहेको छ । तदनुसार आ.ब. ०६७/६८ को लक्ष्य तल तालिकामा देखाइएको छ ।

केही प्रमुख प्रतिफल सूचकहरूको लक्ष्य तथा प्रगति

प्रतिफल सूचकहरू	हालसम्मको स्थिति	योजनाको लक्ष्य	०६७/६८ को लक्ष्य
प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र (संख्या)	२६७७३	६०००	२०००
सामुदायिक अध्ययन केन्द्र (संख्या)	९३१	३७९२	१०३५
आधारभूत तहमा छात्रवृत्ति दलित (विद्यार्थी संख्या)	१०१५४०९	प्रत्येक वर्ष लक्षित विद्यार्थी सङ्ख्याको आधारमा	११३३८३५
छात्रा (विद्यार्थी संख्या)	१०६७९९८		११४६८७२
लक्षित समूहका लागि छात्रवृत्ति अपाङ्गताभएका (विद्यार्थी संख्या)	१०८०४६		६५८३०
	३९८४८		६६०००
माध्यमिक तहमा अध्ययन गर्ने गरीब तथा जेहेन्दार विद्यार्थीकालागि छात्रवृत्ति (विद्यार्थी संख्या)	६००००	प्रत्येक वर्ष लक्षित विद्यार्थी सङ्ख्याको	६००००

लक्षित समूहका लागि छात्रवृत्ति अपाङ्गताभएका (विद्यार्थी संख्या)	४९४० १४०८०	आधारमा	४९४० १४०८०
नयाँ कक्षा कोठा निर्माण	२३०००	२४०००	५६००
समुदायबाट व्यवस्थापन भएका विद्यालय संख्या	१०२००	१००००	२५००
म.प., सु.प. का ११ जिल्ला (दैलेख, रूकुम, सल्यान, जाजरकोट, डोटी, डडेल्धुरा, अछाम, बाजुरा, बझाङ, दार्चुला र वैतडी) मा दिवा खाजा कार्यक्रमबाट लाभान्वित हुने (विद्यार्थी संख्या)	प्रत्येक वर्ष १६३०००	१९४०००	१८२०००
कर्णाली अञ्चलका ५ जिल्लाका २५०६६ जना विद्यार्थीका लागि र अन्य १४ जिल्ला (कैलाली, बर्दिया, रोल्पा, दाङ, प्यूठान, धादिङ, कपिलवस्तु, नवलपरासी, रसुवा, सिन्धुपाल्चोक, बारा, सिराहा, सप्तरी, सुनसरी) का २३९००० विद्यार्थी समेतलाई दिवा खाजा	प्रत्येक वर्ष २६४५६६	२६४५६६	२६४५६६
रोजगारीका लागि सीप विकास (संख्या)	३२४१९	८००००	३५०६०
छोटो र लामो अवधिको प्राविधिक तथा व्यावसायिक तालिम		सालबसाली रूपमा तय हुने	२१०४५
एनेक्स कार्यक्रम बिस्तार (जिल्ला)	३०	७५	४५
खानेतेल वितरण (छात्रा संख्या)	५८७००	६५३५२	६५३५२

आ.व. ०६७/६८ मा शिक्षा क्षेत्रमा केन्द्रस्तरमा १४ र जिल्लास्तरमा १ गरी कूल १५ विकास आयोजनाहरू संचालन हुनेछन् । त्यसमध्ये पहिलो, दोस्रो र तेस्रो प्राथमिकतामा क्रमशः ५, ८ र २ आयोजनाहरू रहेका छन् । शिक्षा क्षेत्रको कुल बजेट रु ५७८२७५४२ हजार मध्ये चालुतर्फ रु ५१८९६०१७ हजार र पुर्जीगततर्फ रु ५९३१५२५ खर्च गर्ने लक्ष रहेको छ ।

शिक्षा क्षेत्र
वार्षिक विकास कार्यक्रम (२०६७/६८)

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरूहुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६५-३/४-६०० अनौपचारिक शिक्षा तथा राष्ट्रिय साक्षरता अभियान	आ.व. २०६५/६६- २०६९/७० आर्थिक वर्ष २०६७/०६८ का लागि रु. ६८०८६० हजार	<ul style="list-style-type: none"> सीपसंग आवद्ध गरिएको साक्षरता कार्यक्रम, साक्षरोत्तर शिक्षा तथा आयमूलक कार्यक्रम र अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रम विस्तार भएको हुने । साक्षरता कार्यक्रम संचालनमा प्रभावकारिता आई निरक्षरहरूको संख्या उल्लेख्य रूपमा घटेको हुने । नवसाक्षर महिलाहरूका लागि सीपमूलक तालिमको माध्यमबाट जीवनस्तर सुधार्न र आयआर्जनका काममा लाग्न प्रोत्साहन पुगेको हुने । सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरूको विस्तार भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय साक्षरता अभियानको दोस्रो वर्षमा देशभर साक्षरता अभियानका कक्षाहरू संचालन भएको । दोस्रो वर्षमा ७५ जिल्लाको विवरणअनुसार १०,००,००० जना निरक्षर प्रौढहरू साक्षरता कक्षामा सहभागी भएका । प्रौढ शिक्षा द्वितीय, महिला शिक्षा द्वितीयका तीन तीन हजारको संख्यामा कक्षा संचालन भएको । २५५० समूह निर्माण गरी प्रत्येक समूहमा ९ जनाका दरले आय आर्जन कार्यक्रममा सरिक भएका । ९३१ सामुदायिक अध्ययन केन्द्र संचालनमा रहेका । 	<ul style="list-style-type: none"> निरक्षरहरूको नाम नामेसी सहितको तथ्याङ्क विवरण गा.वि.स./नगरपालिका र जिल्ला स्तरमा अद्यावधिक गर्नका लागि माथिल्लो तहको विद्यालय वा सामुदायिक अध्ययन केन्द्रको परिचालन गर्ने । तथ्यांक अद्यावधिक गरिएका क्षेत्रमा साक्षरता र सीप विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । साक्षरता कार्यक्रमका सहभागीहरूलाई स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी विषयमा चेतना अभिवृद्धिका लागि अभिमुखीकरण गर्ने । निरक्षरता उन्मूलन गर्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गाविस तथा नगरपालिकाहरूलाई विशेष प्रोत्साहन गर्ने । ४,०५० समूह निर्माण गरी साक्षर १२,१५० प्रौढहरूका लागि वचत, विषयगत तालिम र आय आर्जनका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । प्रत्येक गाविस र नपाको बडामा एक एक वटा सीप तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । सीप विकास कार्यक्रम १२ दिनको हुने । सीप विकासका कार्यहरू कृषि, पशुपालन, फलफूल लगाएत स्थानीय तहमा नै उपलब्ध हुन सक्ने सीप र प्रविधिलाई प्रोत्साहन गर्ने । साक्षरता र अनौपचारिक शिक्षाका कार्यक्रम सञ्चालनका लागि सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरूलाई प्रभावकारी रूपमा परिचालन गर्ने । थप ९०० सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरूको स्थापना गरी जम्मा १८३१ वटा सामुदायिक अध्ययन केन्द्रको व्यवस्थापन गर्ने ।

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरुहुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६५-३/४-४२८, ६५-३/४-८१५ ६५-३/४-४२६ विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम (सामुदायिक विद्यालय क्षमता विकास र सफ्ट स्किल परीक्षण समेत)	विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम (२००९- २०१३) सातवर्षे योजना को फेमवर्क भित्र पाँच वर्षे कार्यक्रमको कुल लागत २६२२ मि. यू एस डलर रहेको । यसमा दातृ निकायको कुल सहयोग ६२४ मि. यू एस डलर अपेक्षा गरिएको । आ. व. २०६७/०६८ को लागि जम्मा रु १७९०४०७५ हजार	<ul style="list-style-type: none"> ■ ऐनद्वारा विद्यालय शिक्षाको पुनर्संरचना गरी व्यवस्थापन र सञ्चालनमा प्रभावकारिता आएको हुने । ■ निःशुल्क आधारभुत शिक्षा कक्षा १-८ को कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता आउनुका साथै अनिवार्य आधारभुत शिक्षाको सुनिश्चितता भएको हुने । ■ एकीकृत माध्यमिक शिक्षा कक्षा ९-१२ को परीक्षण भइ व्यवस्थापकीय र संरचनात्मक सुधारको थालनी भएको हुने । ■ विद्यालय शिक्षामा सफ्ट स्किलको परीक्षण भएको हुने । ■ सुदृढ शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको आधारमा शिक्षक व्यवस्थापनमा सुधार भएको हुने । ■ विद्यालय शिक्षामा पहुँच गुणस्तर तथा सान्दर्भिकता अभिवृद्धि भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ■ विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम देशभर कार्यान्वयन गरिएको । ■ आधारभूत तहसम्म (कक्षा १-८ सम्म) निशुल्क शिक्षाको व्यवस्था गरिएको । ■ कक्षा १२ सम्म देशभर सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत सम्पूर्ण दलित विद्यार्थी, कर्णाली अञ्चलका विद्यार्थी, र लोपोन्मुख र सीमान्तकृत वर्गका विद्यार्थीलाई निशुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्न प्रति विद्यार्थी एकाइ लागतमा अनुदान दिइदै आएको । ■ केन्द्रियतहमा गुणस्तर परीक्षण केन्द्र (रिभ्यू अफिस) स्थापना भएको । ■ देशभर जम्मा ३२९३० विद्यालय, २७१७४ सामुदायिक विद्यालय र ४९५६ संस्थागत विद्यालय संचालनमा रहेका । ■ हालसम्म ६८८० प्राथमिक विद्यालय, २२३९ नि.मा.वि र १०८१ मा.वि. तहगरी जम्मा १०२०० विद्यालयहरूको समुदायद्वारा व्यवस्थापन भएको । ■ अति पिछ्छिडिएको वर्गका बालबालिकाका लागि थप २००० बालविकास केन्द्र स्थापना भइ कुल बालविकास केन्द्रहरूको संख्या २६७७३ पुगेको । ■ ७५८ ओटा अनौपचारिक प्रौढ तथा गृहणी विद्यालय, ७५ ओटा खुला विद्यालय, ५७१ मदरसा, ५२ गुम्बा र ३० गुरुकुल र आश्रम संचालनमा रहेको । ■ जिल्लामा ५३ ओटा खुला माध्यमिक विद्यालय संचालनमा रहेका । 	<ul style="list-style-type: none"> ■ शिक्षा ऐन २०२८, उच्च माध्यमिक शिक्षा ऐन २०४६ र शिक्षासम्बन्धी अन्य नियमावलीहरूमा संशोधन गर्ने । ■ कक्षा ९-१२ सञ्चालन भएका सामुदायिक उच्च माध्यमिक विद्यालयमा न्यूनतम आठ जना (५+३) शिक्षक कायम गर्ने व्यवस्था क्रमशः कार्यान्वयन गर्ने । ■ विद्यालयको तहलाई इकाई मानी न्यूनतम शिक्षक दरवन्दी निर्धारण गरी विद्यार्थी सङ्ख्याका आधारमा शिक्षक सङ्ख्या एकिकरण गर्ने । ■ निश्चित गाविस/नगरपालिका छनौट गरी अनिवार्य आधारभूत शिक्षालाई परीक्षणको रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याउने । ■ कक्षा (९-१२) को एकीकृत माध्यमिक शिक्षालाई कार्यान्वयन गर्न कानूनी एवं संस्थागत संयन्त्र निर्माणका लागि समयबद्ध कार्यतालिका तयार गर्ने र कार्यान्वयनका लागि संस्थागत सुधार र परीक्षणका कार्यक्रमहरू थालनी गर्ने । ■ माध्यमिक तहको विद्यालय शिक्षामा सफ्ट स्किलको परीक्षणका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने । ■ अति पिछ्छिडिएको वर्गका बालबालिकाका लागि थप २००० बालविकास केन्द्र स्थापना गर्ने ■ बालविकास केन्द्रमा न्यूनतम सिकाई वातावरण (Minimum Enabling Condition) को आधाररेखा तयार गर्ने । ■ प्राथमिक शिक्षा विस्तार र अनौपचारिक प्राथमिक शिक्षा, अनौपचारिक प्रौढ (गृहणी) विद्यालय, खुला विद्यालय जस्ता सञ्चालन भइरहेका वैकल्पिक शिक्षाका कार्यक्रमहरूलाई आय आर्जनसँग आवद्ध गरी थप सुदृढिकरण गर्दै सञ्चालन गर्ने । ■ मदरसा, गुम्बा आश्रम, विहार तथा गुरुकुल शिक्षालाई

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरुहुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			<ul style="list-style-type: none"> ■ तालिम प्राप्त शिक्षकको दर प्राथमिक तहमा ८७.५, निमावि तहमा ७२.३ र मावि तहमा ७९.७ रहेको । ■ कक्षा ११ र १२ मा विज्ञान पढाउने ६८ ओटा सामुदायिक उच्च माविलाई प्रोत्साहन अनुदान दिइएको । देशभर ८७,०० थप नयाँ कक्षाकोठा निर्माण, ४५०० कक्षा कोठा पुनःस्थापना र ४५०० विद्यालयको बाहिरी वातावरण सुधार गर्न अनुदान दिइएको । आधारभूत तहमा दलित समुदायका १०,१५५०९ जना विद्यार्थीका लागि छात्रवृत्ति वितरण गरिएको । ५० प्रतिशत छात्रालाई छात्रवृत्ति प्रदान गरिएको । २२ जनजाति तथा सीमान्तीकृत समूह, मुक्तकमैया, हलिया चरुवा जस्ता समुदायका प्राथमिक तहका कक्षा १-५ मा अध्ययनरत ८५९२७ विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति वितरण गरिएको । आधारभूत तहमा अध्ययनरत ३९८४८ अपाङ्ग बालबालिकालाई छात्रवृत्ति वितरण गरिएको । १४०८ लोपोन्मुख तथा अति सीमान्तीकृत विद्यार्थीहरूका लागि छात्रवृत्ति वितरण गरिएको । १०५८० मुक्त कमलरीलाई उमेर र इच्छाअनुसार निशुल्क शिक्षाका लागि र ६६५ जनालाई सीप विकास तालिमका लागि छात्रवृत्ति प्रदान गरिएको । ■ प्राथमिक तहमा कूलभर्नादर-१४१.४ (छात्रा-१४६.१), खूद भर्नादर-९३.७ (छात्रा-९२.६), दलित भर्ना दर २०, जनजाति भर्नादर ३८.६, कक्षा ५ उत्तीर्ण दर- ८५.८, विद्यार्थी शिक्षक अनुपात ३९ रहेको । ■ नि.मा. तहमा कूल भर्नादर- ८८.७ (छात्रा- 	<p>मूल प्रवाहमा समायोजन गर्दै जाने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ विशेष आवश्यकता भएका बालबालिकाका (एडस प्रभावित बालबालिका र सडक बालबालिकासमेत) लागि शैक्षिक कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने र सञ्चालित स्रोत कक्षाहरूलाई निरन्तरता दिने । ■ सामुदायिक विद्यालयहरूको आधारभूत तहमा अध्ययनरत सबै छात्रा, सबै दलित (करीव ११,३३,८३५), सबै अपाङ्गता भएका (करीव ६६ हजार) र प्राथमिक तहका सबै सीमान्तीकृत (करीव १ लाख ८ हजार) बालबालिकाहरूलाई छात्रवृत्ति वितरण गर्ने । ■ कर्णाली अञ्चलका ५ वटै (कालिकोट, जुम्ला, हुम्ला, मुगु र डोल्पा) र अन्य १४ जिल्ला (रोल्पा, सिराहा, सप्तरी, कपिलवस्तु, रसुवा, सिन्धुपाल्चोक, बर्दिया, कैलाली, दाङ, बारा, प्यूठान, धादिङ, नवलपरासी, सुनसरी) का २३९००० विद्यार्थीहरू गरी जम्मा २६४५६६ विद्यार्थीलाई दिइदै आएको दिवा खाजा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने । ■ आधारभूत तहका शुरू कक्षाहरूमा बहुभाषिक शिक्षा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइ मागको आधारमा विस्तार गर्ने । ■ आधारभूत तहमा सामुदायिक विद्यालयमा भर्ना भएका सबै बालबालिकालाई दिइदै आएको प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा निःशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदानलाई निरन्तरता दिने । ■ ७५ वटै जिल्लामा माध्यमिक तहका खुला शिक्षाका कक्षाहरू र गृहिणी/महिला/वयस्कका लागि बैकल्पिक शिक्षाका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने । ■ सामुदायिक विद्यालयका सम्पूर्ण दलित विद्यार्थी, कर्णाली अञ्चलका विद्यार्थी, र लोपोन्मुख र सीमान्तकृत वर्गका विद्यार्थीलाई कक्षा ९ देखि १२ सम्म निशुल्क शिक्षाको व्यवस्था लाई निरन्तरता दिने । ■ माध्यमिक तहमा गरिव तथा जेहन्दार ६०,०००

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरुहुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			<p>८९.३), खूद भर्नादर- ६३.२ (छात्रा-६९.९), दलित भर्नादर १२.६, जनजाति भर्नादर ४९.७, कक्षा ८ उत्तीर्ण दर - ८५, विद्यार्थी शिक्षक अनुपात ४९ रहेको ।</p> <p>■ माध्यमिक तहमा कूल भर्नादर-६५.७ (छात्रा-६४.५), खूद भर्नादर- ४०.८ (छात्रा- ४०.१), दलित भर्नादर ८.६, जनजाति भर्नादर ३९.५, कक्षा १० उत्तीर्ण दर - ८०.८, विद्यार्थी शिक्षक अनुपात ३६ रहेको ।</p>	<p>विद्यार्थीका लागि माध्यमिक शिक्षा छात्रवृत्ति, सबै दलित विद्यार्थीहरूका लागि छात्रवृत्ति, सबै अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि छात्रवृत्ति, द्वन्द्व पीडित र शहीदका छोराछोरीका शिक्षाका लागि छात्रवृत्ति वितरणको व्यवस्थालाई सुदृढिकरण गर्ने ।</p> <p>■ कक्षा १० सम्म निःशुल्क पाठ्यपुस्तक वितरण गर्ने । लक्षित वर्गको शिक्षाका लागि कक्षा ९ देखि १२ सम्म दिइदै आएको प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा निःशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदानलाई विद्यालयमा पुस्तकालय मार्फत व्यवस्थित गर्ने गरी थप सुदृढिकरण गर्ने ।</p> <p>■ शिक्षकहरूको लागि पेशागत विकास कार्यक्रम र प्रधानाध्यापकहरूको लागि नेतृत्व र क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।</p> <p>■ सामुदायिक संलग्नता र लागत साभेदारीका आधारमा विद्यालयको भौतिक पूर्वाधारमा सुधार ल्याउन ५६०० नयाँ कक्षाकोठा निर्माण गर्ने र विद्यालयमा कक्षा कोठा पुनस्थापना तथा वास्तव्य वातावरण को सुधार गर्ने ।</p> <p>■ थप २५०० विद्यालयहरूलाई समुदायद्वारा व्यवस्थापन गर्न प्रोत्साहन गर्ने ।</p> <p>■ समुदायद्वारा व्यवस्थापन भएका विद्यालयहरूको व्यवस्थापकीय क्षमता विकास गर्ने ।</p> <p>■ विद्यालय सुधार योजना अनुसार खर्चगर्न प्रति विद्यार्थी एकाइ लागतका आधारमा सबै सामुदायिक विद्यालयलाई संचालन गैरतलबी अनुदान दिने ।</p> <p>■ शिक्षक विद्यार्थी अनुपात हेरी बढी विद्यार्थी भएका विद्यालयहरूलाई प्रति विद्यार्थी एकाइ लागतका आधारमा अनुदान दिने ।</p> <p>■ लक्षित सामुदायिक उ.मा.वि.हरू र कक्षा ११ र १२ मा विज्ञान पढाउने सामुदायिक उच्च मा.वि.लाई भौतिक पूर्वाधार विकासका लागि पुँजीगत अनुदान तथा, पुस्तकालय र प्रयोगशाला व्यवस्थापनका लागि अनुदान</p>

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरुहुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				<p>दिने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ आधारभूत तहमा कमश निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन प्रणाली कार्यान्वयन गर्नुका साथै हाल सञ्चालनमा रहेको व्यवस्थालाई थप सुदृढिकरण गर्ने । यसका लागि शिक्षकहरूलाई अभिमुखीकरण गर्ने । ■ एसएलसी परीक्षामा कमजोर नतिजा ल्याउने सामुदायिक विद्यालयलाई उत्कृष्ट नतिजा ल्याउने सामुदायिक विद्यालयसंग सहकार्य गराई कमजोर नतिजा ल्याउने विद्यालयको नतिजामा सुधार ल्याउन प्रोत्साहन सहयोग दिने । ■ कक्षा १० मा राष्ट्रिय उपलब्धि परीक्षा सञ्चालन गर्ने । ■ कार्यक्रम कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता ल्याई विद्यार्थीले प्राप्त गर्ने सेवाहरू समयमै पुगेनपुगेको सुनिश्चित गर्न अनुगमन योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने । ■ शिक्षा सम्बन्धी तथ्यांक र शिक्षकहरूको अभिलेखलाई नियमित रूपले अद्यावधिक गर्न सञ्जालको विकास गर्ने । ■ विद्यालय तहको पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक, शिक्षक निर्देशिका र तालिम सामग्रीहरूलाई वेबसाइटमा राख्ने । ■ आवश्यक अन्य नीतिगत र कार्यान्वयन प्रक्रियामा सुधार गर्ने ।
६५-३-४१६ सबैका लागि शिक्षा शिशु विकास कार्यक्रम	सालवसाली कार्यक्रमहरू आ. व. २०६६/०६७ को लागि रु १५७७८५ हजार	<ul style="list-style-type: none"> ■ बाल विकासकेन्द्रहरूको संचालन , अनौपचारिक शिक्षा, लैंगिक समविकासका क्षेत्रहरूमा सचेतना र क्षमता विकास भई कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता आएको हुने । ■ Mine Risk Education कार्यक्रम सञ्चालनमा आउने । 	<ul style="list-style-type: none"> ■ बाल विकास, औपचारिक शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, लैंगिक समविकास, तथ्यांक तथा विस्फोटक पदार्थ आदि क्षेत्रहरूमा सचेतना र क्षमता विकासका कार्यहरू संचालन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रारम्भिक बालविकास, औपचारिक तथा अनौपचारिक शिक्षामा पहुँच र विस्तार, लैंगिक समविकास, तथ्यांक सुदृढिकरण, लगायतका क्षेत्रहरूमा सान्दर्भिकता अभिवृद्धि, गुणस्तर सुधार तथा क्षमता अभिवृद्धि र विस्फोटक पदार्थका सम्बन्धमा सामग्री विकास, तालिम संचालन, सचेतना अभिवृद्धि, अनुगमन लगायतका कार्य संचालन गर्ने ।

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरुहुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६५-३/४-६२० शिक्षाका लागि खाद्य कार्यक्रम प्रा.वि.पौ. आहार	सन् २००२- २००६ सम्मको आयोजनाको लगानी रू ३५३ करोड रहेको । म्याद थप हुँदै आएको । विश्व खाद्य कार्यक्रमको वस्तुगत सहायता अनुदानमा संचालित आ.व. २०६७/०६८ का लागि ७७८५४९ हजार	<ul style="list-style-type: none"> खाद्यान्न अभाव समेतका कारण आधारभूत शिक्षामा वालवालिका को कम पहुँच भएका जिल्लाहरूमा दिवा खाजा र खाने तेलको माध्यमबाट छात्र छात्राहरूको भर्नादर, दैनिक उपस्थिति र विद्यालयमा टिकाउदर बढेको हुने । दिवाखाजा कार्यक्रमबाट लाभान्वित वालवालिकाहरूको अध्ययन र सिक्ने क्षमता वृद्धि भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> दैलेख, रूकुम, सल्यान, जाजरकोट, डोटी, डडेलधुरा, अछाम, वाजुरा, बझाङ, दार्चुला र बैतडी गरी ११ जिल्लामा छात्रछात्राको लागि दिवाखाजा कार्यक्रम संचालन भएको । यसबाट करीव १ लाख ६३ हजार विद्यार्थीहरू लाभान्वित भएका माथि उल्लेख भएका ११ जिल्लाका अतिरिक्त तराइका पर्सा, रौतहट, सर्लाही, धनुषा र महोत्तरी गरी ५ जिल्ला समेत जम्मा १६ जिल्लाका ५८७०० छात्रालाई छात्रा उत्प्रेरणा कार्यक्रमअन्तर्गत मासिक २ लिटरका दरले खानेतेल उपलब्ध गराइएको । मातृ तथा शिशुस्वास्थ्य स्याहार कार्यक्रमअन्तर्गत जम्मा १८८७१४ जनालाई न्यूट्रीमिक्स वितरण गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> दैलेख, रूकुम, सल्यान, जाजरकोट, डोटी, डडेलधुरा, अछाम, वाजुरा, बझाङ, दार्चुला र बैतडी गरी ११ जिल्लाका १,८२,००० छात्रछात्राका लागि दिवाखाजा कार्यक्रम संचालन गरिने माथि उल्लेख गरिएका ११ र तराइका ५ जिल्ला पर्सा, रौतहट, सर्लाही, धनुषा र महोत्तरी गरी जम्मा १६ जिल्लाका ५४,००० छात्राका लागि खाने तेल वितरण गर्ने मातृ तथा शिशु स्वास्थ्य स्याहार कार्यक्रमअन्तर्गत लक्षित क्षेत्रमा न्यूट्रीमिक्स वितरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने ।
६५-३/४-४५५ रोजगारीका लागि सीप परियोजना	सन् २००६ – २०११ । एडिबिको २ करोड अमेरिकी डलर वरावरको ऋण सहायता र नेपाल सरकारको ५० लाख अमेरिकी डलर वरावरको लगानीमा संचालित आयोजना । आ. व. २०६७/०६८ का लागि रू ६३१९८२ हजार	<ul style="list-style-type: none"> व्यक्तिको उत्पादकत्वमा वृद्धि भई आयआर्जनमा सुधार मार्फत गरिवी घटाउन मद्दत पुगेको हुने । परियोजना अवधिभरमा स्वरोजगार र बैदेशिक रोजगारका लागि ८०००० सीपयुक्त जनशक्ति तयार भएको हुने । विशेष गरी महिला, गरीब र पिछडिएका वर्गका युवालाई बजारको माग बमोजिम छोटो अवधिको सीपमुलक तालिमका अवसरहरू उपलब्ध भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> परियोजना अवधिमा हालसम्म १२४१९ ले श्रमवजारको माग अनुसार छोटो अवधिको व्यावसायिक तालिम पुरा गरेका । स्थानीय तहमा तालिम प्रदायक संस्थाहरू मार्फत सञ्चालित तालिम कार्यक्रममा करीव ४००० जनाले विभिन्न कोर्समा तालिम लिइरहेका । थप करीव १४००० जनालाई तालिम प्रदान गर्न तालिम प्रदायक संस्थासंग सम्झौता भई कार्य अगाडी बढीरहेको । तालिम प्राप्त गरेका २६४० को ट्रेसर स्टडी गर्दा ७६ प्रतिशतले रोजगारी प्राप्त गरेको देखिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> तोकिएका २० जिल्लामा स्थानीय तहमा तालिम प्रदायक संस्थाहरू मार्फत १३०६० जनाका लागि श्रमवजारको माग अनुसार छोटो अवधिको निःशुल्क रोजगार र स्वरोजगारमुखी व्यावसायिक तालिम कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने । केन्द्रस्तरमा २२००० हजार जनाका लागि श्रमवजारको माग अनुसार छोटो अवधिको निःशुल्क रोजगार र स्वरोजगारमुखी व्यावसायिक तालिम कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने । तालिमकार्यक्रमहरूमा कम्तीमा ५० प्रतिशत महिला र कम्तीमा २५ प्रतिशत दलितहरू तथा सीमान्तकृत समुदायका व्यक्तिहरूलाई सहभागि गराउने । दुवै तहमा सञ्चालन हुने तालिमका सहभागीमध्ये अति विपन्न वर्गका २५ प्रतिशतलाई मासिक रू ३००० का दरले र विपन्न वर्गका २५ प्रतिशतलाई मासिक रू १०००

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरुहुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				का दरले छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने । ■ कोठा थपलगायत पुँजीगत निर्माण तथा सुधारका कार्य गर्ने ।
६५-३/४-४७१ मनमोहन पोलिटिकनिक प्रतिष्ठान	सन् २००३ देखि शुरू भएको । सालवसाली । आ. व. २०६७/०६८ का लागि रु. ९३२० हजार	■ साभेदारी प्रणाली मार्फत प्राविधिक तथा व्यावसायिक तालिमको अवसर उपलब्ध भइ देशमा व्याप्त बेरोजगारी घटाउन तथा स्वरोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्न टेवा पुगेको हुने ।	■ पोलिटिकनिकको पूर्वाधार निर्माण कार्य सम्पन्न भएको । ■ डिप्लोमा इन इन्जिनियरिंग अन्तर्गत इलेक्ट्रिकल इलेक्ट्रोनिक्स र मेकानिकल प्रत्येक विषयमा प्रथम र द्वितीय वर्षमा ४८।४८ जनाका दरले जम्मा ४३२ जनाले प्रशिक्षण लिइरहेका । ■ मागमा आधारित तालिमको कोष विकास गरिएको र १५ जनालाई छोटो अवधिको तालिम दिइएको ।	■ डिप्लोमा इन इन्जिनियरिंग अन्तर्गत १४४ जनालाई दिइरहेको तीन वर्षे तालिमलाई निरन्तरता दिने । ■ थप १४४ जनालाई प्रथम वर्षमा भर्ना लिइ तालिम सञ्चालन गर्ने । ■ मागमा आधारित छोटो अवधिको तालिम कोष विकास गरी ६० जनाकालागि तालिम संचालन गर्ने ।
६५-३-४५० प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद	आ.व.२०४५/४६- देखि । सालवसाली गरिने कार्यक्रमहरू । आ. व. २०६७/६८ का लागि रु.७२०६२३ हजार	■ मध्यमस्तरीय प्राविधिक तथा व्यावसायिक सीपयुक्त जनशक्ति उत्पादन गरी देशमा व्याप्त बेरोजगारी घटाउन तथा स्वरोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्न मद्दत पुगेको हुने । ■ स्थानीय युवाहरूलाई प्राविधिक तथा व्यावसायिक तालिम उपलब्ध गराई स्थानीय तहमा आवश्यक पर्ने सीपयुक्त जनशक्ति उत्पादन गरी उत्पादकत्व वृद्धिमा टेवा पुगेको हुने । ■ दलित, विपन्न मुसलमानका वालिकाका लागि अनमि वा सो सरहको तालिमको अवसर प्राप्त भएको हुने ।	■ आर्थिक वर्ष २०६६/०६७ मा प्राविधिक यस.एल.सीमा ६३१२ र प्रमाणपत्र/ डिप्लोमा तह ८१४० जना भर्ना भएका । ■ एनेक्स कार्यक्रम १५ विद्यालयमा निरन्तर सञ्चालनमा रहेको जसमा ५४९ भर्ना भएका र गत एक वर्षमा ४६५ ले तालिम पुरा गरेका । ■ छात्रवृत्ति वितरण गर्ने । ■ थप १५ विद्यालयमा एनेक्स कार्यक्रम संचालन गर्न विद्यालय छनौट, सम्बन्धन स्वीकृती दिने कार्य पूरा भएको । ■ तराई मधेशका विपन्न दलित र विपन्न मुस्लिम परिवारका किशोरीहरूका लागि अनमि वा सो सरहको तालिम प्रदान गर्न निर्देशिका निर्माण भई तालिम प्रदायक	■ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्को संरचनात्मक पुनरावलोकन गर्ने । ■ स्थानीय निकाय, गैसस र निजीक्षेत्रसँग साभेदारी तथा सहकार्यका लागि “बहुप्राविधिक शिक्षालय व्यवस्थापन तथा सञ्चालन निर्देशिका” तयार गरी लागू गर्ने । ■ प्राविधिक शिक्षालयहरूमार्फत १५ ओटा विषयहरूमा प्राविधिक एस.एल.सी र ९ ओटा विषयहरूमा प्रमाणपत्र/डिप्लोमा तहका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने । ■ ३० सामुदायिक विद्यालयहरूमा एनेक्स कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने । ■ १५ ओटा सामुदायिक विद्यालयहरूमा थप एनेक्स कार्यक्रमलाई संचालन गर्ने । ■ लामोअवधिको तालिम कोषमा २२५ जना विद्यार्थीलाई मासिक रु ५०००-का दरले विशेष छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने ।

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरुहुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			संस्था छनौट भएको । साथै नर्सिङ्ग प्रमाणपत्रतह का लागि ५१८ जना, अ.न.मी १८ महिने कोर्षका लागि १३७ जना, अ.न.मी २९ महिने कोर्षका लागि १३५ जना, जे.टि.ए.(कृषि तथा भेटरीनेरी) कोर्षका लागि १५ जना र सिभिल सवओभरसियर कोर्षका लागि १५ जना गरी जम्मा ८२० जना किशोरीहरू छनौट र कक्षा सञ्चालन भएका ।	<ul style="list-style-type: none"> तराई मधेशका मुस्लिम, दलित र विपन्न वर्गका ८२० जना किशोरीहरूलाई नर्सिङ्ग वा सो सरहको निशुल्क प्राविधिक शिक्षा प्रदान गर्ने । यस कार्यक्रमलाई थप २ जिल्ला (बाँके र कपिलवस्तु) मा समेत विस्तार गर्ने । राष्ट्रिय सीप परीक्षणका कार्यलाई प्रभावकारी बनाइ संचालन गर्ने । टीकापुर पोलिटेक्निक, वुटवल पोलिटेक्निक, गौर र मलंगवा नर्सिङ इन्स्टिच्यूटका लागि सशर्त अनुदान दिने । सिटिइभिटी अन्तर्गतका ३ वटा प्राविधिक शिक्षालयहरूलाई अपग्रेड गर्ने । पोलिटेक्निकहरूको सञ्चालनका लागि आधारहरू तोक्ने एवं कार्यविधि तयार गर्ने । आगामी आर्थिक वर्ष भित्र कम्तिमा २० हजार युवालाई वजारमुखी छोटो अवधिको तालिम संचालन गर्ने ।
६५-३/४-४११ दोस्रो उच्च शिक्षा परियोजना	परियोजना अवधि सन् २००६ -२०१० । विश्व बैंकको अनुदानमा सञ्चालित रु. ४४४०००० हजार । आ.व. २०६७/०६८ मा रु ११४५१२८ हजार	<ul style="list-style-type: none"> उच्च माध्यमिक तथा उच्च शिक्षाको गुणस्तर एवम् सान्दर्भिकता बढेको हुने । उच्च शिक्षाको व्यवस्थापनमा सुधार भएको हुने । उच्च शिक्षामा विपन्न वर्गका विद्यार्थीहरूको सहभागितामा वृद्धि भएको हुने । विश्वविद्यालयबाट प्रविणता प्रमाणपत्र तह विस्थापन भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> त्रिविवि केन्द्रिय कार्यालयलाई प्रोत्साहन अनुदान प्रदान गरिएको । पूर्वाञ्चल, पोखरा र काठमाण्डौ विश्वविद्यालयलाई प्रोत्साहन, कार्य सम्पादन र जोड कोष अनुदान प्रदान गरिएको । त्रिविविको स्वायत्तता प्राप्त गर्ने इलामको महेन्द्ररत्न क्याम्पसलाई प्रोत्साहन, कार्य सम्पादन र जोड कोष अनुदान प्रदान गरिएको । १० ओटा विकेन्द्रीत क्याम्पसहरूलाई प्रोत्साहन, कार्य सम्पादन र जोड कोष अनुदान प्रदान गरिएको । ४७ वटा सामुदायिक क्याम्पसहरूलाई जोडकोष र प्रोत्साहन अनुदान प्रदान 	<ul style="list-style-type: none"> विकेन्द्रीत आंगिक क्याम्पसहरूलाई स्वायत्तता प्रदान गरे वापत त्रि.वि. केन्द्रीय कार्यालयलाई प्रेरणा अनुदान प्रदान गर्ने । त्रि.वि.का क्याम्पसहरूमध्ये स्वायत्ततामा गै क्याम्पस सुधार गर्ने ३ ओटा क्याम्पसहरूलाई प्रोत्साहन अनुदान, जोडकोष तथा सुधार अनुदान प्रदान गर्ने । छनौट भएका त्रि.वि.का १० विकेन्द्रीत क्याम्पसहरूलाई कार्यसम्पादन तथा जोडकोष अनुदान प्रदान गर्ने । सामुदायिक क्याम्पसहरूमध्ये जिल्लास्तरीय, क्षेत्रिय र राष्ट्रिय प्रतिस्पर्धाको आधारमा क्याम्पस छनौट गरी सुधार कार्य गर्न जोडकोष अनुदान प्रदान गर्ने । तीनओटा विश्व विद्यालयहरूलाई सूत्रमा आधारित अनुदान प्रदान गर्ने । थप ४३ गरी जम्मा ९० वटा सामुदायिक क्याम्पसहरूलाई जोडकोष र प्रोत्साहन अनुदान प्रदान गर्ने ।

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरुहुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			गरिएको । <ul style="list-style-type: none"> ■ ४ वटा सामुदायिक क्याम्पसहरूको गुणस्तर सुनिश्चितता तथा प्रत्यायन चक्र पूरा गरेको । ■ ४०४ जना विद्यार्थीले अध्ययनका लागि आधारभूत अनुदान प्राप्त गरेका । ■ कक्षा ११ र १२ मा विज्ञान विषय सञ्चालन गर्ने ७० ओटा सामुदायिक उच्च माध्यमिक विद्यालयहरूलाई अनुदान प्रदान गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ■ १० वटा सामुदायिक क्याम्पसहरूको गुणस्तर सुनिश्चितता तथा प्रत्यायन चक्र पूरा गर्ने । ■ उच्च मावि तहमा १२५०० र उच्च शिक्षामा ७००० विद्यार्थीका लागि विद्यार्थी वित्तीय सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । ■ उच्च मा.वि.का लागि आधारभूत अनुदान, सक्षमतामा आधारित अनुदान, जोड कोष अनुदान दिने ।
६५-३/४-६५० यूनेस्कोका निमित्त नेपाल राष्ट्रिय आयोग	साल वसाली निरन्तर आ. ब. २०६७/०६८ का लागि रु १९२०३ हजार	<ul style="list-style-type: none"> ■ यूनेस्को सदस्य राष्ट्रका हैसियतले अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चमा नेपालको सहभागिता अभिवृद्धि भएको हुने । ■ शैक्षिक र सांस्कृतिक विकासका कार्यहरूमा सरकारी र गैरसरकारी क्षेत्रको भूमिका वृद्धि भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ■ यूनेस्को सम्बद्ध विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चमा नेपालको सहभागिता रहेको । ■ जैविक फोहोरमैला, चेपांग, घाटु, आम सञ्चार, सवैका लागि शिक्षा जस्ता साभेदारी कार्यक्रम सञ्चालन भएको । ■ यूनेस्को सम्बद्ध क्षेत्रहरूमा अन्तर्राष्ट्रिय क्षमता अभिवृद्धि तालिममा सहभागिता रहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ■ शैक्षिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक विकासका कार्यहरूमा सरकारी र गैर सरकारी क्षेत्रको भूमिका प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । ■ यूनेस्को सम्बद्ध क्षेत्रहरूमा अन्तर्राष्ट्रिय क्षमता अभिवृद्धि तालिममा सहभागिता हुने । ■ शिक्षा र सांस्कृतिक विकासका लागि संस्थागत क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
६५-३/४-४४० उच्च माध्यमिक शिक्षा	साल वसाली निरन्तर आ. ब. २०६७/०६८ का लागि रु ८४१७४३ हजार	<ul style="list-style-type: none"> ■ उच्च माध्यमिक तहको शैक्षिक व्यवस्थापनमा मद्दत पुगेको हुने । ■ सामुदायिक उच्च माध्यमिक तहका लागि शिक्षकको व्यवस्था भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ■ कर्णाली अञ्चलका सामुदायिक उच्च माविमा चार शिक्षक र अन्य जिल्लाका सामुदायिक उच्च माविमा दुई शिक्षक वरावरको गरी कुल १९५४ जना शिक्षक वरावरको अनुदान दिइएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ■ सामुदायिक उ.मा.वि.हरूमा स्वीकृत विद्यालय शिक्षक र शिक्षणकार्यका लागि अनुदान वितरण गर्ने । ■ उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद्का कर्मचारीका तलब भत्ताका लागि अनुदान दिने ।
६५-३/४-४२७ द्वन्द्व पीडित परिवार शिक्षा कार्यक्रम	६५/०६६ देखि संचालित । आ. ब. ०६७/०६८ का लागि रु ४९५०० हजार	<ul style="list-style-type: none"> ■ द्वन्द्वपीडित परिवारका वालवालिकाहरूलाई सहज वातावरणमा गुणस्तरीय शिक्षा प्राप्त गर्ने अवसर प्राप्त भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ५ विकास क्षेत्रमा शहीद प्रतिष्ठान मार्फत आवासीय विद्यालय संचालनका लागि भौतिक पूर्वाधारको तयारी भइरहेको । ■ ५ ओटा आवासिय विद्यालयहरूमा शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ■ द्वन्द्वपीडित परिवारका वालवालिकाहरूका लागि शहीद प्रतिष्ठान मार्फत निर्माणाधिन आवासीय विद्यालयलाई निरन्तरता दिन अनुदान दिने । ■ आवासिय विद्यालयहरूमा संचालित शैक्षिक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन अनुदान दिने ।

ब.उ. शी. नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरुहुने र समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६५-३/४-६३० जनसंख्या शिक्षा	सन् २००८ देखि २०१० सम्म । आ. ब. ०६७/०६८ का लागि रु ३५२१ हजार	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालय शिक्षा तथा अनौपचारिक शिक्षामा जनसंख्या तथा प्रजनन स्वास्थ्यसम्बन्धी जानकारी उपलब्ध हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> जनसंख्या शिक्षासम्बन्धी सामग्री तयार गरी प्रकाशन एवं वितरण गरिएको । जनसंख्या शिक्षा दिवस मनाइएको । 	<ul style="list-style-type: none"> जनसंख्या शिक्षासम्बन्धी सामग्री तयारी, प्रकाशन एवं प्रचारप्रसार गर्ने । जनसंख्या शिक्षा दिवस मनाउने ।
६५-३-२१० अनुगमन तथा मूल्यांकन	आ.ब. २०६७/०६८ देखि । आ.ब. २०६७/०६८ मा रु १०२५० हजार	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रम कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता ल्याई विद्यार्थीले प्राप्त गर्ने सेवाहरू समयमै पुगे नपुगेको सुनिश्चित गर्न अनुगमन संयन्त्र थप प्रभावकारी भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> शैक्षिक कार्यक्रम र सेवा प्रवाहको विभिन्न तहबाट अनुगमन र मूल्यांकन गर्ने कार्य भइ रहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> केन्द्र देखि विद्यालय तह सम्मको सेवा प्रवाह प्रभावकारी भए नभएको हेर्न र समयमै पृष्ठपोषण प्राप्त गरी सुधार गर्न कार्य योजनासहितको परिणाममुखी अनुगमन प्रणाली लागु गर्ने । नियमित प्रगति समीक्षाहरूलाई बढी सान्दर्भिक र उपयोगी बनाउने । उच्च शिक्षाको अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाउने । बेरूजु फर्स्योट तथा लैंगिक हिंसा विरुद्धको कार्ययोजनाको को कार्यान्वयन स्थितिको अनुगमन गर्ने ।

आ.व. २०६७/६८ को शिक्षा मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.व. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.व. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		क्रम प्राथमिकता	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवान्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व . २०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
साधारण तर्फ																
६५-३/४-११०	शिक्षा मन्त्रालय	१९३८४०	२७३९३९	२०८१८९	६५७५०	२७३९३९	०	०	०	०	२६७९५०	२५९८७९	१	७	२	३
६५-३-११५	शिक्षा विभाग	२८०२४	२९५८०	२९५८०	०	२९५८०	०	०	०	०	३१०१०	३२०७०	१	७	२	३
६५-३-१२०	क्षेत्रिय शिक्षा निर्देशनालय	२७०३३	४३५८५	४३५८५	०	४३५८५	०	०	०	०	४५६०७	४६६३३	२	७	२	३
६५-३-१२१	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	३५१११२	४२३२२७	४२३२२७	०	४२३२२७	०	०	०	०	४४३८७३	४४८०५३	१	७	२	३
६५-३/४-१३०	परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय	२३८१८७	२६८१८१	२६२९८१	५२००	२६८१८१	०	०	०	०	२८१३६४	३००७५७	१	७	२	३
६५-३-१४०	सबैका लागि शिक्षा - प्राथमिक शिक्षा	१६२४४११४	१७३६०५८९	१७३६०५८९	०	१७३६०५८९	०	०	०	०	१८३८८२७०	२०३९९४६६	१	७	२	३
६५-३-१५०	विभिन्न मा.वि. तथा नि.मा.वि.	८२०२७७०	८९८०६०४	८९८०६०४	०	८९८०६०४	०	०	०	०	९५७०६६९	१०२७३३१६	१	७	२	३
६५-३/४-१६०	पाठ्यक्रम विकास केन्द्र	१८२१५	१९५०६	१९००६	५००	१९५०६	०	०	०	०	२०१५५	२११२६	२	७	२	३
६५-३/४-१६४	विश्वविद्यालय अनुदान आयोग	४०००२४०	४६६१८९०	३८२६८९०	८३५०००	४६६१८९०	०	०	०	०	४९०४२००	५३६९२००	२	७	२	३
६५-३/४-१६५	शिक्षक सेवा आयोग	७१८१८	८२१५४	७४६०४	७५५०	८२१५४	०	०	०	०	१०४९०९	११९२७८	२	७	२	३
६५-३/४-१६७	अनौपचारिक शिक्षा केन्द्र	६७८९	८४८०	७१८०	१३००	८४८०	०	०	०	०	९३०८	८१७१	१	७	१	१
६५-३/४-१६९	विद्यालय शिक्षक किताबखाना	४५७२९४	७३३९१५	७३२३६०	१५५५	७३३९१५	०	०	०	०	७७०२६५	७७०४२१	१	७	२	३
६५-३-१७०	विशेष शिक्षा परिषद	५३२५०	६५४५०	६५४५०	०	६५४५०	०	०	०	०	६६९५३	६९२४२	२	७	१	१
६५-३/४-१७१	शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्र	६४३२८	८५२५२	८४५५२	७००	८५२५२	०	०	०	०	८९१०६	९१९१२	२	७	२	२
६५-३/४-१७२	पुस्तकालयहरू-३ (डिल्लीरमण,केश र र राष्ट्रिय)	११४२०	१४६५१	१३९२१	७३०	१४६५१	०	०	०	०	१५५८६	१७०४०	२	७	२	३

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.व. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.व. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व . २०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
६५-३-१७६	शिक्षक सेवा निवृत्त सुविधा	८०००००	१८२४०००	१८२४०००	०	१८२४०००	०	०	०	०	२३०००००	२६०००००	१	७	२	३
साधारण तर्फको जम्मा		३०७६८४३४	३४८७५००३	३३९५६७८	९१८२८५	३४८७५००३	०	०	०	०	३७३०९२२५	४०८२६५६४				
विकास तर्फ																
६५-३-२१०	अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्यक्रम	०	१०२५०	१०२५०	०	१०२५०	०	०	०	०	१०५००	१०५००	२	५	३	३
६५-३/४-४११	दोस्रो उच्च शिक्षा परियोजना	८४१८१०	११४५१२८	११३२९२८	१२२००	३२४००	१११२७२८ IDA	०	०	०	१९००७७५	२१८५८९३	१	४	२	२
६५-३/४-४१६	सवैका लागि शिक्षा (शिशु विकास कार्यक्रम	२६९०६	१५७७८५	१५७७८५	०	०	१५७७८५ UNICEF, USAID	०	०	०	१६४०००	१६४०००	२	४	३	२
६५-३/४-४२६	सामुदायिक विद्यालय क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	१११३९३	१७४६००	१७४६००	०	०	१७४६०० Finland, SSR Donar	०	०	०	२५००००	३३००००	२	४	१	१
६५-३/४-४२७	द्वन्द्वपीडित परिवार शिक्षा कार्यक्रम (शहीद प्रतिष्ठान मार्फत संचालन हुने)	६००००	४९५००	२४५००	२५०००	४९५००	०	०	०	०	५१०००	५५०००	२	३	१	२
६५-३/४-४२८	विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	१६३७३१	५७०९४०	४३२९१५	१३८०२५	१७०२८२	४००६५८ SSR Donar	०	०	०	६६५०७७	८५८३०७	१	४	१	१
६५-३/४-४४०	उच्च माध्यमिक शिक्षा	४२९०५१	८४१७४३	८४१७४३	०	८४१७४३	०	०	०	०	८३०२५७	८३०२५७	२	४	२	२
६५-३/४-४५०	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद्(विशेष कार्यक्रम समेत)	४७४४३२	७२०६२३	४५८७७३	२६१८५०	७०४०१८	१६६०५ SDC	०	०	०	६३००००	६८००००	२	१	२	२
६५-३/४-४५५	रोजगारीका लागि सीप परियोजना	२२७१०९	६३१९८२	६१५६८२	१६३००	११००५३	०	०	०	५२१९२९ ADB	६६९३५०	६८०७२४	१	१	१	२
६५-३/४-४७१	मनमोहन स्मृति पोलिटिकनक	१०२००	९३२०	८८२०	५००	९३२०		०		०	९५००	९५००	२	१	२	२

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.व. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.व. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व .२०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
६५-३/४-६००	अनौपचारिक शिक्षा तथा राष्ट्रिय साक्षरता अभियान	७९६३१६	६८०८६०	६८०८६०	०	६८०८६०	०	०	०	०	९८२०००	१६८१०००	१	४	१	२
६५-३/४-६२०	शिक्षाका लागि खाद्य कार्यक्रम (प्राथमिक विद्यालय पौष्टिक आहार	५७००४५	७७८५४९	७७७७४९	८००	१८३३३७	५९५२१२ WFP	०	०	०	८४६६२०	१२५४२२२	२	४	१	१
६५-३/४-६३०	जनसंख्या शिक्षा	५३८	३५२१	३५२१	०	७७	३४४४ UNFPA	०	०	०	३६८०	३७८०	३	४	२	२
६५-३/४-६५०	यूनेस्कोका निमित्त नेपाल राष्ट्रिय आयोग	९२८५	१९२०३	१९२०३	०	१९२०३	०	०	०	०	१००००	१००००	३	७	३	३
	केन्द्रिय स्तरको जम्मा	३७२०८१६	५७९४००४	५३३९३२९	४५४६७५	२८११०४३	२४६१०३२	०	०	५२१९२९	७०२२७५९	८७५३१८३				
जिल्लास्तर																
६५-३/४-८१५	विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	१०२५३५८७	१७१५८५३५	१२५९९९७०	४५५८५६५	७३५१५६	१००२३३७९ SSR Donar	०	०	०	१८३६०९४३	२०२६८८१४	१	४	१	१
	जिल्ला स्तरिय जम्मा	१०२५३५८७	१७१५८५३५	१२५९९९७०	४५५८५६५	७३५१५६	१००२३३७९	०	०	०	१८३६०९४३	२०२६८८१४				
	विकास तर्फको जम्मा	१३९७४४०३	२२९५२५३९	१७९३९२९९	५०१३२४०	९९४६१९९	१२४८४४११	०	०	५२१९२९	२५३८३७०२	२९०२१९९७				
	कुल जम्मा (विकास र साधारण)	४४७४२८३७	५७८२७५४२	५१८९६०१७	५९३१५२५	४४८२१२०२	१२४८४४११	०	०	५२१९२९	६२६९२९२७	६९८४८५६१				

६.२ स्वास्थ्य तथा जनसंख्या

१. पृष्ठभूमि

“स्वास्थ्य जनताको आधारभूत अधिकार” को विश्वव्यापी मान्यतालाई नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ ले आत्मसात् गरेकोछ । यसै सन्दर्भमा विना भेदभाव गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपभोग गर्न पाउने नागरिकको नैसर्गिक अधिकारलाई प्रत्याभूत गर्न र गुणस्तरयुक्त स्वास्थ्य सेवामा आम नागरिकको पहुँच बढाई गरिवी न्यूनीकरण तथा आर्थिक समृद्धिमा योगदान पुर्याउन स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट विगत वर्षदेखि सञ्चालनमा रहेका प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिदै आ.व. २०६७/६८ को लागि पनि नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएकोछ ।

आर्थिक तथा सामाजिक अवस्था अनुसार सबैले गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपभोग गर्न पाउने नैसर्गिक अधिकारलाई प्रत्याभूत गर्ने सन्दर्भमा आम जनताको गुणस्तरयुक्त स्वास्थ्य सेवामा सहज पहुँच पुर्याई जीवनस्तरमा सुधार गरी गरिवी न्यूनीकरण तथा आर्थिक समृद्धिमा योगदान पुर्‍याउने उद्देश्य अनुरूप स्वास्थ्य क्षेत्रमा विभिन्न कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनमा ल्याइएका छन् ।

जनस्वास्थ्य, चिकित्सा र जनसंख्या व्यवस्थापनको क्षेत्रमा भएका नीतिगत, कार्यगत र संस्थागत सुधार, निजी र गैरसरकारी क्षेत्रबाट भैरहेको योगदान र स्वास्थ्य क्षेत्रमा दातृसंस्थाहरूबाट भैरहेको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगबाट स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरमा क्रमिक सुधार हुँदै जनताको पहुँच बढ्दै गएको छ । यसबाट औसत आयुमा वृद्धि भएको देखिन्छ । स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने सबै तहको स्वास्थ्यसम्बन्धी जनशक्ति उत्पादन गर्न राष्ट्रिय क्षमताको विकास भएको छ । महिला स्वास्थ्य स्वयम्सेविकाको माध्यमबाट विशेष गरी ग्रामीणस्तरमा स्वास्थ्य सेवा पुर्‍याउन सहज भएको छ । आमा सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट निशुल्क प्रसूति सेवा उपलब्ध गराइएको साथै आङ्ग खस्ने रोगको शल्यक्रिया सबैलाई निःशुल्क गरिएकोछ । उप-स्वास्थ्य चौकी, स्वास्थ्य चौकी, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र र जिल्ला अस्पताल बाट सबै जनतालाई अत्यावश्यक औषधि निःशुल्क गरिएको छ भने गरिव तथा असहाय, विपन्न जनताको लागि अन्य अस्पतालको सेवामा विशेष छुटको व्यवस्था गरिएको छ । यसैगरी सुरक्षित गर्भपतन सेवा दिने व्यवस्था सबै जिल्लामा लागु गरिएको छ । तथापि, स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा दक्ष जनशक्तिको नियमित आपूर्तिमा कमी, आवश्यक औषधी औजारको व्यवस्थित आपूर्तिमा कमी, भौतिक संरचनाको व्यवस्था र मर्मत सम्भारमा कमी जस्ता समस्याले महिला, दलित, दुर्गमवासी तथा गरिव जनताको गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा पहुँच बढाउन कठिन भएको छ । समष्टिगत रूपमा स्वास्थ्य क्षेत्रमा प्रगति देखिएपनि दुर्गम जिल्लाहरू, गरिवीको रेखामुनि रहेका र पिछडिएका वर्गको स्वास्थ्य स्थितिमा कम सुधार भएको पाइन्छ ।

पर्याप्त जनशक्ति र भौगोलिक कठिनाइका बावजुद पनि नेपालले अङ्गिकार गरेको सहश्राव्दि विकास लक्ष अनुरूप बाल मृत्युदर, मातृ मृत्युदर र एचआईभि एड्स, क्षयरोग, मलेरिया तथा कालाज्वर नियन्त्रणमा समेत उल्लेख्य प्रगति हासिल गरेको छ । सो अनुरूप सन् १९९६ को बाल मृत्युदर ९१ बाट ६१ प्रति हजार शिशु जन्ममा ओराल्न सफल भएको छ । त्यसैगरी सन् १९९६ को ५३९ प्रतिलाख शिशु जीवित जन्ममा रहेको मातृ मृत्युदर २२९ प्रति लाखमा ल्याइएकोले यी दुवै क्षेत्रमा संयुक्त राष्ट्रसंघ र अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूबाट सहश्राव्दी विकास अभिप्रेरणा पुरस्कार (MDG Award) प्राप्त गर्न सफल भएकोछ ।

दोश्रो दीर्घकालिन स्वास्थ्य नीति, स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्ययोजना तथा विभिन्न आवधिक योजना एवम् राष्ट्रिय स्वास्थ्य नीति र कार्यक्रम बमोजिम यस मन्त्रालयले मुख्य रूपमा देहाय अनुसारको नतिजा सूचक प्राप्त गर्ने अपेक्षा अनुरूप कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा रहनेछन् ।

२. नतिजा सूचकहरू

गत तीनवर्षीय अन्तरिम योजनाले मातृमृत्युदर (प्रति लाख) २८१ बाट २५० मा झार्ने लक्ष्यमा २२९, बाल मृत्युदर (पाँच वर्ष मुनिका प्रति हजार जीवित जन्ममा) ६१ बाट ५५ मा झार्ने लक्ष्यमा ५०, शिशुमृत्युदर (प्रति हजार जीवित जन्ममा) ४८ बाट ४४ पुर्याउने लक्ष्यमा ४२, नवजात शिशुमृत्युदर (प्रति हजार जीवित जन्ममा) ३४ बाट ३० मा झार्ने लक्ष्यमा २०, कुल प्रजनन् दर (१५-४९ वर्षका महिला) ३.१ बाट ३.० मा पुर्याउने लक्ष्यमा २.९ र तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मीबाट प्रसूति सेवा १९ प्रतिशतबाट ३५ प्रतिशत पुर्याउने लक्ष्यमा ४० प्रतिशत पुगी समग्र स्वास्थ्य सूचकहरूमा उल्लेख्य प्रगति हासिल भएको छ ।

आ.व. २०६७/६८ वजेटका अपेक्षित उपलब्धिहरू

सि.नं	स्वास्थ्य सूचक	इकाइ	२०६६/६७ को स्थिति	२०६७/६८ को लक्ष	थप हुने उपलब्धी
१.	परिवार नियोजन प्रयोग कर्ता	प्रतिशत	४२*	४५*	३
२.	गर्भवति जाँच चौथो पटक	प्रतिशत	४७	५०	३

३.	स्वास्थ्य संस्थामा प्रसूति सेवा	प्रतिशत	२३	२५	२
४.	स्वास्थ्य कर्मिद्वारा प्रसूति सेवा जम्मा	प्रतिशत	३५	३७	२
५.	आइ खस्ने समस्याको शल्यक्रिया	जना	१०९६५	१४०००	१४०००
६.	डि.पि.टि.+हेप+हिव खोप प्राप्त गर्ने	प्रतिशत	७६	८५	९
७.	पोलियो प्राप्त गर्ने बालबालिका	प्रतिशत	७८	९०	१२
८.	भिटामिन ए प्राप्त गर्ने महिला	प्रतिशत	५३	६०	७
९.	रक्त परीक्षण मध्ये नयां एच.आई. भि. एड्स लागेका रोगी	प्रतिशत	२.३	२.१	०.२
१०.	मलेरियाको स्लाइड पोजेटिभ दर	प्रतिशत	२.२	२.०	०.२
११.	क्षयरोगको अनुमानित केशको आधारमा केश पत्ता लगाएको	प्रतिशत	७१	७३	२
१२.	दर्ता भएका क्षयरोगी मध्येवाट उपचार सफल भएको	प्रतिशत	८८	९०	२
१३.	वहिरङ्ग विभागमा दर्ता भएका नयां रोगी	प्रतिशत	५०	५२	२
१४.	निशुल्क औषधि पाउनेको सख्या	जना	२७८१६५७६	२९२०७४०५	१२९०८२९

* आधुनिक साधनको प्रयोग

माथि उल्लेखित सूचकहरूलाई प्राप्त गर्नका लागि देहाय वमोजिमका प्रमुख कार्यक्रमहरू संचालनमा ल्याइएका छन् ।

- आम जनताका लागि स्वास्थ्य सेवालाई सुलभ र सहज बनाउन ग्रामीण स्वास्थ्यमा लगानी वृद्धि गर्नुको साथै लगानी भएका सेवाहरूको अनुगमनलाई सुदृढ गर्ने,
- सामुदायिक तथा सहकारी स्वास्थ्य कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गर्ने,
- गरिवीको रेखामुनी रहेका जनताहरूलाई निःशुल्क रूपमा जटिल रोगको समेत उपचारको व्यवस्था गर्ने,
- 'सुरक्षित मातृत्व, महिला अधिकार' का रूपमा प्रजनन स्वास्थ्यको क्षेत्रमा थप कार्यक्रमहरू बिस्तार गर्ने,
- कुपोषण, मातृ तथा बाल मृत्युदर न्यून गर्न पोषण कार्यक्रम लगायत तत्सम्बन्धी थप कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याउने,
- निःशुल्क प्रसूति सेवालाई विस्तार गरी प्रसूति अधि र पछि स्वास्थ्य सेवा लिन प्रोत्साहन गर्ने,
- बर्थिङ्ग सेन्टर सञ्चालनमा रहेका स्वास्थ्य संस्थामा चौबिसै घण्टा प्रसूति सेवा उपलब्ध गराउने,
- आइ खस्ने समस्याबाट पीडित महिलाहरूका लागि संस्थागत तथा शिविर मार्फत् सेवा प्रदान गर्ने,
- मातृमृत्युको प्रमुख कारण प्रसूति पश्चातको रक्तश्रावलाई कम गर्न मेजोप्रोस्टल चक्कीलाई १० जिल्लामा नमूनाको रूपमा लागु गर्ने ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरूका लागि प्रोत्साहन कार्यक्रम ल्याउने,
- विपन्न, गरिव, असहाय र लक्षितवर्गहरूको स्वास्थ्य क्षेत्रमा सहज पहुँच पुर्याउने उद्देश्यले अस्पतालहरूमा सामाजिक सेवा इकाईको स्थापना गरी सेवा दिने ।
- शहरी क्षेत्रका विपन्न नागरिकहरूको स्वास्थ्य सेवामा पहुँच वृद्धि गर्न स्थानीय निकायहरूसँग समन्वय गरी जनसंख्या तथा भुगोलको आधारमा थप स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना तथा भड्कालेका संस्थाहरू स्तरोन्नति तथा सुदृढीकरण गर्ने,
- महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका रिक्त रहेको स्थानमा थप व्यवस्था मिलाउने,

- वैकल्पिक चिकित्साप्रणालीतर्फ प्राकृतिक चिकित्सा, योग, आयुर्वेदिक, होमियोप्याथी, युनानी, अकुपञ्चर र आँम्ची सेवा सञ्चालनलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।

उपरोक्त कार्यक्रमका अतिरिक्त कर्णाली अञ्चल र सुदूरपश्चिम क्षेत्रमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मी सहितका स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने चिकित्सक तथा नर्स लगायतका अन्य स्वास्थ्य कर्मीहरूलाई सामाजिक स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम भित्र समावेश गर्ने, आधारभूत प्रसूति सेवा (BEOC) जिल्लाका प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रसम्म र स्वास्थ्य चौकी तथा पूर्वाधार र जनशक्ति पुगेका उप स्वास्थ्य चौकी स्तरसम्ममा प्रसूति केन्द्रको व्यवस्था गरि प्रसूति सेवा उपलब्ध गराउने, महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाको माध्यमबाट सुत्केरी महिलामा हुने रक्तश्राव कम गर्न मेजोप्रोस्टल चक्की खुवाउने व्यवस्था गर्ने, कुपोषणको रोकथाम गर्न कर्णाली अञ्चलका महिलाहरू तथा बालवच्चाहरूलाई पोषणयुक्त पिठो निःशुल्क वितरणको व्यवस्था गर्ने, डट्स (DOTS) कार्यक्रम सरकारी क्षेत्र तथा निजी र गैर सरकारी संस्थाहरूको संयुक्त पहलमा विस्तार गर्ने, Anti Retroviral Drugs Treatment (ART) केन्द्रहरू वृद्धि गरी एच.आई.भी. संक्रमित साथै यौन रोग (STI) पीडितलाई निःशुल्क औषधी वितरण गरिने जस्ता परिमाणात्मक लक्ष्य नतोकिएका सूचकहरूका साथै अन्य विभिन्न नियमित कार्यक्रमहरूलाई पनि निरन्तरता दिइ समग्र स्वास्थ्य सेवाको पहुँचलाई विस्तार गरिदै लगेको छ ।

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या क्षेत्र

बार्षिक विकास कार्यक्रम (२०६७/६८)

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
७०-३/४-२१० राष्ट्रिय जनसंख्या कार्यक्रम	२०५२/५३ सालबसाली देखि	सानो, सुखी समृद्ध र गुणस्तरीय परिवारको विकासद्वारा गरिवी निवारणमा सघाउ पुग्ने	जनसङ्ख्या व्यवस्थापन लागू भएका जिल्लाहरूमा युवा सूचना केन्द्रको अध्ययन सुरु गरिएको । ३५ जिल्लामा जनसंख्या व्यवस्थापन कार्यक्रम लागू गरिएको छ । Population Perspective Plan तयार हुँदैछ । युवा तथा वयस्क सर्भे गर्ने कार्य भैरहेको छ जनसांख्यिक प्रतिवेदन प्रकाशित भई सकेको ।	<ul style="list-style-type: none"> नेपाल जनसंख्या प्रतिवेदन तयारी तथा प्रकाशन नेपाल जनसांख्यिक तथा स्वास्थ्य सर्वेक्षण २०११ को सर्भेक्षण कार्य, नेपाल किशोरकिशोरी तथा युवा सम्बन्धी सर्वेक्षणको प्रतिवेदन तयारी, प्रकाशन तथा वितरण वृद्धवृद्धाहरूको लागि उपचारार्थ पाटन अस्पतालमा वार्ड स्थापना जनसंख्या सम्बन्धी दीर्घकालिन योजना तथा कार्ययोजना तयार जनसंख्यासम्बन्धी तालिम, अभिमुखिकरण तथा अन्य कार्यक्रम पुस्तकालय सुदृढीकरण, मेशिन तथा उपकरण खरिद ।
७०-३/४-३०१ चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान(वीर अस्पताल तथा ट्रमा सेन्टर समेत)	सालबसाली	गुणस्तरीय चिकित्सा सेवा उपलब्ध हुने तथा पोष्ट ग्रायजुयट चिकित्सकहरू उत्पादन भई स्वास्थ्य सेवाका लागि थप जनशक्ति उपलब्ध हुने	विभिन्न प्रकारका उपकरणहरू खरीद, पोष्ट ग्राजुएट कोर्स सञ्चालन निरन्तरता, ट्रमा सेन्टर निर्माण सम्पन्न, आइसियू कक्ष निर्माण, नर्सिङ क्याम्पस, २० जनाको लागि DGO कोर्स सञ्चालन, चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान भएको पुरानो भवन मर्मत आदि गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> रेडियोलोजी, एनेस्थेटिक आईसीयू, डेण्टल, जीआई सर्जरी जेनेरेटर, मृगौला प्रत्यारोपण, क्याथ ल्याव फर कार्डियोलोजी, रेनल ट्रान्सप्लान्ट एण्ड यूरोलोजी फूल इन्ड्यूरोलोजी सेट, सि.टि.स्क्र्यान जस्ता मेशिन औजार खरीद ट्रमा सेन्टर संचालन गर्ने असहाय विरामीलाई सहयोग गर्ने ।
७०-३/४-३०२ कान्ति बाल अस्पताल	सालबसाली	बालबालिकाहरूको स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार आउने ।	२०० शैयाको अस्पताल निर्माण, औषधी, मेशिनरी खरीद र बालस्वास्थ्य अनुसन्धान संस्थानको प्रारम्भिक कार्य अगाडि बढाइएको ।	<ul style="list-style-type: none"> मेशिनरी औजार, औषधि खरीद गरिब असहायको निःशुल्क उपचार २०० शैया थप वार्ड संचालनमा ल्याउने
७०-३/४-३०३ शुक्रराज ट्रपिकल तथा सरुवा रोग अस्पताल	२०४६/४७ सालबसाली देखि	सरुवा रोग नियन्त्रण र रोकथाम गर्न सघाउ पुऱ्याई मृत्युदरमा कमी हुने	विभिन्न सक्रमणजन्य रोगीहरूको उपचार, औषधी खरीद तथा वितरण, विरामीको लागि रासन, आदि वितरण कार्य सम्पन्न गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> मेशिनरी औजार, औषधि खरीद विरामीको लागि राशन तथा निःशुल्क उपचार अस्पतालको पूर्वाधार विकास ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
७०-३/४-३०४ परोपकार प्रसुती गृह थापाथली	सालबसाली	प्रसुति सेवा तथा पोष्ट कम्प्रहेन्सिब एवोर्शन केयरलगायत प्रजनन स्वास्थ्य सेवा जनतामा पुग्ने	२४८५० जना महिलाहरूले प्रसूति सेवा लिएको, ३१६२ कम्प्रहेन्सिब एवोर्शन, ११९७ जनाको गर्भपतन पश्चातको सेवा, ओ.पि.डि. भवन निर्माण, विस २०१६ देखिको तथ्याङ्कलाई कम्प्युटराइज गर्ने कार्य भएको । १०० जना लैङ्गिक हिंसा प्रभावित महिलाहरूलाई अभिमुखिकरण ।	<ul style="list-style-type: none"> विशिष्टीकृत बहिरङ्ग विभाग, फ्याकल्टी, विरामी कुरुवा घर र अस्पताल भवन निर्माण सुरक्षित प्रसूति सेवाका लागि आवश्यक एनेस्थेटिक उपकरण, मेडिकल उपकरण, फिल्टर प्लान्ट, ल्याव ब्लड बैंक रिजेन्ट, केमिकल्स, एक्सरे प्लेट, आईयूआई केमिकल्स आदि खरीद निःशुल्क प्रसूति सेवा
७०-३/४-३०५ नेपाल आँखा अस्पताल	२०३१/३२ देखि सालबसाली	आँखाको उपचार देशभित्रै सुलभ र प्रभावकारी तरिकाले उपलब्ध हुने	४०० जना गरीब विरामी उपचार, ३० घुम्ती नेत्रदान शिविर सञ्चालन, १४००० जनालाई आँखाको विस्तारित सेवा दिइएको ।	<ul style="list-style-type: none"> उपकरण तथा औजार खरिद गरिव विरामी उपचार कार्यक्रम अन्य सेवा खर्च घुम्ती नेत्रदान शिविर सञ्चालन
७०-३/४-३०६ बी.पी. कोइराला मेमोरियल क्यान्सर अस्पताल	सालबसाली	नेपालभित्रै क्यान्सर रोगीहरूलाई सुलभ र गुणस्तरीय चिकित्सा सेवा उपलब्ध हुने ।	महिलाहरूको क्यान्सर नियन्त्रण , क्यान्सर रोकथाम तथा अनुसन्धान र जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू, तालिम र आवश्यक जनशक्तिको विकास, १० जिल्लामा क्यान्सर सम्बन्धी नेटवर्किङ्ग कार्य सम्पन्न गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> ३०० शैयाको थप वार्ड भवन निर्माण महिलाहरूको क्यान्सर नियन्त्रण कार्यक्रम क्यान्सर रोकथाम तथा अनुसन्धान कार्यक्रम
७०-३/४-३०७ मनमोहन कार्डियो भस्कुलर केन्द्र त्रि.वि. शिक्षण अस्पताल	२०६१/६२ देखि सालबसाली	मुटुरोगीहरूलाई न्यूनतम सेवा शुल्कमा स्तरीय एवं सुलभ चिकित्सा सेवा उपलब्ध हुने	भौतिक पूर्वाधारहरूको विकास, Modulator OT जडान लिफ्ट जडान आदि कार्य सम्पन्न गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> इकोकार्डियोग्राफी मेसिन खरिद क्याथल्याव मेसिन खरिद आंशिक उपकरण जडान मुटुरोग जन्म उपचार पन्ध्र वर्षभन्दा मुनिका र ७० वर्ष उमेर नाघेका मुटुरोगीहरूका लागि निःशुल्क उपचार भवन निर्माण ।
७०-३/४-३२१ शहीद गंगालाल हृदय केन्द्र	सालबसाली	मुटुका रोगीहरूलाई न्यूनतम सेवा शुल्कमा स्तरीय एवं सुलभ चिकित्सा सेवा उपलब्ध गराउने	१५ मुनिका बालबालिका ७०० जना र तथा ७५ वर्ष माथिका ८० जना (लोपोन्मुख जाति) नागरिकलाई मुटुरोगबाट बचाउन निःशुल्क उपचार गरिएको । गम्भिर प्रकृतिका मुटुरोगीहरूका लागि मुटु भित्र प्रत्यारोपण गरिने भल्भ बितरण तथा क्याथल्याव मेसिन खरिद ।	<ul style="list-style-type: none"> अस्पताल उपकरण, इको कार्डियोग्राफी उपकरण खरीद अस्पताल भवन निर्माण पन्ध्र वर्षभन्दा मुनिका र ७० वर्ष उमेर नाघेका गम्भिर प्रकृतिका ७०० मुटुरोगीहरूका लागि मुटु भित्र प्रत्यारोपण गरिने भल्भ ३००, मुटुमा प्रयोग हुने अक्सिजेनेटर ८००, कष्टम प्याक ८०० र पेश मेकर २००, मुटु भित्र प्रयोग हुने पीटीएमसी बेलुन

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				४०० खरीद ।
७०-३/४-३३० बी.पी. कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान	सालबसाली	विभिन्न स्तरका चिकित्सा जनशक्ति उत्पादन हुने तथा आवश्यक स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध हुने ।	एम.बी.बी.यस., बी.यस.सी नर्सिङ कोर्स, वि.डि.यस कोर्स, वि.यस.सी. यम.एल्.टि. स्नातकोत्तर कोर्स सञ्चालन, ओषधी सरसामान खरीद, भौतिक पूर्वाधार निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> ■ मेनिशरी औजार उपकरण खरीद र भवन निर्माण ■ एम्एस्सी, एम्पीएच, एम्बीबीएस, नर्सिङ, एम्डी/एम्एस् कोर्स सञ्चालन ■ अनुसन्धान कार्यक्रम
७०-३/४-३३५ रामवृक्ष यादव स्मृति केन्द्र, जनकपुर अंचल अस्पताल	२०६५/६६ देखि सालबसाली	जनकपुर अञ्चल अस्पतालमा रामवृक्ष यादव स्मृति केन्द्रको स्थापना हुने	जनकपुर अञ्चल अस्पतालमा सघन उपचार कक्ष निर्माण गर्ने लक्ष्य रही निर्माणको प्रक्रियामा रहेका छन् ।	<ul style="list-style-type: none"> ■ आईसीयू भवन निर्माण ■ औषधि खरीद
७०-३/४-३३६ सुरेश वाग्ले स्मृति क्यान्सर केन्द्र, त्रि.वि. वि. शिक्षण अस्पताल	२०६५/६६ देखि सालबसाली	त्रि.वि. शिक्षण अस्पतालमा सुरेश वाग्ले स्मृति केन्द्रको स्थापना हुने	त्रि.वि.वि.शिक्षण अस्पताल महाराजगञ्जमा क्यान्सर रोगीहरूलाई उपचार प्रदान गर्ने काम भएको ।	<ul style="list-style-type: none"> ■ उपकरण, फर्निचर खरीद ■ केन्द्र भवनको निर्माण
७०-३/४-४०१ क्षयरोग नियन्त्रण	२०३२/३३ देखि सालबसाली	क्षयरोग सम्बन्धी सेवामा व्यापकता आई (उपचारात्मक तथा जनचेतना सम्बन्धी) क्षयरोगीहरूको संख्यामा उल्लेख्य रूपमा कमी आउने ।	केन्द्रीयस्तर र जिल्लास्तरमा क्षयरोग नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएको, ९२६८७५१ जना शंकास्पद विरामीहरूको खकार परीक्षण, ९५९०१ स्लाइड नयाँ खकार परीक्षण, ६४७७३ स्लाइड फ्लोअप खकार परीक्षण, २९२२८ स्लाइड रिचेकिङ गरिएको, २६२५९ जनाको खकार कल्चर एवं सेन्सेटिभिटी परीक्षण गरिएको छ । सार्क क्षयरोग केन्द्रको भवन निर्माण भएको छ ।	<ul style="list-style-type: none"> ■ फ्लोरोसेन्ट माईक्रोस्कोप, लाइट वाईनाकुलर माईक्रोस्कोप, एक्स-रे मेशिन, औषधि खरीद ■ डट्स माईक्रोस्कोपीक केन्द्रको स्थापना ■ नयाँ खकार परीक्षण ■ सार्कस्तरीय/आईयुएटिएलडि कन्फरेन्स ■ प्राविधिकहरूको लागि डट्स प्लस तालिम ■ पीपीएम्/आईएसटिसी सम्बन्धी जनचेतना तथा अभिमुखीकरण ■ शहरी डट्स केन्द्र सुदृढीकरण
७०-३/४-४०२ एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण	सालबसाली	एच.आई.भी. एड्स रोगसम्बन्धमा व्यापक जनचेतना बढ्ने । प्रतीकारात्मक र उपचारात्मक विधि अपनाई यो रोगलाई महामारीको रूपमा फैलनबाट जोगाउने । साथै यो रोगबाट पीडितको उपचार भई सहज जीवनयापन गर्न सक्ने वातावरण तयार हुने	HIV/AIDS बाट प्रभावित तथा संक्रमित बच्चाहरूमा समस्या र तिनका समाधान सम्बन्धमा अनुसन्धान गरिएको, १०१७०६ जनालाई HIV पोजेटिव काउन्सिलिङ गरिएको तथा ३७७२७ जनाको रक्त परीक्षण गरिएको मा ८८९ जना HIV/AIDS नयाँ देखा परेको र १८७ जनालाई AIDS भएको पाइएको छ । १५० जना PMTCT कार्यक्रममा आवद्ध गर्भवती महिला तथा ARV मा रहेका १५ वर्ष मुनिका	<ul style="list-style-type: none"> ■ महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई HIV/AIDS सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम ■ केन्द्रीय भण्डार, ए.आर.टी सब-सेन्टर, स्वेच्छिक परामर्श र परीक्षण केन्द्र तथा यौन रोग उपचार केन्द्रको स्थापना ■ नर्सिङ तथा मेडिकल विद्यार्थीको लागि एच्आईभी तथा एड्स सम्बन्धी सचेतना

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			बालबालिकाहरूलाई पौष्टिक आहार सहयोग गरिएको,	<ul style="list-style-type: none"> ■ एआरभी औषधि पहिलोपल्ट (नयाँ) सेवन गर्न गइरहेका एआरभी संक्रमितहरूलाई एक पटकको लागि पौष्टिक आहार सहयोग ■ पिएमटिसिटि कार्यक्रममा आवद्ध गर्भवती महिला तथा एआरभीमा रहेका १५ वर्षमुनिका बालबालिकालाई पौष्टिक आहार सहयोग ■ विद्यालय स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम (७५ जिल्लाका सामुदायिक विद्यालयहरूमा)
७०-३/४-४५१ परिवार नियोजन तथा मातृशिशु कल्याण एवं महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका कार्यक्रम	२०२५/२६ देखि सालबसाली	परिवार नियोजनको प्रयोगदरमा वृद्धि, महिलाको आङ्ग खस्ने रोगकमि, गर्भवति महिलाको जाँचमा वृद्धि, स्वास्थ्य संस्थामा प्रसूति गराउनेको संख्यामा वृद्धि तथा सुरक्षित गर्भपतनको प्रयोगले महिलाको प्रजनन स्वास्थ्य मा सुधार आई नवशिशु तथा महिलाको मातृमृत्युदरमा कमी आउने ।	चौथो पटक पुर्व प्रसूति जाँच ४७ प्रतिशत, स्वास्थ्य संस्थामा प्रसूति गराउने २३ प्रतिशत पुगेको छ । १०९९७ जना आङ्ग खस्ने रोगीको शल्यक्रिया गरिएको छ । <ul style="list-style-type: none"> ■ सीईओसी, वीईओसी र वर्थिड इकाइको लागि औजार उपकरण, औषधी र परिवार नियोजनका साधनहरू खरीद, ■ २००० बटा स्टेचर २०० बटा रेक्सा एम्बुलेन्स खरिद । 	<ul style="list-style-type: none"> ■ पाठेघर खस्ने रोगको स्क्रिनिङ, १४००० जनाको शल्यक्रिया र घुम्ती शिविर, ■ सीईओसी, वीईओसी र वर्थिड इकाइको लागि औजार उपकरण, औषधी र परिवार नियोजनका साधनहरू खरीद, ■ एम्भीए किट, गर्भपतन र परिवार नियोजन क्याम्पको लागि औजार उपकरण खरीद ■ परिवार नियोजनको अस्थायी साधनहरू (कण्डम, पिल्स, डिपो तथा इम्प्लान्ट) खरीद ■ आमा सुरक्षा कार्यक्रमको सामाजिक लेखा परीक्षण (अस्पताल १५, प्रास्वाके १५, हेपो १५) ■ किशोर किशोरी प्रजनन स्वास्थ्य कार्यक्रम ■ लैङ्गिकमा आधारित हिंसा सहित प्राथमिक स्वास्थ्य प्राटोकलको बारेमा ६० डाक्टर र २५ नर्सलाई जानकारी गराउने ।
७०-३/४-४७० विस्तारित खोप एवं राष्ट्रिय पोलियो खोप कार्यक्रम	२०३४/३५ सालबसाली	देखि विभिन्न खोप कार्यक्रमबाट बाल मृत्युदरमा कमी आउने । साथै समय समयमा गरिने खोप अभियानबाट अन्य उमेर समूहका व्यक्तीहरू पनि रोगबाट सुरक्षित हुन गई समग्र मृत्युदरमा कमी आउने ।	५५२८०७ जना बालबालिकालाई वि.सि.जि. खोप, ४८१५२१ जना बालबालिकालाई डि.पि.टि हेप ३ खोप, ४९५५७५ जना बालबालिकालाई पोलियो खोप तथा ५१३२५४ जना बालबालिकालाई दादुराको खोप दिइएकोछ । ७५०४ जना श्वास प्रश्वासको रोगी पत्ता लागेकोमा ८७४०४९ जनाको उपचार गरिएको छ । त्यसै गरि ५९२७३९ जना फाडापखालाको रोगी दर्ता भएकोमा ५३२०५३ जनाको उपचार गरिएको छ ।	<ul style="list-style-type: none"> ■ पोलियो खोप र विशेष पोलियो खोप अभियान ■ राष्ट्रिय खोप अभियान कार्यक्रम ■ शहरी खोप सेवा सुदृढिकरण कार्यक्रम ■ कोल्ड बक्स तथा विभिन्न खोपहरू र भ्याक्सिन सिरिञ्ज र सेफ्टी बक्स सहित खरीद र ■ १२ जिल्लाको लागि जेनेरेटर खरिद ■ १ क्षेत्रीय मेडिकल स्टोर ट्रास्फरमर जडान

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				<ul style="list-style-type: none"> ■ कम्प्यूटर, फ्याक्स एवं सफ्टवेयर खरिद एवं संचालन ।
७०-३/४-४७२ एकीकृत बालरोग व्यवस्थापन कार्यक्रम	२०३६/३७ देखि सालबसाली	उपचारात्मक तथा प्रतीकारात्मक रोग नियन्त्रणको उपाय अपनाई पाँच वर्षमुनिका बालबालिकाहरूमा भन्डा पखाला एवं श्वास प्रश्वास रोग नियन्त्रणमा ल्याई बाल मृत्युदरमा कमी हुन जाने ।	आ. व. ०६६/०६७ अल्बेण्डाजोल, भिटामिन ए, जिङ्क चक्की र आइरन चक्की खरीद गरिएको । समुदायमा आधारित एकीकृत बालरोगको व्यवस्थापन कार्यक्रम ७५ जिल्लामा विस्तार, मातृ तथा नवजात शिशुसम्बन्धी एकीकृत माइक्रोप्लानिङ कार्य ५ जिल्लामा, जिङ्क चक्कीको प्रयोग थप १६ जिल्लामा, आइरन चक्की खरीद, भिटामीन ए चक्की खरीद, Cotrim Tablet खरीद, ARI Sound Timer खरीद, जुकाको औषधी तथा पुनर्जलीय औषधी खरीद, ७५ जिल्लामा पोषण सप्ताह गर्ने औषधी उपकरणको खरीद तथा वितरण आदि कार्य सम्पन्न गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> ■ एआरआई टाईमर, साल्टर स्केल (बच्चा तौलने उपकरण), पुनर्जलीय भोल, जिङ्क चक्की (७५ जिल्ला), सुत्केरीको लागि भिटामिन ए क्याप्सुल, अल्बेण्डाजोल ट्याबलेट, आइरन चक्की, भिटामिन ए क्याप्सुल खरीद तथा वितरण ■ समुदायमा आधारित नवजात शिशु स्याहार प्याकेज कार्यक्रम: समुदाय स्तरीय तालिम सञ्चालन गर्ने ■ समुदायमा आधारित शिशु तथा बाल्यकालीन आहार र स्याहार प्रवर्द्धनात्मक तयार गर्ने ■ कुपोषण व्यवस्थापन तथा विद्यालय स्वास्थ्य पोषण कार्यक्रम ■ कर्णली अञ्चलका बालबालिकाका लागि पोषण कार्यक्रम संचालन ■ पिठो फोर्टिफिकेसन (पानी घट्टमा) ■ अन्य व्यवस्थापन तथा अनुगमन
७०-३/४-५०० वर्डफ्लूबाट हुने मानव संक्रमण निदान कार्यक्रम	२०६३/६४ देखि सालबसाली	वर्डफ्लूसम्बन्धी चेतना जागरण र संक्रमण नियन्त्रणमा सहयोग हुने ।	वर्डफ्लूबाट हुने मानव संक्रमण निदानका लागि प्रेषण प्रणालीको विकास र महामारीबाट पर्ने असरहरूको अनुगमन, प्रयोगशाला सुदृढिकरण साथै प्रवेश बिन्दुमा आधुनिक क्वारेन्टाइनको विकास, वर्डफ्लूसम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, जनचेतना जागरण, स्वास्थ्यकर्मीलाई तालिम दिने लगायतका कामहरू भएका । अन्तराष्ट्रिय विमानस्थलमा थर्मल क्यामेरा र ७ वटा स्थलगत मार्गका प्रवेश बिन्दुमा थर्मल सेंसर उपकरण जडान गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> ■ बिएसएल-३ प्रयोगशालाको निर्माण ३ क्षेत्रमा ■ इन्फ्लुएन्जा पीसीआर, आरटी-पीसीआर नमूना प्रेषणको लागि उपकरणहरू खरीद र ट्राइभ्यालेन्ट भ्याक्सिन, एन्टिभाइरल, एन्टीमाईक्रोबियल, एन्टीपाईरेटिक, एन्टीटिसिभ, निसंक्रमणको औषधि खरीद ■ GIS प्रणालीमा आधारित सफ्टवेयर, तथ्यांक भण्डारण खरिद गरी रोग प्रतिवेदन प्रणालीको विकास ■ सल्लाहकार, परामर्शदाता तथा कर्मचारीको व्यवस्था ■ क्वारेन्टाइन बिन्दुमा रहेका कर्मचारीहरूलाई तालिम ■ स्थानीयस्तरको सेवा योजना तर्जुमा

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				<ul style="list-style-type: none"> ■ महामारीबाट पर्ने असरको अनुगमन र ■ अन्य व्यवस्थापन तथा अनुगमन ।
७०-३/४-५१० इपिडेमियोलोजी, औलो, कालाज्वर नियन्त्रण तथा प्राकृतिक प्रकोप व्यवस्थापन	सालबसाली	सर्पदंश, रेबिज, कालाजार, मलेरिया जस्ता महामारीको रूपमा फैलिने रोगको रोकथाम भई मृत्युदरमा कमी आउने ।	एभियन इन्फ्लुएन्जाको सर्भिलेन्स गरिएको, ३१ जिल्लामा हात्तीपाइले रोग नियन्त्रणका लागि औषधी वितरण, शंकास्पद १ लाख ५० हजार मध्ये १०५००० औलो रोगी पत्ता लगाई उपचार र रक्त नमुना संकलन गरिएको, हात्ती पाइले रोग विरुद्धको डी.इ.सी. चक्की खरिद, ३६४४० जना गर्भवति महिलालाई किटनासक भुल खरिद तथा वितरण गरिएको छ भने ५ वटा शहरमा डेङ्गो ज्वरो तथा चिकेन गुनिया रोग किटको अध्ययन गरिएको छ ।	<ul style="list-style-type: none"> ■ एन्टीरेबिज भ्याक्सीन उत्पादनार्थ जोनल रोटर मेशीन लगायत अन्य प्रयोगशाला उपकरण खरीद ■ रेबिजको जोखिममा पर्ने लगभग ५०००० व्यक्तिलाई टिस्सु कल्चर एआरभी भ्याक्सीनको व्यवस्था ■ हात्तीपाइले रोग विरुद्धको डी.ई.सी. चक्की खरीद तथा व्यवस्थापन ■ माहामारी रोग नियन्त्रण ■ औलो रोग विरुद्ध विभिन्न औषधि खरिद, वितरण तथा व्यवस्थापन ■ किटनाशक विषादियुक्त भुल खरीद, वितरण ■ कालाजार नियन्त्रणको लागि औषधि खरिद, वितरण ■ डेङ्गु ज्वरोको संभावित ५ वटा शहरमा किटको अध्ययन ■ अन्य मानव संशाधन, तालिम, अभिमुखिकरण, अनुगमन तथा व्यवस्थापन ।
७०-३/४-५१२ कुष्ठरोग नियन्त्रण	२०१९/२० सालबसाली	देखि कुष्ठरोग निवारण कार्यबाट कुष्ठरोगीको संख्या कम हुने ।	कुष्ठरोगबाट प्रभावित हुनेको संख्या १ प्रतिहजार भन्दा कम भएकोले नेपालबाट उन्मुलनभएको प्रगति भएको छ । स्वास्थ्य शिक्षा सामग्रीको उत्पादन र विद्युतीय सञ्चार माध्यमबाट सन्देशहरू प्रसारण, स्वास्थ्य शिक्षकहरूलाई कुष्ठरोगसम्बन्धी तालिम, स्वास्थ्य चौकीहरूमा अनुगमन र सुपरिवेक्षण आदि कार्य सम्पन्न गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुष्ठरोगको जटिलतासम्बन्धी औषधि खरीद र बहु औषधि व्यवस्थापन ■ कुष्ठरोगीको लागि उपचारको लागि यातायात खर्च ■ कुष्ठरोग निवारण कार्यक्रमको प्राविधिक रेखदेख, अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण ।
७०-३/४-६१० औषधी र उपकरण आपूर्ति	२०३८/३९ सालबसाली	देखि स्वास्थ्य संस्थाहरूमा समयमानै औषधि र उपकरणहरू उपलब्ध भई सेवा प्रभावकारी हुने र सामुदायिक औषधि कार्यक्रमका माध्यमद्वारा स्थानीय निकायका जनतालाई प्रत्यक्ष सहयोग पुग्ने ।	मुलुकभरका जिल्ला अस्पताल सम्मका स्वास्थ्य संस्थाबाट निशुल्क उपचार सेवा दिन औषधी खरीद । निःशुल्क औषधी कार्यक्रम जिल्ला अस्पतालमा पनि लागू गरिएको । स्वास्थ्य संस्थाहरूको लागि मेशिनरी औजार तथा उपकरण खरीद, दुर्गम क्षेत्रमा २५ वटा जिल्लामा	<ul style="list-style-type: none"> ■ स्वास्थ्य संस्थाहरूको लागि मेशिनरी औजार तथा उपकरण खरीद, दुर्गम क्षेत्र टेलीमेडीसिन कार्यक्रमका लागि औजार उपकरण खरीद, विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरूको लागि एम्बुलेन्स खरीद, औजार उपकरण दुवानीका लागि पिकअप खरीद

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			टेलीमेडीसिन कार्यक्रमका लागि औजार उपकरण खरीद, विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरूको लागि १७ बटा एम्बुलेन्स खरीद, जिथ्रोम्याक्स औषधि प्राप्त गरिएको, WEB Based LMIS कार्यक्रम संचालन गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> ट्रकोमाको लागि जिथ्रोम्याक्स औषधि प्राप्त गर्ने बायो मेडिकल उपकरण, मेसिनरी, ढुवानी तथा सवारी साधनहरू साथै कोल्ड चेन र अन्य मर्मत कार्य गर्ने सार्क टेलीमेडिसिन केन्द्र सञ्चालन अत्यावश्यक औषधि खरिद औषधि रिप्याकिङ्ग तथा ढुवानी ।
७०-३/४-६११ प्राथमिक स्वास्थ्य पुनर्जागरण कार्यक्रम (नयाँ कार्यक्रम)	सालवासाली	जनतालाई निशुल्क तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको पहुँचमा बृद्धि हुने ।		<ul style="list-style-type: none"> स्थापित शहरी स्वास्थ्य क्लिनिकलाई औषधि खरिद सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत जेनरल सर्जिकल क्याम्प स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम बारे उपयुक्त मोडेल छनौट, योजना तयारी र पाइलटिङ्ग जिल्लाका स्वास्थ्य संस्थाहरू (अस्पताल, प्रा.स्वा.केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी र उप स्वास्थ्य चौकी) मा औषधी खरिद मानसिक स्वास्थ्य संबन्धि तालिम (प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा निर्देशिका) अस्पताल नभएका नगरपालिकामा १५ सैयाको अस्पताल निर्माण शुरू
७०-३/४-६२० अस्पताल निर्माण सुधार तथा व्यवस्थापन सूचना प्रणाली	सालबसाली	जनतालाई स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउन भौतिक पूर्वाधारको विकास हुने ।	आवश्यक पूर्वाधार पुगेका गाउँ विकास समितिका १ हजार वटा उपस्वास्थ्य चौकीलाई स्वास्थ्य चौकीमा स्तरोन्नति गरी सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता ल्याउन O & M Survey पूरा भएको र दरबन्दी र संस्था स्वीकृतिको प्रकृत्यामा रहेको । कार्यक्रम हेर्ने । विभिन्न स्वास्थ्य व्यवस्थापनको कार्य गरको । १५०० जनालाई HMIS तालिम प्रदान गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> जिल्ला स्टोर तथा कोल्ड रूम, क्षेत्रिय मेडिकल स्टोरको कोठा निर्माण, मध्यपश्चिमान्चल क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालय सुर्खेतको भवन निर्माण कार्य तथा अन्य मर्मत तथा सम्भार गर्ने स्वास्थ्य जिआइएस् डाटा तयार गरि अनुगमन गर्ने अन्य व्यवस्थापन, नाक, कान, दाँत घाटी रोगको व्यवस्थापन, व्यवस्थापन सूचना शाखाको सुदृढीकरण, एकिकृत सुपरभिजन आदि
७०-३/४-६५० राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा,	२०५१/५२ सालबसाली	देखि स्वास्थ्य विषयमा जनचेतना अभिवृद्धि भई स्वास्थ्यमा सुधार हुने ।	स्वास्थ्यसम्बन्धी टिभी र रेडियोबाट सचेतना कार्य गरिएको, फोहरमैला व्यवस्थापन, एचआईभी र एड्स तथा यौन रोग र	<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्यसम्बन्धी टिभी र रेडियोबाट सचेतना कार्य फोहरमैला व्यवस्थापन, एचआईभी र एड्स तथा

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
सूचना तथा संचार केन्द्र			स्वास्थ्यसम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम तरकारी बजार, गलैचा कारखाना, होटल, रेष्टुरामा संचालन । महिला समूहको लागि प्रजनन स्वास्थ्य, लैङ्गिक समानता तथा स्वास्थ्यमा महिला सशक्तिकरण, स्वास्थ्य शिक्षा, प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन, ३,११० जना पत्रकार, शिक्षक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई स्वास्थ्य सम्बन्धी विषयमा अभिमुखीकरण तालिम प्रदान गरिएको ।	यौन रोग र स्वास्थ्यसम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम तरकारी बजार, गलैचा कारखाना, होटल, रेष्टुरामा संचालन । ■ महिला समूहको लागि प्रजनन स्वास्थ्य, लैङ्गिक समानता तथा स्वास्थ्यमा महिला सशक्तिकरण, स्वास्थ्य शिक्षा, प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन ■ परिवार नियोजन, बाल स्वास्थ्य, कृष्ठरोग, महामारी, डेङ्गु, जुनोटिक, औलो सम्बन्धी टिभी र रेडियोबाट सचेतना कार्य संचालन ।
७०-३/४-६६० राष्ट्रिय तालिम कार्यक्रम	२०५०/५१ सालवसाली	देखि विभिन्न प्रकारका तालिमबाट स्वास्थ्यकर्मीहरूको सीप तथा क्षमतामा अभिवृद्धि हुने	दुर्घटना पुनःस्थापन, संकटकालीन अवस्थामा प्रजनन स्वास्थ्य सेवाको लागि प्रशिक्षक प्रशिक्षण, दक्ष प्रसूति सेवा, एनेस्थेसिया, अल्ट्रासाउण्ड, सुरक्षित गर्भपतनसम्बन्धी तालिम, माशिकाबाट अनमि, अनमिबाट सिअनमि (१८० दिने), अहेवबाट सिअहेव (१८० दिने), ग्रास्वाका रिफ्रेशर तालिम (३५ दिने) तालिम, गरि जम्मा ३९७३ जना विभिन्न तहका स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई विभिन्न प्रकारको तालिम प्रदान गरिएको ।	■ विभिन्न तालिम सामाग्री तथा तालिम केन्द्रहरूको मर्मत सुधार, विस्तार ■ सुरक्षित मातृत्व, दक्ष प्रसूति, सुरक्षित गर्भपतन तालिम ■ परिवार नियोजन तालिम ■ अ.हे.व, अ.न.मी, तथा मा.शि.का.लाई स्तरोन्नती तालिम ■ मानसिक रोग व्यवस्थापन तथा लैङ्गिक हिंसा व्यवस्थापन तालिम ■ अन्य सेवा मुलक तालिम तथा तालिम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण ।
७०-३/४-६६१ किटजन्य रोग नियन्त्रण अनुसन्धान तथा तालिम केन्द्र	सालवसाली	मलेरिया, हात्तीपाइले, जापानिज इन्सेफलाइटिस, कालाजारलगायतका कीटजन्य रोगहरू बारे अनुसन्धान भै रोग निदानमा योगदान हुने ।	४९० जना विभिन्न तहका स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई विभिन्न प्रकारका तालिम प्रदान गरिएको । औलो/कालाजार/ जापानिज इन्सेफलाइटिस रोगको निदान तथा उपचारको लागि आवश्यक औषधि र केमिकल्स जिल्लामा वितरणको लागि खरीद	■ औलोरोगमा प्रयोग हुने औषधिको प्रभावकारिताको अध्ययन ■ मलेरिया माइक्रोस्कोपिक तालिम ■ कालाजार रोगबाट प्रभावित जिल्लाहरूमा कालाजार रोगको रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्न एक्टीभ केस डिटेक्सन र जनचेतना ■ औलो/कालाजार/जापानिज इन्सेफलाइटिस रोगको निदान तथा उपचारको लागि आवश्यक औषधि र केमिकल्स जिल्लामा वितरणको लागि खरीद तथा अनुगमन र प्रशासनिक खर्च ।
७०-३/४-६८०	सालवसाली	जनस्वास्थ्य प्रयोगशालाहरूलाई सुदृढ तथा व्यवस्थित गरी	२१५ जना विभिन्न तहका स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई विभिन्न प्रकारका तालिम प्रदान गरिएको । क्षेत्र,	■ प्रयोगशाला मर्मत तथा मेशिनरी, उपकरण खरीद

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
स्वास्थ्य प्रयोगशाला सेवा		व्याक्टेरियोलोजी, वायोकेमेष्ट्रि र प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा समेत प्रयोगशाला सेवा उपलब्ध गराउने	अन्वेल, जिल्ला तथा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा प्रयोगशाला सेवाको विस्तार, लाइफोलाइजेशन मेशिन खरीद गरिएको, नयाँ नियुक्ति भएका ल्याब टेक्निसियन तथा ल्याब असिस्टेन्टहरूको लागि सेवाकालीन तालिम	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रयोगशाला केमिकल्स तथा औषधि खरिद ■ ५ स्थानमा रक्त संचार सेवाको स्थापना तयारी एवं रक्त संचार सेवा सचिवालय सञ्चालन ■ एड्स संक्रमित विरामीहरूको रक्त परीक्षण गर्न चाहिने केमिकल तथा रिएजेन्ट किटहरू उपलब्ध गराउने ■ नयाँ नियुक्ति भएका ल्याब टेक्निसियन तथा ल्याब असिस्टेन्टहरूको लागि सेवाकालीन तालिम ■ सरकारी स्वास्थ्य संस्थाको गुणस्तर नियन्त्रण तालिम ■ निजी प्रयोगशालाहरूको अनुगमन गरी स्टान्डर्ड सुनिश्चित गर्ने ■ अन्य अनुगमन तथा प्रशासनिक खर्च ।
७०-३/४-७०१ स्वास्थ्य करकोषबाट संचालन हुने कार्यक्रमहरू	सालवसाली	क्यान्सर, मुटुसमेत धूम्रपान जन्य रोग नियन्त्रणमा सहयोग पुग्ने	स्वास्थ्यको लागि हानिकारक मदिरा तथा सूतिजन्य पदार्थमा लागेको कर रकमबाट क्यान्सर, मुटुरोग रोकथाम कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न अनुदान दिइएको ।	<ul style="list-style-type: none"> ■ क्यान्सर, मुटुको रोग, टिबी लगायतका धूम्रपान जन्य रोग नियन्त्रणमा सहयोग पुग्ने विविध कार्यक्रमहरू
७०-३/४-७५६ विविध कार्यक्रम आयुर्वेद विभाग	सालवसाली	आयुर्वेद अस्पतालहरू स्थापना र सुदृढ भई जनतालाई आयुर्वेद सेवा उपलब्ध हुनेछ	१४५ जना स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई आयुर्वेद सम्बन्धी अभिमुखीकरण तथा तालिम प्रदान गरिएको । ८१ पटक निःशुल्क आयुर्वेद शिविर संचालन गरिएको । २ वटा नयाँ क्षेत्रीय आयुर्वेद चिकित्सालय स्थापनार्थ कार्य र नयाँ आयुर्वेद औषधालयहरूको स्थापना कार्य भइरहेको । आयुर्वेद औषधी खरीद । भवन निर्माणको बाँकी काम सम्पन्न । जडिबुटीबाट चूर्ण औषधी उत्पादन । राष्ट्रिय आयुर्वेद अनुसन्धान तथा तालिम केन्द्र भवन निर्माण ।	<ul style="list-style-type: none"> ■ आयुर्वेदिक संस्था निर्माण, मर्मत, कम्पाउण्डवाल निर्माण तथा संस्था सुधार ■ पञ्चकर्म/योग, चूर्ण, अत्यावश्यक औषधि खरिद केन्द्र र जिल्लाको लागि ■ चूर्ण औषधी निर्माण सम्बन्धी तालिम ■ निशुल्क सेवा अनुदान ■ पञ्चकर्म/योग, चूर्ण औषधि निर्माणसम्बन्धी तालिम ■ निशुल्क आयुर्वेद स्वास्थ्य शिविर ■ ७५ जिल्लामा औषधोपयोगी जडिबुटीसम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम र ■ अन्य सेवा, व्यवस्थापन, अनुगमन ।
७०-३/४-७५८	सालवसाली	आयुर्वेद औषधिहरू स्तरीय र सुलभ	आयुर्वेदिक औषधी उत्पादन तथा विक्री वितरण	<ul style="list-style-type: none"> ■ वाटर ट्रीटमेण्ट प्लान्ट संचालन

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
सिंहदरवार वैद्यखाना		रूपमा उपलब्ध हुने	गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> ■ ब्वाइलर, ट्युब फिलिङ्ग, मेसिन संचालन ■ उत्पादन सामग्री सेवा खर्च
७०-३/४-७६२ वी.पी. कोइराला लायन्स नेत्र अध्ययन केन्द्र	सालवसाली	दक्ष नेत्र विशेषज्ञ उत्पादन हुने र स्तरीय नेत्र सेवा उपलब्ध हुने ।	अपरेटिङ माइक्रोस्कोप, फेकोमल्सीफिकेसन, भिट्रेक्टोमी, आईओएल् माष्टर, ओटी/ओपडी उपकरण खरिद गरिएको र निःशुल्क आँखा शिविर कार्यक्रम सम्पन्न ।	<ul style="list-style-type: none"> ■ आकस्मिक कक्ष र आँखा बार्डको भवन निर्माण ■ निःशुल्क आँखा उपचार कार्यक्रम ।
७०-३/४-७६३ नेपाल नेत्र ज्योति संघ	सालवसाली	आँखा उपचार सम्बन्धी जनचेतना जागृत भई आँखाको रोगमा कमी आउने	९५०० जनाको आँखाको उपचार गरिएको । स्कूल तथा समुदायमा आँखा जाँच कार्यक्रम मार्फत ८००० जनाको आँखा जाँच गरिएको । धामी भक्ती, औषधी विक्रेता र महिला स्वयंसेविका गरी २४६ जनालाई आँखा सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको । ४,००० जना आँखाका रोगीको मोतिविन्दुको शल्यक्रिया गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> ■ बाँकी सबै १२ जिल्ला (मुगु, हुम्ला, बाजुरा, डोल्पा, दार्चुला, बझाङ, रूकुम, पर्वत, मनाङ, स्याङ्जा, संखुवासभा, इलाम) मा प्राथमिक आँखा उपचार केन्द्र स्थापना ■ कर्णाली र सुदूर पश्चिमका १२ जिल्लामा ५० वर्ष माथिका नागरिकलाई निःशुल्क चस्मा वितरण साथै चेतनामूलक र स्कुल र समुदायमा आँखा जाँच कार्यक्रम ■ २८ लाख जनसंख्यालाई औषधि खुवाइने ■ नेत्रदान शिविर ९ वटा र मोतीविन्दु शल्यक्रिया (६००० जना) कार्यक्रम ■ कर्णाली तथा सुदूरपश्चिमका १२ जिल्लाहरूमा ५० वर्ष माथिका १५००० लाई निःशुल्क चस्मा वितरण, ■ अन्य प्रचार प्रसार एवं अनुगमन तथा व्यवस्थापन
७०-३/४-७६५ स्वास्थ्य अनुसन्धान परिषद्	सालवसाली	स्वास्थ्य क्षेत्रमा आवश्यक अनुसन्धान हुने ।	स्वास्थ्य चौकी र उपस्वास्थ्य चौकीमा निःशुल्क स्वास्थ्य सेवाको अवस्था, Tropical तथा Non Communicable Disease , परम्परागत औषधी, Disease outbreak सम्बन्धी अध्ययन तथा अनुसन्धान गरिएको । पोषण अनुसन्धान एकाई स्थापना गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> ■ ट्रपीकल डीजीज, नसर्ने रोगहरु, परम्परागत औषधि, रोगको भार, स्वास्थ्यचौकी र उपस्वास्थ्यचौकी तथा जिल्लास्तरमा निःशुल्क स्वास्थ्य सेवाको अवस्था जस्ता विषयमा अध्ययन अनुसन्धान कार्य गर्ने ■ पुस्तकालय सुदृढीकरण कार्यक्रम ।
७०-३/४-७६८ अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा योजना सुदृढीकरण	सालवसाली	योजना तर्जुमा, अनुगमन, मूल्यांकनमा सुदृढीकरण हुने र मानव संशाधन विकासमा सुधार हुने ।	दोश्रो नेपाल स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम (२०१०-२०१५) तयार गरिएको । मन्त्रालयको संक्षिप्त परिचय र प्रगति विवरण प्रकाशन । सामाजिक समावेशी रणनीतिको तयार गरिएको । दुर्गम तथा पिछडिएको क्षेत्रमा कार्यरत	<ul style="list-style-type: none"> ■ जिल्लास्तर भन्दा माथिका अस्पतालहरूको भौतिक विस्तार ■ मन्त्रालयको फिडर जडान, तथा भौतिक पुर्वाधार सुदृढीकरण, आयुर्वेदिक प्रतिष्ठानको सुदृढीकरण ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			<p>स्वास्थ्यकर्मलाई प्रोत्साहन दिन निर्देशिका तयारी गर्ने क्रममा रहेको । सुत्रमा आधारित स्थानीय स्वशासन सुदृढीकरण अनुदान को निर्देशिका तयार, कार्यक्रमहरूको अनुगमन गरिएको ।</p> <p>साथै राष्ट्रिय मृगौला केन्द्रमार्फत १२५ जना जेष्ठ नागरिकको मृगौलाको डायलाइसिस गरिएको ।</p> <p>२५० जना विपन्न नागरिकलाई औषधि उपचार गरिएको । ५० जना एड्स पोजेटिभ विरामीलाई डायलाइसिस गरिएको ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ जी.पी.कोइलारा श्वास प्रश्वास रोग अस्पताल स्थापना ■ सेती अञ्चल अस्पतालको भौतिक सुविधा विस्तार ■ मुटु मृगौला सम्बन्धी रोगको प्राथमिक उपचार तथा निदानका लागि क्षेत्रीय तथा अञ्चल अस्पतालमा सेवा विस्तार गर्ने । ■ विपन्न, जेष्ठ नागरिकहरूको मृगौला, क्यान्सर, मुटु जस्ता कडारोगको उपचारकालागि अस्पताललाई अनुदान ■ सुत्रमा आधारित स्थानीय स्वशासन सुदृढीकरण अनुदान ■ दलित, जनजाती तथा सिमान्तकृत समूहमा पुग्ने गरि स्वास्थ्य शिविर संचालन गर्ने ■ स्वास्थ्य सुरक्षाकोष स्थापना गरी स्वास्थ्य सुरक्षा तथा विमा सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन एवं विस्तार गर्ने ■ सहीद, जन आन्दोलन २ र द्वन्द पिडित तथा घाइतेहरूको अस्पताल मार्फत उपचार ■ क्षेत्रीय स्तरमा प्रसूति तथा बाल अस्पताल स्थापना सम्बन्धी अध्ययन एवं विस्तार ■ स्वास्थ्य चौकि, प्रा.स्वा.के.लाई स्तरोन्नती गर्न मापदण्ड तयार गरि सो अनुसार ग्रामिण अस्पतालमा स्तरोन्नती गर्ने ■ दोश्रो नेपाल स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमलाई लागु गर्ने । ■ वार्षिक योजना तयार तथा आर्थिक व्यवस्थापन इ.सफ्टवेयर तयार गरि देशभर लागु गर्ने ■ स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको सिंहदरबारमा स्थानान्तर प्रक्रिया शुरू गर्न तयारी गर्ने । ■ ४ क्षेत्रमा होमियोप्याथिक चिकित्सा केन्द्रहरू स्थापना गर्ने

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				<ul style="list-style-type: none"> नीति तथा रणनीति निर्माण/परिमार्जन, अनुगमन, योजना सुदृढीकरण, आर्थिक संरचना तथा मानव संसाधन संरचना सुदृढीकरण अस्पतालमा निःशुल्क औषधीको व्यवस्थापनको फार्मसी स्थापनाको लागि सफ्टवेयर तथा भौतिक विकास ।
७०-३/४-८०१ क्षयरोग नियन्त्रण	सालबसाली	क्षयरोग नियन्त्रणमा सहयोग पुगी विरामीहरूको स्वास्थ्यमा सुधार हुने ।	९२६८७५१ जना शंकास्पद विरामीहरूको खकार परीक्षण, ९५९०१ स्लाइड नयाँ खकार परीक्षण, ६४७७३ स्लाइड फ्लोअप खकार परीक्षण, २९२२८ स्लाइड रिचेकिङ्ग गरिएको, २६२५९ जनाको खकार कल्चर एवं सेन्सेटिभिटी परीक्षण गरिएको छ ।	<ul style="list-style-type: none"> डट्स उपचार केन्द्र अनुगमन तथा योजना तर्जुमा संकास्पद विरामीको खकार परीक्षण नयाँ खकार स्लाइड परीक्षण विभिन्न सरोकारवालाहरूलाई टीबी/एच्आईभी तालिम विद्यालय स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम सहरका स्लम एरियाहरूमा टीबीसम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि अन्य अभिमुखिकरण, अनुगमन तथा व्यवस्थापन
७०-३/४-८०५ ग्रामीण स्वास्थ्य विकास परियोजना रामेछाप दोलखा	सालबसाली	ग्रामीण जनताको स्वास्थ्य सेवामा पहुँच बढ्ने ।	रामेछाप, ओखलढुङ्गा र दोलखामा महिला तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> रामेछाप, ओखलढुङ्गा र दोलखा जिल्लामा महिला तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतना, अभिमुखिकरण, कार्यक्रम ।
७०-३/४-८१५ राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा सूचना तथा संचार सेवा	सालबसाली	जनसमुदायमा स्वास्थ्यसम्बन्धी चेतना अभिवृद्धि हुने	पत्रकार र विद्यालयका शिक्षकहरूलाई स्वास्थ्य सम्बन्धी विषयमा अभिमुखीकरण, जीवनशैलीजन्य रोग रोकथामका लागि धुम्रपान विरुद्ध र क्यान्सर, मुटुरोग आदि विरुद्धका सचेतना कार्यक्रम, सामुदायिक सहभागिता वृद्धि गर्न उपभोक्ता समूह, आमा समूह, स्थानीय स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समिति तथा स्थानीय क्लबहरूलाई स्वास्थ्य प्रवर्द्धन लगायतका जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न रोग तथा स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा चेतनामूलक सामग्री प्रकाशन, प्रसारण र वितरण स्थानीय स्तरबाट जनचेतना मूलक कार्यक्रमहरू विद्यालयमा अत्यावश्यक स्वास्थ्य शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रम (७५ जिल्ला ४५०० स्कुलका विद्यार्थीहरू अभिमुखीकरण हुने) वातावरणीय तथा पेशागत स्वास्थ्यबारे ७५ जिल्लामा होटल तथा रेष्टुरा वा उद्योग/कलकारखानाको व्यक्तिहरूलाई सचेतना कार्यक्रम संचालन ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				<ul style="list-style-type: none"> ■ स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रमको सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन ■ ७५ जिल्लामा लैंगिक हिंसा विरुद्ध स्वास्थ्य शिक्षा सम्बन्धी विषयमा अभिमुखीकरण ■ जिल्ला स्वास्थ्य शिक्षा श्रोत केन्द्रमा विद्युतीय उपकरणबाट सुदृढीकरण
७०-३/४-८१६ राष्ट्रिय तालिम कार्यक्रम	सालवसाली	स्वास्थ्यकर्मीहरूको क्षमता अभिवृद्धि भई गुणस्तरीय सेवा प्रदानमा सहयोग पुग्ने ।	<p>आधारभूत महिला स्वास्थ्य स्वयम्सेवक तालिम</p> <p>आमा समूह अभिमुखीकरण</p> <p>स्वास्थ्यकर्मीको लागि विविध तालिम</p> <p>किशोर किशोरी तथा युवाहरूको लागि प्रजनन स्वास्थ्य एवं यौन तथा एच्आईभी एड्स तालिम</p> <p>शिशु तथा बाल्यकालिन पोषण तालिम</p> <p>स्वास्थ्य संस्था समितिका सदस्यलाई तालिम</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ आमा समूह अभिमुखीकरण ■ आधारभूत महिला स्वास्थ्य स्वयम्सेवक तालिम ।
७०-३/४-८५५ एकीकृत जिल्ला स्वास्थ्य कार्यक्रम	सालवसाली	आमजनताहरूको स्वास्थ्यमा सुधार हुने ।	<p><u>सुरक्षित मातृत्व तथा परिवार नियोजन</u></p> <p>६७,६७३ जनाको स्थायी बन्ध्याकरण गरिएको ।</p> <p>३०,१९९ जनाले IUD र ४४,८८८ जनालाई इम्प्लाण्ट सेवा दिइएको । ३,१०,९५१ जनालाई सुरक्षित प्रसूती सेवा उपलब्ध गराइएको ।</p> <p>५,३७,८२५ जनाले प्रसूती पहिलो जाँच र २,९९,६५२ जनाले PNC सेवा लिएका । २४ घण्टे प्रसूती सेवाका लागि ५० जना स्टाफ नर्स र ४०० जना अ.न.मी. करारमा नियुक्त गरिएको ।</p> <p>बाल स्वास्थ्य कार्यक्रम</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ सुरक्षित मातृत्व एवं महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका रिभ्यू, दीर्घकालिन सेवा सम्मान तथा रु. ३००० को पोशाक वितरण कार्यक्रम ■ महिला स्वास्थ्य स्वयम्सेवकको जिल्लास्तरीय कोष स्थापना ■ २४ घण्टा सीइओसी सेवा संचालन ■ ७५ जिल्लामा पाठेघर खस्ने रोगको स्क्रिनिङ तथा रिडपेसरी लगाउने र अपरेशन गर्नुपर्नेको लिष्टिङ गर्ने ■ आमा सुरक्षा कार्यक्रम अन्तरगत स्वास्थ्य संस्थामा प्रसूति सेवा, गर्भवति सेवा, ■ आमा सुरक्षा कार्यक्रमको अनुगमन, सामाजिक लेखा परिक्षण, तथा सहयोग ■ परिवार नियोजन अस्थायी साधन वितरण तथा स्थायी बन्ध्याकरण सेवा संचालन ■ स्थानीयस्तरमा जनसंख्या व्यवस्थापन कार्यक्रम

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			<p>५५२८०७ जना वालवालिकालाई वि.सि.जि. खोप, ४८१५२१ जना वालवालिकालाई डि.पि.टि हेप ३ खोप, ४९५५७५ जना वालवालिकालाई पोलियो खोप तथा ५१३२५४ जना वालवालिकालाई दादुराको खोप दिइएकोछ, । ७५०४ जना श्वास प्रश्वासको रोगी पत्तालागेकोमा ८७४०४९ जनाको उपचार गरिएको छ । त्यसै गरि ५९२७३९ जना भाडापखालाको रोगी दर्ता भएकोमा ५३२०५३ जनाको उपचार गरिएको छ ।</p> <p><u>इपिडेमिलोलोजी तथा रोग नियन्त्रण कार्यक्रम</u></p> <p>एभियन इन्फ्लुएन्जाको सर्भिलेन्स गरिएको, ३१ जिल्लामा हात्तिपाइले रोग नियन्त्रणका लागि औषधी वितरण, शंकास्पद १ लाख ५० हजार मध्ये १०५००० औलो रोगी पत्ता लगाई उपचार गरिएको, हात्ती पाइले रोग विरुद्धको डी.इ.सी. चक्की खरिद, किटनासक भुल खरिद तथा वितरण गरिएको छ भने ५ वटा शहरमा डेङ्गो ज्वरो तथा चिकेन गुनिया रोग किटको अध्ययन गरिएको छ ।</p> <p><u>स्वास्थ्य भवन निर्माण</u></p> <p>भवन विभाग मार्फत निर्माण भैरहेको जम्मा ५८८ संस्था मध्ये ६२ सम्पन्न भै हस्तान्तरण भैसकेको, ७४ वटा सम्पन्न हुने क्रममा रहेको, २४७ वटा क्रमागत रूपमा काम भै रहेको र २०२ वटा वोलपत्र स्वीकृत भै कार्य सुरुवात भएको छ ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ जिल्ला जनसंख्या सूचना केन्द्र स्थापना ■ किशोर किशोरी लक्षित साथी शिक्षा कार्यक्रम संचालन ■ समुदायमा आधारित नवजात शिशु स्याहार प्याकेज ■ समुदायमा आधारित एकिकृत वाल रोग व्यवस्थापन ■ राष्ट्रिय खोप/विशेष खोप सेवा कार्यक्रम ■ पोषण तथा भिटामिन ए कार्यक्रम ■ भाडा पखाला, श्वास प्रश्वास तथा पोषण कार्यक्रम ■ आयोडिनसम्बन्धी सचेतना र पैरवी ७५ जिल्ला पोषण पुर्नस्थापना गृह संचालनको लागि सपोर्ट कार्यक्रम (अञ्चल/क्षेत्रीय अस्पताल) ■ विद्यालय स्वास्थ्य र पोषण कार्यक्रम संचालन ■ इपिडेमिलोलोजी, औलो, कालाजार नियन्त्रण तथा प्राकृतिक प्रकोप व्यवस्थापन ■ कुष्ठरोग र चर्मरोग शिविर (१० जिल्ला) ■ ए.जि.स्वा.का. (ए.सु.अ.नि.) औषधि खरीद ■ जिल्ला स्टोर तथा कोल्ड रूम, जिल्ला स्वास्थ्य/जनस्वास्थ्य कार्यालय, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, हेल्थ पोष्ट, शैया विस्तार, वर्थिङ सेन्टर, डाक्टर तथा स्टाफ क्वार्टर निर्माण ■ दुर्गम जिल्लाहरुमा टेलिमेडिसिन कार्यक्रम सञ्चालन ■ निर्माण भैरहेको क्रमागत आयोजना ■ नयां निर्माण तथा अन्य भौतिक सुधार

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				<ul style="list-style-type: none"> ■ अन्य व्यवस्थापन कार्यक्रम ■ स्वास्थ्य मेसिनरी औजार उपकरण खरिद औषधि खरिद ■ निशुल्क स्वास्थ्य सेवा तथा अत्यावश्यक औषधि खरिद तथा वितरण ■ महानगर/उप महानगर/नगरपालिकामा कार्यरत महिला स्वयं सेवकलाई आधारभूत तालिम ■ न.पा.का महिला स्वास्थ्य स्वयं सेवक प्रोत्साहन ■ जिल्लाका स्वास्थ्य संस्थाहरू (अस्पताल, प्रा.स्वा.केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी र उप स्वास्थ्य चौकी) मा औषधी खरिद ■ जिल्लाका स्वास्थ्य संस्थाहरू (अस्पताल, प्रा.स्वा.केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी र उप स्वास्थ्य चौकी मा विरामी दरका आधारमा अनुदान) ७५ जिल्ला ■ लक्षित समुहलाई अस्पताल तथा प्रा.स्वा.केन्द्रमा आकस्मिक तथा अन्तरंग सेवा संचालनार्थ अनुदान ■ सामाजिक समावेशीकरण (जेष्ठ नागरिक, दलित, अपाङ्ग, शहरी गरीब, प्रेषण) कार्यक्रम

आ.व. २०६७/६८ को स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

(रु. हजारमा)

बजेट उपशीर्षक	आयोजना/कार्यक्रमको नाम	आ.व. २०६६/०६७ को संशोधित अनुमान	आधार वर्ष २०६७/६८									आ.व. २०६८/ ०६९ को प्रक्षेपण	आ.व. २०६९/ ०७० को प्रक्षेपण	प्राथमिकता संकेत	रणनीति संकेत	गरिबोन्मुख कोड	लैंगिक कोड
			आ.व. २०६७/०६८ को विनियोजन			श्रोत					श्रोत						
			चालु	पूँजीगत	जम्मा	नेपाल सरकार			बैदेशिक	ऋण							
						चालु	पूँजी	जम्मा	अनुदान								
७०	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय	१५८४४०३७	१७०५४३०४	६७५९६८९	२३८१३९९३	१०५४९११३	३३८१०८२	१३९३०१९५	८६७१७९८	१२१२०००		२६४३०९७५	३०३१९४४९				
७०-३/४-११०	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय	२८८७३	५६७१८	०	५६७१८	५६७१८	०	५६७१८	०	०		१३७९१८	१३८७३३	१	७	३	३
७०-३/४-१२०	स्वास्थ्य सेवा विभाग	३८५०८	३७८९२	०	३७८९२	३७८९२	०	३७८९२	०	०		३९०२९	३९८३५	१	७	३	३
७०-३/४-१२१	क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालयहरू	४१५१९	६६११२	०	६६११२	६६११२	०	६६११२	०	०		६७९८७	६९२८२	२	७	३	३
७०-३/४-१२२	प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा (जनस्वास्थ्य कार्यालय, स्वास्थ्य केन्द्र, चौकी तथा उप-चौकीहरू)	३५७६०११	३९३८४८५	७५००	३९४५९८५	३९३८४८५	७५००	३९४५९८५	०	०		४३९००७५	४६६०९५०	१	७	३	३
७०-३/४-१२८	स्वास्थ्य तालिम केन्द्र (क्षेत्रीय तथा उपक्षेत्रीय समेत)	२०७७२	२६६१७	०	२६६१७	२६६१७	०	२६६१७	०	०		२७६०४	२८३६६	२	७	३	३
७०-३/४-१३४	क्षेत्रीय तथा अंचल अस्पताल	६६२८३४	५७३०००	५००००	६२३०००	५७३०००	५००००	६२३०००	०	०		६४५५००	६७४५००	१	७	३	३
७०-३/४-१५०	अस्पतालहरू	३७६७८३	३९१२८२	३९००	३९५१८२	३९१२८२	३९००	३९५१८२	०	०		४०४००३	४५५६३३	१	७	३	३
७०-३/४-१६०	औषधि व्यवस्था विभाग	३०६५४	३५९५३	३२००	३९१५३	३४२०७	३२००	३७४०७	१७४६	०	WHO	३९२७५	३९५४५	१	७	३	३
७०-३/४-१६५	आयुर्वेद विभाग	५८९८	६९७५	०	६९७५	६९७५	०	६९७५	०	०		७१०९	७५२०	२	७	३	३
७०-३/४-१६६	आयुर्वेद चिकित्सालयहरू	१९२१८	३४९४०	२८००	३७७४०	३४९४०	२८००	३७७४०	०	०		४२०१०	४४३१०	२	७	३	३
७०-३/४-१६७	आयुर्वेद औषधालयहरू	२२२८२५	२५२३९८	०	२५२३९८	२५२३९८	०	२५२३९८	०	०		२५९७३५	२७२०८०	२	७	३	३
७०-३/४-१७१	पशुपति होमियो चिकित्सालय र युनानी औषधालय	८०५२	७३३३	२४००	९७३३	७३३३	२४००	९७३३	०	०		८५०६	८८७४	२	७	३	३
७०-३/४-२१०	राष्ट्रिय जनसंख्या कार्यक्रम	१०५०६	२०६६५	५००	२११६५	१३६८६	२००	१३८८६	७२७९	०	UNFPA, दाताको संयुक्त कोष	१६६८३	१७७१७	२	५	२	३
७०-३/४-३०१	चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान (वीर अस्पताल समेत)	४२३६३८	३९५०००	१३८०००	५३३०००	३९५०००	१३८०००	५३३०००	०	०		५२००००	५५८०००	२	५	२	३
७०-३/४-३०२	कान्ति बाल अस्पताल	९८५०९	९७३००	९४८५०	१९२१५०	९७३००	९४८५०	१९२१५०	०	०		१४००००	१४२५००	२	५	२	३
७०-३/४-३०३	सरूवा रोग अस्पताल	४०९०६	४०४२०	५२३०	४५६५०	४०४२०	५२३०	४५६५०	०	०		४२३००	४३१००	२	५	३	३

बजेट उपशीर्षक	आयोजना/कार्यक्रमको नाम	आ.व. २०६६/०६७ को संशोधित अनुमान	आधार वर्ष २०६७/६८									आ.व. २०६८/ ०६९ को प्रक्षेपण	आ.व. २०६९/ ०७० को प्रक्षेपण	प्राथमिकता संकेत	रणनीति संकेत	गरिवीमुक्त कोड	लैंगिक कोड
			आ.व. २०६७/०६८ को विनियोजन			श्रोत					श्रोत						
			चालु	पूँजीगत	जम्मा	नेपाल सरकार			बैदेशिक	ऋण							
						चालु	पूँजी	जम्मा	अनुदान								
७०-३/४-३०४	प्रसूती गृह (थापाथली)	१४१५०७	९००००	६३०००	१५३०००	९००००	६३०००	१५३०००	०	०		१११०००	१२५५००	२	५	३	१
७०-३/४-३०५	नेपाल आँखा अस्पताल	२६०००	१३८००	१००००	२३८००	१३८००	१००००	२३८००	०	०		२४३००	२३०००	२	५	२	३
७०-३/४-३०६	बी.पी. कोइराला मेमोरियल क्यान्सर अस्पताल	६०००	६०००	१०००००	१०६०००	६०००	१०००००	१०६०००	०	०		५६०००	१०६०००	२	५	२	३
७०-३/४-३०७	मनमोहन कार्डियोभस्कूलर केन्द्र (शिक्षण अस्पताल, महाराजगंज)	८६०००	१००००	८६०००	९६०००	१००००	८६०००	९६०००	०	०		५२५००	४५०००	२	५	२	३
७०-३/४-३२१	शहीद गंगालाल हृदय केन्द्र	२४५४००	१७१०००	७००००	२४१०००	१७१०००	७००००	२४१०००	०	०		२०००००	२०००००	२	५	२	३
७०-३/४-३३०	बी.पी. कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान	१६९३५०	३००००	२०००००	२३००००	३००००	२०००००	२३००००	०	०		२३००००	२३००००	२	५	२	३
७०-३/४-३३५	रामवृक्ष यादव स्मृति केन्द्र (जनकपुर अंचल अस्पताल)	३४६९	१९६	१००००	१०१९६	१९६	१००००	१०१९६	०	०		१५२२५	१५२५०	२	५	२	३
७०-३/४-३३६	सुरेशवाग्ले स्मृति क्यान्सर केन्द्र (त्रि.वि.शिक्षण अस्पताल)	१०५००	४९०	५००००	५०४९०	४९०	५००००	५०४९०	०	०		१००५००	१००५००	२	५	२	३
७०-३/४-४०१	क्षयरोग नियन्त्रण	३८८१६२	४८८१९७	५७१४३	५४५३४०	४१५९०	८५१६	५०१०६	४९५२३४	०	WHO Norway, GF	६४३७३५	६६००६६	१	५	२	३
७०-३/४-४०२	एडस तथा यौन रोग नियन्त्रण	१२१९५२	२६९२६३	२३७२०	२९२९८३	४४३१६	१०००	४५३१६	२४७६६७	०	UNFPA UNICEF, WHO DFID, GF, दाताको संयुक्त कोष	२४१७४७	२७०५४७	१	५	२	३
७०-३/४-४५१	परिवार नियोजन तथा मातृशिशु कल्याण एवं महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका कार्यक्रम	३०२१७८	६०१९१९	१८१३१०	७८३२२९	१३३१५६	०	१३३१५६	४४००७३	२१००००	UNFPA WHO USAid UNICEF , दाताको संयुक्त कोष	८२०३२५	८७२६३६	१	५	२	३
७०-३/४-४७०	विस्तारित खोप एवं राष्ट्रिय पोलियो खोप कार्यक्रम	९३०३११	१०१८८५१	३३३००	१०५२१५१	७५९९०	०	७५९९०	८४२१६१	१३४०००	UNICEF WHO GAVI, USAID, दाताको संयुक्त कोष	१०८९८७८	११११९५५	१	५	२	३

बजेट उपशीर्षक	आयोजना/कार्यक्रमको नाम	आ.व. २०६६/०६७ को संशोधित अनुमान	आधार वर्ष २०६७/६८									आ.व. २०६८/ ०६९ को प्रक्षेपण	आ.व. २०६९/ ०७० को प्रक्षेपण	प्राथमिकता संकेत	रणनीति संकेत	गरिबोन्मुख कोड	लैंगिक कोड
			आ.व. २०६७/०६८ को विनियोजन			श्रोत					श्रोत						
			चालु	पूँजीगत	जम्मा	नेपाल सरकार			बैदेशिक	ऋण							
						चालु	पूँजी	जम्मा	अनुदान								
७०-३/४-४७२	भाडा पखाला, स्वास प्रशवास तथा पोषण कार्यक्रम	१५९६२७	५७४०३६	७२७१०	६४६७४६	१०५२१२	४१००	१०९३१२	५३७४३४	०	UNICEF WHO JICA, Plan Intl; ARI, ADB, Save the Children USA, USAID, दाताको संयुक्त कोष	५९२८६०	६११४८०	१	५	२	३
७०-३/४-५००	वर्डफ्लुवाट हुने मानव संक्रमण निदान कार्यक्रम	५७२९३	२०५९५०	८८४९२	२९४४४२	४९०	०	४९०	२९३९५२	०	IDA	२०१०७०	९०८०७	१	५	२	३
७०-३/४-५१०	इपिडेमियोलोजी, औलो, कालाज्वार नियन्त्रण तथा प्राकृतिक प्रकोप व्यवस्थापन	१५४७६८	३४९७३२	१८९७५	३६८७०७	८१९०५	१७५०	८३६५५	२८५०५२	०	UNFPA, WHO, GF, DFID, दाताको संयुक्त कोष	३९५६५५	४१९१७८	१	५	२	३
७०-३/४-५१२	कुष्ठरोग नियन्त्रण	१४९४१	१७३२९	०	१७३२९	१०७३६	०	१०७३६	६५९३	०	WHO Netherlands Cell Company	१८९२१	२०२२३	१	५	२	३
७०-३/४-६१०	औषधि र उपकरण आपूर्ति	८३०२०४	१४३१९३५	५०४६६८	१९३६६०३	७१६१३०	९६९५०	८१३०८०	८०५५२३	३१८०००	KFW USAID दाताको संयुक्त कोष	१६०२८८०	१७७४१५८	१	५	४	३
७०-३/४-६११	प्राथमिक स्वास्थ्य पुनर्जागरण कार्यक्रम	०	३०८३६२	१०७४५०	४१५८३२	२०५६९२	२१५००	२२७१९२	१८८६४०	०	दाताको संयुक्त कोष	५५३६००	५८५६७०	१	५	२	३
७०-३/४-६२०	अस्पताल निर्माण सुधार तथा व्यवस्थापन सूचना प्रणाली	११४७९८	१६५२९५	३०७४१	१९६०३६	७८६७७	२९०२१	१०७६९८	८८३३८	०	KFW UNICEF WHO GTZ Save the Children USA दाताको संयुक्त कोष	२३७६२८	२४८८८५	१	२	२	३
७०-३/४-६५०	राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार केन्द्र	५४९४९	७५१८३	४१५	७५५९८	३६९९३	४१५	३७४०८	३८१९०	०	USAid दाताको संयुक्त कोष	८२११९	८८६५३	२	५	२	३
७०-३/४-६६०	राष्ट्रिय तालिम कार्यक्रम	११९०९०	१२७४०१	२८०९०	१५५४९१	१३३८१	२७४०	१६१२१	१३९३७०	०	UNFPA USAid Save the Children UNICEF WHO दाताको संयुक्त कोष	१४०८८०	१४५१७४	२	५	२	३

बजेट उपशीर्षक	आयोजना/कार्यक्रमको नाम	आ.व. २०६६/०६७ को संशोधित अनुमान	आधार वर्ष २०६७/६८									आ.व. २०६८/ ०६९ को प्रक्षेपण	आ.व. २०६९/ ०७० को प्रक्षेपण	प्राथमिकता संकेत	रणनीति संकेत	गरिवीमुक्त कोड	लैंगिक कोड
			आ.व. २०६७/०६८ को विनियोजन			श्रोत					श्रोत						
			चालु	पूँजीगत	जम्मा	नेपाल सरकार			बैदेशिक	ऋण							
						चालु	पूँजी	जम्मा	अनुदान								
७०-३/४-६६१	किटजन्य रोग नियन्त्रण अनुसन्धान तथा तालिम केन्द्र	१३१९४	१४६०३	७५०	१५३५३	७४००	४५०	७८५०	७५०३	०	दाताको संयुक्त कोष	१५८२५	१६५००	३	५	२	३
७०-३/४-६८०	स्वास्थ्य प्रयोगशाला सेवा	४४०३६	३५०१९	९९००	४४९१९	२२७१९	५००	२३२१९	२१७००	०	दाताको संयुक्त कोष	४४३००	४३७४६	२	५	२	३
७०-३/४-७०१	स्वास्थ्य करकोषबाट संचालित कार्यक्रमहरू	४०००००	४३१२००	०	४३१२००	४३१२००	०	४३१२००	०	०		४५००००	४६००००	३	५	२	३
७०-३/४-७५५	आयुर्वेद चिकित्सालय, नरदेवी	११४७८	०	०	०	०	०	०	०	०		०	०				
७०-३/४-७५६	विविध कार्यक्रम (आयुर्वेद विभाग)	१५३२१७	१०४३१६	९३८७५	१९८१९१	१०४३१६	९३८७५	१९८१९१	०	०		२३५२००	३०२३४५	२	५	२	३
७०-३/४-७५८	सिंहदरवार वैद्यखाना	३५००	११००	४५००	५६००	११००	४५००	५६००	०	०		४१००	३१००	३	५	२	३
७०-३/४-७६२	बी.पी. कोइराला लायन्स नेत्र अध्ययन केन्द्र	७५००	४९०	३००००	३०४९०	४९०	३००००	३०४९०	०	०		१०५००	१०६००	३	५	२	३
७०-३/४-७६३	नेपाल नेत्र ज्योति संघ	३५०००	५४०००	०	५४०००	५४०००	०	५४०००	०	०		५४०००	५५०००	२	५	२	३
७०-३/४-७६५	स्वास्थ्य अनुसन्धान परिषद्	३०६८१	२३१२८	१००००	३३१२८	२३१२८	१००००	३३१२८	०	०		२५०००	२५२००	३	५	२	३
७०-३/४-७६८	अनुगमन, मूल्यांकन तथा योजना सुदृढीकरण	४४९३६५	४७९८३७	७९३५७०	१२७३४०७	३८८२६२	६५३६९०	१०४१९५२	२३१४५५	०	WHO दाताको संयुक्त कोष	१३११८७७	१२८३००३	२	५	२	३
७०-३/४-७७०	स्वास्थ्य सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम	०	०	०	०	०	०	०	०	०							
७०-३/४-८०१	क्षयरोग नियन्त्रण	८८९५२	१३८४६६	७८५०	१४६३१६	४१३६७	५००	४१८६७	१०४४४९	०	Norway, GF	११४१००	११८२००	१	५	२	२
७०-३/४-८०५	ग्रामीण स्वास्थ्य विकास परियोजना (रामेछाप र दोलखा)	६८१८९	६६७१८	०	६६७१८	४८	०	४८	६६६७०	०	SDC	६९४७०	७००२०	३	५	२	१
७०-३/४-८१५	राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा सूचना तथा संचार सेवा	६१००४	६१८२५	२७००	६४५२५	२८०००	०	२८०००	३६५२५	०	दाताको संयुक्त कोष	६७९६७	७०८९७	१	५	२	३
७०-३/४-८१६	राष्ट्रिय तालिम कार्यक्रम	५९५०६	५५०२५	०	५५०२५	४९९५	०	४९९५	५००३०	०	दाताको संयुक्त कोष	५८०६५	६००८७	२	५	२	३

बजेट उपशीर्षक	आयोजना/कार्यक्रमको नाम	आ.व. २०६६/०६७ को संशोधित अनुमान	आधार वर्ष २०६७/६८									आ.व. २०६८/ ०६९ को प्रक्षेपण	आ.व. २०६९/ ०७० को प्रक्षेपण	प्राथमिकता संकेत	रणनीति संकेत	गरिबोन्मुख कोड	लैंगिक कोड
			आ.व. २०६७/०६८ को विनियोजन			श्रोत					श्रोत						
			चालु	पूँजीगत	जम्मा	नेपाल सरकार			बैदेशिक	ऋण							
						चालु	पूँजी	जम्मा	अनुदान								
७०-३/४-८५५	एकीकृत जिल्ला स्वास्थ्य कार्यक्रम	४८७६४१०	३६५२५२८	३७६२१५०	७४१४६७८	१६०३९६९	१५२४४९५	३१२८४६४	३७३६२१४	५५००००	UNFPA UNICEF, Netherlands SNV USAID, GAVI GF, GTZ Save The Children USA दाताको संयुक्त कोष	९७७२०१४	१२८५५१२४	१	५	२	३
	जम्मा	१५८४४०३७	१७०५४३०४	६७५९६८९	२३८१३९९३	१०५४९११३	३३८१०८२	१३९३०१९५	८६७१७९८	१२१२०००		२६४३०९७५	३०३१९४४९				

६.३ खानेपानी तथा सरसफाई

१. पृष्ठभूमि

स्वच्छ तथा सुरक्षित खानेपानी स्वस्थ मानव जीवनको आधार हो । हाल करिब ८० प्रतिशत जनसंख्यालाई खानेपानी सुविधा र करिब ४३ प्रतिशत जनसंख्यालाई सरसफाई सुविधा उपलब्ध भएको छ । तथापि खानेपानी र सरसफाई सुविधाको उपलब्धतामा ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रबीच समानता रहेको पाइदैन । खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रमा कार्यरत निकायहरूबीच समन्वय कायम गर्नु र दीगो एवं गुणस्तरीय सेवा उपलब्ध गराउनु अहिलेका मुख्य चुनौति हुन । आवश्यकता अनुरूप खानेपानी तथा सरसफाई सेवा उपलब्ध गराउन नसक्नु मुख्य समस्याको रूपमा रहेको छ । खानेपानी तथा सरसफाई सेवा उपलब्ध भएका क्षेत्रमा पनि दिगो र भरपर्दो किसिमले पर्याप्त मात्रामा सेवा प्रदान गर्न सकिएको छैन ।

खानेपानी तथा सरसफाई सेवाको विस्तार र संचालनका लागि सरकारी प्रयासमात्र पर्याप्त नहुने हुँदा उपभोक्ता, स्थानीय निकाय, गैरसरकारी संघ संस्था, निजी एवं सहकारी क्षेत्रको संलग्नता समेतलाई प्रोत्साहन गर्न सामुदायिक व्यवस्थापनको नीति अवलम्बन गरी आयोजना निर्माण, सञ्चालन र मर्मत सम्भारमा सरोकारवालाई सहभागी गराउने नीति अवलम्बन गरिएको छ ।

चालु तीन वर्षीय योजनाले छिटो प्रतिफल दिने र अधुरा खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम सम्पन्न गर्ने, खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रमा उपयुक्त समन्वय र क्रमशः क्षेत्रगत अवधारणा (SWAp) अवलम्बन गर्ने साथै वातावरण मैत्री स्थानीय स्रोत साधनको उपयोग तथा प्रवर्द्धन गर्ने लक्ष्य राखे अनुरूप कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिनेछ ।

२. नतिजा सूचकहरू

तीन वर्षीय अन्तरिम योजना (२०६४/०६५-२०६६/०६७) ले योजनावधिमा थप ३८ लाख ९३ हजार जनतालाई आधारभूत खानेपानी सेवा उपलब्ध गराई कुल लाभान्वित जनसंख्या ८५ प्रतिशत, थप २१ लाख ५९ हजार जनतालाई उच्च तथा मध्यम स्तरको खानेपानी सेवा उपलब्ध गराई कुल लाभान्वित जनसंख्या १५ प्रतिशत र थप ४९ लाख ४० हजार जनतालाई सरसफाई सुविधा उपलब्ध गराई कुल लाभान्वित जनसंख्या ६० प्रतिशत पुर्याउने लक्ष्य राखेको थियो । उक्त योजनाको लक्ष्य र प्रगतिका साथै आ.व. २०६७/६८ का लक्ष्यहरू तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

केही प्रमुख प्रतिफल सूचकहरूको लक्ष्य तथा प्रगति

(जनसंख्या हजारमा)

प्रतिफल सूचकहरू	गत आवधिक योजनाको लक्ष्य	प्रगति	०६७/६८ को लक्ष्य
आधारभूत खानेपानी सेवाबाट थप लाभान्वित जनसंख्या	३८९३	१६९६	७३०
उच्च/मध्यमस्तरको खानेपानी सेवाबाट थप लाभान्वित जनसंख्या	२१५९	६१५	५३
सरसफाई सुविधाबाट थप लाभान्वित जनसंख्या	४९४०	१०६६	८१२

आ.व. २०६७/६८ मा खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रमा कुल २२ आयोजना तथा कार्यक्रमहरू संचालन हुनेछन् । यी आयोजना/कार्यक्रमहरूमध्ये मध्यावधि खर्च संरचना अनुसार पहिलो, दोश्रो र तेश्रो प्राथमिकतामा क्रमशः १४, ५ र ३ आयोजना/कार्यक्रमहरू रहेका छन् ।

भौतिक योजना तथा निर्माण क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	गत आ.व.को प्रगति स्थिति	आ.व. २०६६/६७ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४८-३/४-७०५ वातावरणीय सरसफाइ आयोजना	२०५७/५८-सालवसाली	सरोकारवाला संस्थाहरूसँगको साभेदारी र सहकार्य तथा विद्यालय / गा.वि.स./ समुदायको अगुवाइमा जागृतिमूलक क्रियाकलाप र सामाजिक परिचालनबाट पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रम संचालन गरी विद्यालय क्षेत्र, गा.वि.स., समुदायलाई खुला दिशा मुक्त क्षेत्रको रूपमा विकास गर्ने ।	<ul style="list-style-type: none"> ● ४७ गा.वि.स. खुला दिशा मुक्त क्षेत्र घोषित भएको । ● थप २८ हजार १ सय २५ शौचालय निर्माण भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● क्रमागत २१३ र नयाँ ३२१ गा.वि.स.हरूमा सरसफाई कार्यक्रम सञ्चालन गरी १००० संस्थागत शौचालय र १ लाख १० हजार घरायसी शौचालय निर्माण गर्ने । ● सरसफाई कार्यक्रमलाई व्यापकता दिन रणनीतिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने । ● क्षेत्रगत SWAp Approach Sector लाई अगाडी बढाउन रणनीति तय गर्ने ।
४८-३/४-७०६ राष्ट्रिय सूचना व्यवस्थापन तथा अनुगमन आयोजना	२०५९/६०-सालवसाली	सम्पन्न भएका खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजनाहरूको वर्तमान अवस्था (functional Status), खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाबाट लाभान्वित जनसंख्या सम्बन्धी अद्यावधिक तथ्यांक सहित खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्र सम्बन्धित सूचना केन्द्र (Resource Center) को स्थापना तथा विकास ।	<ul style="list-style-type: none"> ● खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको सेवा उपलब्धता सम्बन्धी तथ्याङ्क अद्यावधिक तथा विश्लेषण गरी सार्वजनीकरण गरिएको । ● संकलित तथ्याङ्कहरूलाई Data Bank मा राख्ने, विश्लेषण गरी सम्बन्धित निकायमा सूचना प्रवाह गर्ने कार्य भइरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी राष्ट्रिय तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन र अद्यावधिक गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने । ● जिल्लास्तरीय तथ्याङ्क संकलन र प्रमाणिकरण गर्ने काममा समन्वयात्मक ढंगले रणनीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
४८-३/४-७०७ बृहत् खानेपानी पुनर्स्थापन आयोजना	सालवसाली	आयु सकिएका र धेरै नै जिर्ण अवस्थामा पुगेका प्रणालीहरूको नविकरण तथा पुनर्निर्माण र दैवी प्रकोपबाट वा अन्य कारणबाट क्षति भएका प्रणालीहरूको पुनर्स्थापन ।	<ul style="list-style-type: none"> ● क्षतिग्रस्त ५६ वटा आयोजना/प्रणाली पुनर्स्थापन गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● करिब ६० खानेपानी आयोजना/प्रणाली पुनर्स्थापना गरी ९० हजार जनसंख्यालाई खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउने ।
४८-३/४-७०८ डीप ट्युबवेल आयोजना (मर्मत सुधार)	सालवसाली	इलेक्ट्रो-मेकानिकल उपकरण जडान भएका खानेपानी आयोजनाहरूमा नियमित वितरण गर्न नयाँ डिप ट्युबवेल निर्माण, पम्प तथा इलेक्ट्रो-मेकानिकल उपकरणहरूको मर्मत सुधार, प्रतिस्थापन हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> ● ३ वटा डिप ट्युबवेल आयोजना निर्माण सम्पन्न भएको । ● ३ वटा खानेपानी आयोजनाहरूमा जेनेरेटर जडान भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● पम्पीङ्ग प्रणालीका आयोजनाहरूमा डीप ट्युबवेल निर्माण/पुनर्स्थापन, इलेक्ट्रो मेकानिकल उपकरणहरूको पुनर्स्थापन गर्ने । ● Ground water recharging तथा drawdown सम्बन्धमा अध्यायन गर्ने ।
४८-३/४-७०९ जनसाधन विकास आयोजना	सालवसाली	विभिन्न विषयका तालिम कार्यक्रम मार्फत खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रसँग सम्बन्धित कर्मचारीहरूको सीप एवं दक्षताको विकास र आयोजना संचालन, व्यवस्थापन तथा नियमित मर्मत सम्भारमा संलग्न उपभोक्ता तथा विभिन्न तहका कामदारहरूको ज्ञान र सीप अभिवृद्धि हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> ● २० वटा समूहमा ३८९ जना लाई क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी तालीम दिइएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● क्षेत्रगत विषयमा विभिन्न तहका कर्मचारीहरूको सीप, ज्ञान र क्षमता अभिवृद्धि गर्न विभिन्न तालीम सञ्चालन गर्ने । ● केन्द्रिय जनसाधन विकास एकाइ (Central Human Resource Development Unit) लाई सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँगको परामर्श र सहयोगमा राष्ट्रिय स्तरको तालीम केन्द्रको रूपमा विकसित गर्ने । ● विश्वविद्यालय तथा सम्बन्धित विषयका विज्ञहरूको साभेदारीमा अनुसन्धान र विकास (R&D) अगाडि बढाउने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	गत आ.व.को प्रगति स्थिति	आ.व. २०६६/६७ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४८-३/४-७१० खानेपानी गुणस्तर सुधार आयोजना	२०५३/५४ सालवसाली	राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड कार्यान्वयन निर्देशिका २०६२ अनुरूप विगतमा सम्पन्न खानेपानी प्रणालीहरूबाट वितरित खानेपानीको गुणस्तर बृद्धि गर्न स्थानीय आवश्यकता अनुसार खानेपानी प्रशोधन प्रणालीहरूको निर्माण ।	<ul style="list-style-type: none"> ● ४ वटा आयोजनाहरूमा गुणस्तर सुधारको कार्य सम्पन्न गरी करिब ३३ हजार जनतालाई गुणस्तरयुक्त खानेपानी सेवा उपलब्ध गराइएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● ६ वटा आयोजनामा गुणस्तर सुधारको कार्य सम्पन्न गर्ने । ● १५० आयोजनामा Water Safety Plan कार्यान्वयन गर्ने । ● १० नयाँ आयोजनामा पानी प्रशोधन प्रणाली निर्माण कार्य शुरू गर्ने । ●
४८-३/४-७११ बागमती क्षेत्र भौतिक पूर्वाधार विकास आयोजना	२०५१/५२-२०७०/७१	भौतिक पूर्वाधारको विकास भई बागमती र यसका सहायक नदीनालाहरू वरपरका प्राकृतिक, पुरातात्विक, साँस्कृतिक तथा धार्मिक सम्पदा, सभ्यता एवं वातावरणको संरक्षण हुने	<p>गोकर्णदेखि गुहेश्वरी खण्डमा बागमती नदीको दायाँ किनारामा मुख्य ढल लाइन, ग्रीनबेल्ट, सडक, ढल प्रशोधन केन्द्र निर्माण भएको ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● बागमती नदीको सुन्दरीजल-गोकर्ण खण्डमा २०२१ सालको नापी नक्सा अनुसार नदी सिमाङ्कन गर्ने कार्य सम्पन्न । सो क्षेत्रको १.५ कि.मि. खण्डको नदी नियन्त्रण कार्यको सर्वेक्षण, डिजाइन र लागत अनुमान तयारी कार्य पूरा । २०२१ सालको नाप नक्सा अनुसार नदी संरक्षणको कार्य नेपाली सेना मार्फत गराउन स्वीकृति प्राप्त भैसकेको । ● बागमती नदीको गोकर्ण-गुहेश्वरी खण्डको बायाँ किनारामा र तिलगंगादेखि मिनभवनसम्मको बागमती नदीको दायाँ बायाँ किनारामा भौतिक पूर्वाधार (नदी नियन्त्रण, चोक ड्याम, मुख्य ढल लाइन, सडक र हरित क्षेत्र) निर्माणको लागि उक्त कार्यहरूलाई तीन प्याकेजमा विभाजन गरी ठेक्कापट्टा आव्हान गरिएको र सो अनुसार ठेक्का सम्झौता भैसकेको । ● राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषसंगको सहकार्यमा बागमती कार्य योजना (२००९-२०१४) तर्जुमा भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● बागमती नदीको मुहान संरक्षणको कार्य गरिने । ● बागमती नदीको सुन्दरीजल - गोकर्ण खण्डमा २०२१ सालको नापी नक्साको आधारमा नदी कायम गरी कुल ७ कि.मि. क्षेत्रमा तटबन्धन गरिने । ● बागमती नदीको तिलगंगा-मिनभवन खण्डमा ६ कि.मि. मुख्य ढल र ६ कि.मि. सडक निर्माण गरिने । ● दुईवटा ढल प्रशोधन केन्द्रहरूको डिजाइन, लागत तयार गरी निर्माण प्रक्रिया अगाडि बढाइने । ● राष्ट्रिय स्तरका संस्थाहरूसँग समन्वय गरी सार्वजनिक निजी साझेदारीको अवधारणा अनुरूप उपर्युक्तानुसारका कार्यहरू अगाडि बढाउने ।
४८-३/४-७१२ ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाइ	सेप्टेम्बर २००४ - डिसेम्बर २०१० रू ४ अर्ब ६४ करोड	१३८२ आयोजना संचालन गरी ९६७४०० जनसंख्यालाई खानेपानी सेवा पुराउने ।	<ul style="list-style-type: none"> ● ७१२ आयोजनाहरू सम्पन्न भई थप ५ लाख २३ हजार जनसंख्या खानेपानी सेवाबाट लाभान्वित भएको । ● विकास चरणका १५४१ वटा आयोजनाहरू कार्यान्वयन चरणमा प्रवेश गरेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● ५१६ वटा आयोजना सम्पन्न भई ४ लाख २४ हजार जनसंख्या खानेपानी सेवाबाट लाभान्वित हुने ।
४८-३/४-७१६ साना शहरी खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजना	२०५७/५८-२०६६/६७ ५३८६९ हजार अमेरिकी डलर	साना शहरी खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजना अन्तर्गत निर्माण सम्पन्न कोहलपुर, अत्तरिया, त्रिभुवननगर, तुलसीपुर, वीरेन्द्रनगर र महेन्द्रनगर नगर आयोजनाहरूमा उपभोक्ता समितिको क्षमता अभिवृद्धि तथा सशक्तिकरण ।	<ul style="list-style-type: none"> ● सम्पन्न नगर आयोजनाहरूमा UN-HABITAT को सहयोगमा उपभोक्ता सवलिकरण, क्षमता अभिवृद्धि जस्ता कार्यक्रमहरू संचालन भैरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● सम्पन्न नगर आयोजनाहरूमा UN-HABITAT को सहयोगमा उपभोक्ता सवलिकरण, क्षमता अभिवृद्धि जस्ता कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	गत आ.व.को प्रगति स्थिति	आ.व. २०६६/६७ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४८-३/४-७१७ वर्षातको पानी संकलन आयोजना	२०६५/६६ सालवसाली	सुगम रूपमा खानेपानीको स्रोत उपलब्ध नभएका स्थानहरूमा घरायसी प्रयोजनको लागि वर्षातको पानी संकलन तथा उपयोग हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> ८ वटा आयोजना सम्पन्न गरी २२४४ जनसंख्यालाई खानेपानी सेवा उपलब्ध गराएको । 	<ul style="list-style-type: none"> निर्देशिका बनाई लागु गर्ने । ज्ञान व्यवस्थापन केन्द्र (Knowledge Management Center) को कार्य गर्न क्षेत्रीय स्तरमा स्रोत केन्द्रको स्थापना गर्ने । ७ वटा आयोजना सम्पन्न गर्ने र २ आयोजनाको कार्यान्वयनलाई निरन्तरता दिने । ११ वटा नयाँ आयोजना शुरू गर्ने । १५ वटा स्कूलहरूमा वर्षातको पानी संकलन तथा उपयोगको लागि प्रणाली निर्माण गर्ने ।
४८-४-७१८ मेलम्ची खानेपानी आयोजना	२०५५/५६ -२०७०/७१ रु. १७ अर्ब ४३ करोड ७४ लाख	<ul style="list-style-type: none"> काठमाडौं, भक्तपुर र ललितपुरका उपभोक्ताहरूलाई शुद्ध पिउने पानी उपलब्ध हुने । मेलम्ची उपत्यका, मण्डन उपत्यका क्षेत्रमा सामाजिक उत्थानका कार्यक्रम मार्फत आर्थिक विकास, सामाजिक विकास हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> १८ कि.मि. मेन एक्सेस रोड निर्माण सम्पन्न भएको । ४१.८ कि.मि. सडक स्तर सुधार भएको । २१.२ कि.मि. अडिट एक्सेस रोड निर्माण कार्य सम्पन्न भएको । टनेल निर्माण र हेडवर्क्सको काम शुरू भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ६ कि.मि. सुरुङ्ग निर्माण गर्ने । ४.५ कि.मि. सडक सुधार कार्य सम्पन्न गर्ने । सुन्दरीजलमा पानी प्रशोधन केन्द्र निर्माण कार्य शुरू गर्ने । प्रभावित गा.वि.स.हरूमा सञ्चालित सामाजिक उत्थान कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउने ।
४८-३/४-७२० ढल निर्माण आयोजना (प्रशोधन केन्द्र सहित)	२०५७/५८ सालवसाली	स्थानीय निकाय तथा उपभोक्ता समुदायको सक्रिय सहभागिता र आर्थिक साभेदारीमा प्रशोधन केन्द्र सहितको ढल प्रणाली निर्माण हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> ठैव, हरिसिद्धि, मनकामना र बालकोटमा क्रमागत रूपमा स्थानीय ढल निर्माण कार्य भईरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> एकीकृत ढल तथा प्रशोधन प्रणालीको विकास गर्न निर्देशिका बनाई कार्य गर्ने । निर्माणाधिन ढललाई जनताको साभेदारीमा प्रशोधन केन्द्र सहित कार्यान्वयन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने ।
४८-३/४-७२२ सामुदायिक खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	२०६१/६२-२०६६/६७ ३५७०० हजार अमेरिकी डलर	मानव विकास सूचकाङ्क न्यून रहेका सुदूर तथा मध्य पश्चिमाञ्चलका १९ र पश्चिमाञ्चलका २ समेत २१ जिल्लाका १२०० समुदायमा स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाई सुविधा उपलब्ध गराउने ।	<ul style="list-style-type: none"> २२९ आयोजना सम्पन्न भई करिब थप १ लाख ९१ हजार जनतालाई खानेपानी तथा सरसफाई सुविधा पुगेको । 	<ul style="list-style-type: none"> बाँकी २२५ आयोजना सम्पन्न गरी करिब २ लाख ८ हजार जनतालाई आधारभूतस्तरको खानेपानी तथा सरसफाई सेवा उपलब्ध गराउने ।
४८-३/४-७२७ दोस्रो साना शहरी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	२०६६/६७-२०७२/७३ ७१७०० हजार अमेरिकी डलर	२० वटा साना शहरका २ लाख ४० हजार जनतालाई उच्चस्तरको खानेपानी तथा सरसफाई सेवा उपलब्ध हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय स्थापना भएको । १२ आयोजना छनोट भई सर्वे डिजाइन कन्सल्ट्यान्ट परिचालित भएको । ८ वटा आयोजनाको छनोट कार्य भईरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> १२ नगर आयोजनाको कार्यान्वयन शुरू गर्ने । ८ वटा नयाँ आयोजना छनोट गरी प्रारम्भिक कार्य अगाडि बढाउने ।
४८-३/४-८०२ ग्रामीण खानेपानी आयोजना	२०६६/६७-२०६९/७० रु. ८ करोड ५८ लाख	मध्य र सुदूर पश्चिमाञ्चलका पहाडी जिल्लाहरूमा ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना कार्यान्वयन हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> २१ आयोजना सम्पन्न भई करिब १० हजार जनसंख्यालाई खानेपानी सुविधा उपलब्ध भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> स-साना ग्रामीण खानेपानी आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्न उपभोक्ता समितिहरूलाई टेवा पुऱ्याउने ।
४८-३/४-८०४ खानेपानी आयोजनाहरू	सालवसाली	नेपाल सरकारको आन्तरिक स्रोतबाट ७५ वटै जिल्लाहरूमा क्रमागत रूपमा खानेपानी तथा सरसफाई आयोजनाहरूको निर्माण गरी खानेपानी तथा सरसफाई सेवा विस्तार हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> ५९ आयोजना सम्पन्न भई थप २ लाख ७ हजार जनसंख्यालाई खानेपानी सुविधा उपलब्ध भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> करिब ८० आयोजना सम्पन्न गरी थप २ लाख ७४ हजार जनतालाई आधारभूतस्तरको खानेपानी तथा सरसफाई सेवा उपलब्ध गराउने । जुम्लाको खलंगा लगायत जिल्ला सदरमुकामहरूमा खानेपानी सेवा सुदृढिकरण गरिने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	गत आ.व.को प्रगति स्थिति	आ.व. २०६६/६७ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
८७-४-४५२ खानेपानी उत्पादन वृद्धि कार्यक्रम	सालवसाली	खानेपानीको विद्यमान स्रोतहरूको संरक्षण तथा अतिरिक्त स्रोत परिचालनद्वारा खानेपानीको आपूर्तिमा वृद्धि हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> ८.५ कि.मि. जी.आई. पाइप लाइन विच्छेदनाउने कार्य सम्पन्न भएको । ९ वटा डीप ट्युबवेल निर्माण कार्य सम्पन्न भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ६ वटा पानीपोखरी निर्माण कार्य सम्पन्न हुने । २ वटा ओभरहेड ट्याङ्की निर्माण कार्य सम्पन्न हुने । मर्दीबाँध संरक्षण कार्य सम्पन्न हुने ।
८७-४-४५५ खानेपानी तथा ढल निकास कार्यक्रम	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> थप खानेपानी उत्पादन तथा वितरण प्रणालीको सुधारद्वारा उपभोक्तालाई सुविधा पुग्ने । ढल निकास व्यवस्थित हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> २३ वटा शहरी क्षेत्रमा ४ कि.मि.वितरण पाइप विच्छेदनाइएको । २ वटा ट्युबवेल निर्माण कार्य सम्पन्न भएको । १८ वटा सतह स्रोत र १६ वटा ट्युबवेल पुनर्स्थापन भई थप ८ लाख लिटर पानी उत्पादन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> समुदायमा आधारित कार्यक्रमहरूलाई प्रोत्साहन गर्न निर्देशिका बनाई कार्यान्वयन गर्ने । २३ शहरी क्षेत्रमा पाइपलाईन सुधार विस्तार गर्ने । पानी ट्याङ्कर खरिद गर्ने ।
८७-४-४५९ नगर विकास कोष- खानेपानी क्षेत्र	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> साना शहरहरूमा सञ्चालित खानेपानी तथा सरसफाई आयोजनाबाट स्वच्छ तथा स्वस्थ खानेपानी वितरण भई जनस्वास्थ्यमा सुधार हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न खानेपानी आयोजनाहरूमा सहूलियत दरको ऋण तथा अनुदान उपलब्ध गराईको । 	<ul style="list-style-type: none"> दोस्रो साना शहरी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना अन्तर्गत सञ्चालन हुने खानेपानी आयोजनाहरूमा करिब रु. ३० करोड ऋण तथा अनुदान प्रवाह गर्ने । हाल भइरहेका कार्यहरूलाई अद्यावधिक गर्दै समयानुकूल रणनीति बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।
८७-४-४६० काठमाडौं उपत्यका खानेपानी सेवा क्षेत्र विकास कार्यक्रम	२०६६/६७-२०६८/६९ रु. १६ करोड ७९ लाख	<ul style="list-style-type: none"> विलिङ्ग प्रणाली र लेखा प्रणालीमा सुधार भई उपभोक्तावर्गलाई सुविधा हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> कम्प्युटर सफ्टवेयर नेटवर्किङ्ग र हार्डवेयरको लागि टेण्डर आह्वान भई मूल्याङ्कन भइरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> १० वटा शाखामा विलिङ्ग प्रणाली कम्प्यूटरीकृत गरी लेखा प्रणालीमा सुधार ल्याउने ।
८७-४-४६१ काठमाडौं उपत्यका खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड	२०६५/६६ सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> खानेपानीको उत्पादन वृद्धि, गुणस्तर अभिवृद्धि तथा वितरण प्रणालीमा सुधार हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> वानेश्वर डेमो स्कीम निर्माणको टेण्डर भैसकेको । ६ वटा ट्युबवेल निर्माण गरिएको । १० वटा ट्युबवेल पुनर्स्थापन गरिएको । ग्वालिन्दह खा.पा.आ.को टेण्डर भैसकेको ट्याङ्कर, मिटर, फ्लो मिटर र ५ वटा जेनेरेटर खरिदका लागि टेण्डर भैसकेको । 	<ul style="list-style-type: none"> १५ वटा ट्युबवेल निर्माण गर्ने । ५ वटा पानी प्रशोधन केन्द्र निर्माण तथा ५ वटा केन्द्रको पुनर्स्थापन गर्ने । सतहगत र भूमिगत चुहावट नियन्त्रण गरी दैनिक ४० लाख लिटर पानी बचत गर्ने । १५ हजार थान मिटर जडान गर्ने । वानेश्वर डेमो स्किम सम्पन्न गर्ने ।
८७-४-४६२ काठमाडौं उपत्यका खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना निर्देशनालय	सन २००८- सन २०१३ ४८.०८ मिलियन अमेरिकी डलर	<ul style="list-style-type: none"> काठमाडौं उपत्यकाका १६ लाख जनसंख्यालाई खानेपानी सेवास्तर अभिवृद्धि गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> १३% भौतिक प्रगति 	<ul style="list-style-type: none"> १५ वटा डीप ट्युबवेल निर्माण, कालोपुल, कुसुन्ती, वानेश्वर क्षेत्रमा डेमोष्ट्रेसन कार्य सञ्चालन, सुन्दरीजल-महाकाल चौर वल्क डिष्ट्रिब्युसन सञ्चालन ।

आ.ब. २०६७/६८ को खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको कार्यक्रम बजेट

(रु. हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट								क्रम	सम्भरणनीतिक	संकेत	संकेत		
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९				आ.ब. २०६९/७०									
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक		जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक							
	साधारण प्रशासनतर्फ												अनुदान	ऋण			अनुदान	ऋण						
४८-३/४-१६५	खानेपानी तथा ढल निकास विभाग	२७७९७	४१२७५	४०७९७	४७८	४१७२५					४५९७२	४५९७२	०	०	५०७०२	५०७०२	०	०	१	७				
	जम्मा	२७७९७	४१२७५	४०७९७	४७८	४१७२५					४५९७२	४५९७२	०	०	५०७०२	५०७०२	०	०						
	विकास कार्यक्रमतर्फ																							
४८-३/४-७०५	वातावरणीय सरसफाई आयोजना	६२७१७	२०९७३०	१९४९२	१९०२३८	२०१९७०	७७६० UNICEF, WHO, UN- HABITAT	०	०	०	४२०३७५	४१२३७५	८०००	०	५१३६७०	५१११७०	२५००	०	१	३	२	२		
४८-३/४-७०६	राष्ट्रिय सूचना व्यवस्थापन तथा अनुगमन आयोजना	७८९७	१३५४३	१३५४३	०	१२२८२	१२६१ UNICEF	०	०	०	१३९१४	२६५७	११२५७	०	१३९३९	२६८२	११२५७	०	३	३	२	२		
४८-३/४-७०७	बृहत खानेपानी पुनःस्थापना आयोजना	३४७४०	१००३२१	३२१	१०००००	१००३२१	०	०	०	०	४२४७७	४२४७७	०	०	४५५६७	४५५६७	०	०	१	१	१	२		
४८-३/४-७०८	डीप ट्युबवेल आयोजना	१२४६३	१९४९०	४९०	१९०००	१९४९०	०	०	०	०	६०५१६	६०५१६	०	०	७०५३१	७०५३१	०	०	१	४	१	२		
४८-३/४-७०९	जनसाधन विकास आयोजना	१४४७६	१४०४७	१३३१७	७३०	१३०७७	९७० UNICEF	०	०	०	१३५१०	१०७८०	२७३०	०	१४२८६	११२८३	३००३	०	२	३	२	२		
४८-३/४-७१०	खानेपानी गुणस्तर सुधार आयोजना	७८७४८	१००१८७	६५७	९९५३०	१००१८७	०	०	०	०	२०६८४२	२०६८४२	०	०	३०६८४२	३०६८४२	०	०	१	४	२	२		
४८-३/४-७११	वाग्मती क्षेत्र भौतिक पूर्वाधार विकास आयोजना	२४७८६७	३००४८९	९११०	२९१३७९	३००४८९	०	०	०	०	४२२५२२	४२२५२२	०	०	५२२८१२	५२२८१२	०	०	३	४	२	२		
४८-३/४-७१२	ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई कोष	९७१०१८	१०८२७५६	२००७५६	८८२०००	४४८५६	१०३७९०० IDA	०	०	०	३५५९००	०	३५५९००	०	३५५९००	०	३५५९००	०	१	४	१	२		
४८-३/४-७१६	साना शहरी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	३१७४	४१२२६	१८९२६	२२३००	६३९३	३४८३३ UN- HABITAT	०	०	०	२१९७०	३०००	१८९७०	०	१५०००	३५००	११५००	०	१	४	१	२		
४८-४-७१७	वर्षातको पानी संकलन आयोजना	१८९६१	३५३८२	१३२४	३४०५८	३५३८२	०	०	०	०	४२१७५	४२१७५	०	०	५२२००	५२२००	०	०	२	४	१	२		
४८-३/४-७१८	मेलम्ची खानेपानी आयोजना	९०९१८७	२१७०२१०	५३४१०	२११६८००	५५८११०	०	०	१६१२१०० ADB, OPEC Fund	०	३८६०५००	८०००००	०	३०६०५००	३८६४२००	८०००००	०	३०६४२००	१	४	१	२		
४८-३/४-७२०	ढल निर्माण आयोजना	८५१३	३९६७५	१६७४	३८००१	३९६७५	०	०	०	०	५२८६९	५२८६९	०	०	५७८७४	५७८७४	०	०	२	४	२	२		

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट								प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोमुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९				आ.ब .२०६९/७०							
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोज ना आवद्ध	बजेट सहयोग	जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक		जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक					
४८-३/४-७२२	सामुदायिक खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	९३४२०३	२८७४०२	४३७८२	२४३६२०	७५०७४	०	०	२१२३२८ ADB	०	०	०	०	०	०	०	०	१	४	१	१	
४८-३/४-७२७	दोस्रो शहरी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	७०१६३	३७६८९४	३५०२८	३४१८६६	१४८११७	२२८७७७ ADB	०	०	०	१३८०९४०	५२००५८	८६०८८२	०	१७४१८०३	६२००५८	११२१७४५	०	१	४	१	२
४८-३/४-८०२	ग्रामीण खानेपानी आयोजना	७१८	२१३७५	०	२१३७५	०	२१३७५ HELVITAS	०	०	०	२७०००	०	२७०००	०	२६०६०	०	२६०६०	०	१	४	१	१
४८-३/४-८०४	खानेपानी आयोजनाहरु	१९३९१७३	२१४२७२९	४७९४९२	१६६३२३७	२०९५२२९	४७५०० JICA	०	०	०	२७४०४२३	२७०४४७८	३५९४५	०	३४९८१२२	३४६५१७४	३२९४८	०	१	४	१	१
८७-४-४५२	खानेपानी उत्पादन वृद्धि कार्यक्रम	१०७५००	१४२५००	०	१४२५००	१४२५००	०	०	०	०	११५०००	११५०००	०	०	११५०००	११५०००	०	०	२	२	२	२
८७-४-४५५	खानेपानी तथा ढल निकास कार्यक्रम	४५०००	५७०००	०	५७०००	५७०००	०	०	०	०	४७५००	४७५००	०	०	५००००	५००००	०	०	२	२	२	२
८७-४-४५९	नगर विकास कोष (खानेपानी क्षेत्र)	०	२८५०००	०	२८५०००	०	०	०	२८५००० ADB	०	४०००००	०	०	४०००००	५५००००	०	०	५५००००	१	४		२
८७-४-४६०	काठमाडौँ उपत्यका खानेपानी सेवा क्षेत्र विकास कार्यक्रम	०	२३३३३४	०	२३३३३४	१९०००	०	०	२१४३३४ ADB	०	२६४९४५	०	०	२६४९४५	२६५९००	०	०	२६५९००	१	३	२	२
८७-४-४६१	काठमाडौँ उपत्यका खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड	८२९०००	१२३५००	०	१२३५००	१२३५००	०	०	०	०	२०००००	२०००००	०	०	२०००००	२०००००	०	०	१	३	२	२
८७-४-४६२	काठमाडौँ उपत्यका खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना निर्देशनालय	०	७६००००	०	७६००००	१७१०००	०	०	५८९००० ADB	०	१००००००	२५००००	०	७५००००	१०५००००	३०००००	०	७५००००	३	४		२
	जम्मा	६२९५५१८	८५५६७९०	८९१३२२	७६६५४६८	४२६३६५२	१३८०३७६	०	२९१२७६२	०	११०८९१७८	५४९३०४९	११२०६८४	४४७५४५	१३१२९७०६	७३४६९३	१३६४९१३	४६३०१००				
	कुल जम्मा	६३२३३१५	८५९८०६५	९३२११९	७६६५९४६	४३०५३७७	१३८०३७६	०	२९१२७६२	०	१११३५१५०	५५३६०२१	११२०६८४	४४७५४५	१३१८०४०८	७४८५३९५	१३६४९१३	४६३०१००				

६.४ महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण

१. पृष्ठभूमि

विगत वर्षहरूमा महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको हक हित, अधिकारको संरक्षण, सामाजिक विकास तथा सामाजिक सुरक्षाको क्षेत्रमा क्रमिक रूपमा लगानी र प्रयासहरू सघन हुँदै गएका छन्। यसै प्रयोजनका लागि निर्माण भएका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन, अनुगमन गर्ने, नीतिगत, कानूनी, संस्थागत सुधार गर्ने, सरकारी र गैरसरकारी क्षेत्रबीच सहकार्य एवं समन्वयलाई सुदृढ गर्ने कार्यहरू हुँदै आएका छन्। फलस्वरूप, महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिकहरूको हक अधिकारको संरक्षण, प्रबर्द्धन र प्रचलनका लागि विभिन्न नीतिगत, कानूनी र संस्थागत पूर्वाधारहरू तयार भएका छन्। तीनवर्षे अन्तरिम योजनाले नीति निर्माण, योजना कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा महिला सहभागिता कम्तिमा ३३ प्रतिशत पुर्‍याउने, समष्टिगत तथा क्षेत्रगत नीति, कार्यक्रम र बजेटको लैङ्गिकीकरण गर्ने, द्वन्द्वपीडित महिलाको हक अधिकारको संरक्षण एवं विस्थापित महिलाको सुरक्षित फिर्ता र पुनर्स्थापन गर्ने, द्वन्द्व समाधान तथा शान्ति प्रक्रिया र बृहत शान्ति सम्झौता कार्यान्वयनमा महिला सहभागिता बृद्धि गर्ने तथा विकासका सबै क्षेत्रहरूमा लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण तथा महिलाहरूको आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक र कानूनी सशक्तीकरण गर्ने कुरामा जोड दिएको थियो। तदनुरूप, महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिक विरुद्धका विभेद र हिंसाका घटनामा कमी ल्याउने, महिलाहरूको सामाजिक, आर्थिक सशक्तीकरण र प्रतिनिधित्वमा अभिवृद्धि गर्ने, बजेट प्रणालीको लैङ्गिकीकरण गर्ने, विभिन्न सेवा, सुविधा र सामाजिक सुरक्षाको प्रावधानहरूको विस्तार गरी पहुँच बढाउनेतर्फ केही थप प्रयासहरू अघि बढेका छन्। तर यी उपलब्धिहरूका बावजूद महिलाहरूको राजनीतिक, आर्थिक र सामाजिक सशक्तीकरणका प्रयासहरू फैलावट र गुणस्तरका दृष्टिले अपर्याप्त रहेका छन्। स्रोत र साधनमा महिलाहरूको पहुँच र नियन्त्रण स्थापना गर्ने, विभिन्न प्रकारका विभेद र शोषणको अन्त्य गर्ने, गैर कृषि क्षेत्रमा रोजगारीका अवसरहरू बृद्धि गर्ने, निर्णय निरूपण प्रक्रियामा महिलाको सहभागितालाई बृद्धि गरी सार्थक बनाउने, महिलाभित्रका असमानतालाई हटाउने र महिलाको योगदानलाई राष्ट्रिय लेखा प्रणालीमा समावेश गर्न अबै पनि धेरै कार्यहरू गर्नुपर्ने अवस्था छ।

आ.व. २०६७/६८ देखि आरम्भ भएको तीनवर्षे योजनाले पनि यिनै प्रयासहरूलाई थप प्रभावकारी ढंगले अघि बढाउन विकास प्रक्रिया, सेवा प्रवाह, र शासकीय प्रणालीका सबै क्षेत्रमा लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरणलाई सुदृढ गर्ने, लैङ्गिक बजेट प्रणालीलाई सुदृढ गर्दै स्थानीय स्तरसम्म विस्तार गर्ने, सीमान्तकृत र जोखिममा रहेका महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू लक्षित सेवा, सुविधाहरू तथा सामाजिक संरक्षणका प्रावधानहरूको सुदृढीकरण र विस्तार गर्ने, महिला हिंसा विरुद्ध अभियान चलाउने, स्रोत साधनमा महिलाहरूको पहुँच र नियन्त्रण स्थापित गर्ने कुरामा जोड दिएको छ। यिनै लक्ष्यहरू हासिल गर्न एवं विगतका उपलब्धिहरूलाई सुदृढ गर्दै र विगतका पाठबाट सिक्दै आगामी प्रयासहरूलाई अबै प्रभावकारी र सार्थक ढंगले अघि बढाउनेतर्फ आ.व. २०६७/६८ को वार्षिक विकास कार्यक्रम केन्द्रीत रहेको छ।

२. नतिजा सुचकहरू

तीनवर्षे योजनाको अवधिमा लैङ्गिक विकास सूचकाङ्कलाई ०.५९२ र लैङ्गिक सशक्तीकरण मापलाई ०.५४९ पुर्‍याउने लक्ष्य राखिएको छ। त्यस्तै, सामाजिक संरक्षण र राज्य प्रदत्त सेवा तथा सुविधाहरूमा महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिकहरूको पहुँच एवं सहभागिताको अनुपातमा बृद्धि हुने र मानव अधिकारको उल्लंघनका घटनाहरूमा कमी आउने छ।

महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
५६-३/४-२०० महिला विकास कार्यक्रम (केन्द्रस्तर)	आ.व.०३८।३९ सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक परिचालन, लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण र महिला सशक्तीकरणका क्षेत्रमा दक्ष जनशक्ति विकास हुने । विभिन्न विषयगत स्रोत पुस्तिका तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन मार्गदर्शनको उत्पादन तथा उपयोग भएको हुने । कार्यक्रमको कार्यान्वयन अनुगमन, अभिलेखीकरण तथा समन्वय हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक परिचालन पुनर्ताजगी, लैङ्गिक मूलप्रवाहिकरण, महिला संस्थाको व्यवस्थापन विकास, लेखापालन, लैङ्गिक मैत्री व्यवसाय प्रवर्द्धन, किशोरी विकास पशिक्षक प्रशिक्षण, घर विकास योजना सञ्चालन लगायतका प्रशिक्षण कार्यक्रममा १७० जना सहभागी भएका । सालवसाली स्वीकृत कार्यक्रमअनुसार विभिन्न प्रशिक्षण, स्रोत सामग्री विकास, अनुगमनलगायतका क्रियाकलाप सम्पन्न । अतिविपन्न परिवारका लागि सशर्त तगद हस्तान्तरणको मान्यतामा घर विकास कार्यक्रमको परीक्षण (Piloting) प्रारम्भ भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रमको प्रारम्भिक प्रभाव लेखाजोखा । किशोरी विकास, ग्रामिण व्यवसाय प्रवर्द्धन र महिला संस्थाको लेखापालन सम्बन्धी पुनर्ताजगी प्रशिक्षण दिने । कार्यक्रम संचालन मार्गदर्शन, संस्थागत विकास निर्देशिका तथा स्रोत पुस्तिका परिमार्जन । महिला उद्यमी र उत्कृष्ट महिला कर्मचारीहरूलाई पुरस्कार । कार्यक्रमको सघन अनुगमन ।
५६-३/४-८०१ महिला विकास कार्यक्रम, (जिल्लास्तर)	आ.व.०३८।३९ सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक परिचालनको माध्यमबाट लक्षित विपन्न महिलाको आर्थिक-सामाजिक सशक्तीकरण हुने । संस्थागत विकासको माध्यमबाट सशक्तीकरण क्रियाकलापको निरन्तरता हुने । लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरणमा सम्पर्क निकाय सेवाको माध्यमबाट क्षेत्रगत कार्यक्रममा स्थानीय स्तरमै लैङ्गिक मुद्दाहरूको संवोधन हुने । अति विकट स्थानमा कार्यक्रमको क्रमागत विस्तार हुने । वादी समुदायका महिलाहरूको क्षमता विकास र लैङ्गिक हिंसा विरुद्धमा सचेतना हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> महिला विकास कार्यक्रम ३०४३ गाविसमा पुगेको । महिला समूहको परिचालित बचत रु. ७७,७३,०६,१२३ पुगेको । लैङ्गिक चेतना जागरण, व्यावसायिक सीपविकास लगायत विविध तालिमबाट लक्षित महिलाहरू आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा सशक्त भएका । सम्पर्क निकायको रुपमा महिला विकास कार्यालयबाट स्थानीय स्तरमा लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरणमा सहजीकरण एवं समन्वयका कार्यहरू भएको । ४ लाख ७८ हजार ६९ विपन्न महिला समूहमा आवद्ध भएका । समूह सदस्यमा १५.४९ प्रतिशत दलित, ३३.८५ प्रतिशत जनजाति र ५०.६६ प्रतिशत अन्य समुदायका महिलाको अनुपात रहेको । १११३ वटा महिला सहकारी संस्था दर्ता भई दिगो संस्थागत विकासतर्फ अग्रसर भएका । अति विकट स्थानमा महिला विकास कार्यक्रम पुगेको । 	<ul style="list-style-type: none"> थप गाविसमा क्षेत्र विस्तार । समूह गठन, बचत परिचालन, आधारभूत तालिम, कानुनी सचेतना, सीप विकास तथा वस्तुगत टेवालगायतका क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने । विद्यालय विमुख किशोरीको बहुआयामिक विकास । १० जिल्लामा वादी समुदायका महिलाका लागि घरविकास योजनाको अनुशरण । स्थानीय सम्भाव्यता हेरी व्यवसायिक महिला समूह विकास गर्ने । महिला संस्था तथा महिला विकास कार्यालयको भौतिक सुविधाको स्तरोन्नती अन्तर्गत भवन निर्माण । महिला जागृती कार्यक्रमको लागि विभिन्न कार्यक्रम संचालन । लघुवित्तमा पहुँच विहिन महिलाका लागि चालुकोष प्रवाह गर्ने । भवन निर्माण अनुदान । लैङ्गिक हिंसाविरुद्धको वर्ष विशेष अभियानअन्तर्गत - <ul style="list-style-type: none"> घरेलु हिंसाबाट प्रभावित महिलाका लागि सेवा केन्द्र स्थापना गर्ने । स्थानीय एफएम रेडियोबाट जनचेतनामूलक

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				सन्देश प्रवाह गर्ने । ● साझा उपयोग बजार पहुँचका लागि अग्रव्यवसायिक संस्थालाई अनुदान ।
५६-३/४-२०४ लैङ्गिक समानता तथा महिला सशक्तीकरण आयोजना	सन २००६ बाट सुरु भई २०११ सम्ममा समाप्त हुने ।	● मानव विकास सूचकाङ्क र लैङ्गिक विकास सूचकाङ्कमा पछाडी परेका अति दुर्गम र अवसरविहिन महिलाहरूमा केन्द्रित भएको आयोजना पुगेका क्षेत्रका लक्षित वर्गको आर्थिक, सामाजिक, कानुनी तथा संस्थागत सशक्तीकरणमा टेवा पुग्ने ।	● लैङ्गिक अध्ययन र तालिमका लागि विभिन्न स्रोत पुस्तिका प्रकाशन भएको । ● ८२ वटा गाविसमा कार्यक्रम सञ्चालित र वैकल्पिक विवाद निरुपण संयन्त्र स्थापना भएको । ● समूह गठन, बचत परिचालन, आधारभूत तालिम, कानुनी सचेतना, सीप विकास तथा वस्तुगत टेवालागायतका आयोजना दस्तावेज अन्तर्गतका विभिन्न क्रियाकलाप सम्पन्न भएको । ● जिल्ला न्यायाधीश, जिल्ला न्यायाधिवक्ता तथा महिला सेलमा कार्यरत प्रहरीहरूका लागि महिला कानुनी अधिकारसम्बन्धी कार्यशाला सम्पन्न भएको । ● ६१ हजार जना विपन्न महिला समूहमा आवद्ध भएका । ● आयोजना पुगेका जिल्लामा ५०१ वटा साना सामुदायिक आयोजना निर्माण भएका । ● त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गत स्नातक तहको ऐच्छिक विषयको रूपमा तथा उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद्को १०+२ को पाठ्यक्रममा Gender and Justice विषय समावेश भएको । ● विभिन्न तालिम, सीप विकास, वस्तुगत टेवालागायतबाट समूह सदस्यको आर्थिक, सामाजिक, कानुनी तथा संस्थागत सशक्तीकरणमा योगदान पुगेको ।	● महिला बहुउद्देश्यीय भवन निर्माण । ● थप ४५८ महिला समूह निर्माण । ● संस्थागत विकास क्रियाकलापहरू । ● घरायसी प्रविधिकोप स्थापना । ● व्यवसायिक सीप विकास तालिम सञ्चालन । ● ८२ गाविसमा साना सामुदायिक आयोजना निर्माण । ● सामाजिक सशक्तीकरणका कार्यक्रम संस्था गठन । ● सामुदायिक साक्षरता कक्षा । ● व्यवसाय पहिचान तथा प्रवर्द्धन र लघु उद्यम विकास तालिम ।
५६-३-२०१ महिला शसक्तीकरण कार्यक्रम (मन्त्रालयस्तर)	शुरु आ. व. २०५३/५४ सालवसाली	महिला सशक्तीकरण र मूल प्रवाहीकरणको माध्यमबाट महिला विरुद्धको हिंसा र लैङ्गिक विभेदमा कमी आउने, महिला अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धन हुने, राष्ट्रिय विकासको सबै क्षेत्रमा महिला सहभागिता वृद्धि हुने र राज्यले व्यक्त गरेका प्रतिबद्धताहरू पूरा गर्न मद्दत पुग्ने ।	● घरेलु हिंसा नियमावली तयार भई मन्त्रीपरिषद् विधेयक समितिमा पेश भएको । ● कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहार (नियन्त्रण र सजाय) ऐन हाल व्यवस्थापिका संसदमा पेश भएको । ● सामाजिक कुरीतिजन्य महिला विरुद्धको हिंसाको अध्ययन गरी प्रतिवेदन तयार भएको । ● ११० महिलाहरूलाई रा.प.तृतीय श्रेणीको अप्राविधिक मूल परिक्षाको तयारी कक्षा र रा.प.अनं. ३०० महिलाहरूलाई ५ जिल्लामा तयारी कक्षा संचालन भएको । ● मानव बेचबिखनमा परेका महिलाहरूको लागि स्थापित पुनर्स्थापना केन्द्र काठमाडौं, सिन्धुपाल्चोक, कैलालीमा संचालनमा आएको र भ्रूपा, पर्सा, रूपन्देही, बाँके र	● कार्यस्थलमा हुने यौन जन्य दुर्व्यवहार नियन्त्रण सम्बन्धी नियमावली मस्यौदा तयार गर्ने । ● सामाजिक कुरीति सम्बन्धी अपराध (नियन्त्रण र सजाय) विधेयकको मस्यौदा तयार गर्ने । ● रा.प.द्वितीय श्रेणी र रा.प.तृतीय श्रेणीको (२४० जना महिला) लाई लोकसेवा आयोगको तयारी कक्षा संचालन गर्ने । ● रा. प.अनं. ६०० जना महिलाहरूको लागि १० जिल्लामा लोकसेवा आयोगको तयारी कक्षा संचालन गर्ने । ● मानव बेचबिखन विरुद्ध जिल्लास्तरमा गठित कार्यसमितिलाई अनुदान दिने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			<p>चितवन जिल्लामा पुनर्स्थापना केन्द्र संचालनको लागि संस्था छनौटको क्रममा रहेको ।</p> <ul style="list-style-type: none"> • लैङ्गिक समानता कायम गर्न केही नेपाल कानून संशोधन गर्न बनेको ऐन, २०६३ पारित भई कार्यान्वयनमा ल्याइएको । • मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन २०६४ र मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) नियमावली, २०६५ कार्यान्वयनमा ल्याइएको । • घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६ व्यवस्थापिका संसदबाट पारित भएको । • छाउपडी प्रथालाई मिति २०६३।१।२६ गतेको मन्त्री परिषद्को बैठकबाट कुरीति घोषणा गरिएको । • मानव बेचबिखनमा परेका महिला तथा बालबालिकाहरूलाई उद्धार गर्नको लागि राष्ट्रिय स्तरमा एउटा तथा ७५ जिल्लामा जिल्ला समिति गठन भएको । • जिल्ला तथा गा.वि.स.मा विभिन्न सरकारी कार्यालयहरूको समन्वयमा महिला हिंसा विरुद्ध सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिएको । • SAARC Gender Database तयार गरी संचालनमा ल्याइएको । • लैङ्गिक सम्पर्क विन्दु सम्बद्ध पदाधिकारीहरूको नियमित रूपमा बैठक बस्ने गरेको । 	<ul style="list-style-type: none"> • बेचबिखनमा परेका महिलाहरूको लागि स्थापित ८ वटा पुनर्स्थापना केन्द्रलाई संचालन अनुदान दिने । • लैङ्गिक हिंसा नियन्त्रण कोष स्थापना गर्ने । • महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान (Nov.25 - Dec 10). • लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध रेडियो कार्यक्रम ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
५६-३/४-२०८ जोखिममा रहेका तथा द्वन्द्वबाट प्रभावित बालबालिका एवं परिवारका लागि विकेन्द्रित सहयोग सुदृढीकरण आयोजना ।	२००८ बाट सुरु भई २०१४ मा समाप्त हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> ४००० द्वन्द्वबाट प्रभावित परिवारले जिविकोपार्जन अनुदान प्राप्त गरेको हुने । स्थानीय स्तरमा लक्षित परिवारले व्यावसायिक क्रियाकलापको शुरूवात गरेको हुने । केन्द्र देखि गाऊँ स्तरसम्म बालअधिकारको दिगो संरचना स्थापना गरी जोखिममा रहेका, द्वन्द्वबाट प्रभावित, टुहुरा र विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका बालबालिकाहरूलाई उद्धार, तत्कालिक राहत, पुनस्थापना र बालसहभागीताको अभिवृद्धि भएको हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> लक्षित गाविस पहिचान भएको । जिल्लामा कार्यक्रमसम्बन्धी अभिमुखीकरणका कार्यक्रम संचालन भएको । बालअधिकारको सुनिश्चिताको लागि बालसंरक्षण र विकासका कार्यक्रम ४७ जिल्लामा बालन्याय प्रणाली सुदृढीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सम्झौता गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> जिल्लास्तरीय आयोजना निर्देशक समितिको बैठक बस्ने । सामुदायिक सहभागितात्मक विधिद्वारा लक्षित परिवार पहिचान गर्ने । गाविस तथा समुदायस्तरीय विभिन्न क्षमता विकास तालिमहरू संचालन गर्ने । लक्षित परिवारका लागि बाँके ,वर्दिया, रुकुम, रोल्पा, अछाममा जीविकोपार्जन अनुदान दिने । मूल्यासिक्री सम्बन्धी कार्यशाला आयोजना गर्ने । केन्द्रतहका कर्मचारीहरूको क्षमता विकासका लागि Social work विषयक Post graduate diploma course सञ्चालन गर्ने । कार्यक्रम लागू हुने र भएका सबै जिल्लाका गाउँस्तरमा बालसंरक्षण उपसमिति गठन गरी बालअधिकारको सम्बर्द्धन र प्रवर्द्धन गर्ने । विभिन्न विषयका क्षमता विकास तालीमहरू तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने । बालसहभागिताको प्रवर्द्धन गर्न बालक्लब सूचीकृत र व्यवस्थापन गर्ने । बालअधिकारको संरक्षणका लागि विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । सामुदायिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने ।
५६-३/४-४०१ बाल कल्याण कार्यक्रम	आ. व. २०५३/५४ सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> पूर्वाधार तथा संस्थागत विकास तथा बालबालिकाहरूका लागि विभिन्न सेवाहरूको विकास हुनुका साथै बाल अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धनमा सकारात्मक योगदान पुग्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> कर्णाली अन्चल लगायतका जोखिममा रहेका बालबालिकाको संरक्षण र पुनस्थापनाका लागि अनुदान दिएको । CRC Optional Protocol on Use of Children in Armed Conflict को प्रारम्भिक प्रतिवेदन तयारी पुरा गरेको । दैवी प्रकोप प्रभावित बालबालिकाको उद्धार गरी पुनःस्थापना गराउन एउटा स्थायी केन्द्रीय आपतकालिन बालउद्धार कोष स्थापना र सञ्चालन गर्ने कार्यविधि स्वीकृतिको लागि मन्त्रिपरिषद्मा पेश भएको । CRC को आवधिक प्रतिवेदन तयारी सुरु गरिएको । सानो ठीमीमा बालसुधार गृह संचालन भएको ,पोखरामा संचालनको तयारी, विराटनगरमा निर्माणकार्य सुरु र नेपालगन्जमा जग्गा प्राप्त भएको । बालबालिकासम्बन्धी तथ्यांक संकलनको लागि आगामी 	<ul style="list-style-type: none"> सिंहदरबार परिसर भित्र महिला कर्मचारीहरूको शिशुहरूका लागि सञ्चालित हुने दिवा शिशु स्याहार केन्द्र सञ्चालन गर्न उपलब्ध भवन टहराको मर्मत संभार गर्ने र दिवा शिशु स्याहार केन्द्र सञ्चालन गर्न निजामति कर्मचारी श्रीमति संघलाई अनुदान दिने । बाल सुधार गृह (विस्तारित क्षमता समेत) को लागि युसेप नेपाललाई सन्चालन खर्च अनुदान दिने । पोखरा ,नेपालगंज, धनगढी र विराटनगरमा हाल निर्माणधिन बालसुधार गृह सञ्चालनको लागि केन्द्रीय बालकल्याण समितिलाई अनुदान दिने । दैवी प्रकोप प्रभावित बालबालिकाहरूको उद्धार गरी परिवार वा समाजमा पुनःस्थापना गर्न स्थापित स्थायी केन्द्रीय आपतकालिन बालउद्धार कोषको लागि वार्षिक थप रकम केन्द्रीय बालकल्याण समितिलाई अनुदान दिने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			<p>राष्ट्रिय जनगणनामा प्रश्नावली समावेश गर्ने प्रयास गरिएको ।</p> <ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय बाल संरक्षण नीति तथा आवासिय बालगृह सञ्चालनसम्बन्धी न्युनतम मापदण्डका मस्यौदाहरू तयार गरी स्वीकृतिको प्रक्यामा रहेको । बालबालिका सम्बन्धि राष्ट्रिय कार्ययोजना (२०६१/०६२-२०७१/०७२) को मध्यावधि मूल्यांकन कार्य सुरु भएको । हराएका र जोखिममा रहेका बालबालिकाको खोजी र पुनस्थापन गर्न टोल फ्रि नं. (१०४ र १०९८) सञ्चालन भैरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> बाल हेल्पलाईन नेपाल सञ्चालन गर्न सिविन नेपाल (CWIN-Nepal) लाई अनुदान खर्च निकासी दिने । बालबालिका खोजतलास समन्वय केन्द्र सञ्चालनको लागी केन्द्रीय बालकल्याण समितिमार्फत अनुदान दिने । ४१ जिल्लामा बालसंरक्षण र बाल विकास कार्यक्रमको म्याद थप गर्न सम्झौता गर्ने र दातृसंस्थाहरूको सहकार्यमा बाँकी जिल्लामा पनि यो कार्यक्रम विस्तार गर्न प्रयास जारी राख्ने । द्वन्द्वमा परेका बालबालिकाहरूलाई विभिन्न बालमन्दीरहरूमा आश्रय दिइएकोमा निजहरूको लागी र बालमन्दीरबाट परिवारमा पुनर्मिलन गराइएका त्यस्ता बालबालिकाहरूलाई समेत प्रतिव्यक्ति मासिक रु.१२०००- का दरले नेपाल बाल संगठन मार्फत दिदै आइएको पुनर्स्थापन भत्ता अनुदान दिने । बाल अधिकार सम्बन्धी महासन्धिको आवधिक प्रतिवेदन तयारी गर्ने ।
५६-३/४-४०२ बाल कल्याण समिति	आ. व. ०५९/६० सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> बालबालिकाको हक हितको लागि केन्द्रमा केन्द्रीय बालकल्याण समिति र प्रत्येक जिल्लामा जिल्ला बालकल्याण समितिहरू निरन्तर क्रियाशील रहने । हराएका, हराएर फेलापरेका र बेवारिस फेला परेका बालबालिकाको आवश्यक उद्धार र समन्वयको लागि बालबालिका खोजतलास समन्वय केन्द्र कृयाशिल रहने । 	<ul style="list-style-type: none"> ५० जिल्लाहरूमा श्रोत केन्द्र संचालनका साथै ७५ जिल्ला बालकल्याण समितिको लागि कार्यक्रम सहयोग अनुदान उपलब्ध गराइदै आएको । ६४ जिल्लाका जिल्ला बालकल्याण समितिका २/२ जना पदाधिकारीहरूलाई बालअधिकार र बालसंरक्षणसम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको । १६ जिल्लामा बालकल्याण समिति संस्थागत सुदृढीकरण कार्यक्रम लागू गरिएको । बालबालिका शान्ति क्षेत्र अभियानका लागि व्यवस्थापिका संसदमा प्रतिनिधित्व भएका सबै राजनैतिक दलहरूबाट प्रतिबद्धता व्यक्त भएको । ३७ जिल्लामा बालगृह अनुगमन कार्यदल गठन गरी ३५० बालगृहहरूको अनुगमन कार्य सम्पन्न गरिएको । विराटनगरमा बालसुधार गृह निर्माण भैरहेको । सडक बालबालिका सम्बन्धी प्रतिवेदन तयार गरिएको र सडक बालबालिकाको छातासंस्था नाउससंग सहकार्य गरी ५०० जनालाई पुनःस्थापना, पुनर्एकीकरण, र मनोसमाजिक परामर्श सेवा प्रदान गरिएको । बालसहभागिता प्रबर्द्धनका लागि मोरङ, ललितपुर, कास्की र जुम्ला जिल्लामा कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको र नीति तर्जुमा भईरहेको । १६ जिल्लाका १५ गा.वि.स. र १ नगरपालिकामा बालमैत्री 	<ul style="list-style-type: none"> जिल्ला बालकल्याण समितिहरूलाई अनुदान दिने । बालगृह, अनाथालय, तथा शिशुस्याहार केन्द्रहरूलाई अनुदान सहयोग उपलब्ध गराउने र सोको अनुगमन, समन्वय तथा व्यवस्थापन गर्ने । बालबालिका सम्बन्धी राष्ट्रिय श्रोत केन्द्र सञ्चालन गर्ने । बालबालिका खोजतलास समन्वय केन्द्र सञ्चालन र व्यवस्थापन अनुदान सहयोग गर्ने । देशका मुख्य ५ शहरका सडक बालबालिकाका लागि संरक्षण तथा पुनःस्थापना कार्यक्रम संचालन गर्ने । बाल सहभागिता प्रबर्द्धन गर्ने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			<p>गा.वि.स. कार्यक्रम सञ्चालन भइरहेको र बालमैत्री एवं दण्डरहीत शिक्षण पद्धतिको प्रचारप्रसारका लागि ९२ शिक्षकलाई तालिम प्रदान गरिएको ।</p> <ul style="list-style-type: none"> बालअधिकार संरक्षण र सम्बर्द्धन कार्यक्रम (कार्यान्वयन) निर्देशिका, २०६५ लागू गरिएको । बालबालिका सम्बन्धी राष्ट्रिय नीतिको अन्तिम मस्यौदा तयार गरिएको । 	
५६-३/४-३०१ समाज कल्याण कार्यक्रम(ज्येष्ठ नागरिक उपचार सेवा र सि. वि. आर. कार्यक्रम समेत)	आ. व. २०५३/५४ सालबसाली	<p>ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको हक हित संरक्षण एवं प्रवर्द्धन हुन गई सामाजिक सुरक्षाको अनुभूतिमा वृद्धि हुने ।</p> <p>ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गताको क्षेत्रमा सरकारी, निजी तथा सार्वजनिक क्षेत्रको सम्मलग्नतामा कार्यहरू संचालन हुने ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्य उपचार कार्यक्रम र समुदायमा आधारित पुनर्स्थापना कार्यक्रम (CBR) ७५ जिल्लामा सञ्चालन भएको । अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई विभिन्न सीपमूलक तालिम, सुन्ने सिडि, विशेष शिक्षा प्रदान गरिएको । नेपाल टेलिभिजनबाट र रेडियो नेपालबाट अपाङ्गता सम्बन्धी कार्यक्रम प्रसारण गरिएको । अति अशक्त अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई पुनर्स्थापना कार्यक्रम संचालन गरिएको । अपाङ्गता भएका महिला विद्यार्थीहरूका लागि महिला छात्रावास सुदृढीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको । अन्तराष्ट्रिय अपाङ्गता दिवस, ज्येष्ठ नागरिक दिवस मनाउने र अपाङ्गता परिचय पत्र वितरण गर्ने कार्य भएको । ७५ जिल्लामा अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा ज्येष्ठ नागरिकहरूको घरघुरी नक्शांकन शुरू गरिएको । ५ विकास क्षेत्रमा ११ वटा ज्येष्ठ नागरिक आरोग्य आश्रमको लागि र किर्तिपुरमा पुष्पलाल सर्जक आश्रम निर्माणका लागि पूँजीगत अनुदान दिएको । अपाङ्गता स्रोत पुस्तिका प्रकाशन गरेको र Talking Library स्थापनार्थ सहयोग गरेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ७५ जिल्लामा ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्योपचार कार्यक्रम सञ्चालन , व्यवस्थापन गर्ने । अपाङ्गता भएकाहरूलाई ७५ जिल्लामा समुदायमा आधारित पुनर्स्थापन कार्यक्रम (CBR) संचालन गर्ने । नेपाल टेलिभिजनबाट र रेडियो नेपालबाट अपाङ्गता सम्बन्धी कार्यक्रम प्रसारण गर्ने । सार्वजनिक निजी साभेदारीमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको पुनर्स्थापन कार्यक्रम संचालन गर्ने । अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई सीपमूलक तालिम (होचापुड्का लाई), सुन्ने सिडि (दृष्टीविहिन लाई) प्रदान गर्ने । बेवारिसे अपाङ्गता भएका महिलाहरूलाई आवासीय संरक्षण तथा महिला छात्रावास सुदृढ गर्ने । एक स्थानमा Talking Library स्थापनार्थ/संचालन सहयोग गर्ने । ५ विकास क्षेत्रमा १/ १ वटा वृद्धाश्रम निर्माणको कार्य गर्ने । काठमाडौंको किर्तिपुरमा पुष्पलाल सर्जक आश्रम निर्माण गर्न पूँजीगत अनुदान दिने । ७५ जिल्लामा अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा ज्येष्ठ नागरिकहरूको घरघुरी नक्शांकनलाई निरन्तरता दिने । UNCRPD कार्यान्वयन सम्बन्धी प्रयोजनको लागि कार्ययोजना तयार गर्ने । अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूकालागि सहायक सामग्री

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				<p>उत्पादन तथा वितरण केन्द्र (Physical Rehabilitation centre) निजी, सार्वजनिक साभेदारीमा संचालन गर्नको लागि संस्थागत अनुदान दिने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> • अन्तराष्ट्रिय अपाङ्गता दिवस, जेष्ठ नागरिक दिवस मनाउने । • अपाङ्गता परिचय पत्र वितरण, व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने । • Geriatric care giver training कार्यक्रम संचालन गर्ने । • ५ विकास क्षेत्रमा म.वि. कार्यालयमा अपाङ्गता सम्बन्धी हेल्पडेस्क (सूचना तथा सशक्तिकरण केन्द्र) स्थापना गर्ने । • महिला विकास अधिकृतहरूको लागि ५ विकास क्षेत्रमा अपाङ्गता सम्बन्धी अनुशिक्षण तथा समिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । • NGO/INGO को डाटा रेकर्डको लागि सफ्टवेयर निर्माण र सर्भर स्थापना गर्ने । • ५ विकास क्षेत्रमा हुने समिक्षा गोष्ठीमा WDO हरूलाई प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम (TOT) प्रदान गरी महिला तथा बालबालिका कार्यालय मार्फत सो कार्यालयका कर्मचारी र गा.वि.स.सचिवहरूलाई अपाङ्गता प्रति संवेदनशिल हुन अधिवाचन संचालन गर्ने । • कम्तीमा १५ जिल्लामा CBR र जेष्ठ नागरिक संस्था अनुगमन गर्ने । • अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा जेष्ठ नागरिकहरूको सामाजिक सुरक्षाका निम्ति राष्ट्रिय अपाङ्ग सेवा कोष र जेष्ठ नागरिक कल्याण कोष स्थापना गर्ने । • असहाय एकल महिला सुरक्षा कार्यक्रम । • अनुदान लिई कार्यक्रम संचालन गर्ने संस्थाहरूको लक्ष्य अनुरूपको कार्यप्रगति बारे नियमित अनुगमन गर्ने ।
५६-३-३०२ राष्ट्रिय अपाङ्ग महासंघ(नेपाल अपाङ्ग संघ समेत)	आ. व. ०५७/५८ सालबसाली	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको हक हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन, देशको सर्वाङ्गीण विकासमा अपाङ्गता भएका नागरिकहरूको योगदानमा अभिवृद्धि र अपाङ्गता सम्बन्धी परम्परागत सोचमा	<ul style="list-style-type: none"> • जिल्ला स्थित सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूका लागि अपाङ्गता सम्बन्धी १ दिने अभिमुखीकरण गोष्ठी सम्पन्न भएको । • अपाङ्गता सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति र कार्ययोजना बारे 	<ul style="list-style-type: none"> • अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि व्यवसायिक तालिम, पुनर्स्थापना, आयमूलक कार्यक्रम, वंशानुगत सम्भाव्यता अध्ययन , प्रतिवेदन सम्बन्धी कार्य, स्वावलम्बन जीवन पद्धतिको बिकासका लागि रोजगार मूलक सीप तथा दक्षता अभिवृद्धि गर्ने विभिन्न

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		समेत सकारात्मक परिवर्तन हुने ।	<p>स्थानीयस्तरका संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरूलाई क्षमता अभिवृद्धि तालिम सम्पन्न भएको ।</p> <ul style="list-style-type: none"> मस्कूलर डिस्ट्रोफी फाउण्डेसन मार्फत विद्यालय अभिमुखीकरण तालिम तथा अभिभावक अभिमुखीकरण तालिम । नेपाल अपाङ्ग संघ, जोरपाटी मार्फत पुनर्स्थापन तथा सिविआर कार्यक्रमबाट ६५१ जना लाभान्वित भएका । अपाङ्ग सहयोगी हातहरु मार्फत १३ जनाले मोबाइल मर्मत तालिम प्राप्त गरेका । नयां बन्ने संविधान अपाङ्गता मैत्री बनाउन नागरिक समाजको भूमिका सम्बन्धी १ दिने गोष्ठी सम्पन्न । UNCRPD सम्बन्धमा कानूनविद्हरूसँग छलफल गोष्ठी तथा सशक्तिकरण तालिम गरिएको । मधेशी अपाङ्ग महासंघले ३५ जनालाई नेतृत्व विकास/संस्था सुदृढिकरण तालिम, ९० जनालाई अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको अधिकार सम्बन्धमा जनचेतना कार्यक्रम संचालन गरेको । ७ जनालाई कृतिम अंग वितरण गरिएको । बहिरा तथा सुस्तश्रवण भएका व्यक्तिहरूको लागि सांकेतिक भाषा तालिम प्रदान गरेको । २५ जना अपाङ्गता भएका महिलाहरूलाई नेतृत्व विकास तालिम प्रदान गरेको । अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई कम्प्युटर, सिलाई, कटाई तालिम र जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम संचालन गरिएको । सि.बि.आर. कार्यक्रममार्फत चिकित्सकीय सेवा, फिजियोथेरापी सेवा, शैक्षिक सहयोग र पुनःस्थापना सामग्री प्रदान गरिएको । पियर काउन्सीलिंग, पैरवी कार्यक्रम र Independent Living कालागि क्षमता अभिवृद्धि 	कार्यक्रम संचालन गरी स्वजिविकोपार्जनका लागि अभिमुखी गर्ने राष्ट्रिय अपाङ्ग महासंघ, नेपाल अपाङ्ग संघ, स्वावलम्बन जीवन पद्धति केन्द्र, राष्ट्रिय बहिरा तथा सुप्त श्रवण महासंघ लगायतका संस्थाहरूलाई अनुदान सहयोग गर्ने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			<p>तालिम संचालन गरिएको ।</p> <ul style="list-style-type: none"> दृष्टिविहिन तथा अल्प दृष्टिविहिन व्यक्तिहरूलाई ६ महिने कम्प्युटर तथा सचिवालय विज्ञान र अंग्रेजी भाषाको तालिम र बचत समूहका सहभागिहरूलाई पुनर्ताजगी तालिम प्रदान गरेको । 	
५६-४-८०५ यौनीक तथा लैंगिक अल्पसंख्यक सहयोग कार्यक्रम	शुरु आ. व. ०६५/६६ सालबसाली	यौनिक तथा लैंगिक अल्पसंख्यकहरूको हक अधिकारको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> यौनिक तथा लैंगिक अल्पसंख्यकहरूको सामुहिक बसोबासको लागि भवन निर्माणको लागि नीलहिरा समाज नेपाललाई अनुदान प्रदान गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> गतवर्षको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै नील हिरा समाजलाई लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकहरूका लागि नमुना आवास गृह निर्माण गर्न पुँजीगत अनुदान दिने ।

आ.ब. २०६७/६८ को महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट
(रु. हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त संकेत	लैंगिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९					आ.व. २०६९/७०
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
५६	महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय	८७४३५१	११८९९३९	९३२७४०	२५७१९९	९२५६१८	६८४९६		१९५८२५		१२३६८३५	१३०३८६६				
	साधारण प्रशासन तर्फ															
५६-३/४-११०	महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय	३७१२४	६६५९३	२७५६५	३९०२८	६६५९३	०	०	०	०	६०६८३	३३५५०	p1	७		
५६-३-१२०	समाज कल्याण	१०३२७	१६०००	१६०००	०	१६०००	०	०	०	०	१३०००	१५०००	p1	७		
५६-३-१३०	समाज कल्याण परिषद्	१७५००	१७५००	१७५००	०	१७५००	०	०	०	०	१८०००	१८५००	p1	७		
५६-३/४-१४०	समाज कल्याण केन्द्रहरू	१९४१०	२२९३६	२१९७८	९५८	२२९३६	०	०	०	०	२४५००	२६०००	p1	७		
५६-३-१५०	नेपाल कुष्ठरोग निवारण संघ	५०००	५४४५	५४४५	०	५४४५	०	०	०	०	६०००	६०००	p1	७		
५६-३/४-१८०	राष्ट्रिय महिला आयोग	२०२३६	३३१६४	३२८७६	२८८	३३१६४	०	०	०	०	३३९४३	३४४१८	p1	७		
	साधारणको जम्मा	१०९५९७	१६१६३८	१२१३६४	४०२७४	१६१६३८	०	०	०	०	१५६१२६	१३३४६८				
५६-३/४-२००	महिला विकास कार्यक्रम केन्द्रस्तर	१७०१०	१९६८१	१९२४१	४४०	१९६८१	०	०	०	०	२२२१२	२४१७२	p1	३	१	१
५६-३-२०१	महिला सशक्तीकरण कार्यक्रम	२६११२	२९२०६	२९२०६	०	२६८७५	२३३१ (UNFPA)	०	०	०	३७७१८	३९२००	p1	३	१	१
५६-३/४-२०४	लैंगिक समानता तथा महिला सशक्तीकरण कार्यक्रम	१७२३५२	२९०५७८	१३५७७२	१५४८०६	९४७५३	०	०	१९५८२५ (ADB)	०	२४८२२२	२४०६००	p1	३	१	१
५६-३-२०८	जोखिममा रहेका तथा द्वन्द्वबाट प्रभावित बालबालिका एवं परिवारका लागि विकेन्द्रित सहयोग सुदृढीकरण	१८५६	६९६९९	५९७२४	९९७५	३५३४	६६१६५ ((JFPR Japan)	०	०	०	७२७३८	७५१००	p1	३	१	२

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व .२०६९/७०					
							आयोजना आवद्ध	बजे ट सह यो ग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग							
	आयोजना																
५६-३/४-३०१	समाज कल्याण कार्यक्रम (जेष्ठ नागरिक उपचार कार्यक्रम समेत)	४०४०५	४८९२६	३८१४६	१०७८०	४८९२६	०	०	०	०	५००००	५२०००	p1	३	१	२	
५६-३-३०२	राष्ट्रिय अपांग महासंघ (नेपाल अपांग संघ समेत)	१०९००	१२९००	१२९००	०	१२९००	०	०	०	०	११०००	११०००	p1	३	१	२	
५६-३/४-४०१	बाल कल्याण कार्यक्रम	१८४५९	२२५६९	१८२३४	४३३५	२२५६९	०	०	०	०	२४२००	२५४५०	p2	३	१	२	
५६-३/४-८०१	महिला विकास कार्यक्रम (जिल्ला)	४६९८३०	५२६८३८	४९३४४९	३३३८९	५२६८३८	०	०	०	०	६०५८९९	६९३६४१	p1	३	१	१	
५६-४-८०५	यौनिक तथा लैंगिक अल्पसंख्यक सहयोग कार्यक्रम	३०००	३०००	०	३०००	३०००	०	०	०	०	३०००	३०००	p2	३	१	१	
५६-३/४-४०२	बाल कल्याण समिति	४८३०	४९०४	४७०४	२००	४९०४	०	०	०	०	५७२०	६२३५	p2	३	१	२	
	विकासको जम्मा	७६४७५४	१०२८३०१	८११३७६	२१६९२५	७६३९८०	६८४९६	०	०	०	१०८०७०९	११७०३९८					
	कूल जम्मा	८७४३५१	११८९९३९	९३२७४०	२५७१९९	९२५६१८	६८४९६	०	१९५८२५	०	१२३६८३५	१३०३८६६					

६.५ स्थानीय विकास

१. पृष्ठभूमि

स्थानीयस्तरमा उपलब्ध हुनसक्ने स्रोत, साधन, सीप र प्रविधिको अधिकतम रूपमा परिचालन गरी स्थानीय आवश्यकता पूर्ति गर्ने खालका विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु नै स्थानीय विकासको महत्वपूर्ण पक्ष हो । विकास कार्यक्रमलाई दिगो तुल्याउन स्थानीय स्तरमा सञ्चालन गरिने योजनाहरूको छनौट, तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समेतमा स्थानीय जनताहरूलाई प्रत्यक्ष सहभागी गराई आम समुदायमा प्रभावकारी सेवा प्रवाह गराउनुनै यसको मूल ध्येय रहेको छ । यस सन्दर्भमा समावेशी र सहभागितामूलक विकेन्द्रीकरणको अवधारणा अनुसार स्थानीय निकाय मार्फत् कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी आधारभूत सेवा र सुविधामा जनताको बढी भन्दा बढी अवसर/पहुँच वृद्धि गर्नु आवश्यक छ । यसका लागि स्थानीय स्वायत्त शासन पद्धति र विकेन्द्रीकरणको माध्यमबाट स्थानीय निकायको संस्थागत विकासमा जोड दिनुपर्ने देखिएको छ ।

मुलुक सशस्त्र द्वन्द्वबाट मुक्त भएपनि राजनीतिक, आर्थिक तथा सामाजिक द्वन्द्वबाट मुक्त हुन सकेको छैन । जसको फलस्वरूप चिरप्रतीक्षित शान्ति स्थापना, संविधान निर्माण, राज्यको पुनःसंरचना जस्ता दुरगामी महत्वको विषयले मुर्तरूप लिन नसक्दा स्थानीय सुशासनमा यसको प्रत्यक्ष असर पर्न गएको छ । लामो समयदेखि स्थानीय निकायहरू जनप्रतिनिधि विहिन छन् जसले गर्दा स्थानीय निकायहरूबाट प्रदान गरिने सेवा तथा सुविधा प्रभावकारी हुन सकेका छैनन् । साथै एकातिर राजनीतिक संयन्त्रको जिम्मेवारी सहितको कार्यविधि नहुन र कर्मचारीहरूका विचमा पनि जिम्मेवारी र जवाफदेहिता लिने सम्बन्धमा अन्यौलता देखिएको छ भने अर्को तर्फ स्थानीय निकायमा दरबन्दी अनुसारका जनशक्ति नहुनाले विद्यमान सिमित जनशक्तिलाई कार्यबोझ अत्याधिक बढन गएको छ । यि र यस्तै किसिमका विविध कारणबाट प्रभावकारी जनसेवा अवरूद्ध हुनुका साथै विनियोजित विकास बजेट तथा कार्यक्रमले अपेक्षित उपलब्धी हासिल गर्न सकेको छैन । तापनि चालू त्रिवर्षीय योजनाले स्थानीय जनताको प्रत्यक्ष संलग्नतामा विकेन्द्रीकरणको माध्यमद्वारा स्रोत, साधन, सीप तथा प्रविधिकोसमेत उपयोग गर्दै जनताका आधारभूत सेवा एवं सुविधाहरू प्रभावकारी ढंगले उपलब्ध गराउने र साधन, स्रोत तथा अवसरहरूमा स्थानीयवासीको पहुँच अभिवृद्धि गरि रोजगारी सृजना गर्ने उद्देश्य लिइएको छ । यस आवधिक योजनाको उक्त उद्देश्य र वर्तमान संयुक्त सरकारको साझा न्युनतम कार्यक्रममा आधारित हुदै आगामी आ.व.को कार्यक्रम तयार गरिएको छ ।

२. नतिजा सूचकहरू

चालु तीन वर्षीय योजनाले स्थानीय निकाय अनुदान तथा व्यवस्थापन कार्यक्रममा जिविस, न. पा., गाविस मा अनुदानको वितरण, ४५ जिल्ला विकास समिति र १५ न.पा.हरूमा योजनाको समीक्षा एवं मूल्याङ्कन गर्ने, ४५ जिल्ला र ५८ नगरपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने लक्ष्य लिइएको छ । यसका साथै लक्षित कार्यक्रम अन्तर्गत महिला, आदिवासी, जनजाति, दलित, मधेशी, मुस्लिम पछाडिपरेका/पारिएका समुदायहरू, कर्णाली क्षेत्र, दुर्गम क्षेत्र आदिलाई विशेष लक्षित गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिने, सामाजिक परिचालन कार्यक्रम सबै नगरपालिका र गाविसमा संचालन गर्ने, सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमअन्तर्गत लक्षित वर्गलाई सुरक्षा भत्ताको व्यवस्था गरिने, स्थानीय पूर्वाधारहरूको विकास अन्तर्गत सडकको स्तरोन्नती तथा पुनःस्थापन गरी ४७७० कि.मी. सडकलाई बाह्रै महिना सञ्चालनमा ल्याउने, चालु हालतका १४५०० कि.मि. सडकको नियमित र अद्यावधिक मर्मत गर्ने, नयाँ ३००० कि.मी माटे सडक निर्माण गर्ने, ९९ वटा सडक पुल निर्माण, १४०० वटा मुख्य मार्ग र स्थानीय मार्गमा भोलुङ्गे पुल निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने, ७१ वटा भोलुङ्गेपुलको वृहत् मर्मत सम्भार गर्ने, ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी ८०० वटा क्रमागत योजना सम्पन्न गर्ने जस्ता मुख्य कार्यक्रमहरू रहेका छन् । साथै स्थानीय निकायहरूबाट हुने खर्चको ३५ प्रतिशत रकम लैङ्गिक समानता तथा समावेशीकरणको क्षेत्रमा लगानी गर्ने नीति अवलम्बन गर्ने, मन्त्रालय अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरूबाट स्थानीय तहमा २ करोड १० लाख श्रमदिन बराबरको रोजगारी सिर्जना हुने अपेक्षा राखिएको छ । त्यस्तै व्यक्तिगत घटनाहरूको दर्ता ९० प्रतिशत पुर्याउने र सबै जिल्लामा लेखा तथा जिल्ला गरिवी अनुगमन तथा विश्लेषण प्रणालीको सफ्टवेयर स्थापना र संचालन गर्ने पनि कार्यक्रम राखिएको छ ।

माथि उल्लेखित नतिजा हासिल गर्न योजना अवधिमा राखिएका भौतिक प्रगति खुलाउने केही प्रमुख सूचकहरूको लक्ष्य, प्रगति र आ.व. २०६७/६८को लक्ष्य निम्न बमोजिम रहेको छ ।

स्थानीय विकास क्षेत्रका केही प्रमुख सूचकहरूको लक्ष्य, प्रगति

क्र.सं	क्रियाकलाप	आ.ब. २०६६।६७ को अवस्था	चालू आवधिक योजनाको लक्ष्य	आ.ब. २०६७।६८ को लक्ष्य
१.	जिविसको प्रथम आवधिक योजनाको समीक्षा एवं मूल्याङ्कन	७	४५	१५
२.	आवधिक जिल्ला विकास योजना तर्जुमा	७	४५	१५
३.	नपाको आवधिक योजना तर्जुमा	०	५८	१८
४.	जिल्ला स्तरीय सडक गुरु योजना अध्यावधिक	०	७५	२५
५.	नगरस्तरीय सडक गुरु योजना निर्माण	०	५८	१८
६.	स्थानीय निकायहरूको क्षमता विकास योजना तर्जुमा हुने	०	सबै	सबै
७.	जिल्ला विकास समिति र नगरपालिकाहरूको वार्षिक योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनको स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट मूल्यांकन	०	३०	१०
८.	भौगोलिक सूचना प्रणाली (GIS) को प्रयोग	सबै जिल्ला/न.पा.	सबै जिल्ला/न.पा.	सबै जिल्ला/न.पा.
९.	गरिवी नक्साङ्कन, सामाजिक परिचालन नक्साङ्कन र विपन्न वर्ग नक्साङ्कन	सबै जिल्ला/न.पा.	सबै जिल्ला/न.पा.	सबै जिल्ला/न.पा.
१०.	विषयगत क्षेत्रमा क्षमता अभिवृद्धि र मानव स्रोत विकास योजना तयार र कार्यान्वयन	सबै जिविस र सबै नपा	सबै जिल्ला/न.पा.	सबै जिल्ला/न.पा.
११.	स्थानीय निकायका पदाधिकारी तथा कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृति तथा कार्यान्वयन	सबै स्थानीय निकाय	सबै स्थानीय निकाय	सबै स्थानीय निकाय
१२.	नागरिक वडापत्रको प्रयोगमा निरन्तरता	सबै स्थानीय निकाय	सबै स्थानीय निकाय	सबै स्थानीय निकाय
१३.	सामुदायिक विकास कोष संचालन	५५० गाविस	८८० गाविस	८८०
१४.	सामाजिक परिचालन कार्यक्रम सन्चालन	२७४९	सबै गा.वि.स. र न.पा.	३२१२ गा. वि. स.
१५.	निसर्त अनुदान सुत्रमा समयानुकूल परिमार्जन र कार्यान्वयन	सबै स्थानीय निकाय जि.वि.स. र न.पा.	सबै जिल्ला/नापा/गा.वि.स.	सबै स्थानीय निकाय
१६.	लेखा, DPMASS सम्बन्धी कम्प्युटर software स्थापना र प्रयोग	१२ जि.वि.स.	सबै जिल्ला	सबै जिल्ला
१७.	नगरपालिकामा प्रोदभावी लेखा software को स्थापना र प्रयोग	०	३० नगरपालिका	१०
१८.	स्थानीय निकायका पदाधिकारी, कर्मचारी र अन्य सरोकारवालाहरूलाई स्वायत्त शासन पद्धति सम्बन्धी, योजना, समन्वय, स्रोत परिचालन, विवाद समाधान, सशक्तीकरण, प्रशासनिक एवं वित्तीय व्यवस्थापन, निर्णय गर्ने क्षमता आदि विषयमा अभिमुखीकरण	१० हजार जना	१ लाख जना	२५ हजार
१९.	फोहोर मैला व्यवस्थापन स्थलको विस्तृत अध्ययन	१० न.पा.	२५ न.पा.	९
२०.	फोहोर मैला व्यवस्थापन स्थलका निर्माण संख्या	नपाको मागको आधारमा	३० न.पा.	१०
२१.	जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सन्चालन गरी व्यवस्थित फोहोर निष्कासन गर्ने नगरपालिकाको संख्या		२५ न.पा.	८
२२.	सार्वजनिक निजी साझेदारीमा फोहोर मैला व्यवस्थापन		१० न.पा.	५
२३.	स्थानीय निकायको आन्तरिक श्रोत अभिवृद्धि	वार्षिक ५ अरब	वार्षिक ७ अरब	६ अरब
२४.	केन्द्र तथा स्थानीय तहमा क्षमता विकास कार्यक्रम सन्चालन		सबै जिविस र न.पा.	सबै
२५.	गाउँ विकास समितिको क्षमता विकास योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन		१००० गाविस	३००
२६.	व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्बन्धी कम्प्युटर प्याकेजको जडान तथा कार्यान्वयन		७५ जिल्ला	१०
२७.	व्यक्तिगत घटनाहरूको दर्ता	४० प्रतिशत सम्म	९०% सम्म	५५
२८.	सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण	१०३३ हजार	११ लाख	१० लाख ५५ हजार
२९.	बाल संरक्षण अनुदान वितरण	३९० हजार	४ लाख	४ लाख
३०.	बालमैत्री स्थानीय शासनको विस्तार	७ जिल्ला, १ न.पा. र १४	२० जिल्ला, १० न.पा. र १०० गा.वि.स.	१२ जिल्ला, ५ न. पा. र ५० गा.

क्र.सं	क्रियाकलाप	आ.ब. २०६६।६७ को अवस्था	चालू आवधिक योजनाको लक्ष्य	आ.ब. २०६७।६८ को लक्ष्य
		गाविस		वि. स.
३१	स्थानीय उपभोक्ता समितिको निर्णय महिला/आदिवासी/जनजाती/दलित/मधेसी/अपाङ्ग र पिछडिएका वर्गको सहभागिता	कम्तीमा ५०%	सबै स्थानीय निकाय	सबै स्थानीय निकाय
३२	स्थानीय निकायबाट हुने खर्चको निश्चित प्रतिशत रकम लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा लगानी		३५ प्रतिशत बजेट	३५%
३३	राष्ट्रिय भवन संहिताको कार्यान्वयन गर्ने नगरपालिकाको संख्या		३५ वटा	८
३४	सडकको स्तरोन्नती तथा पुनःस्थापन गरी बाढे महिना सञ्चानमा ल्याउने		४७७० कि.मी.	१०००
३५	चालू हालतका सडकको नियमित र अद्यावधिक मर्मत	१२०० कि.मी.	१४५०० कि.मी.	३९७५
३६	नयाँ माटे सडक निर्माण	२००० कि.मी.	३००० कि.मी.	८००
३७	सडक पुल निर्माण	११ कि.मी.	९९ वटा	२९ वटा
३८	मुख्य मार्ग र स्थानीय मार्गमा भोलुङ्गे पुल निर्माण	४२०० वटा	१४००	४००
३९	ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी योजना सम्पन्न		८०० वटा	२६०
४०	साना सिंचाइ जिल्ला गुरु योजना तयार	२५ जिल्ला	६ जिल्ला	२
४१	फोहोर मैला व्यवस्थापन साईटको निम्ति प्रवेश मार्गको निर्माण	२३ कि.मि	१० कि.मी	५
४२	साना सिंचाई सुविधा पुरोको क्षेत्र हेक्टरमा		२०००	४००
४३	स्थानीय तहमा रोजगारी सिर्जना		२ करोड १० लाख श्रम दिन	६० लाख श्रम दिन
४४	१०० वर्ष भन्दा पुराना प्राचिन गुम्बाहरुको संरक्षण		४००	८५

यस आर्थिक वर्षमा स्थानीय विकास मन्त्रालय अन्तर्गत कूल बजेट ४१ अरब ८४ करोड ११ लाख ३ हजार मध्ये १४ अरब ५६ करोड ९२ लाख ३९ हजार चालू खर्चमा (३५%) र २७ अरब २७ करोड १८ लाख ६४ हजार (६५%) पूँजीगतमा विनियोजन गरिएको छ । विकास कार्यक्रमसंग सम्बन्धित प्राथमिकता P1 मा २७ वटा प्राथमिकता P2 मा १० वटा र P3 मा ४ वटा गरि कुल ४१ वटा कार्यक्रमहरु रहेका छन् ।

वार्षिक विकास कार्यक्रम

ब.उ.शी. नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	शुरू हुने हुने वर्ष	समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६९-३/४-११०	स्थानीय विकास मन्त्रालय	२०३७	सालवसाली	मन्त्रालयको नियमित कार्य संचालन	नियमित कार्य संचालन भएको	मन्त्रालयको कर्मचारीको तलब भत्ता तथा कार्यालय संचालनलाई नियमितता दिने, निजामती पार्क सञ्चालन, संघियताको सन्दर्भमा निक्षेपणको प्रारूप सम्बन्धी अध्ययन, अन्तरक्रिया जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछन् ।
६९-३/४-८०४	निर्वाचन क्षेत्र विकास कार्यक्रम		सालवसाली	स्थानीय पूर्वाधार तथा समावेशी विकास	स्थानीय पूर्वाधार विकासमा सहयोग पुगेको साथै यस कार्यक्रम संचालन गर्न निर्देशिका तयार गरिएको ।	७५ जिल्लाका ६०१ सविधानसभा सदस्यद्वारा महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्ग, मधेशी आदि र आर्थिक एवं सामाजिक रूपमा पिछडिएका वर्गको उत्थानमा सहयोग पुर्याउने योजनाहरूलाई सहयोग पुर्याउने ।
६९-३/४-११५	राष्ट्रिय दलित आयोग	०५/०५/९९	सालवसाली	दलितहरूको हकहित संरक्षण गर्ने	घुम्ती न्यायीक सेवा सन्चालन, अपाङ्गता भएकाका लागि दलित सशक्तिकरण कार्यक्रम, सबै प्रकारका जातीय विभेद विरुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धीको समितिमा नेपाल पक्ष राष्ट्रको रूपमा पठाउनुपर्ने १७ औं, १८ औं र १९ औं आवधिक प्रतिवेदन मस्यौदा तयार गरी पेश गरिएको छ ।	यस अन्तर्गत दलित लक्षित कार्यक्रमको अनुगमन, मुल्याङ्कन गरी वार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशन, दलित तथ्याङ्क संकलन, छुवाछुत, विभेद स्थलगत अनुगमन, दलित हक अधिकार सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारिता अध्ययन, दलित हक अधिकार तथा समावेशीकरणसंग सरोकार राख्ने राष्ट्रिय नीति निर्माणका पहल, दलितका परम्परागत कला र सिप तथा पेशाको सूचीकरण र अनुसन्धान, घुम्ती न्यायीक सेवा, मानवीय कानून सम्बन्धी प्रशिक्षण, दलित द्वन्द्व पिडित बालबालिका र अपाङ्ग सशक्तिकरण कार्यक्रम यस आ.व.मा सञ्चालन गरिनेछन् ।
६९-३-१४०	पञ्जीकरण कार्यक्रम		सालवसाली	राज्यका जनताको व्यक्तिगत घटना दर्ताको कार्य भई अभिलेख व्यवस्थापनमा सुधार हुनेछ ।	आ.व. ०६६/६७ सम्ममा व्यक्तिगत घटनादर्ताको अभिलेखहरू व्यवस्थित गरी राख्नको लागि व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्बन्धी software को निर्माण गरी piloting को रूपमा ५ गा.वि.स., २ न.पा. र ३ जि.वि.स.मा कार्य सन्चालन गरिएको थियो । आ.व. ०६६/६७ को फागुन मसान्तसम्म देहाय अनुसारका व्यक्तिगत घटना दर्ता भएका छन् जन्म दर्ता ९४५६३४६ मृत्यु दर्ता १५०९३१६ विवाह दर्ता २३८४५४२ बसाईसराई दर्ता ९४९००७ सम्बन्ध विच्छेद दर्ता १९६३	यस कार्यक्रम अन्तर्गत स्थानीय निकाय मार्फत नेपाल राज्यमा बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूको जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाई सराई र सम्बन्ध विच्छेदका घटना दर्ता गरि प्रमाण पत्र दिने कार्य रहेको छ । यस आ.व.मा व्यक्तिगत घटना दर्ताको वार्षिक प्रतिवेदन तयारी, व्यक्तिगत घटना दर्ताको प्रभावकारिता अध्ययन, पारिवारिक लगत सम्बन्धी निर्देशिका, १० वटा जिल्लामा VER Computer Software Installation सम्बन्धी कार्य, पारिवारिक लगत सम्बन्धी Software निर्माण कार्य, राष्ट्रिय र क्षेत्रीय गोपि कार्यक्रम सञ्चालन हुनेछन् ।
६९-३-१४५	जेष्ठ नागरिक, अशक्त अपाङ्ग, लोपोन्मुख जाति, एकल महिला सुरक्षा व्यवस्था	०५/१५/२	सालवसाली	सामाजिक सुरक्षा व्यवस्था प्रभावकारी बनाउने	गत आ.व. ०६५/६६ मा सामाजिक सुरक्षा वापत वितरण गर्न नपुग भएको रकम रु. १ अर्ब २० करोड ९८ लाख ५४ हजार यस आ.व.मा वितरण गरिएको छ । चालु आ.व. ०६६/६७ मा देहाय अनुसार का लक्षित समूहलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ताको पहिलो र दोश्रो किस्ता उपलब्ध गराईएको छ : लक्षित समूहको विवरण संख्या जेष्ठ नागरिक ७०+ ५७११५ जेष्ठ नागरिक दलित ६०+ १०७५०१	करिव १४,८३,८७५ जना ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, लोपोन्मुख जाति, अशक्त र अपाङ्गलाई भत्ता वितरण, ४५०००० जना विपन्न दलित, कर्णाली अञ्चलका सबै परिवारका ५ वर्ष मुनिका बालबालिकालाई बाल संरक्षण अनुदान, ७५ जिल्लामा सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने लक्षित समूहको नामावली जि.वि.स.बाट प्रकाशन आदि कार्य रहेका छन् । माथि उल्लेखित भत्ता सामाजिक सुरक्षा संचालन कार्यविधि, २०६५ अनुसार जेष्ठ नागरिक (७० वर्ष माथि, कर्णाली र दलितको हकमा ६० वर्ष

ब.उ.शी. नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	शुरू हुने हुने वर्ष	समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
					ज्येष्ठ नागरिक कर्णाली ६०+ १७४४२ एकल महिला २९९८२७ लोपोन्मुख जनजाति १६४१९ (मासिक रु. १०००/- का दरले ५०० जना राउटेको लागि भत्ता वितरण गरिएको) पूर्ण अशक्त अपाङ्ग १३७६२ (मासिक रु. १०००) आंशिक अपाङ्ग ६८७५ (मासिक रु. ३००) जम्मा संख्या १०३३०२९ कर्णाली अन्चलका प्रत्येक परिवारका र अन्य जिल्लाका दलित परिवारका ५ वर्ष मुनिका २ जना सम्म बाल बालिकालाई २०६६ कार्तिक महिनादेखि मासिक रु. २००१- का दरले बाल संरक्षण अनुदान वितरण गर्नेको लागि बाल संरक्षण कार्यविधि निर्माण गरी जिल्लाहरुबाट लक्षित समूहको लगत संकलन गर्ने कार्य भैरहेको छ । यसबाट करीव ४ लाख बालबालिका लाभान्वित हुने अनुमान गरिएको छ ।	माथि ,एकल महिला (६० वर्ष माथिका एकल महिला), लोपोन्मुख जनजातिलाई मासिक रु.५०० का दरले र पूर्ण असक्तलाई मासिक रु. १००० र आंशिक असक्तलाई मासिक रु. ३०० का दरले सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरिने छ र सामाजिक सुरक्षा सम्वन्धी कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन यस सम्वन्धी Software को व्यवस्था गरिने छ ।
६९-३/४-२१०	स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग	०५५।५६	सालवसाली	विभागको नियमित संचालन, साना सिंचाई तथा अन्य पूर्वाधारको विकास	नियमित कार्यक्रम संचालन भइरहेको	विभागको कर्मचारीहरुको तलब भत्ता तथा कार्यालय संचालनलाई नियमितता दिने, साना सिंचाई तथा नदी नियन्त्रण कार्यक्रम अन्तर्गत जिल्ला सिंचाई गुर्योजना तयार गर्ने, साना सिंचाई योजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने, ७५ वटै जिल्लालाई साना सिंचाई योजना संचालन गर्न अनुदान दिने । आवास, भवन तथा शहरी विकास कार्यक्रम अन्तर्गत ग्रामीण वस्ती विकास, लघु जलविद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा कार्यक्रम अन्तर्गत ग्रामीण लघु जलविद्युत योजनाको सर्वेक्षण र उत्पादन, फोहरमैला पूर्वाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम अन्तर्गत जिल्ला सदरमुकाम क्षेत्रमा स्यानिटरी ल्यान्डफिल्ड साइटको अध्ययन तथा निर्माण, सामाजिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम आदि पूर्वाधार विकाससंग सम्बन्धित साना पूर्वाधारका कार्यक्रम संचालन गरिनेछन् ।
	सामुदायिक सिंचाई आयोजना	०६७/०६८	०७३ /०७४	जिल्लाका गरीब, महिला र अन्य उपेक्षित वर्गलाई लक्षित गरी योजनाहरु संचालन गर्ने र १५,३०० हेक्टर भूमिमा नयाँ र दिगो सिंचाई सुविधा पुऱ्याउने	आयोजना संचालन हुने क्रममा रहेको ।	यो आयोजना १२ वटा जिल्ला कंचनपुर, कैलाली, दाङ, कपिलवस्तु, डोटी, सल्यान, रुकुम, रोल्पा, प्युठान, बझाङ, जुम्ला र मुगुमा लागु हुने कार्यक्रम रहेको छ । आ.व. २०६७/०६८ मा सामुदायिक सिंचाई आयोजनाको आयोजना समन्वय ईकाई स्थापना गर्ने साथै परामर्शदाता नियुक्ति तथा पूर्वाधार निर्माण आदी कार्यक्रम रहेको छ ।

ब.उ.शी. नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	शुरू हुने हुने वर्ष	समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६९-३/४-२२०	गुम्बा व्यवस्था तथा विकास समिति	आ.व. २०४५/४६	सालवसाली	प्राचीन गुम्बाहरूको संरक्षण गर्ने	चालु आ.व. ०६६६७ सम्ममा विभिन्न जिल्लामा धर्म देशना कार्यक्रम, प्राचिन गुम्बाहरूको अद्यावधिक सर्भेक्षण, प्राचिन गुम्बाहरूको अध्ययन अनुसन्धान, संरक्षण, सीपमूलक आम्ची तालीम र प्राचीन गुम्बा स्वावलम्बन कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ ।	१३८ वटा प्राचीन गुम्बा संरक्षण कार्यक्रम, १ पटक लामा अध्ययन भ्रमण कार्यक्रम २ पटक धर्म देशना कार्यक्रम, सीपमूलक आम्ची तालिम, प्राचिन थाङ्का संरक्षण, प्राचिन मुर्ति संरक्षण, प्राचीन गुम्बा स्वावलम्बन तालिम कार्यक्रम यस आ.व.मा सञ्चालन गरिनेछन् ।
६९-३-२४०	स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान		सालवसाली	स्थानीय निकायको क्षमता विकासमा मानवसंसाधन विकासको माध्यमबाट सघाउने	आ.व. ०६६६७ सम्ममा ५१,९१८ जना प्रशिक्षित, ४८ वटा अनुसन्धान सम्पन्न, ३० वटा निर्देशिका र ६ वटा सान्दर्भिक पुस्तिका प्रकाशन	स्थानीय निकायहरूका कर्मचारीहरूका लागि स्थानीय साधन परिचालन सम्बन्धी प्रशिक्षण, सामाजिक परिचालन प्रशिक्षण, सामाजिक समावेशीकरण अभिमुखिकरण, गा. वि. स. सचिवका लागि सेवाकालीन प्रशिक्षण, स्थानीय निकायका कर्मचारीका लागि प्रशिक्षण आदि जस्ता तालिम कार्यक्रमहरू यस आ.व.मा सञ्चालन हुनेछन् ।
६९-३/४-२५०	जनशक्ति, संचार, वातावरण व्यवस्थापन तथा योजना अनुगमन		सालवसाली	स्थानीय विकास मन्त्रालयको क्षमता विकास र संस्थागत सुदृढिकरण	विकेन्द्रीकरणको मर्म अनुरूप मन्त्रालयस्तरबाट स्थानीय तहमा सन्चालित आयोजना कार्यक्रमहरूको अनुगमन, समीक्षा, मूल्यांकन तथा मन्त्रालयको क्षमता विकास कार्य सन्चालनको लागि आर्थिक वर्ष आ.व. ०६६६७ मा क्षेत्रीय वार्षिक प्रगति तथा अनुगमन गोष्ठीहरू, कर्मचारीको क्षमता विकास सम्बन्धी विभिन्न तालिमहरू र मन्त्रालयको योजना तयारी एवं नीति समन्वयन समितिको कार्य सन्चालन तथा सिंहदरबार परिसरमा मन्त्रालयको भवन निर्माण कार्य भैरहेको । वार्षिक रूपमा कार्यक्रम, बजेट तथा प्रगति प्रदिवेदन पुस्तिका प्रकाशन गरिएको छ ।	यस अन्तर्गत जनशक्ति, वातावरण, योजना, अनुगमन सुशासन ईकाई र खरिद इकाई शाखाको प्रशासनिक खर्च र कार्यक्रम समावेश भएको छ । गा.वि.स.सचिव, स्था.वि.अ., इन्जिनियर तथा ले.पा.हरूलाई विभिन्न तालीम, योजना सफ्टवेयर प्याकेज निर्माण तथा कार्यान्वयन, योजना तर्जुमा तथा समीक्षा गोष्ठी, सुशासन पत्रिका प्रकाशन, पुस्तकालय सुदृढिकरण, खरिद इकाई सुदृढिकरण, आइएलओ १६९ लाई कार्यान्वयन गर्ने अध्ययन, वेभपेज होष्ठीङ्ग, मन्त्रालयको भवन मर्मत, सिंहदरबार भित्र भवन निर्माण, जि.वि.स., नगरपालिका/गा.वि.स. महासंघलाई अनुदान, PIS का लागि Data Link up वनाउने र रेकर्ड अद्यावधिक गर्ने, जि.वि.स. गा.वि.स. र न.पा. महासंघलाई अनुदान दिने आदि कार्यहरू रहनेछन् ।
६९-३/४-२७२	शहरी वातावरण सुधारका लागि सार्वजनिक निजी साभेदारी कार्यक्रम	२००४	२०१२	यस कार्यक्रमको माध्यमबाट १२ जिल्लाका १३ साभेदार न.पा.हरू, युवा संध सस्थाहरू, निजी व्यापारीहरू, नागरिक समाज र उपभोक्ता समूह खास गरि लक्षित समुदाय लाभान्वित हुनेछन् ।	नेपाल सरकार स्थानीय विकास मन्त्रालय र संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रम युएनडिपीको सहयोगमा १३ वटा नगरपालिकाहरूमा शहरी वातावरणको लागि सार्वजनिक निजी साभेदारी कार्यक्रम संचालन भएको छ । सार्वजनिक निजी क्षेत्र साभेदारीले बढ्दो शहरीकरण सेवाहरूलाई परिपूर्ति गर्न सरकार, निजी क्षेत्र र नागरिक समाजलाई एकै ठाउँमा भेला गराउन र साभेदारी कार्यलाई अगाडि बढाउन आवश्यक वातावरण तयार गर्ने कार्य गरीरहेको छ । आ.व. ०६६६७ सम्ममा १५७ जनालाई सार्वजनिक निजी साभेदारी सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम, ५ वटा पुर्वाधार तथा आधारभुत सेवा प्रवाह सम्बन्धी अध्ययन कार्य सम्पन्न भएका छन् ।	राष्ट्रिय सार्वजनिक निजी साभेदारी परियोजना शुरू गर्नको लागि नीति तथा कार्यपद्धतिहरू तयार पार्ने, सा.नि.सा. कार्यक्रमहरूका लागि चार नगरपालिकाहरू-वीरगन्ज, बुटवल, धनगढी र धरानका लागि प्रविधिक सहयोग, विराटनगर उपमहानगरपालिकामा दिगो फोहर मैला व्यवस्थापन कार्यक्रमका लागि अनुगमन गर्ने आदि कार्यक्रमहरू यस आ.व.मा रहेका छन् । धरान नगरपालिकामा ८ वटा सार्वजनिक निजी परियोजना सन्चालन गरिनेछ ।
६९-३/४-३१०	स्थानीय निकाय वित्तीय आयोग	०५८।५९	सालवसाली	स्थानीय निकायहरूको वित्तीय सुदृढीकरणमा सहयोग पुऱ्याउन स्थानीय निकाय आन्तरिक श्रोत अभिवृद्धि गर्न, स्थानीय निकायहरूलाई दिइने	चालु आ.व. ०६६६७ मा नगरपालिकाहरूको MCPM र गा.वि.स.हरूको मा MC सम्पन्न गरी सो नतिजाका आधारमा अनुदान थपघट गर्न सिफारिश गरिएको छ । जि.वि.स.को न्यूनतम शर्त तथा कार्यसम्पादन मापन कार्यविधि, २०६६ (दोश्रो संशोधन सहित) प्रकाशन गरिएको	स्थानीय निकाय वित्तीय स्थिति विव्लेषण प्रतिवेदन तयारी , वित्तीय विकेन्द्रीकरण तालिम, MCPM तालिम कार्यक्रम यस आ.व.मा सञ्चालन गरिने छ ।

ब.उ.शी. नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	शुरु हुने हुने वर्ष	समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				अनुदान नीति र अनुदान वितरणको आधार तयार गर्न नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने	छ । स्थानीय निकायहरूको न्यूनतम शर्त तथा कार्यसम्पादन मापन कार्यको गुणस्तर सुनिश्चितता परीक्षण कार्यविधि, २०६६ मा प्रथम संशोधन सहित प्रकाशन भएको छ । वित्तिय विकेन्द्रीकरण, MCPM सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम सम्पन्न भएका छन् र स्थानीय निकाय वित्तिय स्थिति प्रतिवेदन विशलेषण प्रकाशित भएको छ ।	
६९-३/४-३२०	लोपोन्मुख आदिवासी/जनजाति उत्थान चेपाङ समेत	आ.व. ०५३/५४	सालवसाली	आदिवासी जनजातिहरूको आर्थिक सामाजिक विकास गर्ने, लोपोन्मुख भाषाहरूको संरक्षण हुने, विपन्न विद्यार्थीहरूले छात्रवृत्ति प्राप्त गर्ने, विपन्न परिवारको आय वृद्धि हुने र लक्षित समुदायको चेतनाको स्तरमा वृद्धि हुनेछ ।	नेपाल आदिवासी जनजाति महासंघ, लिम्बु, वालुङ, राई, मगर, उराव आदि विभिन्न १९ वटा जातीय संघसंस्थाहरूद्वारा संस्कृति संरक्षण सम्बर्द्धन तथा आदिवासी दिवस कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ भने १५ वटा जातिय संघसंस्थाहरूको संस्थागत विकास तथा व्यवस्थापनका निम्ति विविध कार्यक्रमहरू सन्चालन भएका छन् । विभिन्न केन्द्रीय तथा स्थानीय २५ वटा जातीय संघसंस्थाहरूद्वारा कानूनी सचेतना, आई.एल. ओ. महासन्धी १६९, समसामयिक विषयवस्तु, जातीय पहिचान सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिएको छ भने विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने कार्य भएको छ । विभिन्न प्राविधिक तथा व्यवसायिक प्रशिक्षण, मातृभाषाहरूको अभिलेखिकरण, व्याकरण, शब्दकोष निर्माण तथा प्रकाशन कार्य भएको छ ।	यस अन्तर्गत विभिन्न मातृभाषाको संरक्षण र विकास कार्यक्रम, मातृभाषामा साक्षरता कार्यक्रम, ५ वटा रोजगारमुलक व्यवसायीक प्रशिक्षण, ४०० जनालाई आदिवासि जनजाति छात्रवृत्ति कार्यक्रम, आदिवासी जनजातिहरूको सांस्कृतिक सम्पदाहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धन, संस्थागत विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम, १० वटा आदिवासि जनजाति महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम, १० वटा आदिवासि जनजातिहरूको परम्परागत ज्ञान सिपमा आधारित आय आर्जन कार्यक्रम, भाषाको व्याकरण र शब्दकोष निर्माण, मातृभाषा साक्षरता, ३४२ जनालाई उच्च शिक्षा तथा विद्यालय स्तरिय शिक्षा तथा सोधकार्यको लागि छात्रवृत्ति , जनशक्ति विकास, सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण र विकास, पुस्तकालय व्यवस्थापन, सामाजिक परिचालन तथा आय आर्जन कार्यक्रम, चेपाङ उत्थान कार्यक्रम र पूर्वाधार विकास कार्यक्रम लगायतका कार्यक्रमको संचालन गरिने
६९-३/४-३८०	उपेक्षित, उत्पीडित र दलित वर्ग उत्थान विकास समिति	आ.व. ०५४/५५	सालवसाली	दलित समुदायको आर्थिक, सामाजिक विकास गर्ने ।	प्रवेशिका परीक्षामा सर्वोत्कृष्ट नतिजा हासिल गर्ने दलित छात्र/छात्राहरूलाई जेहेन्दार विद्यार्थी पुरस्कार प्रदान, चेतनामूलक रेडियो कार्यक्रम सन्चालन, विभिन्न जिल्लामा दलित वस्तीमा निशुल्क स्वास्थ्य शिविर संचालन, खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम सन्चालन भएका ।	यस कार्यक्रमबाट जि.वि.स. मार्फत आयमूलक र सीपमूलक तथा सामाजिक परिचालन कार्यक्रम संचालन, १५०० बालालिकाको लागि अध्ययन प्रोत्साहन कार्यक्रम, ३० जनालाई रोजगारमुलक तालिम, ५० जनालाई लोकसेवा आयोगको परिक्षा तयारी कक्षा , जातीय छुवाछुत उन्मुलन सम्बन्धी धार्मिक संघ सस्थाहरूसंग अन्तरक्रिया आदि गरिनेछन् ।
६९-३/४-४००	फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यक्रम	आ.व. ०५६/५७	सालवसाली	फोहरमैला व्यवस्थापनमा स्थानीय निकायलाई सघाउने	काठमाण्डौ उपत्यकाको दिर्घकालिन फोहरमैला व्यवस्थापन गर्न प्रस्तावित वञ्चरे डाँडा दिर्घकालिन स्थानीय तहरी ल्याण्डफिल साईट निर्माणका लागि EIA को प्रतिवेदन स्वीकृत भैसकेको छ भने मध्यवर्ती क्षेत्रका जग्गा अधिग्रहण भएको छ । फोहरमैला व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन, २०६६ को विधेयक संसदमा पठाइएको, काठमाण्डौ उपत्यकाको फोहरमैला व्यवस्थापन निजी क्षेत्रको साभेदारीमा गर्नका लागि निजी क्षेत्रको छनौट गरिएको, ओखरपौवा प्रवेशमार्गको १० कि.मी. सडक बनेको, सालवसाली मर्मत भएको, आलेटार ल्याण्डफिल साईटमा सेड तथा विद्युतीकरण गरिएका, फोहरमैला न्यूनिकरण तालीम तथा जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सम्पन्न भएका छन् ।	ओखरपौवा प्रवेशमार्ग तीनपिप्ले आलेटार निर्माण तथा मर्मत सम्भार, वञ्चरेडाडा दिर्घकालिन ल्याण्डफिल साईटको तारवार, वृक्षारोपण गर्ने , नगरपालिकाहरूमा फोहरमैला व्यवस्थापन प्राविधिक सहयोग तथा क्षमता विकास , नगरपालिकाहरूमा फोहरमैला व्यवस्थापन सयन्त्रहरूको वातावरणीय विस्तृत अध्ययन , फोहरमैला व्यवस्थापन प्रविधिको व्यवस्था र विकास, नगरपालिकाहरूमा फोहरमैला व्यवस्थापन अनुगमन जस्ता कार्यक्रमहरू यस आ.व. मा संचालन गरिनेछ ।

ब.उ.शी. नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	शुरु हुने हुने वर्ष	समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६९-३/४-४०१	मधेशी-पिछडा वर्ग र मुस्लिम उत्थान कार्यक्रम	आ.व. २०६४/६५	सालवसाली	मधेशी, मुस्लिम र अन्य अल्पसंख्यक पिछडिएका वर्गको आर्थिक सामाजिक विकास गर्ने	मधेशी, मुस्लिम एवं पिछडि परेका वर्ग र अन्य अल्प संख्यकहरूको हीत अनुकूल नीति निर्माण गरी उनीहरूको आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक स्थितिमा सुधार गर्ने हेतुले नेपाल सरकारको आफ्नै श्रोतमा आ.व. ०६४।६५ देखि २२ जिल्लामा संचालित यस कार्यक्रमबाट आ.व. ०६६।६७ का जिल्लाका लक्षित समूहमा रोजगारीमुलक एवं सचेतना कार्यक्रम, प्रजनन स्वास्थ्य, स्वास्थ्य शिक्षा, सरसफाइ, साक्षरता तथा शैक्षिक प्रोत्साहन कार्यक्रम, संस्थागत विकास कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएका छन् ।	पहाडी जिल्लाको कास्की र गोरखाका मुस्लिम समुदाय तथा तराईका जिल्ला गरि कुल २६ जिल्लामा स्थानीय निकाय मार्फत लक्षित वर्गलाई लाभ पुग्ने स-साना पूर्वाधार विकासका कार्य सम्पन्न हुने स्थानीय निकाय मार्फत लक्षित चेतनामुलक, सीपमुलक , आयमुलक, अध्ययन अनुसन्धानमुलक कार्यहरू यस आ.व.मा सञ्चालन गरिनेछन् ।
६९-३/४-४०२	चुरे एवं तराई क्षेत्र विकास कार्यक्रम	०६४।६५	सालवसाली	चुरे क्षेत्रको संरक्षण गर्ने	दीर्घकालिन रूपमा तराई तथा चुरे क्षेत्रको समग्र विकास गर्ने लक्ष्य लिई आ.व. ०६४।६५ देखि यो कार्यक्रम सिराहा, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही र रूपन्देहीमा संचालित छ । आ.व. ०६६।६७ मा यस कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि १ करोड ९० लाख अनुदान उपलब्ध गराईएको छ ।	चुरे भावर क्षेत्रका महोत्तरी, सर्लाही, सिराहा, धनुषा र रूपन्देही गरी ५ जिल्लामा महेन्द्र राजमार्ग उत्तरका भूभागमा तटबन्ध, वृक्षरोपण, जैविक विविधता संरक्षण, सार्वजनिक जग्गा संरक्षण, सामाजिक परिचालन कार्यक्रम, स-साना पूर्वाधार निर्माण तथा महिला सशक्तिकरण, जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम जि.वि.स.बाट भूसंरक्षण कार्यालय मार्फत संचालन गरिनेछ ।
६९-३/४-४०५	नेपाल खाद्य संकट सम्बोधन कार्यक्रम	०६५।६६	सालवसाली	खाद्य सुरक्षा वढाउने	आ.व. २०६६।६७ मा अध्ययन तथा परामर्श कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएका छन् । कार्यक्रम संचालनका लागि विश्व बैंकसंग संझौताका सम्पन्न भई विश्व खाद्य कार्यक्रम मार्फत सन्चालनमा रहेको छ ।	खाद्यान्न असुरक्षित २१ जिल्लामा कार्यक्रम सन्चालन गरिने र सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन अध्ययन गरिने यस आ.व.मा ग्रामीण सडक, साना सिचाई, घोडेढो वाटो, सामुदायिक स्वास्थ्य भवन निर्माण लगायत विभिन्न पूर्वाधार निर्माण, सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको प्रभाव मूल्याङ्कन कार्यक्रम र कार्यक्रम समन्वय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धी अध्ययन कार्य सञ्चालन हुनेछन् ।
६९-३/४-८००	जिल्ला विकास समिति अनुदान (गरिवीसंग विश्वेश्वर कार्यक्रमसमेत)		सालवसाली	भौतिक पूर्वाधार विकासमा सुधार भएको ।	आ.व. ०६६।६७ सम्ममा जिल्ला विकास समिति अनुदानलाई सुत्रमा आधारित गरी अर्थ मन्त्रालयबाट सोभै निकास दिने व्यवस्था गरिएको छ भने जिल्लाको कार्य सम्पादन मापनलाई आधार मानी प्रोत्साहन अनुदान दिने व्यवस्था स्थापित गरिएको । जिल्ला परिषद समयमै सम्पन्न गरी वार्षिक बजेट र कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने गतिले तिब्रता पाउँदै गएको छ । परिषदबाट स्वीकृत योजनाहरू कार्यान्वयन भएका छन् ।	स्थानीय श्रम, साधन तथा सीपको अधिकतम उपयोग गरी जनसहभागिता जुटाई स्थानीय विकासको कार्यलाई संस्थागत रूपमा विकास गर्न आन्तरिक श्रोतका अलावा आवश्यक थप श्रोत र साधनका लागि नेपाल सरकारले जि.वि.स.हरूलाई अनुदान उपलब्ध गराउँदै आएको छ । जनसंख्या, क्षेत्रफल, मानव विकास सूचकाङ्क र लागतलाई आधार मानि ७५ जिल्लामा जि.वि.स. वाट स्थानीय पूर्वाधार विकास, क्षमता विकास, परिषदबाट निर्णय भएका कार्यक्रम र अनुदान सञ्चालन कार्यविधिले प्राथमिकता दिएका कार्यहरू सञ्चालन गरिने छ । ६६ जिल्लामा सामाजिक कर परिचालन कार्यक्रम तथा गरिविसंग विश्वेश्वर कार्यक्रम पनि यस अन्तर्गत सञ्चालन गरिने छन् ।
६९-३/४-८०१	गाउँ विकास समिति अनुदान (गरिवीसंग विश्वेश्वर कार्यक्रमसमेत)		सालवसाली	भौतिक पूर्वाधार विकासमा सुधार भएको । गरिवी निवारणमा टेवा पुगेको उपभोक्ताहरूको सिप, विकास, रोजगार सृजना, क्षमता अभिवृद्धि तथा श्रोत साधनमा पहुँच पुगेको ।	गाउँ विकास अनुदानलाई सुत्रमा आवद्ध गरी न्यूनतम १५ लाखदेखि ३० लाखसम्म अनुदान पठाउने व्यवस्था मिलाईएको छ । गा.वि.स. अनुदान सन्चालन कार्यविधि, २०६६ स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । उक्त कार्यविधिमा विपन्न वर्गका महिलालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने आयोजनाहरूका लागि न्यूनतम ५%, विपन्न वर्गका बालबालिकालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने आयोजनाका लागि न्यूनतम ५ प्रतिशत आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा पिछ्छि परेका वर्गहरूले प्रत्यक्ष फाइदा पाउने	यस कार्यक्रम अन्तर्गत अधिराज्यका ३९१५ गा.वि.सहरूलाई अनुदान उपलब्ध गराउने जस अन्तर्गत स्थानीय पूर्वाधार विकास , क्षमता विकास, समावेशी विकास र निर्देशिकाका उल्लेख भएका अन्य कार्यहरू पर्दछन् । जनताको माग वमोजम गाउँ परिषदबाट स्वीकृत योजनाहरू संचालन गरिने कार्यक्रम रहेका छन् ।

ब.उ.शी. नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	शुरू हुने हुने वर्ष	समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
					आयोजनाहरूको (विपन्न वर्ग, जेष्ठ नागरिक, दलित, आदिवासीरजनजाति, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, मधेशी, मुस्लिम र अन्य पिछडा वर्ग समेतका लागि) न्यूनतम १०% रकम गा.वि.स अनुदानको पुँजीगत बजेटबाट अनिवार्य रूपमा विनियोजन गर्नुपर्ने व्यवस्था राखिएको छ । अधिकांश जिल्लाका गा.वि.स.को गाउँ परिषद् सम्पन्न भै प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ भने परिषद्बाट स्वीकृत योजनाहरू कार्यान्वयनका चरणमा रहेका छन् ।	
६९-३/४-८०२	नगरपालिका अनुदान		सालवसाली	भौतिक पूर्वाधार विकासमा सुधार भएको । गरिवी निवारणमा टेवा पुगेको उपभोक्ताहरूको सिप, विकास, रोजगार सृजना, क्षमना अभिवृद्धि तथा श्रोत साधनमा पहुँच पुगेको । मुलप्रवाहीकरण हुन नसकेका वर्गहरूको विकासमा पहुँच वढेको हुने	स्थानीय श्रोत साधनको परिचालन र विकासको प्रतिफलमा सामाजिक समानता ल्याउन जनताको सहभागितामा अभिवृद्धि गर्दै जवाफदेही स्थानीय निकायहरूको संस्थागत विकासका लागि नगरपालिकाहरूलाई सार्वजनिक निर्माण सुधार तथा सामाजिक गतिविधिहरू समेतमा थप सहयोग पुर्याउन नेपाल सरकारले अनुदान दिदै आएकोमा आव ०६२।६३ देखि जनसंख्या, क्षेत्रफल, आन्तरीक स्रोतको आय र प्रशासनीक खर्चको हदका आधारमा सूत्रबद्ध रूपमा अनुदान उपलब्ध गराउँदै आएको छ ।	जनताको माग बमोजिम नगरपरिषदबाट स्वीकृत योजनाहरू संचालन गरिने । ५८ वटा नगरपालिकाहरूको पूर्वाधार विकासमा सहयोग र सेवा प्रवाहमा सुधार ल्याउने कार्यक्रमहरू यस आ .व. मा सञ्चालन गरिनेछन् ।
६९-३/४-८०५	ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	०५८।५९	सालवसाली	खानेपानी तथा सरसफाईको सुविधा वढाउने	विगतमा आ.व.०५८/०५९ र ०६०/०६१ मा खानेपानी तथा ढल निकास विभागबाट स्थानिय निकायहरूमा हस्तान्तरण भै आएका ६२० वटा योजनाहरू मध्ये हालसम्म ३३३ वटा सम्पन्न भै अझै २८७ योजनाहरू क्रमागत अवस्थामा नै रही आएको देखिन्छ । स्थानिय निकायहरूद्वारा क्रमागत योजनाहरू सम्पन्न गर्ने तर्फ नलागि हरेक साल नयाँ-नयाँ योजनाहरू जन्माउँदै जाने प्रवृत्तिको कारणबाट हाल चालु आ.व.०६७/०६८ मा आइपुग्दा ५७४ योजनाहरू क्रमागत अवस्थामा रहेका छन् ।	७५ जिल्लामा क्रमागत ७५ र नयाँ ७५ गरि १५० वटा नयाँ तथा क्रमागत ग्राभिटी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना सम्पन्न हुने, १० वटा आकाशे पानी संकलन कार्यक्रम, २०० वटा स्थालो ट्युबवेल जडान, ७५ वटा सौचालय निर्माण, १० वटा ढल निर्माण कार्यक्रम, ७५ वटा खानेपानी तथा सरसफाई तालिम कार्यक्रम सञ्चालन, ३ वटा आर्सेनिक न्यनीकरण कार्यक्रम, १०० वटा खानेपानी आयोजनामा मर्मत कार्य र २५ वटा पुनः स्थापना कार्य र ७५ वटा सयूक्त सहयोग कार्यक्रम यस आ.व.मा सञ्चालन हुनेछन् ।
६९-३/४-८०८	ग्रामीण जलश्रोत व्यवस्थापन परियोजना	आ.व. ०६३/६४	आ.व. ०६७/६८	ग्रामीण जनतालाई खानेपानी तथा सिचाई सुविधा उपलब्ध हुने ।	ग्रामिण जलश्रोत व्यवस्थापन परियोजना, नेपाल सरकार र फिनल्याण्ड सरकारको संयुक्त लगानीमा जुलाई २००६ (आ.व.०६३।०६४)देखि संचालनमा रहेको यस परियोजना, सुदुर पश्चिमाञ्चलका ८ जिल्लाहरू (दार्चुला, बैतडी र डडेलधुरा ,बझाङ, बाजुरा, डोटी, अछाम,र कैलाली) तथा मध्य पश्चिमाञ्चल क्षेत्रका २ जिल्लाहरू (दैलेख र हुम्ला) मा लागु रहेको छ । आ. व. ०६३।०६४ देखि संचालतमा रहेको यस परियोजनाको पहिलो ४ वर्षे चरण आ.व. ०६६।६७ मा सम्पन्न भएको छ ।	चालु आ.व. ०६७।०६८ देखि यस परियोजना दोस्रो ५ वर्षे चरण संचालनमा रहेको छ । यस चरणको कुल परियोजना लागत २३.१९७ मिलियन युरो रहेको छ । जस मध्ये फिनल्याण्ड सरकारको अनुदान सहयोग १३.५० मिसिलयन युरो प्राप्त हुनेछ भने बाँकि ९.६९६ मिलियन युरो नेपाल सरकारको तर्फबाट व्यहोर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस दोस्रो चरणमा समेत पहिलो चरणमा परियोजना लागु भएका जिल्लाहरूलाई कार्यक्षेत्रहरूको रूपमा लिईएको छ । यस दोस्रो चरणको Inception Report हाल तयारी

ब.उ.शी. नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	शुरू हुने हुने वर्ष	समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
					पहिलो चरणको कुल लागत १५.२५७ मिलियन युरो मध्ये फिनल्याण्ड सरकारबाट १२.८६३ मिलियन युरो अनुदान सहयोग प्राप्त भएको थियो बाँकि २.६९४ मिलियन युरो नेपाल सरकारको तर्फबाट व्यहोरिएको थियो । यस परियोजनाको पहिलो चरणको लक्ष्य अनुसार १२०,००० जनालाई खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउने, ६०,००० जनालाई, सरसफाई खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउन तथा १५,००० जनतालाई साना सिचाईको सुविधा उपलब्ध गराउने रहेकोमा आयोजनाको प्रथम चरणमा खानेपानी तर्फ ८९२५२ जनालाई, सरसफाई तर्फ ८९४०७ तथा साना सिचाई तर्फ ८४७० जनालाई सुविधा उपलब्ध भयो ।	भईरहेकोले समग्र लक्ष्यहरू नतोकिइसकेको अवस्था छ । चालु आ.व. ०६७६८ मा रु.२६,७४,०६,००० विनियोजित भएको छ ।
६९-३/४-८०९	ग्रामीण पुननिर्माण तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रम (RRRSDP)	सन २००८	सन २०११	१) ग्रामीण सडक निर्माण तथा सुधार कार्य – ८५९ कि.मि २) खानेपानि तथा सरसफाइ आयोजना – ५९१ गोटा ३)समुदायमा आधारित पुरक ग्रामीण पूर्वाधारहरू– ७६९ वटा (भोलुङ्गेपुल, गोरेटो बाटो, साना सिचाइ, बजार भवन/कृषि उपज केन्द्र, सामुदायिक भवन, प्राथमिक पाठशाला नयाँ निर्माण तथा स्तर वृद्धि, स्वास्थ्य चौकी पुनर्निर्माण तथा स्तर वृद्धि आदि)	५७ वटा ग्रामीण सडक (करीव १२०० कि.मि.)को संभाव्यता अध्ययन भएको, २२ गोटा ग्रामीण सडकको Detailed Project Report तयारी तथा ५१० कि.मि. सडक निर्माण कार्य ककालागि ठेक्कावन्दोवस्ती भई १० किमी सडक संपन्न हुने अवस्थामा रहेको । ११ गोटा मोटररेवल पुलको डिजाइन संपन्न हुने अवस्थामा रहेको र १ गोटा पुलकोलागि टेण्डर आव्हान हुने क्रममा रहेको ३८७ गोटा ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई योजना पहीचान भएको, १५७ गोटा योजनाको निर्माण कार्य भै रहेको र ३६ गोटा योजना सम्पन्न भएको । २६० गोटा भोलुङ्गे छनौट भई २०४ गोटा भोलुङ्गेपुलको डिजाइन भएको, ४६ गोटाको निर्माण संपन्न र अन्य निर्माणधीन अवस्थामा रहेका ।	ग्रामीण सडक निर्माण तथा सुधार कार्य –३०० कि.मि २४१ वटा खानेपानि तथा सरसफाइ आयोजना सम्पन्न गर्ने १३४ गोटा भोलुङ्गेपुलको निर्माण संपन्न गर्ने ८० गोटा अन्य पुरक पूर्वाधारे निर्माण संपन्न गर्ने ।

ब.उ.शी. नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	शुरू हुने हुने वर्ष	समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)																																																																					
६९-३/४-८१०	ग्रामीण सामुदायिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (RCIW)	०५२।५३	सालवसाली	खाद्यान्न परिचानलको माध्यमबाट ग्रामीण सडकको निर्माण, रोजगारी उपलब्ध तथा लघु आयोजनाहरू सञ्चलालन हुने ।	स्थानीय विकास मन्त्रालय अन्तर्गत ग्रामीण सामुदायिक विकास कार्यक्रममा आ.व. ०५२।५३ देखि खाद्यान्न असुरक्षित जिल्लाहरूमा कामको लागि खाद्यान्न (Food for Work) Modality मा संचालन हुँदै आइरहेको छ । चालु आ.व.मा विश्व बैंकको आर्थिक सहयोगमा Social safety Net project विश्व खाद्य कार्यक्रम (WFP) को सहकार्यमा खाद्यान्न असुरक्षित २१ जिल्लाहरूमा यो कार्यक्रम संचालन हुन गइरहेको छ । चालु आ.व.. ०६७।६८ मा . खाद्यान्न (चामल ७८२४ मे.टन र दाल ९७८ मे.टन) २१ जिल्लाहरूलाई उपलब्ध गराई सो खाद्यान्नबाट ग्रामीण सामुदायिक सडक निर्माण, लघु आयोजनाहरू (खानेपानी तथा सरसफाई, साना सिंचाई, सामुदायिक भवन निर्माण, माछापोखरी) संचालन गरिनेछन् । कार्यक्रम संचालन हुने ती २१ जिल्लाहरूमा निम्नानुसारको परिमाणमा खाद्यान्न उपलब्ध गराईएको छ । आर्थिक वर्ष ०५२।५३ देखि आ.व. ०६६।६७ सम्म ग्रामीण सामुदायिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रमबाट भएका उपलब्धीहरू : <ul style="list-style-type: none"> ■ ग्रामीण सडक ३३३२.९ कि.मी. ■ घोडेढो बाटो १५७५ कि.मी. ■ साना सिंचाई ३५८ कि.मी. ■ नदी नियन्त्रण १७१ कि.मी. ■ माछा पोखरी ८५ हेक्टर ■ कृषि बन १९२ हेक्टर ■ सामुदायिक बन ३७८ हेक्टर ■ कम्पेया घर निर्माण ६७४७ वटा	दुर्गमका २१ जिल्लामा संचालनरत यस कार्यक्रमबाट आगामी वर्ष १०० कि.मि. सडक निर्माण हुने, वागवानी, पशुपालन, तरकारी खेती लगायतका जीविकोपार्जन तथा आय आर्जन हुने १३० वटा लघु आयोजनाहरू संचालन हुने । यस शीर्षकमा व.शी.नं. ६९-३।४-४०५ मा विनियोजित विश्व बैंक IDA अनुदान WFP मार्फत वस्तुगत अनुदानको रुपमा प्राप्त भई खर्च हुनेछ । <table><tr><th>जिल्ला</th><th>चामल</th><th>दाल</th></tr><tr><td>दार्चुला</td><td>३५२</td><td>४४</td></tr><tr><td>बैतडी</td><td>४००</td><td>५०</td></tr><tr><td>डडेल्धुरा</td><td>३५२</td><td>४४</td></tr><tr><td>बझाङ</td><td>४००</td><td>५०</td></tr><tr><td>बाजुरा</td><td>४४८</td><td>५६</td></tr><tr><td>कालिकोट</td><td>३०४</td><td>३८</td></tr><tr><td>जुम्ला</td><td>३५२</td><td>४४</td></tr><tr><td>हुम्ला</td><td>३०४</td><td>३८</td></tr><tr><td>मुगु</td><td>४००</td><td>५०</td></tr><tr><td>जाजरकोट</td><td>४००</td><td>५०</td></tr><tr><td>डोल्पा</td><td>३५२</td><td>४४</td></tr><tr><td>सल्यान</td><td>३०४</td><td>३८</td></tr><tr><td>प्युठान</td><td>३०४</td><td>३८</td></tr><tr><td>डोटी</td><td>४००</td><td>५०</td></tr><tr><td>अछाम</td><td>४४८</td><td>५६</td></tr><tr><td>दैलेख</td><td>४४८</td><td>५६</td></tr><tr><td>रूकुम</td><td>४००</td><td>५०</td></tr><tr><td>रोल्पा</td><td>४००</td><td>५०</td></tr><tr><td>खोटाङ</td><td>३०४</td><td>३८</td></tr><tr><td>मकवानपुर</td><td>३५२</td><td>४४</td></tr><tr><td>उदयपुर</td><td>४००</td><td>५०</td></tr><tr><td>जम्मा</td><td>मे.ट. ७८२४</td><td>९७८</td></tr></table>	जिल्ला	चामल	दाल	दार्चुला	३५२	४४	बैतडी	४००	५०	डडेल्धुरा	३५२	४४	बझाङ	४००	५०	बाजुरा	४४८	५६	कालिकोट	३०४	३८	जुम्ला	३५२	४४	हुम्ला	३०४	३८	मुगु	४००	५०	जाजरकोट	४००	५०	डोल्पा	३५२	४४	सल्यान	३०४	३८	प्युठान	३०४	३८	डोटी	४००	५०	अछाम	४४८	५६	दैलेख	४४८	५६	रूकुम	४००	५०	रोल्पा	४००	५०	खोटाङ	३०४	३८	मकवानपुर	३५२	४४	उदयपुर	४००	५०	जम्मा	मे.ट. ७८२४	९७८
जिल्ला	चामल	दाल																																																																									
दार्चुला	३५२	४४																																																																									
बैतडी	४००	५०																																																																									
डडेल्धुरा	३५२	४४																																																																									
बझाङ	४००	५०																																																																									
बाजुरा	४४८	५६																																																																									
कालिकोट	३०४	३८																																																																									
जुम्ला	३५२	४४																																																																									
हुम्ला	३०४	३८																																																																									
मुगु	४००	५०																																																																									
जाजरकोट	४००	५०																																																																									
डोल्पा	३५२	४४																																																																									
सल्यान	३०४	३८																																																																									
प्युठान	३०४	३८																																																																									
डोटी	४००	५०																																																																									
अछाम	४४८	५६																																																																									
दैलेख	४४८	५६																																																																									
रूकुम	४००	५०																																																																									
रोल्पा	४००	५०																																																																									
खोटाङ	३०४	३८																																																																									
मकवानपुर	३५२	४४																																																																									
उदयपुर	४००	५०																																																																									
जम्मा	मे.ट. ७८२४	९७८																																																																									
६९-३/४-८१४	स्थानीय यातायात पूर्वाधार क्षेत्रगत कार्यक्रम	आ.व २०३३।३४	सालवसाली	१) ग्रामीण जनताहरूको सडक यातायातको पहुँचमा बृद्धि २) ग्रामीण क्षेत्रको उत्पादन र बजार प्रकृयालाई सघाई नीजी क्षेत्रको आर्थिक क्रियाकलापमा विस्तार हुनाका साथै आंशिक रोजगारको अवसरमा बृद्धि भई गरीबी न्यूनीकरणमा सघाउ पुगेको हुनेछ ।	८६१० कि.मी कच्ची सडक निर्माण, ३०७० कि.मी. सडक ग्राभेल, ६२५० सि.मी सडक सर्वेक्षण, ३२०८ कि.मी सडक मर्मत सुधार कार्य सम्पन्न भएका छन् ।	६०० कि.मी कच्ची सडक निर्माण, ३५० कि.मी. सडक ग्राभेल, ५०० कि.मी सडक मर्मत सुधार, २०० वटा पुलपुलेसा निर्माण, ३१ कि.मी. कालोपत्रे कार्य, ५०० कि.मी. सडक सर्वेक्षण कार्य यस आ.व.मा सञ्चालन गरिनेछन् ।																																																																					
६९-३/४-८१५	क) भोलुगे पुल क्षेत्रगत तथा स्थानीयस्तरका	आ.व. २०२०/०२१	सालवसाली	भोलुगे पुलहरूको निर्माण गरी स्थानीय यातायात	आ.व. ०६६।६७ सम्म ४२,०० वटा भो.पु. निर्माण कार्य	५०० वटा भो.पु. RAIDP , DRILP र RRRSDP लगायत नेपाल सरकार तथा स्वीस सरकारको संयुक्त सहयोगमा TB																																																																					

ब.उ.शी. नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	शुरू हुने हुने वर्ष	समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
	सडक पुल कार्यक्रम			पहुँच सुधार गर्ने	सम्पन्न भएको ।	SWAp अन्तर्गत ७५ वटै जिल्लामा भोलुङ्गेपुल निर्माण गर्ने ।
	(ख) स्थानीय सडक पुल कार्यक्रम	आ.व. २०६३/६४	सालवसाली	सडक पुलहरूको निर्माण गरी ग्रामीण सडकमा बाह्र महिना यातायात संचालन गर्न टेवा पुऱ्याउने	आ.व. ०६६६७ मा ९ वटा सडकपुलको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको, १२ वटा निर्माणधिन ।	३० वटा सामुदायिक सडक पुलहरूको सम्भाव्यता अध्ययन कार्य, २० वटा विस्तृत सर्वे डिजाइन कार्य समेत गरी १८ वटा पुल निर्माण गर्ने लक्ष्य यस आ.व.मा राखिएको छ ।
६९-३/४-८१७	ग्रामीण पहुँच कार्यक्रम (RAP) दोश्रो चरण	आ.व. २०६५/६६	आ.व. २०६७/६८	- ७ जिल्लामा संचालित यस आयोजनाले ३६५ कि.मी.ग्रामिण सडक सडक निर्माण - RAP I मा निर्माण भएका ग्रामिण सडकहरूको निर्माण तथा मर्मत सुधार गर्ने - पुरक पूर्वाधारहरूको निर्माण तथा मर्मत सुधार गर्ने -दैनिक १५ हजार जनतालाई रोजगारीको अवसर प्रदान गरी ५५ लाख रोजगारीको सिर्जना हुने ।	हाल सम्म १०२ कि.मी ग्रामीण सडक निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ । १७४ कि.मी Middle Wildening (३.५) मी. गरि मोटरसाइकल गुड्ने भैसकेको । हाल सम्म २७ लाख रोजगारीको सिर्जना भैसकेको ।	१५० कि.मि ग्रामिण सडक निर्माण कार्य , ३५७ कि.मी. नियमित सडक मर्मत, पुरक पूर्वाधार आयोजना अन्तर्गत ६ वटा ट्रेल, २ वटा भोलुङ्गे पुल, २४ वटा साना सिँचाई आयोजनाको पुनःस्थापना , ७ वटा वजार भवन , १७ वटा सामुदायीक भवन, ३० वटा प्राथमिक विद्यालयको भौतिक स्तर उन्नती, ७ वटा उप स्वास्थ्य चौकिको भौतिक स्तर उन्नती र ५२ वटा खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजनाहरूको निर्माण कार्य सम्पन्न गरिने छन ।
६९-३/४-८१८	जिल्ला सडक सहयोग कार्यक्रम (DRSP)	सन २०१०	सन २०१३	६ जिल्लामा संचालित यस आयोजनाले नयाँ सडक निर्माण, नियमित मर्मत सम्भार,सामाजिक अभिवृद्धि कृयाकलाप हुने ।	कार्यक्रमको चौथो चरण यसै आ.व देखी प्रारम्भ भएको यस कार्यक्रमबाट गत आ.व. ०६६६७ मा २६.८ कि.मी ग्रामीण सडक निर्माण ३३७.०८ कि.मी, नियमित मर्मत संभार ३७.७३ कि.मी. सडक पुनर्स्थापन कार्य २३३.९२ कि.मी. आवधिक मर्मत संभार सम्पन्न भएको छ ।	३२.५कि.मी, ग्रामीण सडक निर्माण, २०० किमि सडक मर्मत सुधार, १६ कि.मि सडक पुनःस्थापना कार्य, १ वटा सामाजिक अभिवृद्धि कृयाकलाप आदि कार्यक्रम यस आ.व. मा सञ्चालन हुनेछन् ।
६९-३/४-८३१	जनसहभागितामा आधारित विकास कार्यक्रम					
६९-३/४-८३४	पश्चिम उच्च पहाडी क्षेत्र गरिवी निवारण आयोजना (WUPAP)	जनवरी २००३	मार्च २०१४	यस कार्यक्रमबाट ७५० वटा पूर्वाधारका योजना निर्माण, ११००० हेक्टर सिमान्तीकृत जग्गामा कबुलियती वन स्थापना गरी रोजगारी सिर्जना, ४९०० सामुदायिक संस्था स्थापना गरी आय आर्जनको कार्य गर्ने	सुदूर पश्चिम र मध्य पश्चिमका ११ वटा जिल्लामा संचालित यस कार्यक्रम आ.व.०६६६७ सम्ममा १६८ वटा स-साना पूर्वाधार विकास निर्माण, २२० वटा कबुलियति वन उपभोक्ता समिति गठन, २९०० हेक्टर कबुलियति वन हस्तान्तरण, ९० वटा कबुलियति वनमा सिँचाई योजना, ६०० हेक्टरमा जडिबुटि खेति र १००० वटा सामुदायिक संस्था गठन कार्य सम्पन्न भएका छन् ।	जिल्ला स्तरमा १६८ वटा समुदायको मागमा आधारित खानेपानी, सिँचाई, लघुजलविद्युत, विद्यालय, सामुदायीक भवन, हेल्थपोष्ट आदि पूर्वाधारका योजना सञ्चालन हुने । क्षमता विकास ,कृषि तथा पशु विकास लघुवित्त तथा वजारीकरण संस्थागत विकास आदि कार्यहरू यस आ.व.मा सञ्चालन हुने छन् ।
६९-३-८३५	जनसंख्या शिक्षा तथा प्रजनन स्वास्थ्य कार्यक्रम	सन् २००३	सन् २०१०			

ब.उ.शी. नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	शुरू हुने हुने वर्ष	समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६९-३/४-८३७	ग्रामीण पहुँच सुधार तथा विकेन्द्रीकरण परियोजना (RAIDP)	सन् २००५	सन् २०१३	सडकतर्फ संचालित यस आयोजनाले ग्रामीण सडकहरूलाई बाह्र महिना यातायात संचालन हुने गरी स्तरोन्नति गर्ने (११६५ कि.मि.), नयाँ मौसमी सडक निर्माण गर्ने (२०१ कि.मि.), भोलुङ्गे पुल निर्माण गर्ने (३५० गोटा), तथा स्थानिय मोटरपुल निर्माण गर्ने (१२ गोटा)	यस कार्यक्रमबाट आ.व. ०६६/०६७ सम्ममा ५९५ कि.मी बाह्र महिना संचालन हुने सडक निर्माण (स्तरोन्नती गर्ने कार्य), ६५ कि.मी मौसमी सडक निर्माण, १४३ वटा भोलुङ्गे पुल निर्माण कार्य सम्पन्न गरीएको छ ।	WB (IDA) र स्वीस सहयोग (भो.पु.तर्फ) समेत रहेको यस कार्यक्रम ३० जिल्लामा सडक र अन्य १६ जिल्लामा भो.पु सहित ४६ जिल्लामा संचालित हुनेछ । यस आ.व. मा निम्नानुसारको कार्यक्रमहरू संचालन हुने कार्यक्रम रहेको छ । <ul style="list-style-type: none"> • बाह्र महिना संचालन हुने सडक निर्माण २०० कि.मी. • मौसमी सडक निर्माण १५ कि.मी. • भो.पु निर्माण २३ वटा • नदी तर्ने संरचना (सडक, पुल, कल्भर्ट) १ वटा
६९-३/४-८३९	विकेन्द्रित ग्रामीण पूर्वाधार तथा जिविकोपार्जन सुधार आयोजना (DRILIP_	२०६२	सन् २००४	ग्रामिणस्तरमा भौतिक संरचनाहरू ग्रामिण सडक तथा भो. पु. निर्माण गरि साना खानेपानी सिचाई कुलो, सामुदायिक भवन आदी निर्माण गरिने ।	आ.व. ०६६/६७ सम्ममा १५६ कि.मी नयाँ सडक निर्माण, १३३ कि.मी सडक पुनर्स्थापना र स्तरोन्नती, १०,००० मी. भो.पु. निर्माण भएको छ ।	नयाँ सडक- ३५५ कि. मी. पुनर्स्थापना र स्तरोन्नती - १९५ कि. मि. र भोलुङ्गे पुल निर्माण १४००० कि. मी. तथा सडकहरूको स्तरोन्नति गरिनेछ ।
६९-३/४-८४०	दुर्गम एवं विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम	२०२५	सालवसाली	नेपालका उत्तरी भु-भागका सिमावर्ती जिल्लाहरू र भौगोलिक दृष्टीकोणले अत्यन्त विकट एवं आर्थिक दृष्टीकोणले अत्यन्त पिछडिएका २२ जिल्लाका ४७५ गाविसमा गरिवी निवारणलाई सघाउ पुऱ्याउने	आ.व. ०६६/६७ सम्ममा ४३६ वटा भोलुङ्गेपुल, ७७ वटा विद्युतीकरण कार्यक्रम र ३७५ वटा सिचाई कार्यक्रम र २३३० कि.मी. घोडेढो बाटोको निर्माण कार्य, ५७५ खानेपानी योजना, २४६ विद्यालयको भौतिक सुधार र २१९ गुम्बा मर्मत सम्भार सम्पन्न भएको छ ।	दुर्गम क्षेत्रका महिलालाई होटल व्यवस्थापन तालिम ,Operator तालिम, ४ अन्य खा.पा.यो सम्पन्न हुने । <ul style="list-style-type: none"> – २९ कि.मी घोडेढो बाटो निर्माण हुने । – ४ वटा सिचाई योजना सम्पन्न हुने । – ८ वटा साना विद्युतीकरण (टर्वाइन) सम्पन्न गर्ने । – १५ वटा क्रमागत भो.पु पुरा गर्ने आदि ।
६९-४-८४७	स्थानीय अग्रसरतालाई नयाँ ज्ञान र सीप सँग जोड्ने कार्यक्रम	सन् १९९७	सन् २०१२	दिगो प्राकृतिक व्यवस्थापन, साना भौतिक पूर्वाधार निर्माण, सीप विकास तथा रोजगारी सिर्जना	२१६०० घरधुरी (साना किसानहरू) विभिन्न आयआर्जन (तरकारीको बिउ, कोशेवाली, अदुवा, जडीबुटी) विभिन्न आयआर्जन कार्यक्रम, ३० वटा स-साना भौतिक पूर्वाधार, १२०० जनाको लागि क्षमता विकास तालिम र १८० जना स्थानीय स्रोत व्यक्तिहरूको परिचाल कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ ।	हेल्भेटास, डिफिड र एसडिसीको प्रत्यक्ष सहयोग रहेको यो कार्यक्रम डोटी, दैलेख, जाजरकोट र अछाम जिल्लामा १२१ गाविस (२३ हजार घर परिवार) मा संचालित छ । यस कार्यक्रमले स्थानीय ज्ञान र सीपलाई प्रवर्द्धन र समावेशी विकास अवधारणामा आय आर्जन र ससाना पूर्वाधार विकास कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने छ । यस अन्तर्गत स्थानीय स्तरमा तरकारी, जडिबुटी खेती, Seed Vegetable, साना सिचाई आदि कार्यक्रम संचालन हुनेछ ।
६९-३/४-८४९	जीवनस्तर सुधारकालागि स्थानीय पूर्वाधार कार्यक्रम	सन् २००९	सन् २०१३	कार्यक्रमको प्रमुख उद्देश्य सिमान्त तथा गरीब कृषकहरूको सिचाई सुविधामा पहुँच बढाई खाद्य सुरक्षामा सुधार ल्याउने रहेको छ ।	आ. व. २०६६/०६७ मा यस कार्यक्रम बाट ५२ वटा साना सिचाई कुलो निर्माण सम्पन्न (लाभान्वित: २७६७ घरधुरी र ९३१३ रोपनी), १४७ वटा विभिन्न तालिम, क्षमता विकास कार्यक्रम ३१९७ सहभागीहरूको लागि सम्पन्न भएको छ ।	यस आ.व. मा १०० वटा सिचाई योजना व्यवस्थापन गर्ने, १०० सिचाई योजनाका उपभोक्तालाई तालिम प्रदान गर्ने, गा. वि. स. र जि. वि. स. को आवश्यकता पहिचान गरि तालिम प्रदान गर्ने ।

ब.उ.शी. नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	शुरू हुने हुने वर्ष	समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६९-३/४-८५०	स्थानीय विकास शुल्क कोष	०६५/६६	सालवसाली	नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता र स्थानीय पूर्वाधारको विकास गर्ने	थानीय विकास शुल्क कोष शिर्षकमा रू. २ अर्ब विनियोजन भई तोकिएका कार्यहरू सम्पन्न भएका छन् ।	यसबाट नगरपालिकाको संस्थागत विकास र आवधिक योजना तथा स्थानीय निकाय निर्गत अनुदान, नगरपालिकाहरूको पूर्वाधार विकासमा सहयोग, नगरपालिकाहरूको सेवा प्रवाहमा सुधार, २० वटा नगरपालिकाहरूको सडक वृत्ति व्यवस्थापनमा सुधार, थप ११ वटा नगरपालिकामा आवधिक योजना तर्जुमा, जगेडा कोष कार्यक्रमबाट २०० वटा योजना सञ्चालन आदि कार्य यस आ.व.मा सञ्चालन गरिनेछन् ।
६९-३/४-८५२						
६९-३/४-८५३	स्थानीय स्वायत्त शासन तथा सामुदायिक विकास कार्यक्रम (LGCDP)	जुलाई २००८	जुलाई २०१२	स्थानीय निकायको क्षमता बढाउने, स्थानीय तहको सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने, स्थानीय मागको सम्बोधन गर्ने क्षमतामा सहयोग गर्ने	आ.व. ०६६/६७ सम्ममा यस कार्यक्रमबाट जि.वि.स. र न.पा.को MCPM तथा गा.वि.स.को MC को नतिजाका आधारमा सफल भएका ६७ जि.वि.स., ५६ नगरपालिका र २७४९ गा.वि.स.हरूलाई कुल रू. २ अर्ब ४० करोड थप अनुदान उपलब्ध गराइएको छ । यस अवधिमा सामाजिक परिचालन कार्यविधि र निर्देशिका, जि.वि.स., न.पा. र गा.वि.स.को थप अनुदान संचालन कार्यविधि र निर्देशिका, निक्षेपित निकायलाई उपलब्ध गर्ने विषयगत सशर्त अनुदान संचालन निर्देशिका, स्थानीय निकाय सुचना, शिक्षा तथा संचार कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, स्थानीय निकायमा वातावरणीय सुधार र सामाजिक तथा वातावरणीय सुरक्षात्मक कार्यक्रम कार्यान्वयन अनुदान सन्चालन कार्यविधि, दलित वर्ग उत्थान जिल्लासमन्वय समिति र आदिवासी जनजाति जिल्ला समन्वय समितिको क्षमता विकास अनुदान संचालन निर्देशिका, स्थानीय निकायहरूको क्षमता विकास योजना कार्यविधि निर्देशिका स्वीकृत भएका छन् । LGCDP को Joint Financing Agreement, मा नेपाल सरकार र दातृ निकायहरू क्रमशः Asian Development Bank, Government of Norway, Government of Denmark, DFID / SDC बीच सम्झौता भएको छ । विभिन्न कार्यविधि निर्देशिका, सामाजिक परिचालन, लैङ्गिक समानता, अनुगमन, योजना तर्जुमा आदि विषयमा स्थानीय निकायका कर्मचारीहरू, स्थानीय राजनीतिका पार्टीका प्रतिनिधिहरू र गैह्र सरकारी संस्थाका प्रतिनिधिहरू समेत गरी करीव ६००० जनालाई अनुशिक्षण दिइएको छ .	<ul style="list-style-type: none"> प्रस्तुत कार्यक्रम दाताहरूको संयुक्त कोष सहयोग अन्तर्गत संचालित छ । यस कार्यक्रमका मुख्य पक्षहरूको स्थानीय सरकारमा जनता समुदायको सक्रिय सहभागिता वृद्धि हुने, स्थानीय निकायको Downward Accountability बढाउने समुदायमा आधारित विकास कार्यक्रममा सहयोगको लागि बल अनुदान दिने, स्थानीय निकायको सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता ल्याउने । विकेन्द्रीकरण र स्थानीय स्वायत्त शासनमा निक्षेपण, वित्तीय विकेन्द्रीकरण, मावन संशोधन विकास अनुसन्धान र विकासमा सहयोग पुऱ्याउनु रहेको छ । अतः यिनै कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरण दिन र केन्द्र लगायत नेपालगंज पोखरा, हेटौडा र विराटनगर स्थित क्लष्टर कार्यालयमा रहने कर्मचारी, Consultant हरूको पारिश्रमिक लागयतका प्रशासनिक खर्च, ७५ जिल्लामा क्षमता विकास अनुदान, MCPM पास गर्ने स्थानीय निकायलाई थप अनुदान उपलब्ध हुने । यस कार्यक्रम अन्तर्गत आ.व ०६७/६८ मा सम्पन्न हुने प्रमुख कार्यक्रमहरू यस प्रकार छन् <ul style="list-style-type: none"> ५० प्रतिशत जिविसहरूको खरिद योजना तयार गर्ने । ३२१२ गाविस र २०० न.पामा सामाजिक परिचालन कार्य शुरू गर्ने । ३२१२ वटा सचेतना केन्द्रमा ३२१२० नागरिकले (दलित, गरीब, पिछडा वर्ग र महिला) क्षमता विकास कक्षमा सहभागी हुन पाउने । स्थानीय निकायहरूमा Result based Monitoring System लागू गर्ने । जिल्ला गरिवी अनुगमन र विश्लेषण प्रणाली विस्तार गर्ने ।

ब.उ.शी. नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	शुरु हुने हुने वर्ष	समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
						<ul style="list-style-type: none"> - ७५ वटै LDO र ५८ न.पा का. कार्यकारी अधिकृतलाई GIS तालिम दिने । - Local Body को Procurement का लागि Master Procurement plan र Yearly Procurement Plan तयार हुने ।
६९-३/४-८५४	ग्रामीण सडक पुल कार्यक्रम	आ.व. ०६७/६८	सालवसाली	स्थानीय सडकहरूमा पुल निर्माण	- जापान सरकार संग Exchange of Note E/N, JICA संग Grant Agreement, G/A तथा JICS संग Blanket Disbursement Agreement, BDA सम्पन्न गरिएको ।	जापान सरकारको अनुदान सहयोगमा सञ्चालन हुने यस कार्यक्रम अन्तर्गत काभ्रेपलाञ्चोक, रामेछाप, सिन्धुपाल्चोक, सिन्धुली र महोत्तरी गरि ५ वटा जिल्लाका वि.पि राजमार्गमा जोडिने १३ वटा ग्रामीण सडकमा ३५ वटा पुल निर्माण कार्य प्रारम्भ गर्ने यस आ.व.को लक्ष्य रहेको छ ।
६९-३/४-८५५	महिला तथा बालबालिकाहरूका लागि विकेन्द्रित कार्य योजना	सन् २००२	सन् २०१०	महिला बालबालिकाहरूको स्वास्थ्यमा सुधार भएको ।	आ.व. ०६६/६७ सम्ममा यस कार्यक्रमबाट विपन्न वर्गका महिला तथा बालबालिकाहरूको सार्वजनिक सेवामा पहुँच विस्तार भएको, महिलाहरूको सशक्तिकरण भै उनीहरू आफ्नो लागि सोच्न सक्ने क्षमतामा विकास भएको, ग्रामीण महिला तथा बालबालिकाहरूको स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार आएको, बालबालिकाहरू आफ्नो अधिकार प्रति सचेत भई उनीहरूको क्षमतामा विकास भएको र यस कार्यक्रम अन्तर्गत ८४३५ वटा सामुदायिक संस्थाहरू क्रियाशिल रहेका र समुदायस्तर/विद्यालयस्तरमा बालकलवहरू गठन भई क्रियाशिल रहेका छन् । यसैगरी गा.वि.स.स्तरमा हालसम्म ४५७ वटा प्यारालिगल कमिटी क्रियाशिल भएका छन् भने करिब ७००० प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र संचालनमा आएका छन् । यस कार्यक्रम अन्तर्गत बालमैत्री शासनको अवधारणालाई शुरुवात गरी हालसम्म ५ वटा जिल्ला र १ वटा न.पा.मा परीक्षणको रूपमा शुरु भएको छ ।	युनिसेफको प्रत्यक्ष भुक्तानी अनुदान रहेको यस योजना अन्तर्गत बालबालिका तथा महिला विकास सूचकांक न्यून रहेका २३ वटा जिल्लामा बाल मैत्री कक्षा सञ्चालन, खोपको मात्रा पुरा गराउने, मातृ स्वास्थ्य, सुलभ सौचालय जि.वि.स, विषयगत कार्यालयहरूले पहिचान गरेका क्षेत्रहरू जस्तै बालसंरक्षण, स्वास्थ्य तथा पोषण HIV AIDS, सामाजिक तथा विकेन्द्रित नीती सहयोग जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुनेछन् ।
६९-३/४-८६०	स्थानीय स्तरमा वातावरणीय व्यवस्थापन सुदृढीकरण कार्यक्रम	०५/०५/९	सालवसाली	औद्योगिक कोरिडोर क्षेत्र लगायत वातावरणीय प्रशासनलाई सुदृढ गर्ने	आ.व. ०६६/६७ सम्ममा ४ वटा जिविस र ३१ वटा गाविस र न.पा.हरूमा वातावरण शाखा र उपसमिति गठन गरी शाखा र उपसमितिमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई तालिम प्रदान गरिएको छ भने, १८ वटा क्षमता विकास तालिम र १५ वटा संस्थागत कार्यक्रम सम्पन्न भएका छन् ।	यस कार्यक्रम सुनसरी, मोरङ, सप्तरी, सिराहा, उदयपुर, , इलाम, भोपा, र पाँचथर जिल्लामा वातावरण व्यवस्थापन कार्यक्रम संचालन हुनेछ ।
६९-३-८६६	स्थानीय आर्थिक विकासमा आधारित रोजगार प्रवर्धन कार्यक्रम					
६९-३/४-८६८	पश्चिम नेपाल ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम	आ.व. ०६५/६६	आ.व. ०६८/६९	क्रमागत तथा नयाँ घरायसी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजनाहरू तर्फ करिब ७५,००० जनता	हाल सम्म क्रमागत तथा नयाँ घरायसी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजनाहरूबाट करिब ७५,५४, सरसफाई तथा स्वस्थ कार्यक्रमहरू तर्फ करिब ७७९६३, आर्सेनिक न्युनिकरण कार्यक्रम तर्फ करिब ११००, वातावरण संरक्षण, आयमूलक, क्षमता अभिवृद्धि, सूशासन आदि	यस आ.व. मा क्रमागत तथा नयाँ घरायसी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजनाहरू संचालन गरि करिब ४०,००० जनता लाभान्वित हुने, सरसफाई तथा स्वस्थ कार्यक्रमहरू संचालन गरि करिब १,३०,००० जनता लाभान्वित हुने, आर्सेनिक न्युनिकरण कार्यक्रमहरू संचालन गरि करिब ५,००० जनता लाभान्वित हुने,

ब.उ.शी. नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	शुरू हुने हुने वर्ष	समाप्त हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
				लाभान्वित हुने ,सरसफाई तथा स्वस्थ कार्यक्रमहरू संचालन गरि करिब २,५०,००० जनता लाभान्वित हुने, आर्सेनिक न्यूनिकरण कार्यक्रमहरू संचालन गरि करिब १०,००० जनता लाभान्वित हुने, वातावरण संरक्षण, आयमूलक, क्षमता अभिवृद्धि, सूशासन आदि कार्यक्रमहरू संचालन गरि करिब २,००,००० जनता लाभान्वित हुने	कार्यक्रमहरू तर्फ करिब १५४६० जनता लाभान्वित भएका छन् ।	वातावरण संरक्षण, आयमूलक, क्षमता अभिवृद्धि, सूशासन आदि कार्यक्रमहरू संचालन गरि करिब १,००,००० जनता लाभान्वित हुने लक्ष्य राखिएको छ ।
६९-३/४-८६९	कर्णाली रोजगार कार्यक्रम	२०६३/६४	सालवसाली	७१४०० बेरोजगार परिवारबाट १ जनाले कम्तिमा २० दिनको रोजगारी प्राप्त गरेको हुने ।	कर्णाली अन्चलको भौगोलिक विकटता, गरिबी, आर्थिक एवं सामाजिक पछोटेपनका कारण अधिकांश परिवारका व्यक्तिहरूको परम्परागत पेशा, व्यवसाय वा रोजगारीबाट प्राप्त आम्दानीले जीवन धान्न कठिन भएको यथार्थलाई मध्यनजरमा राखी यस्ता परिवारहरूलाई रोजगारीका अवसर उपलब्ध गराउने अभिप्रायले आ.व. ०६३/६४ देखि कर्णाली अञ्चल एक परिवार एक रोजगार को नामबाट यो कार्यक्रम संचालनमा रहँदै आएको छ । कार्तिक मसान्तसम्म एक आर्थिक वर्ष कायम गरि मंसिरदेखि फागुन मसान्त सम्म पहिलो चौमासिक अवधि कायम गरिएको हुँदा यस अवधिमा जिल्लाहरूमा बेरोजगार परिवारहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने, बेरोजगार परिवारका समूह गठन गरी समूहबाट चयन गरेका योजना छनौट गरी अनुमानित लागत तयार गर्ने खालका २१२ वटा विभिन्न स-साना योजना सम्पन्न भएका छन् ।	कर्णाली अञ्चलका करिब ७१४०० बेरोजगार परिवारहरूलाई समुहले छनौट गरेको योजना सञ्चालन गरी उनीहरूलाई करिब २० दिन वरावरको रोजगारी दिने लक्ष्य रहेको छ ।

बजेट उपशिर्षक नं. ६९-३/४-८०९
ग्रामीण पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना आयोजना
अन्तर्गतका सडक उप- आयोजना विवरण

क्र.सं.	जिल्ला	सडक उप-आयोजनाको नाम	लम्बाइ (कि.मी.)
Cluster - I			
१	डडेल्धुरा	बागवजार - बगरकोट सडक	१८.२०
२	रुकुम	छिनखेत - स्यार्पुदह सडक	८.००
३	रोल्पा	मिभिङ - बडाचौर - हरजाङ - सिउरी - गाम सडक	३४.९०
Cluster - II			
४	मुस्ताङ	कागवेनी - भैते सडक	३८.८०
५	पर्वत	दोविल्ला - फलेवास सडक	१६.००
६	मनाङ	चामे - खाङसार सडक	३५.१०
Cluster - III			
७	काठमाण्डौ	कलंकी - घयाम्पेडोल - वाडभञ्ज्याङ सडक	६.००
८	ललितपुर	भारदेउ - चन्दनपुर (लेले चन्दनपुर सडक)	२५.००
९	भक्तपुर	भल्केकोपाटी - जीतपुर - महामञ्जुश्री - चरेली (कालामासी - नगरकोट) सडक	११.५०
१०	चितवन	बनकट्टा - बगइ सडक	२४.००
Cluster - IV			
११	काभ्रे	खोपासी - तलदुङ्गा (कामीडाडा - तलदुङ्गा क्षेत्र) सडक	४२.००
१२	सिन्धुली	खनियाखर्क - कमारेभञ्ज्याङ सडक	१४.८०
१३	दोलखा	सुनखानी - क्यान्पा सडक	२७.००
१४	सिन्धुपाल्चोक	सिल्दुङ्गा- जेथल टुथली- टेकान्पुर सडक	२२.९०
Cluster - V			
१५	मोरङ	पथरी-डाईनीया-सिकती सडक	३०.९०
१६	सुनसरी	पकली-चतरा सडक	२८.००
१७	धनकुटा	हिले-उत्तरपानी-छिन्ताङ सडक	२५.००
१८		राजारानी -६ नं. बुधवारे सडक	२७.००
१९	पाँचथर	जोरपोखरी-आहालडंडा-चरीभञ्ज्याङ ओयम सडक	२४.००
२०	इलाम	इलाम-मुनीसिपालिटी-दुधाङ-सोयाङ सडक	२१.००
२१	झापा	सुरुङ्गा-सरनामती-ताघनधुवा-दीगलबान्क सडक	२४.८०

बजेट उपशिर्षक नं. ६९-३/४-८१७
ग्रामीण पहुँच कार्यक्रम अन्तर्गत संचालित उप-आयोजनाहरू

सि.नं.	जिल्ला	सडकको नाम	लम्वाई कि.मी.
१.	डोटी	दिपालय-पातिहाले	२२.३
		राजपूर-चमरा चौतारा	३१.४
२.	अछाम	तिमिलसेन-रामारोसन	२३.०
		कमलवजार-जङ्गलघाट	१५.३
३.	दैलेख	रामघाट -सिंहासेन	१४.८
		देशीगाडे-महावु	१२.०
		चुप्रा -मेहेलटोली	२०.५
४.	खोटाङ्ग	दिक्तेल -खोटाङ्ग वजार	५०.०
५.	भोजपूर	भोजपूर-घोडेटार	३५.०
		हिले भन्ज्याङ्ग-दीङ्गला	३५.०
६.	संखुवासभा	चैनपूर-वाह्रविसे	३६.२
७.	तेह्रथुम	म्याग्लुङ्ग-सक्रान्ती वजार	६७.०

बजेट उपशिर्षक नं. ६९-३/४-८१८
जिल्ला सडक सहयोग कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालित उप-आयोजनाहरू

सि.नं.	जिल्ला	सडकको नाम	लम्बाइ (किमी)
१	खोटाङ्ग	गाइघाट-दिक्तेल(मुढे-फोक्सीडटार)	४४
२	ओखलढुंगा	वरवोटे-कोसभञ्ज्याङ्ग	२०
३	सिन्धुली	कमैया-पिपलमाडी-	१७
४	रामेछाप	खिम्ती-नामादी-वेताली	१९

बजेट उपशिर्षक नं. ६९-३/४-८३७
ग्रामिण पहुँच सुधार विकेन्द्रीकरण परियोजना अन्तर्गत सञ्चालित उपआयोजनाहरू

सि.नं.	जिल्ला	आयोजनाको नाम	लम्बाइ(किमी)
१	कैलाली	दुधेमाडी टिकापुर सडक	७.२०
		बौनिया-जोशीपुर-भजनी सडक	६.००
		सुखद - भजनी सडक	२०.००
२	बर्दिया	भोलागौरी - डाँफे	५.००
		बाँसगडी - मैनापोखर	५.००
		पुष्पलाल मार्ग	५.००
३	बाँके	च्यामा-सम्भनाचोक-खजुरा-राधापुर	११.२५
४	सल्यान	कपुरकोट -निगलपानी-जिनाबंग सडक	५.००
		धोरचौर-गुरुवासे	१०.००
		लुहाम-काभ्रा	३५.००
		कुभिनेटेदड-बालुवा सेग्रही	११.००
५	कपिलवस्तु	टिक्कर-बुढी-बिगौरी-हुलाकी सडक	११.००
६	रुपन्देही	केटालीडाँडा-वनघुसी-चपिया	८.००
		बौरागढी गजेरी- सूर्यपुरा	६.००
		मुकुन्दगढ-तुनिहवा	१२.१०
		मधौलिया - भूताहा	७.३०
७	नवलपरासी	दलदले - धौवाडी	८.१०
		त्रिवेणी-महेशपुर	१०.००
८	पाल्पा	हार्थोक-छहरा-टिङ्गरी	५.००
		आर्यभञ्ज्याङ हुमाने रामपुर	८.००
		बाँस्टरी-भडेवा	८.००
९	स्याङ्जा	रंगखोला-विरुवा	६.००
		नागाडाँडा-कर्किनेटा	२३.००
		पुतलिखेत-सिरुवारी-पाञ्चमुल-आरुचौर	१५.००
		बन्धुखोला-डुलेगौडा	२५.००
		वालिङ-हुवास	८.४५
		मिर्दि-जगतभञ्ज्याङ	८.३०
१०	कास्की	काहुँखोला-दुधपोखरी	८.००
		छोरेपाटन-कृष्ठी-निर्मलपोखरी-भरतपोखरी	११.००
		नौडाडा-कास्कीकोट-सराङ्गकोट	२०.००
		सिक्लेश रोड	८.१०
११	धादिङ	धादिङवेशी-सल्याणटार	८.९०
		भिमढुंगा-लामिडाँडा	१०.००
१२	नुवाकोट	त्रिशुली-देउराली-मेघाङ	६.००
		नुवाकोट-वागेश्वरी-पुरेती	१०.००
१३	मकवानपुर	दामन-दन्दवास	८.२०
		हेटौँडा-पदमपोखरी-मकैटी-हाँडीखोला	९.३०

		कुलेखानी-पाखेल-हुमानी	६.००
१४	रौतहट	रौतहट-गौर-गंगापिप्रा-समनपुर-सन्तपुर	६.००
		औराहैया-रामपुरखाप-बंकुल-हिमालीबास	६.००
१५	सर्लाही	कौदेना-जानकीनगर	८.००
		कमैया-हाथिअल	५.००
१६	महोत्तरी	जलेश्वर-रौजा-वर्दिवास	५.००
		माटीहानी-पिप्रा-महादिया-तपनपुर	५.००
१७	धनुषा	जनकपुर-मनहरपुर-खारिहानी	५.००
		देवपुरा - गुधघास - फुलगामा- तुलसीयाही	५.००
		महुवा-खजुरी-जादुकुवाह-बालाभखर	५.००
१८	सिराह	सिराह-कल्याणपुर-मिचैया	५.००
		लाहन-ठाडी	६.३०
		सुखीपुर-बरीयापति	१३.००
		बेलाह-कल्याणपुर	१०.००
१९	उदयपुर	गाइघाट-बेलटार-वसाह-चतराघाट	१०.००
		नेपालटार-उदयपुरगढी	८.००
		बेलटार-विरेन्द्रचोक	४.४०
		विटीनी-मझुखर्क-रौता	२५.००
		रामपुर-मैनामैनी	२४.००
२०	रसुवा	कालिकास्थान-बनुवा-कमीडाँडा-ढुंगे	१०.००
		धारापानी-बोर्ले-यार्सा	२५.००
२१	कञ्चनपुर	परासन-त्रिभुवनवस्ती-लक्ष्मीपुर-बेलुरी	१०.००
		रेडक्रास-बगपथ	१०.००
		लठ्ठागत-बाबाधाम-कुतियाकपर	१०.००
२२	सुर्खेत	रतननला-धर्मपोखरा	१०.००
		बढीचौर-खाम्बागौडे-पलेटी-बाबियाचौर-गुटु	२०.००
		दशरथपुर-नितादह	२०.००
२३	दाङ	पवननगर-पुरनधारा	१२.००
		कालाकाँटे-घधवाला	१०.००
२४	प्युठान	बागडुला-बहामी-स्याउलीवंग	१३.००
		चेमेटा-पुरनठाँटी-जोगीटारी	११.००
२५	अर्घाखाची	सन्धीखर्क-बालकोट-तम्घास	११.००
		सन्धीखर्क-धारापानी-चुफ्फाथाटी	११.००
२६	गुल्मी	रिडी रुद्रवेनी-बंगीतस्कर	११.००
		तम्घास-सिमलटारी-पुर्काटडाडा	११.००
		रुद्रवेनी-हर्मीचौर-पूतिघाट	२५.००
२७	तनहुँ	भिमाद-भिकोट-सिरिङ्पाथ	१५.००
		धुलेगाँडा संकीराजपुर धोरवाराही मार्ग	१५.००
२८	पर्सा	आत्मारामपथ	१२.००
		जनतासडक	१२.००
२९	बारा	कोवालीकाट-बरियापुर	१३.००
		बहौरी-सिम्रौनगड-अरुवानदि	१०.००
३०	सप्तरी	जन्डोल-कुसाह	१०.००
		कुसाह-बेली	१३.००

बजेट उपशिर्षक नं. ६९-३/४-८३९

विकेन्द्रीत ग्रामिण पूर्वाधार तथा जीविकोपार्जन सुधार कार्यक्रम अन्तरगत संचालित उप-आयोजना

सि. नं.	जिल्ला	उप-आयोजनाको नाम	लम्बाई (कि.मी.)
१	ताप्लेजुङ्ग	गुफा पोखरी - दुङ्गेसाँघु भोलुङ्गे पुल	२०.६
२	सोलुखुम्बू	फाप्लु - जन्तरधाप गार्मा - नेले - बुद्धिडाँडा	२९.१ ८.०
३	ओखलढुङ्गा	ओखलढुङ्गा - जन्तरधाप रुम्जाटार - कुईभिर (रुम्जाटार) भोलुङ्गे पुल	२१.५ १६.५
४	रामेछाप	मन्थली - पकरवास मन्थली - कठजोर - धोवी भोलुङ्गे पुल	१६.८ २२.३
५	गोरखा	गोरखा - कोयाभञ्ज्याङ्ग भोलुङ्गे पुल	३७
६	लमजुङ्ग	सुन्दरबजार - कुन्छा - दुईपिप्ले सुन्दरबजार - कुन्छा - दुईपिप्ले (स्तरोन्नती) साल्मेभञ्ज्याङ्ग - घाम्राङ्ग भोलुङ्गे पुल	२३.६ २३.६ ७.१
७	बागलुङ्ग	बागलुङ्ग - घोडाबाँधे काठेखोला पुल २५ मी. स्पान भोलुङ्गे पुल	२५.४
८	म्याग्दी	बेनी - दरवाङ्ग भोलुङ्गे पुल	२३.१
९	जाजरकोट	खलङ्गा - रिम्ना	१६.५
१०	बझाङ्ग	भोपुर - रुपातोला	१७.९
११	बाजुरा	मार्तडी - थामलेक बाह्वाबिसे - आटिचौर	७.० २२.७
१२	जुम्ला	थिन्के - उर्थुचौतारा डिल्लीचौर - धुपाघाट कुदारी - ताम्ती - टोप्ला	४.९ १०.६ २३.२
१३	हुम्ला	सिमिकोट - हिल्सा (सल्लीखोला - थुमकोट) सिमिकोट - हिल्सा (सल्लीखोला)	१०.० १०.०
१४	मुगु	गमगडी - रारा रारा - चिमादुङ्गी - कालाकाँडा	१४.५ २०.०
१५	कालिकोट	खुलालु - लालु - लैफु (रेङ्गिल - भारतडी) खुलालु - लालु - लैफु (भारतडी - लैफु)	१३.० १०.०
१६	डोल्पा	दुनै - सुपानी दुनै - ल्यासिक्याप - धो	१४ २०
१७	बैतडी	श्रीभावर - कोटिला सलेना - मेलौली	१५ १९.५
१८	दार्चुला	बिटुले - लाटिनाथ - पारिबगर खलङ्गा - देथला	१४.५ १८

आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने कार्यक्रम/आयोजनागत बजेट, प्राथमिकता तथा रणनीतिक स्तम्भ संकेत (रु. हजारमा)

(रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट उप शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०६६/६७ को	आ.व. २०६७/६८			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकताक्रम	रणनीतिक स्तम्भ	मौलिक सूचकांक	लैंगिक संकेत	
				चालु	पूजीगत	कूल जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण							
								आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
		साधारण प्रशासनतर्फ															
१	६९-३/४-११०	स्थानीय विकास मन्त्रालय	३७७५८	३९८०४	४८	३९८५२	३९८५२					४९३९९	४२९८८	P1	०७	०३	०३
२	६९-३/४-११५	राष्ट्रिय दलित आयोग	२९५००	२३४००	६००	२४०००	२४०००					२४६२०	२५६३०	P1	०७	३	३
३	६९-३-१४०	पञ्जिकरण कार्यक्रम	७९६	४०३९९	०	४०३९९	९५९९		३८८००	JFPR		४६६००	४६६३०	P2	०७	३	३
४	६९-३-१४५	जेष्ठ नागरिक, अशक्त, अपाङ्ग, लोपुन्मोख जाति तथा एकल महिला सुरक्षा व्यवस्था	७२५९६७३	८९४८२००	०	८९४८२००	८९४८२००					९५०९८२०	९००२९४५०	P1	०७	१	१
५	६९-३/४-१५०	स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग	४९९६३	०	०	०	०	०	०			०	०				
६	६९-३/४-२१०	स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग	३०२००	२८६२७	२७१०३३	२९९६६०	२८०६६०		९९०००	ADB		५५२४२२	६२९२९८	P1	२	२	३
७	६९-३/४-२२०	गुम्बा व्यवस्थापन तथा विकास समिति	२४२९०	९२५००	२७४५६	३९९५६	३९९५६					४९९५०	४७५५०	P2	०५	२	३
८	६९-३-२४०	स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	२४०००	२६०००	०	२६०००	२६०००					२७०००	२७५००	P3	०५	२	३
९	६९-३/४-२५०	जनशक्ति, सञ्चार, वातावरण व्यवस्थापन तथा योजना अनुगमन	६९३४६		९३७८६	५३३५५	६७१४९					८९६७०	८४५३०	P3	०५	२	३
१०	६९-३/४-२७२	शहरी वातावरण सुधारका लागि सार्वजनिक निजि साझेदारी कार्यक्रम (PPPUE)	४३४९८	३६७५९	०	३६७५९			३६७५९	UNDP		४०४२०	४९५०५	P3	०५	२	२
११	६९-३-३१०	स्थानीय निकाय वित्तीय आयोग	२५२८	३९०४	०	३९०४	३९०४					३४६५	४२६०	P2	०५	२	३
१२	६९-३/४-३२०	लोपोन्मुख आदिवासी/जनजाति उत्थान र चेपाङ्ग समेत	७९८३५	९५९३०	८३३०९	९९२३९	९९२३९					९०६०००	९९९०००	P1	०३	१	२
१३	६९-३/४-३८०	उपेक्षित, उत्पिडीत र दलीत उत्थान विकास समिति	५२३९५	६९५०	५९९००	५८०५०	५८०५०					६८३००	७२५००	P1	०३	२	१
१४	६९-३/४-४००	फोहर मैला व्यवस्थापन कार्यक्रम	६०७९९७	४८९३	६००५८	६४८७९	६४८७९					५६६०४	६९०४०	P1	०४	२	३
१५	६९-३/४-४०१	मधेशी, पिछडा वर्ग र मुशिलम उत्थान कार्यक्रम	३५२६८	९७९४०	२७३९९	४५३३९	४५३३९					४९८५०	५३३८०	P1	०३	१	२
१६	६९-३/४-४०२	चुरे एवं तराई क्षेत्र विकास कार्यक्रम	९८३४९	०	९२७४०	९२७४०	९२७४०					९५०००	९९०००	P2	०३	१	२

क्र.सं.	बजेट उप शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०६६/६७ को	आ.व. २०६७/६८			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकताक्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त प्रयत्न	लैंगिक संकेत
				चालु	पूँजीगत	कूल जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व. २०६९/७०				
								आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
१७	६९-३/४-४०५	नेपाल खाद्य संकट सम्बोधन कार्यक्रम	८६१०६	८२६५७	२२४२३७७	२३२५०३४	८०३६		१५३४४११ IDA		७८२५८७	१५४९६१५	७८०००	P1	०१	१	२
१८	६९-३/४-८००	जिल्ला विकास समिति अनुदान (गरिवसँग विश्वेश्वर कार्यक्रम समेत)	२२८११३७	१३०४१६०	११३००००	२४३४१६०	२४३४१६०					२५१२३९३	२७६२३९३	P1	०२	१	२
१९	६९-३/४-८०१	गाँऊ विकास समिति अनुदान, (गरिवसँग विश्वेश्वर कार्यक्रम समेत)	७२८३७२८	१५६६०००	६२६४०००	७८३००००	४१७९६९४		३६५०३०६ ADB, DRF			७८६४०००	७९६४०००	P1	०२	१	२
२०	६९-३/४-८०२	नगरपालिका अनुदान	३६१४६२	१११०००	५८९०००	७०००००	७०००००					७९९०००	७३९०००	P1	०२	१	२
२१	६९-४-८०४	निर्वाचन क्षेत्र विकास कार्यक्रम	५८२७१४	०	६०१०००	६०१०००	६०१०००					६०१०००	६०१०००	P3	०२	२	३
२२	६९-३/४-८०५	ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	४१०३०४	३५९८२	४४७५८६	४८३५६८	४८१४६८		२१०० UNICEF			४९२००५	४९९०१५	P1	०४	१	१
२३	६९-३/४-८०८	ग्रामीण जलस्रोत व्यवस्थापन परियोजना	३२५४८७	३४१५	२६३९९१	२६७४०६	६२६०१		२०४८०५ Finland			३२३२८५	३४४७९०	P1	०४	१	१
२४	६९-३/४-८०९	ग्रामीण पुनर्निर्माण तथा पुनस्थापन आयोजना (RRRSDP)	७७५५३६	१२७२७७	२४७२४०६	२५९९६८३	५४१५११		१७८३९६१ ओपेक, ADB, ADC		२७४२११	२७४०८९८	४००००	P1	०१	१	२
२५	६९-३/४-८१०	ग्रामीण सामुदायिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (RCIW)	११२२४८	४३०६१	३५५१९३	३९८२५४	१४९६११		२४८६४३ WFF			४८७१६०	४९२५७५	P1	०२	१	२
२६	६९-३/४-८१४	स्थानीय यातायात पूर्वाधार क्षेत्रगत कार्यक्रम	९९४१६१	१३०४२	१०८८७७३	११०१८१५	११०१८१५					१३७५८९५	१५८६८०५	P2	०२	१	२
२७	६९-३/४-८१५	भोल्लेपुल क्षेत्रगत तथा स्थानीयस्तरका सडक पुल कार्यक्रम	४०३२८८	९३१२	९१८१००	९२७४१२	७१५४१२		२१२००० DFID, SDC			१११०४४५	१४१०९८०	P1	०२	१	२
२८	६९-३/४-८१७	ग्रामीण पहुँच कार्यक्रम (RAP)	११३१२५७	५५६४	६२६७१०	६३२२७४	१९२८४		६१२९९० DFID			७०५९४५	०	P1	०१	१	२
२९	६९-३/४-८१८	जिल्ला सडक सहयोग कार्यक्रम (DRSP)	१५०२८४	१२३७	३११५०३	३१२७४०	१२९६१७		१८३१२३ SDC			३४६४२०	३६१६८०	P1	०२	१	२
३०	६९-३/४-८३४	पश्चिम उच्च पहाडी गरिवी निवारण आयोजना (WUPAP)	२१६६२९	२४२६६४	८५३२७	३२७९९१	४२७१०		८५५० IFAD		२७६७३१	३५१६४५	३७४३७३	P1	०१	१	१
३१	६९-३/४-८३७	ग्रामीण पहुँच सुधार तथा विकेन्द्रीत परियोजना (RAIDP)	३०५९३६	२९४६३	८८३३०६	९१२७६९	२८७६१		८८४००८ IDA, DFID			३९८११८९	१३८७३७४	P1	०२	१	१

क्र.सं.	बजेट उप शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०६६/६७ को	आ.व. २०६७/६८			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकताक्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त कार्यक्रम	लैंगिक संकेत
				चालु	पूँजीगत	कुल जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व. २०६९/७०				
								आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
३२	६९-३/४-८३९	विकेन्द्रीत ग्रामीण पूर्वाधार तथा जिविकोपार्जन आयोजना (DRILP)	१३५२२२७	९०६१६	१६५७२२१	१७४७८३७	६९५०९६		४६३५० ADB		१००६३९१	२६६२४८०	०	P1	०२	१	२
३३	६९-३/४-८४०	दुर्गम एवं विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम	८६३६२	४३५५६	७६०००	११९५५६	११९५५६					१२८५६५	१३२८३०	P1	०१	१	२
३४	६९-४-८४७	स्थानीय अग्रसरतालाई नयाँ ज्ञान र सीप सँग जोड्ने कार्यक्रम	२३७५०	०	१९६००	१९६००	०		१९६०० HALVITAS			२००००	२१०००	P2	०१	१	२
३५	६९-४-८४९	जीवनस्तर सुधारका लागि स्थानीय पूर्वाधार कार्यक्रम	७१९३२	०	१४२५७	१४२५७	०		१४२५७ HALVITAS			१५००००	१७००००	P1	०२	१	२
३६	६९-३/४-८५०	स्थानीय विकास शुल्क कोष	१९९७९६९	४०००००	१७६४०००	२१६४०००	२१६४०००					२४७००००	२६७५०००	P2	०४	२	३
३७	६९-३/४-८५३	स्थानीय स्वायत्त शासन तथा सामुदायिक विकास कार्यक्रम	२६६०४६०	१२२०५७५	३२८११६८	४५०१७४३	१७९२		४४९९९५१ United Fund			४८५०४३०	५६२५०३०	P1	०२	१	१
३८	६९-३/४-८५४	ग्रामीण सडक पुल कार्यक्रम	०	९७९	४१३२५०	४१४२२९	५३२२९		३६१००० JICA			४११११०	४५१२५०	P2	०२	१	२
३९	६९-३/४-८५५	बालबालिका तथा महिलाको लागि विकेन्द्रीत कार्य योजना (DACAW)	६७०१०२	२५३७	२०८२५०	२१०७८७	०		२१०७८७ UNICEF,			२१२७००	२२२९००	P2	०३	१	१
४०	६९-३/४-८६०	स्थानीयस्तरमा वातावरण व्यवस्थापन सुदृढीकरण कार्यक्रम (SEAM)	८०४९३	११०९१	२६८२०४	२७९२९५	५८५९१		२२०७०४ Finland			२४०७३५	२४५८५०	P2	०४	२	२
४१	६९-३/४-८६८	पश्चिम नेपाल ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम	१०९४७०	२२६५	३२९३१९	३३१५८४	१३३१३३		१९८४५१ Finland			२६८३०३	०	P1	०४	१	१
४२	६९-३/४-८६९	कर्णाली रोजगार कार्यक्रम	१९३४७२	५४६२	२४५११९	२५०५८१	२५०५८१					२६५७८८	२८१०७५	P1	०१	१	१
		जम्मा															
		कुल जम्मा	३१३४८०३९	१४५६९२३९	२७२७८८४	४१८४११०३	२४३८२३१३		१५११८८७०		२३३९९२०	४४८३५५६६	३९७५४७८१				

६.६ अन्य सामाजिक सेवा

६.६.१ आवास, बस्ती तथा शहरीकरण

१. पृष्ठभूमि

स्वच्छ तथा सुरक्षित खानेपानी स्वस्थ मानव जीवनको आधार हो । हाल करिब ८० प्रतिशत जनसंख्यालाई खानेपानी सुविधा र करिब ४३ प्रतिशत जनसंख्यालाई सरसफाई सुविधा उपलब्ध भएको छ । तथापि खानेपानी र सरसफाई सुविधाको उपलब्धतामा ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रबीच समानता रहेको पाइदैन । खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रमा कार्यरत निकायहरूबीच समन्वय कायम गर्नु र दिगो एवं गुणस्तरीय सेवा उपलब्ध गराउनु अहिलेका मुख्य चुनौति हुन । आवश्यकता अनुरूप खानेपानी तथा सरसफाई सेवा उपलब्ध गराउन नसक्नु मुख्य समस्याको रूपमा रहेको छ । खानेपानी तथा सरसफाई सेवा उपलब्ध भएका क्षेत्रमा पनि दिगो र भरपर्दो किसिमले पर्याप्त मात्रामा सेवा प्रदान गर्न सकिएको छैन ।

खानेपानी तथा सरसफाई सेवाको विस्तार र संचालनका लागि सरकारी प्रयासमात्र पर्याप्त नहुने हुँदा उपभोक्ता, स्थानीय निकाय, गैरसरकारी संघ संस्था, निजी एवं सहकारी क्षेत्रको संलग्नता समेतलाई प्रोत्साहन गर्न सामुदायिक व्यवस्थापनको नीति अवलम्बन गरी आयोजना निर्माण, सञ्चालन र मर्मत सम्भारमा सरोकारवालाई सहभागी गराउने नीति अवलम्बन गरिएको छ ।

चालु तीन वर्षीय योजनाले छिटो प्रतिफल दिने र अधुरा खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम सम्पन्न गर्ने, खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रमा उपयुक्त समन्वय र क्रमशः क्षेत्रगत अवधारणा (SWAp) अवलम्बन गर्ने साथै वातावरण मैत्री स्थानीय स्रोत साधनको उपयोग तथा प्रवर्द्धन गर्ने लक्ष्य राखे अनुरूप कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिनेछ ।

२. नतिजा सूचकहरू

तीन वर्षीय अन्तरिम योजना (२०६४/०६५-२०६६/०६७) ले योजनावधिमा थप ३८ लाख ९३ हजार जनतालाई आधारभूत खानेपानी सेवा उपलब्ध गराई कुल लाभान्वित जनसंख्या ८५ प्रतिशत, थप २१ लाख ५९ हजार जनतालाई उच्च तथा मध्यम स्तरको खानेपानी सेवा उपलब्ध गराई कुल लाभान्वित जनसंख्या १५ प्रतिशत र थप ४९ लाख ४० हजार जनतालाई सरसफाई सुविधा उपलब्ध गराई कुल लाभान्वित जनसंख्या ६० प्रतिशत पुर्याउने लक्ष्य राखेको थियो । उक्त योजनाको लक्ष्य र प्रगतिका साथै आ.व. २०६७/६८ का लक्ष्यहरू तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

केही प्रमुख प्रतिफल सूचकहरूको लक्ष्य तथा प्रगति

(जनसंख्या हजारमा)

प्रतिफल सूचकहरू	गत आवधिक योजनाको लक्ष्य	प्रगति	०६७/६८ को लक्ष्य
आधारभूत खानेपानी सेवाबाट थप लाभान्वित जनसंख्या	३८९३	१६९६	७३०
उच्च/मध्यमस्तरको खानेपानी सेवाबाट थप लाभान्वित जनसंख्या	२१५९	६१५	५३
सरसफाई सुविधाबाट थप लाभान्वित जनसंख्या	४९४०	१०६६	८१२

आ.व. २०६७/६८ मा खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रमा कुल २२ आयोजना तथा कार्यक्रमहरू संचालन हुनेछन् । यी आयोजना/कार्यक्रमहरूमध्ये मध्यावधि खर्च संरचना अनुसार पहिलो, दोश्रो र तेश्रो प्राथमिकतामा क्रमशः १४, ५ र ३ आयोजना/कार्यक्रमहरू रहेका छन् ।

भौतिक योजना तथा निर्माण क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	गत आ.व.को प्रगति स्थिति	आ.व. २०६६/६७ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४८-३/४-७०५ वातावरणीय सरसफाइ आयोजना	२०५७/५८-सालवसाली	सरोकारवाला संस्थाहरूसँगको साभेदारी र सहकार्य तथा विद्यालय /गा.वि.स./समुदायको अगुवाइमा जागृतिमूलक क्रियाकलाप र सामाजिक परिचालनबाट पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रम संचालन गरी विद्यालय क्षेत्र, गा.वि.स., समुदायलाई खुला दिशा मुक्त क्षेत्रको रूपमा विकास गर्ने ।	<ul style="list-style-type: none"> ● ४७ गा.वि.स. खुला दिशा मुक्त क्षेत्र घोषित भएको । ● थप २८ हजार १ सय २५ शौचालय निर्माण भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● क्रमागत २१३ र नयाँ ३२१ गा.वि.स.हरूमा सरसफाई कार्यक्रम सञ्चालन गरी १००० संस्थागत शौचालय र १ लाख १० हजार घरायसी शौचालय निर्माण गर्ने । ● सरसफाई कार्यक्रमलाई व्यापकता दिन रणनीतिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने । ● क्षेत्रगत SWAp Approach Sector लाई अगाडी बढाउन रणनीति तय गर्ने ।
४८-३/४-७०६ राष्ट्रिय सूचना व्यवस्थापन तथा अनुगमन आयोजना	२०५९/६०-सालवसाली	सम्पन्न भएका खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजनाहरूको वर्तमान अवस्था (functional Status), खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाबाट लाभान्वित जनसंख्या सम्बन्धी अद्यावधिक तथ्यांक सहित खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्र सम्बन्धित सूचना केन्द्र (Resource Center) को स्थापना तथा विकास ।	<ul style="list-style-type: none"> ● खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको सेवा उपलब्धता सम्बन्धी तथ्याङ्क अद्यावधिक तथा विश्लेषण गरी सार्वजनिकरण गरिएको । ● संकलित तथ्याङ्कहरूलाई Data Bank मा राख्ने, विश्लेषण गरी सम्बन्धित निकायमा सूचना प्रवाह गर्ने कार्य भइरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी राष्ट्रिय तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन र अद्यावधिक गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने । ● जिल्लास्तरीय तथ्याङ्क संकलन र प्रमाणिकरण गर्ने काममा समन्वयात्मक ढंगले रणनीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
४८-३/४-७०७ बृहत् खानेपानी पुनर्स्थापन आयोजना	सालवसाली	आयु सकिएका र धेरै नै जिर्ण अवस्थामा पुगेका प्रणालीहरूको नविकरण तथा पुनर्निर्माण र दैवी प्रकोपबाट वा अन्य कारणबाट क्षति भएका प्रणालीहरूको पुनर्स्थापन ।	<ul style="list-style-type: none"> ● क्षतिग्रस्त ५६ वटा आयोजना/प्रणाली पुनर्स्थापन गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● करिब ६० खानेपानी आयोजना/प्रणाली पुनर्स्थापना गरी ९० हजार जनसंख्यालाई खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउने ।
४८-३/४-७०८ डीप ट्युबवेल आयोजना (मर्मत सुधार)	सालवसाली	इलेक्ट्रो-मेकानिकल उपकरण जडान भएका खानेपानी आयोजनाहरूमा नियमित वितरण गर्न नयाँ डिप ट्युबवेल निर्माण, पम्प तथा इलेक्ट्रो-मेकानिकल उपकरणहरूको मर्मत सुधार, प्रतिस्थापन हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> ● ३ वटा डिप ट्युबवेल आयोजना निर्माण सम्पन्न भएको । ● ३ वटा खानेपानी आयोजनाहरूमा जेनेरेटर जडान भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● पम्पीङ्ग प्रणालीका आयोजनाहरूमा डीप ट्युबवेल निर्माण/पुनर्स्थापन, इलेक्ट्रो मेकानिकल उपकरणहरूको पुनर्स्थापन गर्ने । ● Ground water recharging तथा drawdown सम्बन्धमा अध्यायन गर्ने ।
४८-३/४-७०९ जनसाधन विकास आयोजना	सालवसाली	विभिन्न विषयका तालिम कार्यक्रम मार्फत खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रसँग सम्बन्धित कर्मचारीहरूको सीप एवं दक्षताको विकास र आयोजना संचालन, व्यवस्थापन तथा नियमित मर्मत सम्भारमा संलग्न उपभोक्ता तथा विभिन्न तहका कामदारहरूको ज्ञान र सीप अभिवृद्धि हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> ● २० वटा समूहमा ३८९ जना लाई क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी तालीम दिइएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● क्षेत्रगत विषयमा विभिन्न तहका कर्मचारीहरूको सीप, ज्ञान र क्षमता अभिवृद्धि गर्न विभिन्न तालीम सञ्चालन गर्ने । ● केन्द्रिय जनसाधन विकास एकाइ (Central Human Resource Development Unit) लाई सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँगको परामर्श र सहयोगमा राष्ट्रिय स्तरको तालीम केन्द्रको रूपमा विकसित गर्ने । ● विश्वविद्यालय तथा सम्बन्धित विषयका विज्ञहरूको साभेदारीमा अनुसन्धान र विकास (R&D) अगाडि बढाउने ।
४८-३/४-७१०	२०५३/५४	राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड	<ul style="list-style-type: none"> ● ४ वटा आयोजनाहरूमा गुणस्तर सुधारको कार्य 	<ul style="list-style-type: none"> ● ६ वटा आयोजनामा गुणस्तर सुधारको कार्य सम्पन्न गर्ने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	गत आ.व.को प्रगति स्थिति	आ.व. २०६६/६७ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
खानेपानी गुणस्तर सुधार आयोजना	सालवसाली	कार्यान्वयन निर्देशिका २०६२ अनुरूप विगतमा सम्पन्न खानेपानी प्रणालीहरूबाट वितरित खानेपानीको गुणस्तर बृद्धि गर्न स्थानीय आवश्यकता अनुसार खानेपानी प्रशोधन प्रणालीहरूको निर्माण ।	सम्पन्न गरी करिब ३३ हजार जनतालाई गुणस्तरयुक्त खानेपानी सेवा उपलब्ध गराइएको ।	<ul style="list-style-type: none"> ● १५० आयोजनामा Water Safety Plan कार्यान्वयन गर्ने । ● १० नयाँ आयोजनामा पानी प्रशोधन प्रणाली निर्माण कार्य शुरू गर्ने । ●
४८-३/४-७११ बागमती क्षेत्र भौतिक पूर्वाधार विकास आयोजना	२०५१/५२-२०७०/७१	भौतिक पूर्वाधारको विकास भई बागमती र यसका सहायक नदीनालाहरू वरपरका प्राकृतिक, पुरातात्विक, साँस्कृतिक तथा धार्मिक सम्पदा, सभ्यता एवं वातावरणको संरक्षण हुने	गोकर्णदेखि गुहेश्वरी खण्डमा बागमती नदीको दायाँ किनारामा मुख्य ढल लाइन, ग्रीनवेल्ड, सडक, ढल प्रशोधन केन्द्र निर्माण भएको । ● बागमती नदीको सुन्दरीजल-गोकर्ण खण्डमा २०२१ सालको नापी नक्सा अनुसार नदी सिमाङ्कन गर्ने कार्य सम्पन्न । सो क्षेत्रको १.५ कि.मि. खण्डको नदी नियन्त्रण कार्यको सर्वेक्षण, डिजाइन र लागत अनुमान तयारी कार्य पूरा । २०२१ सालको नाप नक्सा अनुसार नदी संरक्षणको कार्य नेपाली सेना मार्फत गराउन स्वीकृति प्राप्त भैसकेको । ● बागमती नदीको गोकर्ण-गुहेश्वरी खण्डको बायाँ किनारामा र तिलगंगादेखि मिनभवनसम्मको बागमती नदीको दायाँ बायाँ किनारामा भौतिक पूर्वाधार (नदी नियन्त्रण, चोक डुयाम, मुख्य ढल लाइन, सडक र हरित क्षेत्र) निर्माणको लागि उक्त कार्यहरूलाई तीन प्याकेजमा विभाजन गरी ठेक्कापट्टा आव्हान गरिएको र सो अनुसार ठेक्का सम्झौता भैसकेको । ● राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषसंगको सहकार्यमा बागमती कार्य योजना (२००९-२०१४) तर्जुमा भएको ।	<ul style="list-style-type: none"> ● बागमती नदीको मुहान संरक्षणको कार्य गरिने । ● बागमती नदीको सुन्दरीजल - गोकर्ण खण्डमा २०२१ सालको नापी नक्साको आधारमा नदी कायम गरी कुल ७ कि.मि. क्षेत्रमा तटबन्धन गरिने । ● बागमती नदीको तिलगंगा-मिनभवन खण्डमा ६ कि.मि. मुख्य ढल र ६ कि.मि. सडक निर्माण गरिने । ● दुईवटा ढल प्रशोधन केन्द्रहरूको डिजाइन, लागत तयार गरी निर्माण प्रक्रिया अगाडि बढाइने । ● राष्ट्रिय स्तरका संस्थाहरूसँग समन्वय गरी सार्वजनिक निजी साभेदारीको अवधारणा अनुरूप उपर्युक्तानुसारका कार्यहरू अगाडि बढाउने ।
४८-३/४-७१२ ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाइ	सेप्टेम्बर २००४ - डिसेम्बर २०१० रु ४ अर्ब ६४ करोड	१३८२ आयोजना संचालन गरी ९६७४०० जनसंख्यालाई खानेपानी सेवा पुराउने ।	<ul style="list-style-type: none"> ● ७१२ आयोजनाहरू सम्पन्न भई थप ५ लाख २३ हजार जनसंख्या खानेपानी सेवाबाट लाभान्वित भएको । ● विकास चरणका १५४१ वटा आयोजनाहरू कार्यान्वयन चरणमा प्रवेश गरेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● ५१६ वटा आयोजना सम्पन्न भई ४ लाख २४ हजार जनसंख्या खानेपानी सेवाबाट लाभान्वित हुने ।
४८-३/४-७१६ साना शहरी खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजना	२०५७/५८-२०६६/६७ ५३८६९ हजार अमेरिकी डलर	साना शहरी खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजना अन्तर्गत निर्माण सम्पन्न कोहलपुर, अत्तरिया, त्रिभुवननगर, तुलसीपुर, वीरेन्द्रनगर र महेन्द्रनगर नगर आयोजनाहरूमा उपभोक्ता समितिको क्षमता अभिवृद्धि तथा सशक्तिकरण ।	<ul style="list-style-type: none"> ● सम्पन्न नगर आयोजनाहरूमा UN-HABITAT को सहयोगमा उपभोक्ता सवलिकरण, क्षमता अभिवृद्धि जस्ता कार्यक्रमहरू संचालन भैरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● सम्पन्न नगर आयोजनाहरूमा UN-HABITAT को सहयोगमा उपभोक्ता सवलिकरण, क्षमता अभिवृद्धि जस्ता कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	गत आ.व.को प्रगति स्थिति	आ.व. २०६६/६७ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४८-३/४-७१७ वर्षातको पानी संकलन आयोजना	२०६५/६६ सालवसाली	सुगम रूपमा खानेपानीको स्रोत उपलब्ध नभएका स्थानहरूमा घरायसी प्रयोजनको लागि वर्षातको पानी संकलन तथा उपयोग हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> ८ वटा आयोजना सम्पन्न गरी २२४४ जनसंख्यालाई खानेपानी सेवा उपलब्ध गराएको । 	<ul style="list-style-type: none"> निर्देशिका बनाई लागु गर्ने । ज्ञान व्यवस्थापन केन्द्र (Knowledge Management Center) को कार्य गर्न क्षेत्रीय स्तरमा स्रोत केन्द्रको स्थापना गर्ने । ७ वटा आयोजना सम्पन्न गर्ने र २ आयोजनाको कार्यान्वयनलाई निरन्तरता दिने । ११ वटा नयाँ आयोजना शुरू गर्ने । १५ वटा स्कूलहरूमा वर्षातको पानी संकलन तथा उपयोगको लागि प्रणाली निर्माण गर्ने ।
४८-४-७१८ मेलम्ची खानेपानी आयोजना	२०५५/५६ -२०७०/७१ रु. १७ अर्ब ४३ करोड ७४ लाख	<ul style="list-style-type: none"> काठमाडौं, भक्तपुर र ललितपुरका उपभोक्ताहरूलाई शुद्ध पिउने पानी उपलब्ध हुने । मेलम्ची उपत्यका, मण्डन उपत्यका क्षेत्रमा सामाजिक उत्थानका कार्यक्रम मार्फत आर्थिक विकास, सामाजिक विकास हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> १८ कि.मि. मेन एक्सेस रोड निर्माण सम्पन्न भएको । ४१.८ कि.मि. सडक स्तर सुधार भएको । २१.२ कि.मि. अडिट एक्सेस रोड निर्माण कार्य सम्पन्न भएको । टनेल निर्माण र हेडवर्क्सको काम शुरू भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ६ कि.मि. सुरुङ्ग निर्माण गर्ने । ४.५ कि.मि. सडक सुधार कार्य सम्पन्न गर्ने । सुन्दरीजलमा पानी प्रशोधन केन्द्र निर्माण कार्य शुरू गर्ने । प्रभावित गा.वि.स.हरूमा सञ्चालित सामाजिक उत्थान कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउने ।
४८-३/४-७२० ढल निर्माण आयोजना (प्रशोधन केन्द्र सहित)	२०५७/५८ सालवसाली	स्थानीय निकाय तथा उपभोक्ता समुदायको सक्रिय सहभागिता र आर्थिक साभेदारीमा प्रशोधन केन्द्र सहितको ढल प्रणाली निर्माण हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> ठैव, हरिसिद्धि, मनकामना र बालकोटमा क्रमागत रूपमा स्थानीय ढल निर्माण कार्य भईरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> एकीकृत ढल तथा प्रशोधन प्रणालीको विकास गर्न निर्देशिका बनाई कार्य गर्ने । निर्माणाधिन ढललाई जनताको साभेदारीमा प्रशोधन केन्द्र सहित कार्यान्वयन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने ।
४८-३/४-७२२ सामुदायिक खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	२०६१/६२-२०६६/६७ ३५७०० हजार अमेरिकी डलर	मानव विकास सूचकाङ्क न्यून रहेका सुदूर तथा मध्य पश्चिमाञ्चलका १९ र पश्चिमाञ्चलका २ समेत २१ जिल्लाका १२०० समुदायमा स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाई सुविधा उपलब्ध गराउने ।	<ul style="list-style-type: none"> २२९ आयोजना सम्पन्न भई करिब थप १ लाख ९१ हजार जनतालाई खानेपानी तथा सरसफाई सुविधा पुगेको । 	<ul style="list-style-type: none"> बाँकी २२५ आयोजना सम्पन्न गरी करिब २ लाख ८ हजार जनतालाई आधारभूतस्तरको खानेपानी तथा सरसफाई सेवा उपलब्ध गराउने ।
४८-३/४-७२७ दोस्रो साना शहरी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	२०६६/६७-२०७२/७३ ७१७०० हजार अमेरिकी डलर	२० वटा साना शहरका २ लाख ४० हजार जनतालाई उच्चस्तरको खानेपानी तथा सरसफाई सेवा उपलब्ध हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय स्थापना भएको । १२ आयोजना छनोट भई सर्वे डिजाइन कन्सल्ट्यान्ट परिचालित भएको । ८ वटा आयोजनाको छनोट कार्य भईरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> १२ नगर आयोजनाको कार्यान्वयन शुरू गर्ने । ८ वटा नयाँ आयोजना छनोट गरी प्रारम्भिक कार्य अगाडि बढाउने ।
४८-३/४-८०२ ग्रामीण खानेपानी आयोजना	२०६६/६७-२०६९/७० रु. ८ करोड ५८ लाख	मध्य र सुदूर पश्चिमाञ्चलका पहाडी जिल्लाहरूमा ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना कार्यान्वयन हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> २१ आयोजना सम्पन्न भई करिब १० हजार जनसंख्यालाई खानेपानी सुविधा उपलब्ध भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> स-साना ग्रामीण खानेपानी आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्न उपभोक्ता समितिहरूलाई टेवा पुर्‍याउने ।
४८-३/४-८०४ खानेपानी आयोजनाहरू	सालवसाली	नेपाल सरकारको आन्तरिक स्रोतबाट ७५ वटै जिल्लाहरूमा क्रमागत रूपमा खानेपानी तथा सरसफाई आयोजनाहरूको निर्माण गरी खानेपानी तथा सरसफाई सेवा विस्तार हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> ५९ आयोजना सम्पन्न भई थप २ लाख ७ हजार जनसंख्यालाई खानेपानी सुविधा उपलब्ध भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> करिब ८० आयोजना सम्पन्न गरी थप २ लाख ७४ हजार जनतालाई आधारभूतस्तरको खानेपानी तथा सरसफाई सेवा उपलब्ध गराउने । जुम्लाको खलंगा लगायत जिल्ला सदरमुकामहरूमा खानेपानी सेवा सुदृढिकरण गरिने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	गत आ.व.को प्रगति स्थिति	आ.व. २०६६/६७ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
८७-४-४५२ खानेपानी उत्पादन वृद्धि कार्यक्रम	सालवसाली	खानेपानीको विद्यमान स्रोतहरूको संरक्षण तथा अतिरिक्त स्रोत परिचालनद्वारा खानेपानीको आपूर्तिमा वृद्धि हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> ८.५ कि.मि. जी.आई. पाइप लाइन बिच्छ्याउने कार्य सम्पन्न भएको । ९ वटा डीप ट्युबवेल निर्माण कार्य सम्पन्न भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ६ वटा पानीपोखरी निर्माण कार्य सम्पन्न हुने । २ वटा ओभरहेड ट्याङ्की निर्माण कार्य सम्पन्न हुने । मर्दीबाँध संरक्षण कार्य सम्पन्न हुने ।
८७-४-४५५ खानेपानी तथा ढल निकास कार्यक्रम	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> थप खानेपानी उत्पादन तथा वितरण प्रणालीको सुधारद्वारा उपभोक्तालाई सुविधा पुग्ने । ढल निकास व्यवस्थित हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> २३ वटा शहरी क्षेत्रमा ४ कि.मि.वितरण पाइप बिच्छ्याइएको । २ वटा ट्युबवेल निर्माण कार्य सम्पन्न भएको । १८ वटा सतह स्रोत र १६ वटा ट्युबवेल पुनर्स्थापन भई थप ८ लाख लिटर पानी उत्पादन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> समुदायमा आधारित कार्यक्रमहरूलाई प्रोत्साहन गर्न निर्देशिका बनाई कार्यान्वयन गर्ने । २३ शहरी क्षेत्रमा पाइपलाईन सुधार विस्तार गर्ने । पानी ट्याङ्कर खरिद गर्ने ।
८७-४-४५९ नगर विकास कोष- खानेपानी क्षेत्र	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> साना शहरहरूमा सञ्चालित खानेपानी तथा सरसफाई आयोजनाबाट स्वच्छ तथा स्वस्थ खानेपानी वितरण भई जनस्वास्थ्यमा सुधार हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न खानेपानी आयोजनाहरूमा सहूलियत दरको ऋण तथा अनुदान उपलब्ध गराईको । 	<ul style="list-style-type: none"> दोस्रो साना शहरी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना अन्तर्गत सञ्चालन हुने खानेपानी आयोजनाहरूमा करिब रु. ३० करोड ऋण तथा अनुदान प्रवाह गर्ने । हाल भइरहेका कार्यहरूलाई अद्यावधिक गर्दै समयानुकूल रणनीति बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।
८७-४-४६० काठमाडौं उपत्यका खानेपानी सेवा क्षेत्र विकास कार्यक्रम	२०६६/६७-२०६८/६९ रु. १६ करोड ७९ लाख	<ul style="list-style-type: none"> विलिङ्ग प्रणाली र लेखा प्रणालीमा सुधार भई उपभोक्तावर्गलाई सुविधा हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> कम्प्युटर सफ्टवेयर नेटवर्किङ्ग र हार्डवेयरको लागि टेण्डर आह्वान भई मूल्याङ्कन भइरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> १० वटा शाखामा विलिङ्ग प्रणाली कम्प्यूटरीकृत गरी लेखा प्रणालीमा सुधार ल्याउने ।
८७-४-४६१ काठमाडौं उपत्यका खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड	२०६५/६६ सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> खानेपानीको उत्पादन वृद्धि, गुणस्तर अभिवृद्धि तथा वितरण प्रणालीमा सुधार हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> वानेश्वर डेमो स्कीम निर्माणको टेण्डर भैसकेको । ६ वटा ट्युबवेल निर्माण गरिएको । १० वटा ट्युबवेल पुनर्स्थापन गरिएको । ग्वालिनन्दह खा.पा.आ.को टेण्डर भैसकेको ट्याङ्कर, मिटर, फ्लो मिटर र ५ वटा जेनेरेटर खरिदका लागि टेण्डर भैसकेको । 	<ul style="list-style-type: none"> १५ वटा ट्युबवेल निर्माण गर्ने । ५ वटा पानी प्रशोधन केन्द्र निर्माण तथा ५ वटा केन्द्रको पुनर्स्थापन गर्ने । सतहगत र भूमिगत चुहावट नियन्त्रण गरी दैनिक ४० लाख लिटर पानी बचत गर्ने । १५ हजार थान मिटर जडान गर्ने । वानेश्वर डेमो स्किम सम्पन्न गर्ने ।
८७-४-४६२ काठमाडौं उपत्यका खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना निर्देशनालय	सन २००८- सन २०१३ ४८.०८ मिलियन अमेरिकी डलर	<ul style="list-style-type: none"> काठमाडौं उपत्यकाका १६ लाख जनसंख्यालाई खानेपानी सेवास्तर अभिवृद्धि गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> १३% भौतिक प्रगति 	<ul style="list-style-type: none"> १५ वटा डीप ट्युबवेल निर्माण, कालोपुल, कुसुन्ती, वानेश्वर क्षेत्रमा डेमोष्ट्रेसन कार्य सञ्चालन, सुन्दरीजल-महाकाल चौर वल्क डिष्ट्रिब्युसन सञ्चालन ।

आ.ब. २०६७/६८ को खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको कार्यक्रम बजेट

(रु. हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट								क्रम	सम्भरणनीतिक	संकेत	संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९				आ.ब. २०६९/७०							
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक		जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक					
	साधारण प्रशासनतर्फ												अनुदान	ऋण			अनुदान	ऋण				
४८-३/४-१६५	खानेपानी तथा ढल निकास विभाग	२७७९७	४१२७५	४०७९७	४७८	४१७२५					४५९७२	४५९७२	०	०	५०७०२	५०७०२	०	०	१	७		
	जम्मा	२७७९७	४१२७५	४०७९७	४७८	४१७२५					४५९७२	४५९७२	०	०	५०७०२	५०७०२	०	०				
	विकास कार्यक्रमतर्फ																					
४८-३/४-७०५	वातावरणीय सरसफाई आयोजना	६२७१७	२०९७३०	१९४९२	१९०२३८	२०१९७०	७७६० UNICEF, WHO, UN- HABITAT	०	०	०	४२०३७५	४१२३७५	८०००	०	५१३६७०	५१११७०	२५००	०	१	३	२	२
४८-३/४-७०६	राष्ट्रिय सूचना व्यवस्थापन तथा अनुगमन आयोजना	७८९७	१३५४३	१३५४३	०	१२२८२	१२६१ UNICEF	०	०	०	१३९१४	२६५७	११२५७	०	१३९३९	२६८२	११२५७	०	३	३	२	२
४८-३/४-७०७	बृहत खानेपानी पुनःस्थापना आयोजना	३४७४०	१००३२१	३२१	१०००००	१००३२१	०	०	०	०	४२४७७	४२४७७	०	०	४५५६७	४५५६७	०	०	१	१	१	२
४८-३/४-७०८	डीप ट्युबवेल आयोजना	१२४६३	१९४९०	४९०	१९०००	१९४९०	०	०	०	०	६०५१६	६०५१६	०	०	७०५३१	७०५३१	०	०	१	४	१	२
४८-३/४-७०९	जनसाधन विकास आयोजना	१४४७६	१४०४७	१३३१७	७३०	१३०७७	९७० UNICEF	०	०	०	१३५१०	१०७८०	२७३०	०	१४२८६	११२८३	३००३	०	२	३	२	२
४८-३/४-७१०	खानेपानी गुणस्तर सुधार आयोजना	७८७४८	१००१८७	६५७	९९५३०	१००१८७	०	०	०	०	२०६८४२	२०६८४२	०	०	३०६८४२	३०६८४२	०	०	१	४	२	२
४८-३/४-७११	वाग्मती क्षेत्र भौतिक पूर्वाधार विकास आयोजना	२४७८६७	३००४८९	९११०	२९१३७९	३००४८९	०	०	०	०	४२२५२२	४२२५२२	०	०	५२२८१२	५२२८१२	०	०	३	४	२	२
४८-३/४-७१२	ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई कोष	९७१०१८	१०८२७५६	२००७५६	८८२०००	४४८५६	१०३७९०० IDA	०	०	०	३५५९००	०	३५५९००	०	३५५९००	०	३५५९००	०	१	४	१	२
४८-३/४-७१६	साना शहरी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	३१७४	४१२२६	१८९२६	२२३००	६३९३	३४८३३ UN- HABITAT	०	०	०	२१९७०	३०००	१८९७०	०	१५०००	३५००	११५००	०	१	४	१	२
४८-४-७१७	वर्षातको पानी संकलन आयोजना	१८९६१	३५३८२	१३२४	३४०५८	३५३८२	०	०	०	०	४२१७५	४२१७५	०	०	५२२००	५२२००	०	०	२	४	१	२
४८-३/४-७१८	मेलम्ची खानेपानी आयोजना	९०९१८७	२१७०२१०	५३४१०	२११६८००	५५८११०	०	०	१६१२१०० ADB, OPEC Fund	०	३८६०५००	८०००००	०	३०६०५००	३८६४२००	८०००००	०	३०६४२००	१	४	१	२
४८-३/४-७२०	ढल निर्माण आयोजना	८५१३	३९६७५	१६७४	३८००१	३९६७५	०	०	०	०	५२८६९	५२८६९	०	०	५७८७४	५७८७४	०	०	२	४	२	२

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट								क्रम	स्तम्भ	संकेत	लेखिक
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९				आ.ब. २०६९/७०							
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक	जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक						
४८-३/४-७२२	सामुदायिक खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	९३४२०३	२८७४०२	४३७८२	२४३६२०	७५०७४	०	०	२९२३२८ ADB	०	०	०	०	०	०	०	०	१	४	१	१	
४८-३/४-७२७	दोस्रो शहरी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	७०९६३	३७६८९४	३५०२८	३४९८६६	९४८९९७	२२८७७७ ADB	०	०	०	९३८०९४०	५२००५८	८६०८८२	०	९७४९८०३	६२००५८	९९२९७४५	०	१	४	१	२
४८-३/४-८०२	ग्रामीण खानेपानी आयोजना	७९८	२९३७५	०	२९३७५	०	२९३७५ HELVITAS	०	०	०	२७०००	०	२७०००	०	२६०६०	०	२६०६०	०	१	४	१	१
४८-३/४-८०४	खानेपानी आयोजनाहरु	९९३९९७३	२९४२७२९	४७९४९२	९६६३२३७	२०९५२२९	४७५०० JICA	०	०	०	२७४०४२३	२७०४४७८	३५९४५	०	३४९८९२२	३४६५९७४	३२९४८	०	१	४	१	१
८७-४-४५२	खानेपानी उत्पादन वृद्धि कार्यक्रम	९०७५००	९४२५००	०	९४२५००	९४२५००	०	०	०	०	९९५०००	९९५०००	०	०	९९५०००	९९५०००	०	०	२	२	२	२
८७-४-४५५	खानेपानी तथा ढल निकास कार्यक्रम	४५०००	५७०००	०	५७०००	५७०००	०	०	०	०	४७५००	४७५००	०	०	५००००	५००००	०	०	२	२	२	२
८७-४-४५९	नगर विकास कोष (खानेपानी क्षेत्र)	०	२८५०००	०	२८५०००	०	०	२८५००० ADB	०	०	४०००००	०	०	४०००००	५५००००	०	०	५५००००	१	४		२
८७-४-४६०	काठमाडौं उपत्यका खानेपानी सेवा क्षेत्र विकास कार्यक्रम	०	२३३३३४	०	२३३३३४	९९०००	०	०	२९४३३४ ADB	०	२६४९४५	०	०	२६४९४५	२६५९००	०	०	२६५९००	१	३	२	२
८७-४-४६९	काठमाडौं उपत्यका खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड	८२९०००	९२३५००	०	९२३५००	९२३५००	०	०	०	०	२०००००	२०००००	०	०	२०००००	२०००००	०	०	१	३	२	२
८७-४-४६२	काठमाडौं उपत्यका खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना निर्देशनालय	०	७६००००	०	७६००००	९७९०००	०	०	५८९००० ADB	०	९००००००	२५००००	०	७५००००	९०५००००	३०००००	०	७५००००	३	४		२
	जम्मा	६२९५५९८	८५५६७९०	८९९३२२	७६६२४६८	४२६३६५२	९३८०३७६	०	२९९२७६२	०	९९०८९९७८	५४९३०४९	९९२०६८४	४४७५४४५	९३९२९७०६	७३४६९३	९३६४९९३	४६३०९००				
	कुल जम्मा	६३२३३९५	८५९८०६५	९३२९९९	७६६५९४६	४३०५३७७	९३८०३७६	०	२९९२७६२	०	९९९३५९५०	५५३९०२९	९९२०६८४	४४७५४४५	९३९८०४०८	७३५३९५	९३६४९९३	४६३०९००				

६.६.२ युवा तथा खेलकुद

१. पृष्ठभूमि

संभावना र उर्जाका स्रोतको रूपमा रहेका देशका युवाहरूमा आशा, उत्साह, जिम्मेवारी बोध, सीप, सामाजिक-आर्थिक उद्यमशीलताको विकास गरी रोजगार एवं स्वरोजगारका उपयुक्त अवसरहरू उपलब्ध गराएर उनीहरूलाई नयाँ नेपाल निर्माणका लागि संवाहक शक्तिका रूपमा स्थापित गर्नु आजको आवश्यकता हो । युवाहरूका आवश्यकता, समस्या र सवालहरूलाई प्राथमिकताकासाथ सम्बोधन गर्ने तर्फ राज्यको तर्फबाट समुचित पहल र प्रयत्न हुन पर्ने कुरा स्पष्ट छ । शिक्षा, खेलकुद, प्रजनन स्वास्थ्य, सीप विकास र वैदेशिक रोजगार जस्ता क्षेत्रका कार्यक्रमहरू युवाहरूलाई लक्षित गरी सञ्चालन गर्ने परिपाटी बसाल्ने आवश्यकताको समेत अनुभव भएको छ । यसै सन्दर्भमा अन्तरिम त्रिवर्षीय योजनाले युवाहरूलाई देशको विकास र सामाजिक आर्थिक रूपान्तरणको प्रक्रियामा ठोस भूमिका प्रदान गर्न युवा सशक्तीकरण, विकास र सहभागिताका लागि पूर्वाधार तयार गर्ने प्रयास गर्‍यो । प्रस्तुत योजना तिनै पूर्वाधारहरूको सुदृढीकरण र विस्तार गर्दै युवाहरूलाई राष्ट्र निर्माणको मूलप्रवाहमा ल्याउनेतर्फ केन्द्रीत रहनेछ ।

युवा क्षेत्रमा जे जस्ता समस्या एवं चुनौति भए पनि आ.व. २०६६/६७ मा यसको परिचालन विशेष गरी शान्ति स्थापना, कृषि, स्वास्थ्य, उद्यमशीलता र रोजगारी, पर्यटन प्रवर्द्धन, वातावरण संरक्षण, क्षमता विकास, सीपमूलक तालिम लगायत युवा साभेदारी, राष्ट्रिय युवा अनुभव आदानप्रदान, द्विपक्षीय सम्झौता अन्तर्गत युवा अनुभव आदानप्रदान, राष्ट्रिय युवा नीति स्वीकृत, युवा अडिटिङ्ग, कुलत तथा दुर्व्यसनविरुद्ध युवा जागरण अभियान र राहत कार्यक्रम, द्वन्द पीडित युवा पुनर्स्थापना सहयोग, युवा प्रतिभा सम्मान, शान्ति र विकासमा युवा परिचालन अल्पकालिन तालिमजस्ता युवासँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएका छन् । यसमा सर्वाधिक महत्वको विषय भनेको युवा नीति २०६६ को घोषणा नै हो । यस नीतिबाट निर्देशित कार्यक्रम मार्फत आ.व. २०६७/६८ मा नेपाल सरकारले युवावर्गको क्षमता विकास र परिचालनका लागि राष्ट्रिय युवा परिचालन कार्यक्रम अन्तर्गत युवा परिषदको गठन तथा युवा नीतिले तय गरेका १७ विषय क्षेत्रहरूमा युवा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । साथै युवा अनुभव आदानप्रदान, युवा स्वरोजगार तालिम तथा विकास र युवा सशक्तीकरण तथा क्षमता अभिवृद्धि आदि जस्ता कार्यक्रमहरू पनि सञ्चालन गरिनेछ ।

२. नतिजा/सूचकहरू

तीन वर्षीय योजनाले तय गरेको लक्ष्य अनुरूप १०००० युवाहरूले नब्बे दिनको रोजगार पाउने, शैक्षिक बेरोजगार र प्रतिभा पलायन रोक्ने, राज्यका नीति निर्माणमा युवाहरूको संलग्नता बढ्ने, युवा रणनीतिक योजना र युवा उत्तरदायी बजेट तर्जुमा र कार्यान्वयन गरी युवा रोजगार, स्वरोजगार, क्षमता अभिवृद्धि, जनचेतना अभिवृद्धि युवा रोजगारमूलक प्रशिक्षार्थी मार्फत राष्ट्र निर्माणमा युवाहरूको सहभागिता बढाउने, राष्ट्रिय विकासमा ७,५०,००० युवाहरू स्वयंसेवकको रूपमा परिचालित हुने, ग्रामिण युवा, सीमान्तकृत तथा बञ्चितमा परेका युवा, जोखिममा परेका तथा अपाङ्गता भएका युवाको जीवनमा समेत समानुपातिक सुधार ल्याउने जस्ता कार्यक्रमहरू यस आ.व. मा विशेष महत्वका साथ अगाडि बढाइने छ ।

युवा क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
५७-३-२०१ युवा परिचालन कार्यक्रम	शुरू ०६४/६५ सालवसालि	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय युवा परिषद स्थापन र सञ्चालन हुने राष्ट्रिय विकासमा युवा परिचालन हुने ३५ जिल्लामा युवा सूचनाकेन्द्र स्थापन हुने युवा नीतिले तय गरेका १७ क्षेत्रहरूमा कम्तिमा ५५० संस्थाहरूको साभेदारीमा युवा परिचालन हुने अन्तर्राष्ट्रिय युवा दिवस सञ्चालन र युवा प्रतिभाको सम्मान हुने	<ul style="list-style-type: none"> युवा साभेदारी कार्यक्रम अन्तर्गत केन्द्रीय स्तरमा १४८ र स्थानीय स्तरमा २४० वटा संस्थासगको सहकार्यमा रोजगारमूलक, चेतनामूलक र सशक्तिकरणका कार्यक्रमहरू संचालन गरिएको । राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय युवा अनुभव आदानप्रदान र ७ जिल्लामा युवा अडिटको कार्यक्रम संचालन गरिएको । कुलत तथा दुर्व्यसन र एच.आई.भी प्रभावित युवा लक्षित कार्यक्रम ४७ वटा संस्थाहरू मार्फत सञ्चालन गरिएको । युवा सूचना तथा श्रोतकेन्द्र ७ जिल्लामा स्थापना भएको युवा फोकल प्वाइन्ट , सफल उद्यमीहरूसँग युवाहरूको अर्न्तक्रिया, युवा प्रतिभा सम्मान जस्ता युवा सशक्तिकरण तथा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रमहरू संचालन भएको । <p><u>१. विद्यालय स्तरिय खेलकुद प्रतियोगिता</u></p> <p>- राष्ट्रपति रनिङशिल्ड ६० वटा जिल्लामा सञ्चालन भएको जसमा भलिबल र एथलेटिक्स प्रतियोगिता समावेश गरिएको,</p> <p>- अन्तर विद्यालय फुटबल र क्रिकेट प्रतियोगिता जसमा छात्र/छात्रा क्रिकेट प्रतियोगिता र छात्र/छात्रा फुटबल प्रतियोगिता सम्पन्न भएको,</p> <p><u>२. खेलकुद शिक्षकहरूलाई तालिम</u></p> <p>नि.मा.वि.मा शारीरिक शिक्षा पढाउने ७५ वटै जिल्लाहरू समेटी कार्यक्रम सम्पन्न भएको,</p> <p><u>३. अन्य सम्पन्न कार्यक्रमहरू</u></p> <ul style="list-style-type: none"> विद्यालय खेलकुद सामग्री वितरण (१०९ विद्यालय) पारा र विशेष ओलम्पिक खेलकुद सञ्चालन अन्तर्राष्ट्रिय अध्ययन र सहभागिता खेलकुदमा काम गर्ने कर्मचारीहरूको लेखा सम्बन्धी तालिम नेपाल स्काउटलाई अनुदान दिने ।	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय युवा नीति, २०६६ को कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने । राष्ट्रिय युवा परिषद स्थापन र सञ्चालन गर्ने । युवा उत्तरदायी बजेटको खाका बनाउने । साभेदारी कार्यक्रमको प्रभाव मूल्यांकन गरिने । यो वर्ष थप ३५ जिल्लामा युवा सूचनाकेन्द्र स्थापना गरी ७५ जिल्लाहरूमा युवा सूचनाकेन्द्र स्थापन गर्ने । । युवा परिचालन कार्यक्रम अन्तर्गत युवा साभेदारी, अन्तर्राष्ट्रिय युवा वर्ष, युवा अनुभव आदानप्रदान कार्यक्रम संचालन गर्ने । केन्द्रीय र स्थानीय स्तरबाट युवा साभेदार कार्यक्रम संचालन गर्ने । सशक्तिकरण र क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम अन्तर्गत, युवा प्रतिभा सम्मान , युवा सम्मेलन, युवा पुस्ता सञ्चार, युवा जागरण आदि जस्ता कार्यक्रम संचालन गर्ने । वाकी जिल्लामा युवा सूचना केन्द्र स्थापना गर्ने । युवा विद्यार्थी राष्ट्रिय सम्मेलन गर्ने । <ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय खेलकुद नीति, २०६७ को कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरिने । राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड प्रतियोगिता संचालन गर्ने । खेल शिक्षक तालिम कार्यक्रम संचालन गर्ने । विद्यालय खेलकुद विकास अन्तर्गत भलिबल, एथलेटिक्स प्रतियोगिता सञ्चालन गर्ने । मा.वि.स्तरिय छात्र छात्रा फूटबल, क्रिकेट प्रतियोगिताहरू सञ्चालन गर्ने विद्यालय खेलकुद तालिम, खेलाडी प्रतिभा सम्मान, खेल सामग्री सहयोग कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने । सिंगापुरमा हुने युथ ओलम्पिकमा सहभागिता जनाउने ।
५७-३-२०२ खेलकुद तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप	शुरू ०६४/६५ सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय खेलकुद नीति कार्यान्वयन गर्ने । स्थानीय स्तरदेखि नै खेलकुद प्रतियोगिताहरूको आयोजना गर्ने, खेलाडि प्रतिभाहरूको पहिचान र विकास गर्ने ।		

गुणात्मक उद्देश्यहरू:

- मन्त्रालयका लागि कार्यक्रम, बजेट तथा संस्थागत र मानव संसाधनको समयोचित व्यवस्था गर्ने ।
- विद्यमान युवा लक्षित कार्यक्रमहरू बीच समन्वय र परस्पर आवश्यकताको विकास गर्ने ।
- संचालित कार्यक्रमहरूको बिस्तार एवं गुणस्तर वृद्धिको साथै तिनको प्रभावकारीताको मूल्यांकन अध्ययन गर्ने ।

खेलकुद

१. पृष्ठभूमि

खेलकुदको माध्यमबाट राष्ट्रको प्रतिष्ठा बढाउन, स्वस्थ अनुशासित नागरिक तयार गर्दै खेल संस्कारको विकास गर्न, नेपालमा संस्थागत रूपले खेलकुद विकासका लागि संगठित प्रयास हुन थालेको दशकौं भएको छ। यस क्षेत्रको विकासको लागि वर्षेनी ठूलो लगानी पनि हुँदै आएको छ। युवा तथा खेलकुद मन्त्रालयको स्थापनाले त खेलकुद क्षेत्रको विकासलाई अझ विशेष महत्वका साथ सम्बोधन गरी नीतिगत एवं संस्थागत तहमा ठोस पहल गर्दै योजनाबद्ध एवं रणनीतिक ढंगले अधि बढ्नु पर्ने आवश्यकताको बोध गराएको छ। यसै पृष्ठभूमिमा आ.व. ०६७/६८ का कार्यक्रम तय भएका छन्।

हालसम्म राष्ट्रिय खेलकुद नीति ल्याउने कामको अतिरिक्त विगत लामो समय देखि राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय क्षेत्रमा विभिन्न तहका खेलकुद क्रियाकलापहरू संचालन गरिदै आएका छन्, तापनि मुलुकमा खेलकुदको सकारात्मक पक्षबारे जनचेतनामा कमी देखिनु, भौतिक पूर्वाधारको अभाव रहनु, योजनाबद्ध खेलकुद विकासमा समुचित ध्यान नपुग्नु, खेलकुद सम्बद्ध निकायहरूबीच समन्वयको कमी रहनु, नियमित खेलकुद प्रतियोगिताहरू आयोजना नहुनु, खेलकुद सम्बन्धी दक्ष प्राविधिक जनशक्तिको कमी हुनु, खेल प्रतिभाहरूको भविष्य सुनिश्चित गर्ने वातावरण तयार नहुनु, आदी जस्ता पक्ष खेलकुद क्षेत्रका प्रमुख समस्या एवं चुनौतीको रूपमा रहेका छन्। अतः उल्लेखित समस्या एवं चुनौतीको सामना गर्ने निजी क्षेत्र समेतको सहभागितामा खेलकुदलाई मर्यादित पेशा एवं व्यवसायको रूपमा स्थापित गर्न योजनाबद्ध खेलकुद विकासको थालनी गर्ने राष्ट्रको अठोटलाई प्रस्तुत योजनाले बलियो आधार प्रदान गर्नेछ।

२. नतिजा/सूचकहरू

तीन वर्षीय योजनाले राष्ट्रिय खेलकुद नीति २०६७ लाई कार्यान्वयन गर्ने, देशका विविध ठाउँमा भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माण गर्ने, छैठौँ वृहत राष्ट्रिय प्रतियोगिताको आयोजना गर्ने, आगामी दक्षिण एशियाली, एशियाली तथा ओलम्पिक सहभागिताको लागि योजनाबद्ध तथा प्रतिफलमूलक तयारी गर्ने, खेलकुदमा प्रतिभावान खेलाडीहरूको पहिचान र विकास गर्ने, परम्परागत खेलकुदहरूको पहिचान र तिनको संरक्षण एवं विकास गर्ने, खेलकुदको संस्थागत सुदृढिकरण गर्ने, खेलकुद क्षेत्रलाई युवाहरूको वृत्तिविकास एवं मर्यादित व्यवसायको रूपमा स्थापित गर्ने, स्काउटिङ्ग क्रियाकलापमा बालबालिका तथा किशोर किशोरीहरूको संलग्नतामा बृद्धि गर्ने, खेलकुद क्षेत्रको विकासमा गैरसरकारी र निजी क्षेत्रको लगानी तथा भूमिकालाई बिस्तार गर्दै त्यसको व्यवसायिकरण गर्न र खेलकुदलाई ब्यक्तित्व विकास तथा राष्ट्रिय प्रतिष्ठा एवं पहिचान अभिवृद्धिको एक सशक्त माध्यमको रूपमा विकास गर्ने तर्फ आ.व. ०६७/०६८ का लागि तय भएका योजना महत्वपूर्ण आधार एवं सूचक बन्ने छन्।

खेलकुद बिकास क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
५७-३-१७५ राष्ट्रिय खेलकुद परिषद्	शुरू ०४४/४५ सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> छैंठौं वृहद राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगिता संचालन हुने । १६ औं एशियाली खेलकुद सम्बन्धी तयारी र यसमा सहभागिता हुने । उत्कृष्ट खेलाडी प्रशिक्षण हुने । क्षेत्रीय र जिल्ला खेलकुद विकास समितिहरूको संचालन हुने । खेलकुद क्षेत्र व्यवसायीकरण हुने । 	<p>१ ११ औं दक्षिण एसियाली खेलकुद प्रतियोगिता</p> <ul style="list-style-type: none"> २०६६ पौषमा बंगलादेशको ढाकामा सम्पन्न २३ खेलमा सहभागिता भएको ८ स्वर्ण, ९ रजत र २० कांस्य पदक प्राप्त भएको र बिजयी खेलाडीहरूलाई पुरस्कृत गरिएको । <p>२ Third Indoor Asian Games</p> <ul style="list-style-type: none"> २०६६ कार्तिकमा भियतनाममा सम्पन्न <p>५ खेलमा सहभागिता (आर्चरी, बक्सिङ महिला, विलियर्ड, बास्केटबल र चेस)</p> <p>३ क्रिकेट प्रतियोगिता सम्पन्न ।</p> <p>४. १६ वर्ष मुनि र १९ वर्ष मुनि उमेरको फुटबल प्रतियोगिता सम्पन्न ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> छैंठौं वृहद राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगिता संचालन गर्ने । १६ औं एसियाली खेलकुदमा नेपालबाट सहभागिता जनाउने, दक्षिण एसियाली, एशियाली तथा ओलम्पिक खेलमा स्वर्णपदक विजेतालाई निर्वाह भत्ताको व्यवस्था गर्ने । उत्कृष्ट खेलाडीलाई प्रशिक्षण दिने । दक्षिण एशियाली, एशियाली तथा ओलम्पिक खेलमा प्रतिफलमूलक सहभागिताका लागि तयारी गर्ने । खेलकुदमा प्रतिबन्धित औषधि सेवन विरुद्धको कार्ययोजना तथा चेतनामूलक कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने (UNESCO को सहयोगमा) । स्पेशल ओलम्पिक खेलको प्रवर्द्धन गर्ने र अन्तर्राष्ट्रिय खेलकुद २०११ मा भाग लिने । स्पेशल ओलम्पिक्स खेलको प्रवर्धन गर्ने र अन्तर्राष्ट्रिय खेलकुद २०११ मा भाग लिने ।
५७-४-१७५ राष्ट्रिय खेलकुद परिषद्	शुरू ०४४/४५ सालबसाली	<ul style="list-style-type: none"> खेलकुद पूर्वाधारहरूको निर्माण र मर्मत सुधार हुने । 	<p>१ राष्ट्रिय खेलकुद परिषदः पुँजिगत तर्फ (५ करोड)</p> <p>१. क्षेत्रीय रंगशाला निर्माण</p> <ul style="list-style-type: none"> सुनसरीमा स्थान तोकिएको । चितवनमा जग्गा भोगाधिकारमा लिने प्रकृत्यामा रहेको । कैलालीमा परामर्शदाता लिईसकिएको । हेटौडामा राष्ट्रिय खेलकुद प्रतिष्ठानको जग्गा पर्खाल निर्माण कार्य भइरहेको । <p>२. खेलकुद पूर्वाधार मर्मत सम्भार</p> <ul style="list-style-type: none"> दशरथ रंगशाला मर्मत कार्य भैरहेको । पोखरा रंगशाला मर्मत:टेण्डर प्रक्रिया सकिएको । नेपालगञ्ज पौडीपोखरी मर्मत :पर्खाल निर्माण भैरहेको । त्रिपुरेश्वर पौडीपोखरी मर्मत भइरहेको धनगढी रंगशाला निर्माण प्रारम्भ भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> खेलकुद पूर्वाधारहरूको निर्माण र मर्मत सुधार गर्ने । मूलपानी क्रिकेट रंगशाला क्रिकेट संघको सहभागितामा निर्माण गर्न प्रोत्साहित गरिने । चितवन, धनगढी र सुनसरीमा रंगशाला निर्माण गर्ने ।

गुणात्मक उद्देश्यहरू:

१. खेलकूद क्षेत्र सम्बन्धी विद्यमान नीतिगत र संस्थागत व्यवस्थामा सुधार गर्ने ।
२. खेलकूद क्षेत्रको विकासको लागि सरकारी, निजी र गैरसरकारी क्षेत्रको भूमिकालाई विस्तार गर्ने ।
३. खेलकुद क्षेत्रको व्यवसायिकरण गर्ने ।
४. परम्परागत खेलकुदको अभिलेखीकरण तथा व्यवसायिकरण गर्ने ।
५. स्काउटिङको माध्यमबाट बालबालिका, किशोर किशोरी तथा युवाहरूको शारीरिक, मानसिक र चारित्रिक विकास गराउने ।
६. खेलकूदलाई व्यक्तित्व विकास तथा राष्ट्रिय पहिचान अभिवृद्धि गर्ने माध्यमको रूपमा विकास गर्ने ।
७. खेलकुद संघहरूलाई निश्चित मापदण्डका आधारमा पुनः व्यवस्थापन गर्ने ।
८. राष्ट्रिय खेलकूद संघहरूको निश्चित मापदण्डको आधारमा पुनःव्यवस्थापन गर्ने ।

आ.व. २०६७/६८ को युवा तथा खेलकुद मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.व. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोमुख संकेत	लैङ्गिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९					आ.व .२०६९/७०
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
५७	युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय	४३०९७८	६२७०२०	५११९७०	११५०५०	६२१९३५	५०८५ UNFPA				४९८४५०	६१७०८३				
	साधारण प्रशासन तर्फ															
५७-३/४- ११०	युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय	१६७३६	२७६४२	२२५९२	५०५०	२७६४२	०	०	०	०	२८८५०	२९८८३	P1	७	२	३
५७-३/४- १७५	राष्ट्रिय खेलकुद परिषद	३३०९७८	४९०९९६	३८०९९६	११००००	४९०९९६	०	०	०	०	३६००००	४७००००	P1	७	२	३
	जम्मा	३४७७१४	५१८६३८	४०३५८८	११५०५०	५१८६३८	५०८५	०	०	०	३८८८५०	४९९८८३				
	कार्यक्रम तर्फ															
५७-३/४- २०१	राष्ट्रिय युवा परिचालन कार्यक्रम	५६८५९	७५४७८	७५४७८	०	७०३९३	५०८५ UNFPA	०	०	०	७४१००	७८७००	P1	५	२	२
५७-३/४- २०२	खेलकुद तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप	२६४०५	३२९०४	३२९०४	०	३२९०४	०	०	०	०	३५५००	३८५००	P1	३	१	२
	जम्मा	८३२६४	१०८३८२	१०८३८२	०	१०३२९७	०	०	०	०	१०९६००	११७२००				
	कुल जम्मा	४३०९७८	६२७०२०	५११९७०	११५०५०	६२१९३५	५०८५	०	०	०	४९८४५०	६१७०८३				

६.६.३ संघीय मामिला, संविधानसभा, संसदीय व्यवस्था तथा संस्कृति

१. पृष्ठभूमि

देशको मूर्त तथा अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदाहरूको पहिचान, सूचीकरण, वर्गीकरण गरि राष्ट्रिय स्तरका ऐतिहासिक, साँस्कृतिक, पुरातात्विक र राष्ट्रिय महत्वका सम्पदाहरूलाई राष्ट्रिय सम्पदाको रूपमा समावेश गरि संरक्षण, सम्वर्द्धन र प्रचार प्रसार गर्ने तथा स्थानीय स्तरका सम्पदाहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धनमा स्थानीय जनताको अपनत्व कायम गराउन आवश्यक भएकोले स्थानीय बासिन्दा र निकायहरूको सहभागिता गराउने गरी साँस्कृतिक सम्पदाहरूको संरक्षण सम्वन्धि कार्यक्रमहरू भईरहेका छन् । अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदाहरूको संरक्षण सम्वन्धी अनुबन्ध, २००३ लाई व्यवस्थापिका संसदले मिति २०६१।०।२२ मा अनुमोदन गरेको छ ।

नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान र नेपाल संगीत नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान मार्फत विभिन्न जात जाती भाषा, भाषिको कला, संस्कृति, भेषभुषा र सभ्यताको प्रवर्द्धन र विशिष्टीकरणका कार्यहरू शुरु भएका छन् । यसका साथै प्रतिलिपि अधिकार संरक्षण, विश्व सम्पदा सूचीमा परेका सम्पदाहरूको संरक्षण र विकासका कार्यहरू निरन्तररूपमा भएका छन् । राष्ट्रिय महत्वका सम्पदाहरू पशुपतिनाथ, लुम्बिनी र जनकपुर क्षेत्रको योजनाबद्ध विकासका कार्यक्रमहरूलाई अगाडि बढाइएको छ भने सामाजिक समावेशीकरणका लागि केहि कार्यक्रमहरू समेत सन्चालन भएका छन् । यसका साथै देवघाट क्षेत्रको २० वर्षे गुरुयोजना स्वीकृति गरी कार्यान्वयन शुरु गरिएको, संस्कृति क्षेत्रमा अनुदान उपलब्ध गराउने र त्यसको उपयोग गर्ने सम्वन्धी कार्यविधि, २०६६ तर्जुमा गरी मन्त्रालयबाट प्रदान गरिने अनुदान रकमको पारदर्शिता र कार्यक्रम छनौटको योजनाबद्ध प्रकृया शुरु गरिएको, पशुपति क्षेत्रको B11 क्षेत्रको गुठी वाहेक सर्वसाधारणको जग्गा अधिग्रहण कार्य सम्पन्न भइसकेको छ ।

संघीयताको प्रारूप संविधान सभाबाट टुङ्गे लागेपछि देशको प्रशासनिक सयन्त्र र सुरक्षा निकायको पुनः संरचना कसरी गरिने हो स्पष्ट हुनका लागि केहि कार्य शर्तहरू तयार भएका छन् भने अर्कोतर्फ राष्ट्रिय संस्कृती नीति मार्फत राष्ट्रका सम्पदाहरूको सूचीकरण, वर्गीकरण र संरक्षण सम्वन्धी ठोस नीति अख्तियार गर्ने क्रममा मन्त्रालय रहेको छ ।

देशभर रहेका मूर्त साँस्कृतिक सम्पदाहरूको विवरण अद्यावधिक गरी एकीकृत लगत निर्माण गर्ने कार्यको काठमाण्डौ, भक्तपुर र ललितपुर र रुपन्देही वाहेक अन्य जिल्लाहरूको एकीकृत विवरण संकलन भइसकेको छ । यसका साथै काठमाण्डौको गोकर्णमा जनआन्दोलन तथा शहीद स्मृति संग्रहालयको पुर्वाधार विकासको काम र विभिन्न जिल्लाहरूमा जातीय संग्रहालयहरू स्थापना गर्ने काम शुरु भएको छ ।

आर्थिक वर्ष ०६७६८ को वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा त्रिवर्षीय योजनाको आधारपत्र, संस्कृति सम्वन्धि नीति, विभिन्न जातजाति, भाषाभाषीको संस्कृति संरक्षण, ऐतिहासिक, पुरातात्विक, धार्मिक, साँस्कृतिक र राष्ट्रिय महत्वका सम्पदाहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन, विकास गरी स्थानीय जनताको सहभागिता र अपनत्व वृद्धि गर्ने कार्यक्रमहरूलाई विशेष प्राथमिकता दिइएको छ । यसका साथै विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत स्थलहरूको संरक्षण र प्रतिलिपि अधिकार सम्वन्धमा जनचेतनामूलक कार्यहरू अगाडि बढाइने छन् ।

२. नतिजा सुचकहरू

संस्कृति क्षेत्रसंग सम्वन्धित कार्यक्रमहरूबाट देखिने र मापन गर्न सकिने ठोस नतिजा उल्लेख गर्न नसकिने भएतापनि केहि अनुभव गर्न सकिने नतिजा अपेक्षा गरिएको छ । जसमा अमूर्त सम्पदाहरूको एकीकृत लगत तयार गर्ने काम शुरु गर्ने, संस्कृति नीति बमोजिम कार्यक्रमहरू समावेशी बनाउने, राष्ट्रिय प्रतिभाहरूलाई सम्मान गर्ने, लोपोन्मुख भाषा, साहित्य, कला एवं संस्कृति सम्वन्धी अध्ययन अनुसन्धान गर्ने, निर्धारित मापदण्डहरूको परिपालना गरी विश्वसम्पदाहरूको संरक्षण गर्ने, प्रतिलिपि अधिकारको दर्ता अभिवृद्धि गर्न जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छन् ।

केहि प्रतिफल सूचकहरुको कार्यान्वयन स्थिति

सि.न.	प्रतिफल सूचकहरु	योजनाको लक्ष्य	हालसम्मको स्थिति	आ.व.०६७६८ को लक्ष्य
१	राष्ट्रिय संस्कृति नीति जारी गर्ने	राष्ट्रिय संस्कृति नीति परिमार्जन तथा यसको कार्यान्वयन गर्न आवश्यक निर्देशिकाहरु बनाउने	मस्यौदा तयार भई स्वीकृतिको लागि पठाइएको	स्वीकृत नीति बमोजिम निर्देशिकाहरु बनाउने ।
२	१. विभिन्न मठ, मन्दिर, चैत्य, विहार, गिर्जाघर, गुरुद्वारा, मस्जिद आदि संरक्षण गर्ने २. विभिन्न जात जातिको भाषा, संस्कृति र सम्पदाहरुको संरक्षण गर्ने	सांस्कृतिक समावेशीकरण तथा पुरातात्विक एवं ऐतिहासिक महत्वका सम्पदाहरुको संरक्षण, पुनर्निर्माण एवं जिर्णोद्धार ।	१. चालु आ.व.मा ३०० भन्दा बढी सम्पदाहरुको संरक्षणको लागि रकम निकाशा गरिएको । २. विभिन्न १०० भन्दा बढी संस्थाहरुलाई सामाजिक सेवा अनुदान दिइएको ।	१. करिव ६५ वटा सम्पदाहरुको संरक्षण गर्ने । २. विभिन्न ६० भन्दा बढी संस्थाहरुलाई सामाजिक सेवा अनुदान दिने ।
३	प्रतिलिपि अधिकारको दर्ता	बौद्धिक सम्पतिको चोरी नियन्त्रण ।	विभिन्न १० वटा जनचेतनामलक गोष्ठी, कार्यशाला र छलफल आयोजना भएको ।	विभिन्न १० वटा जनचेतनामूलक गोष्ठी, कार्यशाला र छलफल आयोजना गर्ने ।

वार्षिक विकास कार्यक्रम

१. क्षेत्र/मन्त्रालय : सामाजिक / संघीय मामिला, संविधानसभा, संसदीय व्यवस्था तथा सस्कृति मन्त्रालय

२. नतिजा सूचकहरु : देशको बौद्धिक, सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक सम्पदाको संरक्षण, संवर्द्धन र विकाश गर्दै संघीय शासन प्रणाली, समावेशी लोकतन्त्र र संसदीय व्यवस्थाको सुदृढीकरणमा बल पुर्‍याई नयाँ नेपाल निर्माण अभियानमा योगदान गर्ने ।

ब.उ. शी. नं.	कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरु	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरु (लक्ष्य)
६३-३/४-५६०	पुरातात्विक स्थल संरक्षण	२०४६/४७ सालवसाली	ऐतिहासिक,धार्मिक तथा पुरातात्विक स्थलको संरक्षण सम्बर्धन तथा जिर्णोद्धार, पुननिर्माण र पुनस्थापना भएको हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> ❖ पुरातत्व विभागबाट हुने सम्पदाहरुको जीर्णोद्धार एवं संरक्षणको २८ वटा कार्यक्रमहरुमध्ये २६ वटा कार्यहरुको ठेक्का सम्झौता भई कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको र २ वटा कार्यक्रमको अमानतमा गर्ने गरी स्वीकृत भई कार्य भईरहेको । स्थानीय जनसहभागिताबाट हुने सम्पदाहरुको जीर्णोद्धार एवं संरक्षणको ३८ वटा कार्यहरुमध्ये ३ वटा कार्य सम्पन्न २२ वटा कार्यहरुको उपभोक्ता समितिसंग सम्झौता भई कार्य भई रहेको र अन्य कार्यहरुको प्रक्रिया अगाडी बढी रहेको । ❖ संग्रहालयहरुको आन्तरिक व्यवस्थापन एवं सुदृढीकरणको ३३ वटा कार्यहरु मध्ये १८ वटा कार्य सम्पन्न र अन्य कार्यहरु अन्तिम चरणमा पुगेको । ❖ अभिलेखालयको आन्तरिक व्यवस्थापन एवं सुदृढीकरणको १० वटा कार्यहरु मध्ये ७ वटा कार्य सम्पन्न, ३ वटा कार्य अन्तिम चरणमा रहेको । ❖ ऐतिहासिक दरवारहरुको संरक्षण र आन्तरिक व्यवस्थापन एवं सुदृढीकरणको ३ वटा कार्यहरु संशोधन भई आए अनुसार कार्य सम्पन्न भएको । ❖ रसायन प्रयोगशालाको सम्पदाहरुमा रसायन संरक्षण २ वटा कार्यक्रम सम्पन्न भएको अन्य कार्य अन्तिम चरणमा रहेको । ❖ सम्पदा सूचीकरण, अभिमुखीकरण, विभिन्न स्थलहरुको अध्ययन, अनुसन्धान, उत्खनन् तथा विभागको आन्तरिक व्यवस्थापन र विश्व सम्पदा शाखाको विभिन्न १६ वटा कार्य समेत गरी ४० वटा कार्यहरुमध्ये सम्पदा विश्व सम्पदा दिवस मनाईएको,सूचीकरणको कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको, अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न, मकवानपुर गढीको कार्य योजना तयार गर्ने कार्य सम्पन्न, विभागीय सुदृढीकरण अन्तर्गतका ७ वटा कार्यहरु सम्पन्न, ८ वटा अध्ययन, अनुसन्धान लगायतको कार्य मध्ये ५वटा सम्पन्न भईसकेका, ३ वटाको कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको, १ वटा उत्खनन् कार्य सम्पन्न भईसकेको एवं अन्य कार्यहरुको लक्ष्य अनुसार अन्तिम चरणमा पुगेको । ❖ संग्रहालय (जातीय संग्रहालयहरु समेत) का लागि सम्बन्धित संघसंस्थाहरुलाई पत्राचार गरी सम्झौताका लागि सम्पर्क 	<ul style="list-style-type: none"> ◇ सम्पदाहरुको जीर्णोद्धार एवं संरक्षण, (१२ वटा पुरातत्व विभागबाट हुने), ◇ सम्पदाहरुको जीर्णोद्धार एवं संरक्षण, (स्थानीय जनसहभागिताबाट हुने) ३० वटा ◇ संग्रहालयहरुको आन्तरिक व्यवस्थापन एवं सुदृढीकरण १५ वटा ◇ ऐतिहासिक दरवारहरुको संरक्षण र आन्तरिक व्यवस्थापन एवं सुदृढीकरण २ वटा ◇ सम्पदा सूचीकरण, अभिमुखीकरण, विभिन्न स्थलहरुको अध्ययन, अनुसन्धान, उत्खनन् तथा विभागको आन्तरिक व्यवस्थापन आदि २२ वटा कार्यक्रमहरु गर्ने गरी जम्मा ८१ वटा कार्यक्रमहरु सम्पन्न गर्ने । ◇ ४ वटा मोटरसाईकल, १ स्कूटर, १ स्क्यानर, १ क्यामरा आदि खरीद ।

ब.उ. शी. नं.	कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६३-३/४-५६७	विश्व सम्पदा क्षेत्र संरक्षण आयोजना	२०५८।५९ सालवसाली	विश्वसम्पदा सूचीमा रहेका क्षेत्रको संरक्षण निर्धारित मापदण्डको परिपालना हुने ।	<ul style="list-style-type: none"> गरी रकम निकासा गरिएको । सम्पदाहरूको जीर्णोद्धार एवं संरक्षण पुरातत्व विभागबाट हुने १४ वटा अन्तर्गत ५ वटा कार्य सम्पन्न भईसकेको अन्य कार्यहरू अन्तिम चरणमा पुगेको । संरक्षित स्मारक क्षेत्रमा राखिएको Plaque अद्यावधिक गर्ने कार्यको सम्पन्नता भै कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको, पनौती ईन्द्रेश्वर मन्दिर परिसरको तुला नारायण मन्दिरको आपतकालीन संरक्षणका लागि आपतकालीन संरक्षणकोषबाट रकम निकासा दिई सकिएको । सम्पदाहरूको जीर्णोद्धार एवं संरक्षण स्थानीय जनसहभागिताबाट हुने ५ वटा कार्यक्रममध्ये १ वटा कार्यक्रमहरूको रकम निकासा भई कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको, ३ वटा कार्यक्रमहरूको पनौती नगरपालिकालाई रकम निकासा दिईसकेको, १ वटा कार्यक्रम संशोधन स्वीकृत भई कार्य शुरू भईरहेको । विश्व सम्पदा शाखाको सुदृढीकरण, फोटो प्रदर्शनी, दक्षता अभिवृद्धि तालिम, संरक्षित स्मारक क्षेत्रहरूका Buffer zone को स्ट्रट इलिभेसन तयार गर्ने, इन्भेन्ट्री प्रकाशन, विभिन्न अध्ययन, अनुसन्धान, मापदण्ड र नक्शा तयार गर्ने आदि १६ वटा । विश्व सम्पदा शाखाको भौतिक सुदृढीकरण कार्य सम्पन्न भएको, फोटो प्रदर्शनी सम्पन्न भईसकेको, इन्भेन्ट्री प्रकाशनका कार्य सम्पन्न भएको, Buffer zone को स्ट्रट इलिभेसनको कार्यको Draft Report प्राप्त भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> संरक्षित स्मारक क्षेत्रका सम्पदाहरूको जीर्णोद्धार एवं संरक्षण (पुरातत्व विभागबाट हुने) ९ वटा संरक्षित स्मारक क्षेत्रका सम्पदाहरूको जीर्णोद्धार एवं संरक्षण स्थानीय जनसहभागिताबाट हुने १ वटा विश्व सम्पदा शाखाको सुदृढीकरण, वैदेशिक भ्रमण, इन्भेन्ट्री प्रकाशन, विभिन्न अध्ययन अनुसन्धान, प्रशासनिक, मापदण्ड तयार गर्ने आदि गरी १६ वटा समेत जम्मा २७ वटा कार्यक्रमहरू सम्पन्न गर्ने । औठानारायण स्थित भजन पार्टी संरक्षण आदी ।
६३-३/४-५९०	संस्कृति प्रवर्द्धन कार्यक्रम	२०५५।५६ सालवसाली	विभिन्न मठ, मन्दिर, गुम्बा, मस्जिद, गुरुदारा र अन्य धार्मिक सांस्कृतिक स्थल र विभिन्न जातजातिको संस्कृति संरक्षण र समावेशीकरण सम्बन्धि कार्यहरू मार्फत राष्ट्रिय अखण्डतामा योगदान गर्ने, राष्ट्रिय प्रतिभाहरूको कदर र योगदानको मूल्यांकन हुने, सांस्कृतिक आदान प्रदानद्वारा सांस्कृतिक सम्बन्धको विस्तार संस्कृति संरक्षणमा योगदान पुग्ने,	मन्त्रालय अन्तर्गतका विभिन्न विकास समितिहरू ८ वटा लाई अनुदान पूजीगत र चालु कार्यक्रम गर्न अनुदान दिएको, अमुर्त एवं जीवन्त सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण तथा समावेशीकरणका लागि तत् तत् क्षेत्रमा कार्यरत विभिन्न ३०० भन्दा बढी संस्थाहरूलाई अनुदान दिइएको । श्रलंकाको क्याडिमा नेपाली मूर्ति उपहार दिइएको, राष्ट्रिय प्रतिभा स्मारक कार्यक्रममार्फत विभिन्न जातजातिको संस्कृति जर्गेना गर्न ५८ वटा संस्थाहरूलाई अनुदान दिइएको । २४ जनालाई राष्ट्रिय र क्षेत्रीय प्रतिभा पुरस्कार प्रदान दिइएको । विभिन्न १५ वटा स्मृति प्रतिष्ठानहरूलाई अनुदान दिइएको साथै अन्य विभिन्न जात्रा पर्व मनाउन २१ वटा र अन्य २० वटा संघ संस्थाहरूलाई चालु खर्चको कार्यक्रम गर्न स्वीकृत अनुदान रकम निकाशा दिइएको ।	<ul style="list-style-type: none"> मन्त्रालय अन्तर्गतका विभिन्न ९ वटा विकास समितिहरूलाई पूजीगत र चालु अनुदान दिने, मूर्त सामाजिक सम्पदाहरूको संरक्षण तथा संवर्धन गर्ने । विभिन्न मठ मन्दिर, गुम्बा, मस्जिद, गुरुद्वारा आदि संरक्षण गर्न करिब ५० वटा सामाजिक संघ संस्थाहरूलाई अनुदान दिने । विभिन्न जात, जाति, धर्म सम्प्रदायको संस्कृति जर्गेना गर्न राष्ट्रिय प्रतिभा स्मारक संरक्षण कार्यक्रमबाट स्वीकृत प्रस्ताव अनुसार अनुदान दिने । वि.स. २०६६ सालको राष्ट्रिय प्रतिभा पुरस्कार प्रदान गर्ने ।

ब.उ. शी. नं.	कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
					<ul style="list-style-type: none"> ◇ उपत्यका बाहिर विभिन्न जात जातिका परम्परा देखि चलि आएका रितीरिवाजहरू संरक्षण गर्न जात्रा, पर्व र नाचहरूलाई अनुदान दिने । ◇ परम्परादेखि चलिआएका रितीरिवाजहरू संरक्षण गर्न जात्रा, पर्व र नाचहरूलाई अनुदान दिने नेपाल सरकारबाट राष्ट्रिय विभूति घोषित भएका स्मृति प्रतिष्ठानहरूलाई कार्यक्रम गर्न अनुदान दिने । ◇ विभिन्न २५ वटा सामाजिक संघ संस्थाहरूलाई विभिन्न जात जातिको संस्कृति जर्गेना गर्न चालु खर्चतर्फ सामाजिक सेवा अनुदान दिने । ◇ ३ वटा अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन एवं बैठकमा भाग लिने । ◇ संस्कृति सम्बन्धि कार्यक्रम एवं संस्कृति नीति कार्यान्वयन क्षमता अभिवृद्धि कार्य अन्तर्गत मन्त्रालयको सूचना प्रणालीको सुधार गरि अद्यावधिक गर्ने । मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रभित्र पर्ने विषयमा गठन हुने विकास समितिहरू र तिनीहरूलाई दिइने अनुदान सम्बन्धि निर्देशिका तर्जुमा गर्ने स्थानीय साँस्कृतिक सम्पदाहरूको संरक्षण र उपयोग सम्बन्धि निर्देशिका तयार गर्ने रेडियो टेलिभिजन लगायत आम संचार माध्यमबाट साँस्कृतिक सम्पदाहरू सम्बन्धमा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम आयोजना गर्ने ।
६३-४-६८५	पशुपति क्षेत्र विकास कोष	२०५८-२०६८ आ.व.०५३५४ को मुल्यमा २ अरब ३ करोड	विश्व सम्पदा क्षेत्रमा सूचीकृत भएको यो क्षेत्रको संरक्षण एवं विकास हुने र गुरुयोजना अनुसारको पशुपति क्षेत्रको विकास भई धार्मिक पर्यटकको संख्यामा बृद्धि हुने	B 11 जग्गाको गुठी तर्फको मुआवजाको काम सकिएको । चन्द्रविनायक मन्दिर संरक्षण, पशुपति मन्दिर प्राङ्गण सम्बर्द्धन, मृगस्थली क्षेत्र संरक्षण कार्य, पशुपति पश्चिम ढोकास्थित सत्तल जिर्णोद्धार, पशुपति क्षेत्रमा ढल निर्माण कार्य, विद्युत शवदाहगृह निर्माण कार्य भईरहेको ।	B १३ क्षेत्रको जग्गा अधिग्रहण, पशुपति मन्दिर परिसर वरिपरि जिर्णोद्धार गर्ने । चारुमति विहार सम्बर्द्धन कार्य, सानो सदावत्त सत्तल जिर्णोद्धार, शंकराचार्य मठ जिर्णोद्धार, चन्द्रविनायक मन्दिर जीर्णोद्धार, गोरखनाथ धुनीघर जिर्णोद्धार, जयवागेश्वरी मन्दिर जिर्णोद्धार, भुवनेश्वरी मन्दिर जिर्णोद्धार, B१३ क्षेत्रको फेन्सिङ कार्य, भुवनेश्वरीदेखि दक्षिण ढोकासम्म सडक तथा ढल निर्माण कार्य, सग्रहालय स्थापना तथा विकास कार्य, मृगस्थली फेन्सिङ कार्य, B १२

ब.उ. शी. नं.	कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
					देखि भष्मेश्वरसम्म मार्ग निर्माण, वरुण धारा चमेनागृह निर्माण कार्य, विद्युत शवदाह गृह निर्माण कार्य, कोषको कार्यालय भवन निर्माण कार्य, प्लानेटियरियम अध्ययन कार्य, B12 तथा B13 क्षेत्रको विस्तृत भू-उपयोग योजना अध्ययन कार्य सम्पन्न गर्ने लक्ष्य रहेको ।
६३-३/४-६८६	लुम्बिनी विकास कोष	२०४२ सालवसाली	विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत भएको लुम्बिनी क्षेत्रको संरक्षण, सम्बर्धन र विकास भई धार्मिक पर्यटकको संख्यामा बृद्धि हुने	गुरुयोजनाको वरिपरि १.२५ कि.मी सुरक्षा पर्खाल निर्माण, केन्द्रिय नहर निर्माण तर्फ ७०० मी निर्माण, केन्द्रिय नहरको पूर्वतर्फ सडकमा ८०० मि Brick Paving गर्ने, २ वटा Overhead Bridge निर्माण कार्य चालु रहेको । तिलौराकोटमा १५० मि किल्ला पर्खाल उत्खनन कार्य ८० %, अन्तराष्ट्रिय शान्ति पुरस्कारको काम भईरहेको । तिलौराकोटमा १५० मि किल्ला पर्खाल उत्खनन कार्य, रामग्राममा ४ विघा जग्गा अधिग्रहण गर्ने काम भईरहेको ।	गुरुयोजनाको वरिपरि सुरक्षा पर्खाल निर्माणको बाँकी कार्य गर्ने केन्द्रिय नहर निर्माण, पवित्र उद्यान क्षेत्रको Access road and Drainage निर्माण गर्ने, Symbolic Pavilion निर्माण गर्ने, Link Pond निर्माण गर्ने, Campaing Ground & Central Plaza निर्माण गर्ने, सर्कुलर लेभी वरिपरिको Drainage चौडा गर्ने र तेलार नदी Training गर्ने, तिलौराकोटमा गुरुयोजनाले निर्दिष्ट गरेअनुसार पार्किङ तथा भिजिटर सेन्टर तयार गर्ने, कुदानमा सुरक्षा पर्खाल, गोटीहवामा सुरक्षा पर्खाल, निगलहवामा मर्मत कार्य र रामग्राममा भवन तथा पार्किङ तथा भवन मर्मत, गार्डेन रेष्टुरेन्ट रहेको ठाउँमा सूचना केन्द्र र पुरातत्व कार्यालय विस्तार गर्ने प्राचीन कपिलवस्तुमा १५० मि. किल्ला पर्खाल उत्खनन् तथा संरक्षण, देवदह क्षेत्रमा परीक्षण उत्खनन् गर्ने, लुम्बिनी संग्रहालयमा भौतिक पूर्वाधार सुधार तथा मर्मत, लुम्बिनीसँग सम्बन्धित साइटहरूको होडिङ बोर्ड तयार गर्ने, अन्तराष्ट्रिय शान्ति पुरस्कार तथा बुद्ध जयन्ती र लुम्बिनी दिवस मनाउने कार्यहरू सम्पन्न गर्ने ।
६३-३/४-६९०	वृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद्	२०५५/५६ सालवसाली	वृहत्तर जनकपुर क्षेत्रको गुरुयोजना अनुसार जनकपुर क्षेत्रको संरक्षण, सम्बर्धन तथा विकास भई धार्मिक स्थलको विकास र पर्यटनको विकास हुने ।	परिक्रमा सडक निर्माण, अधुरो धर्मशाला निर्माण, भवन निर्माण, जनकपुर स्थित विभिन्न, कुटी, मन्दिर र जलाशयहरूको संरक्षण, पोखरी संरक्षण तथा सौन्दर्यीकरण गर्ने । सन्तवास निर्माण कार्य विहारकुण्ड, कलवार कल्याण धर्मशाला निर्माण, राघोवावा धाम संरक्षण, जनकपुरनाथ महादेव मन्दिर निर्माण कार्य, तिरहुतिया गाछी संरक्षण कार्य, रामजानकी कुटि संरक्षण कार्य, पुरन्दरसंर संरक्षण एव सौन्दर्यीकरण, मेडियन निर्माण कार्य सम्पन्न ।	सार्वजनिक शौचालय निर्माण एवं मर्मत कार्य तिरहुतियागाछी संरक्षण र सौन्दर्यीकरण कार्य निरन्तर, जनकपुरधाम, बारहविघा (रंगभूमि मैदान) संरक्षण र सौन्दर्यीकरण कार्य, जनकपुरधाम, महाराजसागर संरक्षण एवं सौन्दर्यीकरण कार्य, जनकपुरधाम, पुरन्दरसर संरक्षण एवं सौन्दर्यीकरण कार्य, पुरन्दरसर, जलेश्वर, महोत्तरी, जनकपुर नगरपालिका सरसफाई कार्य, जनकपुरधाम, जनकपुर नगरपालिकामा वृक्षारोपन कार्य, जनकपुरधाम, माध्यमिकी परिक्रमा पथमा माटो तथा ग्राभेल कार्य, अन्तर्गृही परिक्रमा पथ कालोपत्रे कार्य,

ब.उ. शी. नं.	कार्यक्रम/आयोजना	शुरू र समाप्त हुने वर्ष तथा कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
					जनकपुरधाम, माध्यमिकी परिक्रमा पथमा कल्भर्ट निर्माण कार्य ।
६३-३/४-६८८	नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान	२०५३।५४ सालवसाली	भाषा, साहित्य, सस्कृत दर्शन आदिको अध्ययन अनुसन्धान, मौलिक सिर्जनाका माध्यमद्वारा समाजपयोगी कृतिहरू तयार हुने र यस क्षेत्रका प्रतिभा र विद्वानहरूको सम्मान र कदर हुने ।	विभिन्न भाषामा शब्दकोषहरू निर्माण गर्ने, प्रज्ञा अनलाइन शब्दकोषलाई अद्यावधिक गर्ने, प्रज्ञा नेपाली अग्रेजी शब्दकोष निर्माण गर्ने, विभिन्न भाषाका साहित्यहरूको अनुवाद गर्ने, नेपाली सस्कृतिका विभिन्न पक्षको अध्ययन गर्ने, लोपोन्मुख जातजातिका सस्कृति र समाजशास्त्रवारे अध्ययन गर्ने, दर्शनशास्त्र सम्बन्धि सगोष्ठी आयोजना गर्ने, राष्ट्रिय कविता महोत्सव, राष्ट्रिय प्रतिभा उपचार कोष सन्चालन, प्रतिष्ठानको भवन मर्मत सम्भार । बृहद नेपाली शब्दकोष सशोधन, परिमार्जन, विभिन्न भाषाका साहित्यहरूको अनुवाद गर्ने र भवन मर्मत सम्भार र रङ्गरोगन, पर्दा व्यवस्था तथा विजुलीहरूको मर्मत सम्भार गर्ने कार्य भएको ।	प्रज्ञा भवनमा भित्री कक्षहरू निर्माण, रंगरोगन, मर्मत सुधार, विद्युत, ध्वनी, प्रेक्षालयका मेच, सोफा र फर्निचर मर्मत सुधार, व्यापारिक कम्प्लेक्सको डिजाइन, नक्साङ्कन, टेलिफोन एक्सचेन्ज विस्तार, साहित्य, दर्शन, समाजशास्त्र, सस्कृतिका क्षेत्रमा अध्ययन, अनुसन्धान र कार्यशाला गर्ने तथा राष्ट्रिय प्रतिभा उपचार कोष र साहित्यिक पत्रकारिता सहयोग कोष सञ्चालन निरन्तर कार्यक्रमहरू गर्ने ।
६३-३/४-६८९	नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान	२०६५।६६ सालवसाली	ललितकलाको सम्बर्द्धन, प्रवर्द्धन एवं सर्वाङ्गीण विकास गर्न र ललितकला सम्बन्धि विषयमा अध्ययन, अनुसन्धान गर्न गराउन र यस प्रतिभाहरूको सम्मान र कदर हुने ।	नेपालका ललितकलाको संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकासका लागि प्रतिष्ठानको गठन गरी कार्यक्रम, तर्जुमा, कार्यान्वयन, ललितकला क्षेत्रका नयाँ प्रतिभाहरूलाई प्रोत्साहन र सम्मान गर्ने कार्यक्रमहरू शुरु गरिएको ।	प्रतिष्ठानको भवन व्यवस्थापन लगायत ऐनद्वारा तोकिएका विषयसंग सम्बन्धित राष्ट्रिय र क्षेत्रीय स्तरका कार्यशाला, गोष्ठी र प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू गर्ने ।
६३-३/४-६९०	नेपाल संगीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान	२०६५।६६ सालवसाली	संगीत तथा नाट्य विधाको संरक्षण, प्रवर्द्धन, विकास, अनुसन्धान र यस विधाका प्रतिभाहरूको सम्मान र कदर हुने ।	नाट्य तथा संगीत क्षेत्रको विकास, प्रवर्द्धन र संरक्षण गर्न प्रतिष्ठानको गठन गरि उनीहरूको रचनाको उचित प्रचार प्रसार र विकास गर्ने, विद्वान तथा नव प्रतिभाहरूको सम्मान र प्रचार प्रसार गर्ने काम शुरु भएको ।	प्रतिष्ठानको भवन व्यवस्थापन लगायत ऐनद्वारा तोकिएका विषयसंग सम्बन्धित राष्ट्रिय र क्षेत्रीय स्तरका कार्यशाला, गोष्ठी र प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू गर्ने ।
६३-३/४-७००	इच्छुक सांस्कृतिक प्रतिष्ठान	२०६५।६६	प्रगतिशील साहित्यकारहरूको अध्ययन, चिन्तन केन्द्र बन्ने ।	पुस्तकालय विकास तथा व्यवस्थापन, इच्छुक कला र स्रष्टा पुरस्कार स्थापना प्रदान, इच्छुक स्मृति दिवस मनाउने, जनयुद्धका कविताको अग्रेजी अनुवाद, जनयुद्धका कविताको प्रकाशन गर्ने काम भएको ।	प्रतिष्ठानको भवन निर्माण, पुस्तकालय व्यवस्थापन, कार्यालय व्यवस्थापन, अक्षयकोषमा रकम थप, प्रगतिशील साहित्य सम्बन्धमा गोष्ठी, छलफल आयोजना गर्ने तथा प्रकाशनहरू गर्ने ।
६३-३/४-६८७	सांस्कृतिक सस्थान	२०५३।५४ सालवसाली	राष्ट्रिय सांस्कृतिक महोत्सवको सञ्चालन र राष्ट्रिय नाँचघर सपिङ्ग कम्प्लेक्सको निर्माण कार्यबाट संस्थानको आर्थिक स्थिति सवल हुनाको साथै सांस्कृतिक क्षेत्रको विकासमा योगदान पुग्ने	नयाँ कार्यालय भवन तथा सपिङ्ग कम्प्लेक्स निर्माण कार्य शुरु भएको ।	नयाँ कार्यालय भवन तथा सपिङ्ग कम्प्लेक्स इष्टिमेट, डिजाइन, नक्सापास तथा भवन निर्माण, राष्ट्रिय सांस्कृतिक महोत्सव, कलाकार प्रशिक्षण, शास्त्रीय संगीत उत्सव, क्षेत्रीय लोक नृत्य प्रतियोगिता, सांस्कृतिक कार्यशाला, गोष्ठी, अन्तर्राष्ट्रिय संगीत उत्सव, मौलिक नेपाली लोक सस्कृतिको अनुसन्धान, पाँच क्षेत्रीय लोक नृत्य प्रदर्शन, लोक गायन तथा नृत्य प्रदर्शन, मनोरन्जनात्मक नृत्य प्रदर्शन ।

आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने कार्यक्रम/आयोजनागत बजेट, प्राथमिकता तथा रणनीतिक स्तम्भ संकेत

(रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट उप शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०६७/६८ को संसोधित अनुमान	आ.व. ०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकताक्रम	रणनीतिक स्तम्भ	परिवर्तन संकेत	लैंगिक संकेत	
				कूल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण							
								आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आ.व. २०६८/६९					आ.व. २०६९/७०
	६३	संघीय मामिला, संविधानसभा, संसदीय व्यवस्था तथा सस्कृति मन्त्रालय	८१७७८७	८०६०१७	४०२३३६	४०३६८१	८०६०१७					८१११८०	८४४४४८				
		साधरण तर्फ															
	६३-३/४-११०	संघीय मामिला, संविधानसभा, संसदीय व्यवस्था तथा सस्कृति मन्त्रालय	५०५६५	३८६३५	३५९९८	२६३७	३८६३५	-	-	-	-	३४९७७	३७७४२	P1	०७		
	६३-३/४-१६०	पुरातत्व विभाग	१५८५२	२०८५४	२०८४९	५	२०८५४	-	-	-	-	२६२६६	२७५२७	P1	०७		
	६३-३/४-१६१	स्मारक संरक्षण तथा दरवार हेरचाह कार्यालय भक्तपुर	२९०४	३३२४	३२९१	३३	३३२४	-	-	-	-	३७७६	४०४७	P1	०७		
	६३-३/४-१६२	राष्ट्रिय अभिलेखालय	५८८२	१३४६४	९२५२	४२१२	१३४६४	-	-	-	-	१०४८१	१०६४७	P1	०७		
	६३-३/४-१६३	राष्ट्रिय संग्रहालय, छावनी	२०४३८	२९२०८	१५००४	१४२०४	२९२०८	-	-	-	-	१८४१५	२०८४२	P1	०७		
	६३-३/४-१६४	राष्ट्रिय कला संग्रहालय भक्तपुर	४०७७	८०७६	६९३६	११४०	८०७६	-	-	-	-	८३७३	८६९९	P1	०७		
	६३-३/४-१६५	क्षेत्रीय संग्रहालयहरु	५२९७	६७७६	६७६६	१०	६७७६	-	-	-	-	७१५४	७३८३	P1	०७		
	६३-३/४-१६६	संग्रहालयहरु	१८५१५	११८३८	६८३८	५०००	११८३८	-	-	-	-	१२२४६	१२७५४	P1	०७		
	६३-३/४-१६७	नारायणहिटी दरवार संग्रहालय	६३६५०	६८२६५	४०३८१	२७९२४	६८२६५	-	-	-	-	७३४९५	७९०४३	P1	०७		
	६३-३/४-१६८	ऐतिहासिक दरवारहरु	५४७७९	६५४९६	४३९७४	२१५२२	६५४९६	-	-	-	-	७६१९९	८८०९९	P1	०७		
	६३-३/४-१७०	केन्द्रीय सास्कृति सम्पदा संरक्षण प्रयोगशाला	३६४७	५४८४	४५३३	९५१	५४८४	-	-	-	-	५८१५	६०३५	P1	०७		
	६३-३/४-१७१	नेपाल प्रतिलिपि अधिकार रजिष्टारको कार्यालय	८२७७	९४३४	९२०८	२२६	९४३४	-	-	-	-	१०१६३	१०८८२	P1	०७		
		साधरणतर्फ जम्मा	२५३८८३	२८०८५४	२०३०३०	७८८५९	२८०८५४										
	६३-३/४-	पुरातात्विक संरक्षण	३०८१३	२८१७८	५८०८	२२३७०	२८१७८	-	-	-	-	३५५६०	३७८०५	P1	०३	०२	००

क्र सं	बजेट उप शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०६७/६८ को संसोधित अनुमान	आ.व.०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकताक्रम	रणनीतिक स्वप्न	गरिवोमुख संकेत	लैंगिक संकेत	
				कूल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण							
								आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आ.व. २०६८/६९					आ.व. २०६९/७०
	५६०																
	६३-३/४- ५६७	विश्व सम्पदा क्षेत्र संरक्षण आयोजना	१७२४६	१६५८२	३९९१	१२५९१	१६५८२	-	-	-	-	१८०८७	१९०४५	P1	०३	०२	०२
	६३-३/४- ६१०	वृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद्	२१४००	२२८००	७४००	१५४००	२२८००	-	-	-	-	२२८००	२२८००	P1	०३	०२	०२
	६३-४-६८५	पशुपति क्षेत्र विकास कोष	१३७५००	१३७५००	०	१३७५००	१३७५००	-	-	-	-	१३७५००	१३७५००	P2	०३	०२	०२
	६३-३/४- ६८६	लुम्बिनी विकास कोष	११६७४४	११६७४४	३८६७४	७८०७०	११६७४४	-	-	-	-	११९०००	१२०२००	P1	०३	०२	०२
	६३-३/४- ५९०	संस्कृति प्रवर्द्धन कार्यक्रम	१०४७८८	७२५००	३७३१४	३५१८६	७२५००	-	-	-	-	५९२३५	६१९४०	P2	०३	०२	०२
	६३-३/४- ६८९	नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान	२५०००	२५०००	१५,०००	१०,०००	२५०००	-	-	-	-	२५०००	२५०००	P2	०३	०२	०२
	६३-३/४- ६९०	नेपाल संगीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान	२५०००	२५०००	१५,०००	१०,०००	२५०००	-	-	-	-	२५०००	२५०००	P2	०३	०२	०२
	६३-३/४- ६८८	नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान	६७०९७	६२८४७	६०६४७	२२००	६२८४७	-	-	-	-	६२८४७	६२८४७	P2	०३	०२	०२
	६३-३/४- ६८७	सांस्कृतिक संस्थान	१५१००	१४७९६	१४७९६	०	१४७९६	-	-	-	-	१४५७५	१४५७५	P3	०३	०२	०२
	६३-३/४- ७००	इच्छुक सांस्कृतिक प्रतिष्ठान	३२१६	३२१६	७१६	२५००	३२१६	-	-	-	-	३२१६	३२१६	P2	०३	०२	०२
		विकासतर्फ जम्मा	५६५९०४	५२५१६३	१९९३४६	३२५८१७	५२५१६३										

६.६.४ अन्य

६.६.४.१ प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालय अन्तर्गत मन्त्रिपरिषद्को बैठक संचालन, संवैधानिक निकायहरू सम्बन्धी विषय, अन्तरमन्त्रालय/विकास समन्वय, मन्त्रालय/निकायहरूको काम कारवाहीको अनुगमन/निरीक्षण, उच्च प्राथमिकता प्राप्त आयोजना/कार्यक्रमहरूको अनुगमन निरीक्षण, मानव अधिकार प्रवर्द्धन आदि विषयहरू रहेका छन्। साथै, समाजका अति गरिब तथा पिछडिएका विभिन्न जनजाति, दलित र महिला वर्गको सक्रिय सहभागितामा गरीबी निवारण सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गराउन र गरीबी निवारण कार्यमा संलग्न निकायहरूलाई अनुदान र आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराई मुलुकबाट गरीबी निवारण गर्न गरीबी निवारण कोष ऐन, २०६३ र गरीबी निवारण कोष नियमावली २०६४ लागू भई कार्यक्रमहरू संचालन हुँदै आइरहेको छ। सो का अतिरिक्त, आ.व.२०६७/६८ मा E-Governance का लागि सूचना प्रविधि विकास कार्यक्रम र राष्ट्रिय लगानी बोर्ड स्थापना गर्ने लगायतका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिनेछन्। उच्च प्राथमिकताका आयोजनाहरूको प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयबाट मासिक रूपमा अनुगमन गरिनेछ।

नतिजा सूचकहरू : कार्यक्रम संचालन भएका गा.वि.स. र लाभान्वित हुनेहरूको संख्या, गठन भएका PIU हरूको संख्या, स्थापित Tele center हरूको संख्या, तालिम कार्यक्रमको संख्या, राष्ट्रिय लगानी बोर्डको संचालन।

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयको वार्षिक विकास कार्यक्रम

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
२५-३/४-२२० गरिबी निवारण कोष	२०६० - २०६९ आ.व. २०६७/६८ को बजेट रु ३,३४,९५,५४ हजार नेपाल सरकार रु १७,६९,४९ हजार वैदेशिक अनुदान रु २,९९,३४,०५ हजार	<ul style="list-style-type: none"> विकासको मूल प्रवाहबाट बाहिरिएका अत्यन्त विपन्न र गरीबीको रेखामुनी रहेका समुदाय खासगरी महिला, दलित, मधेशी, आदिवासी तथा जनजातिहरूलाई सामुदायिक संस्थामा आवद्ध गरी उनीहरूको आवश्यकता र प्राथमिकतामा परेका आय आर्जन, क्षमता अभिवृद्धि र सामुदायिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रमहरू सामुदायबाट कार्यान्वयन गरी यस्ता समुदायको जीवनस्तर माथि उकास्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> २०६६ फागुन मसान्त सम्म ४६ जिल्लाका ८३० गा.वि.स.हरूमा १२६९३ सामुदायिक संस्थाहरूबाट कार्यक्रम लागु भईसकेको, सामुदायिक संस्थामा अवद्ध सदस्यहरूमा करिब ७३ प्रतिशत महिलाहरू छन्। कोषको कार्यक्रमबाट लाभान्वित कुल घर परिवार मध्ये २८ प्रतिशत दलित र २७ प्रतिशत जनजाति रहेका छन्। <p>नोट : विगत सालमा सुरु भै सम्पन्न हुन बाँकी कार्यक्रम। १. आय मुलक कार्यक्रम ३७२८ वटा २. सामुदायिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम ६३५ वटा</p>	<ul style="list-style-type: none"> कोषले कार्यक्रम संचालन गरेको ४० जिल्लामा १५ जिल्ला थप गरी ५५ जिल्लामा सघन रूपमा र २० जिल्लामा पकेट Approach कार्यक्रम सञ्चालन गरिने। १६४३ वटा आयमुलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने, ३१३ वटा सामुदायिक पूर्वाधार विकास परियोजना सञ्चालन गर्ने, ५२ वटा सिर्जनशील परियोजना सञ्चालन गर्ने, सामाजिक परिचालन (सहयोगी संस्था मार्फत) ३९२ वटा संचालन गर्ने। <ul style="list-style-type: none"> आयमुलक कार्यक्रम ३९२३ सञ्चालन गर्ने।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
२५-३/४-२४० सूचना र प्रविधि विकास आयोजना	सुरु: २०६६ साल सम्पन्न हुने: २०७१ साल कुल लागत: करिव २ अरब १८ करोड	१. कार्यक्रम लागु हुने जिल्लामा ICT को पूर्वाधार विकास भएको हुनेछ । २. सरकारी निकायहरूमा ICT को संजाल विस्तार भएको हुनेछ । ३. केही सरकारी सेवाहरू (राष्ट्रिय परिचय-पत्र, सवारी साधन दर्ता व्यवस्था) On line मा हुन सक्नेछ । ४. सेवा-प्रदायक तथा सेवा ग्राहीहरूमा ICT का वारेमा जनचेतना दक्षता वृद्धि हुन का लागि यस सम्बन्धी प्रशिक्षण गराइनेछ ।	१. PMC (आयोजना व्यवस्थापन परामर्शदाता) को नियुक्ति भई कार्य थालनी । २. सरकारी निकायहरूको लागी Government Enterprise Architecture तयार पार्ने कार्यको आरम्भ । ३. केही निकायहरूको Bidding Document को मस्यौदा तयारी ।	१. ठेक्कापट्टाको लागि बोलपत्र (Bidding Document) तयार गरी बोलपत्र आब्हान तथा सम्झौता गरी कार्य आरम्भ गर्ने । २. कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने निकायहरू : गृह मन्त्रालय Computerised National ID, यातायत व्यवस्था विभाग अनलाइन सवारी दर्ता, सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय ग्रामीण सूचना केन्द्र र WiFi (Wireless)

आ.व. २०६७/६८ को प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त संकेत	नैतिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व. २०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
२५-३-११०	मन्त्रिपरिषद	९५७०२	७६६५४	७६६५४	०	७६६५४	०	०	०	०	८३७२२	८७९३०	P1	७	३	३
२५-३/४-१३०	प्रधान मन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	१००२५५	९९०२७	९७३०२	१७२५	९९०२७	०	०	०	०	९२९१८	१०१३१५	P1	७	३	३
२५-३/४-१५०	सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालय	१३२१३	४५८८६	४२०३७	३८४९	२५३८६	२०५०० IDA	०	०	०	४९६१०	५१७८३	P1	७	३	३
२५-३/४-१६०	नेपाल ट्रष्टको कार्यालय	८७६३	१५४५८	१५२६५	१९३	१५४५८	०	०	०	०	१३४४६	१४२५७	P1	७	३	३
२५-३/४-२२०	गरिबी निवारण कोष	२४८१०५०	३०३९१६६	१२६१६९	२९१२९९७	३१२७६६	२७२६४०० IDA	०	०	०	३१००००	३१२५००	P1	१	३	१
२५-३/४-२४०	सूचना र प्रविधि विकास आयोजना	८०४५	६०१९२०	२७५५०	५७४३७०	६५२७०	५३६६५० ADB	०	०	०	८०२३५०	७७७३५०	P1	१	१	३
कुल जम्मा		२७०७०२८	३८७८१११	३८४९७७	३४९३१३४	५९४५६१	३२८३५५०	०	०	०	१३५२०४६	१३४५१३५				

आ.व. २०६७/६८ को राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९					आ.व .२०६९/७०
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
२७-३/४-११०	राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र	३३५५३	४०६३१	३९१३८	१४९३	४०६३१	०	०	०	०	६१०६६	७३०२७	P1	7	३	३
s'n hDdf		३३५५३	४०६३१	३९१३८	१४९३	४०६३१	०	०	०	०	६१०६६	७३०२७				

आ.व. २०६७/६८ को उपप्रधानमन्त्रीको कार्यालयको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व. २०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
२६-३/४-११०	उप प्रधानमन्त्रीको कार्यालय	०	१४४६	१४४६	०	१४४६	०	०	०	०	१५२२	१५५०	P1	7	३	३
s'n hDdf		०	१४४६	१४४६	०	१४४६	०	०	०	०	१५२२	१५५०				

६.६.४.२ गृह मन्त्रालय

शान्तिपूर्ण रूपमा वस्न तथा वाञ्छन पाउने जनताको अधिकारलाई सम्मान गर्दै मुलुकमा शान्ति, सुव्यवस्था तथा अमनचयन कायम राख्ने, समाजमा शान्ति सुरक्षाको स्थितिलाई सुदृढ तुल्याई विभिन्न अपराध र अराजकताको नियन्त्रण गर्ने तथा दण्डहीनता समाप्त पारी जनतालाई शान्ति सुरक्षाको प्रत्याभूति दिलाई सुरक्षा निकायलाई जवाफदेही तथा निष्पक्ष बनाउने कार्यक्रमहरू यस आ.व.मा रहेका छन् । नागरिकता एवं राहदानी वितरणकार्यलाई व्यवस्थित गर्ने, अध्यागमन व्यवस्थापन तथा कारागार व्यवस्थापनलाई चुस्त बनाउने, भुटानी शरणार्थी व्यवस्थापन गर्ने जस्ता गृह मन्त्रालयबाट सञ्चालित हुदै आएका नियमित तथा विकासात्मक कार्यक्रमहरूलाई यस वर्ष प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ । प्रकोप व्यवस्थापनतर्फ केन्द्रिय प्रकोप उद्धार समितिको सचिवालयको रूपमा कार्य गरी मुलुकमा हुने प्रकोपमा तत्काल राहत, उद्धार तथा पुनर्स्थापनाका कार्यहरू संचालन गरिने कार्यलाई प्रभावकारिरूपमा अधि बढाउनेतर्फ आ.व. २०६७/६८ का कार्यक्रम र क्रियाकलापहरू निर्दिष्ट हुने छ ।

नतिजा सुचकहरू: लागू पदार्थको कुलतमा लाग्नेहरूको संख्यामा कमी आउने, कानूनमा हुने सुधार उत्पादित श्रव्य दृश्य सामाग्रीको संख्या, निर्माण र मर्मत भएका भवनहरूको संख्या, वितरण भएको नागरिकको संख्या र निर्माण भएका software को संचालन ।

व.उ.शि.नं. आयोजना/कार्यक्रम	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४५-३-२०१ लागू औषध नियन्त्रण कार्यक्रम	सालवसाली रूपमा सञ्चालन हुदै आएको र वर्ष दिन भित्र सम्पन्न हुने	१. लागू औषधको प्रयोगकर्ताको सँख्या घट्न सहयोग पुगेको २. लागू औषध प्रयोगकर्ताहरूले उपचार पाएको ३. जोखिम समूहका व्यक्तिहरू ला. औ. दुर्व्यसन विरुद्ध सचेत भएको	लक्ष्य अनुसार कार्यक्रम सम्पन्न भई प्रगती स्थिति राम्रो देखिएको	१. आपूर्ति नियन्त्रणतर्फ
				१.१ गांजाखेती नष्ट कार्यक्रम (तराई जिल्लाहरू) ५
				१.२ सुराकी परिचालन ३
				१.३ प्रहरी जनशक्ति विकास १
				१.४ ला.औ. नियन्त्रण सम्बन्धी नियमावली, कार्ययोजना तर्जुमा १
				२. माग घटाउतर्फ
				२.१ ला.औ. दुर्व्यसन विरुद्ध पैरवी तथा प्रवर्द्धन ६
				२.२ ला.औ. विरुद्ध अभिमुखीकरण कार्यक्रम ४
				२.३ चेतनामूलक प्रकाशन २
				२.४ गै.स.स. मार्फत चेतनामूलक कार्यक्रम संचालन २५
				२.५ विद्यार्थी तथा युवा परिचालन १२
				२.६ सडक वालवालिकाका लागि सचेतना

			कार्यक्रम	८
			२.७ लागू औषध प्रयोगकर्ताको उपचार कार्य	१
			३.उपचार तथा पुनस्थापना सघाउ कार्यक्रम	
			३.१ गै.स.स. मार्फत जिविकोपार्जन सघाउ कार्यक्रम (पूर्व लागू औषध प्रयोगकर्ता र परिवारको लागि)	३
			३.२ उपचार तथा पुनस्थापन सघाउ कार्यक्रम	५
			३.३ गै.स.स. मार्फत सीप विकास तालिम (पूर्व ला.औ. प्रयोगकर्ताको लागि)	६
			४. साभेदारी कार्य	
			४.१ श्रव्यदृश्य सामाग्री निर्माण/प्रदर्शन प्रसारण	२
			५. विविध	
			५.१ जनशक्ति विकास	३
			५.२ जर्नल प्रकाशन अर्धवार्षिक (सुरक्षित जीवन)	२
			५.३ ला.औ. नियन्त्रण दिवस (जुन २६)	१
			५.४ ला.औ. नियन्त्रण सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान र तथ्याङ्क संकलन कार्य	१
			६. भवन निर्माण (जग्गा खरीद)	१

व.उ.शि.नं. आयोजना/कार्यक्रम	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
४५-३/४-२०२ संस्थागत सुदृढीकरण कार्यक्रम	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> गृह मन्त्रालय अन्तरगत कार्यालयको भवन निर्माण, भवन मर्मत नागरिकता वितरणमा विद्युतीय प्रणालीको प्रयोग, गृह मन्त्रालय र जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरू बीच Networking हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> कम्प्युटराइज्ड नागरिकता वितरण प्रणाली लागु गर्न विभिन्न जि.प्र.का हरूलाई कम्प्युटर, फ्याक्स, प्रिन्टर लगायतका सामानहरू उपलब्ध गराइएको ४६ जि.प्र.कार्यालयहरूमा लभतधयचपपलन कार्य गरिएको क्षेत्रीय प्रशासन कार्यालय हेटौँडामा क्षेत्रीय प्रशासकको आवास भवन, जिल्ला प्रशासन कार्यालय दिपायल र प्यूठानको भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको । जिल्ला प्रशासन कार्यालय सिन्धुपाल्चोक, वैतडी र कास्कीको भवन निर्माणाधिन रहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> जि.प्र.का. सिन्धुपाल्चोक, वैतडी र कास्कीको भवन निर्माण कार्य सम्पन्न हुने । थप ८ जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरूमा भवन निर्माण कार्य शुरू गर्ने । क्षे.प्र., र जि.प्र.का हरूको भवन मर्मत गर्ने । २९ जिल्ला प्रशासन कार्यालय, २ इलाका प्रशासन कार्यालय र ५ क्षेत्रीय प्रशासन कार्यालयहरूमा Networking कार्य गरिने तथा विभिन्न सफ्टवेयर तयार गर्ने । गृह मन्त्रालय र जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरू विच e-governance कार्यक्रम अन्तर्गत Networking गर्ने । कर्मचारीहरूलाई कम्प्युटर तालिम संचालन गर्ने । निर्मित भवनहरूमा फ्लोरिङ्ग फर्निचर गर्ने कैलाली जिल्लामा वायर हाउस निर्माण गर्ने । Emergency Operation Center संचालन हुने, रवर वोट खरिद गर्ने । नागरिकता छपाई ।

आ.व. २०६७/६८ को गृह मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

(रु. हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व. २०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
४५-३/४-११०	गृह मन्त्रालय	१९०६८६	१६६०४४	१६१२३४	४८१०	१६६०४४	०	०	०	०	१७४७३३	१७८९८६	P1	७	३	३
४५-३-११७	विशिष्ट व्यक्तिहरूको सुरक्षा	२१६९	२२००	२२००	०	२२००	०	०	०	०	२२००	२२००	P1	७	३	३
४५-३-२०१	लागू औषध नियन्त्रण कार्यक्रम	६४०५	९०५७	९०५७	०	९०५७	०	०	०	०	९३७७	९४०२	P1	३	३	३
४५-३/४-२०२	संस्थागत सुदृढकीकरण कार्यक्रम	८१६७६	१७५९७०	३२०००	१४३९७०	१७५९७०	०	०	०	०	२४५००	२४५००	P3	५	३	३
४५-३/४-१३०	राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग	३७३७२१	४६६७५७	४३६५८२	३०१७५	४६६७५७	०	०	०	०	४५७४३८	४६९११८	P1	७	३	३
४५-३/४-१३५	अध्यागमन विभाग	६१०६३	८०१८५	१९१३५	६१०५०	८०१८५	०	०	०	०	६०४४५	६१४२५	P1	७	३	३
४५-३/४-१३६	अध्यागमन कार्यालयहरू	२९२३१	३४९४८	२९२४८	५७००	३४९४८	०	०	०	०	४०२३२	४०९८२	P1	७	३	३
४५-३/४-१२५	कारागार व्यवस्थापन विभाग	४०२२५	५४८४२	७१३७	४७७०५	५४८४२	०	०	०	०	५७५५०	५७६७०	P1	७	३	३
४५-३/४-१२६	कारागार कार्यालयहरू	४६३८४४	५७७९९८	४७०९६२	१०७०३६	५७७९९८	०	०	०	०	६०२०६९	६०४८२९	P1	७	३	३
४५-३/४-११३	जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरू	३४७४६८	५६०४०६	४६०७१८	९९६८८	५६०४०६	०	०	०	०	५८००५३	५९०६९४	P1	७	३	३
४५-३-११४	सीमा प्रशासन कार्यालयहरू	७४४६	१४५५१	१४४५३	९८	१४५५१	०	०	०	०	१४८२३	१५१५८	P1	७	३	३

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व. २०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
४५-३-११५	इलाका प्रशासन कार्यालयहरू	२५६२३	३८०११	३७२७६	७३५	३८०११	०	०	०	०	३९०३६	३९९७१	P1	७	५	५
	अन्य															
४५-३-१४०	समरजंग कम्पनी कार्यालय	६८१२	८३१०	८३१०	०	८३१०	०	०	०	०	८६१३	८७६३	P3	७	५	५
४५-३/४-१४१	जुद्ध वारुणयन्त्र कार्यालय	५३२९	५४२१	५३७३	४८	५४२१	०	०	०	०	५७०५	५९४०	P1	७	५	५
	प्रहरी															
४५-३/४-१६०	प्रहरी प्रधान कार्यालय	१२६५६७५	२३९७५६३	१९३३४५२	४६४१११	२३९७५६३	०	०	०	०	२५९३९४९	२७११४९९	P1	७	५	५
४५-३/४-१६१	नेपाल प्रहरी अस्पताल	१७८२२२	२३८३९४	१८१७२६	५६६६८	२३८३९४	०	०	०	०	२२४००६	२२८८४६	P2	७	५	५
४५-३/४-१६३	राष्ट्रिय प्रहरी प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	१९९१६२	१५१९४२	१३३९७१	१७९७१	१५१९४२	०	०	०	०	१९६००९	२०२१३१	P1	७	५	५
४५-३/४-१६४	क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालयहरू	१९६२८००	२०२१३५७	१९८७०३४	३४३२३	२०२१३५७	०	०	०	०	२१३३९०६	२२०३८२४	P1	७	५	५
४५-३/४-१६५	जिल्ला प्रहरी कार्यालयहरू	६५५९१९९	६६९२९४५	६६१५५०५	७७४४०	६६९२९४५	०	०	०	०	७०८०३३३	७३४४४९३	P1	७	५	५
४५-३/४-१६६	महानगरीय प्रहरी	१४९७३९	१५५०५२९	१४८९१३४	६१३९५	१५५०५२९	०	०	०	०	१६४०१३२	१६९२३८२	P1	७	५	५
४५-३/४-१७०	सशस्त्र प्रहरी बल	६१२५१७१	६३४०९७३	५९९४१५८	३४६८१५	६३४०९७३	०	०	०	०	६६७१४१०	६८७७५९०	P1	७	५	५
४५-३/४-१७५	प्रहरी कितावखाना	७५५६	२४४९१	८९४०	१५५५१	२४४९१	०	०	०	०	३९६८३	१९९१८	P2	७	५	५
४५-३/४-११२	क्षेत्रीय प्रशासन कार्यालयहरू	३२१७८	४७८४०	४७३३७	५०३	४७८४०	०	०	०	०	४९३३२	५०३३५	P1	७	५	५

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुख संकेत	लैङ्गिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९					आ.व. २०६९/७०
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
कुल जम्मा		१९४६८५००	२१६६०७३४	२००८४९४२	१५७५७९२	२१६६०७३४	०	०	०	०	२२७०५५३४	२३४४०६५६				

६.६.४.३ रक्षा मन्त्रालय

आ.व २०६७/६८ को रक्षा मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

(रु. हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त संकेत	लैङ्गिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९					आ.व .२०६९/७०
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
५८-३/४-११०	रक्षा मन्त्रालय	१३४०८	१९०५७	१३१२८	५९२९	१९०५७	०	०	०	०	१७९६०	१४९२२	P1	७	५	५
५८-३/४-१३६	अति विशिष्ट व्यक्तिहरुको सुरक्षा	१११८९	६५१९	४६१९	१९००	६५१९	०	०	०	०	६६२५	६६२८	P1	७	५	५
५८-३/४-१२०	राष्ट्रिय सुरक्षा परिषद्	१६६२८	२१८१५	१९९१५	१९००	२१८२५	०	०	०	०	२०६१४	२१०२२	P1	७	५	५
५८-३/४-१३०	जंगि अड्डा	१६९४९३८८	१७३२६२७२	१६१३२९६२	११९३३१०	१७३२६२७२	०	०	०	०	१८४९४४५०	१९४४२८००	P1	७	५	५
५८-३/४-१३१	सैनिक विमान सेवा ९भि.भि.आई.पि फलाईट समेत०	५०७२५०	५५१३१४	४४८५८७	१०२७२७	५५१३१४	०	०	०	०	६२६४३६	६६०९८६	P1	७	५	५
५८-३/४-१३२	वीरेन्द्र अस्पताल (पोष्ट एक्सिडेण्ड सेन्टर समेत)	२६४१३१	३०७७६२	२८७९५८	१९८०४	३०७७६२	०	०	०	०	३२१७९०	३३३४१०	P2	७	५	५
५८-३/४-१३३	सैनिक कमाण्ड तथा स्टाफ कलेज	२८२४२	३३०४६	२९७४१	३३०५	३३०४६	०	०	०	०	३३४६९	३४१२१	P1	७	५	५
५८-३/४-१३४	रक्षा लेखा नियन्त्रकको कार्यालय	५०२५	८९४०	८८७३	६७	८९४०	०	०	०	०	८२५०	९४९५	P3	७	५	५
५८-३/४-१३५	राष्ट्रिय सेवा दल	१५२४०	१६६९७	१६६८७	१०	१६६९७	०	०	०	०	१७३३८	१७९४७	P2	७	५	५
कुल जम्मा		१७८१०५०१	१८२९१४२२	१६९६२४७०	१३२८९५२	१८२९१४३२	०	०	०	०	१९५४६९३२	२०५४१३३१				

६.६.४.४ परराष्ट्र मन्त्रालय

आ.व. २०६७/६८ को परराष्ट्र मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

(रु. हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व .२०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
५०-३/४-११०	परराष्ट्र मन्त्रालय केन्द्रीयस्तर/परराष्ट्र मन्त्रालय	१००१२७	१२५४१५	९६५२९	२८८८६	१२५४१५	०	०	०	०	९६९०१	९७७९२	P1	७	५	५
५०-३/४-१२०	वैदेशिक सेवा/नेपाली राजदूतावासहरू	१०७८२००	११५२२१५	१११८२६५	३३९५०	११५२२१५	०	०	०	०	११९६३०२	१२३८२१९	P1	७	५	५
५०-३/४-१५०	नेपाली महावाणिज्य दूतावास तथा स्थायी नियोगहरू	२२३००५	५३७१९८	२३००४३	३०७१५५	५३७१९८	०	०	०	०	२४९०११	२५७९९३	P1	७	५	५
५०-३/४-१५६	विविध/अतिथि सत्कार विभाग	८२६०	९६८१	९६८१	०	९६८१	०	०	०	०	९९१६	१००९७	P3	७	५	५
५०-३/४-१६०	अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्था सदस्यता शुल्क अनुदान विविध	१३०७९३	१४९८०९	१४९८०९	०	१४९८०९	०	०	०	०	१६९३०९	१९५३०९	P1	७	५	५
५०-३/४-१६१	सार्क तथा विमस्टेक गतिविधि	१०४८२	१६५५०	१६३५७	१९३	१६५५०	०	०	०	०	१६५९०	१६६०५	P1	७	५	५
५०-३/४-१६२	सीमा नापी टोली	१४७८३	२२८१८	१०५१५	१२३०३	२२८१८	०	०	०	०	२३९१३	१९०६३	P2	७	५	५
कुल जम्मा		१५६५६५०	२०१३६८६	१६३११९९	३८२४८७	२०१३६८६	०	०	०	०	१७६१९४२	१८३५०७८				

७. साधारण प्रशासन

७.१ सामान्य प्रशासन

७.१.१ सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

निजामती प्रशासनलाई समावेशी, जनउत्तरदायी, सक्षम, निष्पक्ष, स्वच्छ, तटस्थ तथा संघीय प्रणालीअनुरूप बनाउन निजामती सेवा सञ्चालनको केन्द्रीय कर्मचारी इकाईको रूपमा कार्यरत सामान्य प्रशासन मन्त्रालय र अन्तर्गत गरिने मुख्य कामहरूमा निजामती कर्मचारी व्यवस्थापन नीति, अभिलेख प्रणाली व्यवस्थापन र प्रशासन सुधार पर्दछन्। यस अतिरिक्त प्रशासन सम्बन्धी तालिमको समन्वय, सञ्चालन र कर्मचारीको तलबभत्ता सम्बन्धी नीति तथा सिद्धान्त जस्ता विषयहरू समेत यसको कार्यक्षेत्र भित्र पर्दछन्। निजामती कर्मचारीलाई सेवा सुविधा पुर्याउने, भरपर्दो र प्रभावकारी बनाउन अस्पतालको व्यवस्थापनलाई सुदृढ बनाउने र मेशिनरी औजार खरिद गर्न आ.व. २०६७/६८ को कार्यक्रम र निर्दिष्ट रहेको छ।

नतिजा सूचकहरू : निजामति कर्मचारी अस्पतालको व्यवस्थापनमा सुधार, मेशिनरी औजार खरिद भई संचालनमा आउने।

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरु हुने र समाप्त हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
६६-३/४-२२० निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समिति	<ul style="list-style-type: none"> आ.व. ०६५।६६ मा स्थापना सालवसाली सरकारबाट चालु खर्च र पूजिगतमा अनुदान प्राप्त हुने। 	<ul style="list-style-type: none"> चिनिया सरकारको सहयोगमा भवन तथा मेशिनरी औजार उपकरणहरू नेपाल सरकारलाई हस्तान्तरण। चिनिया सरकारको सहयोगमा Water Treatment Plant को निर्माण भएको। अस्पतालको समुद्घाटन सम्माननीय प्रधानमन्त्री माधव कुमार नेपालबाट सम्पन्न भै संचालनमा ल्याईएको। अस्पताल संचालनबाट बहालवाला निजामती कर्मचारी, निवृत्तकर्मचारी तथा सर्वसाधारण जनतालाई सर्वसुलभ, छिटो, सुविधाजनक तथा आधुनिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिएको। 	<ul style="list-style-type: none"> बहिरङ्ग सेवा अन्तर्गत जनरल मेडिसिन, सर्जरी, प्रसूति तथा स्त्रीरोग, बाल रोग, आँखा, मानसिक रोग, छालारोग सम्बन्धी सेवा उपलब्ध भै राखेको। अन्तरङ्ग सेवा अन्तर्गत जनरल मेडिसिन, सर्जरी, प्रसूति तथा स्त्रीरोग, बाल रोग, हाडजोर्नी सम्बन्धी सेवा उपलब्ध भै राखेको फिजियोथेरापी सेवा उपलब्ध भै राखेको। आधुनिक मेशिनरी औजारहरूबाट प्रयोगशाला सेवा संचालन भै राखेको। Computer Radiography Machine बाट X-Ray सेवा संचालन भै राखेको। मृगौला रोग उपचार सम्बन्धि केन्द्रको स्थापना गर्न दक्ष चिकित्सकको सेवाको लागि स्वास्थ्य मन्त्रालय मा अनुरोध गरिएको। अर्बुद रोगको पहिचान गर्नको लागि आवश्यक उपकरणहरूको व्यवस्था गरिएको। 	<ul style="list-style-type: none"> मेशिनरी औजारहरू खरिद गर्ने। फर्निचर फिक्चर्स खरिद गर्ने। सवारी साधन खरिद गर्ने। भवन तथा सडकको मर्मत संभार तथा ग्यारेज निर्माण गर्ने। मृगौला रोग सम्बन्धी सेवा संचालन गर्ने अर्बुद रोगको निदान सेवा प्रदान गर्ने। संचालनमा ल्याईएका विभिन्न सेवा सुविधाहरू लाई सुदृढिकरण गर्ने। मुटु रोग सम्बन्धी सेवा संचालन गर्ने। नाक, कान, घाँटी सम्बन्धी सेवा संचालन गर्ने। X-Ray मेशिन लगायत अन्य मेडिकल इक्वीपमेन्ट खरिद गर्ने

आ.व. २०६७/६८ को सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९	आ.ब. २०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
६६-३/४-११०	सामान्य प्रशासन मन्त्रालय	१५४८३१	१७९३४४	१३५१३०	४४२१४	१७९३४४	०	०	०	०	२२३९८३	२२२०३७	P1	७	३	३
६६-३/४-१२०	नेपाल प्रशासनिक प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	८२८७०	७०३००	५५६००	१४७००	७०३००	०	०	०	०	६०६००	६०६००	P2	७	३	३
६६-३-१३०	अतिरिक्त समूह	८३७४२	६७७८०	६७७८०	०	६७७८०	०	०	०	०	७०३४०	७२३५०	P2	७	३	३
६६-३/४-१४०	निजामती किताव खाना	२४९३४	३४८२४	३३०३५	१७८९	३४८२४	०	०	०	०	३७७७०	३४९५०	P1	७	३	३
६६-३/४-२२०	निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समिति	१२३०००	१३१९४०	८००००	५१९४०	१३१९४०	०	०	०	०	१३००००	१३००००	P2	५	३	३
कुल जम्मा		४६९३७७	४८४१८८	३७१५४५	११२६४३	४८४१८८	०	०	०	०	५२२६९३	५१९९३७				

७.१.२ कानून तथा न्याय

आ.व. २०६७/६८ को कानून तथा न्याय मन्त्रालयको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		क्रम प्राथमिकता	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोमुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व. २०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
३९-३/४-११०	कानून तथा न्याय मन्त्रालय	२४११९	३२३७८	२९०१९	३३५९	३२३७८	०	०	०	०	३४३०३	३५२६३	P1	७	३	३
३९-३/४-१२०	नेपाल कानुन आयोग	११२६६	१८०५५	१४९६४	३०९१	१८०५५	०	०	०	०	१८७७०	१९७०५	P1	७	३	३
३९-३/४-१३०	न्याय सेवा तालिम केन्द्र	५९४६	११२६९	८०१५	३२५४	११२६९	०	०	०	०	९८०८	९८६७	P2	७	३	३
कुल जम्मा		४१३३१	६१७०२	५१९९८	९७०४	६१७०२	०	०	०	०	६२८८१	६४८३५				

आ.व. २०६७/६८ को संविधान सभा/व्यवस्थापिका संसदको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गारिवान्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व .२०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
१३-३-११०	संविधान सभा/व्यवस्थापिका संसद	७०३४७३	८४७३७३	८२८८७३	१८५००	८४७३७३	०	०	०	०	८७४९०२	८९५७८२	P1	७	३	३
१३-३-१११	संविधान सभा/व्यवस्थापिका संसद	५५३६८०	६३२५६४	६३२५६४	०	६३२५६४	०	०	०	०	६५६४६०	६६५९९०	P1	७	३	३
१३-३/४-१२०	संविधान सभा/व्यवस्थापिका संसद सचिवालय	१४९७९३	२१४८०९	१९६३०९	१८५००	२१४८०९	०	०	०	०	२१८४४२	२२९७९२	P1	७	३	३
कुल जम्मा		१४०६९४६	१६९४७४६	१६५७७४६	३७०००	१६९४७४६	०	०	०	०	१७४९८०४	१७९१५६४				

७.२ राजस्व तथा आर्थिक प्रशासन

अर्थ मन्त्रालय अन्तरगत विभिन्न निकायहरूबाट संचालन हुने कार्यक्रमहरूमा बजेट तथा निवृत्तिभरण सुधार आयोजना, अन्तःशुल्क सुदृढीकरण आयोजना र आर्थिक प्रशासन सुधार लगायतका कार्यक्रमहरू निम्न रहेका छन् । अर्थमन्त्रालय अन्तरगतका निकायहरूको साधारण प्रशासनतर्फ कार्यालय संचालन तथा तलव भत्ता लगायतका खर्चहरू समावेश गरिएको छ । उल्लेखित कार्यक्रमहरूको बजेट सहितको विस्तृत विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

राजस्व तथा आर्थिक प्रशासन क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

सि.नं	ब.शि.नं कार्यक्रम/आयोजना		सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हाल सम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. ०६७/६८ मा संचालनहुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)	कैफियत
१	३५-३/४-२०३	बजेट तथा निवृत्तिभरण सुधार आयोजना	१. आ.व. ०६४।६५ मा सुरु भई सालबसाली रूपमा संचालन हुदै आएको । २. यस आ.व. को लागि रु. २०९५० हजार विनियोजन भएको ।	बजेट तथा निवृत्तिभरणको प्रक्रिया सरल र प्रभावकारी हुने ।	योगदानमूलक पेन्सन सम्बन्धी मस्यौदा विधेयक तयार भएको ।	१. तालिम संचालन हुने । २. संचार सम्बन्धी कार्य हुने । ३. प्रशासनिक खर्च ।	
२	३५-३/४-२१०	अन्तःशुल्क सुदृढीकरण कार्यक्रम	१. आ.व. ०६३।६४ मा सुरु भई सालबसाली रूपमा संचालन हुदै आएको । २. यस आ.व. को लागि रु. २२८०२९ हजार विनियोजन भएको ।	१. अन्तःशुल्क स्टिकर छपाई हुने । २. अवैध मदिरा नियन्त्रण हुने	अन्तःशुल्क स्टिकरको छपाई सम्बन्धि नियदवां त्मलमभच माग भै स्वीकृतीको प्रक्रियामा रहेको ।	१. अन्तःशुल्क स्टिकर छपाई तथा बितरण कार्यक्रम, २. प्रणालीगत सुधार, ३. परामर्श सेवा, ४. आन्तरिक अनुगमन भ्रमण	
३	३५-३/४-२२०	आर्थिक प्रशासन सुधार कार्यक्रम	१. आ. व. ०६६।६७ बाट सुरु भई आ.व. ०७०।७१ सम्म संचालन हुने । २. यस आ.व.को लागि रु.१२२२४१ हजार विनियोजन भएको ।	१. वित्तीय व्यवस्थापन प्रणाली सुदृढ हुने । २. वित्तीय सूचना यथार्थ र छिटो प्राप्त हुने । ३. अन्तर्राष्ट्रिय लेखा प्रणाली संग तादात्म्यता हुने ।	१. भक्तपुर र ललितपुर को.ले.नि.का.त्त्व लागु भएको । २. लम्कचुवा कार्यान्वयन सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषदबाट स्वीकृत भई कार्यदल गठन भएको ।	१. सार्वजनिक खर्च तथा वित्तीयप्रणाली लागु हुने । २. एकल खाता कोष प्रणाली थप ७ जिल्लामा लागू गर्ने । ३. नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान लागु गर्ने । ४. PEFA Assesment, TSA, NEPSAS तथा थप कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	

आ. व. २०६७/६८ मा अर्थ मन्त्रालय अन्तरगत सञ्चालन हुने राजस्व र आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी कार्यक्रम/आयोजनागत बजेट, प्राथमिकता तथा रणनीतिक स्तम्भ संकेत

रु. हजारमा

बजेट उपशीर्षक	आयोजना/ कार्यक्रमको नाम	आ. व. ०६६/६७ को संशोधित अनुमान	वर्ष २०६७/६८			श्रोत			प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीन्मुख संकेत	लैंगिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पुंजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान	वैदेशिक ऋण	आ. व. ०६८/०६९	आ. व. ०६९/०७०				
३५-३/४-२०३	बजेट तथा निवृत्तिभरण सूधार आयोजना	६२१५	२०९५०	११४५०	९५००	२०९५०			१९२६४०	१४५०९०	P2	०५	२	३
३५-३-२१०	अन्तःशूलक सुदृढीकरण कार्यक्रम	२७१५५	२२८०२९	२२८०२९	०	२२८०२९			२८७४००	२९३२००	P2	०५	२	३
३५-३/४-२२०	आर्थिक प्रशासन सूधार कार्यक्रम	५०४०	१२२२४१	५७१७९	६५०६२	१९४१७	१०२८२४ DFID		१०१५९१	१०८१९१	P1	०५	२	३
३५-३/४-११०	अर्थ मन्त्रालय	४१८२५८	१२३५६८	१२१३७४	२१९४	१२३५६८			१२२३७७	१२४९५३	P1	७	३	३
३५-३-१११	राजस्व बोर्ड	३७०	२९१०	२९१०	०	२९१०			३०००	३०००	P2	७	३	३
३५-३/४-१२०	महालेखा नियन्त्रकको कार्यालय	९७१५८	९६६४१	८६८४१	९८००	८६६४१	१०००० DFID		८९९८०	९३२०५	P1	७	३	३
३५-३/४-१२१	कौशी तोषाखाना	२०२९७	३००८४	२४०९१	५९९३	३००८४			२८६५६	२९२८१	P1	७	३	३

३५-३/४-१२२	कुमारी चोक तथा केन्द्रीय तहसिल कार्यालय	४५६१	६६५५	६४८९	१६६	६६५५			६८५३	७२४२	P3	७	३	३
३५-३/४-१२४	कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयहरू	२१८१०१	३०५३५१	२५७३१६	४८०३५	३०५३५१			३०५७९५	३१२८२९	P1	७	३	३
३५-३/४-१३०	राजस्व प्रशासन तालिम केन्द्र	२०९४२	२१७८४	१८७५७	३०२७	२१७८४			२१८३२	२२७४६	P2	७	३	३
३५-३/४- १४०	भंसार विभाग (भंसार सुदृढीकरण समेत)	४५४३६	१२२९३३	८५८५३	३७०८०	१२२९३३			१२९९२३	१३४२९४	P1	७	३	३
३५-३/४-१४१	भंसार कार्यालयहरू (गस्ती टोली समेत)	७१०३९३	७४३६१०	५१५८६५	२२७७४५	७४३६१०			६५१९८५	६६४४१३	P1	७	३	३
३५-३/४-१५०	आन्तरिक राजस्व विभाग	९८४८९	१४४६८९	१११५२२	३३१६७	१४४६८९			१५८३५२	१६६७६७	P1	७	३	३
३५-३/४-१५१	आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू	४२३६५७	७०९१९३	५५२१९०	१५७००३	७०९१९३			७३८९९८	७८७८२७	P1	७	३	३
३५-३/४-१७०	राजस्व अनुसन्धान विभाग	२६४६४	७२६९५	४३८८०	२८८१५	७२६९५			६३४०३	६६३६०	P1	७	३	३

३५-३/४-१७१	राजस्व अनुसन्धान इकाई कार्यालयहरू	३९५५२	४९९३७	३३६३८	१६२९९	४९९३७			५५६५५	६४५८६	P2	७	३	३
३५-३/४-२०१	राजस्व चुहावट नियन्त्रण कार्यक्रम	४८६०६	०	०	०	०			०	०	0	५	२	३
३५-३/४-१७७	ऋण असुली पुनरावेदन न्यायाधिकरण	४२१३	३९५०	३९५०	०	३९५०			४५००	४७६०	P1	७	३	३
३५-३/४-१७८	ऋण असुली न्यायाधिकरण	१२१७४	१३३२७	१३२३०	९७	१३३२७			१३३१८	१३४१८	P1	७	३	३
३५-४-४८४	साना किसान र साना घरेलु उद्यमी ऋण मिनाहा कार्यक्रम	११५३१२	०	०	०	०			०	०		३	१	२
३५-३/४-१७५	धितोपत्र बोर्ड	३०००	०	०	०	०			३०००	३०००	P1	७	३	३
	जम्मा	२३४५३९३	२८१८५४७	२१७४५६४	६४३९८३	२७०५७२३	११२८२४	०	२९७९२५८	३०४५१६२				

७.३ राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय

७.३.१ योजना

राष्ट्रिय योजना आयोगको गठन तथा कार्य सञ्चालन आदेश, २०६७ स्वीकृत भई लागू भएको छ। राष्ट्रिय विकास परिषद्को नीति तथा निर्देशनको बृहद अवधारणाभित्र रही आवधिक योजना, वार्षिक विकास कार्यक्रम तथा विकास निर्माण सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति निर्माण गर्ने र अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने निकायको रूपमा राष्ट्रिय योजना आयोग रहेको छ। त्रिवर्षीय योजनाको अवधारणा पत्रले निर्देशित गरेका उद्देश्य तथा नीतिको आधारमा आयोगले वार्षिक विकास आयोजनाको खर्चको बाँडफाँड तथा विकास आयोजना तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन स्थितिको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने गर्दछ। नेपाल सरकार, सामाजिक तथा गैर सरकारी संस्था, निजी क्षेत्र तथा नागरिक समाजसंग सहकार्य गरी देश विकासका सम्बन्धमा देखिएका समग्र समस्या तथा समाधानका उपायहरूको खोजीका सम्बन्धमा विचारको आदान प्रदान गर्ने साभा संस्थाको रूपमा योजना आयोग रहेको छ। आवधिक योजनाको तर्जुमा, MTEF को सुदृढीकरण, सुशासन, संघीय संरचनातर्फ जानका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरू तयारी, नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्यांकन एवं समग्र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रणालीको सुदृढीकरण, राष्ट्रिय विकास स्वयंसेवक सेवाको निरन्तरता एवं प्रभावकारीता वृद्धि गर्ने, एघारौँ जनगणना सम्पन्न गर्ने कार्यक्रमलाई जोड दिई आ.व. २०६७/६८ को वार्षिक विकास कार्यक्रम तयार भएको छ।

७.३.२ अनुगमन तथा मूल्यांकन

राज्यले लगानी गरेको विकास कार्यक्रमहरूमा पूर्व निर्धारित परिमाण, गुणस्तर, लागत तथा समयमा अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त हुने सुनिश्चितताका लागि ती कार्यक्रमहरूको निरन्तर अनुगमन गरी कार्यान्वयनको क्रममा देखिएका समस्याहरूलाई यथासमयमा पहिचान गरी समाधान गर्नका लागि समयमा नै आवश्यक उपायहरू अपनाउन अनुगमन कार्यलाई सुदृढ गर्दै लैजानु अनिवार्य भएको छ। त्यसैगरी विकास कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनबाट पूर्वलक्षित क्षेत्र, वर्ग र समुदायका लाभग्राहीहरूको सामाजिक, आर्थिक जीवनमा परेको सकारात्मक प्रभाव मापन गर्न, विकास कार्यक्रमहरूको दीगोपनाका लागि र समान प्रकृतिका अन्य विकास कार्यक्रमहरूमा पृष्ठपोषणको लागि समय अन्तरालमा मूल्यांकन गर्ने कार्यलाई अपरिहार्य बनाउनु पर्ने भएको छ।

चालू तीन वर्षीय योजनाले विकास नीति तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्यलाई नतिजामूलक, नियमित र भरपर्दो बनाई कार्यान्वयनमा देखापर्ने समस्याहरूको तत्काल समाधान गर्ने उद्देश्य लिएको छ। सोही अनुरूप अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यलाई अपेक्षितरूपमा नतिजामूलक तथा प्रभावकारी हुन नसकेको र विकास योजना कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता आउन नसकेकोले अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संरचनालाई परिमार्जन गर्दै नतिजामूलक, नियमित, भरपर्दो र संस्थागत बनाउन यस सम्बन्धी निर्देशिका तर्जुमा गरी लागू गर्ने कार्यक्रम बनाएको छ।

७.३.३ तथ्यांक

विकास योजनाको तर्जुमा, अनुगमन र मूल्यांकनका लागि आवश्यक र भरपर्दो तथ्याङ्क संकलन गर्ने उद्देश्यले स्थापित केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र यस अन्तर्गत ३३ शाखा तथ्याङ्क कार्यालयहरू सञ्चालनमा छन्। आवश्यक तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन, विश्लेषण तथा तथ्याङ्क सुरक्षाको कार्य र समन्वय यसका प्रमुख कार्य हुन्। योजना तथा नीति निर्माणका लागि आवश्यक सूचना तथा तथ्याङ्कको मुख्य श्रोतको रूपमा रहेको केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको लागि रु ३१६६२ हजार र शाखा तथ्याङ्क कार्यालयहरूको लागि रु ७७४७१ हजार गरि आ.व. २०६७/६८ मा साधारण प्रशासन तर्फ जम्मा रु १०९१३३ हजार विनियोजन गरिएको छ।

आ.व. २०६२/६३ मा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको संगठनात्मक संरचनामा परिवर्तन भए अनुसार महाशाखागत रूपमा विकास आयोजनाहरूको तर्जुमा गरी शाखागत रूपमा विकास कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने लक्ष्य राखिएको छ। आ.व. २०६७/६८ मा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग अन्तर्गत आर्थिक तथ्याङ्क विकास आयोजना, सामाजिक तथ्याङ्क विकास आयोजना र योजना तथा जनशक्ति विकास आयोजनाहरू गरी जम्मा ३ वटा आयोजना संचालनमा रहने छन्। यी आयोजनाहरूको कार्यक्रमको लागि १३२६४७६ हजार बजेट विनियोजन गरिएको छ।

राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालयको वार्षिक विकास कार्यक्रम

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
७२-३/४-२०० योजना अनुगमन तथा मूल्यांकन सुदृढीकरण	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> ०६७/६८ को वार्षिक कार्यक्रम र बजेट पुस्तिका एवं विकास पत्रिका प्रकाशन हुने । सचिवालय सुदृढीकरणका साथै सफ्टवेयर डेभलपमेण्ट सम्बन्धी विभिन्न कार्यहरू सम्पन्न हुने । GIS क्षमता अभिवृद्धि भई भौगोलिक सूचना सम्बन्धी क्रियाकलापहरूको समाचार सरोकारवाला समक्ष पुग्ने । पुस्तकालयको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि हुने । जनशक्तिको क्षमता विकास हुने, MTEF सम्बन्धी कार्य सुशासन सुदृढीकरण 	<ul style="list-style-type: none"> वार्षिक कार्यक्रम (भाग १ तथा भाग २) तयारी तथा प्रकाशन, विकास पत्रिका र योजना बुलेटिन प्रकाशन, GIS संचालन र सुदृढीकरण, स्थलगत अनुगमन निरीक्षण, फर्निचर, मेशिनरी औजार लगायतका सामान खरीद गर्ने । कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि तालिम, आवधिक योजना तयारी तथा तर्जुमा, MTEF सम्बन्धी कार्य गर्ने । सुशासन सशक्तीकरण गर्ने । पुस्तकालय विकास । रा.यो.आ.स.को पुनःसंरचनासम्बन्धी कार्य । 	<ul style="list-style-type: none"> वार्षिक कार्यक्रम (भाग १ तथा भाग २) तयारी तथा प्रकाशन, विकास पत्रिका र योजना बुलेटिन प्रकाशन, GIS संचालन र सुदृढीकरण, स्थलगत अनुगमन निरीक्षण, फर्निचर, मेशिनरी औजार लगायतका सामान खरीद गर्ने । कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम, आवधिक योजना तयारी तथा तर्जुमा, MTEF सम्बन्धी कार्य गर्ने । सुशासन सशक्तीकरण गर्ने । पुस्तकालय विकास । डकुमेण्टेशन केन्द्र । रा.यो.आ.स.को पुनःसंरचनासम्बन्धी कार्य ।
७२-३/४-२०० योजना अनुगमन तथा मूल्यांकन सुदृढीकरण		<ul style="list-style-type: none"> PPIS software को विकास भई संचालन भएको हुने । राष्ट्रिय विकास समस्या समाधान समितिको बैठकमा प्रस्तुत गर्ने ३ वटा प्रतिवेदन तयार भएको हुने नतिजामुलक अनुगमन तथा मूल्यांकन निर्देशिका प्रकाशित गरी वितरण भएको हुने । ४ वटा छानिएका आयोजनाहरूको स्वतन्त्र (तेस्रोपक्ष) अनुगमन प्रतिवेदन प्राप्त हुने । ३ वटा अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी तालिम भएको हुने । ५ वटा छानिएका आयोजनाहरूको स्थलगत अनुगमन प्रतिवेदन भएको हुने । छानिएका कार्यक्रम/आयोजनाको प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन प्राप्त 	<ul style="list-style-type: none"> PPIS software बनाउने कार्य भइरहेको । गत आ.व.मा राष्ट्रिय विकास समस्या समाधान समितिको २ वटा बैठक भएको । नतिजामुलक अनुगमन तथा मूल्यांकन निर्देशिका प्रकाशित भएको । गत आ.व.मा अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी २ वटा तालिम भएको । छानिएका आयोजनाहरूको स्थलगत अनुगमन प्रतिवेदन प्राप्त भइरहेको । PMAS/DPMAS का सूचकहरू परिमार्जन कार्य भइरहेको । MfDR सम्बन्धी तालिम/अभिमुखरण कार्यक्रम भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> PPIS software को विकास गरी संचालन गर्ने । राष्ट्रिय विकास समस्या समाधान समितिको बैठकमा प्रस्तुत गर्ने प्रतिवेदनहरू तयार गर्ने । नतिजामुलक अनुगमन तथा मूल्यांकन निर्देशिका छपाई तथा वितरण गर्ने । छानिएका आयोजनाहरूको स्वतन्त्र (तेस्रोपक्ष) अनुगमन गर्ने । अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी तालिम गर्ने । छानिएका आयोजनाहरूको स्थलगत अनुगमन गर्ने । छानिएका कार्यक्रम/ आयोजनाको प्रभाव मूल्यांकन गर्ने । त्रिवर्षीय योजनाको प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने । समावेशी तथा लक्षित कार्यक्रमहरूको अनुगमन गर्ने । PMAS/DPMAS को परिमार्जन र अनुगमन गर्ने । MfDR सम्बन्धी तालिम /अभिमुखरण कार्यक्रम गर्ने । जिल्लामा सहभागितामूलक अनुगमन गर्ने ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		<ul style="list-style-type: none"> हुने । त्रिवर्षीय योजनाको प्रगति प्रतिवेदन तयार हुने । १० वटा समावेशी तथा लक्षित कार्यक्रमहरूको अनुगमन भएको हुने । PMAS/DPMAS को परिमार्जन र अनुगमन भएको हुने । MfDR सम्बन्धी तालिम / अभिमुखिण कार्यक्रम भएको हुने । ५ जिल्लामा सहभागितामूलक अनुगमन भएको हुने । 		
७२-३/४-४०१ राष्ट्रिय विकास स्वयंसेवक सेवाको संस्थागत विकास	२०५५/०५६ वाट शुरु सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> सरकारी सेवा केन्द्रबाट हुने सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता अभिवृद्धि हुने । जिल्ला विकास समितिको कार्यक्रम कार्यान्वयनमा अनुगमन तथा सहजीकरण हुने । जिल्ला स्थित विकास कार्यालयहरूलाई प्राविधिक जनशक्ति उपलब्ध हुने । युवाहरूले देशको परिवेश बुझ्ने अवसर प्राप्त गर्ने । युवा सशक्तीकरण हुने । समुदाय विकास सम्बन्धी योजना तर्जुमामा सहजीकरण हुने । स्वयंसेवकहरूले सामाजिक परिचालन सम्बन्धमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूलाई तालिम प्रदान गरि क्षमता अभिवृद्धि हुने । स्वयंसेवाको भावनाको प्रवर्द्धन हुने । अल्प समयको रोजगारी प्राप्त गरेका 	<ul style="list-style-type: none"> काठमाडौं उपत्यका बाहेक ७२ जिल्लाहरूमा युवा तथा अन्य स्वयंसेवक कार्यक्रम अन्तर्गत गरिब तथा पिछडिएका वर्गमा गरिबी न्यूनिकरण, साक्षरता कार्यक्रम, युवाहरूलाई ग्रामीण परिवेशको जानकारी, अल्पकालिन रोजगारी, मानव संसाधनको न्यूनता परिपूति आदि विभिन्न सामाजिक तथा आर्थिक क्षेत्रमा योगदान पुगेको । Localizing MDG through Volunteers विषयक ४ वटा गोष्ठी मार्फत २०० जना स्वयंसेवकलाई प्रशिक्षित गरिएको । दलित, उपेक्षित महिला संलग्न ९०४ वटा समूह गठन भएका । दलित सामाजिक विकास कार्यक्रम र आदिवासी/जनजाती विकास कार्यक्रम अन्तर्गत १९ जिल्लाहरूमा करिब ३१,००० दलित महिलाहरू साक्षरता कक्षमा सहभागी भएका । विभिन्न जिल्लामा परिचालित स्वयंसेवकहरूलाई क्षमता विकास सम्बन्धी ५ दिने तालिम संचालन गरिएको । देशका विभिन्न क्षेत्रमा क्षेत्रिय गोष्ठी तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> देशका विभिन्न जिल्लाहरूमा केन्द्रीय, स्थानीय र ग्रामीण स्वयंसेवकहरू परिचालन गरिने । “गरिब तथा पिछडिएका वर्गमा गरिबी न्यूनिकरण कार्यक्रम” अन्तर्गत निम्न क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन गरिने : <ol style="list-style-type: none"> १. दलित सामाजिक विकास कार्यक्रम २. आदिवासी/जनजाती समुदाय विकास कार्यक्रम ३. जनशक्ति आपूर्ति कार्यक्रम ४. दुर्गम तथा पिछडिएका जिल्लाहरूमा चेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिने समुदायमा सामुदायिक विकासका लागि निजहरूको आवश्यकता पहिचान गरी गरीबी निवारणोन्मुख कार्यक्रमहरू जस्तै: सामाजिक परिचालन, जनचेतना अभिवृद्धि, बीउ पुजी वितरण, वचत संकलन तथा ऋण परिचालन जस्ता विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने स्वयंसेवाको प्रवर्द्धन कार्यक्रम अन्तर्गत डिसेम्बर ५ का दिन अन्तराष्ट्रिय स्वयंसेवा दिवस (IVD) मनाउने । अनौपचारिक साक्षरता कक्षा संचालनका लागि पाठ्य पुस्तक लगायतका आवश्यक सामग्री खरिद एवं छपाई गरिने । स्वयंसेवकहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि समसामयिक

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		<p>स्वयंसेवकहरूको क्षमता अभिवृद्धि भै सशक्त जनशक्ति विकास हुने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● दलित, गरिब र सामाजिक वञ्चितताको परेका समुदायमा साक्षरता कक्षा, स्वास्थ्य सेवा, आय आर्जन सम्बन्धी तालिम र पूर्वाधार विकास कार्यक्रम संचालन गरिने हुनाले विपन्न वर्गको जीवनस्तर बृद्धिमा टेवा पुग्ने । ● समान उद्देश्य र कार्य प्रकृति भएका संस्थाहरूसँगको सहकार्यमा अभिवृद्धि हुने । ● Volunteers Management System सुदृढ हुने । 		<p>विषयमा तालिम प्रदान गरिने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● OJT / Internship मा स्वयंसेवकहरू परिचालन गरिने । ● स्वयंसेवकहरूको लागि आवश्यक Logistic support उपलब्ध गराइने । ● विभिन्न विधाका शिक्षित युवाहरूलाई राष्ट्र निर्माणमा सरिक गराउन तथा स्थानीय विकासको अनुभव प्रदान गर्न स्थानीय निकायसंग आवद्ध गराएर स्वयं सेवकको रूपमा काम गराउने उद्देश्यले विस्तृत रूपमा स्वयंसेवक कार्यक्रम संचालन गरिने । ● संस्थाको सुदृढीकरणको लागि आवश्यक पर्ने भौतिक सामग्रीहरू खरीद गर्ने ● समाजमा रहेका विकृति विसंगतीहरू हटाउन स्वयंसेवक परिचालन गरी विभिन्न चेतनामूलक तालिम, गोष्ठी संचालन गर्ने ● स्वयंसेवक सेवालाई प्रभावकारी बनाउन स्थानीय निकायसंग अन्तरक्रियात्मक कार्यक्रम संचालन गर्ने ● LGCDP कार्यक्रम अन्तर्गत हाल संचालित स्वयंसेवकहरूको प्रभावकारी परिचालनमा दातृ निकायसंग समेत समन्वयगरी कार्यक्रम संचालन गर्ने
७२-३/४-३९९ आर्थिक तथ्यांक विकास आयोजना	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> ● साना उद्योग सर्वेक्षण ०६६ को CD छपाइ हुने । ● औद्योगिक उत्पादन तथा निर्माण सामाग्रीहरूको मूल्य सूचकांक निर्माण गर्न र कृषि जन्य वस्तुहरूको मूल्य संकलनको कार्य । ● राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ को तयारी कार्यको निरन्तरता हुने । ● त्रैमासिक रा.ले. प्रणाली सम्बन्धी अध्ययन/सर्वेक्षण हुने । ● SUT तयार गर्न तथ्याङ्क संकलन तथा सम्पादन हुने । ● नाफा नकमाइ घरपरिवारलाई सहयोग गर्ने संस्थाहरूको विस्तारित लेखा तयार हुने । ● आयात निर्यात प्रतिष्ठान सर्वेक्षण 	<ul style="list-style-type: none"> ● साना उद्योग सर्वेक्षण ०६६ को संकलित तथ्यांकको प्रशोधन तथा विश्लेषण गरि प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्य भईरहेको । ● औद्योगिक उत्पादनको सूचकांक निर्माण गर्ने, निर्माण सामाग्रीहरूको मूल्य सूचकांक निर्माण, मासिक औद्योगिक उत्पादकको मूल्य सर्वेक्षण, मूल्य सूचकांक सम्बन्धी तालिम सञ्चालन, सूचकांक निर्माणको लागि कृषि जन्य वस्तुहरूको मूल्य संकलनका कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएको । ● बालीनाली तथा पशुपंक्षी स्थिति विवरण संकलन, विभिन्न बालीहरूको उत्पादन दर संकलन, तरकारी बाली सर्वेक्षण सम्पन्न भएको तथा विप्लेषण कार्य भएको । ● राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ को तयारीको क्रममा प्रश्नावली तथा निर्देशिकाको मस्यौदा 	<ul style="list-style-type: none"> ● साना उद्योग सर्वेक्षण ०६६ सम्पन्न गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यक्रम रहेको छ । ● औद्योगिक उत्पादनको सूचकांक निर्माण गर्ने, निर्माण सामाग्रीहरूको मूल्य सूचकांक निर्माण गर्ने, मासिक औद्योगिक उत्पादकको मूल्य सर्वेक्षण गर्ने, मूल्य सूचकांक सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्ने, कृषि जन्य वस्तुहरूको मूल्य संकलन कार्यक्रमहरू रहेका छन् । ● बालीनाली तथा पशुपंक्षी स्थिति विवरण संकलन गर्ने, विभिन्न बालीहरूको उत्पादन दर संकलन गर्ने, तरकारी बाली सर्वेक्षणको प्रशोधन, विप्लेषण तथा नतिजाको वितरण गर्ने कार्य रहेको छ । ● राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ को तयारीको क्रममा प्रश्नावली तथा निर्देशिकाको मस्यौदा तयारी, स्याम्पलिङ डिजाइन र प्रशोधन योजनाको तयारी गर्ने कार्यक्रम रहेका छन् । ● राष्ट्रिय लेखा अनुमानलाई प्रारम्भिक संशोधित तथा

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
		कार्य प्रतिवेदन तयार हुने ।	<p>तयारी, स्याम्पलिङ् डिजाइन र प्रशोधन योजनाको तयारी गर्ने कार्यक्रम भएका छन् ।</p> <ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय लेखा अनुमानलाई प्रारम्भिक संशोधित तथा अन्तिम अनुमानको रूपमा तयार गर्ने, राष्ट्रिय लेखा सम्बन्धि गोष्ठी गर्ने, त्रैमासिक रा.ले. अनुमानको विधि विकासको शुरुवात गर्ने, त्रैमासिक रा.ले. प्रणाली सम्बन्धी अध्ययन/सर्वेक्षण, SUT तयार गर्न तथ्याङ्क संकलन तथा सम्पादन गर्ने, तरकारी बाली सर्वेक्षण कार्यहरू सम्पन्न भएका छन् । नेपालको वातावरण तथ्याङ्कलाई स्तरिय बनाई प्रकाशनका लागि सिफारिस गर्न वातावरण तथ्याङ्क प्राविधिक समितिको निर्माण गर्ने र नाफा नकमाइ घरपरिवारलाई सहयोग गर्ने संस्थाहरूको सर्वेक्षण कार्य सम्पन्न भएका छन् । आयात निर्यात सुचकांक निर्माणको तयारी कार्य सम्पन्न भएको । 	<p>अन्तिम अनुमानको रूपमा तयार गर्ने, राष्ट्रिय लेखा सम्बन्धि गोष्ठी गर्ने, त्रैमासिक रा.ले. अनुमानको विधि विकासको शुरुवात गर्ने, त्रैमासिक रा.ले. प्रणाली सम्बन्धी अध्ययन/सर्वेक्षण, SUT तयार गर्न तथ्याङ्क संकलन तथा सम्पादन गर्ने, कार्य रहेका छन् ।</p> <ul style="list-style-type: none"> नेपालको वातावरण तथ्याङ्कलाई स्तरिय बनाई प्रकाशनका लागि सिफारिस गर्न वातावरण तथ्याङ्क प्राविधिक समितिको निर्माण गर्ने र वातावरण प्राविधिक परामर्श सेवावाट प्राप्त सेवालाई संशोधन तथा अनुमोदन सहित सिफारिस आदि गर्न आवश्यकता अनुसार बैठकहरूको संचालन गर्ने, नाफा नकमाइ घरपरिवारलाई सहयोग गर्ने संस्थाहरूको सर्वेक्षण र वातावरणीय लेखा बनाउन आधार तयार गर्ने कार्य रहेका छन् । आयात निर्यात सुचकांक निर्माणको तयारी कार्य रहेका छन् ।
७२-३/४-३२२सामाजिक तथ्यांक विकास आयोजना	सालवसाली तथा १० वर्षे जनगणना	<ul style="list-style-type: none"> वार्षिक गरिवीका प्रतिवेदन तयार भई गरिवीका सुचकहरू अद्यावधिक हुने । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ फिल्ड कार्य सम्पन्न हुने । Nepal Info CD जिल्ला स्तरमा तयार हुने । MICS सर्वेक्षण - २०६६/६७ घर परिवार सुचिकरण लगतको डाटा इन्ट्री र कम्पाइलेशन गर्ने नामक बुकलेट प्रकाशन हुने । जनगणनाको गणना क्षेत्र अनुसार नक्शा उत्पादन हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण तेश्रोको तथ्याङ्क संकलन कार्य भइरहेको । रा.ज.ग. २०६८ का लागि स्याम्पलिङ् डिजाइन, लैंगिक तथा समावेशीयुक्त जनगणना सम्बन्धी केन्द्रीय, क्षेत्रीय तथा जिल्ला स्तरको चेतनामूलक गोष्ठीहरू, मस्यौदा प्रश्नावलीको परीक्षण, पुनरावलोकन तथा संशोधन, पाइलट जनगणना संचालन (तालिम समेत), गा.वि.स. नगरपालिका जनसंख्या अद्यावधिक कार्य, जनगणनाका लागि आवश्यक जनशक्ति तथा सामग्रीहरूको अनुमानित विवरणहरू तयार तथा जनगणनाको प्रश्नावली तथा निर्देशिकाहरू छपाई इत्यादि कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएको । नेपाल इन्फो सि.डि. अद्यावधिक गरी प्रकाशन, सामाजिक पक्षसंग सम्बन्धित विविध विषयहरूको तथ्याङ्कहरू संकलन तथा विश्लेषण गरी प्रकाशन, MICS सर्वेक्षणको घर परिवार सुचिकरण कार्य सम्पन्न भएको । MICS सर्वेक्षणको तथ्याङ्क संकलन - र लगतको डाटा 	<ul style="list-style-type: none"> नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण वार्षिक गरिवीदरको अवधारणा पत्र तयार गर्ने, नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण तेश्रो को तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन तथा विश्लेषण गर्ने कार्य तथा युवा रोजगार विश्लेषण तथा प्रतिवेदन तयारी गर्ने । रा.ज.ग. २०६८ को सन्दर्भमा निम्न कार्यहरू गरिनेछन्: लैंगिक तथा समावेशीयुक्त केन्द्रीय, तथा क्षेत्रीय स्तरको जनगणना सम्बन्धी सचेतना गोष्ठी, लैंगिक तथा समावेशीयुक्त जिल्ला स्तरको जनगणना सम्बन्धी जनचेतनामूलक गोष्ठी, लैंगिक तथा समावेशीयुक्त इलाका स्तरको जनगणना सम्बन्धी चेतनामूलक गोष्ठी, माष्टर प्रशिक्षक प्रशिक्षण गोष्ठी, जिल्ला जनगणना अधिकृतहरू, इलाका सुपरिवेक्षकहरू, गणकहरूको तालिम, गणना जाँच सर्वेक्षण तालिम । जनगणना तयारी कार्यहरू जस्तै स्टियरिङ कमिटी, प्राविधिक समिती तथा अन्य विषयगत समितीहरूको बैठक, जिल्लामा जनगणना समन्वय समिती गठन, जनगणना संचालन कार्य निर्देशिका तयार गर्ने, लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीखालको प्रश्नावली निर्देशिका,

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			<p>इन्ट्री र कम्पाइलेशन गर्ने कार्य, Nepal Info जिल्लास्तरमा प्रकाशन गर्ने सम्बन्धी छानिएका ४ जिल्लामा अध्ययन कार्य गर्ने जस्ता कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएको ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● लगत प्रशोधन सुदृढीकरण कार्यक्रम (अनुगमन, उपकरण खरिद, Application vl/b, data processing workshop, तालिम) तथा गणना क्षेत्र निर्देशिका तयारी र गणना क्षेत्र नक्साकन र छपाइका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएका छन् । 	<p>अधिकृत निर्देशिका, जनगणनाको आर्थिक तथा प्रशासनिक निर्देशिका, Quick Reference Manual, जनगणना संचालन निर्देशिका, प्रचारप्रसार र सूचना शिक्षाका कार्यहरू, गणना जाँच सर्वेक्षण, लगत प्रशोधनका कार्यहरू, अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण, नतीजा प्रसार ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● नेपाल इन्फो सि.डि. अद्यावधिक गरी प्रकाशन गर्ने, सामाजिक पक्षसँग सम्बन्धित विविध विषयहरूको तथ्याङ्कहरू संकलन तथा विश्लेषण गरी प्रकाशन गर्ने, छानिएको २ जिल्लामा Nepal Info User's Training गर्ने कार्य जस्ता कार्यक्रमहरू रहेका छन् । MICS सर्वेक्षणको तथ्याङ्क संकलन - र लगतको डाटा इन्ट्री र कम्पाइलेशन गर्ने कार्य गर्ने । ● गणना क्षेत्र अद्यावधिक कार्यक्रम (न.पा.), गणना क्षेत्र अद्यावधिक कार्यक्रम (गा.वि.स.), जनगणनाको गणना क्षेत्र नक्शा उत्पादन कार्य, गणना क्षेत्र ब्लकको डिजिटাইजेसन कार्य, GIS सफ्टवेर तालिम कार्यक्रम, जनगणना नक्साकन सम्बन्धी वैदेशिक अध्ययन भ्रमण, लगत प्रशोधन सुदृढीकरण, जनगणना लगत प्रशोधन गोष्ठी, लगत प्रशोधन Application निर्माण, के.त.वि. र शा.त.का.को ईन्टरनेट वेबसाईट सेवा सञ्चालन ।
७२-३/४-३५७ योजना तथा जनशक्ति विकास आयोजना	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> ● तथ्यांक सम्बन्धि जानकारी लक्षित सबै क्षेत्र र वर्गसम्म पुग्ने । ● विभिन्न तालिमबाट जनशक्ति विकास हुने । ● पुस्तकालयको सुदृढीकरण तथा प्रकाशनहरूको Online Sale व्यवस्था हुने, विभिन्न पुस्तक, पुस्तिकाको प्रकाशन हुने र प्रचार प्रसार हुने । ● नयाँ भवन निर्माणको बाँकी कार्य सम्पन्न हुने । 	<ul style="list-style-type: none"> ● वार्षिक कार्यक्रम सम्बन्धि केन्द्रीयस्तरको गोष्ठी, विभिन्न शा.त.का.हरूमा भईरहेको वार्षिक कार्यक्रमहरूको अनुगमन, सुपरिवेक्षण तथा मूल्यांकन, स्थानीय (जिल्ला) स्तरमा तथ्यांकीय क्रियाकलापहरूको समन्वय संभाव्यता तथा चुनौतीहरू सम्बन्धि कार्यशाला हरू सम्पन्न भएको, दुईवटा सर्वेक्षणहरूको मूल्यांकन प्रतिवेदन तयार भएको । ● अधिकृत स्तरीय आधारभुत कम्प्युटर तालिम, सहायक स्तरीय सेवाकालीन तालिम, official statistics, application र सामान्य व्यवस्थापन तालिम, अधिकृत स्तरीय Research methodology तालिम तथा सामान्य तथ्याङ्क विषयक जिल्लास्तरीय प्रशिक्षण/गोष्ठी सम्पन्न भएका छन् । ● उपलब्ध तथ्यांक, यसको वितरण र प्रयोग 	<ul style="list-style-type: none"> ● वार्षिक कार्यक्रम सम्बन्धि केन्द्रीयस्तरको नियमित गोष्ठी, विभिन्न शा.त.का.हरूमा भईरहेको वार्षिक कार्यक्रमहरूको अनुगमन, सुपरिवेक्षण तथा मूल्यांकन, जिल्लास्तरीय तथ्यांकीय क्रियाकलापहरूको समन्वय, सम्भावना तथा चुनौती विषयक एक दिने कार्यशाला गोष्ठी, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग मार्फत सञ्चालित सर्वेक्षणहरू मध्ये कुनै दुई वटा सर्वेक्षणको मूल्यांकन प्रतिवेदन तयार गर्ने, अन्तर्राष्ट्रिय तथ्याङ्क दिवस मनाउने, नागरिक परिचय पत्रको पिन नं. को लागि अध्ययन गर्ने, नेपाल राज्यभर सम्पन्न भएका तथ्याङ्कीय क्रियाकलापहरूको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्ने, तथ्याङ्कको दीर्घकालिन योजना तयार गर्ने, त्रि.वि. का विद्यार्थीहरूको लागि सरकारी तथ्याङ्कको उपयोग सम्बन्धी चेतना बढाउने कार्यशाला गोष्ठी सञ्चालन गर्ने रहेका छन् । ● अधिकृत स्तरीय अफिसियल स्ट्याटिस्टिक्स विषयक प्रशिक्षणमूलक तालिम आधारभुत कम्प्युटर तालिम, सामान्य तथ्याङ्क विषयक जिल्लास्तरीय प्रशिक्षण/गोष्ठी र तालिम आवश्यकता पहिचान कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने रहेका छन् ।

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
			<p>सम्बन्धी स्थानीय स्तरको गोष्ठी तथा CBS Cell स्थापना गरी पुस्तक प्रदर्शनी तथा हस्तान्तरण कार्यक्रम, शा. त. का. ,सरकारका स्थानीय निकायहरू, स्वदेशी तथा विदेशी विभिन्न संघसंस्था तथा लाईब्रेरीहरूमा विभागका प्रकाशनहरू वितरण, विभागबाट विभिन्न स्थान तथा कार्यालयहरूमा वितरित प्रकाशनहरूको प्रयोग, उपलब्धता, पर्याप्तता सम्बन्धि अनुगमन एवं तथ्यांकको उत्पादन, प्रयोग तथा महत्व सम्बन्धी विभिन्न प्रचारात्मक एवं तथ्यांक प्रयोगको अभिमुखीकरण कार्यक्रम तथा जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू, चौमासिक तथ्याङ्क गतिविधि, Nepal in Figures 2009, नेपालको तथ्यांकीय भ्रलक २०६६ प्रकाशन, Statistical Year Book- 2009 को पुस्तक तथा CD प्रकाशन गर्ने कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएको ।</p> <ul style="list-style-type: none"> के.त.वि. तथा शा.त.का. हरूको सुदृढीकरण, केन्द्रीय तथ्यांक विभागको नयाँ भवन निर्माण कार्य भईरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> उपलब्ध तथ्यांक, यसको वितरण र प्रयोग सम्बन्धी स्थानीय स्तरको गोष्ठी गर्ने तथा CBS CELL स्थापना गरी पुस्तक प्रदर्शनी तथा हस्तान्तरण कार्यक्रम गर्ने,शा. त. का. , सरकारका स्थानीय निकायहरू, स्वदेशी तथा विदेशी विभिन्न संघसंस्था तथा लाईब्रेरी हरूमा विभागका प्रकाशनहरू वितरण गर्ने (हुलाक, कुरियर्स, तथा कर्मचारी) विभागबाट विभिन्न स्थान तथा कार्यालयहरूमा वितरित प्रकाशनहरूको प्रयोग, उपलब्धता, पर्याप्तता सम्बन्धी अनुगमन, निरीक्षण गर्ने एवं तथ्यांकको उत्पादन, प्रयोग तथा महत्व सम्बन्धी विभिन्न प्रचारात्मक एवं तथ्यांक प्रयोगको अभिमुखीकरण कार्यक्रम तथा जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने, पुस्तकालयको सुदृढीकरणको लागि विज्ञद्वारा परामर्श सेवा खरिद गर्ने, Software updating, विद्युतीय अभिलेखन, barcode management, shelfmarking) चौमासिक तथ्यांक गतिविधिको प्रकाशन गर्ने, Nepal in Figures 2010 को प्रकाशन गर्ने , नेपालको तथ्यांकीय भ्रलक २०६७ प्रकाशन गर्ने , Statistical Pocket Book- 2010 को तथ्याङ्क संकलन तथा सुपरिवेक्षण सहित प्रकाशन , Statistical Pocket Book- 2010 को स्तर सुधार का लागि परामर्श सेवा खरिद गर्ने, १३ वटा जिल्लाको - जिल्ला एक चिनारी - नामको फोल्डर प्रकाशन गर्ने, Statistical year Book- 2011 को लागि तथ्यांक संकलन गर्ने, English Language (Professional/Academic Writing, Public Speaking, Journal Writing, Proposal Writing, Monitoring and Evaluation Technique) / computer Basics if programming / Library science/editing सम्बन्धी तालिम (प्र.वि. तथा पु. शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरूको लागि) सञ्चालन गर्ने रहेका छन् । के.त.वि. तथा शा.त.का. हरूको सुदृढीकरण गर्ने, के.त.वि. को नयाँ भवन निर्माणको बाँकी कार्य सम्पन्न गर्ने ।

आ.व. २०६७/६८ को राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालयको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		क्रम प्रथमिकता	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवान्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९					आ.व .२०६९/७०
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
	केन्द्रीयस्तर															
७२-३/४-११०	राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय	३६५४२	८२८६४	६२८६४	२००००	८२८६४					७६९१८	८१२५८	P1	०७	३	३
७२-३-१२०	राष्ट्रिय विकास परिषद्	२५३३	१०००	१०००	०	१०००					१०००	१०००	P1	०७	३	३
७२-३/४-२००	योजना, अनुगमन तथा मूल्यांकन सुदृढीकरण	२१२६२	५१००८	२७९९७	२३०११	५१००८					५३३३५	५४९७०	P2	०५	३	३
७२-३/४-४०१	राष्ट्रिय स्वयंसेवक सेवाको संस्थागत विकास	१२०३२३	१२८३६०	१२२७३८	५६२२	१२८३६०					१५९०१२	१६३४४५	P1	०१	३	३
७२-३-१५०	केन्द्रीय तथ्यांक विभाग	३००२९	३१६६२	३१६६२	०	३१६६२					३२९४१	३३९११	P1	०७	३	३
७२-३-१५१	जिल्ला तथ्यांक कार्यालयहरू	५५३८०	७७४७१	७७४७१	०	७७४७१					८००७६	८१८७६	P1	०७	३	३
७२-३/४-३११	आर्थिक तथ्यांक विकास कार्यक्रम	२७२७५	४००८८	३७९६५	२१२३	४००८८					४१४३०	४२०९०	P2	०५	३	३
७२-३/४-३२२	सामाजिक तथ्यांक विकास कार्यक्रम	९७९१३	१२२९८५९	११२८१११	१०१७४८	११९८२७५		३१५८४ (UNFPA, Denmark)			१७३८०६	७८८१७	P1	०५	३	३
७२-३/४-३५७	योजना तथा जनशक्ति विकास कार्यक्रम	२०२४६	५६५२९	१३९१०	४२६१९	५६५२९					१९२७५	१९६६०	P2	०५	३	३

८. संवैधानिक अंगहरू

८.१ अदालत सुदृढीकरण र राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान

सर्वोच्च अदालत

संविधान, कानून तथा न्यायको मान्य सिद्धान्तको आधारमा स्वच्छ एवं निष्पक्ष न्याय सम्पादन गर्ने, स्वतन्त्र एवं सक्षम न्याय प्रणालीको स्थापना, सबैको पहुँचयुक्त र कम खर्चिलो न्यायिक पद्धतिको विकास, न्यायपालिकाप्रतिको जनआस्थामा अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले आ.व. ०५७/५८ देखि सो कार्यक्रम संचालनमा रहेको छ। विगतका उपलब्धीहरूलाई अझ सुदृढ गर्दै न्यायपालिकाको व्यवस्थापकीय क्षमतालाई अभिवृद्धि गर्ने र न्याय प्रणालीलाई अझ प्रभावकारी बनाउनुका साथै आवश्यक भौतिक पूर्वाधार, सामग्रीहरू र मानव संसाधनको विकास गर्नेतर्फ आ.व. २०६७/६८ को कार्यक्रमले जोड दिएको छ।

नतिजा सुचकहरू : तालिम कार्यक्रमहरू र सहभागीहरूको संख्या, निर्माण भएका नयाँ भवनको संख्या, स्थापित नयाँ इजलासहरूको संख्या र मुद्दा फछ्यौट, न्यायिक सूचनामा जनताको पहुँच पुग्ने, गरिबी सहायता प्रवर्द्धन, अभिलेख व्यवस्थापन।

अदालत सुदृढीकरण र राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
१४-३/४-२०० अदालत सुदृढीकरण	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> न्यायपालिकाको व्यवस्थापकीय क्षमता सुदृढ सक्षम र प्रभावकारी हुने। न्यायिक सूचनामा जनताको पहुँच पुग्ने, गरिबी सहायता प्रवर्द्धन, गरिने। अभिलेख व्यवस्थापन। 	<ul style="list-style-type: none"> न्यायपालिकाको व्यवस्थापकीय क्षमतालाई सुदृढ, सक्षम र प्रभावकारी बनाउन विभिन्न सेमिनार, अन्तरक्रिया, सम्मेलन र छलफल कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएको। संगठन तथा व्यवस्थापन योजना तयार गरी कार्य सम्पादन प्रारम्भ र मानव संसाधनको विकास योजना तयार गरी विभिन्न तालीम संचालन भएको। भवन निर्माण तथा जग्गा र सवारी साधनहरू खरिद गरिएको। संसदीय तथा अन्य सरोकारवालाहरू बीच छलफल र अन्तरक्रियाको आयोजना गरिएको। सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी वेब साइटलाई अध्यावधिक र स्तरवृद्धि गरिनुका साथै Networking को कार्यलाई अझ बढी विस्तार र सफ्टवेयरहरूको निर्माणलाई निरन्तरता दिईएको। 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न सेमिनार, अन्तरक्रिया, सम्मेलन र छलफल कार्यक्रमहरू गर्ने। मानव संसाधनको विकास योजना तयार गरी विभिन्न तालीम संचालन गरिनेछ। जग्गा खरिद र भवन निर्माण, कम्पाउण्ड वाल निर्माण गरिनेछ। सवारी साधन, कम्प्यूटर, जेनेरेटर खरिद गरिनेछ। Networking गर्ने। न्यायिक सूचनामा जनताको पहुँच पुग्ने, गरिबी सहायता प्रवर्द्धन, गरिने। अभिलेख व्यवस्थापन वाणिज्य इजलासको स्थापना तथा सो को सुदृढीकरण गरिनेछ। अदालतको समग्र कार्य क्षमतामा अभिवृद्धि गर्ने। न्यायिक सेवाहरू सुधार असहाय पक्षको लागि Age/DNA Lab test शुल्कमा सहायता दिने। <ul style="list-style-type: none"> न्यायिक अध्ययन अनुसन्धान मानव संसाधन क्षमता अभिवृद्धि

१४- ३/४-२०५ आ.व. २०६५/६६ (अगष्ट २००८) अदालत सुधार (न्यायमा पहुँच अभिवृद्धि समेत)	सालवसाली आ.व २०६९/७० (डिसेम्बर २०१२)	१) फैसला कार्यान्वयन निर्देशनालयको क्षमता अभिवृद्धिमा प्राविधिक पक्षमा सहयोग गर्ने ।	कम्प्यूटर, प्रिन्टर, फोटोकपी मेशीन, स्क्रानर उपलब्ध गराउनुको साथै अदालतका कर्मचारीहरुलाई तालीम प्रदान गरेको ।	१) फैसला कार्यान्वयन निर्देशनालयको क्षमता अभिवृद्धिमा प्रविधिक पक्षमा सहयोग गर्ने ।
		२) पिडीत तथा साक्षी संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रमको तर्जुमा गर्ने ।	कार्यक्रम निर्माण भईरहेको ।	२) पिडीत तथा साक्षी संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रमको तर्जुमा गर्ने ।
		३) वेपत्ता सम्बन्धी आयोग र सत्य तथा न्याय निरूपण आयोग स्थापनाको लागि शान्ति तथा पुनर्स्थापना मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।	आयोग गठन नभई सकेको हुँदा कार्यक्रम अगाडि बढ्न नसकेको ।	३) वेपत्ता सम्बन्धी आयोग र सत्य तथा न्याय निरूपण आयोग स्थापनाको लागि शान्ति तथा पुनः स्थापना मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
		४) १० वटा जिल्लामा लैङ्गिक समानता सम्बन्धमा सर्भेक्षण गर्ने ।	कार्यक्रम निर्माण भई सर्भेक्षणको लागि आवश्यक प्रक्रिया अघि बढिरहेको ।	४) १० वटा जिल्लामा लैङ्गिक समानता सम्बन्धमा सर्भेक्षण गर्ने ।
		५) लैङ्गिक न्याय विषयमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	महिलाहरु न्यायपालिका प्रति आकर्षित गर्नको लागि तालीम कार्यक्रम सञ्चालन भईसकेको र भईरहेको ।	५) लैङ्गिक न्याय विषयमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
		६) प्यारालिगल कार्यक्रमको सञ्चालन तथा सुदृढीकरण गर्ने ।	कानूनी सहायता डेस्कको विराटनगर, नेपालगञ्ज, धनुषा तथा वारामा स्थापना भईसकेको तथा तालीम कार्यक्रम सञ्चालन	६) प्यारालिगल कार्यक्रमको सञ्चालन तथा सुदृढीकरण गर्ने, र
		७) सामुदायिक तथा अदालत प्रषित मेलमिलाप कार्यक्रमको सञ्चालन गर्ने ।	सेलर्ड र पिपिआर-नेपालसँग सम्झौता भई ४ वटा जिल्लामा सामुदायिक मेलमिलाप कमिटी गठन तथा अदालत प्रषित मेलमिलापको तालिम ३ वटा सम्पन्न ।	७) सामुदायिक तथा अदालत प्रषित मेलमिलाप कार्यक्रमको सञ्चालन गर्ने । द) गै.स.स. मार्फत कार्यक्रम संचालन
१४- ३/४-२१० राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान व. शी.नं. १४-३-२१० व.शी.नं. १४-४-२१०	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> न्याय क्षेत्रका जनशक्तिले तालीम प्राप्त गरेको, तालीमबाट जनशक्तिको दक्षता र क्षमतामा अभिवृद्धि भएको, कार्यसंस्कृतिमा परिवर्तन हुँदै गएको, न्यायिक सेवा प्रवाहको प्रभावकारितामा अझ अभिवृद्धि हुँदै गएको । 	न्याय क्षेत्रका जनशक्तिहरुको कार्यक्षमता र व्यावसायिक दक्षता र अभिवृद्धिको लागि तालिम, अन्तरक्रिया, सेमिनार लगायत सन्चालन गरिएको, न्याय र कानूनका विभिन्न विषयमा अध्ययन सामग्री तयार तथा प्रकाशन गरिएको, भवन पुनः निर्माण, फर्निचर, जेनेरेटर, मोटरसाइकल, साउण्ड सिस्टम खरीद लगायत ।	<ul style="list-style-type: none"> न्यायाधीश, न्याय सेवाका अधिकृत, तथा अन्य कर्मचारी, निजी कानून व्यवसायी, अर्द्धन्यायिक निकायका पदाधिकारीहरुसमेतलाई लक्षित गरी तालिम, गोष्ठी, अन्तरक्रिया, सेमिनार आदि सन्चालन गर्ने । कानून र न्यायका क्षेत्रमा अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने । अध्ययन, अनुसन्धान तथा स्रोत सामग्री तयार गरी प्रकाशन गर्ने । क्यान्टिन माथि तला थपकार, सहभागीका लागि तथा काठमाण्डौ बाहिर कार्यक्रम गर्न जाँदा आयोजक समेतलाई आवश्यक पर्ने गाडी खरीद, सर्भर निर्माण, ल्यापटप, एलसिडि कम्प्युटर खरीद । अन्य प्रशासनिक कार्य ।

आ.व. २०६७/६८ को सर्वोच्च अदालतको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.व. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		क्रम प्रथमिकता	स्तर रणनीतिक	संकेत परिवर्तमान	संकेत वैयक्तिक
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आ.व. २०६८/६९	आ.व. २०६९/७०				
१४-३-११०	सर्वोच्च अदालत	१२१५८२२	१५०१८८२	११०६१६६	३९५७१६	१४२७७२१	०	०	०	०	१५९३५६०	१४७७०२७	P1	७	२	२
१४-३-११५	पुनरावेदन अदालतहरु	२३३७३१	२७९०७७	२७९०७७	०	२७९०७७	०	०	०	०	२९१३१६	३०२२६६	P1	७	२	२
१४-३-११६	पुनरावेदन अदालत मुकाम	२३७७	३२८४	३२८४	०	३२८४	०	०	०	०	३३९१	३४९९	P1	७	२	२
१४-३/४-१२५	विशेष अदालत	१४०७८	१७५१६	१६९६६	५५०	१७५१६	०	०	०	०	१७९८०	१८५२५	P1	७	३	३
१४-३-१३०	जिल्ला अदालतहरु	५४१३३४	६५३७४२	६५३७४२	०	६५३७४२	०	०	०	०	६५३३२२	६९०२१२	P1	७	३	३
१४- ३/४-१३५	प्रशासकीय अदालतहरु	६६४६	८०४२	७८९८	१४४	८०४२	०	०	०	०	८३७६	८६४५	P1	७	३	३
१४- ३/४-१३६	राजस्व न्यायाधीकरण	१०८१७	१५४०४	१५००४	४००	१५४०४	०	०	०	०	१५८१५	१६२८५	P1	७	३	३
१४- ३/४-१३७	श्रम अदालत	४२४६	५२०६	५००६	२००	५२०६	०	०	०	०	५३६०	५४९५	P1	७	३	३
१४- ३/४- २००	अदालत सुदृढीकरण	३३७१७२	४१६७००	३३४००	३८३३००	४१६७००	०	०	०	०	४७१०००	३६१०००	P1	५	३	३
१४- ३/४-२०५	अदालत सुधार (न्यायमा पहुँच अभिवृद्धि परियोजना समेत)	४०६४७	७४१६१	६९७८९	४३७२	०	७४१६१	०	०	०	८४०००	४४१००	P1	५	३	३
१४- ३/४-२१०	राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान	२४७७४	२८७५०	२२०००	६७५०	२८७५०	०	०	०	०	२५०००	२७०००	P1	५	३	३
२०-३/४-११०	न्याय परिषद्	९०७१	९६२९	९२९२	३३७	९६२९	०	०	०	०	१०१९३	१०६७८	P1	७	३	३
कुल जम्मा		२४४०७५५	३०१३३९३	२२२१६२४	७९१७६९	२८६५०७१	७४१६१	०	०	०	३१९७३१३	२९६४७३२				

८.२ महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय

संवैधानिक एवं कानूनी विषयमा नेपाल सरकार र नेपाल सरकारले तोकिएको अन्य अधिकारीलाई राय सल्लाह दिने, नेपाल सरोकारको हक, हित वा सरकार निहित मुद्दामा नेपालको जुनसुकै अदालत, कार्यालय र पदाधिकारी समक्ष उपस्थित भई नेपाल सरकारको प्रतिनिधित्व गर्ने, कुनै अदालत वा न्यायिक अधिकारी समक्ष नेपाल सरकारको तर्फबाट मुद्दा चलाउने वा नचलाउने भन्ने कुराको अन्तिम निर्णय गर्ने र प्रचलित ऐन कानून र संविधानले निर्दिष्ट गरे वमोजिम कानूनीराज्यको अवधारणा साकार पार्न प्रयत्नशील हुने जस्ता कार्यहरू महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट हुँदै आएको छ। यिनै जिम्मेवारीहरूलाई कुशलता, दक्षता र प्रभावकारिताका साथ सम्पन्न गर्ने र क्षमता अभिवृद्धि गर्ने तर्फ आ.व. २०६७/६८ वार्षिक कार्यक्रम पनि परिलक्षित रहेको छ।

महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको वार्षिक विकास कार्यक्रम

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
१९-३/४-२०० संस्थागत सुदृढीकरण	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> सरकारी वकिलहरूको कार्य दक्षता अभिवृद्धि हुने। कर्मचारीहरूको कार्यशैलीमा गतिशीलता आउने। पु.स.का. र जि.स.व.का बीच कम्प्युटर नेटवर्कको स्थापना र संचालन 	<ul style="list-style-type: none"> पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालय र जिल्ला सरकारी वकील कार्यालयहरूका सरकारी वकीलहरूलाई कार्यदक्षता अभिवृद्धि गर्न केन्द्रिय स्तरको १ र क्षेत्रिय स्तरको ३ वटा गोष्ठी सम्पन्न भएको। गत आ.व.मा प्रारम्भ भएको ३ वटा भवन निर्माण कार्य सम्पन्न र ३ वटा भवन निर्माण शुरु भएको। सरकारी वकील कार्यालयहरूको लागि कम्प्युटर, फ्याक्स मेसीन तथा प्रिन्टर खरिद गरिएको। 	<ul style="list-style-type: none"> सरकारी वकिलहरूको कार्य दक्षता अभिवृद्धि तालिम/गोष्ठी संचालन। भवन निर्माण कम्पाउण्डवाल निर्माण तथा कार्यालय भवन मर्मत सम्भार। मेशिनरी औजार (फोटाकपी मेशिन, कम्प्युटर प्रिन्टर, फ्याक्स मेशिन, यू.पी.एस.) आदि खरिद गर्ने। फर्निचर खरिद गर्ने। सवारी साधन (जिप, कार मोटर साईकल र साईकल) खरिद गर्ने।

आ.व. २०६७/६८ को महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको कार्यक्रम बजेट

(रु. हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.व. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीनुसुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व .२०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
१९-३/४-११०	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	२६२२८	३५८८०	३५८८०	०	३५८८०	०	०	०	०	४१६६७	४३१९४	P1	७	२	२
१९-३/४-२००	संस्थागत सुदृढीकरण	३१२२६	६४२९८	०	६४२९८	६४२९८	०	०	०	०	६१५००	५५०००	P1	५	२	२
१९-३/४-१२०	सरकारी वकिल कार्यालय/पुनरावेदन सरकारी वकिल कार्यालयहरु	४३७७५	५४४१४	५४४१४	०	५४४१४	०	०	०	०	५६८७२	५७८०४	P1	७	२	२
१९-३/४-१३०	जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयहरु	९८१३७	१०२६४९	१०२६४९	०	१०२६४९	०	०	०	०	१०८३४०	११२२१०	P1	७	२	२
कुल जम्मा		१९९३६६	२५७२४१	१९२९४३	६४२९८	२५७२४१	०	०	०	०	२६८३७९	२६८२०८				

८.३ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग

भ्रष्टाचार नियन्त्रण गरी असल शासनको बहाली गर्न भ्रष्टाचार सम्बन्धी सूचना संकलन र विश्लेषण कार्यलाई छिटो छरितो र तथ्यपरक बनाउने, भ्रष्टाचार विरुद्धको कारवाहीलाई सशक्त बनाउने, अनियमितता र भ्रष्टाचारका दृष्टिले जोखिम (Corruption Prone Zones) भनी पहिचान भएका क्षेत्रहरूलाई सदाचारको टापु (Island Of Integrity) को रूपमा विकास गर्ने, भ्रष्टाचार विरुद्धको सामुदायिक शिक्षा कार्यक्रमलाई व्यापक बनाउदै जनचेतना अभिवृद्धि गर्न विभिन्न सरोकारवालाहरूसँग सहकार्य गर्ने, भ्रष्टाचार विरोधी क्षेत्रीय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूसँग सम्बन्धको विकास गर्ने लक्ष्य अनुरूप अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग क्रियाशील रहेको छ। नेपाल सरकारको आ.व. २०६७/६८ को नीति तथा कार्यक्रममा भ्रष्टाचार नियन्त्रणको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने, अ.दु.अ.आ. एवं न्याय सम्पादनसँग सम्बन्धित निकायलाई सुदृढ र प्रभावकारी बनाउने, राज्यको कुनै पनि तहमा हुने अनियमितता रोक्न थप कानूनी तथा संस्थागत व्यवस्था गर्ने र पारदर्शिता र जवाफदेहितालाई स्थापित गरी ढीलासुस्ती अन्त गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त भएको छ। यसै सन्दर्भमा आ.व. २०६७/६८ को बजेट तथा कार्यक्रम तयार गरिएको छ।

नतिजा सूचकहरु : भ्रष्टाचारमा कमी आउने, कानून तर्जुमा एवं संशोधन हुने, गोष्ठी अन्तरक्रिया कार्यक्रमहरूको संख्या, प्रशिक्षित कर्मचारीहरूको संख्या, सदाचार संस्कृतिको विकास हुने।

अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको वार्षिक विकास कार्यक्रम

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)
१५-३/४-२०० संस्थागत सुदृढीकरण	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> आवश्यक कानूनहरूको तर्जुमा तथा संशोधन हुने। भ्रष्टाचारको बारेमा नागरिक सचेतता विकास हुने। भ्रष्टाचार विरुद्धमा जनचेतना अभिवृद्धि समुदायको चेतना अभिवृद्धि भएको हुने। भ्रष्टाचार विरुद्धमा जनचेतना अभिवृद्धि समुदायको चेतनामा वृद्धि हुने। स्थानीय स्तरमा सुशासन सम्बन्धी काम कारवाहीमा शिघ्रताको महसुस हुने (स्थानीय स्तरमानै सुशासनको महसुस हुने)। आयोगको कार्यमा पारदर्शिता, विश्वसनीयता देखिनुका साथै कर्मचारीहरूको दक्षता र क्षमताको अभिवृद्धि हुने। भ्रष्टाचार नियन्त्रणको क्षेत्रमा आयोगको काम कारवाही चुस्त हुने। अभिलेख तथा सूचना प्रणाली भरपर्दो हुने। 	<ul style="list-style-type: none"> भ्रष्टाचार नियन्त्रणका क्षेत्रमा आयोगको काम कारवाही सशक्त भएको, केही आवश्यक कानूनहरूको निर्माण भएको, भ्रष्टाचार नियन्त्रणका क्षेत्रमा प्रवर्द्धनात्मक र निरोधात्मक कार्यहरूलाई निरन्तरता दिइएको, चेतनामूलक सामुदायिक शिक्षा, गोष्ठी, अन्तरक्रिया कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिएको, सरकारी तथा सार्वजनिक संस्थाले आचारसंहिता निर्माण गरी सो को पालना गरे नगरेको अनुगमन भएको, आयोगमा कार्यरत अधिकृत तथा सहायकहरूलाई अनुसन्धान र अभियोजन सम्बन्धमा अनुशिक्षण र तालिम संचालन गरिएको, स्थानीय स्तरमा भ्रष्टाचार विरुद्धका 	<ul style="list-style-type: none"> भ्रष्टाचार नियन्त्रण संबन्धी विविध कानून तथा नीति संबन्धमा अन्तरक्रिया र छलफल गर्ने। भ्रष्टाचारविरोधी संस्थाहरूसँग सहकार्य गर्ने। वुलेटीन, ब्रोस्योर तथा अन्य आवश्यक सामग्री प्रकाशन, प्रेस भेटघाट, रेडियोबाट आयोगको कार्यक्रम प्रसारण गर्ने। भ्रष्टाचार विरुद्ध प्रचार प्रसारलाई क्रमिक रूपमा विस्तार गर्दै लगिने। सामुदायिक शिक्षा संबन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने। भ्रष्टाचार तथा अनुचित कार्यका विरुद्ध सामुदायिक शिक्षा संबन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने। जिल्लाहरूमा भ्रष्टाचार विरुद्ध समन्वय समितिहरु गठन गरि समिति मार्फत कार्यक्रम संचालन गर्ने। अनुसन्धान अधिकृत तथा सहयोगी कर्मचारीहरूलाई अनुसन्धान, प्रशिक्षण प्रशिक्षक तालिम र आधारभूत कम्प्युटर तालिम संचालन गर्ने। भ्रष्टाचार नियन्त्रणको लागि सोधकार्य कार्य संचालन गर्ने। भ्रष्टाचार नियन्त्रणको दृष्टिले संवेदनशील निकायको पहिचान गरि र प्रणालीगत सुधारमा जोड दिने। नागरिक समाज तथा गैर सरकारी संस्थाहरूको सहयोग र सहकार्यमा भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता (Zero Tolerance) को अवस्था अभिवृद्धि गर्दै लाने व्यवस्था गर्ने। अनुगमनका लागि व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको विकास गर्ने।

		<ul style="list-style-type: none"> आचारसंहिता र कार्यविधिहरु तयार भई लागू हुने । सरकारी तथा सार्वजनिक निकायको कामकारवाहीहरु सरल र पारदर्शी हुने । सदाचार संस्कृतिको विकास हुने । 	कारवाही सशक्त हुनुका साथै भ्रष्टाचारप्रति नागरिकहरुमा नकारात्मक धारणाको विकास भएको, <ul style="list-style-type: none"> सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको विकास भएको, भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धि विषयमा अन्तराष्ट्रिय अनुभव आदान प्रदान भएको, 	<ul style="list-style-type: none"> अभिलेख व्यवस्थापन चुस्त बनाउने सो प्रयोजनका लागि आवश्यक फर्निचर, कम्प्युटर, प्रिन्टर खरिद गर्ने । भ्रष्टाचार नियन्त्रणकोलागि सहयोग गर्ने संस्था, व्यक्ति तथा निकायलाई पुरस्कृत गर्ने । सरकारी तथा सार्वजनिक निकायहरुका काम कारवाहीलाई सरल र पारदर्शी बनाउन आवश्यक ऐन, नियम एवं कार्यविधि बनाउन निर्देशन दिने । आयोगवाट भए गरेका काम कारवाहीको वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्ने । सामुदायिक शिक्षाको लागि जनशक्ति विकास अन्तरक्रिया गोष्ठी संचालन
--	--	---	---	---

आ.व. २०६७/६८ को अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीमुक्त संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व. २०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
१५-३-११०	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग	१२०३३	२०९७२	१८७७८	२१९४	२०९७२	०	०	०	०	२२६००	२३६००	P1	७	५५	५५
१५-३/४-२००	संस्थागत सुदृढीकरण	१२०३३	२०९७२	१८७७८	२१९४	२०९७२	०	०	०	०	२२६००	२३६००	P1	५	५५	५५
कुल जम्मा		२४०६६	४१९४४	३७५५६	४३८८	४१९४४	०	०	०	०	४५२००	४७२००				

८.४ लोकसेवा आयोग

सरकारलाई समयमा नै दक्ष जनशक्ति उपलब्ध गराई प्रशासनिक दक्षता र योग्यता प्रणालीको संरक्षण एवं सम्बर्द्धनमार्फत सुशासन अभिवृद्धिमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दै आएको छ ।
संवैधानिक दायित्व निर्वाहका सन्दर्भमा आयोगको संस्थागत पूर्वाधारहरु सुदृढ गर्ने, परीक्षा प्रणाली र पाठ्यक्रममा समसामयिक सुधार, जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि, निजामती सेवामा पहुँच विस्तार गरी समावेशी बनाउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछन् ।

लोकसेवा क्षेत्रको वार्षिक विकास कार्यक्रम

व.उ.शि.नं. कार्यक्रम/आयोजना	सुरु तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कूल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरु	हालसम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. २०६७/६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरु (लक्ष्य)
१७-३/४-२०१ संस्थागत सुदृढीकरण	सालवसाली योजना	पाठ्यक्रम निर्माण, परिमार्जन तथा अनुसन्धान, परीक्षा प्रणाली पुनरावलोकन तथा सुदृढीकरण, प्रवर्धनात्मक कार्यक्रम मेशिनरी औजार, फर्निचर/फिक्सचर्स, भवन निर्माणको कार्य, सवारी साधन खरिद	पाठ्यक्रम निर्माण, परिमार्जन तथा अनुसन्धान, परीक्षा प्रणाली पुनरावलोकन तथा सुदृढीकरण, प्रवर्धनात्मक कार्यक्रम भइरहेको मेशिनरी औजार, फर्निचर/फिक्सचर्स तथा पर्दा, १० थान मोटर साइकल खरिद तथा पोखरामा परीक्षा हल निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा	<ul style="list-style-type: none"> पाठ्यक्रम निर्माण, परिमार्जन तथा अनुसन्धान, परीक्षा प्रणाली पुनरावलोकन तथा सुदृढीकरण, प्रवर्धनात्मक कार्यक्रम मेशिनरी औजार, फर्निचर/फिक्सचर्स खरिद सुर्खेत तथा खोटाङ मा भवन निर्माण तथा विभिन्न कार्यालयहरुमा भवन मर्मत तथा सम्भार विभिन्न अध्ययन अनुसन्धान गोष्ठी सञ्चालन कम्प्यूटर स्तर वृद्धि परीक्षा हल र भवन निर्माण सवारी साधन खरिद

आ.व. २०६७/६८ को लोक सेवा आयोगको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत				प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत	
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९					आ.व .२०६९/७०
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
१७-३-११०	लोकसेवा आयोग	२०१६८	२७९९२	४२८३	२३७०९	२७९९२	०	०	०	०	२१७००	२४०००	P1	७	३	३
१७-३-१२०	क्षेत्रीय निर्देशनालय तथा अंचल कार्यालय		७१२१७	७१२१७		७१२१७							P1	७	३	३
१७-३/४-२०१	संस्थागत सुदृढीकरण	२०१६८	२७९९२	४२८३	२३७०९	२७९९२	०	०	०	०	२१७००	२४०००	P1	५	३	३

८.५ निर्वाचन आयोग

लोकतन्त्रको संस्थागत विकासका लागि निर्वाचन प्रणाली विधि तथा प्रक्रियामा सुधारका साथै आधुनिक प्रविधिको प्रयोग अनिवार्य हुन्छ। निर्वाचन आयोगले कार्यान्वयनमा ल्याएको पाँच वर्षे रणनीतिक योजनाले समेटेका निर्वाचन व्यवस्थापनमा सुधार र विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरु तदारुकताका साथ कार्यान्वयन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईने छ। सम्पूर्ण मतदाताको मताधिकार सुनिश्चित तथा सुरक्षित गर्न ७५ जिल्लामा मतदाताको फोटो र औठा छाप (Biometric) सहित डिजिटल प्रणालीमा आधारित फोटो सहितको मतदाता नामावली तयार गरी मतदाताको सहज परिचयको व्यवस्था समेत मिलाईने छ। निर्वाचनका विषयमा प्रशिक्षित तथा अनुभवी कर्मचारीहरुलाई निर्वाचन आयोगमा नै कार्यरत राखि राख्न जनशक्तिको मनोबल एवं क्षमता अभिवृद्धिका लागि तालीम एवं सीप विकासमा जोड दिईने छ। निर्वाचन सम्बन्धी विषयलाई सर्वसाधारण एवं जनसमूदायसम्म पुर्‍याउन निर्वाचन सामाग्रीहरुको प्रकाशन गरिनेछ। निर्वाचनलाई अझ स्वच्छ, स्वतन्त्र, निष्पक्ष र विश्वसनीय तुल्याउन निर्वाचन आयोगको संस्थागत सुदृढीकरण कार्यक्रम अन्तरगत जिल्ला निर्वाचन कार्यालयहरुको भौतिक पूर्वाधार तयार गर्ने क्रममा भवन निर्माण र जग्गा प्राप्ति कार्यलाई अगाडि बढाईने छ।

ब.उ.शी.नं. कार्यक्रम/आयोजना	शुरू हुने र समाप्त हुने वर्ष तथा आयोजनाको कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरु	हालसम्मको प्रगति स्थिति	२०६७/६८ मा संचालन हुने प्रमुख क्रियाकलापहरु (लक्ष्य)
१८-३-२०० निर्वाचन आयोगको ५ वर्षे (२०६५/६६ देखि २०६९/७०) रणनीति योजना कार्यान्वयन	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> निर्वाचन आयोगको कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि हुने। निर्वाचन सम्बन्धी बुलेटिन एवं निर्वाचन पत्रिका प्रकाशन हुने। निर्वाचनलाई अपांग मैत्री बनाउन पूर्वाधारको विकास गरिने। निर्वाचन सम्बन्धी विभिन्न विषयमा अनुसन्धान गरिने। 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न प्रकारका तालिम (प्रशिक्षणहरु, कम्प्युटरसम्बन्धी आधारभूत र भाषा संचालन) भई कर्मचारीहरुको क्षमता एवं कार्य दक्षता अभिवृद्धि भएको निर्वाचनसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय पाठ्यक्रम Building Resources in Democracy Governance & Election BRIDGE) ब्रिज तालीम संचालनबाट उच्चस्तरीय सहजकर्ता उत्पादन भएका। ब्रिज (BRIDGE) तालिम संचालनबाट सभासद, राजनैतिक दल, नागरिक समाज, नेपाल सरकारका कर्मचारी, पत्रकार, निर्वाचनमा संलग्न कर्मचारी लगायत ५०० जना प्रशिक्षित भएका। संविधान सभा सदस्य निर्वाचनको वदर मत सम्बन्धी अनुसन्धान भएको। 	<ul style="list-style-type: none"> क्षमता अभिवृद्धि स्वदेशि एवं विदेशि अध्ययन भ्रमण सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिने। ब्रिज (BRIDGE) तालिम संचालनलाई निरन्तरता दिने। निर्वाचन सम्बन्धी बुलेटिन एवं पत्रिका प्रकाशन गर्ने। निर्वाचन पर्यवेक्षण सम्बन्धी कार्यलाई व्यवस्थित गरिने। अपाङ्ग मतदाता मैत्री कार्यक्रम संचालनमा ल्याइने।
१८-४-२०० संस्थागत सुदृढीकरण	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> भौतिक पूर्वाधारको निर्माण 	<ul style="list-style-type: none"> जि.नि.का. कास्कीको भवन निर्माण प्रक्रिया अगाडी बढेको। जि.नि.का. धनगढीमा कम्पाउण्ड वाल निर्माण सम्पन्न भई गोदाम घरको निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेको। जि.नि.का. मोरङको कार्यालय भवन र कम्पाउण्ड वाल निर्माण सम्पन्न। 	<ul style="list-style-type: none"> जि.नि.का. कास्कीको भवन निर्माण जि.नि.का. हरामा पर्खाल निर्माण जि.नि.का. बाँकेमा जग्गा प्राप्ति गर्ने।
१८-३/४-१३० फोटो सहितको मतदाता नामावली कार्यक्रम	सालवसाली	<ul style="list-style-type: none"> दोहोरो नाम हटाई त्रुटिरहित मतदाता नामावली तयारी हुने। राष्ट्रिय परिचय पत्र (NID) कार्यक्रमलाई सहयोग। 	<ul style="list-style-type: none"> २०६५ चैत्र मसान्तसम्म १८ वर्ष पुगेकाहरुको मतदाता नामावली तयार। ५ जिल्लाको ७ गा.वि.स.मा फोटो सहितको मतदाता नामावली कार्यक्रमको नमूना परीक्षण (Pilot कार्यक्रम सम्पन्न) 	<ul style="list-style-type: none"> फोटो सहितको मतदाता नामावली कार्यक्रमको प्रथम चरणमा ५८ नगरपालिका, दोस्रो चरण ५६ जिल्ला र तेस्रो चरणमा १९ हिमाली जिल्लामा कार्यक्रम संचालन हुनेछ।

आ.व. २०६७/६८ को निर्वाचन आयोगको कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोमुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.ब. २०६८/६९	आ.ब .२०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
१८-४-११०	निर्वाचन आयोग	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	P1	7	३	३
१८-३-१२०	निर्वाचन संचालन															
१८-४-१४०	निर्वाचन कार्यालयहरु	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	P1	7	३	३
१८-३/४-१३०	मतदाता नामावली अध्यावधिक संकलन-मतदाता परिचय पत्र समेत	३५३९९	९७२६७०	९७२६७०	०	९७२६७०	०	०	०	०	११००००	११२५००	P1	7	3	3
१८-३-१६०	संविधान सभा निर्वाचन (उप निर्वाचनको लागि)	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	P1	7	3	3
१८-३/४-२००	संस्थागत सुदृढीकरण आयोजना	८७६९	१८५९७	२९१०	१५६८७	१८५९७	०	०	०	०	१७५५०	७६००	P1	5	3	3
कुल जम्मा		४४१६८	९९१२६७	९७५५८०	१५६८७	९९१२६७	०	०	०	०	१२७५५०	१२०१००				

आ.ब. २०६७/६८ को राष्ट्रपतिको कार्यालय कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व .२०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
११-३/४-१२१	राष्ट्रपतिको कार्यालय (प्रशासनिक खर्च समेत)	१३१७३७	१५२१०१	५७४०१	९४७००	१५२१०१	०	०	०	०	१५४६०२	१५७८४६	P1	7	३	३
कुल जम्मा		१३१७३७	१५२१०१	५७४०१	९४७००	१५२१०१	०	०	०	०	१५४६०२	१५७८४६				

आ.ब. २०६७/६८ को उपराष्ट्रपतिको कार्यालय कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोन्मुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व .२०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
१२-३/४-१२१	उपराष्ट्रपतिको कार्यालय (प्रशासनिक खर्च समेत)	१६१७४	३०६१३	१४९६३	१५६५०	३०६१३	०	०	०	०	१७८४१	१८२८६	P1	7	३	३
कुल जम्मा		१६१७४	३०६१३	१४९६३	१५६५०	३०६१३	०	०	०	०	१७८४१	१८२८६				

आ.व. २०६७/६८ को राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग कार्यक्रम बजेट

(रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	कार्यक्रम/आयोजना	आ.ब. २०६६/६७ को संशोधित अनुमान	आ.ब. २०६७/६८ को विनियोजन			स्रोत					प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवोमुख संकेत	लैङ्गिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पूँजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान		वैदेशिक ऋण		आ.व. २०६८/६९	आ.व .२०६९/७०				
							आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग	आयोजना आवद्ध	बजेट सहयोग						
२१-४-११०	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	२७६३	३८६०	०	३८६०	३८६०	०	०	०	०	४०००	४५००	P1	7	३	३
कुल जम्मा		२७६३	३८६०	०	३८६०	३८६०	०	०	०	०	४०००	४५००				

८.६ महालेखा परीक्षकको कार्यालय

महालेखा परीक्षकको कार्यालयको संस्थागत सुदृढीकरण आयोजना अन्तरगतका प्रमुख क्रियाकलापहरूबाट कार्यालयको संस्थागत क्षमता एवं लेखापरीक्षण कार्यको क्षमता अभिवृद्धि भई सरकारी लेखा परीक्षणलाई गुणस्तरीय, विश्वसनीय र भरपर्दो बनाई सार्वजनिक खर्च तथा वित्तिय उत्तरदायित्व प्रवर्द्धनमा प्रभावकारिता ल्याउने उद्देश्यले कार्यक्रमहरू समावेश गरिएका छन् । आ. व. ०६७०६८ मा उक्त कार्यक्रमको लागि निम्न बमोजिमको बजेट र विस्तृत क्रियाकलापहरू समावेश गरिएको छ ।

सि.नं	ब.शि.नं	कार्यक्रम/आयोजना	शुरू तथा सम्पन्न हुने वर्ष र कुल लागत	प्रमुख प्रतिफलहरू	हाल सम्मको प्रगति स्थिति	आ.व. ०६७०६८ मा संचालन हुने क्रियाकलापहरू (लक्ष्य)	कैफियत
१	१६-३/४-२००	संस्थागत सुदृढीकरण	१. आ. व. ०५९/६० मा सुरू भई सालवसाली रूपमा संचालन भैरहेको । २. यस वर्षको लागि रु.१५७९९ हजार विनियोजन गरिएको छ ।	१. कर्मचारीहरू प्रशिक्षित भई दक्ष तथा क्षमता युक्त हुने । २. लेखापरीक्षण नजिता सम्प्रेषणमा तिव्रता आउने । ३. समयमै गुणस्तरिय लेखापरीक्षण सम्पन्न हुने । ४. दक्ष तथा व्यवसायीक संगठनको रूपमा विश्वसनीयता अभिवृद्धि तथा दक्ष तथा व्यावसायिक संगठनको रूपमा पूर्वाधार विकास तथा कार्य वातावरण सृजना हुने । ५. दक्ष तथा व्यावसायिक संगठनको रूपमा पूर्वाधार विकास तथा कार्य वातावरण सृजना हुने ।	१. विशेष कार्यमूलक लेखा परीक्षण संचाल गरिएको । २. तालिम, गोष्ठी, सेमिनार संचालन गरिएको । ३. कम्प्युटर नेटवर्किङ तथा मेसिनरी जडान गरिएको ।	१. तालिम, गोष्ठी, सेमिनार संचालन गरिने । २. परापर्श सेवा प्राप्ती गरिने । ३. कार्यमूलक लेखापरिक्षण संचालन गरिने । ४. अनुसन्धान र विकासको लागि कार्यक्रम प्रस्ताव तयार गरिने । ५. एकिकृत र निकायगत वित्तिय विवरणको ढाँचा अनुमोदन र सुझाव पेश गरिने । ६. लेखापरीक्षण को नतिजा र म.ले.प. को कार्य सम्पादन प्रसार गर्न नीति निर्माण र अनुगमन गरिने । ७. लैंगिक बजेटको निर्देशिका तयार गरिने । ८. फर्निचर खरिद गरिने । ९. सवारी साधन खरिद गरिने । १०. पूँजीगत सुधार गरिने ।	

आ.व. २०६७/६८ मा महालेखा परीक्षकको कार्यालयमा सञ्चालन हुने कार्यक्रम/आयोजनागत बजेट, प्राथमिकता तथा रणनीतिक स्तम्भ संकेत

रु. हजारमा

बजेट उपशीर्षक	आयोजना/ कार्यक्रमको नाम	आ.व. ०६६/६७ को संशोधित अनुमान	वर्ष २०६७/६८			श्रोत			प्रक्षेपित बजेट		प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	गरिवीन्मुख संकेत	लैंगिक संकेत
			कुल जम्मा	चालु	पुंजीगत	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान	वैदेशिक ऋण	आ.व. ०६८/०६९	आ.व. ०६९/०७०				
१६-३/४- २००	संस्थागत सुदृढीकरण	८७९१	१५७९९	९१७५	६६२४	१५७९९	०	०	१७४००	१८९००	P1	५	३	३
	जम्मा	८७९१	१५७९९	९१७५	६६२४	१५७९९	०	०	१७४००	१८९००				
	कूल जम्मा	८७९१	१५७९९	९१७५	६६२४	१५७९९	०	०	१७४००	१८९००				

९. विविध

९. विविध

९.१ भन्सार महसूल (वैदेशिक सहायता सम्बद्ध) (९५-३-९५२)

यस कार्यक्रम अन्तर्गत आ. व. २०६७/६८ को लागि रु.९०००० हजार विनियोजन गरिएको छ ।

९.२ भैपरि आउने विकास कार्यक्रम (९५-३/४-९५१)

यस कार्यक्रम अन्तर्गत आ. व. २०६७/६८ को लागि रु.१२०२४४२ हजार विनियोजन गरिएको छ ।

९.३ दैवि प्रकोप राहत तथा पुनर्स्थापना (९५-३/४-९७२)

विगतमा भएका बाढी पहिरोबाट प्रभावित जनताहरूको राहत तथा पुनर्स्थापनाका साथै मुलुकको विभिन्न भागमा आइपर्न सक्ने बाढी, पहिरो, भूकम्प लगायतका दैवी प्रकोपहरूबाट जनताहरूलाई तत्काल राहत तथा पुनर्स्थापनाको कार्य संचालन गर्न र क्षतिग्रस्त भौतिक पूर्वाधारको मर्मत तथा सुधार कार्य संचालन गर्न यस आर्थिक वर्षमा रु.६५०००० हजार विनियोजन गरिएको छ ।

९.४ वृहत पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (रेलमार्ग, अन्तर्राष्ट्रिय/क्षेत्रीय विमानस्थल, नदी डाइभर्सन र व्यवस्थापिका-संसद भवन) (९५-४-९७७)

यस कार्यक्रम अन्तर्गत आ. व. २०६७/६८ को लागि रु.२८५००० हजार विनियोजन गरिएको छ ।